

Väljaandja:	Riigikogu
Akti liik:	seadus
Teksti liik:	terviktekst
Redaktsiooni jõustumise kp:	01.01.2025
Redaktsiooni kehtivuse lõpp:	26.04.2025
Avaldamismärge:	RT I, 12.12.2024, 7

Kriminaalmenetluse seadustik¹

Vastu võetud 12.02.2003

[RT I 2003, 27, 166](#)

jõustumine 01.07.2004

Muudetud järgmiste aktidega

Vastuvõtmine	Avaldamine	Jõustumine
17.12.2003	RT I 2003, 83, 558	01.07.2004
17.12.2003	RT I 2003, 88, 590	01.07.2004
19.05.2004	RT I 2004, 46, 329	01.07.2004, osaliselt 01.01.2005 ja 01.09.2005
28.06.2004	RT I 2004, 54, 387	01.07.2004
28.06.2004	RT I 2004, 56, 403	01.03.2005
terviktekst RT paberandjal	RT I 2004, 65, 456	
15.06.2005	RT I 2005, 39, 307	21.07.2005
15.06.2005	RT I 2005, 39, 308	01.01.2006
07.12.2005	RT I 2005, 68, 529	01.01.2006
15.12.2005	RT I 2005, 71, 549	01.01.2006
15.03.2006	RT I 2006, 15, 118	14.04.2006
19.04.2006	RT I 2006, 21, 160	25.05.2006
14.06.2006	RT I 2006, 31, 233	16.07.2006
14.06.2006	RT I 2006, 31, 234	16.07.2006
terviktekst RT paberandjal	RT I 2006, 45, 332	
27.09.2006	RT I 2006, 46, 333	01.01.2007
11.10.2006	RT I 2006, 48, 360	18.11.2006
13.12.2006	RT I 2006, 63, 466	01.02.2007, osaliselt 01.01.2015
06.12.2006	RT I 2007, 1, 2	30.03.2007
13.12.2006	RT I 2007, 2, 7	01.02.2007
17.01.2007	RT I 2007, 11, 51	18.02.2007
24.01.2007	RT I 2007, 12, 66	25.02.2007
25.01.2007	RT I 2007, 16, 77	01.01.2008
15.02.2007	RT I 2007, 23, 119	02.01.2008
14.06.2007	RT I 2007, 44, 316	14.07.2007
22.11.2007	RT I 2007, 66, 408	01.01.2008
16.04.2008	RT I 2008, 19, 132	23.05.2008
11.06.2008	RT I 2008, 28, 180	15.07.2008
19.06.2008	RT I 2008, 29, 189	01.07.2008
19.06.2008	RT I 2008, 32, 198	15.07.2008
19.06.2008	RT I 2008, 32, 198	01.01.2009
19.06.2008	RT I 2008, 32, 198	01.01.2010
19.06.2008	RT I 2008, 33, 200	28.07.2008
19.06.2008	RT I 2008, 33, 201	28.07.2008
19.06.2008	RT I 2008, 35, 212	01.01.2009
19.11.2008	RT I 2008, 52, 288	22.12.2008
03.12.2008	RT I 2009, 1, 1	01.01.2010
06.05.2009	RT I 2009, 27, 165	01.01.2010

15.06.2009	RT I 2009, 39, 260	24.07.2009
15.06.2009	RT I 2009, 39, 261	24.07.2009
09.12.2009	RT I 2009, 68, 463	01.01.2010
20.01.2010	RT I 2010, 8, 34	27.02.2010
20.01.2010	RT I 2010, 8, 35	01.03.2010
22.04.2010	RT I 2010, 19, 101	01.06.2010
22.04.2010	RT I 2010, 22, 108	01.01.2011 jõustub päeval, mis on kindlaks määratud Euroopa Liidu Nõukogu otsuses Eesti Vabariigi suhtes kehtestatud erandi kehtetuks tunnistamise kohta Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 140 lõikes 2 sätestatud alusel, Euroopa Liidu Nõukogu 13.07.2010. a otsus Nr 2010/416/EL (ELT L 196, 28.07.2010, lk 24–26).
18.06.2010	RT I 2010, 40, 239	18.06.2010 - Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumi otsus tunnistab käskmenetluse regulatsiooni põhiseadusega vastuolus olevaks osas, milles see ei taga tõhusalt kaitseõigust.
16.06.2010	RT I 2010, 44, 258	01.01.2011
25.11.2010	RT I, 21.12.2010, 1	31.12.2010
27.01.2011	RT I, 23.02.2011, 1	01.09.2011
27.01.2011	RT I, 23.02.2011, 2	05.04.2011
27.01.2011	RT I, 23.02.2011, 3	01.01.2012
17.02.2011	RT I, 14.03.2011, 3	01.09.2011
17.02.2011	RT I, 21.03.2011, 2	01.01.2012 Kehtetu [RT I, 29.06.2012, 2]
08.12.2011	RT I, 22.12.2011, 3	23.12.2011 Kehtetu [RT I, 29.06.2012, 2]
07.12.2011	RT I, 28.12.2011, 1	01.01.2012, osaliselt kümnendal päeval pärast Riigi Teatajas avaldamist.
08.12.2011	RT I, 29.12.2011, 1	01.01.2012
10.04.2012	RT I, 17.04.2012, 4	10.04.2012 - Riigikohtu üldkogu otsus tunnistab kriminaalmenetluse seadustiku § 366 põhiseadusega vastuolus olevaks osas, milles see ei näe teistmisalusena ette üldmenetluses tehtud kohtuotsuse jõustumist, millega tuvastatakse kuriteosündmuse puudumine, kui teistetavas kriminaalasjas on üldmenetluses tehtud kohtuotsusega mõistetud isikule selles kuriteosündmuses osalemise eest karistuseks vangistus.
30.05.2012	RT I, 15.06.2012, 2	01.06.2013
06.06.2012	RT I, 29.06.2012, 1	01.04.2013
06.06.2012	RT I, 29.06.2012, 2	09.07.2012, osaliselt 01.01.2013 ja 01.01.2015
06.06.2012	RT I, 29.06.2012, 3	01.01.2013, osaliselt 01.07.2012 ja 09.07.2012
14.06.2012	RT I, 04.07.2012, 1	01.08.2012
03.07.2012	RT I, 09.07.2012, 2	03.07.2012 - Riigikohtu üldkogu kohtuotsus tunnistab kriminaalmenetluse seadustiku § 385 p 26 põhiseadusvastaseks ja kehtetuks osas, milles see ei võimalda esitada määruskaebust maakohtu täitmiskohtuniku poolt kriminaalmenetluse seadustiku § 427 lg 2 alusel tehtud määruse peale, millega pööratakse tingimisi

13.11.2012	RT I, 16.11.2012, 6	kohaldamata jäetud vangistus karistusseadustiku § 74 lg 4 alusel täitmisele. 13.11.2012 - Riigikohtu üldkogu kohtuotsus tunnistab kriminaalmenetluse seadustiku § 385 p 26 põhiseadusvastaseks ja kehtetuks osas, milles see ei võimalda esitada määruskaebust maakohtu täitmiskohtuniku poolt kriminaalmenetluse seadustiku § 427 lg 2 alusel tehtud määruse peale, millega pööratakse tingimisi enne tähtaega vangistusest vabastatu karistuse kandmata osa karistusseadustiku § 76 lg 5 alusel täitmisele.
05.12.2012 11.12.2012	RT I, 21.12.2012, 1 RT I, 28.05.2013, 6	01.03.2013, osaliselt 01.01.2013 11.12.2012 - Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumi otsus tunnistab kriminaalmenetluse seadustiku § 407 põhiseadusvastaseks ja kehtetuks osas, milles see välistab alaealise õiguse esitada kaebus määruse peale, millega kohus annab loa paigutada alaealine kasvatus eritingimusi vajavate õpilaste kooli.
13.03.2013 27.03.2013 30.04.2013	RT I, 22.03.2013, 9 RT I, 16.04.2013, 1 RT I, 03.05.2013, 12	01.04.2013, osaliselt 01.01.2014 26.04.2013 30.04.2013 - Riigikohtu üldkogu kohtuotsus tunnistab põhiseadusvastaseks ja kehtetuks kriminaalmenetluse seadustiku § 385 p 26 osas, milles see ei võimalda esitada määruskaebust maakohtu täitmiskohtuniku kriminaalmenetluse seadustiku § 428 lg 2 alusel tehtud määruse peale, millega pööratakse karistusseadustiku § 69 lg 6 järgi täitmisele üldkasuliku tööga asendatud vangistus.
10.05.2013	RT I, 15.05.2013, 3	10.05.2013 - Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumi määrus tunnistab, et kriminaalmenetluse seadustiku § 385 p 26 oli Tallinna Ringkonnakohtu 7. jaanuari 2013. a määruse tegemise ajal põhiseadusega vastuolus osas, milles ei võimaldanud esitada määruskaebust maakohtu täitmiskohtuniku kriminaalmenetluse seadustiku § 428 lg 2 alusel tehtud määruse peale, millega pööratakse karistusseadustiku § 69 lg 6 järgi täitmisele üldkasuliku tööga asendatud vangistus.
20.06.2013 20.06.2013 26.09.2013 21.01.2014	RT I, 05.07.2013, 2 RT I, 11.07.2013, 1 RT I, 04.10.2013, 3 RT I, 31.01.2014, 6	15.07.2013 01.09.2013 27.10.2013 01.02.2014, osaliselt 01.04.2014 ja 01.07.2014

12.02.2014	RT I, 26.02.2014, 1	08.03.2014
19.02.2014	RT I, 13.03.2014, 4	01.07.2014
07.05.2014	RT I, 21.05.2014, 1	01.01.2015, osaliselt 31.05.2014
12.06.2014	RT I, 21.06.2014, 11	01.07.2014, osaliselt 01.01.2015
11.06.2014	RT I, 21.06.2014, 8	01.01.2015
19.06.2014	RT I, 12.07.2014, 1	13.07.2014, osaliselt 1.01.2015
19.06.2014	RT I, 29.06.2014, 109	01.07.2014, Vabariigi Valitsuse seaduse § 107 ³ lõike 4 alusel asendatud ministrite ametinimetused.
05.11.2014	RT I, 20.11.2014, 1	01.05.2015
09.12.2014	RT I, 22.12.2014, 9	01.01.2015
16.12.2014	RT I, 23.12.2014, 14	01.01.2015
10.12.2014	RT I, 30.12.2014, 1	01.01.2015
18.02.2015	RT I, 19.03.2015, 1	29.03.2015, osaliselt 01.09.2016
26.11.2015	RT I, 17.12.2015, 3	27.12.2015
17.12.2015	RT I, 06.01.2016, 5	16.01.2016, osaliselt 01.07.2016 ja 01.01.2017
11.05.2016	RT I, 20.05.2016, 1	30.05.2016
15.12.2016	RT I, 28.12.2016, 14	07.01.2017, osaliselt 01.04.2017
15.12.2016	RT I, 31.12.2016, 2	01.01.2017, osaliselt 10.01.2017 ja 01.02.2017
10.05.2017	RT I, 26.05.2017, 1	05.06.2017
31.05.2017	RT I, 16.06.2017, 1	01.07.2017
07.06.2017	RT I, 26.06.2017, 1	06.07.2017
07.06.2017	RT I, 26.06.2017, 17	06.07.2017
14.06.2017	RT I, 26.06.2017, 69	06.07.2017
14.06.2017	RT I, 26.06.2017, 70	06.07.2017
14.06.2017	RT I, 07.07.2017, 1	01.11.2017
22.11.2017	RT I, 05.12.2017, 1	15.12.2017, osaliselt 01.01.2018 ja 01.07.2018
09.05.2018	RT I, 31.05.2018, 2	10.06.2018, osaliselt 01.01.2019
21.11.2018	RT I, 07.12.2018, 2	17.12.2018
16.01.2019	RT I, 05.02.2019, 1	15.02.2019
23.01.2019	RT I, 05.02.2019, 2	15.02.2019
20.02.2019	RT I, 13.03.2019, 1	01.01.2020
20.02.2019	RT I, 13.03.2019, 2	15.03.2019
20.02.2019	RT I, 19.03.2019, 3	01.07.2019
04.12.2019	RT I, 20.12.2019, 1	30.12.2019
20.04.2020	RT I, 06.05.2020, 1	07.05.2020
17.06.2020	RT I, 10.07.2020, 2	01.01.2021
12.11.2020	RT I, 21.11.2020, 1	01.01.2021
17.12.2020	RT I, 29.12.2020, 1	08.01.2021
15.06.2021	RT I, 08.07.2021, 1	15.07.2021
15.12.2021	RT I, 22.12.2021, 44	01.01.2022
13.04.2022	RT I, 29.04.2022, 1	01.11.2024, jõustumine muudetud [RT I, 21.06.2024, 2]
14.12.2022	RT I, 06.01.2023, 1	01.04.2023
18.01.2023	RT I, 03.02.2023, 1	01.09.2023, osaliselt 01.05.2023
25.01.2023	RT I, 10.02.2023, 3	01.09.2023
08.02.2023	RT I, 01.03.2023, 1	01.05.2023
08.02.2023	RT I, 01.03.2023, 2	01.07.2024
13.02.2023	RT I, 01.03.2023, 4	11.03.2023
22.02.2023	RT I, 11.03.2023, 2	01.05.2023
22.02.2023	RT I, 11.03.2023, 3	21.03.2023
20.06.2023	RT I, 06.07.2023, 6	01.01.2024
06.03.2024	RT I, 22.03.2024, 1	01.04.2024
15.05.2024	RT I, 07.06.2024, 1	17.06.2024
04.06.2024	RT I, 21.06.2024, 2	01.07.2024
20.11.2024	RT I, 12.12.2024, 1	01.01.2025
11.12.2024	RT I, 30.12.2024, 1	01.01.2025, Vabariigi Valitsuse seaduse § 105.19 lõike 12

1. peatükk ÜLDSÄTTED

§ 1. Seadustiku reguleerimisala

(1) Käesolevas seadustikus sätestatakse kuritegude kohtueelse menetluse ja kohtumenetluse kord ning kriminaalasjas tehtud lahendi täitmisele pööramise kord.

(2) Käesolevas seadustikus sätestatakse ka jälitustoimingute tegemise alused ja kord.
[RT I, 29.06.2012, 2- jõust. 01.01.2013]

§ 2. Kriminaalmenetlusõiguse allikad

Kriminaalmenetlusõiguse allikad on:

- 1) Eesti Vabariigi põhiseadus;
- 2) rahvusvahelise õiguse üldtunnustatud põhimõtted ja normid ning Eestile siduvad välislepingud;
- 3) käesolev seadustik ja kriminaalmenetlust sätestavad muud õigusaktid;
- 4) Riigikohtu lahendid küsimustes, mida ei ole lahendatud muudes kriminaalmenetlusõiguse allikates, kuid on tõusetunud seaduse kohaldamisel.

§ 3. Kriminaalmenetlusõiguse ruumiline ja ajaline kehtivus

(1) Kriminaalmenetlusõigus kehtib Eesti Vabariigi territooriumil. Kriminaalmenetlusõigus kehtib ka väljaspool Eesti Vabariigi territooriumi, kui see tuleneb välislepingust või kui kriminaalmenetluse esemeks on Eesti kaitseväeteenistuses oleva isiku tegu.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(2) Kriminaalmenetluses kohaldatakse menetlustoimingu ajal kehtivat kriminaalmenetlusõigust.

(3) Välisriigis kogutud tõendite Eesti kriminaalmenetluses kasutamise nõuded on sätestatud käesoleva seadustiku §-s 65.

(4) Erakorralise seisukorra ajal kohaldatakse käesolevat seadust, arvestades erakorralise seisukorra seaduses sätestatud erisusi.

[RT I 2009, 39, 260- jõust. 24.07.2009]

§ 4. Kriminaalmenetlusõiguse isikuline kehtivus

Kriminaalmenetlusõigus kehtib võrdselt kõigi isikute kohta järgmiste eranditega:

- 1) Vabariigi Presidendi, Vabariigi Valitsuse liikme, riigikontrolööri, õiguskantsleri, Riigikohtu esimehe ja kohtuniku kohta süüdistusakti koostamise ning neid puudutavate mõnede menetlustoimingute erisused on sätestatud käesoleva seadustiku 14. peatükis;
- 2) Riigikogu liikme suhtes enne süüdistusakti koostamist tehtavate menetlustoimingute ning süüdistusakti koostamise erisused on sätestatud käesoleva seadustiku 14¹. peatükis;
- 3) isikule, kellel on diplomaatiline puutumatus või välislepingus ettenähtud muud eesõigused, võib Eesti kriminaalmenetlusõigust kohaldada välisriigi taotlusel, arvestades välislepingus sätestatud erisusi.

[RT I, 22.12.2014, 9- jõust. 01.01.2015]

§ 5. Riiklikkuse põhimõte

Kriminaalmenetlust alustatakse ja toimetatakse Eesti Vabariigi nimel.

§ 6. Kriminaalmenetluse kohustuslikkuse põhimõte

Kuriteo asjaolude ilmnemisel on uurimisasutus ja prokuratuur kohustatud toimetama kriminaalmenetlust, kui puuduvad käesoleva seadustiku §-s 199 sätestatud kriminaalmenetlust välistavad asjaolud või kui käesoleva seadustiku § 201 lõike 2, § 202, 203, 203¹, 204, 205, 205¹, 205², 205³ või § 435 lõike 3 kohaselt puudub alus kriminaalmenetlust lõpetada.

[RT I, 29.04.2022, 1- jõust. 01.11.2024, jõustumine muudetud [RT I, 21.06.2024, 2]]

§ 7. Süütuse presumptsioon

- (1) Kedagi ei käsitata kuriteos süüdi olevana enne, kui tema kohta on jõustunud süüdimõistev kohtuotsus.
- (2) Kriminaalmenetluses ei ole keegi kohustatud tõendama oma süütust.
- (3) Kriminaalmenetluses kõrvaldamata kahtlus kahtlustatava või süüdistatava süüdi olekus tõlgendatakse tema kasuks.

§ 8. Menetlusosalise õiguste tagamine

- (1) Uurimisasutus, prokuratuur ja kohus on kohustatud:
 - 1) seaduses sätestatud juhtudel menetlustoimingut rakendades selgitama menetlusosalisele menetlustoimingu eesmärgi ning tema õigusi ja kohustusi;
 - 2) tagama kahtlustatavale ja süüdistatavale reaalse võimaluse end kaitsta;
 - 3) tagama kahtlustatavale ja süüdistatavale kaitsja abi käesoleva seadustiku § 45 lõikes 2 sätestatud juhtudel või kui ta seda taotleb;
 - 4) edasilükkamatutel juhtudel võimaldama vahistatud kahtlustatava või süüdistatava taotlusel talle muud õigusabi;
 - 5) andma vahistatud kahtlustatava või süüdistatava järelevalveta vara tema nimetatud isiku või kohaliku omavalitsuse hoiule;
 - 6) tagama vahistatu alaealise lapse järelevalve või vahistatu abi vajava lähedase hooldamise;
 - 7) selgitama füüsilisest isikust kannatanule tema õigust pöörduda ohvriabitöötaja poole ning saada vajaduse korral ohvriabiteenuseid ja vägivallakuriteo ohvritele ettenähtud riiklikku hüvitist ning selgitama seda, milliseid käesolevast seadustikust tulenevaid võimalusi kannatanu turvalisuse tagamiseks saab kasutada.

[RT I, 06.01.2016, 5- jõust. 16.01.2016]
 - (2) Kui Politsei- ja Piirivalveamet, prokuratuur või kohus on käesoleva seaduse § 37² lõikes 1 sätestatud hindamise tulemusena tuvastanud, et kannatanu võib vajada ohvriabiteenuseid, edastatakse kannatanu andmed ohvriabi seaduses sätestatud korras Sotsiaalkindlustusametile.
- [RT I, 06.01.2023, 1- jõust. 01.04.2023]

§ 9. Isikuvabaduse tagamine ning inimväärikuse austamine

- (1) Kahtlustatavat võib kohtu vahistamismääruseta kinni pidada kuni nelikümmend kaheksa tundi.
- (2) Kohtu vahistamisotsustus tehakse vahistatule viivitamata teatavaks talle arusaadavas keeles ja viisil.
- (3) Uurimisasutus, prokuratuur ja kohus peavad menetlusosalist kohtlema tema au teotamata ja tema inimväärikust alandamata. Kedagi ei tohi piinata ega muul viisil julmalt või ebainimlikult kohelda.
- (4) Kriminaalmenetluses on isiku perekonna- või eraellu lubatud sekkuda vaid käesolevas seadustikus ettenähtud juhtudel ja korras kuriteo tõkestamiseks, kurjategija tabamiseks, kriminaalasjas tõe tuvastamiseks ja kohtuotsuse täitmise tagamiseks.

§ 10. Kriminaalmenetluse keel

- (1) Kriminaalmenetluse keel on eesti keel. Kriminaalmenetlus võib menetleja, menetlusosaliste ja kohtumenetluse poolte nõusolekul toimuda ka muus keeles, kui nad seda valdavad.
 - (2) Kahtlustatavale, süüdistatavale, kannatanule, tsiviilkostjale ja kolmandale isikule, kes ei valda eesti keelt, tagatakse tõlgi abi. Kahtluse korral selgitab menetleja välja isiku eesti keele oskuse. Kui eesti keele oskust ei ole võimalik välja selgitada või see osutub ebapiisavaks, tagatakse tõlgi abi.
- [RT I, 06.01.2016, 5- jõust. 16.01.2016]
- (2¹) Kui kahtlustatav või süüdistatav ei valda eesti keelt, tagatakse talle tema või kaitsja taotlusel tõlgi abi kaitsjaga kohtumisel, mis on otseselt seotud kahtlustatava või süüdistatava suhtes läbiviidava menetlustoimingu, esitatava taotluse või kaebusega. Kui menetleja leiab, et tõlgi abi ei ole vajalik, vormistab ta keeldumise määrusega.
- [RT I, 04.10.2013, 3- jõust. 27.10.2013]
- (3) Kõik dokumendid, mille lisamist kriminaal- ja kohtutoimikusse taotletakse, peavad olema eestikeelsed või tõlgitud eesti keelde. Uurimisasutuse ja prokuratuuri poolt lõpetatud kriminaalasjades olevad muus keeles koostatud dokumendid tõlgitakse eesti keelde prokuratuuri korraldusel või menetlusosalise taotlusel.
- [RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]
- (4) Kohtumenetluse poole taotlusel võib kohtuistungil protokolli kanda ka teksti, mis ei ole eestikeelne. Sellisel juhul lisatakse protokollile teksti tõlge eesti keelde.
 - (5) Kui kahtlustatav või süüdistatav ei valda eesti keelt, tõlgitakse isiku kahtlustatavana kinnipidamise protokoll, vahistamismäärus, Euroopa vahistamismäärus, süüdistusakt ja kohtuotsuse tekst tema emakeelde või

keelde, mida ta valdab, vähemalt osas, mis on oluline kahtlustuse või süüdistuse sisust arusaamise või menetluse õigluse tagamise seisukohast.

[RT I, 06.01.2016, 5- jõust. 16.01.2016]

(6) Kui kahtlustatav või süüdistatav ei valda eesti keelt, võib ta ise või tema kaitsja esitada põhjendatud taotluse kriminaalasjas kahtlustuse või süüdistuse sisu arusaamise või menetluse õigluse tagamise seisukohast olulise dokumendi tõlkimiseks emakeelde või keelde, mida ta valdab. Kui menetleja leiab, et dokumentide tõlkimise taotlus ei ole tervikuna või osaliselt põhjendatud, vormistab ta keeldumise määrusega.

[RT I, 06.01.2016, 5- jõust. 16.01.2016]

(6¹) Kui füüsilisest isikust kannatanu ei valda eesti keelt, võib ta kümne päeva jooksul taotleda kriminaalmenetluse lõpetamise määruse või kohtuotsuse sisust arusaamise või menetluse õigluse tagamise seisukohast olulise teksti tõlkimist kannatanu emakeelde või keelde, mida ta valdab. Füüsilisest isikust kannatanu võib taotleda ka muu tema menetlusõiguste tagamiseks olulise dokumendi tõlkimist. Kui menetleja leiab, et muu dokumendi tõlkimise taotlus ei ole tervikuna või osaliselt põhjendatud, vormistab ta keeldumise määrusega.

[RT I, 06.01.2016, 5- jõust. 16.01.2016]

(7) Käesoleva paragrahvi lõigetes 5–6¹ loetletud dokumentide kirjaliku tõlke asemel võib need tõlkida suuliselt või teha nendest suulise kokkuvõtte, kui:

1) sellega ei mõjutata menetluse õiglust, või
2) kahtlustatav või süüdistatav, keda on teavitatud käesoleva paragrahvi lõigetes 5 ja 6 loetletud dokumentide kirjalikust tõlkest loobumise tagajärgedest, on esitanud kirjalikust tõlkest loobumise taotluse kirjalikku taasesitamist võimaldaval viisil või see on muul viisil protokollitud.

[RT I, 06.01.2016, 5- jõust. 16.01.2016]

(8) Suuline tõlge tagatakse kahtlustatavale ja süüdistatavale viivitamata, dokumentide kirjalik tõlge tagatakse kahtlustatavale ja süüdistatavale mõistliku aja jooksul nii, et see ei halvenda nende kaitseõiguse teostamist.

[RT I, 04.10.2013, 3- jõust. 27.10.2013]

(9) Käesoleva paragrahvi alusel tõlke tagamata jätmise või osalise tagamise võib isik vaidlustada vastavalt käesoleva seadustiku § 228 või 229 sätetele või käesoleva seadustiku 15. peatüki kohaselt.

[RT I, 06.01.2016, 5- jõust. 16.01.2016]

(10) Kui isikule on menetlusdokument käesoleva paragrahvi alusel tõlgitud, siis selle menetlusdokumendi peale kaebamisel arvestatakse kaebetähtaegu tõlgitud dokumendi saamisest arvates.

[RT I, 06.01.2016, 5- jõust. 16.01.2016]

§ 11. Kohtuistungil avalikkus

(1) Igal isikul on võimalus jälgida ja talletada kohtuistungit käesoleva seadustiku §-s 13 sätestatud korras.

(2) Avalikkuse põhimõte toimib kohtulahendi kuulutamisel piiranguta, välja arvatud juhul, kui selle kuulutamist kinnisel kohtuistungil nõuavad alaealise, abikaasa, registreeritud elukaaslase või kannatanu huvid.

[RT I, 06.07.2023, 6- jõust. 01.01.2024]

(3) Kohtuistungil avamisest kuni kohtulahendi kuulutamiseni toimib avalikkuse põhimõte käesoleva seadustiku §-des 12 ja 13 sätestatud piirangutega.

(4) Avalikult kohtuistungilt võib kohus kõrvaldada alaealise, kui see on vajalik alaealise huvide kaitseks.

§ 12. Kohtuistungil avalikkuse piiramine

(1) Kohus võib istungi kuulutada osaliselt või täielikult kinniseks:

1) riigi- või ärisaladuse või salastatud välisteabe kaitseks;

[RT I 2007, 16, 77- jõust. 01.01.2008]

2) kõlbluse või perekonna- või eraelu kaitseks;

3) alaealise või kannatanu huvides;

[RT I, 06.01.2016, 5- jõust. 16.01.2016]

4) õigusemõistmise huvides, sealhulgas juhul, kui kohtuistungil avalikkus võib ohustada kohtu või kohtumenetluse poole või tunnistaja julgeolekut.

(2) Kohtuistungil avalikkuse piiramise käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud alusel lahendab kohus põhistatud määrusega omal algatusel või kohtumenetluse poole taotlusel.

[RT I, 07.12.2018, 2- jõust. 17.12.2018]

(3) Kohtu loal võivad kinnist kohtuistungit jälgida uurimisasutuse ametnik, kohtuametnik, tunnistaja, asjatundja, ekspert, tõlk, käesoleva seadustiku § 38 lõike 5 punktis 3 nimetatud isik ning kannatanu ja süüdistatava lähedane käesoleva seadustiku § 71 lõike 1 tähenduses.
[RT I, 06.01.2016, 5- jõust. 16.01.2016]

(4) Kinnisel kohtuistungil hoiatab kohus menetlusosalisi ja teisi istungisaalis viibijaid, et kinnisel kohtuistungil arutatut ning seal käsitletud dokumente ei ole lubatud avaldada ulatuses, mis on vajalik käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud õiguse või huvi kaitseks.
[RT I, 07.12.2018, 2- jõust. 17.12.2018]

(4¹) Kohus võib menetlusosalisi ja teisi istungisaalis viibijaid põhistatud määrusega kohustada asja menetlemisel teatavaks saanud asjaolu saladuses hoidma ka juhul, kui kohtuistung ei ole kinniseks kuulutatud, kuid saladuse hoidmine on ilmselt vajalik käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud õiguse või huvi kaitseks.
[RT I, 07.12.2018, 2- jõust. 17.12.2018]

(4²) Istungi protokollit tehakse käesoleva paragrahvi lõigetes 4 ja 4¹ sätestatud juhtudel märge menetlusosaliste ja teiste istungisaalis viibijate hoiatamise kohta saladuse hoidmise kohustuse rikkumise eest.
[RT I, 07.12.2018, 2- jõust. 17.12.2018]

(5) [Kehtetu -RT I, 07.12.2018, 2- jõust. 17.12.2018]

§ 13. Kohtuistungit talletamise piiramine

(1) Kohtuistungit avamisest kuni kohtulahendi kuulutamiseni on istungisaalis viibijal lubatud teha kirjalikke märkmeid.
[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(2) Muid vahendeid võib kohtuistungit talletamisel kasutada vaid kohtu loal.

(3) Kinnisel kohtuistungil võib kohus lubada vaid kirjalike märkmete tegemist.

§ 14. Kohtumenetluse võistlevus

(1) Kohtumenetluses täidavad süüdistus- ja kaitsefunktsioone ning kriminaalasja lahendamise funktsioone eri menetlussubjektid.

(2) Süüdistusest loobumine käesoleva seadustiku §-s 301 sätestatud korras vabastab kohtu menetluse jätkamise kohustusest. Kui süüdistusest loobutakse põhjusel, et süüdistatava tegevus vastab väärteo tunnustele, on süüdistusest loobumine kriminaalmenetluse lõpetamise alus. Muudel juhtudel on süüdistusest loobumine õigeksmõistva kohtuotsuse tegemise alus.
[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 15. Kohtuliku arutamise vahetus

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.07.2014]

(1) Maakohtu kohtulahend võib tugineda vaid tõenditele, mida on kohtulikul arutamisel esitatud ja vahetult uuritud ning mis on protokollitud.
[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(2) Ringkonnakohtu kohtulahend võib tugineda:

1) tõenditele, mida on kohtulikul arutamisel ringkonnakohtus esitatud ja vahetult uuritud ning mis on protokollitud;

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.07.2014]

2) tõenditele, mida on maakohtus vahetult uuritud ja mis on apellatsioonimenetluses avaldatud.

(3) Kohtulahend ei või tugineda üksnes ega valdavas ulatuses isiku ütlustele, kes on muudetud käesoleva seadustiku § 67 kohaselt anonüümseks, tõendile, mille vahetus allikat ei olnud süüdistataval ega kaitsjal võimalik küsitleda, ega § 66 lõikes 2¹ nimetatud isiku ütlustele.
[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 15¹. Kohtuliku arutamise katkematus ja viivitamatus

Kohus arutab kohtuasja ühtse tervikuna ning tagab võimalikult kiire lahendini jõudmise.
[RT I 2008, 32, 198- jõust. 15.07.2008]

§ 15². Isikuandmete töötlemine kriminaalmenetluses

(1) Kriminaalmenetluses on menetlejal õigus töödelda isikuandmeid, sealhulgas eriliiki isikuandmeid, mis on vajalikud kohtueelse menetluse ja kohtumenetluse läbiviimiseks, tõendite kogumiseks, kriminaalasjas tehtud lahendi täitmisele pööramiseks, jälitustoimingu tegemiseks või muu käesolevas seaduses sätestatud eesmärgi saavutamiseks.

(2) Isikuandmete töötlemisel kriminaalmenetluse raames tegutseb menetleja õiguskaitseasutusena isikuandmete kaitse seaduse § 13 lõike 2 tähenduses ning isikuandmete töötlemisel lähtutakse õiguskaitseasutustele kehtestatud sätetest.

(3) Isikuandmete kaitse seadusest tulenevate andmesubjekti õiguste teostamisel lähtutakse käesolevas seaduses sätestatust, sõltumata sellest, kas andmesubjekt on kahtlustatav, süüdistatav, kannatanu, tsiviilkostja, kolmas isik, tunnistaja või muu isik.

(4) Isikuandmete töötlemisel käesoleva seaduse alusel võib vastutav töötleja piirata andmesubjekti isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi, kui see on vajalik süüteo tõkestamiseks, avastamiseks, menetlemiseks või karistuse täideviimiseks, tsiviil-, haldus- või mistahes muu seadusliku menetluse läbiviimiseks, teise isiku või andmesubjekti õiguste ja vabaduste kahjustamise takistamiseks, riigi julgeoleku ohustamise takistamiseks või avaliku korra kaitse tagamiseks.

(5) Käesoleva paragrahvi lõike 4 alusel võib piirata järgmisi andmesubjekti õigusi:

- 1) õigust saada teada tema isikuandmete töötlemisest, sealhulgas sellest, milliseid isikuandmeid töödeldakse, samuti töötlemise viisi, meetodit, eesmärki, õiguslikku alust, ulatust või põhjust;
- 2) õigust saada teada tema isikuandmete vastuvõtjaid ja avaldatavate isikuandmete kategooriaid ning teavet selle kohta, kas tema isikuandmed edastatakse välisriigile või rahvusvahelisele organisatsioonile;
- 3) õigust nõuda tema isikuandmete töötlemise piiramist;
- 4) õigust esitada vastuväiteid tema isikuandmete töötlemise kohta;
- 5) õigust saada teada tema isikuandmetega seotud rikkumisest.

(6) Kriminaalmenetluses töödeldavate isikuandmete kaasvastutavad töötlejad on menetlejad vastavalt oma pädevusele.

(7) Isikuandmete edastamine kolmandas riigis asuvalle isikule, kes ei ole õiguskaitseasutus isikuandmete kaitse seaduse § 13 lõike 2 tähenduses, on lubatud üksnes isikuandmete kaitse seaduse §-s 49 sätestatud tingimustel ja korras.

[RT I, 13.03.2019, 2- jõust. 15.03.2019]

2. peatükk

KRIMINAALMENETLUSE SUBJEKTID

§ 16. Menetlejad ja menetlusosalised

(1) Menetlejad on kohus, prokuratuur ja uurimisasutus.

(2) Menetlusosalised on kahtlustatav, süüdistatav ning nende kaitsjad, kannatanu, tsiviilkostja ja kolmas isik.
[RT I 2007, 2, 7- jõust. 01.02.2007]

§ 17. Kohtumenetluse pooled

(1) Kohtumenetluse pooled on prokuratuur, süüdistatav ja tema kaitsja ning kannatanu, tsiviilkostja ja kolmas isik.

[RT I 2007, 2, 7- jõust. 01.02.2007]

(2) Kohtumenetluse poolel on käesolevas seadustikus sätestatud menetlusosalise õigused.

1. jagu

Kohus

§ 18. Maakohtu koosseis

(1) Maakohtus arutab esimese astme kuritegude kriminaalasju eesistujast ja kahest rahvakohtunikust koosnev kohtukoosseis. Rahvakohtunikul on kohtulik arutamisel kõik kohtuniku õigused.

(1¹) Erakorralise või sõjaseisukorra ajal rahvakohtunik õigusemõistmises ei osale. Maakohtus mõistab sel ajal õigust maakohtunik ainuisikuliselt. Erakorralise või sõjaseisukorra lõppemisel jätkab maakohtunik ainuisikuliselt õiguse mõistmist nendes kohtuasjades, milles rahvakohtunik ei osalenud.

[RT I, 11.03.2023, 3- jõust. 21.03.2023]

(2) Teise astme kuritegude kriminaalasju ja kriminaalasju lihtmenetluses arutab kohtunik ainuisikuliselt.

(3) [Kehtetu -RT I, 29.06.2012, 3- jõust. 09.07.2012]

(4) Kui kriminaalasja kohtulik arutamine on aeganõudev, võib kohtumäärusega kaasata kohtuistungile varukohtuniku või varurahvakohtuniku, kes viibib kohtuliku arutamise ajal istungisaalis. Kohtukoosseisust kohtuniku või rahvakohtuniku väljalangemise korral asendatakse ta varukohtuniku või varurahvakohtunikuga.

(5) Kohtueelses menetluses, kohtulikus eelmenetluses ja kohtulahendi täitmise menetluses täidab kohtu ülesandeid kõikides kriminaalajades kohtunik ainuisikuliselt. Korraldava määruse, mille peale ei saa seadusest tulenevalt edasi kaevata, võib kõigis kriminaalajades kogu menetluse vältel teha kohtunik ainuisikuliselt. [RT I, 11.03.2023, 2- jõust. 01.05.2023]

(6) Rahvusvahelises koostöös kriminaalasja lahendav kohtukoosseis on sätestatud 19. peatükis.

§ 19. Ringkonnakohtu koosseis

(1) Ringkonnakohtus arutab kriminaalasja vähemalt kolmest ringkonnakohtunikust koosnev kohtukoosseis. Eelmenetlust kriminaalajas toimetab ringkonnakohtunik ainuisikuliselt.

(2) Ringkonnakohtu esimees võib ringkonnakohtu koosseisu kaasata sama kohturingkonna maakohtu kohtuniku tema nõusolekul.

[RT I 2005, 39, 308- jõust. 01.01.2006]

(3) Korraldava määruse, mille peale ei saa seadusest tulenevalt edasi kaevata, võib kõigis kriminaalajades kogu menetluse vältel teha ringkonnakohtunik ainuisikuliselt.

[RT I, 11.03.2023, 2- jõust. 01.05.2023]

§ 20. Riigikohtu koosseis

(1) Riigikohtus vaatab kriminaalasja läbi vähemalt kolmest riigikohtunikust koosnev kohtukoosseis.

(2) [Kehtetu -RT I 2005, 39, 308- jõust. 01.01.2006]

(3) Korraldava määruse, mis ei lõpeta asja menetlust Riigikohtus, võib kogu menetluse vältel teha riigikohtunik ainuisikuliselt.

[RT I, 11.03.2023, 2- jõust. 01.05.2023]

§ 21. Eeluurimiskohtunik

(1) Eeluurimiskohtunik on maakohtu kohtunik, kes täidab talle käesoleva seadustikuga pandud ülesandeid kohtueelses menetluses ainuisikuliselt.

(2) Käesolevas seadustikus sätestatud juhtudel annab jätustostoiminguks loa eeluurimiskohtunik.

[RT I, 29.06.2012, 2- jõust. 09.07.2012]

§ 22. Täitmiskohtunik

Täitmiskohtunik on maakohtu kohtunik, kes täidab talle käesoleva seadustikuga pandud ülesandeid kohtulahendi täitmisel ainuisikuliselt.

[RT I 2005, 39, 308- jõust. 01.01.2006]

§ 22¹. Kohtukoosseis lahendijärgse taotluse menetlemisel

Pärast asjas lahendi tegemist samale kohtule esitatavat taotlust, eelkõige lahendis vea parandamise või lahendi avalikustamise piiramise taotlust, ei pea lahendama lahendi teinud kohtukoosseis.

[RT I, 11.03.2023, 2- jõust. 01.05.2023]

§ 23. Hääletamine kollegiaalses kohtukoosseisus ja kohtuniku eriarvamus

(1) Kollegiaalne kohtukoosseis lahendab kriminaalasja puutuvad küsimused hääletamisega.

(2) Maakohtus esitab viimasena oma arvamus eesistuja.

(3) Ringkonnakohtus ja Riigikohtus esitab esimesena oma arvamus kohtumenetlust ettevalmistanud kohtunik, kui ta ei ole eesistuja. Hääletamist jätkatakse kohtunike ametialase vanemuse järjekorras, alates noorimast. Eesistuja hääletab viimasena.

(4) Kui hääled jagunevad võrdselt, on otsustav eesistuja hää.

(5) Kohtukoosseisu liikmel ei ole õigust keelduda hääletamast ega jääda erapooletuks. Küsimuste järjestikulisel hääletamisel ei ole varem vähemusse jäänud kohtukoosseisu liikmel õigust hääletamast keelduda.

(6) Hääletamisel vähemusse jäänud kohtunik võib esitada eriarvamuse. Riigikohtu otsusele lisatud eriarvamus avaldatakse koos kohtuotsusega.
[RT I 2010, 19, 101- jõust. 01.06.2010]

§ 23¹. Kohtuametnik

(1) Asja lahendamist ettevalmistava või muu korraldava määruse, mille peale ei saa seadusest tulenevalt edasi kaevata, sealhulgas avalduse, taotluse või kaebuse käiguta jätmise määruse ja tähtaja andmise ning pikendamise määruse, võib teha ka vastavalt kohtu kodukorrale selleks pädev kohtuametnik.

(2) Kohtulahendi koostamisel või vormistamisel võib kohus kasutada kohtuametniku abi.
[RT I, 19.03.2015, 1- jõust. 29.03.2015]

§ 24. Üldine kohtualluvus kriminaalasja arutamisel maakohtus

(1) Kriminaalasja arutamine allub maakohtule, kelle tööpiirkonnas on kuritegu toime pandud.

(2) Erandina võib kriminaalasja arutada kuriteo tagajärgede saabumise või süüdistatavate või kannatanute või tunnistajate enamuse asukoha järgi. Kriminaalasja erandliku üleandmise ühe ringkonnakohtu piires otsustab ringkonnakohtu esimees, muudel juhtudel Riigikohtu esimees.

(3) Kui kuriteo toimepanemise kohta ei ole võimalik kindlaks määrata, arutatakse kriminaalasja kohtus, kelle tööpiirkonnas on kohtueelne menetlus lõpule viidud.

(4) Eeluurimiskohtuniku ülesandeid täidab selle maakohtu eeluurimiskohtunik, kelle tööpiirkonnas on kuritegu toime pandud. Kui kuriteo toimepanemise kohta ei ole võimalik üheselt kindlaks määrata, täidab eeluurimiskohtuniku ülesandeid menetlustoimingu tegemise koha järgse maakohtu eeluurimiskohtunik. Jälitustoiminguks annab eeluurimiskohtunikuna loa tööjaotusplaaniga määratud kohtunik, kes ei ole kohtu esimees.
[RT I, 13.03.2019, 1- jõust. 01.01.2020]

(5) Rahvusvahelises koostöös menetletava kriminaalasja kohtualluvus on sätestatud 19. peatükis.

§ 25. Erandlik kohtualluvus kriminaalasja arutamisel maakohtus

(1) Trükise vahendusel toime pandud kuriteo kriminaalasi allub trükise väljaandmise koha kohtule, kui kannatanu ei taotle kriminaalasja arutamist tema elukoha järgses kohtus või kohtus, kelle tööpiirkonnas on trükist levitatud.

(2) Kui kuritegu on toime pandud välisriigis, allub kriminaalasja arutamine kahtlustatava või süüdistatava Eesti-elukoha järgsele kohtule. Kui kahtlustataval või süüdistataval Eestis elukohta ei ole, allub kriminaalasja arutamine Harju Maakohtule.
[RT I 2005, 39, 308- jõust. 01.01.2006]

§ 26. Ühendatud kriminaalasja kohtualluvus

Kui kriminaalasi allub mitmele kohtule, võib ühendatud kriminaalasja arutada ühes neist. Kohtualluvuse otsustab süüdistusakti kohtusse saatev prokuratuur õigusemõistmise huvidest lähtudes.

§ 27. Kohtunikku puudutava kriminaalasja kohtualluvus

(1) Kriminaalasi, milles kohtunik on menetlusosaline ja mida tuleks üldise kohtualluvuse kohaselt menetleda selle kohtuniku töökoha järgse ringkonnakohtu tööpiirkonna maakohtus, antakse menetlemiseks maakohtusse teise ringkonnakohtu tööpiirkonnas.
[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(2) Kui kohtuniku suhtes jälitustoimingu tegemiseks loa andmine on üldise kohtualluvuse kohaselt selle kohtuniku töökoha järgse ringkonnakohtu tööpiirkonna maakohtu pädevuses, annab Riigiprokuratuuri taotlusel jälitustoiminguks eeluurimiskohtunikuna loa teise ringkonnakohtu tööpiirkonnas asuva maakohtu esimees või tema määratud kohtunik.
[RT I 2007, 1, 2- jõust. 30.03.2007]

§ 27¹. Süüdistuskohustusmenetluse kohtualluvus

(1) Käesoleva seadustiku § 208 lõikes 1 nimetatud Riigiprokuratuuri määruse peale esitatud kaebuse lahendamine kuulub selle ringkonnakohtu pädevusse, kelle tööpiirkonnas asub kannatanule kriminaalmenetluse alustamata jätmise teate või kriminaalmenetluse lõpetamise määruse saatnud prokuratuur või uurimisasutus.

(2) Kui kriminaalmenetluse alustamata jätmise teate või kriminaalmenetluse lõpetamise määruse on kannatanule saatnud Riigiprokuratuur, kuulub käesoleva seadustiku § 208 lõikes 1 nimetatud kaebuse lahendamine Tallinna Ringkonnakohtu pädevusse.

[RT I 2006, 21, 160- jõust. 25.05.2006]

§ 28. Kohtualluvuse kontrollimine ja alluvusvaidluse lahendamine

(1) Kohus kontrollib kriminaalasja kohtualluvust kohtulikku arutamist ette valmistades ja kohtualluvuse vaidlustamise korral koostab kriminaalasja alluvusjärgsele kohtule saatmise määruse.

(2) Enne kriminaalasja alluvusjärgsele kohtule saatmist on lubatud vaid edasilükkamatud menetlustoimingud.

(3) Kui kohus vaidlustab teisest kohtust saadud kriminaalasja kohtualluvuse, määrab kohtualluvuse Riigikohtu esimees.

§ 29. Kohtutevaheline menetlusabi

Kohus võib menetlusabi saamiseks pöörduda teise kohtu poole juhul, kui menetlustoimingu tegemine teises kohtus lihtsustab kriminaalasja menetlemist, hoiab kokku menetlusosaliste ja kohtu aega või vähendab menetluskulusid. Abitaotluse saanud kohus ei või abist keelduda, kui seaduses ei ole sätestatud teisiti.

2. jagu Prokuratuur

§ 30. Prokuratuur kriminaalmenetluses

(1) Prokuratuur juhib kohtueelset menetlust, tagades selle seaduslikkuse ja tulemuslikkuse ning esindab riiklikku süüdistust kohtus. Käesolevas seadustikus sätestatud juhul on prokuratuuril õigus esitada tsiviilhagi või avalik-õiguslik nõudeavaldus. Kui käesolev seadustik ei sätesta teisiti, ei ole prokuratuuril tsiviilhagi või avalik-õigusliku nõudeavalduse tõendamiseks vajalike tõendite kogumisel käesolevas seadustikus sätestatud menetleja õigusi.

[RT I, 05.02.2019, 2- jõust. 15.02.2019]

(2) Prokuratuuri volitusi kriminaalmenetluses teostab prokuratuuri nimel prokurör sõltumatult, alludes ainult seadusele. Käesolevas seadustikus sätestatud prokuratuuri volitusi tsiviilhagi ja avalik-õigusliku nõudeavalduse menetlemisel teostab prokurör või riigi peaprokuröri või juhtivprokuröri volitatud muu isik.

[RT I, 05.02.2019, 2- jõust. 15.02.2019]

(3) Nõukogu määrusest (EL) 2017/1939, millega rakendatakse tõhustatud koostööd Euroopa Prokuratuuri asutamisel (ELT L 283, 31.10.2017, lk 1–71), tulenevate Euroopa Prokuratuuri ülesannete täitmisel on Euroopa prokuröri ja Euroopa delegaatprokuröri samad õigused, mis on prokuratuuril käesoleva seadustiku kohaselt.

[RT I, 29.12.2020, 1- jõust. 08.01.2021]

3. jagu Uurimisasutus

§ 31. Uurimisasutuste piiritlemine

(1) Uurimisasutused on oma pädevuse piires Politsei- ja Piirivalveamet, Kaitsepolitseiamet, Maksu- ja Tolliamet, Konkurentsiamet, Sõjaväepolitsei, Keskkonnaamet ning Justiits- ja Digiministeeriumi vanglate osakond ja vangla, kes täidavad uurimisasutuse ülesandeid vahetult või nende hallatavate või kohalike asutuste kaudu.

[RT I, 10.07.2020, 2- jõust. 01.01.2021]

(2) [Kehtetu -RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(3) [Kehtetu -RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(4) [Kehtetu -RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(5) Nende ametikohtade loetelu, mida täitvatel ametnikel on õigus kriminaalmenetluses osaleda uurimisasutuse pädevuse piires, kinnitab käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud asutuse juht.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 32. Uurimisasutus kriminaalmenetluses

(1) Uurimisasutus teeb käesolevas seadustikus sätestatud menetlustoiminguid iseseisvalt, kui menetlustoiminguks ei ole vaja kohtu luba või prokuratuuri luba või korraldust.

(2) Uurimisasutusel on õigus nõuda kriminaalasja lahendamiseks vajaliku dokumendi või vajalike andmete esitamist.

[RT I, 11.03.2023, 2- jõust. 01.05.2023]

4. jagu

Kahtlustatav ja süüdistatav

§ 33. Kahtlustatav

(1) Kahtlustatav on isik, kes on kuriteos kahtlustatavana kinni peetud, või isik, keda on piisav alus kahtlustada kuriteo toimepanemises ja kes on allutatud menetlustoimingule.

(2) Kahtlustatavale selgitatakse viivitamata tema õigusi ja kohustusi ning ta kuulatakse üle kahtlustuse sisu kohta. Ülekuulamise võib edasi lükata, kui kahtlustatava tervise seisund ei võimalda tema kohest ülekuulamist ning kui see on vajalik kaitsja ja tõlgi osavõtu tagamiseks.

§ 34. Kahtlustatava õigused ja kohustused

(1) Kahtlustataval on õigus:

1) teada kahtlustuse sisu ja anda selle kohta ütlusi või keelduda ütluste andmisest;

2) teada, et tema ütlusi võidakse kasutada süüdistuseks tema vastu;

2¹) tõlgi abile;

[RT I, 04.10.2013, 3- jõust. 27.10.2013]

3) kaitsja abile;

4) kohtuda kaitsjaga teiste isikute juuresolekuta;

5) kaitsja juuresolekul olla üle kuulatud, osaleda vastastamisel, ütluste seostamisel olustikuga ja tema aratundmiseks esitamisel;

6) osaleda vahistamisaotluse arutamisel kohtus;

7) esitada tõendeid;

8) esitada taotlusi ja kaebusi;

9) tutvuda menetlustoimingu protokolliga ning teha menetlustoimingu tingimuste, käigu ja tulemuste ning protokolliga kohta avaldusi, mis protokollitakse;

10) anda nõusolek kokkuleppemenetluse kohaldamiseks, osaleda kokkuleppemenetluse läbirääkimistel, teha ettepanekuid kohaldamisele kuuluva karistusliigi ja -määra kohta ning sõlmida või sõlmimata jätta kokkuleppemenetluse kokkulepe.

(1¹) Alaealisel kahtlustataval, samuti kriminaalasja asjaolusid ja isiku haavatavust arvestades kuni kahekümne ühe aastasel isikul, keda kahtlustatakse kuriteo toimepanemises alla kaheksateistaastasena, on lisaks käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatule õigus:

1) teavitada seaduslikku esindajat või muud isikut käesoleva seadustiku § 35²lõigete 1 ja 2 kohaselt;

2) seadusliku esindaja või muu isiku juuresviibimisele menetlustoimingute tegemise ajal ja kohtuistungil

käesoleva seadustiku § 35²lõike 3 kohaselt;

3) sellele, et tema individuaalseks hindamiseks koostatakse kohtueelne ettekanne hiljemalt enne süüdistuse esitamist, välja arvatud juhul, kui see ei ole konkreetnes kriminaalmenetluses tema huvides, ja et individuaalse hindamise järeldusi võetakse arvesse menetluslike otsuste tegemisel;

4) sellele, et talle tehakse vabaduse võtmisel seaduses ettenähtud juhul või vajaduse korral, samuti tema enda,

tema kaitsja või käesoleva seadustiku § 35²lõikes 1 või 2 nimetatud isiku taotlusel või menetleja algatusel põhjendamatu viivitusega tervisekontroll, mille järeldusi võetakse arvesse menetluslike otsuste tegemisel;

5) erikohtlemisele vabaduse võtmisel;

6) kohtlemisele eraelu puutumatus ja väärkust kaitsval viisil vastavalt tema vanusele, küpsusele, arusaamisvõimele ja erivajadustele, sealhulgas võimalikele suhtlemisraskustele, ning menetlusele põhjendamatu viivitusteta.

[RT I, 20.12.2019, 1- jõust. 30.12.2019]

(2) Käesoleva paragrahvi lõike 1 punktis 4 nimetatud kohtumise võib katkestada menetlustoiminguks, kui kohtumine on kestnud ühe tunni.

(3) Kahtlustatav on kohustatud:

1) ilmuma uurimisasutuse, prokuratuuri või kohtu kutsel;

2) osalema menetlustoiminguks ning alluma uurimisasutuse, prokuratuuri ja kohtu korraldustele.

§ 34¹. Kahtlustatava õigus tutvuda kriminaaltoimiku materjalidega

(1) Kahtlustataval on õigus taotleda juurdepääsu tõenditele, mis on olulised tema vastu esitatud kahtlustuse sisu täpsustamiseks, kui see on vajalik õiglase menetluse ja kaitse ettevalmistamise tagamiseks. Juurdepääs kogutud

tõenditele tagatakse hiljemalt pärast seda, kui prokuratuur on kohtueelse menetluse lõpuleviiduks tunnistanud ja esitanud kriminaaltoimiku tutvumiseks käesoleva seadustiku § 224 järgi.

(2) Kahtlustataval on õigus taotleda juurdepääsu tõenditele, mis on olulised vahistamisaotluse põhjendatuse arutamiseks ning kinnipidamise ja vahistamise vaidlustamiseks kohtus.

(3) Käesoleva paragrahvi lõigetes 1 ja 2 nimetatud tõenditele juurdepääsu võimaldamise otsustab prokuratuur. Prokuratuur võib määrusega keelduda tõenditele juurdepääsu võimaldamisest, kui see võib oluliselt kahjustada teise isiku õigusi või kui see võib kahjustada kriminaalmenetlust.

(4) Käesoleva paragrahvi lõikes 3 sätestatud prokuratuuri keeldumise määruse peale võib esitada kaebuse vastavalt käesoleva seadustiku § 228 sätetele.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.07.2014]

§ 35. Süüdistatav

(1) Süüdistatav on isik, kelle kohta prokuratuur on koostanud süüdistusakti käesoleva seadustiku § 226 kohaselt või kellele on esitatud süüdistusakt kiirmenetluses või isik, kellega on kokkuleppemenetluses sõlmitud kokkulepe.

(2) Süüdistataval on kahtlustatava õigused ja kohustused. Süüdistataval on õigus tutvuda kaitsja vahendusel kriminaaltoimikuga ja võtta osa kohtulikust arutamisest.

(3) Süüdistatav, kelle suhtes on jõustunud süüdimõistev kohtuotsus, on süüdimõistetu.

(4) Süüdistatav, kelle suhtes on jõustunud õigeksmõistev kohtuotsus, on õigeksmõistetu.

[RT I 2006, 15, 118- jõust. 14.04.2006]

§ 35¹. Kahtlustatava ja süüdistatava õiguste tutvustamine

(1) Kahtlustatavale ja süüdistatavale tutvustatakse viivitamata tema õigusi suuliselt või kirjalikult lihtsas ja arusaadavas keeles. Õiguste selgitamise kohta võetakse allkiri.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.07.2014]

(1¹) Alaealise kahtlustatava ja süüdistatava õigusi tutvustatakse ka tema seaduslikule esindajale ja käesoleva seadustiku § 35² lõikes 2 nimetatud isikule.

[RT I, 20.12.2019, 1- jõust. 30.12.2019]

(2) Kahtlustatavale või süüdistatavale, kes on kinni peetud või vahistatud, antakse viivitamata kirjalik õiguste deklaratsioon tema õiguste kohta kriminaalmenetluses. Kahtlustataval ja süüdistataval on õigus hoida deklaratsiooni enda valduses kinnipidamise või vahistamise aja jooksul.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.07.2014]

(3) Kui käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud kahtlustatav või süüdistatav ei valda eesti keelt, antakse talle õiguste deklaratsioon tema emakeeles või keeles, mida ta valdab.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.07.2014]

(4) Õiguste deklaratsioonide näidisvormi kehtestab [valdkonna eest vastutav minister](#) määrusega.

[RT I, 20.12.2019, 1- jõust. 30.12.2019]

§ 35². Seadusliku esindaja või muu isiku teavitamine ja menetluses osalemine

(1) Menetleja on kohustatud teavitama alaealise kahtlustatava või süüdistatava seaduslikku esindajat alaealise kahtlustatava õigustest ja kohustustest, välja arvatud olukorras, kus see ei ole alaealise huvides või võib oluliselt kahjustada kriminaalmenetlust. Viimastel juhtudel tuleb teavitada kohaliku omavalitsuse asutust.

(2) Kui alaealise kahtlustatava või süüdistatava seadusliku esindaja teavitamine ei ole võimalik või see ei ole alaealise huvides või võib oluliselt kahjustada kriminaalmenetlust, teavitab menetleja muud isikut, kelle alaealine kahtlustatav või süüdistatav on nimetanud ja menetleja sobilikuks hinnanud.

(3) Alaealise kahtlustatava või süüdistatava soovil võib seaduslik esindaja ning käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud isik viibida alaealise juures:

1) kohtuistungil;

2) menetlustoimingute tegemise ajal, kui see on menetleja hinnangul alaealise huvides ega takista viivitusi põhjustades või muul viisil kriminaalmenetlust.

[RT I, 20.12.2019, 1- jõust. 30.12.2019]

§ 36. Juriidilisest isikust kahtlustatava ja süüdistatava osalemine kriminaalmenetluses

Juriidilisest isikust kahtlustatav või süüdistatav osaleb kriminaalmenetluses oma seadusliku esindaja, seadusliku esindaja poolt volitatud töötaja, pankrotihalduri või lepingulise esindaja kaudu, kellel on kõik kahtlustatava

või süüdistatava õigused ja kohustused. Juriidilise isiku nimel ütluste andmise õigus on juriidilisest isikust kahtlustatava või süüdistatava seaduslikul esindajal või pankrotihalduril.
[RT I, 11.03.2023, 2- jõust. 01.05.2023]

5. jagu Kannatanu, tsiviilkostja ja kolmas isik

[RT I 2007, 2, 7- jõust. 01.02.2007]

§ 37. Kannatanu

(1) Kannatanu on füüsiline või juriidiline isik, kelle õigushüve on tema vastu suunatud kuriteoga või süüvõimetu isiku õigusvastase teoga vahetult kahjustatud. Kuriteokatse puhul on isik kannatanu ka juhul, kui rünnatud õigushüve asemel kahjustatakse tema sellist õigushüve, mille kahjustamine on rünnatud õigushüve kahjustamisest hõlmatud. Riik või muu avaliku võimu kandja on kannatanu üksnes siis, kui tal on õigushüve kahjustamise tõttu tekkinud varaline nõue, mida on võimalik maksma panna kriminaalmenetluses. Füüsiline isik on kannatanu ka juhul, kui kuriteo või süüvõimetu isiku õigusvastase teoga on põhjustatud tema lähedase surm ja talle on surma tagajärjel kahju tekkinud.
[RT I, 06.01.2016, 5- jõust. 16.01.2016]

(2) Juriidilisest isikust kannatanu osaleb kriminaalmenetluses oma seadusliku esindaja, seadusliku esindaja poolt volitatud töötaja, pankrotihalduri või lepingulise esindaja kaudu, kellel on kõik kannatanu õigused ja kohustused. Juriidilise isiku nimel ütluste andmise õigus on juriidilisest isikust kannatanu seaduslikul esindajal või pankrotihalduril.
[RT I, 06.01.2016, 5- jõust. 16.01.2016]

(3) Menetlustoimingus kohaldatakse kannatanule tunnistaja kohta sätestatud, kui käesolevas seadustikus ei ole ette nähtud teisiti.

(4) Isik kaasatakse kannatanuna menetlusse menetlustoimingule allutamise või menetleja määrusega. Isiku võib kannatanuna menetlusse kaasata menetluse igas staadiumis ja igas kohtuastmes kuni apellatsioonimenetluse lõpuni. Kui ilmneb, et isik on kaasatud menetlusse põhjendamatu või ta ei vasta asjaolude muutumise tõttu enam kannatanu mõistele, kõrvaldab menetleja isiku menetlusest määrusega.
[RT I, 06.01.2016, 5- jõust. 01.07.2016]

(5) Kui kohtueelne menetleja ei rahulda taotlust isiku kannatanuna kaasamiseks või kõrvaldab alusetult kannatanuna menetlusse kaasatud isiku menetlusest, selgitatakse kannatanule tema õigust esitada menetleja määruse peale kaebus käesoleva seadustiku §-s 228 sätestatud korras. Isik võib enda kannatanuna kaasamist taotleda ka kohtuotsuse peale apellatsiooni esitades.
[RT I, 06.01.2016, 5- jõust. 01.07.2016]

§ 37¹. Kannatanu menetlusõigusjärglus

(1) Kui füüsilisest isikust kannatanu sureb või juriidilisest isikust kannatanu lõpeb pärast tsiviilhagi esitamist, kuid enne selle kohta tehtava lahendi jõustumist, lubab menetleja kolmanda isikuna menetlusse astuda kannatanu üldõigusjärglasel. Üldõigusjärglus on võimalik menetluse igas staadiumis.

(2) Kannatanu üldõigusjärglasel on üksnes tsiviilhagi menetlemisega seotud kannatanu õigused.

(3) Üldõigusjärglasele on kohustuslikud kõik enne tema menetlusse astumist tehtud menetlustoimingud samal määral, kui need oleksid olnud kohustuslikud tema õiguseelneajale.

(4) Kui füüsilisest isikust kannatanu sureb või juriidilisest isikust kannatanu lõpeb ja kannatanu üldõigusjärglast ei ole teada või tema väljaselgitamine ei ole mõistliku tähtaja jooksul võimalik, jätab kohus tsiviilhagi läbi vaatamata.
[RT I, 06.01.2016, 5- jõust. 16.01.2016]

§ 37². Füüsilisest isikust kannatanu individuaalsete kaitsevajaduste hindamine

(1) Menetleja on kohustatud hindama, kas esineb asjaolusid, mis annavad aluse arvata, et füüsilisest isikust kannatanu vajab kriminaalmenetluses erikohtlemist ja kaitset, sealhulgas ohvriabiteenuseid.
[RT I, 06.01.2023, 1- jõust. 01.04.2023]

(2) Hindamisel võetakse arvesse kannatanu isiksuseomadusi, kuriteo raskust ja laadi, kahtlustatava isikut, kuriteo toimepanemise asjaolusid ja kannatanule tekitatud kahju. Alaealise kannatanu puhul eeldatakse, et ta vajab kriminaalmenetluses erikohtlemist ja kaitset.

(3) Hindamise tulemusel otsustatakse, milliseid käesolevas seadustikus sätestatud kannatanu turvalisust tagavaid võimalusi on võimalik kasutada, samuti seda, kas ülekuulamine tuleb läbi viia kannatanu erivajadustele kohandatud ruumis, eriliste kaitsevajadustega kannatanu ülekuulamiseks koolitatud spetsialisti poolt või tema osalusel või võimaluse korral kogu menetluse jooksul sama isiku poolt või kas eriliste kaitsevajadustega kannatanu võib vajada ohvriabi teenuseid.
[RT I, 06.01.2023, 1- jõust. 01.04.2023]

§ 38. Kannatanu õigused ja kohustused

(1) Kannatanul on õigus:

- 1) vaidlustada kriminaalmenetluse alustamata jätmine või lõpetamine käesoleva seadustiku §-des 207 ja 208 sätestatud korras;
- 2) esitada uurimisasutuse või prokuratuuri kaudu tsiviilhagi või avalik-õiguslik nõudeavaldus käesoleva seadustiku § 225 lõikes 1 või § 240 punktis 4 sätestatud tähtaja jooksul;
[RT I, 06.01.2016, 5- jõust. 01.01.2017]
- 3) anda ütlusi või keelduda ütluste andmisest käesoleva seadustiku §-des 71–73 sätestatud alustel;
- 4) esitada tõendeid;
- 5) esitada taotlusi ja kaebusi;
- 6) tutvuda menetlustoimingu protokolliga ning teha menetlustoimingu tingimuste, käigu ja tulemuste ning protokolliga kohta avaldusi, mis protokollitakse;
- 7) tutvuda kriminaaltoimiku materjalidega käesoleva seadustiku §-s 224 sätestatud korras;
- 8) võtta osa kohtulikust arutamisest;
- 9) anda nõusolek kokkuleppemenetluse kohaldamiseks või sellest keelduda, anda arvamus süüdistuse ja karistuse ning süüdistuses nimetatud kahju suuruse ja tsiviilhagi või avalik-õigusliku nõudeavalduse kohta;
[RT I, 06.01.2016, 5- jõust. 01.01.2017]
- 10) anda nõusolek ajutise lähenemiskeelu kohaldamiseks ning taotleda lähenemiskeelu kohaldamist käesoleva seadustiku §-s 310¹ sätestatud korras;
[RT I 2006, 31, 233- jõust. 16.07.2006]
- 11) taotleda, et tema ülekuulamist viiks läbi temaga samast soost isik, kui tegemist on seksuaalvägivaldalla, soolise vägivaldalla või lähisuhetes toime pandud kuriteoga, välja arvatud kui ülekuulamist viib läbi prokurör või kohtunik või kui see takistaks menetluse käiku.
[RT I, 06.01.2016, 5- jõust. 16.01.2016]

(2) Kannatanu on kohustatud:

- 1) ilmuma uurimisasutuse, prokuratuuri või kohtu kutsel;
- 2) osalema menetlustoimingu ning alluma uurimisasutuse, prokuratuuri ja kohtu korraldustele.

(3) [Kehtetu -RT I, 06.01.2016, 5- jõust. 01.01.2017]

(4) Uurimisasutus või prokuratuur selgitab kannatanule tema õigusi, tsiviilhagi esitamise korda, tsiviilhagile esitatavaid põhilisi nõudeid, tsiviilhagi esitamise tähtaega ja selle möödalaskmise tagajärgi, samuti riigi õigusabi saamise tingimusi ja korda.
[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(5) Füüsilisest isikust kannatanul on õigus:

- 1) saada teavet kuriteos kahtlustatava vahistamisest ja taotleda, et ohu korral teavitatakse teda vahistatu vabastamisest, välja arvatud juhul, kui selle teabe edastamine tekitaks kahju kahtlustatavale;
- 2) taotleda, et teda teavitataks süüdimõistetu ennetähtaegsest vabastamisest või kinnipidamisasutusest põgenemisest, juhul kui teavitamine võib ära hoida ohu kannatanule;
- 3) võtta menetlustoimingule saatjana kaasa üks tema poolt valitud isik, kui menetleja ei ole sellest põhjendatult keeldunud;
[RT I, 06.01.2016, 5- jõust. 16.01.2016]
- 4) taotleda võimalust arvamuse andmiseks süüdlase vangistusest tingimisi ennetähtaegse vabastamise kohta, kui tegemist on karistusseadustiku 9. või 11. peatükis sätestatud esimese astme kuriteoga;
[RT I, 19.03.2019, 3- jõust. 01.07.2019]
- 5) avaldada arvamust temale kuriteoga kaasnenud mõju ning kuriteo eest vastutuse võtmise kohta.
[RT I, 19.03.2019, 3- jõust. 01.07.2019]

(6) Käesoleva paragrahvi lõike 5 punkti 3 alusel kannatanut menetlustoimingul saatvat isikut hoiatatakse, et menetlusandmeid ei ole lubatud avaldada ning menetlustoimingu käiku ei ole lubatud sekkuda.
[RT I, 06.01.2016, 5- jõust. 16.01.2016]

§ 38¹. Kannatanu nõuete maksmapanek kriminaalmenetluses

(1) Kannatanul on õigus esitada kahtlustatava, süüdistatava või tsiviilkostja vastu tsiviilhagi, mille kohus vaatab läbi kriminaalmenetluses. Kannatanu võib tsiviilhagis esitada nõude, kui:

- 1) nõude eesmärk on kriminaalmenetluse esemeks oleva teoga rikutud kannatanu hüveolukorra taastamine või heastamine, kui selle nõude aluseks olevad faktilised asjaolud kattuvad olulises osas menetletava kuriteo tehiooludega ja kui sellist nõuet oleks võimalik läbi vaadata ka tsiviilkohtumenetluses;
- 2) tegemist on kahjuhüvitisnõudega avaliku võimu kandja vastu, mida oleks võimalik esitada halduskohtumenetluses.

(2) Avaliku võimu kandja võib lisaks käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatule esitada kannatanuna ka avalik-õigusliku nõudeavalduse süüdistatavalt nõutava avalik-õigusliku rahalise kohustuse kindlaksmääramiseks, kui sellise kohustuse tekkimise aluseks olevad faktilised asjaolud kattuvad olulisel osal menetletava kuriteo tehiloludega. Avalik-õigusliku nõudeavalduse võib esitada haldusorgan, kes oleks õigustatud sama rahalise kohustuse kindlaks määrama haldusmenetluses. Avalik-õigusliku nõudeavalduse esitamine kriminaalmenetluses välistab sama nõude maksmapaneku muus menetluses, välja arvatud juhul, kui taotlus jäetakse kriminaalmenetluses läbi vaatamata.

(3) Tsiviilhagi või avalik-õiguslik nõudeavaldus esitatakse uurimisasutuse või prokuratuuri kaudu käesoleva seadustiku § 225 lõikes 1 või § 240 punktis 4 sätestatud tähtaja jooksul.

(3¹) Kui kriminaalmenetluses on kannatanuna kaasatud riik, kohaliku omavalitsuse üksus või muu avaliku võimu kandja ja tema esindaja ei esita käesoleva seadustiku §-s 225 või § 240 punktis 4 sätestatud tähtaja jooksul tsiviilhagi või avalik-õiguslikku nõudeavaldust, võib riigi, kohaliku omavalitsuse üksuse või muu avaliku võimu kandja esindaja asemel esitada tsiviilhagi või avalik-õigusliku nõudeavalduse prokuratuur. [RT I, 05.02.2019, 2- jõust. 15.02.2019]

(3²) Kui kriminaalmenetluses on kannatanuna kaasatud riik, kohaliku omavalitsuse üksus või muu avaliku võimu kandja ja tema esindaja esitab käesoleva seadustiku §-s 225 või § 240 punktis 4 sätestatud tähtaja jooksul tsiviilhagi või avalik-õigusliku nõudeavalduse, milles väljendatud kannatanu nõue on kuriteoga tekitatud kahju arvesse võttes ilmselgelt ebamõistlikult väike, tõendamata või selles esineb muu oluline puudus, mis võib põhjustada tsiviilhagi või avalik-õigusliku nõudeavalduse kohtu poolt menetluses võtmata või läbi vaatamata jätmise ning tsiviilhagi või avalik-õigusliku nõudeavalduse esitaja ei ole puudusi tähtaegselt kõrvaldanud, võib prokuratuur esitada tsiviilhagi või avalik-õigusliku nõudeavalduse riigi, kohaliku omavalitsuse üksuse või muu avaliku võimu kandja esindaja asemel. [RT I, 05.02.2019, 2- jõust. 15.02.2019]

(3³) Kui kriminaalmenetluses on kannatanuna kaasatud riigi, kohaliku omavalitsuse üksuse või muu avaliku võimu kandja ja tema esindaja võtab tsiviilhagi või avalik-õigusliku nõudeavalduse enne kohtuliku arutamise algust tagasi, võib prokuratuur esitada tsiviilhagi või avalik-õigusliku nõudeavalduse riigi, kohaliku omavalitsuse üksuse või muu avaliku võimu kandja esindaja asemel. [RT I, 05.02.2019, 2- jõust. 15.02.2019]

(3⁴) Käesoleva paragrahvi lõigetes 3¹–3³ nimetatud juhtudel esitab prokuratuur tsiviilhagi või avalik-õigusliku nõudeavalduse riigi kasuks. [RT I, 05.02.2019, 2- jõust. 15.02.2019]

(4) Tsiviilhagi läbivaatamine kriminaalmenetluses on riigilõivuvaba, välja arvatud tsiviilhagi mittevaralise kahju hüvitamise nõudes, kui mittevaralise kahju hüvitamise nõue ei tulene kehavigastuse või muu terviserikke tekitamisest või toitja surma põhjustamisest.

(5) Riigilõivu tasumisest tsiviilhagi ja avalik-õigusliku nõudeavalduse esitamisel on vabastatud Eesti Vabariik kui kannatanu.

(6) Käesolevas seadustikus reguleerimata küsimuse lahendamisel tsiviilhagi menetlemisel lähtutakse tsiviilkohtumenetluse seadustikus sätestatust.

(7) Käesolevas seadustikus reguleerimata küsimuse lahendamisel kohaldatakse avalik-õigusliku nõudeavalduse lahendamisel halduskohtumenetluse seadustiku 26. peatükis sätestatut. [RT I, 06.01.2016, 5- jõust. 01.01.2017]

§ 38². Kannatanu nõuete maksmapaneku erisus konkurentsialase kuriteo korral

Karistusseadustiku §-s 400 sätestatud teo toimepanemisega tekitatud kahju puudutavat hagi menetletakse tsiviilkohtumenetluses. [RT I, 26.05.2017, 1- jõust. 05.06.2017]

§ 39. Tsiviilkostja

(1) Tsiviilkostja on füüsiline või juriidiline isik, kes ei ole kuriteos kahtlustatav ega süüdistatav, kuid:

1) kes kannab seaduse järgi varalist vastutust kahju eest, mis on kannatanule tekitatud kriminaalmenetluse esemeks oleva teoga, või

2) kelle vastu kannatanul on seaduse järgi asjaõiguslik õiguste taastamise või alusetust rikastumisest tulenev nõue, mille eesmärk on kriminaalmenetluse esemeks oleva teoga rikutud kannatanu hüveolukorra taastamine või heastamine.

(2) Isik kaasatakse tsiviilkostjana menetlusse ja kõrvaldatakse menetlusest menetleja määrusega. Menetleja kaasab käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud isiku menetlusse kannatanu või süüdistatava taotlusel või omal algatusel, kui on alust arvata, et kannatanu nõue tsiviilkostja vastu võidakse läbi vaadata kriminaalmenetluses, või kui see on vajalik süüdistatava huvide kaitseks. Kannatanu taotlusele peab olema lisatud tsiviilhagi isiku vastu, kelle tsiviilkostjana menetlusse kaasamist kannatanu taotleb. Kui ilmneb, et isik on kaasatud menetlusse põhjendamatuult või ta ei vasta asjaolude muutumise tõttu enam tsiviilkostja mõistele, või kui ilmneb, et kannatanu nõuet kriminaalmenetluses läbi ei vaadata, kõrvaldab menetleja isiku menetlusest.

(3) Isiku võib tsiviilkostjana kaasata kuni kohtuliku uurimise lõpetamiseni maakohtus.

(4) Juriidilisest isikust tsiviilkostja osaleb kriminaalmenetluses oma seadusliku esindaja või pankrotihalduri kaudu, kellel on kõik tsiviilkostja õigused ja kohustused.

[RT I, 06.01.2016, 5- jõust. 01.07.2016]

§ 40. Tsiviilkostja õigused ja kohustused

(1) Tsiviilkostjal on õigus:

- 1) vaidlustada tsiviilhagi või esitada vastuhagi;
- 2) esitada tõendeid;
- 3) esitada taotlusi ja kaebusi;
- 4) tutvuda menetlustoimingu protokolliga ning teha menetlustoimingu tingimuste, käigu ja tulemuste ning protokolliga kohta avaldusi, mis protokollitakse;
- 5) tutvuda kriminaaltoimiku materjalidega käesoleva seadustiku §-s 224 sätestatud korras;
- 6) võtta osa kohtulikust arutamisest;
- 7) anda nõusolek kokkuleppemenetluse kohaldamiseks või sellest keelduda, anda arvamus süüdistuses toodud kahju suuruse ja tsiviilhagi kohta.

(2) Tsiviilkostja on kohustatud:

- 1) ilmuma uurimisasutuse, prokuratuuri või kohtu kutsel;
- 2) osalema menetlustoimingu ning alluma uurimisasutuse, prokuratuuri ja kohtu korraldustele.

§ 40¹. Kolmas isik

(1) Kolmas isik on füüsiline või juriidiline isik, kes ei ole kuriteos kahtlustatav, süüdistatav, kannatanu ega tsiviilkostja, kuid kelle õiguste või kohustuste üle võidakse kriminaalasja lahendamisel või erimenetluses otsustada.

(2) Isik kaasatakse kolmanda isikuna menetlusse ja kõrvaldatakse menetlusest menetleja määrusega. Menetleja kaasab kolmanda isikuna menetlusse iga isiku, kes vastab käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud tunnustele. Kui ilmneb, et isik on kaasatud menetlusse põhjendamatuult või kui ta ei vasta asjaolude muutumise tõttu enam kolmanda isiku mõistele, kõrvaldab menetleja isiku menetlusest.

(3) Määruse isiku kolmanda isikuna kaasamise või menetlusest kõrvaldamise kohta võib menetleja teha menetluse igas staadiumis ja igas kohtuastmes kuni kohtuotsuse või erimenetluses tehtava määruse jõustumiseni. Isik võib enda kolmanda isikuna menetlusse kaasamist taotleda ka kohtulahendi peale esitatud kaebuses. Sel juhul lahendatakse tema kaasamine kohtulahendi peale esitatud kaebuse menetlusse võtmise otsustamisel.

(4) Juriidilisest isikust kolmas isik osaleb kriminaalmenetluses oma seadusliku esindaja või pankrotihalduri kaudu, kellel on kõik kolmanda isiku õigused ja kohustused.

[RT I, 06.01.2016, 5- jõust. 01.07.2016]

§ 40². Kolmanda isiku õigused ja kohustused

(1) Kolmandal isikul on õigus:

- 1) esitada tõendeid;
- 2) esitada taotlusi ja kaebusi;
- 3) tutvuda menetlustoimingu protokolliga ning teha menetlustoimingu tingimuste, käigu ja tulemuste kohta avaldusi, mis protokollitakse;
- 4) tutvuda kriminaaltoimiku materjalidega käesoleva seadustiku §-s 224 sätestatud korras;
- 5) võtta osa kohtulikust arutamisest.

(2) Kui kriminaalmenetluses otsustatakse kolmanda isiku vara konfiskeerimine, on kolmandal isikul käesoleva seadustiku § 34 lõike 1 punktides 1, 2 ja 5 sätestatud kahtlustatava õigused, arvestades konfiskeerimise erisustega.

(3) Kolmas isik on kohustatud:

- 1) ilmuma uurimisasutuse, prokuratuuri või kohtu kutsel;
- 2) osalema menetlustoimingu ning alluma uurimisasutuse, prokuratuuri ja kohtu korraldustele.

[RT I 2007, 2, 7- jõust. 01.02.2007]

§ 41. Kannatanu esindaja, tsiviilkostja esindaja ja kolmanda isiku esindaja

[RT I 2007, 2, 7- jõust. 01.02.2007]

(1) Füüsilisest isikust kannatanu, tsiviilkostja ja kolmas isik võivad kriminaalmenetluses osaleda isiklikult või esindaja kaudu. Isiklik osalemine kriminaalmenetluses ei võta õigust omada esindajat.

[RT I 2007, 2, 7- jõust. 01.02.2007]

(2) Juriidilisest isikust kannatanul, tsiviilkostjal ja kolmandal isikul võib kriminaalmenetluses olla lisaks käesoleva seadustiku § 37 lõikes 2, § 39 lõikes 4 ja § 40¹ lõikes 4 nimetatud seaduslikele esindajatele ka lepingujärgne esindaja.

[RT I, 06.01.2016, 5- jõust. 01.07.2016]

(3) Kannatanule, tsiviilkostjale ja kolmandale isikule antakse kriminaalmenetluses riigi õigusabi riigi õigusabi seaduses ettenähtud alustel ja korras. Kui kohus leiab, et kannatanu, tsiviilkostja või kolmanda isiku olulised huvid võivad advokaadi abita jääda kaitseta, võib kohus oma algatusel otsustada isikule riigi õigusabi andmise riigi õigusabi seaduses ettenähtud alustel ja korras.

[RT I 2007, 2, 7- jõust. 01.02.2007]

(3¹) Menetleja määrab piiratud teovõimega kannatanule esindaja riigi õigusabi korras, kui:

1) asjaoludest tulenevalt võib eeldada, et kannatanu seadusliku esindaja huvid on vastuolus kannatanu huvidega;

2) alaealine kannatanu on perekonnast eraldatud;

3) kannatanu on saatjata alaealine välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seaduse tähenduses.

[RT I, 06.01.2016, 5- jõust. 16.01.2016]

(4) Kannatanul, tsiviilkostjal ja kolmandal isikul võib olla kuni kolm esindajat. Esindajal võib olla mitu esindatavat, kui nende huvid ei ole vastuolus. Lepinguliseks esindajaks kohtumenetluses võib olla advokaat või muu isik, kes on omandanud õiguse õppesuunal vähemalt riiklikult tunnustatud magistrikraadi, sellele vastava kvalifikatsiooni Eesti Vabariigi haridusseaduse § 28 lõike 2² tähenduses või sellele vastava välisriigi kvalifikatsiooni.

[RT I 2008, 29, 189- jõust. 01.07.2008]

(5) Esindajal on kõik esindatava õigused. Füüsilise isiku esindajal ja juriidilise isiku lepingujärgsel esindajal ei ole õigust anda esindatava nimel ütlusi.

[RT I 2007, 2, 7- jõust. 01.02.2007]

(6) Esindaja on kohustatud hoidma saladuses talle kriminaalmenetluse käigus õigusabi andmisel teatavaks saanud andmeid. Esindajal on lubatud kriminaalmenetluse käigus õigusabi andmisel teatavaks saanud andmeid avaldada esindatavale. Esindatava kohta käivaid kohtueelse menetluse andmeid võib esindaja avaldada vaid esindatava nõusolekul ning käesoleva seadustiku §-s 214 ettenähtud tingimustel.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

6. jagu Kaitsja

§ 42. Kaitsja

(1) Kriminaalmenetluses on kaitsja:

1) advokaat ja teised käesoleva seadusega lepingulisele esindajale kehtestatud haridusnõuetele vastavad isikud menetleja loal, kelle pädevus kriminaalmenetluses tuleneb kokkuleppest kaitsealusega (lepinguline kaitsja), või;

[RT I 2005, 71, 549- jõust. 01.01.2006]

2) advokaat, kelle pädevus kriminaalmenetluses tuleneb uurimisasutuse, prokuratuuri või kohtu määramisest ning Eesti Advokatuuri poolsest nimetamisest (määratud kaitsja).

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.07.2014]

(2) Kaitsealusel võib kokkuleppe kohaselt olla kohtumenetluses kuni kolm kaitsjat.

(3) Kaitsjal võib olla mitu kaitsealust, kui nende huvid ei ole vastuolus.

§ 43. Kaitsja valimine ja määramine

(1) Kriminaalmenetluses võivad kaitsja valida kahtlustatav, süüdistatav ja süüdimõistetud kas isiklikult või teise isiku vahendusel.

(2) Kaitsja määrab uurimisasutus, prokuratuur või kohus, kui:

1) kahtlustatav või süüdistatav ei ole endale kaitsjat valinud, kuid on taotlenud kaitsja määramist;

2) kahtlustatav või süüdistatav ei ole endale kaitsjat taotlenud, kuid kaitsja osavõtt on kohustuslik käesoleva seadustiku § 45 järgi.

(3) Menetleja teavitab kahtlustatavat või süüdistatavat viivitamata talle kaitsja määramisest ning edastab talle Eesti Advokatuuri nimetatud riigi õigusabi osutava advokaadi kontaktandmed.

(3¹) Kui kahtlustatav või süüdistatav taotleb käesoleva paragrahvi lõike 2 punkti 1 alusel kaitsja määramist, selgitab uurimisasutus, prokuratuur või kohus talle määratud kaitsjale tasu maksmise ja kulude hüvitamise tingimusi ja korda.

[RT I, 28.12.2016, 14- jõust. 01.04.2017]

(4) Kui kriminaalasjas puudub kahtlustatav või süüdistatav, kuid prokuratuur on taotlenud tunnistaja ütluste deponeerimist, nimetab Eesti Advokatuur eeluurimiskohtuniku määramisel kaitsja võimaliku kahtlustatava huvide esindamiseks tunnistaja ülekuulamisel.

(5) Uurimisasutuse, prokuratuuri või kohtu määrus kaitsja määramiseks saadetakse kaitsja nimetamiseks Eesti Advokatuurile.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.07.2014]

§ 44. Asenduskaitsja

(1) Ajavahemikuks, mil kaitsja osavõtt kriminaalmenetlusest on takistatud, võib kaitsja nimetada enda asemele kriminaalmenetluse asenduskaitsja. Uurimisasutus, prokuratuur või kohus võib määrata kriminaalmenetluses asenduskaitsja seaduses sätestatud juhtudel.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.07.2014]

(2) Asenduskaitsjal on kaitsja õigused ja kohustused.

§ 44¹. Asenduskaitsja riigi õigusabi korras

(1) Kohtueelses menetluses nimetab asenduskaitsja uurimisasutuse, prokuratuuri või kohtu määruse alusel Eesti Advokatuur, kui valitud kaitsja ei saa 12 tunni jooksul arvates isiku kahtlustatavana kinnipidamisest, või muudel juhtudel 24 tunni jooksul arvates kahtlustatava või süüdistatavaga kaitsekokkuleppe sõlmimisest või menetleja juurde kutsumisest, asuda kaitseülesandeid täitma ja ta ei ole nimetanud endale asenduskaitsjat.

(2) Kohtumenetluses võib kohus otsustada asenduskaitsja määramise, kui valitud või määratud kaitsja ei saa ilmuda kohtuistungile üldmenetluse asjas, milles ta on võtnud endale kaitsekohustuse, ja ta ei ole nimetanud endale asenduskaitsjat.

(3) Kui valitud või määratud kaitsjal ei ole võimalik osaleda asja kohtulikul arutamisel kolme kuu jooksul arvates eelistungi toimumisest, määrab kohus asenduskaitsja, kohustades Eesti Advokatuuri nimetama kaitsja ühe kuu jooksul arvates kohtumääruse koostamisest ning tagama nimetatud kaitsja osalemise kohtulikul arutamisel kahe kuu jooksul tema nimetamisest arvates. Kui alates kohtumääruse koostamisest ühe kuu jooksul selgub, et valitud või määratud kaitsja saab ise asuda kaitsekohustust täitma, siis Eesti Advokatuur kohtumäärust ei täida, andes sellest koos põhjendusega kohtule teada.

(4) Käesolevas paragrahvis nimetatud juhtudel osaleb määratud asenduskaitsja kriminaalmenetluses seni, kuni kahtlustatava või süüdistatava valitud või määratud kaitsja saab asuda kaitseülesandeid täitma.

(5) Käesolevas paragrahvis nimetatud juhtudel ei lõpeta asenduskaitsja määramine kahtlustatava või süüdistatava valitud või määratud kaitsja volitust ega vabasta kaitsjat kaitsekohustusest.

(6) Käesolevas paragrahvis nimetatud juhtudel peab määratud asenduskaitsja enne kaitseülesande täitmisele asumist võimaluse korral konsulteerima kahtlustatava või süüdistatava valitud või määratud kaitsjaga ning järgima kaitseülesande täitmisel valitud või määratud kaitsja juhiseid.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.07.2014]

§ 45. Kaitsja osavõtt kriminaalmenetlusest

(1) Kaitsja võib kriminaalmenetlusest osa võtta alates hetkest, mil isik saab kahtlustatava menetlusseisundi või käesoleva seadustiku § 43 lõikes 4 sätestatud juhul.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(2) Kaitsja osavõtt kogu kriminaalmenetlusest on kohustuslik, kui:

1) isik on pannud kuriteo või õigusvastase teo toime alaealisena;

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.07.2014]

2) isik ei ole oma psüühilise või füüsilise puude tõttu suuteline ise end kaitsma või kui kaitsmine on selle tõttu raskendatud;

3) isikut kahtlustatakse või süüdistatakse kuriteos, mille eest võib mõista eluaegse vangistuse;

4) isiku huvid on vastuolus teise isiku huvidega, kellel on kaitsja;

5) isik on viibinud vahi all vähemalt neli kuud;

[RT I, 19.03.2015, 1- jõust. 01.09.2016]

6) [kehtetu -RT I, 06.01.2016, 5- jõust. 16.01.2016]

(3) Kaitsja osavõtt kohtueelsest menetlusest on kohustuslik alates kriminaaltoimiku tutvustamisest käesoleva seadustiku § 223 lõikes 3 sätestatud korras, välja arvatud juhul, kui menetletakse teise astme kuritegu, prokurör peab võimalikuks kriminaalasja lahendada lühimenetluses, sealhulgas kiirmenetluse vormis toimetatavas lühimenetluses, kahtlustatavat on kirjalikult allkirja vastu teavitatud õigusest saada kaitsja abi, kaitsja saamise tingimustest ja kaitsja taotlemata jätmise tagajärgedest, ent kahtlustatav ei ole kaitsja osalemist taotlenud ning prokuröri või kohtuniku hinnangul ei ole kaitsja osalemine õigusemõistmise huvides vajalik.
[RT I, 28.12.2016, 14- jõust. 01.04.2017]

(4) Kaitsja osavõtt kohtumenetlusest on kohustuslik, välja arvatud:

1) kokkuleppemenetluses, sealhulgas käesoleva seadustiku §-des 239–250 sätestatud korras kiirmenetluse vormis toimetatavas kokkuleppemenetluses, kui kahtlustatav või süüdistatav ei ole esitanud taotlust kaitsja osalemiseks kohtumenetluses ning kaitsja osalemine ei ole menetleja hinnangul õigusemõistmise huvides vajalik;

2) teise astme kuriteo menetlemisel lühimenetluses, sealhulgas käesoleva seadustiku §-des 233–238 sätestatud korras kiirmenetluse vormis toimetatavas lühimenetluses, kui süüdistatav on kaitsjast loobunud ja kaitsja osalemine ei ole menetleja hinnangul õigusemõistmise huvides vajalik.
[RT I, 06.01.2016, 5- jõust. 16.01.2016]

(4¹) Nõuded käesoleva paragrahvi lõikes 4 nimetatud loobumise vormile kehtestab [valdkonna eest vastutav minister](#)määrusega.
[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(4²) Kui kaitsja ei osale süüdistatava soovil kohtulikul arutamisel, siis on süüdistataval samad menetluslikud õigused ja kohustused, mis oleksid kaitsjal kohtuliku arutamise käigus.
[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(4³) [Kehtetu -RT I, 05.07.2013, 2- jõust. 15.07.2013]

(5) Määratud kaitsja on kohustatud kriminaalmenetluses osalema kuni kriminaalasja kassatsiooni korras läbivaatamise lõpuni ja ta võib omal algatusel keelduda kaitsekohustuse võtmisest või loobuda võetud kaitsekohustustest üksnes käesoleva seadustiku § 46 lõikes 1 sätestatud alustel.

(6) Kaitseülesannete täitmine lepingulise kaitsja poolt kohtueelses menetluses hõlmab ka osalemist kohtueelse menetluse lõpuleviimisel.

(7) Kaitseülesannete täitmine lepingulise kaitsja poolt maakohtus hõlmab ka apellatsioon- või määruskaebuse koostamist maakohtu lahendi peale, kui seda soovib kaitsealune.

(8) Kaitseülesannete täitmine lepingulise kaitsja poolt ringkonnakohtus hõlmab ka kassatsiooni või määruskaebuse koostamist ringkonnakohtu lahendi peale ning eelmenetlust Riigikohtus, kui seda soovib kaitsealune.
[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(9) Lepinguline kaitsja võib omal algatusel keelduda kaitsekohustuse võtmisest või loobuda võetud kaitsekohustustest üksnes käesoleva seadustiku § 46 lõikes 1 sätestatud alustel.

§ 46. Kaitsekohustuse võtmisest keeldumine või võetud kaitsekohustusest loobumine

(1) Kaitsja võib omal algatusel ja advokaadibüroo pidaja nõusolekul keelduda kaitsekohustuse võtmisest või loobuda võetud kaitsekohustusest, kui:

1) ta on advokatuuriseaduse § 45 lõikes 5 sätestatud korras vabastatud kutsesaladuse hoidmisest või kui kahtlustatav või süüdistatav on esitanud nõude, mille täitmiseks peab kaitsja rikkuma seadust või kutse-eetika nõudeid;

2) kaitsekohustuste täitmine selle kaitsja poolt rikuks kaitseõigust;

3) kaitsealune on rikkunud kliendilepingu olulist tingimust.

(1¹) [Kehtetu -RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.07.2014]

(2) Kaitsekohustuse võtmisest keeldumine või võetud kaitsekohustusest loobumine tehakse menetlejale viivitamata teatavaks.

(3) Kaitsekohustuse võtmisest keeldumisel või võetud kaitsekohustusest loobumisel on õiguslik tähendus alates hetkest, mil uus kaitsja on asunud kaitseülesandeid täitma.

(4) Kui kaitsja on kaitsekohustuse võtmisest keeldunud või võetud kaitsekohustusest loobunud, võib seejärel kaitseülesandeid täitma asunud uus kaitsja kriminaalasja materjalidega tutvumise eesmärgil taotleda, et kaitsealuse ja kaitsja osalemisel tehtavad uurimistoimingud lükatakse kuni kolme päeva võrra edasi.

§ 47. Kaitsja õigused ja kohustused

- (1) Kaitsjal on õigus:
- 1) saada juriidiliselt või füüsiliselt isikult kaitsealusele õigusabi andmiseks vajalikke dokumente;
 - 2) esitada tõendeid;
 - 3) esitada taotlusi ja kaebusi;
 - 4) tutvuda menetlustoimingu protokolliga ning teha menetlustoimingu tingimuste, käigu ja tulemuste ning protokolliga kohta avaldusi, mis protokollitakse;
 - 5) menetleja teadmisel kasutada kaitsekohustust täites tehnikavahendeid, kui see ei sega menetlustoimingu;
 - 6) osaleda kohtueelses menetluses kaitsealuse osavõtul tehtavates uurimistoimingutes õigusega esitada menetleja kaudu küsimusi;
 - 7) kriminaalmenetluse astumisest alates tutvuda kaitsealuse ülekuulamise protokolliga ja kahtlustatavana kinnipidamise protokolliga ning kohtueelse menetluse lõpuleviimisel kogu kriminaaltoimikuga; [RT I 2004, 46, 329- jõust. 01.07.2004]
 - 8) kohtuda kaitsealusega kõrvaliste isikute juuresolekuta, ilma et kohtumiste arv ja kestus oleks piiratud, kui kohtumise kestus ei ole käesolevas seadustikus sätestatud teisiti.

(2) Kaitsja on kohustatud kasutama kõiki kaitsmisvahendeid ja -viise, mis ei ole seadusega keelatud, et selgitada kaitsealust õigustavad, mittesüüstavad ja karistust kergendavad asjaolud, ning andma talle muud kriminaalasjas vajalikku õigusabi.

(3) Kaitsja on kohustatud hoidma saladuses talle kriminaalmenetluse käigus õigusabi andmisel teatavaks saanud andmeid. Kaitsjal on lubatud kriminaalmenetluse käigus õigusabi andmisel teatavaks saanud andmeid avaldada kaitsealusele. Kaitsealuse kohta käivaid kohtueelse menetluse andmeid võib kaitsja avaldada vaid kaitsealuse nõusolekul ning kui seda nõuavad õigusemõistmise huvid. [RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 48. Kaitsjast loobumine

Kahtlustatav ja süüdistatav võivad kaitsjast kirjalikult loobuda kohtueelses menetluses, kui kaitsja osavõtt ei ole kohustuslik.

7. jagu Menetluses osalemist välistavad asjaolud

§ 49. Kohtuniku taandumise alused

- (1) Kohtunik on kohustatud kriminaalmenetlusest taanduma, kui ta:
- 1) on varem samas kriminaalasjas teinud madalama astme kohtu lahendi või kohtulahendi, mille kõrgema astme kohus on osaliselt või täielikult tühistanud, välja arvatud juhul, kui kõrgema astme kohus on lahendi tühistamisel saatnud kriminaalasja uueks arutamiseks samas kohtukoosseisus; [RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]
 - 2) on samas kriminaalasjas eeluurimiskohtunikuna teinud käesoleva seadustiku §-s 132, 134, 135 või 137 nimetatud kohtumääruse, välja arvatud kriminaalasja arutamisel kokkuleppe- ja käskmenetluses; [RT I 2004, 46, 329- jõust. 01.07.2004]
 - 3) on varem osalenud samas kriminaalasjas kriminaalmenetluse muu subjektina;
 - 4) on või on olnud käesoleva seadustiku § 71 lõike 1 järgi süüdistatava, kannatanu või tsiviilkostja lähedane.
 - 5) [kehtetu -RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]
- (2) Kohtuniku osalemine Riigikohtu kriminaalkolleegiumis ei ole taandumise alus sama kriminaalasja edasisel menetlemisel Riigikohtus.
- (3) Eeluurimiskohtuniku või prokuratuuri määruse peale esitatud kaebuse lahendamine ei ole kohtuniku taandumise alus.
- (4) Kohtukoosseisus ei või olla isikuid, kes on või on olnud käesoleva seadustiku § 71 lõike 1 järgi omavahel lähedased.
- (5) Kohtuniku taandumine vormistatakse motiveeritud taandumisavaldusega, mis lisatakse kohtutoimikusse. [RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]
- (6) Kui kohtunik leiab, et ta ei saa olla erapooletu käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatata põhjusel, esitab ta taandamistaotluse käesoleva seadustiku §-s 49¹ ettenähtud korras. [RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 49¹. Kohtuniku esitatud taandamistaotluse lahendamine

(1) Käesoleva seadustiku § 49 lõikes 6 nimetatud taandamistaotluse esitab kohtunik või kohtukoosseis kohtu esimehele või tema määratud kohtunikule.

(2) Kuni taandamistaotluse lahendamiseni võib kohtunik või taandamistaotluse saanud kohtukoosseis teha vaid edasilükkamatuid menetlustoiminguid.

(3) Kohtu esimees või tema poolt määratud kohtunik lahendab taandamistaotluse määrusega kirjalikus menetluses kolme tööpäeva jooksul alates taotluse saamisest.

(4) Maakohtu esimehe taandamistaotluse lahendab ringkonnakohtu esimees või tema määratud kohtunik. Ringkonnakohtu esimehe taandamistaotluse lahendab Riigikohtu esimees või tema määratud kohtunik. Riigikohtu kohtuniku taandamistaotluse lahendab asja arutav kohtukoosseis.
[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 50. Kohtuniku taandamine

(1) Kui kohtunik ei ole taandunud käesoleva seadustiku §-s 49 sätestatud alusel, võib kohtumenetluse pool esitada tema taandamise taotluse.

(2) Taandamistaotlus esitatakse kohtuistungil rakendamisel. Kui kohtuniku taandumise alus selgub hiljem ja see tehakse kohtule viivitamata teatavaks, võib taandamistaotluse esitada enne süüdistatavale viimase sõna andmist.

(3) Taandamistaotluse esitamise korral võib kohtunik enne selle lahendamist teha vaid edasilükkamatuid menetlustoiminguid. Kui esitatud on ilmselt põhjendamatu või varem lahendatud taandamistaotlusega samasisuline taandamistaotlus, võib kohtunik menetlust jätkata, kuid ei või teha menetlust lõpetavat lahendit enne taandamistaotluse lahendamist. Taandamistaotluse rahuldamise korral on menetluse jätkamisel tehtud menetlustoimingud tühiised.
[RT I, 11.03.2023, 2- jõust. 01.05.2023]

(4) Enne taandamistaotluse lahendamist kuulab kohus ära taandatava kohtuniku seletuse ja poolte arvamused.

(5) Taandamistaotlus lahendatakse määrusega. Ühe kohtuniku taandamise taotluse lahendab ülejäänud kohtukoosseis taandatava juuresolekuta. Häälte poolitumise korral on kohtunik taandatud. Mitme kohtuniku või kogu kohtukoosseisu taandamise taotluse lahendab sama kohtukoosseis lihthäälteenamusega. Kui kohtukoosseis leiab, et taandamistaotlus tuleb rahuldada käesoleva seadustiku § 49 lõikes 1 nimetatata põhjusel või üldmenetluses esitatud taandamistaotlus tuleb jätta rahuldamata, siis määrust ei koostata, vaid taandamistaotlus esitatakse lahendamiseks käesoleva seadustiku §-s 49¹ettenähtud korras.
[RT I, 11.03.2023, 2- jõust. 01.05.2023]

(6) Kui kohtunik arutab kriminaalasja ainuisikuliselt, lahendab ta taandamistaotluse ise. Kui kohtunik leiab, et taandamistaotlus tuleb rahuldada käesoleva seadustiku § 49 lõikes 1 nimetatata põhjusel või üldmenetluses esitatud taandamistaotlus tuleb jätta rahuldamata, esitab ta taandamistaotluse lahendamiseks käesoleva seadustiku §-s 49¹ettenähtud korras.
[RT I, 11.03.2023, 2- jõust. 01.05.2023]

(7) Kohtulahendi peale esitatud kaebuses on õigus viidata kohtuniku taandumise alusele, kui taandamistaotlus on madalama astme kohtus esitatud õigel ajal, kuid on jäetud rahuldamata, või kui taandumise alus selgub pärast kriminaalasja lahendamist.

§ 51. Taandunud kohtuniku ja taandatud kohtuniku asendamine

Kui taandunud või taandatud kohtunikku ei ole võimalik selles kohtus asendada, saadab ringkonnakohtu esimees kriminaalasja oma tööpiirkonna teisele maakohtule. Kriminaalasja saatmise teise ringkonnakohtu tööpiirkonna maakohtule otsustab Riigikohtu esimees.
[RT I 2005, 39, 308- jõust. 01.01.2006]

§ 52. Prokuröri taandumise alused

(1) Prokurör on kohustatud kriminaalmenetlusest taanduma käesoleva seadustiku § 49 lõigetes 1 ja 6 sätestatud alustel.
[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(2) Prokuröri varasem osalemine samas kriminaalmenetluses prokurörina ei ole tema taandumise alus.

§ 53. Prokuröri taandamine

(1) Kui prokurör ei ole taandunud käesoleva seadustiku § 49 lõigetes 1 ja 6 sätestatud alustel, võib kahtlustatav, süüdistatav, kannatanu, tsiviilkostja, kolmas isik või kaitsja esitada tema taandamise taotluse. [RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(2) Kohtueelses menetluses lahendab prokuröri vastu esitatud taandamistaotluse riigiprokuratuur määrusega taotluse esitamisest alates viie päeva jooksul.

(3) Kohtumenetluses lahendab taandamistaotluse kohus.

§ 54. Kaitsja taandumise alused

Isik ei või olla kaitsja, kui ta on:

- 1) olnud või on samas kriminaalasjas kriminaalmenetluse muu subjekt;
- 2) varem samas või sellega seonduvas kriminaalasjas kaitsnud või esindanud teist isikut, kelle huvid on kaitsealuse huvidega vastuolus.

§ 55. Kaitsja taandamise alused

(1) Kohus taandab kaitsja määrusega omal algatusel või kohtumenetluse poolte taotlusel, kui esinevad riigi õigusabi seaduse § 20 lõikes 3¹ sätestatud alused või kui kaitsja ei ole taandunud käesoleva seadustiku §-s 54 sätestatud alustel.

[RT I 2009, 1, 1- jõust. 01.01.2010]

(2) Kohus taandab kaitsja, kui käesoleva seadustiku §-des 56 ja 57 sätestatud taandamismenetluses ilmneb, et ta on kuritarvitanud oma menetlusseisundit, suheldes kahtlustatavana kinnipeetud või vahistatud kaitsealusega viisil, mis võib soodustada uue kuriteo toimepanemist või kinnipidamiskoha sisekorra rikkumist.

(3) [Kehtetu -RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.07.2014]

§ 56. Kaitsja taandamise menetluse taotlus

(1) Kaitsja taandamise menetlust toimetab:

- 1) kohtueelses menetluses eeluurimiskohtunik;
- 2) maakohtus kohtunik ainuisikuliselt või kohtukoosseisu üks kohtunik;
- 3) ringkonnakohtus või Riigikohtus kohtukoosseisu üks kohtunik.

(2) Kaitsja taandamise menetluse taotlus ei takista kohtueelset menetlust.

(3) Kui kaitsja taandamise menetluse taotlus esitatakse kohtumenetluses, lükatakse kohtuistung edasi kuni ühe kuu võrra.

(4) Kaitsja taandamise menetluse taotluse vastuvõtmise päevale järgneval tööpäeval määrab kohtunik taandamismenetluse toimetamiseks kohtuistungile aja ning teatab sellest taotluse esitanud prokuratuurile, taandatavale kaitsjale ja tema kaitsealusele ning advokatuuri juhatajale, kui taandatav kaitsja on advokatuuri liige.

[RT I 2005, 39, 308- jõust. 01.01.2006]

§ 57. Kaitsja taandamise menetlus

(1) Kaitsja taandamise menetlus toimub taandamismenetluse taotluse vastuvõtmisest alates viie päeva jooksul.

(2) Kui taotluse esitaja ei ilmu taandamismenetluseks kohtuistungile, jäetakse kaitsja taandamata.

(3) Kui kaitsja ei ilmu taandamismenetluseks kohtuistungile käesoleva seadustiku §-s 170 nimetatud mõjuvatel põhjustel, lükatakse taandamismenetlus edasi kuni kolme päeva võrra.

(4) Kui kutse saanud kaitsja jätab taandamismenetluseks kohtuistungile mõjuva põhjuseta ilmumata või kui tema ilmumata jäämise põhjus ei ole teada või kui ta ei ilmu edasilükatud kohtuistungile, toimub taandamismenetlus tema osavõtuta.

(5) Taandamismenetluses kuulab kohus ära taotluse esitaja ja kaitsja, kes võivad esitada tõendeid ja kohtu loal esitada teineteisele küsimusi.

(6) Taandamismenetluse lahend vormistatakse kohtumäärusega.

(7) Käesolevas paragrahvis ja §-s 55 sätestatud korras taandatud kaitsjal on õigus kriminaalmenetlusest uuesti osa võtta, kui käesoleva seadustiku § 55 lõikes 2 sätestatud taandamisalus on ära langenud.

§ 58. Taandunud kaitsja ja taandatud kaitsja asendamine

Pärast kaitsja taandumist või tema taandamist käesoleva seadustiku §-s 55 sätestatud alustel võib kaitsealune kohtu määratud tähtaja jooksul valida uue kaitsja või käesoleva seadustiku §-s 43 või 45 sätestatud juhtudel kaitsja määratakse.

§ 59. Muude menetlusest osavõtivate isikute taandamine

(1) Uurimisasutuse ametnik, kelle menetluses on kriminaalasi, on kohustatud taanduma käesoleva seadustiku § 49 lõigetes 1 ja 6 sätestatud alustel.
[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(2) [Kehtetu -RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(3) Ekspert, kohtuistungi sekretär ja tõlk kohustuvad taanduma või nad taandatakse käesoleva seadustiku §-des 96, 97, 157 ja 162 sätestatud alustel ja korras.

(4) Kannatanu, tsiviilkostja, kolmanda isiku ja tunnistaja esindaja on kohustatud taanduma käesoleva seadustiku §-s 54 sätestatud alustel. Kannatanu, tsiviilkostja, kolmanda isiku ja tunnistaja esindaja taandamisel järgitakse käesolevas seadustikus kaitsja taandamiseks ettenähtud sätteid.
[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(5) Kohtueelses menetluses esitatud taandamistaotluse lahendab prokuratuur määrusega taotluse esitamisest alates kolme päeva jooksul.

(6) Kohtumenetluses lahendab taandamistaotluse kohus.

3. peatükk TÕENDAMINE

1. jagu Tõendamise ja tõendite kogumise üldtingimused

§ 60. Tõendatus ja üldtuntus

(1) Kohus tugineb kriminaalasia lahendades asjaoludele, mis ta on tunnistanud tõendatuks või üldtuntuks.

(2) Tõendatus on kohtul tõendamise tulemusena kujunenud veendumus, et tõendamiseseme asjaolud on olemas või puuduvad.

(3) Üldtuntuks võib kohus tunnistada asjaolu, mille kohta saab usaldusväärset teavet kriminaalmenetlusvälistest allikatest.

§ 61. Tõendite hindamine

(1) Ühelgi tõendil ei ole ette kindlaksmääratud jõudu.

(2) Kohus hindab tõendeid nende kogumis oma siseveendumuse kohaselt.

§ 62. Tõendamiseseme

Tõendamiseseme asjaolud on:

- 1) kuriteo toimepanemise aeg, koht ja viis ning muud kuriteo tehioolud;
- 2) kuriteokoosseis;
- 3) kuriteo toimepannud isiku süü;
- 4) kuriteo toimepannud isikut iseloomustavad andmed ja muud tema vastutust mõjutavad asjaolud.

§ 63. Tõend

(1) Tõend on kahtlustatava, süüdistatava, kannatanu, tunnistaja või asjatundja ütlus, ekspertiisiakt, eksperdi antud ütlus ekspertiisiakti selgitamisel, asitõend, uurimistoimingu, kohtuistungi ja jälitustoimingu protokoll või videosalvestis, samuti muu dokument ning foto või film või muu teabetalletus.
[RT I, 19.03.2015, 1- jõust. 01.09.2016]

(1¹) Julgeolekuasutuste seaduse alusel kogutud teabe tõendina esitamise kriminaalmenetluses otsustab riigi peaprokurör, arvestades käesoleva seadustiku § 126¹lõikes 2 ja § 126⁷lõikes 2 nimetatud piiranguid. [RT I, 29.06.2012, 2- jõust. 01.01.2013]

(2) Kriminaalmenetluse asjaolude tõendamiseks võib kasutada ka käesoleva paragrahvi lõikes 1 loetlemata tõendeid, välja arvatud juhul, kui on tegemist kuriteo või põhiõiguse rikkumise teel saadud tõendiga. [RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 64. Tõendite kogumise üldtingimused

(1) Tõendeid kogutakse viisil, mis ei riiva kogumises osaleja au ja väärikust, ei ohusta tema elu või tervist ega tekita põhjendamatult varalist kahju. Keelatud on tõendeid koguda isikut piinates või tema kallal muul viisil vägivalda kasutades või isiku mäluvõimet mõjutavaid vahendeid ja inimväärikust alandavaid viise kasutades.

(2) Kui isiku läbiotsimisel, läbivaatusel või võrdlusmaterjali võtmisel on vaja paljastada tema keha, peavad uurimisasutuse ametnik, prokurör ja menetlustoimingus osaleja, välja arvatud tervishoiutöötaja või kohtuarst, olema temaga samast soost.

(3) Kui tõendeid kogudes kasutatakse tehnikavahendeid, teatatakse sellest eelnevalt menetlustoimingus osalejatele ja neile selgitatakse tehnikavahendite kasutamise eesmärki.

(4) [Kehtetu -RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(5) Vajaduse korral hoiatatakse menetlustoimingus osalejaid, et käesoleva seadustiku § 214 kohaselt ei ole lubatud kohtueelse menetluse andmeid avaldada.

(6) Jälitustoiminguga tõendite kogumine on reguleeritud käesoleva seadustiku peatükis 3¹. [RT I, 29.06.2012, 2- jõust. 01.01.2013]

§ 65. Reisil viibival laeval ja välisriigis saadud tõendid

(1) Eesti kriminaalmenetluses on lubatud kasutada välisriigis selle riigi seaduste kohaselt kogutud tõendeid, kui tõendi saamiseks tehtud menetlustoiming ei ole vastuolus Eesti kriminaalmenetluse põhimõtetega, arvestades käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud erisust.

(2) Kui kriminaalmenetluse esemeks on kaitseväeteenistuses oleva isiku tegu, mis pandi toime väljaspool Eesti Vabariiki, siis on kriminaalmenetluses lubatud kasutada välisriigis kogutud tõendeid, kui tõendi saamiseks tehtud menetlustoiming ei ole vastuolus Eesti kriminaalmenetluse põhimõtetega, sõltumata asjaolust, kas menetlustoiming tehti abistamisaotluse alusel või mitte.

(3) Kui reisil viibival laeval leiab aset tegu, millele kohaldatakse Eesti karistusseadustikku, on kapteni poolt kaubandusliku meresõidu koodeksi § 73 alusel koostatud dokumendid kriminaalmenetluses tõendiks. [RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

2. jagu Tunnistaja ülekuulamine

§ 66. Tunnistaja

(1) Tunnistaja on füüsiline isik, kes võib teada tõendamiseseme asjaolusid.

(2) Kriminaalasjas ei või tunnistajana osaleda samas asjas kahtlustatav või süüdistatav isik, samuti uurimisasutuse ametnik, prokurör ega kohtunik, kelle menetluses on kriminaalasi. Uurimisasutuse ametnik, prokurör või kohtunik, kelle menetluses kriminaalasi on olnud, võib olla kohtumenetluses tunnistajaks tõendi usaldusväärseuse kontrollimiseks. [RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.07.2014]

(2¹) Tunnistaja ütlus tõendamiseseme nende asjaolude kohta, millest ta on saanud teadlikuks teise isiku vahendusel, ei ole tõend, välja arvatud kui:

- 1) vahetut tõendiallikat ei saa üle kuulata käesoleva seadustiku § 291 lõikes 1 nimetatud põhjusel;
 - 2) tunnistaja ütluste sisuks on teiselt isikult kuuldu vahetult enne rääkimist tajutud asjaolude kohta juhul, kui nimetatud isik oli rääkimise ajal veel tajutu mõju all ning puudub alus arvata, et ta moonutas tõde;
 - 3) tunnistaja ütluste sisuks on teiselt isikult kuuldu, milles sisaldub kuriteo toimepanemise omaksvõtt või mis oli muul viisil ilmselgelt vastuolus rääkija huvidega;
 - 4) tunnistaja ütluste sisuks on ühiselt toimepandud kuriteo asjaolud.
- [RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(3) Tunnistaja on kohustatud andma ütlusi, kui ütluste andmisest keeldumiseks puudub seaduslik alus käesoleva seadustiku §-de 71–73 järgi. Ütlusi andes on tunnistaja kohustatud rääkima tõtt.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 67. Tunnistaja turvalisuse tagamine

(1) Kuriteo raskusest või erandlikest asjaoludest tulenevalt võib eeluurimiskohtunik prokuratuuri taotlusel määrusega muuta tunnistaja tema turvalisuse tagamiseks anonüümseks.

(2) Anonüümsusmääruse tegemiseks küsitleb eeluurimiskohtunik tunnistajat tema usaldusväärsuse kindlakstegemiseks ja turvavajaduse selgitamiseks ning kuulab ära prokuröri arvamuse. Vajaduse korral tutvub eeluurimiskohtunik kriminaaltoimikuga.

(3) Anonüümsele tunnistajale antakse anonüümsusmääruse alusel leppenimi, mida kasutatakse menetlustoimingutes käesoleva seadustiku § 146 lõike 8 kohaselt.

(4) Andmed anonüümseks muudetud tunnistaja nime, isikukoodi või selle puudumisel sünniaja, kodakondsuse, hariduse, elu- ja töökoha või õppeasutuse kohta suletakse ümbrikusse, millele kantakse kriminaalasja number ja menetleja allkiri. Ümbrik pitseeritakse ja seda hoitakse kriminaaltoimikust eraldi. Ümbrikus olevate andmetega võib tutvuda üksnes menetleja, kes tutvumise järel pitseerib ja allkirjastab ümbriku uuesti.

(5) Kohtumenetluses kuulatakse leppenimega tunnistaja üle telefonitsi käesoleva seadustiku § 69 lõike 2 punktis 2 sätestatud korras, kasutades vajaduse korral häälemuutmiseseadmeid. Tunnistajale võib esitada küsimusi ka kirjalikult.

(6) Tunnistaja turvalisuse tagamiseks võib tunnistajale tema anonüümseks muutmise eest sõltumata kohaldada tunnistajakaitse seaduses sätestatud

[RT I 2005, 39, 307- jõust. 21.07.2005]

§ 67¹. Tunnistaja esindaja

(1) Tunnistaja võib taotleda, et tema õiguste kaitseks viibiks kohtueelses menetluses tema ülekuulamise juures tema lepingulise esindajana advokaat või muu käesoleva seadusega lepingulisele esindajale kehtestatud haridusnõuetele vastav isik.

(2) Ülekuulamise juurde ei või menetleja lubada tunnistaja esindajana isikut, kes on juba samas kriminaalasjas menetlusosaline, tunnistaja, asjatundja, võib osutada tunnistajaks või asjatundjaks või on põhjendatud kahtlus, et isiku huvid on vastuolus tunnistaja huvidega. Isiku mittelubamine esindajaks vormistatakse menetleja määrusega, mille tunnistaja võib vaidlustada eeluurimiskohtuniku juures kahe tööpäeva jooksul määruse saamisest.

(3) Kui tunnistajal ei õnnestu kahe tööpäeva jooksul alates menetleja kutses nimetatud toiminguga ajast ilmuda ülekuulamisele koos käesoleva paragrahvi lõigete 1 ja 2 nõuetele vastava esindajaga, viiakse ülekuulamine läbi ilma esindajata.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.07.2014]

(4) Tunnistaja esindajal on õigus sekkuda ülekuulamisse, kui menetlusnõuete rikkumine toob kaasa tunnistaja õiguste rikkumise, ning esitada kaebusi käesoleva seadustiku 8. peatüki 5. jaos sätestatud alustel ja korras. Tunnistaja esindajal ei ole õigust anda tunnistaja nimel ütlusi.

(5) Esindaja on kohustatud hoidma saladuses talle kriminaalmenetluse käigus õigusabi andmisel teatavaks saanud andmeid. Esindajal on lubatud kriminaalmenetluse käigus õigusabi andmisel teatavaks saanud andmeid avaldada esindatavale. Esindatava kohta käivaid kohtueelse menetluse andmeid võib esindaja avaldada vaid esindatava nõusolekul ning käesoleva seadustiku §-s 214 ettenähtud tingimustel.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 68. Tunnistaja ülekuulamine

(1) Tunnistajale selgitatakse tema õigusi ja kohustusi ning õigust kirjutada ütlust omakäeliselt.

(2) Vähemalt neljateistaastast tunnistajat hoiatatakse ütluse andmisest seadusliku aluseta keeldumise ja teadvalt vale ütluse andmise eest, mille kohta võetakse ülekuulamisprotokolli allkiri. Vajaduse korral selgitatakse tunnistajale, et sihilikku vaikimist talle teadaolevatest asjaoludest käsitatakse ütluse andmisest keeldumisena.

(3) Tunnistaja võib ütlust andes kasutada arvandmete ning nimede ja muude raskesti meespeetavate andmete kohta märkmeid ja muid dokumente.

(4) Tunnistajat võib üle kuulata üksnes tõendamiseseme asjaolude kohta. Suunavaid küsimusi võib esitada ainult käesoleva seadustiku § 288¹ lõike 2 punktides 2–5 nimetatud juhtudel.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(5) [Kehtetu -RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(6) Tunnistajale võib esitada küsimusi kahtlustatava, süüdistatava ja kannatanu kõlbeliste omaduste ning harjumuste kohta üksnes juhul, kui kriminaalmenetluse esemeks olevat tegu tuleb hinnata lahutamatus seoses nende varasema käitumisega.

[RT I 2004, 46, 329- jõust. 01.07.2004]

§ 69. Kaugülekuulamine

(1) Menetleja võib korraldada kaugülekuulamise, kui isiku vahetu ülekuulamine on raskendatud või ebamõistlikult koormav või kui kaugülekuulamine on vajalik isiku huvide kaitseks.

[RT I, 06.05.2020, 1- jõust. 07.05.2020]

(2) Kaugülekuulamine tähendab käesolevas seadustikus ülekuulamist:

1) tehnilise lahenduse abil, mille tulemusena on ülekuulatava ütlused otseülekandena vahetult näha ja kuulda ning talle saab küsimusi esitada;

2) telefoni, mille tulemusena on ülekuulatava ütlused vahetult kuulda ning talle saab küsimusi esitada.

[RT I, 06.05.2020, 1- jõust. 07.05.2020]

(3) [Kehtetu -RT I, 06.05.2020, 1- jõust. 07.05.2020]

(4) Kaugülekuulamise protokoll tehakse märge tunnistaja hoiatamise kohta ütluse andmisest seadusliku aluseta keeldumise ja teadvalt vale ütluse andmise eest.

[RT I 2004, 46, 329- jõust. 01.07.2004]

(5) Kui välisriigis viibiva isiku ülekuulamisel on vajalik välisriigi õigusasutuse abi, järgitakse kaugülekuulamisel Euroopa Liidu liikmesriikide vahelises koostöös käesoleva seadustiku §-s 489⁴¹ sätestatud ja muul juhul §-s 468 sätestatud.

[RT I, 11.03.2023, 2- jõust. 01.05.2023]

(6) Valdkonna eest vastutav minister võib kehtestada kaugülekuulamise korraldamise täpsemad nõuded.

§ 69¹. Ütluste deponeerimine

(1) Prokuratuur, kahtlustatav või kaitsja võib taotleda, et eeluurimiskohtuniku juures kuulataks üle isik, kes on kriminaalmenetluses tunnistajaks, kui kriminaalmenetluse esemeks on tahtlik kuritegu, mille eest on karistusena ette nähtud vähemalt kuni kolm aastat vangistust.

(2) Kohus rahuldab taotluse, kui esinevad asjaolud, mis võimaldavad järeldada, et tunnistaja hilisem ülekuulamine kriminaalasja kohtulikul arutamisel võib osutada võimatuks või teda võidakse mõjutada valeütlusi andma. Taotluse rahuldamata jätmise vormistab kohus põhistatud määrusega, mis on vaidlustatav määruskaebuse korras.

(3) Kohus lahendab taotluse ütluste deponeerimiseks viie päeva jooksul taotluse saamisest ning taotluse rahuldamisel määrab esimesel võimalusel ülekuulamise aja, mille teeb viivitamata teatavaks prokuratuurile ja kaitsjale.

(4) Ülekuulamisele eeluurimiskohtuniku juures kutsutakse prokurör, kaitsja, kahtlustatav ja tunnistaja. Kahtlustatav jäetakse tunnistaja või prokuratuuri taotlusel ülekuulamisele kutsumata, kui kahtlustatava ülekuulamisel viibimine ohustab tunnistaja turvalisust. Isikute väljakutsumise ütluste deponeerimisele korraldab menetlusosaline, kes ülekuulamist taotleb. Kaitsja võib isiku väljakutsumiseks taotleda eeluurimiskohtunikult abi käesoleva seadustiku § 163¹ lõigetes 4 ja 5 sätestatud ulatuses.

(5) Kutse kätte saanud kahtlustatava ilmumata jäämine ei takista ülekuulamist. Ülekuulamist ei toimu, kui kutse kätte saanud prokurör või kaitsja ei ilmu mõjuval põhjusel ja on sellest eelnevalt kohut teavitanud. Kui ülekuulamist taotlenud menetlusosaline ei ilmu ülekuulamisele või ei toimetata kohtuniku juurde isikut, kelle ülekuulamist ta taotleb, jäetakse ülekuulamine eeluurimiskohtuniku juures läbi viimata.

(6) Ülekuulamisel ja selle protokollimisel järgitakse käesoleva seadustiku §-des 155–158 ning 287–291 sätestatud.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 69². Kirjalik ütlus

(1) Menetleja võib kohtueelses menetluses kohustada tunnistajat vastama küsimustele kirjalikult menetleja määratud tähtaja jooksul, kui menetleja leiab, et vahetu või kaugülekuulamine ei ole otstarbekas.

(2) Isikut, keda kohustatakse küsimustele kirjalikult vastama, teavitatakse tema õigustest, kohustustest ja vastutusest ning selgitatakse, et hoolimata kirjalike ütluste andmisest võib teda kutsuda ülekuulamisele.

(3) Kirjalike ütluste andja kinnitab e-toimiku süsteemis, oma allkirjaga või muul taasesitamist võimaldaval viisil, et talle on tema õigusi, kohustusi ja vastutust tutvustatud ning et tema antud vastused on tõesed.
[RT I, 06.05.2020, 1- jõust. 07.05.2020]

§ 70. Alaealise tunnistaja ülekuulamise erisused

(1) Menetleja võib alaealise tunnistaja ülekuulamise juurde kutsuda lastekaitsetöötaja, sotsiaaltöötaja, õpetaja või psühholoogi.
[RT I, 11.07.2013, 1- jõust. 01.09.2013]

(2) Kui menetlejal endal asjakohane väljaõpe puudub, siis on lastekaitsetöötaja, sotsiaaltöötaja, õpetaja või psühholoogi kaasamine alaealise ülekuulamisse kohustuslik, kui:
[RT I, 11.07.2013, 1- jõust. 01.09.2013]

1) tunnistaja on noorem kui kümneaastane ja korduv ülekuulamine võib mõjuda kahjulikult alaealise psüühikale

2) tunnistaja on noorem kui neljateistaastane ja ülekuulamine on seotud perevägivalga või seksuaalse väärkohtlemisega;

3) tunnistaja on kõne-, meele-, vaimupuudega või psüühikahäiretega.

(3) Vajaduse korral alaealise ülekuulamine videosalvestatakse. Käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud juhul alaealise ülekuulamine videosalvestatakse, kui on kavas kasutada seda ülekuulamist tõendina kohtumenetluses, sest alaealise vahetu ülekuulamine kohtus ei ole võimalik tema vanuse või vaimse seisundi tõttu.

(4) Kahtlustataval on õigus kohtueelse menetluse ajal tutvuda käesoleva paragrahvi lõikes 3 nimetatud videosalvestistega. Viie päeva jooksul pärast tutvumist on kahtlustataval või kaitsjal õigus esitada tunnistajale küsimusi. Prokuratuur vaatab taotluse läbi viie päeva jooksul alates selle esitamisest. Taotluse rahuldamata jätmine vormistatakse määrusega, mille koopia edastatakse taotlejale. Taotluse rahuldamisest keeldumine ei takista taotluse kordamist käesoleva seadustiku §-s 225 sätestatud korras või kohtumenetluses.
[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 71. Ütluste andmisest keeldumine isiklikel põhjustel

(1) Õigus keelduda tunnistajana ütluste andmisest on kahtlustatava või süüdistatava:

1) alanejal ja ülenejal sugulasel;

2) õel, poolõel, vennal, poolvennal või isikul, kes on või on olnud abielus või registreeritud kooselus kahtlustatava või süüdistatava õe, poolõe, venna või poolvennaga;

[RT I, 06.07.2023, 6- jõust. 01.01.2024]

3) võõras- või kasuvanemal, võõras- või kasulapsel;

4) lapsendajal ja lapsendatul;

5) abikaasal, registreeritud elukaaslasel, püsivas kooselus oleval isikul ja tema vanemal, sealhulgas pärast abielu, kooselulepingu või püsiva kooselu lõppemist.

[RT I, 06.07.2023, 6- jõust. 01.01.2024]

(2) Tunnistaja võib keelduda ütluste andmisest ka siis, kui:

1) ütlused võivad kuriteo või väärteo toimepanemises süüstada teda ennast või käesoleva paragrahvi lõikes 1 loetletud isikuid;

2) ta on kaastäideviijana või osavõtjana samas kuriteos süüdi või õigeks mõistetud.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 72. Ütluste andmisest keeldumine kutse- või muu tegevuse tõttu

[RT I, 21.12.2010, 1- jõust. 31.12.2010]

(1) Õigus tunnistajana keelduda kutse- või muus tegevuses teatavaks saanud asjaolude kohta ütluste andmisest on:

[RT I, 21.12.2010, 1- jõust. 31.12.2010]

1) Eestis registreeritud usuorganisatsiooni vaimulikul;

2) kaitsjal ja notaril, kui seaduses ei ole sätestatud teisiti;

3) tervishoiutöötajal ja farmatseudil isiku päritolusse, kunstlikku viljastamisse, perekonnasse või tervisesse puutuvate asjaolude puhul;

3¹) ajakirjanduslikul eesmärgil informatsiooni töötleval isikul teabe kohta, mis võimaldab tuvastada teavet andnud isiku, välja arvatud juhul, kui muude menetlustoimingutega on tõendite kogumine välistatud või oluliselt raskendatud ning kriminaalmenetluse esemeks on kuritegu, mille eest on ette nähtud karistusena vähemalt kuni kaheksa aastat vangistust, ütluste andmiseks esineb ülekaalukas avalik huvi ja isikut kohustatakse ütluste andmiseks prokuratuuri taotlusel eeluurimiskohtuniku või kohtu määruse alusel;

[RT I, 21.12.2010, 1- jõust. 31.12.2010]

4) isikul, kellele on seadusega pandud ameti- või kutsesaladuse hoidmise kohustus.

(2) Õigus ütluste andmisest keelduda on ka käesoleva paragrahvi lõike 1 punktides 1–3 nimetatud isikute erialasel abipersonalil.

(2¹) Käesoleva paragrahvi lõike 1 punktis 3¹ sätestatud juhul on õigus ütluste andmisest keelduda isikul, kes puutub ametialaselt kokku ajakirjanduslikul eesmärgil informatsiooni töötlevale isikule informatsiooni andnud isikut tuvastada võivate asjaoludega.
[RT I, 21.12.2010, 1- jõust. 31.12.2010]

(3) Käesoleva paragrahvi lõigetes 1, 2 ja 2¹ nimetatud isikutel ei ole õigust keelduda ütluste andmisest, kui ütluste andmisega nõustub isik, kelle huvides on saladuse hoidmise kohustus kehtestatud.
[RT I, 11.03.2023, 2- jõust. 01.05.2023]

(4) Kui kohus menetlustoimingu põhjal veendub, et käesoleva paragrahvi lõigetes 1 ja 2 nimetatud isiku keeldumine ütluste andmisest ei seonu tema kutsetegevusega, võib ta kohustada nimetatud isikut ütlusi andma.

§ 73. Riigisaladuse ja salastatud välisteabe kohta ütluste andmisest keeldumine

[RT I 2007, 16, 77- jõust. 01.01.2008]

(1) Tunnistajal on õigus keelduda ütluste andmisest nende asjaolude kohta, mille suhtes kohaldatakse riigisaladuse ja salastatud välisteabe seadust.

[RT I 2007, 16, 77- jõust. 01.01.2008]

(2) Kui tunnistaja keeldub ütluste andmisest riigisaladusele või salastatud välisteabele viidates, pöörduv uurimisasutus, prokuratuur või kohus riigisaladust või salastatud välisteavet valdava asutuse poole taotlusega kinnitada asjaolude tunnistamist riigisaladuseks või salastatud välisteabeks.

[RT I 2007, 16, 77- jõust. 01.01.2008]

(3) Kui riigisaladust või salastatud välisteavet valdav asutus ei kinnita asjaolude tunnistamist riigisaladuseks või salastatud välisteabeks või kui ta ei vasta käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud taotlusele kahekümne päeva jooksul, on tunnistaja kohustatud andma ütlusi.

§ 74. Tunnistaja ülekuulamise protokoll

[RT I 2007, 16, 77- jõust. 01.01.2008]

(1) Ülekuulamisprotokolli kantakse:

- 1) tunnistaja nimi, isikukood või selle puudumisel sünniaeg, kodakondsus, haridus, elu- ja töökoht või õppeasutuse nimetus;
- 2) mis laadi suhted on ülekuulataval kahtlustatava või kannatanuga;
- 3) ütlused.

(2) Täiend- või kordusülekuulamisel koostatavas ülekuulamisprotokollis ei korrata ülekuulatava isiku andmeid ega andmeid tema ja kahtlustatava või kannatanu suhete kohta, vaid viidatakse esmaülekuulamise protokollile.

(3) Tunnistaja taotlusel ei märgita ülekuulamisprotokollis tema elu- või töökohta või õppeasutuse nimetust. Need andmed lisatakse ülekuulamisprotokollile suletud ümbrikus.

(4) Tunnistaja võib ülekuulamisel pärast vaba jutustamist kirjutada ütlused ülekuulamisprotokolli omakäeliselt, mille kohta tehakse protokollis märge.

[RT I 2004, 46, 329- jõust. 01.07.2004]

3. jagu Kahtlustatava ülekuulamine

§ 75. Kahtlustatava ülekuulamine

(1) Kahtlustatava ülekuulamise rakendamisel selgitatakse kahtlustatava nimi, elu- või asukoht ja aadress, isikukood või selle puudumisel sünniaeg, kodakondsus, haridus, emakeel ning töökoht või õppeasutus.

[RT I 2004, 46, 329- jõust. 01.07.2004]

(2) Ülekuulamist alustades selgitatakse kahtlustatavale, et tal on õigus keelduda ütluste andmisest ning et antud ütlusi võidakse kasutada tema vastu.

(3) Kahtlustatavalt küsitakse, kas ta on toime pannud kuriteo, milles teda kahtlustatakse, ning talle tehakse ettepanek anda vabalt jutustades ütlusi kahtluse aluseks oleva kuriteo asjaolude kohta.

(3¹) Kahtlustataval ja tema kaitsjal on õigus saada ülekuulamise käigus koopia kahtlustatava ülekuulamise protokollist käesoleva seadustiku § 76 lõike 1 punktides 1–3 sätestatud ulatuses.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(4) Kahtlustatava ülekuulamisel järgitakse käesoleva seadustiku § 66 lõiget 2¹, § 68 lõikeid 3–6 ning § 69 lõikeid 1 ja 2. Vajaduse korral alaealise kahtlustatava ülekuulamine salvestatakse.
[RT I, 06.05.2020, 1- jõust. 07.05.2020]

§ 76. Kahtlustatava ülekuulamise protokoll

(1) Ülekuulamisprotokolli kantakse:

- 1) kahtlustatava nimi, elu- või asukoht ja aadress, isikukood või selle puudumisel sünniaeg, kodakondsus, haridus, emakeel ning töökoht või õppeasutuse nimetus;
- 2) kahtlustatava perekonnaseis;
- 3) selle kuriteo asjaolud, mille toimepanemises isikut kahtlustatakse, ning kuriteo kvalifikatsioon karistusseadustiku vastava paragrahvi, lõike ja punkti järgi;
- 4) kahtlustatava ütlused.

(2) Kahtlustatava ülekuulamise protokoll koostades järgitakse käesoleva seadustiku § 74 lõikeid 2 ja 4.
[RT I 2004, 46, 329- jõust. 01.07.2004]

4. jagu

Vastastamine, ütluste seostamine olustikuga ja äratundmiseks esitamine

§ 77. Vastastamine

- (1) Isikud võib vastastada, kui ütlustes ilmnenu vastuolo ei ole võimalik muul viisil kõrvaldada.
- (2) Vastastamisel selgitatakse vastastatavate omavahelised suhted ja neile esitatakse järjestikku küsimusi asjaolu kohta, milles vastuolo ilmneb.
- (3) Vastastamisel võib avaldada vastastatava varem antud ütlusi ja esitada muid tõendeid.
- (4) Vastastatavad võivad uurimisasutuse ametniku loal ja tema kaudu esitada teineteisele ütlustes ilmnevate vastuolude kohta küsimusi. Vajaduse korral muudab uurimisasutuse ametnik esitatud küsimuse sõnastust.
- (5) Vastastamise kestel ütluste võtmisel järgitakse käesoleva seadustiku § 66 lõiget 2¹ ja § 68 lõikeid 2–6.
[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(6) Menetleja võib korraldada vastastatava osavõtu vastastamisest tehnilise lahenduse abil, mis vastab käesoleva seadustiku § 69 lõike 2 punktis 1 nimetatud nõuetele. Tehnilise lahenduse abil korraldatud vastastamine videosalvestatakse.
[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 78. Vastastamisprotokoll

- (1) Vastastamisprotokollis talletatakse uurimistoimingu käik ja tulemused küsimuste ja vastuste vormis küsimuste esitamise ja vastamise järjekorras.
- (2) Menetleja nõudmisel kinnitab vastastatav iga protokollitud vastuse õigsust allkirjaga.
[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]
- (3) Kui vastastatavate vastused langevad kokku, võib need protokollida ühise vastusena.
- (4) Kui avaldatakse vastastatava varem antud ütlusi või esitatakse muid tõendeid, peab see ilmema protokollitud küsimuse sõnastusest.

§ 79. Ütluste seostamine olustikuga

- (1) Ütluste seostamisel olustikuga tehakse ülekuulatud kahtlustatavale, süüdistatavale, kannatanule või tunnistajale ettepanek selgitada ja täpsustada kuriteosündmusse puutuvaid asjaolusid kohapeal ja seostada ütlused sündmuskoha olustikuga.
- (2) Kui kohtueelses menetluses on vaja olustikuga seostada mitme isiku ütlused, tehakse seda iga isikuga eraldi.
- (3) Ütluste olustikuga seostamise käigus antavate ütluste võtmisel järgitakse käesoleva seadustiku § 66 lõiget 2¹ ja § 68 lõikeid 2–6.
[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 80. Ütluste ja olustiku seostamise protokoll

Ütluste ja olustiku seostamise protokoll kantakse:

- 1) kahtlustatavale, süüdistatavale, kannatanule või tunnistajale tehtud ettepanek selgitada ja täpsustada tõendamisesemesse puutuvaid asjaolusid kohapeal;
- 2) ütluste olustikuga seostamisel antud ütlused;
- 3) kahtlustatava, süüdistatava, kannatanu või tunnistaja toimingute laad ja sisu ning selle koha või objekti nimetus, millega ütlusi ja toiminguid on seostatud;
- 4) kas ja millises ulatuses on uurimistoimingus taastatud sündmuskoha olustik;
- 5) ütlustega seostatud objekti paiknemine sündmuskohal ja objekti vaatlusandmed;
- 6) aravõetud asitõenditena kasutatavate objektide nimetused.

§ 81. Äratundmiseks esitamine

(1) Vajaduse korral võib menetleja isiku, asja või muu objekti esitada ülekuulatud kahtlustatavale, süüdistatavale, kannatanule või tunnistajale äratundmiseks.

(2) Isik, asi või muu objekt esitatakse äratundmiseks koos vähemalt kahe sellega sarnase objektiga.

(3) Objektikogumit ei moodustata, kui äratundmiseks esitatakse:

- 1) laip;
- 2) paikkond, hoone, ruum või muu objekt, mille puhul ei ole võimalik objekte ühel ajal esitada;
- 3) oma tunnustelt teistest oluliselt erinev objekt, mille puhul ei ole võimalik moodustada omavahel sarnanevate objektide kogumit.

(4) Vajaduse korral esitatakse isik, asi või muu objekt äratundmiseks foto, filmi või heli- või videosalvestise järgi.

(5) Äratundmiseks esitamist võib korrata, kui esimene äratundmiseks esitamine toimus foto, filmi või videosalvestise järgi või kui on alust arvata, et objekti ei tuntud ära selle muutumise tõttu ja endist välimust on võimalik taastada.

(6) Kui kahtlustatav, süüdistatav, kannatanu või tunnistaja tunneb talle äratundmiseks esitatud objekti ära või kinnitab selle sarnasust uuritava sündmusega seotud objektiga, tehakse talle ettepanek nimetada tunnused, mille alusel ta on oma järelduse teinud, ja selgitada objekti seost uuritava sündmusega. Kui ta eitab sarnasust või sarnasust, tehakse talle ettepanek selgitada, mille poolest talle esitatud objekt või objektid erinevad uuritava sündmusega seotud objektist.

(7) Objekti või objektikogumi äratundmiseks esitamisel seda pildistatakse või see videosalvestatakse.

(8) Äratundmiseks esitamise käigus ütluste võtmisel järgitakse käesoleva seadustiku § 66 lõiget 2¹ ja § 68 lõikeid 2–6.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 82. Äratundmiseks esitamise protokoll

(1) Äratundmiseks esitamise protokoll kantakse:

- 1) äratundmiseks esitatud objekti või objektide nimetused;
- 2) milliste oluliste tunnuste poolest olid äratundmiseks esitatud objektid omavahel sarnased ja kus äratundmiseks esitatud objekt teiste hulgas paiknes;
- 3) millise koha valis äratundmiseks esitatud isik teiste hulgas;
- 4) äratundjale tehtud ettepanek vaadata talle esitatud objekti või objekte ja selgitada, kas ta tunneb uuritava sündmusega seotud objekti ära ning kas ta nendib selle sarnasust teiste objektidega või erinevust nendest;
- 5) tunnused, mille järgi tundis äratundja objekti ära.

(2) Kui äratuntud isik vaidlustab uurimistoimingu tulemuse, tehakse selle kohta protokollis märge.

5. jagu

Vaatlus ja päring sideettevõtjale

[RT I, 29.06.2012, 2- jõust. 01.01.2013]

§ 83. Vaatluse eesmärk ja vaatlusobjektid

(1) Vaatluse eesmärk on koguda kriminaalasja lahendamiseks vajalikke andmeid, avastada kuriteojäljed ja võtta asitõenditena kasutatavad objektid ära.

(2) Vaatlusobjektid on:

- 1) sündmuskoht;
- 2) laip;
- 3) dokument, muu objekt või asitõend;

4) läbivaatuse toimetamise korral isik ning posti- või telegraafisaadetus.

(3) Kui kahtlustatava, süüdistatava, tunnistaja, asjatundja või kannatanu selgitused aitavad tagada vaatluse igakülgse, täielikkuse ja objektiivsuse, siis kutsutakse ta vaatluse juurde.
[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 84. Sündmuskoha vaatlus

(1) Sündmuskoha vaatlust toimetatakse kuriteo toimepanemise kohas, või kohas, mis on seotud kuriteo toimepanemisega.

(2) [Kehtetu -RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 85. Laiba vaatlus

(1) Laiba vaatlust toimetatakse sündmuskohal või laiba muus asukohas.

(2) Laiba vaatlusel selgitatakse:

- 1) laiba isik või tundmatu laiba puhul antakse selle kirjeldus;
- 2) laiba asukoht, asend ja poos;
- 3) laiba juures olevad kuriteojäljed ja asjad;
- 4) kuriteojäljed laiba katmata kehaosadel, rõivastel ja jalatsitel ning kaetud kehaosadel;
- 5) koolnutunnused;
- 6) muud kriminaalasja lahendamiseks vajalikud tunnused.

(3) Võimaluse korral toimetatakse laiba vaatlust kohtuarsti või asjatundja osavõtul, kelle ülesanne on:
[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

- 1) sedastada surma saabumine, kui see ei ole ilmne;
- 2) abistada uurimisasutuse ametnikku vaatluse toimetamisel, et koguda ja talletada ekspertiisiks vajalikke lähteandmeid.

§ 86. Dokumendi, muu objekti või asitõendi vaatlus

(1) Dokumendi või muu objekti vaatlusel selgitatakse kuriteojäljed ja muud tunnused, mis on vajalikud kriminaalasja lahendamiseks ning on aluseks objekti kasutamisel asitõendina.

(2) Kui asitõendiks olevat dokumenti, asja või muud objekti on vaja täiendavalt uurida, tehakse asitõendi vaatlus.

[RT I 2004, 46, 329- jõust. 01.07.2004]

§ 87. Vaatlusprotokoll

(1) Vaatlusprotokolli kantakse:

- 1) sündmuskoha olustiku kirjeldus;
- 2) laiba isik või tundmatu laiba puhul isikukirjeldus;
- 3) vaatlusel avastatud dokumendi või muu objekti nimetus ja tunnused;
- 4) kuriteojälgede kirjeldus;
- 5) muud vaatlusandmed;
- 6) uurimistoimingus äravõetud ja asitõendina kasutatava objekti nimetus ja number.

(2) Sündmuskoha vaatlusprotokolli ei kanta uurimistoimingus osalenud isiku seletusi ega vaatluse ajal tehtud jälitustoimingute andmeid.

§ 88. Isiku läbivaatus

(1) Isiku läbivaatusel selgitatakse:

- 1) kas isiku kehal, rõivastel või jalatsitel on kuriteojälgi, mis on tema kahtlustatavaks tunnistamise alus;
- 2) tervisekahjustuse laad, vigastuse paiknemine ja vigastuse muud tunnused;
- 3) kahtlustatava, kannatanu või tunnistaja keha iseärasused või kehal leiduvad eritunnused, mis on vaja talletada kriminaalasja lahendamiseks;
- 4) kas isiku juures või tema kehasse peidetuna on asitõendina kasutatavaid asju;
- 5) muid kriminaalasja tõendamiseseme asjaolusid.

[RT I 2004, 46, 329- jõust. 01.07.2004]

(2) Kui isiku läbivaatuse eesmärk on avastada tema kehal kuriteojälgi, osaleb läbivaatusel kohtuarst või tervishoiutöötaja või muu asjatundja.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(3) Isiku läbivaatusel on lubatud võtta temalt proove ja ekspertiisimaterjali. Proove ja ekspertiisimaterjali võttes järgitakse käesoleva seadustiku §-s 100 sätestatud.
[RT I 2004, 46, 329- jõust. 01.07.2004]

(4) Isiku läbivaatuse protokoll kantakse:

- 1) isiku kehal, rõivastel või jalatsitel avastatud kuriteojälgede kirjeldus;
- 2) isiku kehal leiduvate iseärasuste või eritunnuste kirjeldus;
- 3) uurimistoimingus avastatud ja asitõendina kasutatavate objektide nimetused.

(5) Isiku läbivaatuse protokollis ei ole lubatud teha järeldusi tervisekahjustuse laadi ja vanuse ning tervisekahjustuse tekitamise viisi või vahendi kohta.

§ 89. Posti- või telegraafisaadetise arest ja läbivaatus

(1) Läbivaatuse toimetamiseks arestitakse posti- või telegraafisaadetis prokuratuuri taotlusel eeluurimiskohtuniku määruse või kohtumääruse alusel.

(2) Posti- või telegraafisaadetise aresti määrukses märgitakse:

- 1) arestitava saadetise saatja või saaja nimi ning elu- või asukoht ja aadress;
- 2) aresti põhjendus;
- 3) arestitud posti- või telegraafisaadetisest uurimisasutusele teatamise kord.

(3) Posti- või telegraafisaadetise aresti määruuse koopia saadetakse täitmiseks posti- või telekommunikatsiooniteenuse osutaja juhile.

(4) Posti- või telegraafisaadetise läbivaatusel kogutakse tõendamiseseme asjaolude kohta vaatlusandmeid ja võetakse posti- või telekommunikatsiooniteenuse osutajalt ära kriminaalmenetluses asitõendina kasutatav saadetis. Läbivaatusobjekti, mis ei ole kriminaalasjaga seotud, edastab posti- või telekommunikatsiooniteenuse osutaja adressaadile.

(5) Posti- või telegraafisaadetis vabastatakse arestist prokuratuuri määrusega. Arestist vabastamise määruuse koopia edastatakse isikule, kes ei ole menetlusosaline, kuid kelle puhul on posti- või telegraafisaadetise aresti ja läbivaatusega rikutud sõnumisaladust.

[RT I 2004, 46, 329- jõust. 01.07.2004]

§ 90. Posti- või telegraafisaadetise läbivaatuse protokoll

Posti- või telegraafisaadetise läbivaatuse protokoll kantakse:

- 1) viide posti- või telegraafisaadetise aresti määruusele;
- 2) läbivaatusobjekti nimetus;
- 3) vaatlusandmed;
- 4) äravõetud asitõendina kasutatava posti- või telegraafisaadetise nimetus.

[RT I 2004, 46, 329- jõust. 01.07.2004]

§ 90¹. Andmete nõudmine sideettevõtjalt

(1) Menetleja võib teha elektroonilise side ettevõtjale päringu identifitseerimistunnustega seotud andmete kohta, mida kasutatakse üldkasutatavas elektroonilise side võrgus lõppkasutaja tuvastamiseks, välja arvatud sõnumi edastamise faktiga seotud andmed.

(2) Uurimisasutus võib teha prokuratuuri taotlusel ja eeluurimiskohtuniku loal kohtueelses menetluses või kohtu loal kohtumenetluses päringu elektroonilise side ettevõtjale elektroonilise side seaduse § 111¹ lõigetes 2 ja 3 loetletud andmete kohta, mida ei ole nimetatud käesoleva paragrahvi lõikes 1.

(3) Käesoleva paragrahvi lõikes 2 ettenähtud päringu võib teha, kui tegemist on käesoleva seadustiku § 126² lõikes 2 nimetatud kuriteoga ning kui see on vältimatult vajalik kriminaalmenetluse eesmärgi saavutamiseks. Loetelus nimetatud kuritegude korral on sideandmete päring lubatud siis, kui see on vältimatult vajalik kriminaalmenetluse eesmärgi saavutamiseks ning seda õigustab kuriteo raskus ja laad ning kui päringuga ei riivata põhjendamatult isikuõigusi.

(4) Sideandmete päringu loas märgitakse:

- 1) andmed, mida päringuga on lubatud koguda;
- 2) andmete kogumise põhjendus;
- 3) ajavahemik, mille kohta andmeid on lubatud koguda.

(5) Eeluurimiskohtuniku määruus ja kohtumäärus prokuratuuri taotluse lahendamise kohta võib olla koostatud pealdisena prokuratuuri taotlusel.

(6) Edasilükkamatul juhul, kui eeluurimiskohtuniku või kohtu loa vormistamine ei ole õigel ajal võimalik, võib käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud päringu teha prokuratuuri loa alusel, mis on antud taasesitamist võimaldaval viisil ning mis sisaldab vähemalt käesoleva paragrahvi lõike 4 punktides 1 ja 3 sätestatud andmeid.

Sellisel juhul tuleb päringu tegemisele järgneva esimese tööpäeva jooksul esitada kohtule põhjendatud taotlus päringu lubatavaks tunnistamiseks. Eeluurimiskohtunik otsustab päringu lubatavaks tunnistamise määrusega, mis võib olla koostatud pealdisena prokuratuuri taotlusel.
[RT I, 22.12.2021, 44- jõust. 01.01.2022]

6. jagu Läbiotsimine ja uurimiseksperiment

§ 91. Läbiotsimine

(1) Läbiotsimise eesmärk on leida hoonest, ruumist, sõidukist või piirdega alalt asitõendina kasutatav või konfiskeeritav objekt, kriminaalasja lahendamiseks vajalik dokument, asi või isik või kriminaalmenetluses arestitav vara või laip või tabada tagaotsitav. Läbiotsimist võib toimetada, kui esineb põhjendatud kahtlus, et otsitav asub läbiotsimiskohas.

(2) Kui käesolev seadustik ei sätesta teisiti, võib läbiotsimist toimetada prokuratuuri taotlusel eeluurimiskohtuniku määruse või kohtumääruse alusel. Nii eeluurimiskohtuniku määrus kui ka kohtumäärus prokuratuuri läbiotsimistaotluse lahendamise kohta võib olla koostatud pealdisena prokuratuuri taotlusel.

(3) Läbiotsimist võib toimetada prokuratuuri määruse alusel, välja arvatud läbiotsimine notari- või advokaadibüroos või ajakirjanduslikul eesmärgil informatsiooni töötleva isiku juures, kui on alust arvata, et kahtlustatav kasutab või kasutas läbiotsitavat kohta või sõidukit kuriteosündmuse või kohtueelse menetluse ajal, ning isikut kahtlustatakse käesoleva seadustiku § 126² lõikes 2 nimetatud kuriteo toimepanemises.

(4) Läbiotsimismääruses märgitakse:

- 1) mida läbiotsimise eesmärgina otsitakse (edaspidi *otsitav objekt*);
- 2) läbiotsimise põhjendus;
- 3) koht, kus läbiotsimist toimetatakse.

(5) Edasilükkamatul juhul, kui läbiotsimismääruse vormistamine ei ole õigel ajal võimalik, võib käesoleva paragrahvi lõikes 3 nimetatud tingimustel toimetada läbiotsimist prokuratuuri loa alusel, mis on antud taasesitamist võimaldaval viisil.

(6) Läbiotsimise toimetamisel käesoleva paragrahvi lõigetes 3 ja 5 nimetatud alustel tuleb sellest läbiotsimise alustamisele järgneva esimese tööpäeva jooksul prokuratuuri kaudu teatada eeluurimiskohtunikule. Eeluurimiskohtunik otsustab läbiotsimise lubatavaks tunnistamise määrusega, mis võib olla koostatud pealdisena prokuratuuri määrusel.

(7) Läbiotsimist rakendades tutvustatakse isikule, kelle juures läbi otsitakse, või tema täisealisele perekonnaliikmele või selle juriidilise isiku või riigi või kohaliku omavalitsuse asutuse, kelle juures läbi otsitakse, esindajale läbiotsimismäärust. Tutvustamise kohta võetakse määrusele allkiri. Käesoleva paragrahvi lõikes 5 nimetatud juhul selgitatakse läbiotsimist rakendades isikule, kelle juures läbi otsitakse, või tema täisealisele perekonnaliikmele või selle juriidilise isiku või riigi või kohaliku omavalitsuse asutuse, kelle juures läbi otsitakse, esindajale käesoleva paragrahvi lõikes 4 nimetatud asjaolusid ning põhjusi, miks läbiotsimist toimetatakse edasilükkamatult. Asjaolude selgitamise kohta võetakse läbiotsimisprotokollile allkiri. Vastava isiku või esindaja puudumisel peab kaasama kohaliku omavalitsuse esindaja.

(8) Notaribüroo või advokaadibüroo läbiotsimise juures peab viibima notar või advokaat, kelle juures läbi otsitakse. Kui asjaomane notar või advokaat ei saa läbiotsimise juures viibida, peab läbiotsimise juures viibima notari asendaja või teine sama advokaadibüroo kaudu õigusteenust osutav advokaat, selle võimatuse korral teine notar või advokaat.

(9) Läbiotsimist rakendades tehakse ettepanek anda välja otsitav objekt või näidata laiba või tagaotsitava peidukoht. Kui ettepanek jäetakse täitmata või kui on alust arvata, et seda on järgitud osaliselt, toimetatakse otsinguid.

(10) Läbiotsimise käigus võib ära võtta kõik objektid, mis kuuluvad konfiskeerimisele või on ilmselt kriminaalmenetluses tõendiks, kui need avastati ilma otsinguteta selgesti nähtavast kohast või otsitavate objektide leidmiseks ettevõetud mõistlike otsingute käigus.

[RT I, 19.03.2015, 1- jõust. 01.09.2016]

§ 91¹. Valdaja tahte vastane sisenemine

Kui menetlustoimingu tegemiseks on vaja valdaja tahte vastaselt siseneda hoonesse, ruumi, sõidukisse või piirdega alale, lähtutakse käesoleva seadustiku §-s 91 sätestatud korrast, välja arvatud juhul, kui see on vajalik:

- 1) laiba või sündmuskoha vaatluseks vahetult laiba leidmise või kuriteo toimepanemise järel või

2) isiku kahtlustatavana kinnipidamiseks vahetult pärast kuriteo toimepanemist.
[RT I, 12.07.2014, 1- jõust. 13.07.2014]

§ 92. Läbiotsimisprotokoll

(1) Läbiotsimisprotokolli kantakse:

- 1) ettepanek välja anda otsitav objekt või näidata laiba või tagaotsitava asukoht;
- 2) vabatahtlikult väljaantud objekti nimetus;
- 3) otsingute tingimused, käik ja tulemused;
- 4) leitud objekti nimetus ja objekti tunnused, millel on tähtsust kriminaalasja lahendamiseks;
- 5) tabatud tagaotsitava isiku tuvastamise andmed.

[RT I, 13.03.2019, 2- jõust. 15.03.2019]

(1¹) Käesoleva seadustiku § 91 lõikes 5 nimetatud juhul märgitakse läbiotsimisprotokolli sissejuhatuses § 91 lõikes 4 nimetatud asjaolud ning põhjendus, miks läbiotsimine on edasilükkamatu.

[RT I, 19.03.2015, 1- jõust. 01.09.2016]

(2) Kui läbiotsimise käigus tehakse isiku läbivaatus, siis võib kanda käesoleva seadustiku § 88 lõikes 4 loetletud andmed läbiotsimisprotokolli. Sellisel juhul ei ole isiku läbivaatuse protokoll koostamine vajalik.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 93. Uurimiseksperiment

(1) Uurimiseksperimenti eesmärk on katseliselt selgitada, kas uuritava sündmuse asjaolud või toiming kuriteosündmuse ajal esinesid või kas nende olemasolu oli võimalik tajuda.

(2) Uurimiseksperimentis osaleb kahtlustatav, süüdistatav, kannatanu või tunnistaja, kui:

- 1) tema abi vajatakse sündmuse olustiku taastamiseks;
- 2) uurimiseksperimenti tulemused võimaldavad kontrollida tema ütlusi;
- 3) katsete tulemused sõltuvad selles osaleja omadustest, võimetest või oskustest.

(3) Uurimiseksperimentis on lubatud kasutada asitõendit, kui:

- 1) selle asendamine võib mõjutada uurimistoimingu tulemusi ja kui on välistatud asitõendi hävimine;
- 2) asitõendit ei ole vaja äratundmiseks esitada uurimiseksperimentis osalevale isikule.

(4) Uurimiseksperimenti tulemusi selgitades ei ole lubatud teha eriteadmiste tuginevaid järeldusi.

§ 94. Uurimiseksperimenti protokoll

Uurimiseksperimenti protokoll kantakse:

- 1) küsimus, mille lahendamiseks peetakse vajalikuks korraldada katseid;
- 2) kas katsete tegemiseks taastati sündmuskoha olustik ja kuidas seda tehti;
- 3) kas kahtlustatav, süüdistatav tunnistaja või kannatanu on kinnitanud uurimiseksperimenti olustiku vastavust uuritava sündmuse olustikule;
- 4) katsete kirjeldus: arv, järjestus, tingimused, arvu muutmine ja katsete sisu;
- 5) katsete tulemused.

7. jagu

Eriteadmisi nõudvate asjaolude selgitamine

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 95. Ekspert

(1) Ekspert on isik, kes rakendab käesolevas seadustikus sätestatud juhtudel ja korras ekspertiisi tehes mitteõiguslikke eriteadmisi.

(2) Ekspertiisi määramisel eelistab menetleja riiklikku ekspertiisiasutust. Kui vajalikku ekspertiisiliiki ei ole riiklikus ekspertiisiasutuses tehtavate ekspertiiside loetelus, eelistab menetleja eksperti määramises registreeritud eraeksperti, kuid eksperdiksi võib määrata ka muu asjakohaste teadmistega isiku.

[RT I, 03.02.2023, 1- jõust. 01.09.2023]

(3) Kui ekspertiis korraldatakse väljaspool ekspertiisiasutust, selgitab menetleja, kas eksperdiksi määratav isik on kriminaalasjas erapooletu ja nõus ekspertiisi tegema. Talle selgitatakse käesoleva seadustiku §-s 98 sätestatud eksperdi õigusi ja kohustusi. Kui eksperdiksi nimetatakse vannutamata isik, hoiatatakse teda kriminaalkaristusest teadvalt vale eksperdiarvamuse andmise eest. Menetleja määrab kokkuleppel eksperdiga ekspertiisi tähtaja.

(4) Menetleja võib taotleda, et ekspertiis tehakse välisriigi ekspertiisiasutuses, ja kasutada välisriigis antud eksperdiarvamust tõendina kriminaalasja lahendamisel.

§ 96. Ekspertiisi taandamise alused

- (1) Ekspert on kohustatud kriminaalmenetlusest taanduma:
 - 1) käesoleva seadustiku § 49 lõigetes 1 ja 6 sätestatud alustel;
[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]
 - 2) kui ta on ametialluvuses või muus sõltuvuses menetlusosalisest või uurimisasutuse ametnikust, kelle menetluses on kriminaalasi.
[RT I 2004, 46, 329- jõust. 01.07.2004]
- (2) Ekspertide komisjonis ei või olla käesoleva seadustiku § 71 lõikes 1 loetletud lähedasi.
- (3) Ekspertiisi varasem osalemine kriminaalmenetluses ekspertiisina või asjatundjana ei ole tema taandamise alus.
[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]
- (4) Ekspertiisi taandamine vormistatakse motiveeritud taandamisavalduse alusel, mis lisatakse kriminaaltoimikusse.

§ 97. Ekspertiisi taandamine

- (1) Kui ekspert ei ole taandunud käesoleva seadustiku §-s 96 sätestatud alustel, võib kahtlustatav või süüdistatav, kannatanu, tsiviilkostja või kaitsja esitada tema taandamise taotluse.
- (2) Ekspertiisi taandamise taotlus lahendatakse käesoleva seadustiku § 59 lõigetes 5 ja 6 sätestatud korras.

§ 98. Ekspertiisi õigused ja kohustused

- (1) Ekspertiisil on ekspertiisi tehes õigus:
 - 1) taotleda ekspertiisimaterjali täiendamist;
 - 2) ekspertiisimaterjali täielikkuse tagamiseks osaleda uurimisasutuse või prokuratuuri kutsel menetlustoimingus ja kohtu kutsel kohtulikul uurimisel;
 - 3) tutvuda kriminaalasi materjaliga, mis on vajalik ekspertiisiks;
 - 4) keelduda ekspertiisi tegemast, kui talle esitatud ekspertiisimaterjal ei ole küllaldane või kui ekspertiisimääruses esitatud ekspertiisiülesanded on väljaspool tema eriteadmisi või kui küsimustele vastamine ei eelda ekspertiisuurimist ja eriteadmiste tuginevate järelduste tegemist;
 - 5) taotleda, et menetleja loal viibiks ekspertiisi juures isik, kes võib anda ekspertiisuurimisteks vajalikke selgitusi;
 - 6) seada ja lahendada omal algatusel ekspertiisimääruses esitamata ekspertiisiülesanne.
- (2) Ekspert on kohustatud:
 - 1) ekspertiisimääramise korral tegema ekspertiisi;
 - 2) ilmuma menetleja kutsel;
 - 3) tagama ekspertiisuurimisteks igakülgset, täielikku ja objektiivset ning ekspertiisimääruse teadusliku põhjendatust;
 - 4) [kehtetu -RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]
 - 5) hoidma saladuses temale ekspertiisi tegemisel teatavaks saanud asjaolud, mida võib avaldada üksnes menetleja kirjalikul loal.

- (3) Kui ekspert jääb mõjuva põhjuseta ilmumata, võib eeluurimiskohtunik prokuratuuri taotlusel või kohus teda kohtumääruse alusel trahvida.
[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 99. Ekspertiisi ja uurimise tagamine

- (1) Vajaduse korral kogutakse ekspertiisiks või uurimiseks ekspertiisi- või uurimismaterjali, paigutatakse kahtlustatav või süüdistatav kohtupsühhiaatria- või kohtuarstliku ekspertiisi tegemiseks sundkorras raviasutusse või kaevatakse laip kohtuarstliku või muu ekspertiisi või võrdlusuuringu tegemiseks matmiskohast välja.
[RT I, 04.07.2012, 1- jõust. 01.08.2012]
- (2) Menetlustoimingu käigus kogutud naha papillaarkurrustiku jäljed ja näokujutis kantakse vajaduse korral automaatse biomeetrilise isikutuvastuse süsteemi andmekogusse (edaspidi *andmekogu ABIS*), andmed naha papillaarkurrustiku jälgede ja näokujutise kogumise kohta ning vajaduse korral DNA-proovi analüüsil saadud andmed ja häälenäidis ning andmed nende kogumise kohta kantakse riiklikusse süüteomenetluse biomeetriaregistrisse.
[RT I, 03.02.2023, 1- jõust. 01.09.2023]
- (3) Uurimisasutus või muu pädev asutus võib säilitada menetlustoimingu käigus kogutud isikustamata jälgi ja proove, kui seaduses ei sätestata teisiti. Uurimisasutus võib säilitadamenetlustoimingu käigus kogutud

isikustamata naha papillaarkurrustiku jälgi, näokujutisi, häälenäidiseid ja DNA-proove üksnes juhul, kui neid ei kanta andmekogusse ABIS ja riiklikusse süüteomenetluse biomeetriaregistrisse.

[RT I, 03.02.2023, 1- jõust. 01.09.2023]

§ 99¹. Isiku daktüloskopeerimine ning temalt näokujutise, häälenäidise ja DNA-proovi võtmine

[RT I, 03.02.2023, 1- jõust. 01.09.2023]

(1) Isik, kes on kahtlustatav, süüdistatav või süüdimõistetu karistusseadustiku 9. peatüki 1., 2., 6. või 7. jaos, 11. peatüki 2. jaos, 12. peatüki 1. jaos või 22. peatüki 1. või 4. jaos nimetatud või muus karistusseadustiku peatükis sätestatud tahtlikus kuriteos, mille koosseisutunnus on vägivald kasutamine ning mis on karistatav vähemalt kaheaastase vangistusega, daktüloskopeeritakse ja temalt võetakse näokujutis ning DNA-proov ning vajaduse korral häälenäidis süütegude menetlemise, avastamise ja tõkestamise eesmärgil.

(2) Süütegude menetlemise, avastamise ja tõkestamise eesmärgil võib daktüloskopeerida ka sellise isiku ja võtta temalt näokujutise, DNA-proovi ning häälenäidise, kes on kahtlustatav, süüdistatav või süüdimõistetu käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatava kuriteos, mis on karistusseadustiku kohaselt karistatav vähemalt üheaastase vangistusega.

(3) Käesoleva paragrahvi lõigetes 1 ja 2 nimetatud isikute suhtes võib kohaldada sundi, kui isik keeldub daktüloskopeerimisest või näokujutise, DNA-proovi või häälenäidise andmisest.

(4) Käesoleva paragrahvi lõigetes 1 ja 2 nimetatud isikute naha papillaarkurrustiku jäljed ning näokujutised kantakse andmekogusse ABIS, andmed isiku ning tema daktüloskopeerimise ja näokujutise võtmise kohta kantakse riiklikusse süüteomenetluse biomeetriaregistrisse.

(5) Käesoleva paragrahvi lõigetes 1 ja 2 nimetatud isikute DNA-proovi analüüsil saadud andmed ja häälenäidised ning andmed isiku ja temalt DNA-proovi ja häälenäidise võtmise kohta kantakse riiklikusse süüteomenetluse biomeetriaregistrisse.

(6) Käesoleva paragrahvi lõigete 4 ja 5 alusel andmekogusse ABIS ja riiklikusse süüteomenetluse biomeetriaregistrisse kantud andmeid säilitatakse vastavalt kohtuekspertiisiseadusele.

[RT I, 03.02.2023, 1- jõust. 01.09.2023]

§ 99². Muul eesmärgil kogutud daktüloskopeerimisel, näokujutise ja häälenäidise võtmisel ja DNA-proovi analüüsil saadud andmete ning arhiivi kantud andmete kasutamine kriminaalmenetluses kohtuekspertiisi tagamiseks

[RT I, 03.02.2023, 1- jõust. 01.09.2023]

(1) Kriminaalmenetluses määratud kohtuekspertiisi tagamiseks on lubatud kasutada muul eesmärgil kui käesoleva seadustiku §-s 99¹, väärteomenetluse seadustiku §-s 31¹ ja vangistusseadustiku §-s 18 nimetatud daktüloskopeerimisel, näokujutise või häälenäidise võtmisel või DNA-proovi analüüsil saadud andmeid või andmekogusse ABIS ning riikliku süüteomenetluse biomeetriaregistri arhiivi kantud andmeid, kui tõendite kogumine muu menetlustoiminguga ei ole võimalik või on oluliselt raskendatud või kui see võib kahjustada kriminaalmenetluse huve.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud võib kohaldada üksnes juhul, kui kriminaalmenetluses on vajadus koguda teavet sellise esimese astme kuriteo või tahtliku teise astme kuriteo kohta, mille eest on ette nähtud karistusena vähemalt kuni kolm aastat vangistust.

(3) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud toimingut võib teha prokuratuuri taotlusel eeluurimiskohtuniku või kohtu loal.

[RT I, 03.02.2023, 1- jõust. 01.09.2023]

§ 100. Võrdlusmaterjali kogumine

[RT I, 04.07.2012, 1- jõust. 01.08.2012]

(1) Võrdlusmaterjali võtmise eesmärk on koguda ekspertiisiks või uuringuks vajalikke võrdlusjälgi ja -proove.

[RT I, 04.07.2012, 1- jõust. 01.08.2012]

(1¹) Sündmuskohale või muule objektile või sündmusega seotud muule kohale õiguspäraselt jäetud jälgede välistamise eesmärgil võib kannatanu, tunnistaja või muu isiku daktüloskopeerida ja võtta temalt näokujutise, DNA-proovi või häälenäidise.

[RT I, 03.02.2023, 1- jõust. 01.09.2023]

(2) Võrdlusmaterjali võtmise määrus on vajalik, kui:

- 1) kahtlustatav või süüdistatav keeldub võrdlusmaterjali andmisest ja menetlustoimingut eesmärgi on võimalik saavutada sunniga;
- 2) võrdlusmaterjali võtmine riivab isiku keha puutumatus;
- 3) juriidiliselt isikult nõutakse võrdlusmaterjalina dokumente.

(3) Võrdlusmaterjali võtmise määruks märgitakse:

- 1) kellelt võrdlusmaterjali võetakse;
- 2) võrdlusmaterjali liik;
- 3) menetlustoimingu põhjendus.

(4) Kui võrdlusmaterjali võtmine riivab isiku keha puutumatust, osaleb menetlustoimingu kohtuarst või tervishoiutöötaja või muu asjatundja.
[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(5) Uurimisasutus või muu pädev asutus võib säilitada süütegude menetlemise, avastamise ja tõkestamise eesmärgil kogutud võrdlusmaterjali, kui seadusest ei tulene teisiti.
[RT I, 03.02.2023, 1- jõust. 01.09.2023]

(6) Käesoleva paragrahvi lõike 1¹alusel isiku daktüloskopeerimisel või näokujutise võtmisel saadud andmeid ei kanta andmekogusse ABIS ega riiklikusse süüteomenetluse biomeetriaregistrisse või kustutatakse nimetatud andmekogust ja registrist kohe pärast võrdlusuuringu tegemist. Riiklik ekspertiisiasutus tagastab võrdlusmaterjali menetlejale koos ekspertiisi- või uuringuaktiga. Käesoleva paragrahvi alusel kogutud võrdlusmaterjal hävitatakse kriminaalasia lõpetamisel, süüteo aegumisel või kohtuotsuse jõustumisel. Võrdlusmaterjali hävitab menetleja, kelle valduses on võrdlusmaterjal hävitamise ajal. Hävitamine fikseeritakse kirjalikult ning hävitamist kinnitav dokument lisatakse toimikusse.
[RT I, 03.02.2023, 1- jõust. 01.09.2023]

(7) Käesoleva paragrahvi lõike 1¹alusel isiku DNA-proovi analüüsil või häälenäidise võtmisel saadud andmeid ei kanta riiklikusse süüteomenetluse biomeetriaregistrisse või kustutatakse nimetatud registrist kohe pärast võrdlusuuringu tegemist.
[RT I, 03.02.2023, 1- jõust. 01.09.2023]

§ 101. Ekspertiisimaterjali võtmise protokoll

Ekspertiisimaterjali võtmise protokoll kantakse:

- 1) võetud võrdlusjälgede ja proovide nimetused;
- 2) ekspertiisimaterjali võtmise viis ja tingimused;
- 3) ekspertiisimaterjali hulk või kogus.

[RT I 2004, 46, 329- jõust. 01.07.2004]

§ 102. Kahtlustatava või süüdistatava sundpaigutamine ravisutusse

(1) Kui kohtupsühhiaatria- või kohtuarstliku ekspertiisi tegemiseks on vaja pikaajalisi eksperdiuuringuid, määrab menetleja komisjoniekspertiisi ja paigutab kahtlustatava või süüdistatava ravisutusse sundkorras.

(2) Kahtlustatav või süüdistatav paigutatakse ravisutusse prokuratuuri taotlusel eeluurimiskohtuniku määruse või kohtumääruse alusel.

(3) Kahtlustatav või süüdistatav paigutatakse ravisutusse kuni üheks kuuks. Prokuratuuri taotlusel võib eeluurimiskohtunik või kohus seda tähtaega pikendada kolme kuu võrra.

(4) Kahtlustatava või süüdistatava viibimine ravisutuses arvatakse tema vahistusaja hulka.
[RT I 2004, 46, 329- jõust. 01.07.2004]

§ 103. Laiba väljakaevamine ametlikust matmiskohast

(1) Laip või selle säile kaevatakse ametlikust matmiskohast välja, kui kriminaalmenetluses on vaja selgitada surma põhjus või muud tõendamiseseme asjaolud või võtta ekspertiisiks vajalikke võrdlusjälgi või -proove.

(2) Laiba matmiskohast väljakaevamise aluseks on prokuratuuri määrus või kohtumäärus.

(3) Laip kaevatakse matmiskohast välja kohtuarsti või muu asjatundja osavõtul ja linna- või vallavalitsuse esindaja juuresolekul. Kui on võimalik, kutsutakse menetlustoimingu juurde kadunu lähedane ja vajaduse korral esitatakse talle laip isiku äratundmiseks.
[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(4) Vajaduse korral võetakse laiba matmiskohast pinnase- ja muid proove.

(5) Laiba matmiskohast väljakaevamise määruks antakse linna- või vallavalitsusele korraldus matta laip uuesti ja taastada haud.

§ 104. Laiba matmiskohast väljakaevamise protokoll

Laiba matmiskohast väljakaevamise protokoll kantakse:

- 1) matmiskoha nimetus ja asukoht ning andmed haua paiknemise kohta;
- 2) haua ja hauamärkide kirjeldus;
- 3) puusärgi ja laiba vaatluse andmed.

§ 105. Ekspertiisi korraldamine

(1) Ekspertiis korraldatakse tõendamisvajadusest lähtudes menetleja määruse alusel.

(2) Menetleja ei või keelduda kahtlustatava, süüdistatava või kaitsja, kannatanu või tsiviilkostja taotletavat ekspertiisi määramast, kui asjaolul, mille tuvastamist ekspertiisiga taotletakse, võib olla olulist tähtsust kriminaalasja lahendamisel.

[RT I 2004, 46, 329- jõust. 01.07.2004]

§ 106. Ekspertiisimäärus

(1) Ekspertiisimääruses märgitakse:

- 1) ekspertiisiks vajalikud lähteandmed;
- 2) ekspertiisi määramise ja selle tagamiseks korralduste tegemise põhjendus;
- 3) määratava ekspertiisi liik eriteadmiste valdkonna järgi;
- 4) ekspertiisimäärust täitva eksperdi nimi või asutuse nimetus;
- 5) kuriteosündmusega seotud ekspertiisiobjektide ning võrdlus- ja tutvumismaterjali andmed;
- 6) ekspertiisiülesanne;
- 7) käesoleva seadustiku § 95 lõikes 3 sätestatud juhul ekspertiisi tähtaeg.

(2) Käesoleva paragrahvi lõike 1 punktis 2 nimetatud põhjenduse võib ekspertiisimääruses esitamata jätta, kui ekspertiisi tagamiseks käesoleva seadustiku § 99 lõikes 1 nimetatud meetmeid ei rakendata.

(3) Kui ekspertiis korraldatakse riiklikus ekspertiisiasutuses, ei määrata eksperti nimeliselt. Ekspertide komisjoni võib kaasata eksperdina isiku, kes ei tööta riiklikus ekspertiisiasutuses.

(4) Ekspertdile ei ole lubatud esitada:

- 1) õiguslikke ega eksperdi eriala väliseid küsimusi;
- 2) küsimusi, millele vastamine ei eelda eriteadmistele tuginevate järelduste tegemist.

[RT I, 03.02.2023, 1- jõust. 01.05.2023]

§ 107. Ekspertiisiakti koostamine

(1) Ekspertiisiaktis märgitakse:

- 1) akti koostamise kuupäev ja koht;
- 2) ekspertiisi määramise andmed;
- 3) ekspertiisiks vajalikud lähteandmed;
- 4) ekspertiisi liik;
- 5) andmed eksperdi kohta;
- 6) ekspertiisiobjekti nimetus või selle isiku nimi, kellele ekspertiis tehti;
- 7) ekspertiisimaterjali täiendamise andmed;
- 8) viide ekspertiisi tegemise juures viibinud isikutele;
- 9) ekspertiisiks esitatud asitõendi, võrdlusmaterjali, ekspertiisimaterjali või -objekti suhtes võetavad meetmed;
- 10) ekspertiisiakti põhistus ehk uuringute, analüüside, testide või muu eksperdiarvamuse kujunemiseks vajaliku kirjeldus;
- 11) eksperdiarvamus.

(2) Kui ekspertiis tehakse riiklikus ekspertiisiasutuses, võib koostada põhistamata ekspertiisiakti, milles viidatakse kasutatud meetodikatele või ekspertiisiasutuses selle ekspertiisiliigi kohta kehtestatud korrale. Menetlusosalise põhjendatud taotlusel või menetleja omal algatusel koostatakse menetleja määruse alusel põhistatud ekspertiisiakt või lisatakse koostatud ekspertiisiaktile põhistus.

(3) Ekspertiisiaktis ei ole vaja korrata teavet, mis sisaldub ekspertiisimääruses.

(4) Kui ekspertiisi teeb vannutamata isik, tehakse ekspertiisiakti mäрге, et teda on hoiatatud kriminaalkaristuse eest.

(5) Kui ekspertide komisjon ei jõua ühisele arvamusel, lisatakse eriarvamusel jäänud eksperdi arvamus ekspertiisiaktile.

(6) Kui ekspertdile esitatud küsimus on õiguslik või eksperdi eriala väline või kui küsimusele vastamine ei eelda eriteadmistele tuginevate järelduste tegemist, keeldub ekspert ekspertiisiaktis sellele vastamast.

(7) Ekspertiisiakt kinnitatakse ekspertiisi teinud eksperdi või ekspertide poolt.

[RT I, 03.02.2023, 1- jõust. 01.05.2023]

§ 108. Ekspertiisist keeldumise akti koostamine

(1) Kui ekspert keeldub ekspertiisi käesoleva seadustiku § 98 lõike 1 punktis 4 sätestatud alustel tegemast, koostab ta ekspertiisist keeldumise akti.

(2) Ekspertiisist keeldumise aktis märgitakse käesoleva seadustiku § 107 lõike 1 punktides 1–9 loetletud andmed ja põhjendatakse ekspertiisist keeldumist.

[RT I, 03.02.2023, 1- jõust. 01.05.2023]

§ 109. Ekspertiisi ülevõetamine

(1) Vajaduse korral kuulatakse ekspert kohtueelses menetluses üle. Ekspertiisi ülevõetamisel juhendatakse käesoleva seadustiku § 66 lõikest 2¹ ning §-dest 68, 69 ja 69², arvestades käesolevast paragrahvist tulenevaid erisusi.

(2) Ekspertiisi võib üle kuulata järgmiste asjaolude kohta:

- 1) tõendamiseseme asjaolud, mida ekspert on vahetult tajunud;
- 2) ekspertiisi osavõtul tehtud menetlustoimingud;
- 3) ekspertiisi pädevus, kogemused ja muud tema arvamuse usaldusväärsust mõjutavad asjaolud;
- 4) ekspertiisi poolt kriminaalasjas tehtud uuringud, nende tulemused ja tema eriteadmistele tuginevad järeldused;
- 5) muud asjaolud, mille kohta oskab ekspert anda selgitusi oma eriteadmistele tuginedes, kui see on vajalik tõendamiseseme asjaolude paremaks mõistmiseks.

[RT I, 03.02.2023, 1- jõust. 01.05.2023]

§ 109¹. Asjatundja

(1) Asjatundja on füüsiline isik, kellel on eriteadmised, mida ta rakendab käesolevas seadustikus sätestatud juhtudel ja korras, kuid keda ei ole kaasatud kriminaalmenetlusse ekspertiisina.

(2) Asjatundja võib kaasata menetlustoimingusse. Enne menetlustoimingu algust teeb menetleja kindlaks asjatundja isiku, tema pädevuse ning tema suhted kahtlustatava või süüdistatavaga. Asjatundja avaldused seoses tõendite avastamisega ja talletamisega protokollitakse.

(3) Asjatundja võib kuulata üle järgmiste asjaolude kohta:

- 1) asjatundja osavõtul tehtud menetlustoimingu käik;
- 2) muud asjaolud, mille kohta asjatundja oskab anda selgitusi oma eriteadmistele tuginedes, kui see on vajalik tõendamiseseme asjaolude paremaks mõistmiseks.

(4) Asjatundja kuulatakse üle tunnistaja ülevõetamise kohta kehtivate sätete kohaselt, arvestades käesolevast paragrahvist tulenevaid erisusi.

(5) Kui ilmneb, et asjatundja võib teada käesoleva seadustiku §-s 66 nimetatud asjaolusid, kuulatakse ta nende kohta üle tunnistajana. Sama isiku võib tunnistajana ja asjatundjana üle kuulata ühe menetlustoimingu käigus.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 109². Andmekogu ABIS

(1) Andmekogu ABIS on elektrooniline andmekogu, mille eesmärk käesoleva seadustiku tähenduses on töödelda kahtlustatava, süüdistatava või süüdimõistetud ja kannatanu, tunnistaja või muu isiku daktüloskoopimisel ja näokujutise võtmisel saadud biomeetrilisi andmeid ning sündmuskohalt kogutud või muult objektilt võetud naha papillaarkurrustiku jälgi või sündmuskohalt või sündmusega seotud muult kohalt saadud näokujutisi:

- 1) välistamiseks;
- 2) süütegude menetlemiseks, avastamiseks ja tõkestamiseks;
- 3) ekspertiiside ja uuringute tegemiseks.

[RT I, 03.02.2023, 1- jõust. 01.09.2023]

(2) Andmekogusse ABIS kantud andmete töötlemisele kohaldatakse isikut tõendavate dokumentide seaduse §-s 15⁵ sätestatud.

(3) Andmekogu ABIS asutab ja selle põhimääruse kehtestab [Vabariigi Valitsusmäärusega](#).

(4) Andmekogu ABIS vastutavad töötajad on Politsei- ja Piirivalveamet ning Eesti Kohtuekspertiisi Instituut. Volitatud töötajate määratakse kindlaks andmekogu põhimääruses.

(5) Andmekogusse ABIS kantavate andmete koosseis ja nende säilitamise tähtaeg nähakse ette andmekogu põhimääruses.

(6) Andmekogus ABIS sisalduvad andmed on juurdepääsupiiranguga ning on tunnistatud asutusesiseseks kasutamiseks mõeldud teabeks.

[RT I, 08.07.2021, 1- jõust. 15.07.2021]

8. jagu Tõendite kogumine jälitustoiminguga

[Kehtetu -RT I, 29.06.2012, 2- jõust. 01.01.2013]

§ 110.–§ 122. [Kehtetud -RT I, 29.06.2012, 2- jõust. 01.01.2013]

9. jagu Dokument ja asitõend

§ 123. Dokument

- (1) Tõendamisel võib kasutada dokumenti, mis sisaldab teavet tõendamiseseme asjaolude kohta.
- (2) Dokument on asitõend, kui sellel on käesoleva seadustiku § 124 lõikes 1 loetletud tunnused.

§ 124. Asitõend

(1) Asitõend on kuriteo objektiks olnud asi, kuriteo toimepanemise vahend, kuriteojäljega asi, kuriteojäljest valmistatud jäljend või tõmmis või kuriteosündmusega seotud muu asendamatu objekt, mis on kasutatav tõendamiseseme asjaolude selgitamisel.

(2) Kui asitõendina kasutatavat objekti ei ole uurimistoimingu protokollis tõendamiseks vajaliku üksikasjalikkusega kirjeldatud, tehakse asitõendi tunnuste talletamiseks selle vaatlus.

(3) Asitõend või äravõetud ese tagastatakse omanikule või senisele õiguspärasele valdajale viivitamata, kui see ei takista kriminaalmenetlust. Asitõend või äravõetud ese tagastatakse üldjuhul selle hoidmise kohas.

[RT I, 31.12.2016, 2- jõust. 10.01.2017]

(4) Kui asitõendi äravõtmisest on möödunud kuus kuud, kuid kriminaalasjas ei ole süüdistatavat, antakse omaniku või õiguspärase valdaja taotlusel asitõend taotluse esitajale hoiule asitõendi hoidmise tingimuste kohaselt, välja arvatud käesoleva paragrahvi lõigetes 5 ja 6 nimetatud juhtudel.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(5) Prokurör võib pikendada käesoleva paragrahvi lõikes 4 nimetatud kuuekuulist tähtaega uurimisasutuse taotlusel kuni ühe aastani. Tähtaeg pikeneb automaatselt, kui ei ole esitatud lõikes 4 nimetatud taotlust.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(6) Eeluurimiskohtunik võib pikendada prokuratuuri taotlusel käesoleva paragrahvi lõigetes 4 ja 5 nimetatud tähtaegu kauemaks kui üks aasta, kui süüdistuse esitamise viibimine on tingitud kriminaalasja keerukusest, mahukusest või rahvusvahelise koostööga kaasnevatest erandlikest asjaoludest. Tähtaeg pikeneb automaatselt, kui ei ole esitatud lõikes 4 nimetatud taotlust.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 125. Asitõendi hoidmine

(1) Asitõendit hoitakse kriminaaltoimikus, uurimisasutuse, prokuratuuri või kohtu asitõendite hoidlas või muus tema valduses olevas ruumis või valvataval territooriumil või ekspertiisiasutuses või kohaldatakse asitõendi suhtes käesoleva seadustiku §-s 126 ettenähtud abinõusid, kui see ei kahjusta kriminaalmenetluse huve.

[RT I, 31.12.2016, 2- jõust. 10.01.2017]

(2) Asitõend, mida ei saa hoida käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud korras ning mille suhtes ei saa kriminaalmenetluse huvides kohaldada enne kohtuotsuse jõustumist või kriminaalasja menetluse lõpetamist käesoleva seadustiku §-s 126 ettenähtud abinõusid, antakse vastutavale hoiule lepingu alusel.

(3) Asitõendi hoidja tagab asitõendi puutumatuse ja säilimise.

(4) Hoiulevõtjal, kes ei ole omanik ega seaduslik valdaja, on õigus saada hoiutasu katmiseks hüvitist, mis arvatakse menetluskuludesse. Hoiukulud hüvitatakse menetleja ja hoiulevõtja vahelise lepingu alusel.

(5) Kui asitõendiks on dokument, mida selle omanikul on edaspidi vaja majandus- või ametitegevuses või muul olulisel põhjusel, teeb menetleja sellest omanikule koopia. Koopia vastavust originaalile kinnitab menetleja oma allkirjaga koopia.

(6) Käesoleva paragrahvi lõikeid 1–5 kohaldatakse ka äravõetud objekti suhtes, mis ei ole asitõend.

[RT I 2004, 46, 329- jõust. 01.07.2004]

§ 126. Asitõendi ja konfiskeeritava vara suhtes võetavad meetmed

(1) Kiiresti riknev asitõend, mida ei ole võimalik tagastada seaduslikule valdajale, antakse tasuta riigi või kohaliku omavalitsuse tervishoiu- või hoolekandeesutusele, võõrandatakse või hävitatakse kriminaalmenetluse käigus menetleja määruse alusel. Müügist saadud raha kantakse riigituludesse.

(1¹) Asitõendi, mida ei ole võimalik tagastada seaduslikule valdajale ning mille hoidmise kulu on ebamõistlikult suur, võib prokuratuuri taotlusel ja eeluurimiskohtuniku määruse alusel võõrandada. Võõrandamisest saadud summa arestitakse.
[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.07.2014]

(1²) Asitõendi, mida omanik või seaduslik valdaja ei ole kuue kuu jooksul tagastamisotsusest teadasaamisest arvates ära viinud, võib selle hoidja võõrandada või hävitada riigivaraseaduses sätestatud korras.
[RT I, 31.12.2016, 2- jõust. 01.02.2017]

(2) Konfiskeerimisele kuuluva vara suhtes, mille seaduslikku valdajat ei ole tuvastatud, võidakse prokuratuuri taotlusel ja kohtumääruse alusel kohaldada konfiskeerimist kriminaalmenetluse käigus.

(2¹) Konfiskeerimise tagamiseks arestitud vara võib prokuratuuri taotlusel ja omaniku nõusolekul ning eeluurimiskohtuniku määruse alusel võõrandada. Vara võib võõrandada omaniku nõusolekuta, kui selle hoidmise kulu on ebamõistlikult suur või kui see on vajalik, et hoida ära vara väärtuse olulisel määral vähenemine. Võõrandamisest saadud summa arestitakse.
[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.07.2014]

(2²) Konfiskeerimise tagamiseks arestitud väärtusetu või väheväärtusliku asja, piraatkauba, võltsitud või muu kauba, mida ei ole võimalik käesoleva paragrahvi lõike 2¹ alusel võõrandada, võib omaniku nõusolekuta hävitada või seaduses sätestatud juhul ümber töötada prokuratuuri taotlusel eeluurimiskohtuniku määruse alusel, kui selle hoidmise kulu on ebamõistlikult suur.
[RT I, 07.06.2024, 1- jõust. 17.06.2024]

(3) Menetleja määruses või kohtuotsuses nähakse asitõendi suhtes ette järgmised meetmed:

- 1) kuriteojäljega asi, dokument või kuriteojäljest valmistatud jäljend või tõmmis võidakse jätta kriminaalasja juurde, võtta kriminaaltoimikusse või säilitada asitõendite hoidlas või muus menetleja valduses olevas ruumis või ekspertiisiasutuses;
- 2) muu asitõend, mille kuuluvust ei ole vaidlustatud, tagastatakse omanikule või seaduslikule valdajale;
- 3) kaubandusliku väärtusega asitõend, mille omanikku või seaduslikku valdajat ei ole tuvastatud, antakse riigi omandisse;
- 4) väärtusetu asi, piraatkaup ja võltsitud kaup hävitatakse või seaduses sätestatud juhul töötatakse ümber;
- 5) kuriteo matkimiseks kasutatud objekt tagastatakse omanikule või seaduslikule valdajale;
- 6) kuriteoga saadud vara, mille tagastamist seaduslik valdaja ei taotle, antakse riigi omandisse või võõrandatakse tsiviilhagi või avalik-õigusliku nõudeavalduse katteks.

[RT I, 06.01.2016, 5- jõust. 01.01.2017]

(4) Kui käesoleva paragrahvi lõike 3 punktis 2 nimetatud asitõendi omandisuhe ei ole selge, otsustab asitõendi suhtes kohtueelses menetluses võetavad meetmed prokuratuuri taotlusel eeluurimiskohtunik määrusega.

(5) Käesoleva paragrahvi lõikeid 1–3 kohaldatakse ka kriminaalmenetluses äravõetud objekti suhtes, mis ei ole asitõend.

(5¹) Käesoleva paragrahvi lõike 3 alusel riigi omandisse läinud asitõendi ja kuriteoga saadud vara suhtes kohaldatakse konfiskeeritud vara kohta sätestatud korda.
[RT I, 31.12.2016, 2- jõust. 01.02.2017]

(6) Konfiskeeritud vara võõrandamisest saadud raha eelarvest seaduslikule valdajale tagastamise korra kehtestab [Vabariigi Valitsus](#)määrusega.
[RT I, 31.12.2016, 2- jõust. 01.02.2017]

(7) Menetleja poolt asitõendite ja arestitud vara arvelevõtmise, hoidmise, üleandmise ja hävitamise ning kiiresti riknevate asitõendite ja konfiskeerimise tagamiseks arestitud vara hindamise, võõrandamise ja hävitamise korra kehtestab [Vabariigi Valitsus](#).
[RT I 2008, 19, 132- jõust. 23.05.2008]

3¹. peatükk

JÄLITUSTOIMINGUD

[RT I, 29.06.2012, 2- jõust. 01.01.2013]

§ 126¹. Jälitustoimingu tegemise üldtingimused

(1) Jälitustoiming on isikuandmete töötlemine seaduses sätestatud ülesande täitmiseks eesmärgiga varjata andmete töötlemise fakti ja sisu andmesubjekti eest.

(2) Jälitustoiming on käesolevas seadustikus sätestatud alustel lubatud, kui andmete kogumine muude toimingutega või tõendite kogumine muude menetlustoimingutega ei ole võimalik, ei ole õigel ajal võimalik või on oluliselt raskendatud või kui see võib kahjustada kriminaalmenetluse huve.

(3) Jälitustoiminguga ei või ohustada isiku elu ja tervist, põhjendamatult ohustada vara ja keskkonda ega põhjendamatult riivata muid isikuõigusi.

(4) Jälitustoiminguga saadud teave on tõend, kui jälitustoimingu loa taotlemisel ja andmisel ning jälitustoimingu tegemisel on järgitud seaduse nõudeid.

(5) Jälitustoiminguid tehakse vahetult nii käesoleva seadustiku § 126² lõikes 1 nimetatud asutuste kui ka nende hallatavate asutuste ja jälitustoimingute tegemiseks volitatud asutuste, allüksuste ja töötajate kaudu, samuti politseiagendite, variisikute ja salajasele koostööle kaasatud isikute kaudu.

(6) Käesolevas peatükis sätestatud toimingutesse võib kaasata Riigikogu ning valla- ja linnavolikogu liikme, kohtuniku, prokuröri, advokaadi ja vaimuliku, Riigikogu valitava ja nimetatava ametiisiku nende nõusolekul ning alaealise isiku tema seadusliku esindaja nõusolekul eeluurimiskohtuniku loal üksnes juhul, kui nad on samas kriminaalasjas menetlusosalised või tunnistajad või kui kuritegu on suunatud nende või nende lähedase vastu.

(7) Kui jälitustoimingu tegemist taotleb teine uurimisasutus, edastab jälitustoimingu teinud jälitusasutus taotlenud asutusele jälitustoimingu saadud teabe koos jälitustoimingu käigus tehtud foto, filmi, heli- või videosalvestise või muu teabetalletusega.

(8) Jälitusasutusel on õigus töödelda jälitustoimingu tegemisel ka andmeid, mis pärinevad muudest allikatest kui jälitustoimingud.

[RT I, 29.06.2012, 2- jõust. 01.01.2013]

§ 126². Jälitustoimingu tegemise alused

(1) Politsei- ja Piirivalveamet, Kaitsepolitseiamet, Maksu- ja Tolliamet, Sõjaväepolitsei ning Justiits- ja Digiministeeriumi vanglate osakond ja vangla (edaspidi *jälitusasutus*) võivad teha jälitustoimingu järgmistel alustel:

- 1) vajadus koguda teavet kuriteo ettevalmistamise kohta selle avastamise või tõkestamise eesmärgil;
- 2) tagaotsitavaks kuulutamise määrase täitmine;
- 3) vajadus koguda teavet konfiskeerimismenetluses vastavalt käesoleva seadustiku 16¹. peatükis sätestatule;
- 4) vajadus koguda kriminaalmenetluses teavet kuriteo kohta.

[RT I, 29.06.2012, 2- jõust. 01.01.2013]

(2) Käesoleva paragrahvi lõike 1 punktides 1 ja 4 nimetatud alusel võib teha jälitustoimingu, kui tegemist on karistusseadustiku §-des 89–93¹, 95–97, 99, 100¹, 101–104, 106–108, 110–114, 116, 118 ja 120, § 121 lõikes 2, §-des 133–137, 138¹, 141, 141¹, 143 ja 143²–145¹, § 151 lõigetes 2 ja 4, §-s 157³, § 161 lõikes 2, §-des 162, 163, 172–175¹, 178–179, 183–185, 187–190, 194, 195, 199 ja 200, § 201 lõigetes 2 ja 3, § 202 lõigetes 2 ja 3, §-des 204, 206–207, 209–214, 216¹, 217, 217², 222, 227, 231–238, 241, 243, 244, 246, 250, 251, 255 ja 256, § 258 lõike 1 punktis 2, §-des 259, 259¹ ja 263, § 266 lõigetes 2 ja 4, §-des 274, 290¹–291¹, 294, 296, 298–300¹, 302, 303, 310–313 ja 315–316¹, § 321 lõikes 2, §-s 323, §-des 326–328, 331, 331³, 333–334, 335, 336, 340 ja 347, § 356 lõigetes 1 ja 3, § 357 lõigetes 1 ja 3, § 361 lõigetes 1 ja 3, § 363 lõikes 2, § 364 lõigetes 2–3, §-des 368¹, 375–376², 384, 389¹, 391 ja 393–394¹, § 398 lõigetes 2 ja 4, § 398¹ lõigetes 2 ja 4, §-des 400, 402³–407, 414–416, 418–418², 421¹, 421², 434, 435 ja 437–439, § 440 lõikes 3 ning §-des 446 ja 449 nimetatud kuriteoga.

[RT I, 11.03.2023, 2- jõust. 01.05.2023]

(3) Käesoleva seaduse alusel on jälitustoimingut lubatud teha järgmiste isikute suhtes:

- 1) käesoleva paragrahvi lõike 1 punktis 1 nimetatud alusel isiku suhtes, kelle puhul on põhjendatult alust arvata, et ta paneb toime käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud kuriteo;
- 2) käesoleva paragrahvi lõike 1 punktis 2 nimetatud alusel isiku suhtes, kes on kuulutatud tagaotsitavaks;
- 3) käesoleva paragrahvi lõike 1 punktis 3 nimetatud alusel isiku suhtes, kellele kuulub konfiskeerimismenetluse objektiks olev vara või kes seda valdab;

4) käesoleva paragrahvi lõike 1 punktis 4 nimetatud alusel isiku suhtes, kes on kriminaalmenetluses kahtlustatav või kelle puhul on põhjendatult alust arvata, et ta pani või paneb toime nimetatud kuriteo.
[RT I, 29.06.2012, 2- jõust. 01.01.2013]

(4) Käesoleva paragrahvi lõike 1 punktides 2–4 sätestatud alusel tehtavat jälitustoimingut võib teha ka isiku suhtes, kelle puhul on põhjendatult alust arvata, et ta käesoleva paragrahvi lõike 3 punktides 2–4 nimetatud isikuga suhtleb, vahendab talle teavet, osutab talle kaasabi või võimaldab tal kasutada oma sidevahendit, ning kui jälitustoimingu tegemine selle isiku suhtes võib anda jälitustoimingu eesmärgi saavutamiseks vajalikke andmeid.
[RT I, 29.06.2012, 2- jõust. 01.01.2013]

(5) Jälitusasutus võib teha jälitustoimingu käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud alusel, kui see on seotud kuriteoga, mis on selle jälitusasutuse uurimisalluvuses.
[RT I, 29.06.2012, 2- jõust. 01.01.2013]

(6) Jälitusasutus võib käesolevas seadustikus sätestatud tingimustel ja korras teha jälitustoimingu oma pädevuse piires teise jälitusasutuse taotlusel.
[RT I, 29.06.2012, 2- jõust. 01.01.2013]

(7) Politsei- ja Piirivalveamet ning Kaitsepolitseiamet võivad teha jälitustoiminguid ka muu uurimisasutuse taotlusel.
[RT I, 29.06.2012, 2- jõust. 01.01.2013]

(8) Justiits- ja Digiministeeriumi vanglate osakond ja vangla võivad teha jälitustoiminguid kinnipidamiskohas ka muu uurimisasutuse taotlusel.
[RT I, 29.06.2012, 2- jõust. 01.01.2013]

(9) Jälitustoimingu aluse äralangemise korral tuleb jälitustoiming viivitamata lõpetada.
[RT I, 29.06.2012, 2- jõust. 01.01.2013]

(10) Käesolevas seadustikus sätestamata alusel võib jälitustoiminguid teha üksnes kaitseväge korralduse seaduses, maksukorralduse seaduses, politsei ja piirivalve seaduses, relvaseaduses, strateegilise kauba seaduses, tolliseaduses, tunnistajakaitse seaduses, vangistuseseaduses, välismaalaste seaduses ning väljasõidukohustuse ja sissesõidukeelu seaduses sätestatud alusel. Jälitustoimingu tegemisel, jälitustoiminguga kogutud andmete töötlemisel, jälitustoimingu teavitamisel ja kogutud andmete tutvustamisel kohaldatakse käesolevas peatükis sätestatud eespool nimetatud seadustes sätestatud erisustega.
[RT I, 01.03.2023, 2- jõust. 01.07.2024]

§ 126³. Jälitustoimingud

(1) Käesoleva seadustiku § 126² lõikes 1 nimetatud alusel võib jälitusasutus jälgida varjatult isikut, asja või paikkonda, koguda varjatult võrdlusmaterjali ja teha esmauuringuid, teostada varjatult asja läbivaatust ning asendada selle varjatult.

(2) Politsei- ja Piirivalveamet ning Kaitsepolitseiamet võivad käesoleva seadustiku § 126² lõike 1 punktis 1 nimetatud alusel karistuseseadustiku §-des 244 ja 246, § 266 lõike 2 punktis 3 ning §-des 255 ja 256 nimetatud kuriteo ettevalmistamise kohta teabe kogumisel ning punktides 3 ja 4 nimetatud alusel teha järgmisi jälitustoiminguid:
[RT I, 12.07.2014, 1- jõust. 01.01.2015]

- 1) vaadata varjatult läbi postisaadetist;
- 2) vaadata või kuulata salaja pealt teavet;
- 3) kasutada politseiagenti.

(3) Politsei- ja Piirivalveamet ning Kaitsepolitseiamet võivad käesoleva seadustiku § 126² lõike 1 punktis 4 nimetatud alusel kuriteo avastamise või kurjategija kinnipidamise eesmärgil matkida kuritegu.

(4) Justiits- ja Digiministeeriumi vanglate osakond ja vangla võivad käesoleva seadustiku § 126² lõike 1 punktides 1 ja 4 nimetatud alusel teha järgmisi jälitustoiminguid:
1) vaadata varjatult läbi postisaadetist;- 2) vaadata või kuulata salaja pealt teavet.

(4¹) Maksu- ja Tolliamet võib käesoleva seadustiku § 126² lõike 1 punktis 4 nimetatud alusel vaadata varjatult läbi postisaadetist.
[RT I, 11.03.2023, 2- jõust. 01.05.2023]

(5) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 ning lõike 2 punktides 2 ja 3 nimetatud jälitustoimingu tegemisel on lubatud varjatult siseneda hoonesse, ruumi, sõidukisse, piirdega alale või arvutisüsteemi juhul, kui see on vältimatult vajalik jälitustoimingu eesmärgi saavutamiseks.

(6) Käesoleva seaduse tähenduses loetakse teise isiku valdusesse sisenemine varjatuks, kui sisenemise fakt jääb valdaja eest varjatuks või kui sisenemisel on pettuse teel loodud teadvalt tegelikest asjaoludest ebaõige ettekujutus ning valdaja ei oleks tegelikke asjaolusid teades nõusolekut sisenemiseks andnud.
[RT I, 29.06.2012, 2- jõust. 01.01.2013]

§ 126⁴. Jälitustoiminguks loa andmine

(1) Jälitustoimingu võib teha prokuratuuri või eeluurimiskohtuniku kirjalikul loal. Eeluurimiskohtunik otsustab loa andmise määrusega prokuratuuri põhjendatud taotluse alusel. Eeluurimiskohtunik vaatab prokuratuuri põhjendatud taotluse läbi viivitamata ja annab määrusega jälitustoiminguks loa või keeldub selle andmisest. Kohus võib loa anda ka sellise jälitustoimingu tegemiseks, milleks on käesoleva peatüki kohaselt nõutav prokuratuuri luba.
[RT I, 11.03.2023, 2- jõust. 01.05.2023]

(2) Edasilükkamatul juhul võib prokuratuuri luba nõudva jälitustoimingu teha prokuratuuri loal, mis on antud taasesitamist võimaldaval viisil. Kirjalik luba vormistatakse 24 tunni jooksul jälitustoimingu alustamisest arvates.
[RT I, 29.06.2012, 2- jõust. 01.01.2013]

(3) Kui tegemist on vahetu ohuga isiku elule, kehalisele puutumatusele, füüsilisele vabadusele või suure väärtusega varalisele hüvele ning loa taotlemine või vormistamine ei ole õigel ajal võimalik, võib kohtu luba nõudva jälitustoimingu teha edasilükkamatul juhul kohtu loal, mis on antud taasesitamist võimaldaval viisil. Kirjalik taotlus ning luba vormistatakse 24 tunni jooksul jälitustoimingu alustamisest arvates.
[RT I, 29.06.2012, 2- jõust. 01.01.2013]

(4) Edasilükkamatul juhul taasesitamist võimaldaval viisil antud luba peab sisaldama järgmisi andmeid:

- 1) loa andja;
- 2) loa andmise kuupäev ja kellaaeg;
- 3) jälitustoiming, milleks luba antakse;
- 4) kui on teada, siis selle isiku nimi, kelle suhtes jälitustoiming tehakse;
- 5) jälitustoimingu loa tähtaeg.

[RT I, 29.06.2012, 2- jõust. 01.01.2013]

(5) Kui jälitustoimingu tegemiseks või selleks vajalike tehniliste abivahendite paigaldamiseks ja eemaldamiseks on vaja varjatult siseneda hoonesse, ruumi, sõidukisse, piirdega alale või arvutisüsteemi, taotleb prokuratuur selleks eraldi eeluurimiskohtuniku loa.
[RT I, 29.06.2012, 2- jõust. 01.01.2013]

(6) Käesoleva seadustiku § 126² lõike 1 punktides 1, 3 ja 4 sätestatud alusel tehtud jälitustoimingute kestus konkreetse isiku suhtes samas menetluses ei tohi ületada ühte aastat. Erandjuhul võib riigi peaprokurör anda loa või taotleda kohtult luba jälitustoimingu tegemiseks isiku suhtes kestusega üle ühe aasta. Nõukogu määruse (EL) 2017/1939 alusel menetletavas kriminaalasjas annab eelnimetatud loa või esitab taotluse Euroopa prokurör või Euroopa delegaatprokurör.
[RT I, 29.12.2020, 1- jõust. 08.01.2021]

§ 126⁵. Varjatud jälgimine, võrdlusmaterjali varjatud kogumine ja esmauuringute tegemine, asja varjatud läbivaatus ja asendamine

(1) Isiku, asja või paikkonna varjatud jälgimiseks, võrdlusmaterjali varjatud kogumiseks ja esmauuringute tegemiseks ning asja varjatud läbivaatamiseks või asendamiseks annab prokuratuur loa kuni kaheks kuuks. Prokuratuur võib loa tähtaega pikendada kuni kahe kuu kaupa.

(2) Käesolevas paragrahvis nimetatud jälitustoimingu käigus vajaduse korral videosalvestatakse, pildistatakse või kopeeritakse või talletatakse kogutud teave muul viisil.
[RT I, 29.06.2012, 2- jõust. 01.01.2013]

§ 126⁶. Postisaadetise varjatud läbivaatus

(1) Postisaadetise varjatud läbivaatusel kogutakse saadetise kohta vaatlusandmeid.

(2) Pärast postisaadetise varjatud läbivaatuse tegemist edastatakse saadeti adressaadile.

(3) Käesolevas paragrahvis nimetatud toimingu käigus vajaduse korral videosalvestatakse, pildistatakse või kopeeritakse või talletatakse kogutud teave muul viisil.

(4) Postisaadetise varjatud läbivaatuse käigus võib saadetise asendada.

(5) Käesolevas paragrahvis nimetatud jälitustoiminguks annab kuni kaheks kuuks loa eeluurimiskohtunik. Nimetatud tähtaja möödumisel võib eeluurimiskohtunik seda pikendada kuni kahe kuu kaupa.
[RT I, 29.06.2012, 2- jõust. 01.01.2013]

§ 126⁷. Teabe salajane pealtkuulamine või -vaatamine

(1) Üldkasutatava elektroonilise side võrgu kaudu edastatavate sõnumite või muul viisil edastatava teabe salajasel pealtkuulamisel või -vaatamisel saadud teave salvestatakse.

(2) Tõendina ei kasutata käesoleva seadustiku §-s 72 nimetatud isiku poolt edastatavat teavet või sellisele isikule teise isiku poolt edastatavat teavet, mis on saadud salajasel pealtkuulamisel või -vaatamisel, kui teabe sisuks on isikule ameti- või kutsetegevuses teatavaks saanud asjaolud, välja arvatud juhul, kui:

- 1) käesoleva seadustiku §-s 72 nimetatud isik on samade asjaolude kohta juba andnud ütlusi või kui need on muul viisil avalikustatud;
- 2) nimetatud isiku suhtes on antud luba salajaseks pealtkuulamiseks või -vaatamiseks või
- 3) mõne muu isiku salajasest pealtkuulamisest või -vaatamisest nähtub, et nimetatud isik paneb või on pannud toime kuriteo.

(3) Käesolevas paragrahvis nimetatud jälitustoiminguks annab kuni kaheks kuuks loa eeluurimiskohtunik. Nimetatud tähtaja möödumisel võib eeluurimiskohtunik seda pikendada kuni kahe kuu kaupa.
[RT I, 29.06.2012, 2- jõust. 01.01.2013]

§ 126⁸. Kuriteo matkimine

(1) Kuriteo matkimine on kohtu loal kuriteotunnustega teo toimepanemine, arvestades käesoleva seadustiku § 126¹ lõikes 3 ettenähtud piiranguid.

(2) Võimaluse korral kuriteo matkimine jäädvustatakse foto, filmi, heli- või videosalvestise vahendusel.

(3) Käesolevas paragrahvis nimetatud jälitustoiminguks annab kuni kaheks kuuks loa eeluurimiskohtunik. Nimetatud tähtaja möödumisel võib eeluurimiskohtunik seda pikendada kuni kahe kuu kaupa.
[RT I, 29.06.2012, 2- jõust. 01.01.2013]

§ 126⁹. Politseiagendi kasutamine

(1) Politseiagent käesoleva seaduse tähenduses on isik, kes muudetud identiteeti kasutades kogub käesoleva seaduse § 126² lõike 1 punktides 1, 3 või 4 nimetatud alusel teavet.
[RT I, 06.01.2016, 5- jõust. 01.07.2016]

(2) Politseiagendi kasutamiseks annab kirjaliku loa prokuratuur. Politseiagendi kasutamiseks antakse luba kuni kuueks kuuks ning seda tähtaega võib pikendada korraga kuni kuue kuu võrra.

(3) Politseiagendil, kui ta on järelevalvetoimetuste ametnik, on kõik järelevalvetoimetuste ametniku kohustused niivõrd, kui need ei too kaasa muudetud identiteedi paljastamist.

(4) Politseiagendi ütlusi tõendina kasutades järgitakse käesoleva seadustiku sätteid tunnistaja kohta.

(5) Prokuratuuri otsusel jäetakse politseiagendi kasutamise fakt või politseiagendi isik salastatuks ka pärast jälitustoimingu lõpetamist, kui avalikustamine võib seada ohtu politseiagendi või tema lähikondsete elu, tervise, au või hea nime või vara või tema edasise tegutsemise politseiagendina.
[RT I, 29.06.2012, 2- jõust. 01.01.2013]

§ 126¹⁰. Jälitustoimingu dokumenteerimine

(1) Jälitustoiminguga kogutud teabe alusel koostab jälitustoimingu teinud või jälitustoimingu taotlenud asutuse ametnik jälitustoimingu protokoll, kuhu kantakse:

- 1) jälitustoimingu teinud asutuse nimetus;
- 2) jälitustoimingu tegemise aeg ja koht;
- 3) selle isiku nimi, kelle suhtes jälitustoiming tehti;
- 4) jälitustoimingu aluseks oleva kohtu loa või prokuratuuri loa andmise kuupäev;
- 5) prokuratuuri taotluse esitamise kuupäev, kui jälitustoimingu aluseks on kohtu luba;
- 6) jälitustoiminguga kogutud teave, mis on jälitustoimingu eesmärgi täitmiseks või kriminaalasja lahendamiseks vajalik.

(2) Protokollile lisatakse vajaduse korral jälitustoimingu käigus tehtud foto, film, heli- või videosalvestis või muu teabetalletus.

(3) Vajaduse korral vormistab jälitustoimingu teinud jälitusasutus jälitustoiminguga kogutud teabe jälitustoimingu kokkuvõttes. Jälitustoimingu kokkuvõtte ja jälitustoimingu käigus tehtud foto, film, heli- või videosalvestis või muu teabetalletus lisatakse jälitustoimikusse.

[RT I, 29.06.2012, 2- jõust. 01.01.2013]

§ 126¹¹. Jälitustoimiku pidamine

(1) Jälitustoimikus säilitatakse jälitustoiminguga kogutud andmed, jälitustoimingu käigus tehtud teabetalletused, käesoleva seadustiku § 126¹¹ lõikes 8 nimetatud viisil saadud andmed ning jälitustoiminguga kogutud teabe terviklikkuse tajumiseks vajalikud andmed variisiku ning teeseldud isiku, struktuuriüksuse, organi ja välisriigi äriühingu filiaali kohta.

(2) Jälitustoimiku pidamise ja säilitamise korra kehtestab valdkonna eest vastutava ministri ettepanekul Vabariigi Valitsusmäärusega.

[RT I, 29.06.2012, 2- jõust. 01.01.2013]

§ 126¹². Jälitustoimikute ja jälitustoiminguga kogutud teabetalletuste säilitamine, kasutamine ja hävitamine

(1) Jälitustoimingu käigus tehtud fotot, filmi, heli- või videosalvestist või muud teabetalletust või selle osa, mis on vajalik kriminaalasja lahendamiseks, säilitatakse kriminaaltoimikus või kriminaalasja juures. Ülejäänud jälitustoimingu materjale säilitatakse jälitusasutuses vastavalt käesoleva seadustiku § 126¹¹ lõikes 2 nimetatud korrale.

(2) Jälitustoimikuid säilitatakse järgmiselt:

1) ettevalmistatava kuriteo kohta peetud jälitustoimikud, isiku tagaotsimise toimikud ja konfiskeerimistoimikud – kuni neis sisalduva teabe kasutamise vajaduse äralangemiseni, kuid mitte kauem kui 50 aastat;

2) kuriteotoimikud – kuni karistusandmete karistusregistrist kustutamiseni või kuriteo aegumistähtaaja möödumiseni.

(3) Jälitustoiminguga saadud andmeid võib kasutada:

1) teises jälitustoimingus;

2) teises kriminaalmenetluses;

3) julgeolekukontrollis;

4) välisinvesteeringu usaldusvääruse hindamiseks välisinvesteeringu usaldusvääruse hindamise seaduse tähenduses;

5) seaduses sätestatud juhul rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamiseks;

6) isiku tööle või teenistusse võtmise ja loa või litsentsi andmise otsustamisel isiku seaduses sätestatud nõuetele vastavuse kontrollimiseks.

[RT I, 10.02.2023, 3- jõust. 01.09.2023]

(4) Jälitustoiminguga saadud andmeid võib säilitada õppe- ja uurimisotstarbeks. Teabes sisalduvad isikuandmed ja vajaduse korral ka olustik peavad olema täielikult muudetud, et vältida jälitustoimingu osalenud või sellesse kaasatud isikute avalikuks tulekut.

(5) Kui kriminaaltoimikusse on lisatud jälitustoimingu käigus tehtud teabetalletus, mida ei ole vaja säilitada, võib isik, kelle põhiõigusi on jälitustoiminguga riivatud, pärast kohtuotsuse jõustumist taotleda selle teabetalletuse hävitamist.

(6) Käesoleva paragrahvi lõikes 5 sätestatud teabetalletuse hävitab kohus. Teabetalletuse hävitamise kohta koostatakse protokoll, mis lisatakse kriminaaltoimikusse.

(7) Kui jälitustoimingu materjale säilitatakse kriminaaltoimikus, siis kriminaaltoimiku avalikustamisel vastavalt avaliku teabe seadusele eemaldatakse neist või kaetakse kinni andmed isikute kohta, kes ei olnud selles kriminaalmenetluses süüdistatavad ning kelle perekonna- või eraelu puutumatust jälitustoiminguga oluliselt riivati ning kelle õigusi või vabadusi võidakse avalikustamisega oluliselt kahjustada.

(8) Riigisaladust või salastatud välisteavet sisaldavad toimikud säilitatakse ja hävitatakse vastavalt riigisaladuse ja salastatud välisteabe seadusele.

(9) Hävitamisele kuuluvad jälitustoimikud ja kogutud teabetalletused hävitab jälitusasutuse juhi moodustatud komisjon prokurööri juuresolekul. Toimiku ja kogutud teabetalletuse hävitamise kohta koostab komisjon akti, kuhu märgitakse hävitatud toimiku number või teave hävitatud teabetalletuse kohta ja hävitamise põhjus.

[RT I, 29.06.2012, 2- jõust. 01.01.2013]

§ 126¹³. Jälitustoimingust teavitamine

(1) Jälitustoimingu tegemise loa tähtaja lõppemise korral ning mitme ajaliselt vähemalt osaliselt kattuva jälitustoimingu tegemisel neist viimase loa tähtaja lõppemise korral teavitab jälitusasutus viivitamata isikut, kelle suhtes jälitustoiming tehti, ning isikut, kelle perekonna- või eraelu puutumatust jälitustoiminguga oluliselt

riivati ja kes on menetluse käigus tuvastatud. Isikut teavitatakse tema suhtes tehtud jälitustoimingu tegemise ajast ja liigist.

(2) Jälitusasutus võib prokuratuuri loal jätta jälitustoimingust teavitamata, kui teavitamine võib:

- 1) kahjustada oluliselt kriminaalmenetlust;
- 2) kahjustada oluliselt teise isiku seadusega tagatud õigusi ja vabadusi või seada teise isiku ohtu;
- 3) seada ohtu jälitusasutuse meetodite, taktika, jälitustoimingu tegemisel kasutatava vahendi või politseiagendi, variisiku või salajasele koostööle kaasatud isiku koostöö salajasuse.

(3) Isiku võib prokuratuuri loal jätta jälitustoimingust teavitamata kuni käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud aluse äralangemiseni. Prokuratuur kontrollib teavitamata jätmise aluse olemasolu kriminaalasjas kohtueelse menetluse lõppemisel, kuid mitte hiljem kui üks aasta pärast jälitustoimingu loa tähtaja lõppemist.

(4) Kui ühe aasta möödumisel jälitustoimingu loa tähtaja lõppemisest ei ole jälitustoimingust teavitamata jätmise alus ära langenud, taotleb prokuratuur hiljemalt 15 päeva enne nimetatud tähtaja möödumist eeluurimiskohtunikult loa teavitamata jätmise tähtaja pikendamiseks. Eeluurimiskohtunik annab määrusega loa isiku teavitamata jätmiseks või keeldub loa andmisest. Isiku teavitamata jätmisel märgitakse määrukses, kas teavitamata jätmine on tähtajatu või tähtjaline. Tähtjalise teavitamata jätmise korral märgitakse tähtaeg, mille jooksul jäetakse isik teavitamata.

(5) Kui käesoleva paragrahvi lõikes 4 nimetatud eeluurimiskohtniku antud teavitamata jätmise loa tähtaja lõppemisel ei ole käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud alus ära langenud, taotleb prokuratuur hiljemalt 15 päeva enne tähtaja lõppemist eeluurimiskohtunikult loa teavitamata jätmise tähtaja pikendamiseks. Eeluurimiskohtunik annab määrusega loa vastavalt käesoleva paragrahvi lõikes 4 sätestatule.

(6) Teavitamata jätmise loa tähtaja lõppemise või selle pikendamisest keeldumise korral teavitatakse isikut jälitustoimingust viivitamata.

(7) Isiku teavitamisel tema suhtes tehtud jälitustoimingust tuleb isikule selgitada ka edasikaebamise korda. [RT I, 29.06.2012, 2- jõust. 01.01.2013]

§ 126¹⁴. Jälitustoiminguga kogutud andmete tutvustamine

(1) Isikul, keda on vastavalt käesoleva seadustiku §-le 126¹³ teavitatud, võimaldatakse soovi korral tutvuda tema kohta kogutud andmetega ja jälitustoimingu käigus tehtud foto, filmi, heli- või videosalvestise või muu teabetalletusega. Prokuratuuri loal võib kuni vastava aluse äralangemiseni jätta tutvustamata andmed:

- 1) teiste isikute perekonna- või eraelu kohta;
- 2) mille tutvustamine võib kahjustada teise isiku seadusega tagatud õigusi ja vabadusi;
- 3) mis sisaldavad riigisaladust või salastatud välisteavet või teise isiku seadusega kaitstud saladusi;
- 4) mille tutvustamine võib seada ohtu jälitusasutuse töötaja, politseiagendi, variisiku, salajasele koostööle kaasatud isiku või jälitustoimingu osalenud muu isiku või nende lähikondsete elu, tervise, au, hea nime või vara;
- 5) mille tutvustamine võib seada ohtu politseiagendi, variisiku ja salajasele koostööle kaasatud isiku õiguse hoida koostööd saladuses;
- 6) mille tutvustamise tulemusena võidakse edastada teavet jälitusasutuse meetodite, taktika ja jälitustoimingu tegemisel kasutatava vahendi kohta;
- 7) mida ei ole võimalik eraldada ja esitada selliselt, et neist ei ilmneks andmed, mis on loetletud käesoleva lõike punktides 1–6.

(2) Isikule jälitustoiminguga kogutud andmete tutvustamisel või tutvustamata jätmisel tuleb talle selgitada ka edasikaebamise korda.

(3) Jälitustoimingust teavitamise ja jälitustoimiku tutvustamise korra kehtestab valdkonna eest vastutava ministri ettepanekul [Vabariigi Valitsus](#) määrusega.

[RT I, 29.06.2012, 2- jõust. 01.01.2013]

§ 126¹⁵. Järelevalve jälitustoimingute üle

(1) Järelevalvet jälitustoimingu vastavuse üle käesoleva seadustiku §-s 126⁴ sätestatud loale teostab prokuratuur.

(2) Järelevalvet jälitusasutuste tegevuse üle teostab julgeolekuasutuste seaduse §-s 36 nimetatud Riigikogu komisjon. Jälitusasutus esitab vähemalt üks kord kolme kuu jooksul komisjonile asjaomase ministeeriumi kaudu kirjaliku aruande jälitustoimingute tegemise kohta.

(3) Justiits- ja Digiministeerium avaldab kord aastas oma veebilehel jälitusasutustelt, prokuratuurilt ja kohtult saadud andmete alusel aruande, mis sisaldab eelmise aasta kohta järgmised andmed:

- 1) alustatud jälitustoimikute liik ja arv;

- 2) jälitustoimingute lubade arv jälitustoimingute liikide kaupa;
 - 3) isikute arv, keda jälitustoimingu tegemisest teavitati ning isikute arv, kelle puhul on teavitamine vastavalt käesoleva seadustiku § 126¹³ lõikele 4 üle ühe aasta edasi lükatud.
- [RT I, 29.06.2012, 2- jõust. 01.01.2013]

§ 126¹⁶. Kaebuse esitamine seoses jälitustoiminguga

(1) Käesolevas seadustikus nimetatud alusel kohtu poolt jälitustoiminguks antud loa andmise määrase peale võib esitada määruskaebuse käesoleva seadustiku 15. peatükis sätestatud korras.

(2) Käesolevas seadustikus nimetatud alusel tehtud jälitustoimingu käigu, sellest teavitamata jätmise ja sellega kogutud andmete tutvustamata jätmise peale võib esitada kaebuse käesoleva seadustiku 8. peatüki 5. jaos sätestatud korras.

[RT I, 29.06.2012, 2- jõust. 01.01.2013]

§ 126¹⁷. Jälitustoimingute infosüsteem

(1) Jälitustoimingute infosüsteem (edaspidi *infosüsteem*) on käesolevas seadustikus sätestatud jälitustoimingute andmete töötlemiseks peetav riigi infosüsteemi kuuluv andmekogu, mille eesmärk on:

- 1) tagada ülevaade jälitustoimingute tegemisest jälitusasutuste poolt;
- 2) tagada ülevaade jälitusasutuste ja prokuratuuri jälitustoimingu tegemise taotlustest;
- 3) tagada ülevaade prokuratuuri ja kohtute poolt antud jälitustoimingu tegemise lubadest;
- 4) tagada ülevaade jälitustoimingust teavitamistest ja jälitustoiminguga kogutud andmete tutvustamistest;
- 5) kajastada andmeid tehtud jälitustoimingute kohta;
- 6) võimaldada jälitusasutuste, prokuratuuri ja kohtute töö korraldamist;
- 7) tagada kriminaalpoliitiliste otsustuste tegemiseks vajaliku jälitustoimingute statistika kogumine;
- 8) võimaldada andmete ja dokumentide elektroonilist edastamist.

(2) Infosüsteemi asutab ja selle põhimääruse kehtestab **Vabariigi Valitsus**.

(3) Infosüsteemi vastutav töötleja on Justiits- ja Digiministeerium.

[RT I, 19.03.2015, 1- jõust. 29.03.2015]

(4) **Valdkonna eest vastutav ministervõib** infosüsteemi tööd korraldada määrusega.

[RT I, 29.06.2012, 2- jõust. 01.01.2015]

3². peatükk BRONEERINGUINFO

[RT I, 05.02.2019, 1- jõust. 15.02.2019]

§ 126¹⁸. Broneeringuinfo töötlemine

(1) Menetleja võib teha päringu broneeringuinfo üksusele broneeringuinfo kohta, kui see on vajalik kriminaalmenetluse eesmärgi saavutamiseks.

(2) Broneeringuinfo töötlemine on lubatud üksnes käesoleva seadustiku § 489⁶ lõike 1 punktides 1–16, 18–20, 22, 23, 25–28 ja 30–32 loetletud kuritegude puhul.

[RT I, 05.02.2019, 1- jõust. 15.02.2019]

4. peatükk KRIMINAALMENETLUSE TAGAMINE

1. jagu Tõkendid

§ 127. Tõkendi valimine

(1) Tõkendit valides arvestatakse kriminaalmenetlusest või kohtuotsuse täitmisest kõrvalehoidumise, kuritegude toimepanemise jätkamise või tõendite hävitamise, muutmise ja võltsimise võimalikkust, karistuse raskust, kahtlustatava, süüdistatava või süüdimõistetud isikut, tema tervist, perekonnaseisu ja muid tõkendi kohaldamise seisukohalt tähtsaid asjaolusid.

(2) Tõkendi muutmisel järgitakse käesoleva seadustiku sätteid tõkendi kohaldamise kohta.

§ 128. Elukohast lahkumise keeld

(1) Elukohast lahkumise keeld seisneb kahtlustatava või süüdistatava või juriidilisest isikust kahtlustatava või süüdistatava esindaja kohustusel mitte lahkuda oma elukohast ilma menetleja loata kauemaks kui kolmeks ööpäevaks.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(2) Elukohast lahkumise keeldu kohaldamiseks koostatakse määrus, millele võetakse kahtlustatava või süüdistatava või juriidilisest isikust kahtlustatava või süüdistatava esindaja allkiri. Allkirja võtmisel hoiatatakse isikut, et tõkendi rikkumise korral võidakse teda trahvida või kohaldada tema suhtes raskemat tõkendit.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(3) Kohtueelses menetluses ei või elukohast lahkumise keeldu kohaldada kauem kui üks aasta. Kriminaalaja erilise keerukuse või mahukuse korral või kriminaalmenetluses rahvusvahelise koostööga kaasnevatel erandlikel asjaoludel võib prokuratuur pikendada elukohast lahkumise keeldu tähtaega kohtueelses menetluses kuni kahe aastani.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(4) Elukohast lahkumise keeldu rikkunud isikut võib eeluurimiskohtunik prokuratuuri taotlusel või kohus kohtumenetluse poole taotlusel trahvida kohtumääruse alusel.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 129. Kaitsevälase järelevalve

Ajateenistuses olevale kahtlustatavale või süüdistatavale kaitsevälasele võib määruse alusel tõkendina kohaldada väeüksuse juhtkonna järelevalvet.

[RT I 2008, 35, 212- jõust. 01.01.2009]

§ 130. Vahistamine ja vahistamise alused

(1) Vahistamine on kahtlustatavale, süüdistatavale või süüdimõistetule kohaldatav tõkend, mis seisneb isikult kohtumääruse alusel vabaduse võtmises.

(2) Kahtlustatava või süüdistatava võib vahistada prokuratuuri taotlusel ja eeluurimiskohtuniku määruse alusel või kohtumääruse alusel, kui ta võib kriminaalmenetlusest kõrvale hoiduda või jätkuvalt toime panna kuritegusid ning vahistamine on vältimatult vajalik.

[RT I, 19.03.2015, 1- jõust. 01.09.2016]

(3) Kohtueelses menetluses võib kahtlustatav või süüdistatav olla vahistatud üksnes käesoleva seadustiku §-s 131¹ sätestatud tähtaegade piires.

[RT I, 19.03.2015, 1- jõust. 01.09.2016]

(3¹) [Kehtetu -RT I, 19.03.2015, 1- jõust. 01.09.2016]

(4) Kohtu alla antud ja vabaduses viibiva süüdistatava võib vahistada maakohtu või ringkonnakohtu määruse alusel, kui ta ei ole kohtu kutsel ilmunud ja võib kohtumenetlusest jätkuvalt kõrvale hoiduda.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.07.2014]

(4¹) Kohus võib vahistada vabaduses viibiva süüdistatava, et tagada süüdimõistva kohtuotsusega mõistetud vangistuse täitmine.

[RT I 2008, 19, 132- jõust. 23.05.2008]

(5) Süüdimõistetu võib kohus vahistada süüdimõistva kohtuotsuse täitmise tagamiseks käesoleva seadustiku §-s 429 sätestatud korras.

[RT I, 19.03.2015, 1- jõust. 01.09.2016]

(6) Kahtlustatava kaitsevälase, kes ei viibi Eesti Vabariigi territooriumil, võib prokuratuuri taotlusel eeluurimiskohtuniku määruse alusel tema toimetamiseks Eesti Vabariiki vahistada käesoleva paragrahvi lõikes 2 sätestatud alustel.

§ 131. Vahistamiskord

(1) Vahistamistaotluse koostamisest teatab prokuratuur kohe vahistatava kaitsjale.

[RT I, 19.03.2015, 1- jõust. 01.09.2016]

(2) Kahtlustatav või süüdistatav, kelle kohta on koostatud vahistamistaotlus, toimetatakse prokuratuuri korraldusel uurimisasutuse poolt vahistamistaotluse läbivaatamiseks eeluurimiskohtuniku juurde.

[RT I, 19.03.2015, 1- jõust. 01.09.2016]

(3) Vahistamismääruse tegemiseks tutvub eeluurimiskohtunik kriminaaltoimikuga ja küsitleb vahistatavat vahistamistaotluse põhjendatuse selgitamiseks. Eeluurimiskohtuniku juurde kutsutakse prokurör ja vahistatava taotlusel kaitsja ning kuulatakse nende arvamust. Alaealise vahistatava puhul hindab eeluurimiskohtunik erilise põhjalikkusega vahistamisega kaasnevaid võimalikke negatiivseid mõjusid vahistatule.
[RT I, 19.03.2015, 1- jõust. 01.09.2016]

(3¹) Eeluurimiskohtunik võib korraldada käesoleva paragrahvi lõigetes 2 ja 3 nimetatud isikute osavõtu vahistamistaotluse läbivaatamisest tehnilise lahenduse abil, mis vastab käesoleva seadustiku § 69 lõike 2 punktis 1 nimetatud nõuetele.
[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.07.2014]

(3²) Alaealise isiku vahistamise korral võib kohus määrata, et vahistamine asendatakse alaealise kinnisesse lasteasutusse paigutamise, märkides vahistamismääruses kinnise lasteasutuse, kuhu alaealine vahistatu paigutatakse. Alaealise vahistatu saatmist väljaspool kinnist lasteasutust teostatakse politsei ja piirivalve seaduse §-s 7⁴¹ sätestatud korras.
[RT I, 05.12.2017, 1- jõust. 01.07.2018]

(3³) Alaealise vahistatu, kes rikub kinnises lasteasutuses viibimise tingimusi, võib kinnise lasteasutuse juhi ettekande alusel ja kohtu loal viia üle vanglasse vahistust kandma.
[RT I, 05.12.2017, 1- jõust. 01.07.2018]

(4) Tagaotsitavaks kuulutatud isiku või väljaspool Eesti Vabariigi territooriumi viibiva kahtlustatava vahistamiseks koostab eeluurimiskohtunik vahistamismääruse teda küsitlemata. Hiljemalt ülejäämisel päeval pärast tagaotsitava tabamist või kahtlustatava Eestisse toimetamist viiakse vahistatu küsitlemiseks eeluurimiskohtuniku juurde.
[RT I 2008, 19, 132- jõust. 23.05.2008]

(5) Vahistamise aluse puudumise korral vabastatakse isik viivitamata.

§ 131¹. Vahi all pidamise tähtaeg kohtueelses menetluses

(1) Kohtueelses menetluses ei või esimese astme kuriteos kahtlustatav ega süüdistatav olla vahistatud üle kuue kuu ning teise astme kuriteos kahtlustatav ega süüdistatav üle nelja kuu. Alaealine kahtlustatav või süüdistatav ei või kohtueelses menetluses olla vahistatud üle kahe kuu.

(2) Kriminaalasja erilise keerukuse või mahukuse korral või kriminaalmenetluses rahvusvahelise koostööga kaasnevatel erandlikel asjaoludel võib eeluurimiskohtunik riigi peaprokuröri taotlusel pikendada käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud vahi all pidamise tähtaega. Nõukogu määruse (EL) 2017/1939 alusel menetletavas kriminaalasjas esitab eelnimetatud taotluse Euroopa prokurör või Euroopa delegaatprokurör.
[RT I, 29.12.2020, 1- jõust. 08.01.2021]

(3) Käesoleva paragrahvi lõigetes 1 ja 2 nimetatud tähtaja hulka ei arvata välisriigi väljaandmis- ja loovutamishastustes viibitud aega isiku puhul, kelle väljaandmist Eesti Vabariik on taotlenud, ega välisriigi pädeva asutuse otsusel kohtueelses menetluses vahi all viibitud aega enne kriminaalmenetluse ülevõtmist Eesti Vabariigi poolt.

(4) Isiku vahistamisel annab eeluurimiskohtunik kahtlustatava või süüdistatava vahi all pidamiseks loa kuni kaheks kuuks. Nimetatud tähtaega võib eeluurimiskohtunik pikendada prokuratuuri põhistatud taotluse alusel korraga kuni kahe kuu võrra, arvestades käesoleva paragrahvi lõigetes 1 ja 2 sätestatud piiranguid.

(5) Kui kuriteo raskusaste, milles vahistatut kahtlustatakse või süüdistatakse, vahi all pidamise ajal muutub, kohaldatakse käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud vastavalt uuele kuriteo kvalifikatsioonile alates ajast, kui on ilmnunud alus isiku kahtlustamiseks või süüdistamiseks uue raskusastme järgi.

(6) Vahi all pidamise tähtaja pikendamise taotlus esitatakse ja vaadatakse läbi käesoleva seadustiku §-s 131 sätestatud korras.
[RT I, 19.03.2015, 1- jõust. 01.09.2016]

§ 132. Vahistamismäärus

(1) Vahistamismääruses märgitakse:

- 1) vahistatava isiku nimi ja elukoht;
- 2) selle kuriteo asjaolud, mille toimepanemises isikut kahtlustatakse või süüdistatakse, ja teo kvalifikatsioon;
- 3) vahistamise alus viitega käesoleva seadustiku §-le 130 või 429;
- 4) vahistamise põhjendus.

(2) Vahistamismäärus lisatakse kriminaaltoimikusse ning määruse koopia edastatakse vahistatule.
[RT I 2004, 46, 329- jõust. 01.07.2004]

(3) Kohus võib vahistamismääruse ja vahistamisest keeldumise määruse teha kirjalike põhjendusteta, vormistades põhjendustega määruse 48 tunni jooksul määruse tegemisest. Kirjalike põhjendusteta vormistatud määruse kuulutamisel selgitab kohus suuliselt määruse olulisemaid põhjendusi ning seda, et edasikaebetähtaeg hakkab kulgema päevast, mil põhjendustega kirjalik määrus on kättesaadav.
[RT I, 11.03.2023, 2- jõust. 01.05.2023]

§ 133. Vahistamisest teatamine

(1) Kohus teatab isiku soovil tema vahistamisest viivitamata vahistatu lähedasele või töö- või õppimiskohta. Alaealise vahistamisest teatab kohus viivitamata tema vanemale või seaduslikule esindajale.
[RT I, 11.03.2023, 2- jõust. 01.05.2023]

(1¹) Prokuratuur või prokuratuuri korraldusel uurimisasutus teatab vahistamisest füüsilisest isikust kannatanule ja selgitab välja tema soovi saada teavet vahistatu vabanemise kohta juhul, kui teabe andmine võib ära hoida ohu kannatanule.
[RT I, 06.01.2016, 5- jõust. 16.01.2016]

(2) Vahistamisest teatamisega võib viivitada kuriteo tõkestamise või kriminaalmenetluses tõe selgitamise huvides.

(3) Välisriigi kodaniku vahistamise korral saadetakse vahistamismääruse või kohtuotsuse koopia Välisministeeriumile.

§ 134. Vahistamisest keeldumine ja vahistatu vabastamine

(1) Vahistamisest või vahi all pidamise tähtaja pikendamisest keeldumise vormistab eeluurimiskohtunik või kohus määrusega.
[RT I, 19.03.2015, 1- jõust. 29.03.2015]

(2) Kui vahistamise alus langeb ära enne süüdistusakti kohtusse saatmist käesoleva seadustiku § 226 lõikes 3 sätestatud korras, vabastab eeluurimiskohtunik või prokuratuur vahistatu määrusega. Vahistatu vabastamisel teavitab prokuratuur või prokuratuuri korraldusel uurimisasutus sellest füüsilisest isikust kannatanut juhul, kui ta on selleks soovi avaldanud ja kui teabe andmine võib ära hoida ohu kannatanule.
[RT I, 06.01.2016, 5- jõust. 16.01.2016]

§ 135. Kautsjon

(1) Eeluurimiskohtunik või kohus võib kahtlustatava või süüdistatava nõusolekul asendada vahistamise kautsjoniga. Vahistamise kautsjoniga asendamise tingimused ja tähtaja võib näha ette vahistamismääruses.
[RT I, 19.03.2015, 1- jõust. 01.09.2016]

(2) Kautsjon on tõkendina makstav rahasumma, mille tasub kahtlustatav, süüdistatav või tema eest muu isik selleks ettenähtud kontole.
[RT I, 31.01.2014, 6- jõust. 01.07.2014]

(3) Kahtlustatav või süüdistatav vabastatakse vahi alt, kui kautsjon on laekunud selleks ettenähtud kontole.
[RT I, 31.01.2014, 6- jõust. 01.07.2014]

(4) Kautsjoni suurust määrates lähtub kohus ähvardava karistuse raskusest, kuriteoga põhjustatud kahju suurusest ja kahtlustatava või süüdistatava varalisest seisundist. Kautsjoni miinimumsuurus on viissada päevapalka.

(5) Kautsjon kohaldatakse kohtumäärusega. Kautsjonitaotluse lahendamiseks toimetatakse eeluurimiskohtuniku juurde vahistatu, kutsutakse prokurör ja vahistatu taotlusel ka kaitsja ning kuulatakse ära nende arvamus.

(5¹) Kohus võib omal algatusel või prokuratuuri taotlusel koos kautsjoni määramisega kohaldada kahtlustatava või süüdistatava suhtes elukohast lahkumise keeldu käesoleva seadustiku §-des 127 ja 128 sätestatud korras.
[RT I 2008, 19, 132- jõust. 23.05.2008]

(5²) Eeluurimiskohtunik võib korraldada käesoleva paragrahvi lõikes 5 nimetatud isikute osavõtu kautsjonitaotluse lahendamiseks tehnilise lahenduse abil, mis vastab käesoleva seadustiku § 69 lõike 2 punktis 1 nimetatud nõuetele.
[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(6) Kui kahtlustatav või süüdistatav hoidub kriminaalmenetlusest kõrvale või jätkab tahtlike kuritegude toimepanemist või rikub elukohast lahkumise keeldu, kantakse kautsjon pärast kriminaalmenetluse kulude

hüvitamiseks vajaliku summa mahaarvamist kohtuotsuse või kriminaalmenetluse lõpetamise määruse alusel riigitulusesse.

[RT I 2008, 19, 132- jõust. 23.05.2008]

(6¹) Kui vahistamise alus langeb ära enne süüdistusakti kohtusse saatmist käesoleva seadustiku § 226 lõikes 3 sätestatud korras, tühistab eeluurimiskohtunik või prokuratuur kautsjoni määrusega.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(7) Kautsjon tagastatakse, kui:

- 1) kahtlustatav või süüdistatav ei riku kautsjoni tingimusi;
- 2) kriminaalmenetlus lõpetatakse;
- 3) süüdistatav mõistetakse õigeks.

§ 136. Vahistamise või vahistamisest keeldumise, samuti riigi peaprokuröri või Euroopa prokuröri või Euroopa delegaatprokuröri taotluse alusel vahistamise tähtaja pikendamise või sellest keeldumise vaidlustamine

[RT I, 29.12.2020, 1- jõust. 08.01.2021]

Vahistamise või vahistamisest keeldumise, samuti riigi peaprokuröri või käesoleva seadustiku § 131¹ lõike 2 kohaselt Euroopa prokuröri või Euroopa delegaatprokuröri taotluse alusel vahistamise tähtaja pikendamise või sellest keeldumise peale võib prokuratuur, vahistatu või tema kaitsja esitada määruskaebuse käesoleva seadustiku 15. peatükis sätestatud korras.

[RT I, 29.12.2020, 1- jõust. 08.01.2021]

§ 137. Kautsjoni põhjendatuse kontroll

[RT I, 19.03.2015, 1- jõust. 01.09.2016]

(1) Kahtlustatav, süüdistatav või kaitsja võib eeluurimiskohtunikule või kohtule esitada taotluse kontrollida kautsjoni põhjendatust kautsjoni kohaldamisest nelja kuu möödumisel.

[RT I, 19.03.2015, 1- jõust. 01.09.2016]

(2) Eeluurimiskohtunik vaatab taotluse läbi selle saamisest alates viie päeva jooksul. Eeluurimiskohtuniku juurde kutsutakse prokurör ja kaitsja ning vajaduse korral ka isik, kellele kautsjoni kohaldati. Uue taotluse võib esitada pärast käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud tähtaja möödumist eelmise taotluse läbivaatamisest.

[RT I, 19.03.2015, 1- jõust. 01.09.2016]

(2¹) Eeluurimiskohtunik või kohus võib korraldada käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud isikute osavõtu taotluse lahendamiseks tehnilise lahenduse abil, mis vastab käesoleva seadustiku § 69 lõike 2 punktis 1 nimetatud nõuetele.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(3) Taotluse lahendamiseks tutvub eeluurimiskohtunik kriminaaltoimikuga. Taotlus lahendatakse kohtumäärusega, mida edasi ei kaevata.

(3¹) Kui eeluurimiskohtunik või kohus leiab, et kautsjoni edasine kohaldamine ei ole põhjendatud, tuleb kohtumääruses märkida, kas kautsjon tagastatakse või kohaldatakse kahtlustatava või süüdistatava suhtes vahi all pidamist.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(4) [Kehtetu -RT I, 19.03.2015, 1- jõust. 01.09.2016]

§ 137¹. Vahistamise asendamine elektroonilise valvega

(1) Kahtlustatava, süüdistatava või prokuröri taotlusel võib eeluurimiskohtunik või kohus vahistatu nõusolekul asendada vahistamise kohustusega alluda karistusseadustiku § 75¹ lõikes 1 sätestatud elektroonilisele valvele. Elektroonilise valve all olemise aega ei loeta eelvangistuseks või kinnipidamiseks ning seda ei arvestata karistusaja hulka.

[RT I, 19.03.2015, 1- jõust. 29.03.2015]

(1¹) Elektroonilisele valvele määratud tähtaja või karistusseadustiku §-s 75¹ sätestatud tähtaja saabumisel otsustab eeluurimiskohtunik prokuratuuri taotlusel või kohus edasise tõkendi kohaldamise.

[RT I, 12.07.2014, 1- jõust. 01.01.2015]

(1²) Kohtueelses menetluses isiku suhtes elektroonilise valve kohaldamise tähtajale kohaldatakse karistusseadustiku § 75¹ lõikes 3 sätestatud.

[RT I, 07.07.2017, 1- jõust. 01.11.2017]

(2) [Kehtetu -RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(3) Kui eeluurimiskohtunik või kohus saab vahistamise asendamise taotluse, teeb ta kahtlustatava või süüdistatava elukoha järgsele kriminaalhooldusametnikule ülesandeks esitada viie tööpäeva jooksul arvamus elektroonilise valve kohaldamise võimalikkuse kohta.

(4) Elektroonilist valvet kohaldatakse kohtumäärusega. Elektroonilise valve kohaldamise taotluse lahendamiseks toimetatakse eeluurimiskohtuniku juurde või kohtusse vahistatu, kutsutakse prokurör ja vahistatu taotlusel ka kaitsja ning kuulatakse ära nende arvamus.

(5) Eeluurimiskohtunik või kohus võib korraldada käesoleva paragrahvi lõikes 4 nimetatud isikute osavõtu elektroonilise valve kohaldamise taotluse lahendamisest tehnilise lahenduse abil, mis vastab käesoleva seadustiku § 69 lõike 2 punktis 1 nimetatud nõuetele.

(6) Enne elektroonilise valve kohaldamise üle otsustamist tutvustab eeluurimiskohtunik või kohus kriminaalhooldaja arvamus kahtlustatava või süüdistatava elukohas elektroonilise valve kohaldamise võimalikkuse kohta.

(7) Kahtlustatav või süüdistatav vabastatakse vahi alt ning talle kohaldatakse elektroonilist valvet pärast määruskaebuse esitamise tähtaja möödumist või kõrgema astme kohtus tehtud kohtumääruse jõustumist.

(8) Kui kahtlustatav või süüdistatav ei allu elektroonilisele valvele, asendab eeluurimiskohtunik või kohus oma määrusega kriminaalhooldusametniku ettekande alusel elektroonilise valve vahistamisega.

(9) Kohtueelses menetluses elektroonilise valve kohaldamisele või kohaldamisest keeldumisele ja valve kohaldamise põhjendatuse kontrollile kohaldatakse käesolevas seadustikus kautsjoni kohta kehtivaid sätteid. [RT I, 07.07.2017, 1- jõust. 01.11.2017]

§ 137². Süüdimatus seisundis õigusvastase teo toime pannud või raske psüühikahäirega isiku vahi alt vabastamine

(1) Kui ekspertiisi tulemusena selgub, et vahistatu on õigusvastase teo toime pannud süüdimatus seisundis, ta on vaimuhaige, nõdrameelne või tal on muu raske psüühikahäire, vabastatakse ta viivitamata prokuratuuri määrusega vahi alt, kui käesoleva seadustiku §-st 395¹ ei tulene teisiti.

(2) Uurimisasutus edastab käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud ekspertiisiakti viivitamata prokuratuurile. [RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

2. jagu

Muud kriminaalmenetluse tagamise vahendid

§ 138. Menetleja kutsel ilmunata jäämise tagajärjed

(1) Menetleja kutsel ilmunata jäänud väljakutsutut trahvib eeluurimiskohtunik prokuratuuri taotlusel või kohus omal algatusel kohtumääruse alusel või kohaldab talle kuni viis päeva aresti. [RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(2) Trahvitud või arestile määratud isiku kaebuse alusel võib kohus mitteilmumise eest määratud rahatrahvi või aresti tühistada, kui isik tõendab, et jäi ilmunata käesoleva seadustiku §-s 170 nimetatud mõjuval põhjusel.

(3) Menetleja kutsel ilmunata jäänud väljakutsutud kahtlustatava, süüdistatava, süüdimõistetud, kannatanu, tsiviilkostja või tunnistaja suhtes võib kohaldada sundtoomist, järgides käesoleva seadustiku §-s 139 sätestatud, või kuulutada ta tagaotsitavaks, järgides käesoleva seadustiku §-s 140 sätestatud. [RT I 2004, 46, 329- jõust. 01.07.2004]

§ 138¹. Rahatrahvi määramine

(1) Kui kohtul või eeluurimiskohtunikul on käesolevas seadustikus sätestatud juhul õigus määrata rahatrahvi, võib selle suurus olla kuni 3200 eurot, kui käesolevas seadustikus ei ole ette nähtud teisiti. Rahatrahvi suurus määrates arvestab kohus või eeluurimiskohtunik isiku varalist seisundit ja muid asjaolusid.

(2) Alaealise isiku asemel või lisaks temale võib trahvida tema vanemat või eestkostjat, kui käesolevas seadustikus ei ole sätestatud teisiti. Piiratud teovõimega täisealise isiku asemel võib trahvida tema eestkostjat. Alla 14-aastast alaealist ja piiratud teovõimega isikut ei trahvita.

(3) Isikule võib rahatrahvi määrata üksnes siis, kui talle on tehtud trahvihoiatus, välja arvatud juhul, kui eelnev hoiatamine ei ole võimalik või mõistlik.

(4) Kohustuse rikkumise eest isikule määratud rahaträhv ei vabasta teda kohustuse täitmisest. Kui kohustust pärast trahvi määramist ei täideta, võib määrata uue trahvi.

(5) Trahvitule või tema esindajale toimetatakse viivitamata kätte trahvimääruse ärakiri.
[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 139. Sundtoomine

(1) Sundtoomine on kahtlustatava, süüdistatava, süüdimõistetud, juriidilisest isikust kahtlustatava, süüdistatava või süüdimõistetud seadusliku esindaja, kannatanu, tsiviilkostja, kolmanda isiku või tunnistaja toimetamine menetlustoiminguks uurimisasutusse, ekspertiisiasutusse, prokuratuuri või kohtusse, stationaarsele psühhiaatrilisele sundravile allutatud isiku toimetamine ravisutusse ning süüdimõistetud toimetamine karistuse kandmiseks vanglasse või arestimajja.
[RT I, 11.03.2023, 2- jõust. 01.05.2023]

(2) Sundtoomist võib kohaldada, kui:

1) kutse saanud isik ei ole ilmunud käesoleva seadustiku §-s 170 nimetatud mõjuva põhjusega;

1¹) on alust arvata, et isik hoiab kriminaalmenetlusest kõrvale;

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

2) isiku varasem väljakutsumine võib takistada kriminaalmenetlust ja kui ta keeldub uurimisasutuse või prokuratuuri korraldusel vabatahtlikult kaasa tulemast;

3) isik hoidub kohtuotsuse täitmisest kõrvale.

(3) Prokuratuuri või kohtusse toimetatakse isik prokuratuuri määruse või kohtumääruse alusel, milles märgitakse:

1) sundtoomisele allutatud isiku nimi, menetlusseisund ning elu- ja töökoht või õppeasutuse nimetus;

2) sundtoomise põhjus;

3) määruse täitmise aeg ja koht, kuhu isik toimetada.

(3¹) Süüdimõistetule võib kohaldada sundtoomist vanglasse või arestimajja käesoleva seadustiku § 414 lõikes 3 sätestatud alustel ja korras.

[RT I 2008, 19, 132- jõust. 23.05.2008]

(4) Sundtoomise määrus edastatakse täitmiseks uurimisasutusele.

[RT I 2008, 32, 198- jõust. 15.07.2008]

(5) Sundtoomisele allutatud isikut võib kinni pidada nii kaua, kui see on vajalik sundtoomise aluseks oleva menetlustoimingu tegemiseks, kuid mitte kauem kui nelikümmend kaheksa tundi.

§ 140. Tagaotsimine

(1) Menetleja võib määrusega kuulutada tagaotsitavaks kahtlustatava, süüdistatava, kannatanu, tsiviilkostja või tunnistaja, kes ei ole kutse peale ilmunud käesoleva seadustiku §-s 170 nimetatud mõjuva põhjusega ja kelle asukoht ei ole teada, ning kohtuotsuse täitmisest kõrvalehoiduva süüdimõistetud.

(2) Tagaotsitavaks kuulutamise määruses märgitakse:

1) kuriteo asjaolud;

2) tagaotsitava nimi, menetlusseisund ning elu- ja töökoht või õppeasutuse nimetus.

(2¹) Vajaduse korral märgib menetleja tagaotsitavaks kuulutamise määrusesse kohustuse toimetada tagaotsitav tabamisel menetleja juurde, järgides sundtoomise kohta sätestatud.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(3) Tagaotsitavaks kuulutamise määrus edastatakse täitmiseks jälitusasutusele, kelle menetluses on või kelle menetluses oli tagaotsimise aluseks olev kriminaalasi. Kui kriminaalasi on või oli jälitusasutuseks mitteoleva uurimisasutuse menetluses, edastatakse tagaotsitavaks kuulutamise määrus täitmiseks Politsei- ja Piirivalveametile.

[RT I, 29.06.2012, 2- jõust. 09.07.2012]

(3¹) Kahtlustatava, süüdistatava või süüdimõistetud tagaotsitavaks kuulutamise korral edastatakse jälitusasutusele koos tagaotsitavaks kuulutamise määrusega ka vahistamismäärus või täitmisele pööratud vangistuse aluseks olev jõustunud kohtulahend.

[RT I, 29.06.2012, 2- jõust. 09.07.2012]

(4) Tagaotsitava tabamisel kohaldatakse tema sundtoomist menetleja juurde või toimetatakse tagaotsitav eelvangistuse või vangistuse kandmise kohta, millest teavitatakse menetlejat.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 140¹. Isikusamasuse tuvastamine

(1) Menetleja võib tuvastada menetlusosalise, süüdimõistetud, eksperdi ja tunnistaja isikusamasuse korrakaitseaduse §-s 32 sätestatud korras.

(2) Kui isikusamasuse tuvastamine käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud korras on võimatu või ebaproportsionaalselt raske, võib selle tuvastada korrakaitseaduse §-s 33 sätestatud korras.
[RT I, 13.03.2014, 4- jõust. 01.07.2014]

§ 140². Viibimiskeeld

Menetlustoimingu läbiviimise tagamiseks võib teatud koht või teatud isiku suhtes kohaldada viibimiskeeldu korrakaitseaduse §-s 44 sätestatud korras.
[RT I, 13.03.2014, 4- jõust. 01.07.2014]

§ 141. Kahtlustatava ja süüdistatava ametist kõrvaldamine

(1) Kahtlustatav või süüdistatav kõrvaldatakse ametist prokuratuuri taotlusel eeluurimiskohtuniku määruse või kohtumääruse alusel, kui:
[RT I 2004, 46, 329- jõust. 01.07.2004]

- 1) ta edasi töötades võib jätkuvalt toime panna kuritegusid;
- 2) edasitöötamine võib kahjustada kriminaalmenetlust.

(2) Kahtlustatava või süüdistatava ametist kõrvaldamise määruse koopia antakse kahtlustatavale või süüdistatavale ja saadetakse tema töökoha juhitsele.

(3) Kui ametist kõrvaldamise alus langeb ära enne süüdistusakti kohtusse saatmist käesoleva seadustiku § 226 lõikes 3 sätestatud korras, tühistab eeluurimiskohtunik või prokuratuur ametist kõrvaldamise määrusega.
[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 141¹. Ajutine lähenemiskeeld

(1) Kannatanu eraelu ja muude isikuõiguste kaitseks võib prokuratuuri taotlusel ja eeluurimiskohtuniku määruse või kohtumääruse alusel isikuvastases või alaealise vastu toime pandud kuriteos kahtlustataval või süüdistataval keelata kohtu määratud paikades viibimise, kohtu määratud isikutele lähenemise ja nendega suhtlemise.
[RT I 2006, 31, 233- jõust. 16.07.2006]

(1¹) Kohus võib koos ajutise lähenemiskeeluga kohaldada karistusseadustiku §-s 75¹ sätestatud elektroonilist valvet kahtlustatava või süüdistatava nõusolekul.
[RT I, 12.07.2014, 1- jõust. 01.01.2015]

(1²) Edasilükkamatul juhul võib käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud lähenemiskeelu kehtestada prokuratuuri määrusega ning sõltumata kannatanu nõusolekust. Sellisel juhul teatab prokuratuur lähenemiskeelu kehtestamisest kahe tööpäeva jooksul kohtule, kes otsustab kannatanu nõusolekut arvesse võttes lähenemiskeelu lubatavaks tunnistamise käesoleva paragrahvi lõigetes 1³–6 sätestatud korras.
[RT I, 06.05.2020, 1- jõust. 07.05.2020]

(1³) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud ajutise lähenemiskeelu kohaldamise määrus ja lõikes 1² sätestatud lähenemiskeelu lubatavaks tunnistamise määrus võivad olla koostatud pealdisena prokuratuuri taotlusel või määrusel.
[RT I, 06.05.2020, 1- jõust. 07.05.2020]

(2) Ajutist lähenemiskeeldu kohaldatakse kahtlustatavale või süüdistatavale kannatanu nõusolekul.
[RT I 2006, 31, 233- jõust. 16.07.2006]

(3) Ajutise lähenemiskeelu kohaldamise määruse tegemiseks tutvub eeluurimiskohtunik kriminaaltoimikuga ja küsitseb kahtlustatavat või süüdistatavat ja vajaduse korral kannatanut ajutise lähenemiskeelu taotluse põhjendatuse selgitamiseks. Kohtuniku või eeluurimiskohtuniku juurde kutsutakse ka prokurör ja kahtlustatava või süüdistatava taotlusel kaitsja ning kuulatakse nende arvamust.
[RT I 2006, 31, 233- jõust. 16.07.2006]

(3¹) Eeluurimiskohtunik või kohus võib korraldada käesoleva paragrahvi lõikes 3 nimetatud isikute osavõtu lähenemiskeelu kohaldamise taotluse lahendamise tehnilise lahenduse abil, mis vastab käesoleva seadustiku § 69 lõike 2 punktis 1 nimetatud nõuetele.
[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(4) Ajutise lähenemiskeelu määruhes märgitakse:

- 1) ajutise lähenemiskeelu põhjendus;
- 2) ajutise lähenemiskeelu tingimused.

[RT I 2006, 31, 233- jõust. 16.07.2006]

(5) Ajutise lähenemiskeelu kohaldamise või ajutise lähenemiskeelu kohaldamisest keeldumise peale võib kannatanu, prokuratuur, kahtlustatav, süüdistatav või tema kaitsja esitada määruskaebuse käesoleva seadustiku 15. peatükis sätestatud korras.

[RT I 2006, 31, 233- jõust. 16.07.2006]

(6) Ajutise lähenemiskeelu seadmise määruhes koopia antakse kahtlustatavale või süüdistatavale ja kannatanule ning saadetakse Politsei- ja Piirivalveametile. Eeluurimiskohtunik või kohus teavitab ajutise lähenemiskeelu kohaldamisest viivitamata ka muid isikuid, keda lähenemiskeeld puudutab.

[RT I, 29.12.2011, 1- jõust. 01.01.2012]

§ 141². Ametist kõrvaldamise ja ajutise lähenemiskeelu põhjendatuse kontroll

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(1) Kahtlustatav, süüdistatav või tema kaitsja võib ametist kõrvaldamise või ajutise lähenemiskeelu kohaldamisest nelja kuu möödumisel esitada eeluurimiskohtunikule või kohtule taotluse kontrollida ametist kõrvaldamise või ajutise lähenemiskeelu põhjendatust või muuta ajutise lähenemiskeelu tingimusi. Uue taotluse võib esitada pärast nelja kuu möödumist eelmise taotluse läbivaatamisest.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(1¹) Kui ajutise lähenemiskeeluga on piiratud kahtlustatava või süüdistatava õigust kasutada oma eluruumi, võib kahtlustatav, süüdistatav või tema kaitsja esitada käesoleva paragrahvi lõikes 1 kirjeldatud taotluse ühe kuu möödumisel ajutise lähenemiskeelu kohaldamisest.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(2) Eeluurimiskohtunik või kohus vaatab taotluse läbi selle saamisest alates viie päeva jooksul. Eeluurimiskohtuniku juurde või kohtusse kutsutakse prokurör, kahtlustatav või süüdistatav ning kahtlustatava või süüdistatava taotlusel kaitsja. Ajutise lähenemiskeelu põhjendatuse kontrolli taotluse läbivaatamise juurde kutsutakse ka kannatanu.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(2¹) Eeluurimiskohtunik või kohus võib korraldada käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud isikute osavõtu taotluse lahendamiseks tehnilise lahenduse abil, mis vastab käesoleva seadustiku § 69 lõike 2 punktis 1 nimetatud nõuetele.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(3) Taotlus lahendatakse kohtumäärusega. Taotluse läbivaatamisel tehtud määrus ei ole vaidlustatav, välja arvatud juhul, kui muudetakse ajutise lähenemiskeelu tingimusi.

[RT I 2006, 31, 233- jõust. 16.07.2006]

§ 141³. Ajutise lähenemiskeelu muutmine ja tühistamine kannatanu ja prokuratuuri taotlusel

(1) Kannatanu taotlusel või prokuratuuri taotlusel ja kannatanu nõusolekul võib eeluurimiskohtunik või kohus määrusega muuta ajutise lähenemiskeelu tingimusi või tühistada ajutise lähenemiskeelu.

(2) Ajutise lähenemiskeelu tingimuste muutmise või tühistamise määruhes tegemiseks tutvub eeluurimiskohtunik või kohus kriminaaltoimikuga ja küsitleb kahtlustatavat või süüdistatavat ja kannatanut taotluse põhjendatuse selgitamiseks. Eeluurimiskohtuniku juurde või kohtusse kutsutakse prokurör, kannatanu, kahtlustatav või süüdistatav ning kahtlustatava või süüdistatava taotlusel kaitsja.

(3) Ajutise lähenemiskeelu tingimuste muutmise või tühistamise määruhes koopia antakse kahtlustatavale või süüdistatavale ja kannatanule ning muule isikule, keda lähenemiskeeld puudutab.

[RT I 2006, 31, 233- jõust. 16.07.2006]

§ 141⁴. Varalise nõude tagamine

[RT I, 11.03.2023, 2- jõust. 01.05.2023]

(1) Konfiskeerimise, selle asendamise, tsiviilhagi, avalik-õigusliku nõudeavalduse või rahalise või varalise karistuse tagamiseks võib põhjendatud kuriteokahtluse korral vara arestida käesoleva seadustiku §-s 142 sätestatud korras või kohaldada muid tsiviilkohtumenetluse seadustiku §-s 378 sätestatud hagi tagamise abinõusid, kui on alust arvata, et kannatanu nõude, konfiskeerimise, selle asendamise või rahalise või varalise karistuse tagamata jätmine võib kohtulahendi täitmist raskendada või selle võimatuks muuta.

[RT I, 11.03.2023, 2- jõust. 01.05.2023]

(2) Hagi tagamise abinõude kohaldamisel järgitakse käesoleva seadustiku §-s 142 sätestatud korda.

[RT I, 26.02.2014, 1- jõust. 08.03.2014]

(3) Varalist nõuet tagava abinõu valikul tuleb arvestada, et kohaldatav abinõu koormaks kahtlustatavat, süüdistatavat, tsiviilkostjat või kolmandat isikut üksnes niivõrd, kuivõrd seda võib pidada asjaolusid arvestades põhjendatuks. Rahalise nõude tagamisel tuleb arvestada selle nõude suurust.
[RT I, 06.01.2016, 5- jõust. 01.07.2016]

(4) Kohus võib varalise nõude tagamiseks rakendada korraga mitut abinõu.
[RT I, 06.01.2016, 5- jõust. 01.07.2016]

§ 142. Vara arestimine

(1) Vara arestimise eesmärk on tsiviilhagi, avalik-õigusliku nõudeavalduse, konfiskeerimise või selle asendamise või rahalise või varalise karistuse tagamine. Vara arestimine seisneb kahtlustatava, süüdistatava või süüdimõistetud, tsiviilkostja või kolmanda isiku või rahapesu või terrorismi rahastamise objektiks oleva vara üleskirjutamises ja vara võõrandamise tõkestamises.
[RT I, 11.03.2023, 2- jõust. 01.05.2023]

(2) Vara arestitakse prokuratuuri taotlusel eeluurimiskohtuniku määruse või kohtumääruse alusel, arvestades käesoleva paragrahvi lõikes 3 nimetatud erandit.
[RT I, 06.01.2016, 5- jõust. 01.07.2016]

(2¹) Krediidid- või finantseerimisasutuse kontol oleva vara arestimine seisneb konto kasutamisele sellise piirangu seadmises, mille ajal ei täida krediidiasutus ega finantseerimisasutus konto debiteerimise juhiseid arestitud vara ulatuses.
[RT I, 06.01.2016, 5- jõust. 01.07.2016]

(3) Edasilükkamatutel juhtudel võib vara arestida prokuratuuri määruse alusel. Eeluurimiskohtunikule tuleb vara arestimisest teatada arestimisest alates 24 tunni jooksul ning eeluurimiskohtunik otsustab määrusega loa andmise või sellest keeldumise viivitamata, kuid mitte hiljem kui 72 tundi pärast arestimisest teadasaamist. Kui eeluurimiskohtunik keeldub loa andmisest, vabastatakse vara kohe aresti alt.
[RT I, 06.01.2016, 5- jõust. 01.07.2016]

(4) Vara tsiviilhagi tagamiseks arestides lähtutakse kuriteoga tekitatud kahju suurusest.

(5) Vara arestimise määrust tutvustatakse viivitamata isikule, kelle vara arestitakse, või tema täisealisele perekonnaliikmele või kui arestitakse juriidilise isiku vara, siis tema esindajale, mille kohta võetakse temalt määrusele allkiri. Kui allkirja võtmine ei ole võimalik, siis edastatakse määrus isikule, kelle vara arestitakse, või arestitava vara omanikuks oleva juriidilise isiku esindajale. Kui menetlustoimingu rakendamise käigus võetakse vara ära, siis peab ettenähtud isiku või esindaja puudumisel kaasama kohaliku omavalitsuse esindaja.
[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(6) Vajaduse korral tuvastab arestitud vara väärtuse menetlustoimingu osalenud ekspert või asjatundja kohapeal.
[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(7) Arestitud vara võetakse ära või antakse vastutavale hoiule. Vara antakse vastutavale hoiule hoiulepingu alusel. Vara hoidja tagab vara säilimise ning teda hoiatatakse, et vara loata kasutamine, käsutamine või selle tahtlik kahjustamine toob kaasa kriminaalkaristuse.
[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.07.2014]

(8) Kinnisasja arestimiseks esitab eeluurimiskohtunik arestimismääruse Tartu Maakohtu kinnistusosakonnale keelumärke kandmiseks kinnistusraamatusse.
[RT I, 21.06.2014, 8- jõust. 01.01.2015]

(9) Riiklikusse registrisse kantud vallasasja või õiguse arestimiseks esitab prokuratuur arestimismääruse asjakohasele riiklikule registrile, registreeritud väärtpaberite arestimiseks väärtpaberite keskodepositooriumile.
[RT I, 26.06.2017, 1- jõust. 06.07.2017]

(10) Vara arestimist ei kohaldata seaduses sätestatud varale, millele ei või täitedokumentide järgi sissenõuet pöörata.

(11) Kui vara arestimise alus langeb ära enne kohtueelse menetluse lõpuleviimist, vabastab prokuratuur või eeluurimiskohtunik vara aresti alt määrusega. Kinnisasja vabastab aresti alt eeluurimiskohtunik määrusega.
[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.07.2014]

§ 143. Vara arestimise protokoll

(1) Vara arestimise protokoll kantakse:

1) arestitud objektide nimetused ja tunnused ning objektide hulk, maht või kaal ja väärtus;

- 2) äravõetud või vastutavale hoiule antud vara loetelu;
- 3) arestitava vara puudumine, kui vara ei ole.

(2) Vara arestimise protokollile võib lisada arestitud vara nimekirja, mille kohta tehakse märke protokollis. Sel juhul ei esitata protokollis käesoleva paragrahvi lõike 1 punktis 1 loetletud andmeid.

§ 143¹. Vabaduspiiranguga isikule kohaldatavad lisapiirangud

(1) Kui on piisav alus oletada, et vahistuses või vangistuses viibiv või aresti kandev kahtlustatav või süüdistatav võib kinnipidamiskohas jätkuvalt toime panna kuritegusid või oma tegevusega kahjustada kriminaalmenetluse läbiviimist, võib prokuratuur või kohus teha määruse kahtlustatava või süüdistatava ümberpaigutamiseks, täielikuks eraldamiseks teistest vahistatutest või vangistust või aresti kandvatest isikutest. Prokuratuur või kohus võib määrusega ka piirata või täielikult keelata kahtlustatava või süüdistatava:

[RT I, 22.03.2024, 1- jõust. 01.04.2024]

- 1) lühiajalise või pikaajalise kokkusaamise õigust;
- 2) kirjavahetuse ja telefoni kasutamise õigust;
- 3) lühiajalise väljasõidu õigust;
- 4) lühiajalise väljaviimise või vabastamise õigust.

(2) Määruses märgitakse:

- 1) kahtlustatava või süüdistatava nimi;
- 2) ümberpaigutamise või õiguste piiramise põhjendus ja ulatus;
- 3) ümberpaigutamise või piirangute kohaldamise tähtaeg.

(3) Määrus saadetakse vanglale või arestimajale viivitamata täitmiseks. Määruse koopia saadetakse kahtlustatavale või süüdistatavale.

(4) Käesoleva paragrahvi lõike 1 punktis 2 nimetatud piirang ei laiene kirjavahetusele ja telefoni kasutamisele suhtlemiseks riigiasutuste, kohalike omavalitsuste ja nende ametiisikutega, samuti kaitsjaga.

[RT I 2006, 63, 466- jõust. 01.02.2007]

5. peatükk MENETLUSDOKUMENDID, TÕLKIMINE JA ISIKU VÄLJAKUTSUMINE

1. jagu Menetlusedokumendid

§ 144. Menetlusedokumendi keel

(1) Menetlusedokument koostatakse eesti keeles. Juhul kui menetlusedokument on koostatud mõnes muus keeles, lisatakse selle eestikeelne tõlge.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(2) Uurimisasutuse ja prokuratuuri poolt lõpetatud kriminaalasjades muus keeles koostatud menetlusedokumentide eestikeelne tõlge lisatakse prokuratuuri korraldusel või menetlusosalise taotlusel.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 145. Määrus

(1) Määrus on:

- 1) menetleja kirjalikult vormistatud ja põhistatud menetlusotsustus;

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

- ¹) käesoleva seadustiku § 206 lõikes 1¹ sätestatud korras tehtud kriminaalmenetluse lõpetamise otsustus;

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

- ²) käesolevas seadustikus sätestatud juhul taotlusele pealdisena märgitud menetlusotsustus, mille põhjendusi ei esitata;

[RT I, 06.01.2016, 5- jõust. 16.01.2016]

- ³) käesolevas seadustikus sätestatud juhul tehtud ekspertiisimäärus, milles põhjendusi ei esitata;

[RT I, 03.02.2023, 1- jõust. 01.05.2023]

- 2) käesoleva seadustiku §-s 137 sätestatud korras tehtud ja kohtumenetluses üksikküsimuse lahendamisel kohtuistungis protokolli kantud menetlusotsustus, mille põhjust ei esitata.

(2) Põhistatud määruse sissejuhatuses märgitakse:

- 1) koostamise kuupäev ja koht;
- 2) koostaja ametinimetus ning nimi;

3) kriminaalasja nimetus – kriminaalasja number ja kuriteo kvalifikatsioon või kahtlustatava või süüdistatava nimi.

[RT I 2006, 21, 160- jõust. 25.05.2006]

(3) Põhistatud määruse põhiosas esitatakse:

- 1) määruse põhjendus;
- 2) määruse menetlusõiguslik alus.

(4) Põhistatud määruse lõpposas esitatakse kriminaalasja või selle üksikküsimuse lahendamisel tehtud otsustus.

(4¹) Määrusele, millega kohustatakse menetlusosalist tasuma Eesti Vabariigile rahasumma tulenevalt nõudest, mis ei ole tekkinud riigi ega riigi haldusorgani osalemisest kohtus menetlusosalisena, võib kohus eraldi dokumendis lisada nõude tasumiseks vajalikud andmed.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.07.2014]

(4²) Käesoleva paragrahvi lõikes 4¹ nimetatud nõude täitmiseks vajalike andmete loetelu ja nende vormistamisele esitavad tehnilised nõuded kehtestab valdkonna eest vastutav ministermäärusega.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.07.2014]

(5) Määrust koostades järgitakse selle sisu kohta esitatud lisanõudeid.

(6) Põhistatud määrust tutvustatakse käesolevas seadustikus sätestatud juhtudel menetlusosalisele ning talle selgitatakse tema õigusi ja kohustusi, mille kohta võetakse allkiri.

(7) Menetleja määrust tema menetluses olevas kriminaalasjas on kohustatud täitma kõik isikud.

§ 146. Uurimis- ja muu menetlustoimingu protokoll

(1) Uurimis- ja muu menetlustoimingu tingimusi, käiku ja tulemusi kajastav protokoll koostatakse masina- või arvutikirjas või selgelt loetavas käekirjas. Vajaduse korral kasutatakse selleks protokollija abi.

(2) Protokolli sissejuhatuses märgitakse:

- 1) uurimis- või muu menetlustoimingu kuupäev ja koht;
 - 2) protokolli koostaja ametinimetus ning nimi;
 - 3) kriminaalasja number ja uurimis- või muu menetlustoimingu nimetus;
- [RT I 2004, 46, 329- jõust. 01.07.2004]
- 4) seaduses sätestatud juhtudel viide uurimis- või muu menetlustoimingu aluseks olnud määrusele;
 - 5) uurimis- või muule menetlustoimingule allutatud isiku menetlusseisund, nimi ning elu- või asukoht ja aadress ning sidevahendi number või elektronposti aadress;
 - 6) uurimis- või muus menetlustoimingu osalenud muu isiku menetlusseisund, nimi ning elu- või asukoht ja aadress;
 - 7) uurimis- või muu menetlustoimingu algus- ja lõpuaeg ning muud andmed;
 - 8) uurimis- või muu menetlustoimingu rakendus vastavalt käesoleva seadustiku §-le 8;
 - 9) uurimis- või muu menetlustoimingu menetlusõiguslikud alused.

(3) Kui uurimistoimingu annab ütlusi vähemalt neljateistaastane või vanem tunnistaja, märgitakse protokolli sissejuhatuses, et teda on hoiatatud kriminaalkaristuse eest, mille võib karistusseadustiku järgi kaasa tuua ütluse andmisest seadusliku aluseta keeldumine või teadvalt vale ütluse andmine.

(4) Menetlusosalisele tema õiguste ja kohustuste selgitamise kohta võetakse protokolli sissejuhatusse menetlusosalise allkiri.

(5) Protokolli põhiosas talletatakse:

- 1) uurimis- või muu menetlustoimingu käik ja tulemused tõendamiseks vajaliku üksikasjalikkusega, järgides käesolevas seadustikus menetlustoimingute sisu kohta esitatud lisanõudeid;
- 2) tehnikavahendite kasutamine.

(6) Protokolli lõpposas märgitakse:

- 1) uurimis- või muus menetlustoimingu äravõetud objektide nimetused ja nende pakkimise moodus;
- 2) protokolli tutvustamine uurimis- või muus menetlustoimingu osalenud isikutele;
- 3) protokolli lisad.

(7) Kui protokollis on esitatud järeldusi, mille mõistmiseks on vaja eriteadmisi, siis märgitakse protokollis järeldusteni jõudmise viis ja selle isiku andmed, kes on eriteadmistele tuginevad järeldused teinud.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(8) Kui menetlustoimingus osaleb leppenimega tunnistaja, tehakse menetlustoimingu protokollist koopia, kuhu ei märgita peale leppenime muid isikuandmeid ega võeta tunnistaja allkirja. Protokolliga originaal pannakse käesoleva seadustiku § 67 lõikes 4 märgitud kriminaaltoimikust eraldi hoitavasse ümbrikusse.

§ 147. Protokollija

Uurimisasutus ja prokuratuur võivad menetlustoimingu tingimuste, käigu ja tulemuste protokollimisel kasutada protokollija abi.

§ 148. Uurimis- või muu menetlustoimingu protokolliga lisa

(1) Vajaduse korral võib tõendusteabe peale uurimis- või muu menetlustoimingu protokollis esitamise talletada ka fotol, filmil, heli- või videosalvestises või joonisel või muul näitlikustaval viisil.

(2) Foto ja joonis ning muu näitlik materjal lisatakse koos protokolliga kriminaaltoimikusse ja filmi, heli- või videosalvestist hoitakse pakitult kriminaalasja juures.

§ 149. Foto

(1) Uurimis- või muu menetlustoimingu tingimused, käik ja tulemused talletatakse fotol, kui seda peab vajalikuks uurimisasutuse ametnik või kui pildistamise kohustus on sätestatud käesolevas seadustikus.

(2) Kui fotot tehes on kasutatud negatiivi, lisatakse see uurimis- või muu menetlustoimingu protokollile.

(3) Digitaalfoto esitatakse menetlustoimingu protokollis või selle lisana ja säilitatakse arvutifailina e-toimiku süsteemis. Digitaalfoto võib valmistada ka videosalvestise üksikutest kaadritest.

[RT I 2008, 28, 180- jõust. 15.07.2008]

§ 150. Film ning heli- ja videosalvestis

(1) Uurimis- või muu menetlustoimingu või selle tervikliku osa võib filmida või heli- või videosalvestada. Sellest peab tunnistajale või menetlusosalisele teatama enne uurimis- või muu menetlustoimingu algust.

(2) Heli- või videosalvestise alguses esitatakse käesoleva seadustiku § 146 lõikes 2 ja 3 nõutud andmed. Kui uurimis- või muu menetlustoiming on lõppenud, antakse salvestis uurimis- või menetlustoimingus osalejale kuulata või vaadata.

(3) Uurimis- või muu menetlustoimingu heli- või videosalvestise põhjal koostatakse uurimis- või muu menetlustoimingu protokoll käesolevas seadustikus sätestatud korras.

(4) Heli- või videosalvestis lisatakse kriminaaltoimikule. Heli- ja videosalvestist hiljem parandada ei ole lubatud.

(5) Nooremale kui 14-aastasele tunnistajale ei tutvustata tema ülekuulamise videosalvestist või muu uurimis- või menetlustoimingu videosalvestist. Nimetatud salvestise võib jätta tutvustamata ka nooremale kui 18-aastasele tunnistajale.

[RT I, 19.03.2015, 1- jõust. 29.03.2015]

§ 151. Joonis

(1) Uurimistoimingu tingimuste, käigu ja tulemuste näitlikustamiseks ning protokolliga sisu selgitamiseks ja täiendamiseks võib lisada protokollile joonise.

(2) Joonisel viidatakse uurimistoimingu protokollile ja märgitakse protokolliga tegemise aeg.

(3) Joonisele kirjutab alla menetleja. Kui joonise on teinud asjatundja või uurimistoimingule allutatud isik, tõestab joonise õigsust ka tema oma allkirjaga.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(4) Vajaduse korral võtab menetleja joonise õigsuse kinnitamiseks joonisele ka uurimistoimingus osalenud muu isiku allkirja.

[RT I 2004, 46, 329- jõust. 01.07.2004]

§ 152. Uurimis- või muu menetlustoimingu protokolliga tutvustamine

(1) Uurimis- või muu menetlustoimingu protokoll antakse läbi lugeda toimingule allutatud isikule ning selles osalenud muule isikule või loetakse nende soovil ette, mille kohta tehakse protokollis märge.

(2) Uurimis- või muu menetlustoimingu protokolliga tutvumise ajal toimingu tingimuste, käigu ja tulemuste ning protokolliga koht tehtud avaldused, protokolliga parandamise taotlused ja muud taotlused kantakse samasse protokollile.

(3) Läbiotsimise või vara arestimise protokoll koopia antakse toimingule allutatud isikule või tema täisealisele perekonnaliikmele või juriidilise isiku või riigi- või kohaliku omavalitsuse asutuse esindajale, kes on menetlustoimingus osalenud. Nende puudumisel antakse protokoll koopia kohaliku omavalitsuse asutuse esindajale.

(4) Protokollile kirjutavad alla menetleja, asjatundja, toimingule allutatud isik ja isik, kes on toimingus osalenud.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(5) Kui käesoleva paragrahvi lõikes 4 nimetatud isik keeldub protokollile alla kirjutamast või kui isik füüsilise puude tõttu ei ole suuteline alla kirjutama, tehakse protokollis keeldumise ja selle põhjuse või allkirja andmise võimatuse kohta märge, mille kinnitab uurimisasutuse ametnik.

(6) Nooremale kui 14-aastasele tunnistajale ei tutvustata tema ülekuulamise videosalvestise või muu uurimis- või menetlustoimingu videosalvestise põhjal koostatud protokoll. Nimetatud protokoll võib jätta tutvustamata ka nooremale kui 18-aastasele tunnistajale.

[RT I, 19.03.2015, 1- jõust. 29.03.2015]

§ 153. Kohtueelse menetluse kokkuvõte

(1) Kohtueelse menetluse kokkuvõttes märgitakse:

- 1) koostamise kuupäev ja koht;
- 2) uurimisasutuse ametniku ametinimetus ja nimi;
- 3) kriminaalasja nimetus;
- 4) kahtlustatava nimi, elu- või asukoht ja aadress, isikukood või selle puudumisel sünniaeg, kodakondsus, haridus, emakeel ning töökoht või õppeasutus;
- 5) kahtlustatava karistus;
- 6) kahtlustatavale kohaldatud tõkend ja selle kestus;
- 7) kohtueelses menetluses selgitatud tõendamiseseme asjaolud, mis on loetletud käesoleva seadustiku § 62 punktis 1;
- 8) tõendite loetelu;
- 9) asitõendite ja salvestiste loetelu ning andmed nende asukoha kohta;
- 10) andmed konfiskeerimise tagamiseks arestitud objektide kohta;
- 11) andmed tsiviilhagi või avalik-õigusliku nõudeavalduse ja selle tagamise kohta;
- 12) andmed kuriteoga saadud vara kohta;
- 13) andmekogusse ABIS ja riiklikusse süüteoametluse biomeetriaregistrisse kantud andmete loetelu.

[RT I, 03.02.2023, 1- jõust. 01.09.2023]

(2) Kohtueelse menetluse kokkuvõttele kirjutab alla ja selle kuupäevastab uurimisasutuse ametnik.

[RT I 2004, 46, 329- jõust. 01.07.2004]

§ 154. Süüdistusakt

(1) Süüdistusakti sissejuhatuses märgitakse:

- 1) koostamise kuupäev ja koht;
- 2) prokurööri ametinimetus ning nimi;
- 3) kriminaalasja nimetus;
- 4) süüdistatava nimi, elu- või asukoht ja aadress, isikukood või selle puudumisel sünniaeg, kodakondsus, haridus, emakeel ning töökoht või õppeasutus;
- 5) süüdistatava karistus.

(2) Süüdistusakti põhiosas märgitakse:

- 1) kuriteo asjaolud;
 - 2) kuriteoga tekitatud kahju laad ja suurus;
 - 3) andmed kuriteoga saadud vara kohta;
 - 3¹) karistust kergendavad ja raskendavad asjaolud;
- [RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]
- 3²) andmed selle kohta, kas kannatanu on esitanud käesoleva seadustiku § 38 lõike 5 punktis 2 või 4 sätestatud taotluse või avaldanud punktis 5 sätestatud arvamuse;
- [RT I, 19.03.2019, 3- jõust. 01.07.2019]
- 4) tõendid, mis kinnitavad süüdistuse aluseks olevaid asjaolusid, viidates, millist asjaolu millise tõendiga tõendada soovitakse;
- [RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]
- 5) andmed süüdistatavale kohaldatud tõkendite kohaldamise ja muutmise ning kehtiva tõkendi kohta;
- [RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.07.2014]

5¹) välisriigi kodanikust süüdistatava korral andmed karistusseadustiku §-s 54 sätestatud lisakaristusena väljasaatmise kohaldamise võimalikkuse kohta;

[RT I, 19.03.2019, 3- jõust. 01.07.2019]

6) andmed varalise karistuse arvutamise või konfiskeerimise aluseks olevate asjaolude kohta;

[RT I 2007, 2, 7- jõust. 01.02.2007]

7) [kehtetu -RT I, 05.07.2013, 2- jõust. 15.07.2013]

8) andmed narkomaanide sõltuvusravi või seksuaalkurjategijate kompleksravi kohaldamise eelduseks olevate asjaolude kohta;

[RT I, 15.06.2012, 2- jõust. 01.06.2013]

9) andmed järelevalvet vajavate süüdistatava laste ja vara kohta;

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

10) andmed asitõendite ja muude kriminaalmenetluses äravõetud objektide kohta;

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

11) andmed kriminaalmenetluse kulude kohta;

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

12) andmekogusse ABIS ja riiklikusse süüteo menetluse biomeetriaregistrisse kantud andmete loetelu;

[RT I, 03.02.2023, 1- jõust. 01.09.2023]

13) andmed kriminaalhooldusametniku määramise kohta.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.07.2014]

(3) Süüdistusakti lõpposas esitatakse:

1) süüdistatava nimi;

2) süüdistuse sisu;

3) kuriteo kvalifikatsioon karistusseadustiku vastava paragrahvi, lõike ja punkti järgi.

(4) Süüdistusaktile kirjutab alla ja selle kuupäevastab prokurör.

§ 154¹. Tsiviilhagi

(1) Tsiviilhagi esitatakse kirjalikus vormis ja selles märgitakse:

1) tsiviilhagi esitaja nimi, aadress ja muud kontaktandmed;

2) süüdistatava või tsiviilkostja nimi, kelle vastu tsiviilhagi on esitatud. Enne talle kriminaaltoimiku esitamist võib kannatanu jätta süüdistatava või tsiviilkostja nime tsiviilhagis märkimata. Sellisel juhul peab kannatanu tsiviilhagi täiendama käesoleva seadustiku § 225 lõikes 1 või § 240 punktis 4 sätestatud tähtaja jooksul;

3) tsiviilhagi esitaja selgelt väljendatud nõue;

[RT I, 05.02.2019, 2- jõust. 15.02.2019]

4) tsiviilhagi esitaja nõude aluseks olevad faktilised asjaolud;

[RT I, 05.02.2019, 2- jõust. 15.02.2019]

5) tõendid, mis kinnitavad nõude aluseks olevaid asjaolusid ja millele kannatanu soovib tugineda, sõltumata prokuratuuri esitatavast tõendikogumist, kui tsiviilhagi esitaja ei ole prokuratuur. Kui tsiviilhagi esitab käesoleva seadustiku § 38¹ lõike 3¹, 3² või 3³ alusel prokuratuur, märgitakse tsiviilhagis tõendid, mis kinnitavad nõude aluseks olevaid asjaolusid ja millele prokuratuur soovib tugineda.

[RT I, 05.02.2019, 2- jõust. 15.02.2019]

(2) Mittevaralise kahju hüvitamise hagi võib nõutava hüvitise summa jätta märkimata ja taotleda õiglast hüvitist kohtu äranägemisel.

[RT I, 06.01.2016, 5- jõust. 01.01.2017]

§ 154². Avalik-õiguslik nõudeavaldus

Avalik-õiguslik nõudeavaldus esitatakse kirjalikus vormis ja selles märgitakse:

1) avalik-õigusliku nõudeavalduse esitaja, aadress ja muud kontaktandmed;

[RT I, 06.01.2016, 5- jõust. 01.01.2017]

2) selle süüdistatava või tsiviilkostja nimi, kelle vastu avalik-õiguslik nõudeavaldus on esitatud;

[RT I, 06.01.2016, 5- jõust. 01.01.2017]

3) avalik-õigusliku nõudeavalduse esitaja selgelt väljendatud nõue;

[RT I, 05.02.2019, 2- jõust. 15.02.2019]

4) avalik-õiguslikus nõudeavalduses esitatud nõude materiaalsoiguslik alus ning õiguslik ja faktiline põhjendus;

[RT I, 06.01.2016, 5- jõust. 01.01.2017]

5) tõendid, mis kinnitavad nõude aluseks olevaid asjaolusid ja millele kannatanu soovib tugineda, sõltumata prokuratuuri esitatavast tõendikogumist, kui avalik-õigusliku nõudeavalduse esitaja ei ole prokuratuur.

Kui avalik-õigusliku nõudeavalduse esitab käesoleva seadustiku § 38¹ lõike 3¹, 3² või 3³ alusel prokuratuur, märgitakse tsiviilhagis tõendid, mis kinnitavad nõude aluseks olevaid asjaolusid ja millele prokuratuur soovib tugineda.

[RT I, 05.02.2019, 2- jõust. 15.02.2019]

§ 155. Kohtuistung protokoll

(1) Esimese või teise astme kohtu kohtuistung protokoll on masina- või arvutikirjas koostatud menetlusdokument, milles kohtuistung sekretär iseseisvalt või kohtuniku kokkuvõtliku sõnastusena talletab kriminaalasja arutamise tingimused ja käigu.

(1¹) Kohtuistungi protokoll ei pea koostama, kui lihtmenetluses, kohtulahendi täitmise asjas või kohtulahendi kuulutamiseks peetav kohtuistung on heli- või videosalvestatud. Kui lühimenetluses peetud kohtuistungil, mida ei protokollitud, andis süüdistatav ütlusi ja asjas esitatakse apellatsiooniteade või apellatsioon, koostab kohus kohtuistungi protokoll salvestise põhjal.
[RT I, 11.03.2023, 2- jõust. 01.05.2023]

- (2) Kohtuistungi protokoll kantakse:
- 1) istungi kuupäev ja koht ning istungi algus- ja lõpuaeg;
 - 2) kohtu nimetus ja kohtukoosseis;
 - 3) kohtumenetluse poolte ning kohtuistungi sekretäri, tõlgi ja eksperdi nimed;
 - 4) arutatava kriminaalasja nimetus;
 - 5) [kehtetu -RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]
 - 6) kohtutoimingute nimetused ajalisel järjestuses;
[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]
 - 7) risküsitlusel kohtumenetluse poole esitatud küsimused ja ülekuulatava ütlused;
 - 8) avaldused ja taotlused ning nende lahendused;
 - 9) kohtuistungil tehtud määruste nimetused;
 - 10) kohtuvaidluses poolte esitatud taotlused;
 - 11) süüdistatava viimases sõnas esitatud taotlus;
 - 12) kohtuotsuse või -määruse tegemine nõupidamistoas;
 - 13) kohtuotsuse või -määruse kuulutamine ning edasikaebamise korra ja tähtaja selgitamine.

(2¹) Kohtuistung sekretär protokollib istungi selle sujuvat kulgemist katkestamata.
[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(2²) Kui kohtuistung heli- või videosalvestati, on heli- või videosalvestis kohtuistungi protokolliga lahutamatuks lisaks. Kui protokollis kajastatu on vastuolus salvestisega, siis tuginetakse salvestisele.
[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(3) Protokollile kirjutavad alla ning selle kuupäevastavad eesistuja ja kohtuistung sekretär.

§ 156. Kohtuistung heli- ja videosalvestamine

(1) Kohtuistung helisalvestatakse. Kohus võib kohtuistung või osa sellest ka videosalvestada.
[RT I, 31.05.2018, 2- jõust. 01.01.2019]

(2) Kui kohtuistung või -toiming heli- või videosalvestatakse, võib kohus salvestist kasutada kohtuistung protokolliga täiendamiseks ja täpsustamiseks.

(3) Heli- ja videosalvestise parandamine ei ole lubatud.

(4) Kohtuistung võib jätta salvestamata, kui:

- 1) enne istungit või istungi käigus ilmneb, et salvestamine on tehniliselt võimatu, ning kui kohus on veendunud, et istungi läbiviimine salvestamiseta on otstarbekas ja kohtumenetluse poolte huvidega kooskõlas;
- 2) istung toimub väljaspool kohtu ruume;
- 3) tegemist on kohtulahendi kuulutamiseks korraldatud istungiga;
- 4) tegemist on Riigikohtu istungiga.
[RT I, 31.05.2018, 2- jõust. 01.01.2019]

(5) Kohtuistung heli- või videosalvestatakse digitaalsel kujul.
[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 156¹. Kohtuistung salvestise ja protokolliga tutvumine

(1) Kohtumenetluse pooltel on õigus saada kohtuistung protokolliga koopia ja kohtuistung helisalvestamise korral kohtuistung helisalvestis.
[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(2) Kohus teavitab kohtumenetluse pooli protokolliga allkirjastamise ajast ja edastab protokolliga viivitamata pärast allkirjastamist elektrooniliselt prokurörile ning teistele kohtumenetluse pooltele, kes on kohtule teatavaks teinud oma elektronposti aadressi. Kohtuistung protokolliga võib kohtumenetluse pool tutvuda ka kohtu kantseleis.
[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(3) Kohtumenetluse poole taotlusel teeb kohus allkirjastatud kohtuistung protokolliga kohtumenetluse pooltele kättesaadavaks hiljemalt kolme tööpäeva möödumisel istungipäevast.
[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(4) Kohtuistungi helisalvestise koopia väljastatakse kohtu kantseleist digitaalsel andmekandjal või elektrooniliselt kolme päeva jooksul sellekohase taotluse esitamist. Prokuröridele tehakse kohtuistungi helisalvestise koopia kättesaadavaks e-toimiku süsteemi vahendusel.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(5) Kohtuistungi videosalvestamise korral tutvustab kohus kohtumenetluse poolele videosalvestist kohtus kolme päeva jooksul sellekohase taotluse esitamist.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(6) Osaliselt või täielikult kinniseks kuulutatud kohtuistungi protokoll või salvestise koopia väljastab kohus vaid juhul, kui sellega ei seata ohtu käesoleva seadustiku § 12 lõikes 1 nimetatud huve. Kinnise istungi salvestise või protokolliga võimaldab kohus kohtumenetluse poolel tutvuda kohtus.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(7) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud helisalvestise koopia valmistamise eest võetava tasu suuruse kuni viis eurot ja selle maksmise korra kehtestab **valdkonna eest vastutav minister**määrusega.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.07.2014]

(8) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud protokoll koopia eest tasutakse riigilõivu riigilõivuseaduse § 61 lõikes 1 sätestatud määras.

[RT I, 30.12.2014, 1- jõust. 01.01.2015]

§ 156². Kohtumenetluses menetlusdokumentide kättesaadavaks tegemine

(1) Kohus teeb e-toimiku süsteemis kohtumenetluse pooltele viivitamata kättesaadavaks kõik kohtumenetluse menetlusdokumendid, sõltumata sellest, kuidas need kohtumenetluse pooltele kätte toimetatakse.

(2) **Valdkonna eest vastutav minister**võib määrusega kehtestada täpsemad nõuded menetlusdokumentide infosüsteemi kaudu kättesaadavaks tegemisele.

[RT I, 22.03.2013, 9- jõust. 01.04.2013]

(3) Kui isik ei ole menetlusdokumenti käesoleva paragrahvi lõike 4 alusel kehtestatud tähtaja jooksul vastu võtnud, piiratakse kuni dokumendi kättetoimetamiseni ajutiselt tema juurdepääsu kättetoimetamiseks ettenähtud infosüsteemidega liidestatud järgmistele infosüsteemidele ja andmekogudele:

- 1) e-kinnistusraamat;
- 2) e-toimik;
- 3) e-äriregister.

[RT I, 22.03.2024, 1- jõust. 01.04.2024]

(4) **Valdkonna eest vastutav minister**kehtestab tähtaja menetlusdokumendi elektrooniliseks vastuvõtmiseks käesoleva paragrahvi lõikes 3 nimetatud infosüsteemis.

[RT I, 22.03.2024, 1- jõust. 01.04.2024]

§ 157. Kohtuistungi sekretär

(1) Kohtuistungi sekretär on kohtuteenistuja, kelle ülesanne on kohtuistung tehniliselt ette valmistada, korraldada seaduses ettenähtud juhul või kohtu korraldusel selle heli- ja videosalvestamine ning protokollida kohtuistungi tingimused, käik ja tulemused.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(2) Kohtuistungi sekretär on kohustatud kriminaalmenetlusest taanduma käesoleva seadustiku § 49 lõigetes 1 ja 6 sätestatud alustel.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(3) Kui kohtuistungi sekretär ei ole käesoleva seadustiku § 49 lõigetes 1 ja 6 sätestatud alustel taandunud, võib prokurör, süüdistatav, kaitsja, kannatanu või tsiviilkostja esitada tema taandamise taotluse. Taandamistaotlus lahendatakse käesoleva seadustiku § 59 lõikes 6 ettenähtud korras.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 158. Kohtuistungi protokollide parandamise taotlus

(1) Kohtumenetluse pooled võivad kolme tööpäeva jooksul pärast protokollide kättesaadavaks tegemist esitada kohtuistungi protokollide parandamiseks taotluse.

(2) Taotluse vaatab läbi kohtunik või eesistuja, kutsudes selleks vajaduse korral kokku korraldava istungi. Taotlusega nõustumise korral teeb ta protokollis parandused, mille õigsust kinnitavad kohtunik või eesistuja ja kohtuistungi sekretär.

[RT I, 11.03.2023, 2- jõust. 01.05.2023]

§ 159. Kohtuotsus

(1) Kohtuotsus on kohtumenetluse tulemusena Eesti Vabariigi nimel tehtud kohtulahend, millega kriminaalasi otsustatakse sisuliselt.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(2) Kohtuotsuse koostamisel järgitakse käesoleva seadustiku § 311–314.

(3) Otsusele, millega kohustatakse menetlusosalist tasuma Eesti Vabariigile rahasumma tulenevalt nõudest, mis ei ole tekkinud riigi ega riigi haldusorgani osalemisest kohtus menetlusosalisena, võib kohus eraldi dokumendis lisada nõude tasumiseks vajalikud andmed.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.07.2014]

(4) Käesoleva paragrahvi lõikes 3 nimetatud nõude täitmiseks vajalike andmete loetelu ja nende vormistamisele esitatavad tehnilised nõuded kehtestab [valdkonna eest vastutav minister](#)määrusega.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.07.2014]

§ 160. Dokumendi taastamine

(1) Kui menetlusdokument või kriminaalasja lahendamiseks oluline muu dokument on hävinud, kaotatud või kõrvaldatud ja seda ei ole võimalik taastada, loetakse dokumendi kohtulikult või notariaalselt kinnitatud koopia võrdseks originaaliga.

(2) Kui menetlusdokumenti ei ole võimalik asendada kinnitatud koopiaga, taastatakse menetlusdokument mustandi põhjal, kui see on olemas. Taastatud menetlusdokument loetakse kehtivaks, kui menetlusdokumendi algselt koostanud menetleja oma allkirjaga kinnitab taastatud dokumendi vastavust originaalile.

§ 160¹. Kriminaaltoimik

(1) Kriminaaltoimik on kriminaalasjas kogutud dokumentide kogum.

[RT I, 22.03.2013, 9- jõust. 01.04.2013]

(2) Kohus peab iga kohtus menetletava kriminaalasja kohta kohtutoimikut, kuhu võetakse ajalisel järgnevuses kõik menetlusdokumendid ja muud asjaga seotud dokumendid. Seaduses ettenähtud juhul võetakse kohtutoimiku juurde muud menetlusega seotud esemed.

[RT I, 22.03.2013, 9- jõust. 01.04.2013]

(3) Kohtutoimikut peetakse kirjalike dokumentide kogumina.

[RT I, 22.03.2013, 9- jõust. 01.04.2013]

(4) Kriminaal- ja kohtutoimikut võib pidada ka täielikult või osaliselt digitaalsena.

[RT I, 03.02.2023, 1- jõust. 01.05.2023]

(5) Kui toimikut peetakse digitaalsena, siis paberdokument skaneeritakse ja salvestatakse e-toimiku süsteemis asjakohase menetluse juures. E-toimiku süsteem salvestab automaatselt paberdokumendi süsteemi salvestamise aja ja salvestaja andmed. E-toimiku süsteemi salvestatud paberdokument asendab paberdokumendi. Paberdokument, mis ei kuulu tagastamisele, hävitatakse või vajaduse korral säilitatakse menetleja juures, kes selle digitaalsena peetavasse toimikusse salvestas.

[RT I, 03.02.2023, 1- jõust. 01.05.2023]

(5¹) Kui toimikut peetakse paberil, siis digitaalne dokument trükitakse ning paigutatakse toimikusse. Trükitud dokumendi õigsust ja vastavust digitaalsele dokumendile kinnitab menetleja oma allkirjaga.

[RT I, 03.02.2023, 1- jõust. 01.05.2023]

(6) Kohustuslikule digitaalse toimiku pidamisele ülemineku aja ja korra, tehnilised nõuded digitaalse toimiku pidamisele ja sellega tutvumisele, samuti elektrooniliste dokumentide säilitamisele kehtestab [valdkonna eest vastutav minister](#)määrusega.

[RT I, 03.02.2023, 1- jõust. 01.05.2023]

(7) Digitaalse toimiku ja käesoleva paragrahvi lõikes 5 sätestatud paberdokumendi säilitamise, hävitamise ja arhiveerimise ning arhiveeritud toimiku ja menetlusdokumentidega tutvumise täpsemad nõuded kehtestab [valdkonna eest vastutav minister](#)määrusega.

[RT I, 03.02.2023, 1- jõust. 01.05.2023]

§ 160². Digitaalsete dokumentide edastamine

(1) Kui käesolevas seadustikus ei ole sätestatud teisiti, edastatakse kriminaalmenetluses digitaalsed taotlused, kaebused ja muud dokumendid vahetult, e-toimiku süsteemi või muu selleks ettenähtud infosüsteemi kaudu. Vahetult edastatud digitaalse dokumendi kannab menetleja e-toimiku süsteemi.
[RT I, 03.02.2023, 1- jõust. 01.05.2023]

(2) [Kehtetu -RT I, 03.02.2023, 1- jõust. 01.05.2023]

(3) Advokaadid, notarid, kohtutäiturid, pankrotihaldurid ja riigi- või kohaliku omavalitsuse asutused esitavad avaldused, kaebused ja muud dokumendid menetlejale elektrooniliselt, kui ei ole mõjuvat põhjust esitada menetlusdokument muus vormis.
[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 160³. Nõuded dokumentidele

(1) Nõuded kriminaaltoimikule ja kaitseakti näidisvormi kehtestab [valdkonna eest vastutav minister](#).
[RT I, 06.01.2016, 5- jõust. 16.01.2016]

(1¹) Kriminaalasja kohtueelse menetluse dokumentide näidisvormid kehtestab riigi peaprokurör käesoleva seadustiku § 213 lõike 5 alusel prokuratuurile ja uurimisasutustele antava juhiseiga.
[RT I, 06.01.2016, 5- jõust. 16.01.2016]

(2) Kriminaalmenetluses digitaalallkirjastatud ja muu digitaalse dokumendi vormistamise, edastamise ja säilitamise korra kehtestab [valdkonna eest vastutav minister](#).
[RT I 2008, 28, 180- jõust. 15.07.2008]

(3) Kui toimikut peetakse digitaalsena, kohaldatakse käesolevas seadustikus dokumentide koostamise, vormistamise, edastamise ja säilitamise kohta käivaid nõudeid kooskõlas digitaalse toimiku pidamise vajadustega.
[RT I, 03.02.2023, 1- jõust. 01.05.2023]

(4) Kui käesolev seadustik näeb ette dokumendi allkirjastamise, loetakse allkirjastamisega võrdväärseks ka muu taasesitamist võimaldav kinnitus allkirjastaja poolt, kui kinnituse andja isik ja kinnituse andmise aeg on tuvastatavad.
[RT I, 03.02.2023, 1- jõust. 01.05.2023]

§ 160⁴. Väljakirjutuste tegemine ja koopia saamine

(1) Kui isikul on käesoleva seadustiku alusel õigus tutvuda menetlusdokumendiga, võimaldatakse talle teha sellest väljakirjutusi ja saada tasu eest selle koopia, kui käesolevas seadustikus ei ole reguleeritud teisiti.
[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(2) Kriminaalmenetluse huvides võib prokuratuur motiveeritud määrusega teatud ajaks väljakirjutuste tegemise ja koopia saamise õigust piirata.
[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(3) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud koopia eest tasutakse riigilõivu riigilõivuseaduse § 61 lõikes 1 sätestatud määras.
[RT I, 30.12.2014, 1- jõust. 01.01.2015]

2. jagu Tõlkimine

§ 161. Tõlk

(1) Kui on vaja tõlkida võõrkeelset teksti või kui menetlusosaline ei valda eesti keelt, kaasatakse kriminaalmenetlusesse tõlk. Tõlgi osavõtu menetlustoimingust või kohtuistungist võib korraldada tehnilise lahenduse abil, mis vastab käesoleva seadustiku § 69 lõikes 2 nimetatud nõuetele.
[RT I, 06.05.2020, 1- jõust. 07.05.2020]

(2) Tõlk on erialakeelt oskav või tumma või kurti vahendav isik. Tõlgi ülesannet ei või täita kriminaalmenetluse muu subjekt.

(3) Vannutamata tõlki hoiatatakse, et teadvalt valesti tõlkimise eest võib teda karistada kriminaalkorras.

(4) Tõlgi kohustuslikku osalemist nõudev menetlustoiming on tema puudumise tõttu õigustühine.

(5) Tõlgil on õigus tõlke õigsuse huvides esitada menetlusosalisele küsimusi, tutvuda menetlustoimingu protokolliga ja teha selle kohta avaldusi, mis protokollitakse.

(6) Tõlk on kohustatud tõlkima kõik menetlustoimingu puutuva täpselt ja täielikult ning hoidma saladuses talle tõlkimisel teatavaks saanud andmeid. Kui tõlk ei ole koosseisuline ega valda piisavalt erialakeelt või tumma või kurdi väljendusviisi, on ta kohustatud kriminaalmenetluses osalemisest keelduma.
[RT I, 04.10.2013, 3- jõust. 27.10.2013]

(7) Tõlgi poolt valesti tõlkimise peale võib kahtlustatav või süüdistatav või tema kaitsja esitada kaebuse käesoleva seadustiku §-s 228 sätestatud korras.
[RT I, 04.10.2013, 3- jõust. 27.10.2013]

§ 162. Tõlgi taandumise alused ja tõlgi taandamine

(1) Tõlk on kohustatud kriminaalmenetlusest taanduma käesoleva seadustiku § 49 lõigetes 1 ja 6 sätestatud alustel.
[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(2) Kui tõlk ei ole taandunud käesoleva seadustiku § 49 lõigetes 1 ja 6 sätestatud alustel, võib prokurör, kahtlustatav, süüdistatav, kaitsja, kannatanu või tsiviilkostja esitada tõlgi taandamise taotluse.
[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(2¹) Menetleja võib tõlgi taandada, kui tõlk ei täida oma ülesandeid korrektselt või kui tõlke kvaliteet võib halvendada kahtlustatava või süüdistatava kaitseõiguse teostamist.
[RT I, 04.10.2013, 3- jõust. 27.10.2013]

(3) Taandamisaotlus lahendatakse käesoleva seadustiku § 59 lõigetes 5–6 sätestatud korras.

3. jagu **Isiku väljakutsumine ja kohtuistungi aja avaldamine**

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 163. Kutse

(1) Kutses märgitakse:

- 1) kutsutava isiku nimi;
- 2) kutsuja ametinimetust, nimi ning kontaktandmed;
- 3) kutsumise põhjus ja kellena isik välja kutsutakse;
- 4) juriidilise isiku kutsumise korral, kas kutse on seaduslikule esindajale või esindajale;
- 5) ilmumise kohustuslikkus;
- 6) ilmumise aeg ja koht;
- 7) kriminaalasja number;
- 8) kohustus teatada ilmumata jäämisest ja selle põhjusest;
- 9) ilmumata jäämise tagajärjed.

(2) Kutse lõpposa sisaldab teatist, mis täidetakse, kui kutse antakse isikule allkirja vastu üle. Teatistes märgitakse kutse vastuvõtnud isiku nimi, tema allkiri kutse vastuvõtmise kohta, kutse kättesaamise kuupäev ning kutsutava äraolekul kutse vastuvõtnud isiku kohustus anda kutse kutsutavale esimesel võimalusel võimalusel üle või teatada kutsujale kutse edastamise võimatusest. Kutse vastuvõtmisest keeldumise kohta teeb kutse kättetoimetaja kutse lõpposas olevale teatisele märke, mida kinnitab oma allkirjaga.

(3) Kui isik kutsutakse menetleja juurde käesoleva seadustiku §-s 164 sätestatud korras, märgitakse käesoleva paragrahvi lõikes 2 sätestatud teatisele telefoni või muu sidevahendi number, millel on kutse edastatud.
[RT I, 19.03.2015, 1- jõust. 29.03.2015]

§ 163¹. Isiku väljakutsumine üldmenetluses maakohtus

(1) Maakohtus üldkorras menetletavas kriminaalasjas korraldab tunnistaja, asjatundja ja eksperdi väljakutsumise kohtumenetluse pool, kes taotleb vastava isiku ülekuulamist.
[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(2) Maakohtus üldkorras menetletavas kriminaalasjas korraldab kannatanu, tsiviilkostja, kolmanda isiku ja nende esindajate väljakutsumise prokuratuur.

(3) Maakohtus üldkorras menetletavas kriminaalasjas korraldab süüdistatava väljakutsumise kaitsja või prokuratuur vastavalt eelistungil kokkulepitule. Kui kokkulepet ei saavutata, siis korraldab süüdistatava väljakutsumise prokuratuur.

(4) Kohus väljastab kohtumenetluse pooltele nende taotlusel kutsed eelistungil, märkides kutsele käesoleva seadustiku § 163 lõikes 1 loetletud andmed. Kutsuja ametinimetuse ja andmete kohale märgib kohus kohtumenetluse poole andmed.

(5) Kohus väljastab kaitsjale tema taotlusel rahvastikuregistrist selle isiku aadressi, kes kutsutakse tunnistajana kohtusse kaitsja taotlusel.

(6) Kutse toimetab tunnistajale, asjatundjale ja eksperdile kätte kohtumenetluse pool või tema ülesandel kolmas isik.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(7) Kui prokuratuur täidab käesolevas paragrahvis ettenähtud ülesandeid, laienevad temale käesoleva seadustiku § 213 lõike 1 punktides 5 ja 10 nimetatud õigused. Prokuratuuril on õigus kutsuda kohtumenetluses iseseisvalt välja isikuid, kelle kutsumine on otsustatud eelistungil.

[RT I 2008, 32, 198- jõust. 01.01.2009]

§ 164. Kutse kättetoimetamise üldkord

(1) Isik kutsutakse uurimisasutusse, prokuratuuri ja kohtusse telefoni või muu tehnilise sidevahendi kaudu edastatud kutsega.

[RT I, 19.03.2015, 1- jõust. 29.03.2015]

(2) Kui on alust arvata, et isik hoidub kõrvale menetleja juurde ilmumisest, või kui isik on avaldanud soovi saada kutse kirjalikult, kutsutakse ta uurimisasutusse, prokuratuuri ja kohtusse kirjaliku kutsega.

(3) Kohalviibivatele isikutele uurimisasutuse ametniku, prokuröri või kohtu ette loetud teated võrdsustatakse kutse andmisega allkirja vastu käesoleva seadustiku § 165 lõike 2 mõttes, kui selle kohta tehakse protokollimärke.

(4) Kutse tuleb isikule teatavaks teha või kätte toimetada nii, et talle jääks ilmumiseks piisav ajavaru.

(5) Kutse võib kätte anda iga päev, sõltumata kellaajast.

[RT I 2004, 46, 329- jõust. 01.07.2004]

§ 165. Kirjaliku kutse kättetoimetamise kord

(1) Kirjaliku kutse võib kätte toimetada teatisele antava allkirja vastu, posti teel allkirja vastu väljastatava postisaadetisena või elektrooniliselt.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(2) Kirjalik kutse antakse täisealisele isikule ning vähemalt neljateistaastasele alaealisele allkirja vastu teatisele. Alla neljateistaastasele või psüühikahäirega inimesele adresseeritud kirjalik kutse antakse tema vanemale või muule seadusjärgsele esindajale või eestkostjale allkirja vastu teatisele. Kui kutset ei olnud võimalik kutsutavale kätte anda, antakse see temaga koos elavale täisealisele perekonnaliikmele allkirja vastu teatisele või saadetakse kutsutavale edastamiseks tema töökohta või õppeasutusse.

(3) Postiga saadetud kutse loetakse isiku poolt kättesaaduks postiteenuse osutaja väljastusteates märgitud päevast.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(4) Kutse võib saata menetlusosalistele elektronpostiga menetlusosalise poolt menetlejale avaldatud või menetlusosalise tööandja või isiklikul veebilehel avaldatud elektronposti aadressil. Elektronpostiga edastatud kutse peab sisaldama märget kutse kättesaamise elektroonilise kinnitamise kohustuse kohta. Juhul kui menetleja poolt välja selgitatud elektronposti aadressil saadetud kutse saatmisest alates kolme tööpäeva jooksul ei saada kutse kättesaamise kinnitust, saadetakse kutse allkirja vastu väljastatava postisaadetisena või antakse kutsutavale allkirja vastu.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(4¹) Kui kutse tehakse kättesaadavaks e-toimiku süsteemi kaudu, teatatakse kutse olemasolust kutsutava elektronposti aadressil, mis on näidatud menetlusdokumendis või avaldatud Internetis. Teatis peab sisaldama viidet e-toimiku süsteemis asuvale digitaalsele kutsele ja sellega tutvumiseks antavat tähtaega, milleks on saatmise hetkest kolm päeva. Kutsele ei lisata digitaalallkirja, kui selle saatja ja saatmisaeg on e-toimiku süsteemi kaudu tuvastatavad. E-toimiku süsteemi kaudu kättesaadavaks tehtud kutse loetakse kättetoimetatuks, kui saaja avab selle infosüsteemis või kinnitab infosüsteemis selle vastuvõtmist dokumenti avamata, samuti siis, kui seda teeb muu isik, kellel saaja võimaldab infosüsteemis dokumente näha. Kui kutsega ei ole e-toimiku süsteemi kaudu tutvutud teatise saatmisest arvates kolme päeva jooksul, saadetakse kutse allkirja vastu väljastatava postisaadetisena või antakse kutsutavale allkirja vastu.

[RT I, 22.03.2013, 9- jõust. 01.04.2013]

(5) Teatis kutse allkirja vastu kättetoimetamise kohta, postiteenuse osutaja väljastusteade ning elektronkirja väljatrükk kutse väljastamise kohta ja kinnituse väljatrükk selle kättesaamise kohta lisatakse kriminaaltoimikusse. E-toimiku süsteemi kaudu kutse kättesaamise fakt registreeritakse e-toimiku süsteemis ning väljatrükki kriminaaltoimikusse ei lisata.
[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(6) **Valdkonna eest vastutav ministervõib** määrusega kehtestada täpsemad nõuded kohtumenetluses menetlusdokumentide e-toimiku süsteemi kaudu elektroonilisele kättetoimetamisele.
[RT I, 22.03.2013, 9- jõust. 01.04.2013]

§ 166. Kutse edastamine kinnipeetavale isikule

Kutse vahistatud või vangistust kandvale isikule edastatakse kinnipidamiskoha juhi kaudu, kes korraldab tema ilmumise.

§ 167. Kutse edastamine kaitseväeteenistuses viibivale isikule

Kaitseväeteenistuses olevale isikule edastatakse kutse otsese ülema kaudu, kes korraldab tema ilmumise.
[RT I 2008, 35, 212- jõust. 01.01.2009]

§ 168. Kutse edastamine ajalehekuulutuse kaudu

(1) Kui kannatanuid ja tsiviilkostjaid on palju või kui nende isikuid ei ole võimalik kindlaks teha, võib uurimisasutus, prokuratuur või kohus kutsuda isiku välja ajalehekuulutuse kaudu. Sellisel viisil avaldatud kutse loetakse kätteantuks ajalehekuulutuse avaldamisest alates.

(2) Ajalehekuulutuses märgitakse käesoleva seadustiku § 163 lõikes 2 loetletud andmed.

(3) Ajalehekuulutus avaldatakse kohtuteadete avaldamiseks ettenähtud ajalehes vähemalt kahel korral ja vähemalt nädalase vahega.

(4) Ajalehekuulutuse tekst lisatakse kriminaaltoimikusse.

§ 169. Kutse edastamine isikule, kelle asukoht ei ole teada

Kui isikule ei ole võimalik kutset edastada käesoleva seadustiku §-des 164–167 sätestatud korras, kuulutatakse ta tagaotsitavaks uurimisasutuse, prokuratuuri või kohtu määrusega, järgides käesoleva seadustiku §-s 140 sätestatud.

§ 169¹. Kohtuistungi toimumise aja avaldamine kohtu veebilehel

Kohtuistungi toimumise aeg avaldatakse kohtu veebilehel, märkides kriminaalasja numbrit, täisealise süüdistatava nime ja alaealise süüdistatava nimetähed ning kuriteo kvalifikatsiooni karistusseadustiku vastava paragrahvi, lõike ja punkti järgi, milles isikut süüdistatakse. Kinnise kohtuistungi kohta avaldatakse üksnes toimumise aeg, kriminaalasja number ja märged, et kohtuistung on kinnine. Kohtuistungi toimumise aeg eemaldatakse veebilehelt seitsme päeva möödumisel kohtuistungi toimumisest.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 170. Kutsutu ilmumata jäämise mõjuvad põhjused

(1) Kui kutsutul ei ole võimalik tähtpäevaks ilmuda, peab ta sellest viivitamata teatama.

(2) Ilmumata jäämise mõjuvad põhjused on:

- 1) äraolek, mis ei seonu kriminaalmenetlusest kõrvalehoidumisega;
- 2) kutse mittekättesaamine või hilinenult kättesaamine;
- 3) raske haigestumine või lähedase ootamatu raske haigus, mis ei võimalda isikul ilmuda menetleja juurde;

3¹) osavõtt varem määratud kohtuistungist;

[RT I 2008, 32, 198- jõust. 15.07.2008]

- 4) muu asjaolu, mida uurimisasutus, prokuratuur või kohus peab mõjuvaks.

(3) Kui kuriteo pealtnägija, kelle isikut ei ole tuvastatud, keeldub kriminaalmenetluses tunnistajana osalemast, võib uurimisasutuse ametnik teda isiku tuvastamiseks kinni pidada kuni 12 tundi, mille kohta koostatakse protokoll.

(4) Käesoleva paragrahvi lõike 2 punktis 3 nimetatud takistuse esinemise kohta esitab isik menetlejale tõendi. Tõendi vormi ja väljaandmise korra kehtestab **valdkonna eest vastutav minister**.
[RT I 2004, 46, 329- jõust. 01.07.2004]

6. peatükk MENETLUSTÄHTAJAD

§ 171. Tähtaja arvutamine

- (1) Tähtaega arvutatakse tundides, päevades ja kuudes. Tähtaja hulka ei arvata tundi ega päeva, millest loetakse tähtaja algust.
- (2) Isiku kahtlustatavana kinnipidamise või vahistamise korral arvutatakse tähtaega tema kinnipidamise hetkest. Isiku karistamisel vangistusega arvutatakse tähtaega tema vanglasse karistust kandma saabumise hetkest, kui karistuse kandmise algus ei tulene kohtuotsusest.
[RT I 2008, 19, 132- jõust. 23.05.2008]
- (3) Päevades arvutamise korral lõpeb tähtaeg viimasel tööpäeval kell kakskümmend neli. Kui päevades arvutatava tähtaja lõpp langeb puhkepäevale, on tähtaja viimane päev sellele järgnev esimene tööpäev.
- (4) Kuudes arvutamise korral lõpeb tähtaeg viimase kuu vastaval kuupäeval. Kui tähtaja lõpp langeb kalendrikuule, millel vastav kuupäev puudub, lõpeb tähtaeg selle kuu viimasel päeval.
- (5) Kui kuudes arvutatava tähtaja lõpp langeb puhkepäevale, on tähtaja viimane päev sellele järgnev esimene tööpäev.
- (6) Kui toimingu teeb uurimisasutus, prokuratuur või kohus, siis lõpeb tähtaeg tööaja lõppedes tema asutuses.
- (7) Tähtaega ei ole mööda lastud, kui kaebus on postitatud või üldkasutatava tehnilise sidekanali kaudu edastatud enne tähtaja möödumist. Tähtaega ei ole mööda lastud, kui vahistatu on kaebuse kinnipidamiskoha juhtkonnale esitanud enne tähtaja möödumist.

§ 172. Kaebetähtaja ennistamine

- (1) Mõjuval põhjusel möödalastud kaebetähtaeg ennistatakse selle uurimisasutuse, prokuratuuri või kohtu määrusega, kelle menetluses on kriminaalasi.
- (2) Kaebetähtaja möödalaskmise mõjuvad põhjused on:
 - 1) äraolek, mis ei seonu kriminaalmenetlusest kõrvalehoidumisega;
 - 2) muu asjaolu, mida uurimisasutus, prokuratuur või kohus peab mõjuvaks.
- (3) Ennistamist võib taotleda 14 päeva jooksul alates päevast, millal takistus ära langes.
[RT I, 19.03.2015, 1- jõust. 29.03.2015]

7. peatükk KRIMINAALMENETLUSE KULUD

1. jagu Kriminaalmenetluse kulude liigid

§ 173. Kriminaalmenetluse kulud

- (1) Kriminaalmenetluse kulud on:
 - 1) menetluskulud;
 - 2) erikulud;
 - 3) lisakulud.
- (2) Menetluskulud hüvitab käesoleva seadustiku järgi kohustatud isik menetleja määratud ulatuses.
- (3) Erikulud hüvitab isik, kelle süül need on tehtud. Alaealise isiku tekitatud erikulud võib jätta riigi kanda.
[RT I, 05.12.2017, 1- jõust. 01.01.2018]
- (4) Lisakulud jäävad selle isiku kanda, kellel need on tekkinud.
[RT I 2004, 46, 329- jõust. 01.07.2004]

§ 174. Menetlusvälise isiku kulude hüvitamine

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

Menetluskuludeks ei loeta selle isiku kulusid, kes ei ole menetlusosaline, välja arvatud käesoleva seadustiku § 175 lõike 1 punktides 1–3 nimetatud menetluskulud.
[RT I 2004, 46, 329- jõust. 01.07.2004]

§ 175. Menetluskulud

(1) Menetluskulud on:

- 1) valitud kaitsjale või esindajale makstud mõistliku suurusega tasu ja muud menetlusosalise vajalikud kulud, mis on tekkinud seoses kriminaalmenetlusega;
- 2) kannatanule, tunnistajale, eksperdile ja asjatundjale käesoleva seadustiku § 178 kohaselt makstavad summad, välja arvatud käesoleva seadustiku § 176 lõike 1 punktis 1 nimetatud kulud;
[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]
- 3) riiklikul ekspertiisiasutusel, muul riigiasutusel või juriidilisel isikul seoses ekspertiisi tegemise või joobe tuvastamisega tekkinud kulud;
[RT I 2004, 46, 329- jõust. 01.07.2004]
- 4) määratud kaitsjale määratud tasu ja kulud kuni nende põhjendatud ja vajalikus ulatuses;
[RT I 2009, 1, 1- jõust. 01.01.2010]
- 5) käesoleva seadustiku § 224 lõike 1 kohaselt kaitsjale kriminaaltoimiku materjalist koopia tegemise kulud riigilõivuseaduse § 61 lõikes 1 sätestatud määras;
[RT I, 30.12.2014, 1- jõust. 01.01.2015]
- 6) asitõendite hoiutasu, saate- ja hävitamiskulud;
- 7) konfiskeeritud vara hoiu-, võõrandamis- ning hävitamiskulud;
- 8) tsiviilhagi või avalik-õigusliku nõudeavalduse tagamisest tingitud kulud;
[RT I, 06.01.2016, 5- jõust. 01.01.2017]
- 9) süüdimõistva kohtuotsusega kaasnev sundraha;
- 10) muud menetlejal kriminaalasja menetlemisega tekkinud kulud, välja arvatud need, mida käesoleva seadustiku järgi loetakse eri- või lisakuludeks.

(2) Kui menetlusosalisel on mitu kaitsjat või esindajat, arvatakse menetluskulude hulka neile makstud tasu suuruses, mis ei ületa ühele kaitsjale või esindajale tavapäraselt makstavat mõistliku suurusega tasu.
[RT I 2004, 46, 329- jõust. 01.07.2004]

(3) Kui kahtlustatav või süüdistatav kaitseb end ise, arvatakse menetluskulude hulka vajalikud kaitsekulud. Menetluskulude hulka ei arvata tema ülemääraseid kulusid, mida kaitsja osavõtu korral ei oleks tekkinud.

(4) Menetlusvälisele isikule seoses ekspertiisi tegemisega tekkinud kulud hüvitatakse kohtuekspertiisiseaduses sätestatud tingimustel ja korras.
[RT I 2010, 8, 35- jõust. 01.03.2010]

§ 176. Erikulud

(1) Erikulud on:

- 1) menetlusosalise ilmumata jäämise tõttu kohtuistungis edasilükkamisest tingitud kulud;
- 2) sundtoomise kulud.

(2) Erikulude arvutamise korra ja suuruse määrab [Vabariigi Valitsus](#).

§ 177. Lisakulud

Lisakulud on:

- 1) tasu, mis makstakse menetlusvälisele isikule tõendamiseseme asjaolude kohta saadud teabe eest;
- 2) kahtlustatava või süüdistatava vahi all pidamise kulud;
- 3) tõlgile käesoleva seadustiku § 178 järgi makstavad summad;
- 4) süüteomenetluses tekitatud kahju hüvitamise seaduse alusel kriminaalmenetluses makstavad summad;
[RT I, 20.11.2014, 1- jõust. 01.05.2015]
- 5) käesoleva seadustiku § 175 lõike 1 punktides 1 ja 10 nimetatata riigi- ja omavalitsusasutuste kulud, mis on tekkinud seoses kriminaalmenetlusega;
[RT I 2004, 46, 329- jõust. 01.07.2004]
- 6) tunnistaja esindajale käesoleva seadustiku § 67¹ järgi makstavad summad.
[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 178. Kannatanu, tunnistaja, tõlgi, eksperdi ja asjatundja kulude hüvitamine

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(1) Kannatanule, tunnistajale, koosseisuvälisele tõlgile ning eksperdile ja asjatundjale, kes ei tööta riiklikus ekspertiisiasutusel, hüvitatakse seoses kriminaalmenetlusega tekkinud järgmised kulud:

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

- 1) saamata jäänud sissetulek käesoleva paragrahvi lõike 4 järgi;
- 2) päevaraha;
- 3) sõidu- ja ööbimiskulud.

(2) Tõlgile, eksperdile ja asjatundjale makstakse kohustuste täitmise eest tasu, välja arvatud juhul, kui nad täitsid oma kohustusi ametialase ülesandena. Eksperdile, asjatundjale ja tõlgile makstav tunnitasu ei või olla väiksem töösuhtes olevale isikule minimaalselt maksta lubatud tunnitasust ega ületada seda rohkem kui 50-kordselt.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(3) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 loetletud kulud hüvitatakse ka juhul, kui kohtuistung lükatakse edasi. Tasu ja hüvitist ei maksta isikule, kes edasilükkamise on põhjustanud.

(4) Kannatanule, tunnistajale, tõlgile, eksperdile ja asjatundjale, kellele ei säilitata töökohal palka, hüvitatakse menetleja kutsel ilmumise korral kogu töölt eemalviibitud aja eest tema keskmine palk tööandja töendi alusel. Kui kannatanu, tunnistaja, tõlk, ekspert või asjatundja ei esita tööandja töendit, arvutatakse hüvitis töölt eemalviibitud aja eest, lähtudes kehtivast miinimumpalgast.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(5) Vabariigi Valitsuskehtestab oma määrusega:

[RT I 2006, 21, 160- jõust. 25.05.2006]

1) kannatanule, tunnistajale, tõlgile, eksperdile ja asjatundjale makstava tasu suuruse ning maksmise korra;

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

2) käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud hüvitiste suurused ja maksmise korra;

[RT I 2006, 21, 160- jõust. 25.05.2006]

3) vajaduse korral erisused välisriigis elavale eksperdile, asjatundjale ja tõlgile tasu või hüvitise maksmisel.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 179. Sundraha

(1) Süüdimõistva kohtuotsusega kaasneva sundraha suurus on:

1) esimese astme kuriteos süüdimõistmise korral 2,5 kuupalga alammäära;

[RT I 2008, 19, 132- jõust. 23.05.2008]

2) teise astme kuriteos süüdimõistmise korral 1,5 kuupalga alammäära.

[RT I 2008, 19, 132- jõust. 23.05.2008]

(2) Kui isiku suhtes tehakse süüdimõistev kohtuotsus karistusseadustiku mitme paragrahvi järgi, tuleb tal maksta sundraha, mis vastab raskeima kuriteo astmele.

(3) Karistusseadustiku § 87 lõike 1 alusel alaealisele mõjutusvahendi kohaldamisel sundraha ei määrata.

[RT I, 05.12.2017, 1- jõust. 01.01.2018]

2. jagu Kriminaalmenetluse kulude hüvitamine

§ 180. Menetluskulude hüvitamine süüdimõistva kohtuotsuse korral

(1) Süüdimõistva kohtuotsuse korral hüvitab menetluskulud süüdimõistetu. Seejuures arvestatakse käesoleva seadustiku §-s 182 sätestatud erandeid.

(1¹) Käesoleva seadustiku § 175 lõike 1 punktis 4 sätestatud menetluskulude määramisel arvestab kohus hüvitamise otsuse tegemisel menetluskulude tekkimise aluseid ja asjaolusid.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.07.2014]

(2) Kui ühes kriminaalasjas mõistetakse süüdi mitu isikut, siis otsustab kulude jaotuse kohus, arvestades iga süüdimõistetu vastutuse ulatust ja varalist seisundit.

(3) Menetluskulud määrates arvestab kohus süüdimõistetu varalist seisundit ja resotsialiseerumisväljavaateid. Kui menetluskulude hüvitamine ilmselt käib süüdimõistetule üle jõu, jätab kohus osa neist riigi kanda. Alaealise puhul võib menetluskulud tervikuna jätta riigi kanda. Kohus võib määrata, et kriminaalmenetluse kulud hüvitatakse ositi.

[RT I, 05.12.2017, 1- jõust. 01.01.2018]

§ 181. Menetluskulude hüvitamine õigeksmõistva kohtuotsuse korral

(1) Õigeksmõistva kohtuotsuse korral hüvitab menetluskulud riik, arvestades käesoleva seadustiku §-s 182 sätestatud erandeid.

(2) Õigeksmõistetu hüvitab menetluskulud, mis ta on põhjustanud oma kohustuse süülise täitmata jätmise või eneserõdnaga.

§ 182. Tsviilhagi ja avalik-õigusliku nõudeavaldusega seotud menetluskulude jaotus

[RT I, 06.01.2016, 5- jõust. 01.01.2017]

(1) Tsiviilhagi või avalik-õigusliku nõudeavalduse rahuldamata jätmise korral kannab tsiviilhagi või avalik-õigusliku nõudeavalduse menetlemisest tingitud kulud kannatanu. Kannatanule käesoleva seadustiku § 41 lõike 3¹ korras määratud õigusabi kulud kannab riik.

(2) Tsiviilhagi või avalik-õigusliku nõudeavalduse täieliku rahuldamise korral kannab tsiviilhagi või avalik-õigusliku nõudeavalduse menetlemisest tingitud kulud süüdimõistetule või tsiviilkostja.

(3) Tsiviilhagi või avalik-õigusliku nõudeavalduse osalise rahuldamise korral jaotab kohus tsiviilhagi või avalik-õigusliku nõudeavalduse menetlemisest tingitud kulud kõiki asjaolusid arvestades kannatanu, süüdimõistetule ja tsiviilkostja vahel.

(4) Sõltumata käesoleva paragrahvi lõigetes 1–3 sätestatust võib kohus jätta süüdimõistetule, kannatanul või tsiviilkostjal seoses tsiviilhagi või avalik-õigusliku nõudeavalduse menetlemisega tekkinud kulud osaliselt või täielikult tema enda kanda, kui kulude väljamõistmine vastaspoolelt oleks viimase suhtes äärmiselt ebaõiglane või ebamõistlik.

(5) Tsiviilhagi või avalik-õigusliku nõudeavalduse läbi vaatamata jätmise korral õigeksmõistva kohtuotsuse tegemise või kriminaalmenetluse lõpetamise tõttu kannab tsiviilhagi või avalik-õigusliku nõudeavalduse menetlemisest tingitud kulud riik. Tsiviilhagi või avalik-õigusliku nõudeavalduse muudel põhjustel läbi vaatamata jätmise korral jaotab kohus tsiviilhagi või avalik-õigusliku nõudeavalduse menetlemisega tekkinud kulud kõiki asjaolusid arvestades kannatanu ja riigi vahel.

[RT I, 06.01.2016, 5- jõust. 01.01.2017]

(6) Käesoleva paragrahvi lõigetes 1, 3, 4 ja 5 sätestatud juhtudel, kui tsiviilhagi või avalik-õigusliku nõudeavalduse esitaja on käesoleva seadustiku § 38¹ lõike 3¹, 3² või 3³ alusel prokuratuur, kannab menetluskulud riik.

[RT I, 05.02.2019, 2- jõust. 15.02.2019]

§ 183. Menetluskulude hüvitamine kriminaalmenetluse lõpetamise korral

(1) Kriminaalmenetluse lõpetamise korral kannab menetluskulud riik, kui käesolevas seadustikus ei ole sätestatud teisiti.

(2) Kui kriminaalmenetlus lõpetatakse ja kriminaalasja materjalid saadetakse vääртеomenetluse alustamise otsustamiseks seoses vääртеo tunnuste ilmnemisega, võib nende menetluskulude kandmise, mis oleksid tekkinud ka vääртеomenetluses, jätta otsustamiseks vääртеomenetluse lahendis. Kui vääртеomenetlus jäetakse alustamata, jäävad menetluskulud riigi kanda.

[RT I, 06.01.2016, 5- jõust. 01.07.2016]

§ 184. Menetluskulude hüvitamine vale kuriteoteate esitamise korral

Kui kriminaalmenetlust alustatakse teadvalt vale kuriteoteate alusel, hüvitab menetluskulud kuriteoteate esitaja.

§ 185. Menetluskulude hüvitamine apellatsioonimenetluses

(1) Kui apellatsioonimenetluses tehakse üks käesoleva seadustiku § 337 lõike 1 punktides 2–4 või lõikes 2 nimetatud lahend, kannab menetluskulud riik.

(2) Kui apellatsioonimenetluses tehakse käesoleva seadustiku § 337 lõike 1 punktis 1 nimetatud lahend, jäävad menetluskulud selle isiku kanda, kelle huvides apellatsioon on esitatud. Kui apellatsiooni esitaja on prokuratuur, kannab menetluskulud riik.

[RT I, 19.03.2015, 1- jõust. 29.03.2015]

§ 186. Menetluskulude hüvitamine kassatsiooni- ja teistmismenetluses

(1) Kui kassatsioonimenetluses tehakse üks käesoleva seadustiku § 361 lõike 1 punktides 2–7 nimetatud lahend, kannab menetluskulud riik.

[RT I, 19.03.2015, 1- jõust. 29.03.2015]

(2) Kui kassatsioonimenetluses tehakse käesoleva seadustiku § 361 lõike 1 punktis 1 nimetatud lahend, jäävad menetluskulud selle isiku kanda, kelle huvides kassatsioon on esitatud. Kui kassatsiooni esitaja on prokuratuur, kannab menetluskulud riik.

[RT I, 19.03.2015, 1- jõust. 29.03.2015]

(3) Teistmisavalduse rahuldamata jätmise korral võib menetluskulude hüvitamise panna avaldajale.

§ 187. Menetluskulude hüvitamine määruskaebuse lahendamise menetluses

(1) Määruskaebuse lahendamise menetluses kohtumääruse tühistamise korral kannab menetluskulud riik.

(2) Kui määruskaebust ei rahuldata, jäävad menetluskulud selle isiku kanda, kelle huvides määruskaebus on esitatud. Kui rahuldamata jäetud määruskaebus on esitatud kahtlustatava, süüdistatava või kolmanda isiku huvides, otsustatakse määruskaebuse lahendamise menetluses tekkinud menetluskulu hüvitamiseks kohustatud isik kriminaalasjas lõpplahendi tegemisel, juhindudes käesoleva seadustiku §-des 180–184, 187¹ ja 188 sätestatust.

[RT I, 19.03.2015, 1- jõust. 29.03.2015]

§ 187¹. Menetluskulude hüvitamine konfiskeerimismenetluses

(1) Konfiskeerimistaotluse rahuldamise korral hüvitab kuriteoga saadud vara konfiskeerimise menetluse menetluskulud süüdimõistetu. Konfiskeerimistaotluse osalise rahuldamise korral võib kohus jätta osa menetluskulusid riigi kanda.

(2) Konfiskeerimistaotluse rahuldamata jätmise korral hüvitab menetluskulud riik.

[RT I 2007, 2, 7- jõust. 01.02.2007]

§ 188. Alaealise kohustus hüvitada kriminaalmenetluse kulud

Kui kriminaalmenetluse kulud on kohustatud hüvitama alaealine, võib menetleja panna kulude hüvitamise tema vanemale, eestkostjale või kasvatusasutusele.

3. jagu

Kriminaalmenetluse kulude hüvitamise otsustus

§ 189. Kriminaalmenetluse kulude hüvitamise otsustus

(1) Kohtueelses menetluses otsustatakse kriminaalmenetluse kulude hüvitamine uurimisasutuse või prokuratuuri määrusega.

(2) Kohtumenetluses otsustatakse kriminaalmenetluse kulude hüvitamine kohtumääruse või kohtuotsusega.

(3) Kui kriminaalmenetluse kulude hüvitamine on ette nähtud kohtuotsuses, võib selle vaidlustada kohtuotsusest eraldi käesoleva seadustiku 15. peatüki kohaselt.

(4) Määratud kaitsja tasu suuruse ja kulude hüvitamise ulatuse kindlaksmääramise taotlus lahendatakse digitaalselt uurimisasutuse, prokuratuuri või kohtu infosüsteemis.

[RT I, 21.05.2014, 1- jõust. 31.05.2014]

(5) Juhud, millal menetleja võib lahendada pabertaotluse pealdisena käesoleva paragrahvi lõikes 4 nimetatud taotlusel, kehtestab [valdkonna eest vastutav minister](#) määrusega.

[RT I, 21.05.2014, 1- jõust. 31.05.2014]

(5¹) Kannatanu, tunnistaja, tõlgi, eksperdi ja asjatundja kulude hüvitamise võib menetleja lahendada pealdisena vastaval taotlusel.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.07.2014]

§ 190. Kriminaalmenetluse kulude hüvitamise otsustuse sisu

Kriminaalmenetluse kulude hüvitamise otsustuses määrab menetleja:

1) kes menetluskulud hüvitab ja kui suur on menetluskuludest igäihe osa absoluutsummana või kui see ei ole võimalik, siis murdosana väljendatult;

2) erikulude suuruse ja erikulud hüvitama kohustatud isiku;

3) kas ja millises ulatuses rahuldada isiku taotlus hüvitada talle süüteomenetluses tekitatud kahju süüteomenetluses tekitatud kahju hüvitamise seaduse kohaselt.

[RT I, 20.11.2014, 1- jõust. 01.05.2015]

§ 191. Kriminaalmenetluse kulude hüvitamise otsustuse vaidlustamine

(1) Prokuratuur või menetlusosaline, kellel on kriminaalmenetluse kulude hüvitamise otsustuse alusel tekkinud kohustus kriminaalmenetluse kulud hüvitada, võib otsustuse vaidlustada vastavalt käesoleva seadustiku § 228 või 229 sätetele, apellatsioonilis või kassatsioonilis või käesoleva seadustiku 15. peatüki kohaselt.

(2) Kriminaalmenetluse kulude hüvitamise otsustuse peale esitatud määruskaebust läbi vaadates võib kohus määruskaebuse sisust sõltumata laiendada määruskaebuse läbivaatamise piire kogu kriminaalmenetluse kulude hüvitamise otsustusele.

(3) Kohtuotsuse peale esitatud apellatsiooni või kassatsiooni läbi vaadates võib ringkonnakohus või Riigikohus teha uue kriminaalmenetluse kulude hüvitamise otsustuse kulude vaidlustamisest sõltumata.

§ 192. Kuluhüvitise määramine

(1) Kuluhüvitis on rahasumma, mille isik peab tasuma kriminaalmenetluse kulude hüvitamise otsustuse alusel.

(2) Kriminaalmenetluse kulude hüvitamise otsustuse alusel ja menetlusosalise või prokuratuuri taotlusel määrab menetleja kindlaks kuluhüvitise suuruse, kui:

- 1) kriminaalmenetluse kulude hüvitamise otsustuses on menetluskulude jaotus väljendatud murdosades;
- 2) kriminaalmenetluse kulude hüvitamise otsustuses on kulud jaotatud vastuoluliselt;
- 3) kriminaalmenetluse kulude hüvitamise otsustuses on määratud hüvitamisele kulu, mille suurus ei olnud määramise ajal teada.

(3) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud määruse võib vaidlustada käesoleva seadustiku § 191 lõikes 1 sätestatud korras.

[RT I 2004, 46, 329- jõust. 01.07.2004]

8. peatükk KOHTUEELNE MENETLUS

1. jagu Kriminaalmenetluse alustamine ja lõpetamine

§ 193. Kriminaalmenetluse alustamine

(1) Uurimisasutus või prokuratuur alustab kriminaalmenetlust esimese uurimis- või muu menetlustoiminguga, kui selleks on ajend ja alus ning puuduvad käesoleva seadustiku § 199 lõikes 1 sätestatud asjaolud.

(2) Kui kriminaalmenetlust alustab uurimisasutus, teatab ta menetluse alustamisest viivitamata prokuratuurile.

(3) Kui kriminaalmenetlust alustab prokuratuur, edastab ta kriminaalasja materjalid uurimisalluvuse kohaselt.

§ 194. Kriminaalmenetluse ajend ja alus

(1) Kriminaalmenetluse ajend on kuriteoteade või kuriteole viitav muu teave.

(2) Kriminaalmenetluse alus on kuriteo tunnuste sedastamine kriminaalmenetluse ajendis.

§ 195. Kuriteoteade

(1) Kuriteoteade esitatakse uurimisasutusele või prokuratuurile suuliselt või kirjalikult.

(2) Teade, milles isikut süüstatakse kuriteos, on kuriteokaebus.

(3) Kohapeal vahetult esitatud suuline kuriteoteade protokollitakse ja protokoll koopia antakse kuriteoteate esitajale. Telefoni teel edastatud kuriteoteade talletatakse kirjalikult või helisalvestatakse.

[RT I, 06.01.2016, 5- jõust. 16.01.2016]

(4) Kui kuriteoteate esitajaks on füüsilisest isikust kannatanu, saadetakse talle kuriteoteate kättesaamise kohta 20 päeva jooksul selle saamisest arvates kirjalik kinnitus, mis võib sisalduda kriminaalmenetluse mittealustamise teatises või kutses menetlustoimingule.

[RT I, 06.01.2016, 5- jõust. 16.01.2016]

(5) Vajaduse korral osutatakse kannatanust kuriteoteate esitajale keeleabi. Kannatanu soovil antakse talle kinnitus kuriteoteate vastuvõtmise kohta talle arusaadavas keeles.

[RT I, 06.01.2016, 5- jõust. 16.01.2016]

§ 196. Vägivaldsest surmast teatamine

(1) Kui on alust oletada, et isiku surm on saanud kuriteo tagajärjel või kui leitakse laip, mille isikut ei ole võimalik kindlaks teha, tuleb sellest viivitamata teatada uurimisasutusele või prokuratuurile.

(2) Kui tervishoiutöötajal tekib laipa lahates kahtlus, et isiku surm on saanud kuriteo tagajärjel, on ta kohustatud sellest viivitamata teatama uurimisasutusele või prokuratuurile.

[RT I 2004, 46, 329- jõust. 01.07.2004]

§ 197. Kuriteole viitav muu teave

(1) Kriminaalmenetluse ajendiks võib olla prokuratuuri või uurimisasutuse sedastatud teabelevis avaldatud kuriteole viitav teave.

(2) Kriminaalmenetluse ajend võib olla kuriteole viitav teave, mille on sedastanud uurimisasutus või prokuratuur oma ülesandeid täites.

§ 198. Kuriteoteatele vastamine

(1) Uurimisasutus või prokuratuur on kohustatud kuriteoteate saamisest alates kümne päeva jooksul teatama kuriteoteate esitajale kriminaalmenetluse alustamata jätmisest käesoleva seadustiku § 199 lõike 1 või 2 kohaselt.

[RT I 2004, 46, 329- jõust. 01.07.2004]

(1¹) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud tähtaega võib pikendada kümne päeva võrra, kui kriminaalmenetluse alustamise või alustamata jätmise otsustamiseks on vaja nõuda kuriteoteate esitajalt täiendavaid andmeid. Kuriteoteate esitajat teavitatakse vastamise tähtaja pikendamisest ja pikendamise põhjustest.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(1²) Kriminaalmenetluse alustamata jätmise teates võib uurimisasutus või prokuratuur jätta põhjenduse esitamata, märkides kuriteoteate esitaja õiguse esitada kümne päeva jooksul alates teate saamisest menetlejale taotlus kirjalike põhjendustega teate saamiseks. 15 päeva jooksul taotluse saamisest koostab menetleja põhjendustega teate.

[RT I, 11.03.2023, 2- jõust. 01.05.2023]

(2) Kuriteokaebuse esitamise korral teatab uurimisasutus või prokuratuur kriminaalasja alustamata jätmisest ka isikule, kelle kohta kuriteokaebus on esitatud, välja arvatud juhul, kui seadusest tulenevalt tagatakse kuriteost teavitamise fakti konfidentsiaalsus või kui teatamata jätmine on vajalik kuriteo ärahoidmiseks.

[RT I, 29.06.2012, 1- jõust. 01.04.2013]

§ 199. Kriminaalmenetlust välistavad asjaolud

(1) Kriminaalmenetlust ei alustata, kui:

- 1) puudub kriminaalmenetluse alus;
- 2) kuriteo aegumistähtaeg on möödunud;
- 3) amnestiaakt välistab karistuse kohaldamise;
- 4) kahtlustatav või süüdistatav on surnud või juriidilisest isikust kahtlustatav või süüdistatav on lõppenud;

[RT I 2004, 46, 329- jõust. 01.07.2004]

5) samas süüdistuses on isiku suhtes jõustunud kohtulahend või kriminaalmenetluse lõpetamise määrus käesoleva seadustiku §-s 200 sätestatud alusel;

[RT I 2004, 46, 329- jõust. 01.07.2004]

6) kahtlustatav või süüdistatav on parandamatult haigestunud ning ei ole seetõttu võimeline kriminaalmenetluses osalema ega karistust kandma;

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

7) tegemist on karistusseadustiku §-des 414, 415, 418, 418¹ ja 418² sätestatud kuritegudega ning isik loovutab vabatahtlikult ebaseaduslikus valduses oleva tulirelva, lõhkeseadeldise või selle olulise osa, laskemoona või lõhkeaine;

[RT I, 12.12.2024, 1- jõust. 01.01.2025]

8) kriminaalmenetlus on koondatud teise riiki käesoleva seadustiku §-des 436¹–436⁶ sätestatud alustel.

[RT I, 06.01.2016, 5- jõust. 16.01.2016]

(2) Kriminaalmenetlust ei alustata, kui kahtlustatava kinnipidamine asendatakse vastavalt käesoleva seadustiku §-le 219.

(3) Kriminaalmenetlust jätkatakse, kui seda rehabiliteerimise eesmärgil taotleb:

[RT I 2004, 46, 329- jõust. 01.07.2004]

1) kahtlustatav või süüdistatav käesoleva paragrahvi lõike 1 punktides 2 ja 3 sätestatud juhtudel;

2) surnud kahtlustatava või süüdistatava esindaja käesoleva paragrahvi lõike 1 punktis 4 sätestatud juhul;

[RT I 2004, 46, 329- jõust. 01.07.2004]

3) kahtlustatav, süüdistatav või tema esindaja käesoleva paragrahvi lõike 1 punktis 6 sätestatud juhul.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 200. Kriminaalmenetluse lõpetamine kriminaalmenetlust välistava asjaolu ilmnemisel

Kui kohtueelses menetluses ilmneb käesoleva seadustiku §-s 199 nimetatud asjaolu, mis välistab kriminaalmenetluse, lõpetatakse menetlus uurimisasutuse määruse alusel ja prokuratuuri loal või prokuratuuri määrusega.

§ 200¹. Kriminaalmenetluse lõpetamine kuriteo toimepannud isiku tuvastamatuse tõttu

(1) Kui kohtueelses menetluses ei ole kindlaks tehtud isikut, kes on kuriteo toime pannud, ning ei ole võimalik koguda lisatõendeid või nende kogumine ei ole otstarbekas, lõpetatakse menetlus uurimisasutuse määruse alusel ja prokuratuuri loal või prokuratuuri määrusega. Menetluse võib mõne kahtlustatava või kuriteo suhtes lõpetada ka osaliselt.

[RT I, 06.01.2016, 5- jõust. 16.01.2016]

(2) Lõikes 1 ettenähtud aluste äralangemise korral uuendatakse menetlus käesoleva seadustiku §-s 193 sätestatud korras.

[RT I 2004, 46, 329- jõust. 01.07.2004]

§ 201. Kriminaalmenetluse lõpetamine alaealise toimepanija korral

[RT I, 05.12.2017, 1- jõust. 01.01.2018]

(1) Kui kriminaalmenetlust ei alustata või see lõpetatakse põhjusel, et õigusvastase teo on toime pannud oma ea tõttu süüvõimetu alaealine, selgitab uurimisasutus või prokuratuur alaealisele ja tema seaduslikule esindajale kuriteo tunnustega teo olemust ja kriminaalmenetluse lõpetamise alust. Uurimisasutus või prokuratuur võib saata teavituse ja vajalikus mahus koopia kriminaalasja materjalidest alaealise elukoha järgsesse kohaliku omavalitsuse üksusse.

(2) Kui prokuratuur leiab, et isikut, kes pani kuriteo toime vähemalt neljateist-, kuid alla kaheksateistaastasena, saab mõjutada karistust või karistusseadustiku §-s 87 ettenähtud mõjutusvahendit kohaldamata, võib prokuratuur kriminaalmenetluse lõpetada, isikut hoiatada ning vajaduse korral kohaldada tema nõusolekul järgmisi kohustusi:

- 1) 10–60 tundi üldkasulikku tööd;
- 2) kuriteoga tekitatud kahju hüvitamine või heastamine;
- 3) sotsiaalprogramm;
- 4) sõltuvus- või muu ravi;
- 5) vahendusteenus;

[RT I, 06.01.2023, 1- jõust. 01.04.2023]

- 6) muu asjakohane kohustus.

(3) Prokuratuur määrab käesoleva paragrahvi lõike 2 alusel kohustuse täitmiseks tähtaja, mis ei või olla pikem kui kümme kuud. Kui isik ei täida määratud tähtaja jooksul talle pandud kohustust, võib prokuratuur kriminaalmenetluse määrusega uuendada.

(4) Enne kriminaalmenetluse lõpetamist käesoleva paragrahvi lõike 2 alusel tuleb alaealisena kuriteo toimepannud isikule ja tema seaduslikule esindajale selgitada kuriteo tunnustega teo olemust ja kriminaalmenetluse lõpetamise alust. Käesoleva paragrahvi alusel alaealise suhtes kriminaalmenetluse lõpetamise korral võib prokurör saata teavituse ja vajalikus mahus koopia kriminaalasja materjalidest alaealise elukoha järgsesse kohaliku omavalitsuse üksusse.

[RT I, 05.12.2017, 1- jõust. 01.01.2018]

§ 202. Kriminaalmenetluse lõpetamine avaliku menetlushuvi puudumise korral ja kui süü ei ole suur

(1) Kui kriminaalmenetluse ese on teise astme kuritegu ja selles kahtlustatava või süüdistatava isiku süü ei ole suur ning ta on heastanud või asunud heastama kuriteoga tekitatud kahju ja tasunud kriminaalmenetluse kulud või võtnud endale kohustuse tasuda kulud ning kui kriminaalmenetluse jätkamiseks puudub avalik menetlushuvi, võib prokuratuur kahtlustatava või süüdistatava nõusolekul taotleda, et kohus kriminaalmenetluse lõpetaks.

(2) Kriminaalmenetluse lõpetamise korral võib kohus prokuratuuri taotlusel ja kahtlustatava või süüdistatava nõusolekul panna talle kohustuse määratud tähtjaks:

- 1) tasuda kriminaalmenetluse kulud ja hüvitada kuriteoga tekitatud kahju;
- 2) maksta kindel summa riigituludesse või sihtotstarbeliseks kasutamiseks üldsuse huvides;
- 3) teha 10–240 tundi üldkasulikku tööd. Üldkasuliku töö tegemisele kohaldatakse karistusseadustiku § 69 lõikes 2, lõike 4 teises lauses ja lõikes 5 sätestatud;

[RT I, 19.03.2019, 3- jõust. 01.07.2019]

- 4) alluda ettenähtud ravile;

[RT I, 19.03.2019, 3- jõust. 01.07.2019]

4¹) mitte tarvitada narkootilisi või psühhotroopseid aineid või alkoholi;
[RT I, 19.03.2019, 3- jõust. 01.07.2019]

5) osaleda sotsiaalprogrammis;
[RT I, 12.07.2014, 1- jõust. 01.01.2015]

6) alluda karistusseadustiku § 75¹lõikes 1 sätestatud alkoholi tarvitamise keelu täitmist kontrolliva elektroonilise seadme valvele;
[RT I, 19.03.2019, 3- jõust. 01.07.2019]

7) täita muu asjakohane kohustus.
[RT I, 19.03.2019, 3- jõust. 01.07.2019]

(3) Käesoleva paragrahvi lõike 2 punktides 1–3 ja 6 loetletud kohustuste täitmise tähtaeg ei või olla pikem kui kuus kuud. Käesoleva paragrahvi lõike 2 punktides 4–5 nimetatud kohustuste täitmise tähtaeg ei või olla pikem kui kaheksateist kuud.
[RT I, 19.03.2019, 3- jõust. 01.07.2019]

(4) Prokuratuuri taotluse lahendab kohtunik ainuisikuliselt määrusega. Vajaduse korral kutsutakse taotluse lahendamiseks kohtuniku juurde prokurör ja kahtlustatav või süüdistatav ning kahtlustatava või süüdistatava taotlusel ka kaitsja.

(5) Kui kohtunik ei nõustu prokuratuuri esitatud taotlusega, tagastab ta menetluse jätkamiseks kriminaalasja oma määrusega.

(6) Kui isik, kelle suhtes on kriminaalmenetlus lõpetatud käesoleva paragrahvi lõike 2 kohaselt, ei täida talle pandud kohustust, uuendab prokuratuuri taotlusel kohus kriminaalmenetluse oma määrusega. Karistuse mõistmisel arvestatakse kohustuste osa, mille isik on täitnud.
[RT I 2007, 11, 51- jõust. 18.02.2007]

(7) Kui kriminaalmenetluse esemeks on teise astme kuritegu, mille eest karistusseadustiku eriosa ei näe karistusena ette vangistuse alammäära või näeb karistusena ette ainult rahalise karistuse, võib käesoleva paragrahvi lõigetes 1 ja 2 sätestatud alustel kriminaalmenetluse lõpetada ja kohustused määrata prokuratuur. Lõpetatud kriminaalmenetluse võib prokuratuur käesoleva paragrahvi lõikes 6 sätestatud alustel oma määrusega uuendada.

§ 203. Kriminaalmenetluse lõpetamine karistuse ebaotstarbekuse tõttu

(1) Kui kriminaalmenetluse ese on teise astme kuritegu, võib prokuratuur kahtlustatava või süüdistatava ja kannatanu nõusolekul taotleda, et kohus kriminaalmenetluse lõpetaks, kui:

1) selle kuriteo eest mõistetav karistus oleks tühine, võrreldes kahtlustatavale või süüdistatavale mõne teise kuriteo toimepanemise eest mõistetud või eeldatavalt mõistetava karistusega;

2) selle kuriteo eest karistuse mõistmist ei ole oodata mõistliku aja jooksul ning kui kahtlustatavale või süüdistatavale muu kuriteo toimepanemise eest mõistetud või eeldatavalt mõistetav karistus on piisav karistuse eesmärkide saavutamiseks ja avaliku menetlushuvi rahuldamiseks.

(1¹) Kui karistusseadustiku 12. peatüki 1. jaos sätestatud kuriteo toimepanemises kahtlustatavat või süüdistatavat isikut võib sõltuvushäire ravimise või selle häire kontrolli all hoidmisega mõjutada edaspidi hoiduma süütegude toimepanemisest, võib prokuratuur kahtlustatava või süüdistatava nõusolekul taotleda, et kohus lõpetaks kriminaalmenetluse isiku ravile suunamise või häire muul viisil kontrolli all hoidmise tingimusel. Kohus võib kahtlustatavale või süüdistatavale panna kohustusi käesoleva seadustiku § 202 lõigetes 2 ja 3 sätestatu kohaselt.
[RT I, 19.03.2019, 3- jõust. 01.07.2019]

(2) Prokuratuuri taotluse lahendab kohtunik ainuisikuliselt määrusega. Vajaduse korral kutsutakse taotluse lahendamiseks kohtuniku juurde prokurör ja kahtlustatav või süüdistatav ning kahtlustatava või süüdistatava taotlusel ka kaitsja.

(3) Kui kohtunik ei nõustu prokuratuuri esitatud taotlusega, tagastab ta menetluse jätkamiseks kriminaalasja oma määrusega.

(4) Kui kriminaalmenetlus oli lõpetatud, arvestades kahtlustatavale või süüdistatavale muu kuriteo eest mõistetud karistust, mis hiljem tühistatakse, võib kohus prokuratuuri taotlusel kriminaalmenetluse oma määrusega uuendada.

(5) Kui kriminaalmenetlus oli lõpetatud, arvestades kahtlustatavale või süüdistatavale mõne teise kuriteo eest eeldatavalt mõistetavat karistust, võib kohus prokuratuuri taotlusel kriminaalmenetluse uuendada juhul, kui mõistetud karistus ei vasta käesoleva paragrahvi lõike 1 punktides 1 ja 2 nimetatud eeldustele.

(5¹) Kui kriminaalmenetlus lõpetati käesoleva paragrahvi lõikes 1¹ sätestatud tingimustel, võib kohus prokuratuuri taotlusel määrusega kriminaalmenetluse uuendada, kui isik ei täida talle pandud kohustusi, võtab tagasi nõusoleku või hoiab ravist kõrvale või kui ravi katkestatakse arsti ettekirjutusel.
[RT I, 19.03.2019, 3- jõust. 01.07.2019]

(6) Kui kriminaalmenetluse esemeks on teise astme kuritegu, mille eest karistusseadustiku eriosa ei näe karistusena ette vangistuse alammäära või näeb karistusena ette ainult rahalise karistuse, võib käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud alustel kriminaalmenetluse lõpetada prokuratuur. Lõpetatud kriminaalmenetluse võib prokuratuur käesoleva paragrahvi lõigetes 4 ja 5 sätestatud alustel oma määrusega uuendada.
[RT I 2004, 46, 329- jõust. 01.07.2004]

§ 203¹. Kriminaalmenetluse lõpetamine kuriteoga tekitatud kahju heastamise tõttu [RT I, 06.01.2023, 1- jõust. 01.04.2023]

(1) Kui kriminaalmenetluse esemeks oleva teise astme kuriteo asjaolud on selged, kriminaalmenetluse jätkamiseks puudub avalik menetlushuvi ning kahtlustatav või süüdistatav on kannatanuga kokku leppinud kuriteoga tekitatud kahju heastamises käesoleva seadustiku §-s 203² sätestatud korras, võib prokuratuur kahtlustatava või süüdistatava ja kannatanu nõusolekul taotleda, et kohus kriminaalmenetluse lõpetaks. Kriminaalmenetluse lõpetamine ei ole lubatud:

[RT I, 06.01.2023, 1- jõust. 01.04.2023]

1) karistusseadustiku §-des 133¹, 133², 134, 138–139, 141¹ ja 143 nimetatud kuritegudes ning §-s 144 nimetatud kuriteos, kui kannatanu on noorem kui kaheksateistaastane;

[RT I, 20.12.2019, 1- jõust. 30.12.2019]

2) täisealise poolt alla neljateistaastase kannatanu vastu toimepandud kuritegudes;

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.07.2014]

3) kui kuriteo tagajärjeks oli inimese surm;

4) inimsusevastastes ja rahvusvahelise julgeoleku vastastes, riigivastastes, ametialastes, üldohtlikes ning õigusemõistmises vastastes kuritegudes.

(2) Prokuratuuri taotluse lahendab kohtunik ainuisikuliselt määrusega. Vajaduse korral kutsutakse taotluse lahendamiseks kohtuniku juurde vahendaja, prokurör, kannatanu, kahtlustatav või süüdistatav ning kahtlustatava või süüdistatava taotlusel ka kaitsja.

[RT I, 06.01.2023, 1- jõust. 01.04.2023]

(3) Kriminaalmenetluse lõpetamise korral paneb kohus prokuratuuri taotlusel ja kahtlustatava või süüdistatava nõusolekul talle kohustuse tasuda kriminaalmenetluse kulud ja täita käesoleva seadustiku § 203² lõikes 3 sätestatud vahenduskokkuleppe mõningaid või kõiki tingimusi. Kohustuse täitmise tähtaeg ei või ületada kuut kuud. Määruse koopia saadetakse vahendajale.

[RT I, 06.01.2023, 1- jõust. 01.04.2023]

(4) Kui kohtunik ei nõustu prokuratuuri esitatud taotlusega, tagastab ta menetluse jätkamiseks kriminaalaja oma määrusega.

(5) Kui isik, kelle suhtes on kriminaalmenetlus lõpetatud käesoleva paragrahvi lõike 1 kohaselt, ei täida talle pandud kohustusi või paneb kuue kuu jooksul pärast menetluse lõpetamist sama kannatanu suhtes toime uue tahtliku kuriteo, uuendab kohus prokuratuuri taotlusel kriminaalmenetluse oma määrusega.

[RT I, 19.03.2015, 1- jõust. 29.03.2015]

(6) Kui kriminaalmenetluse esemeks on teise astme kuritegu, mille eest karistusseadustiku eriosa ei näe karistusena ette vangistuse alammäära või näeb karistusena ette ainult rahalise karistuse, võib käesoleva paragrahvi lõigetes 1 ja 3 sätestatud alustel kriminaalmenetluse lõpetada ja kohustused määrata prokuratuur. Lõpetatud kriminaalmenetluse võib prokuratuur käesoleva paragrahvi lõikes 5 sätestatud alustel oma määrusega uuendada.

(7) Kannatanul on õigus esitada kaebus käesoleva paragrahvi alusel tehtud kriminaalmenetluse lõpetamise määruse peale määruse koopia saamisest alates kümne päeva jooksul käesoleva seadustiku §-des 228–232 või §-des 383–392 sätestatud korras.

[RT I 2007, 11, 51- jõust. 18.02.2007]

§ 203². Vahendusmenetlus

[RT I, 06.01.2023, 1- jõust. 01.04.2023]

(1) Prokuratuur või kohus võib käesoleva seadustiku § 203¹ lõikes 1 sätestatud alustel saata kahtlustatava või süüdistatava ja kannatanu vahendusmenetlusesse eesmärgiga saavutada kokkulepe kuriteoga tekitatud kahju heastamiseks. Vahendusmenetluse rakendamiseks on vajalik kahtlustatava või süüdistatava ja kannatanu nõusolek. Alaealise või psüühikahäirega isiku puhul on vajalik ka tema vanema või muu seadusjärgse esindaja või eestkostja nõusolek.

(2) Prokuratuur või kohus saadab vahendusmenetluse rakendamise määruse vahendajale vahendamise korraldamiseks.

(3) Vahendaja vormistab vahendamise kirjaliku vahenduskokkuleppena, millele kirjutavad alla kahtlustatav või süüdistatav ja kannatanu ning alaealise või psüühikahäirega isiku seadusjärgne esindaja või eestkostja. Vahenduskokkulepe peab sisaldama kuriteoga tekitatud kahju heastamise korda ja tingimusi. Vahenduskokkulepe võib sisaldada muid tingimusi.

(4) Vahendaja saadab prokuratuurile vahenduse käiku kirjeldava aruande. Kui kahtlustatav või süüdistatav ja kannatanu on saavutanud kokkuleppe kuriteoga tekitatud kahju heastamises, lisatakse aruandele vahenduskokkuleppe koopia.

(5) Pärast kriminaalmenetluse lõpetamist kontrollib vahendaja käesoleva seadustiku § 203¹ lõikes 3 sätestatud korras kohustusena kinnitatud vahenduskokkuleppe tingimuste täitmist. Vahendajal on õigus nõuda kohustuse täitmist kinnitavate dokumentide ja teabe esitamist. Kohustuse täitmisest või täitmata jätmisest teavitab vahendaja prokuratuuri.

(6) Vahendajal on oma ülesannete täitmisel õigus prokuratuuri või kohtu loal ja tema määratud ulatuses tutvuda kriminaalasja materjalidega. Vahendaja on kohustatud hoidma saladuses talle seoses vahendusmenetlusega teatavaks saanud asjaolud. Kohus või prokuratuur võib vahendaja välja kutsuda suuliseks küsitlemiseks, et selgitada vahendusmenetluse kokkuleppe sisu.
[RT I, 06.01.2023, 1- jõust. 01.04.2023]

§ 204. Kriminaalmenetluse lõpetamine välisriigi kodaniku toimepandud kuriteos või välisriigis toimepandud kuriteos

(1) Prokuratuur võib määrusega lõpetada kriminaalmenetluse, kui:

- 1) kuritegu on toime pandud väljaspool käesoleva seadustiku ruumilist kehtivust;
- 2) kuriteo on toime pannud välisriigi kodanik Eesti Vabariigi territooriumil paikneval välisriigile kuuluval laeval või õhusõidukil;
- 3) kuriteost osavõtja on pannud kuriteo toime Eesti Vabariigi territooriumil, kuid kuriteo tagajärjed saabusid väljaspool käesoleva seadustiku ruumilist kehtivust;
- 4) on tehtud otsus oletatava kurjategija välisriigile väljaandmise kohta.
- 5) [kehtetu -RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(2) Prokuratuur võib määrusega lõpetada kriminaalmenetluse välisriigis toimepandud kuriteos, mille tagajärjed saabusid Eesti Vabariigi territooriumil, kui menetlemisega võivad kaasnedä rasked tagajärjed Eesti Vabariigile või kui teo menetlemine on vastuolus muude avalike huvidega.

(3) Kriminaalmenetluse lõpetamine riiklike majandushuvide, välispoliitiliste huvide või muude kaalutluste alusel ei ole lubatud, kui see oleks vastuolus Eestile siduva välislepinguga.
[RT I 2008, 33, 200- jõust. 28.07.2008]

§ 205. Kriminaalmenetluse lõpetamine seoses isikult tõendamiseseme asjaolude väljaselgitamisel saadud abiga

(1) Riigiprokuratuur võib oma määrusega kriminaalmenetluse kahtlustatava või süüdistatava isiku suhtes tema nõusolekul lõpetada, kui kahtlustatav või süüdistatav on oluliselt kaasa aidanud avaliku menetluse vii seisukohalt tähtsa kuriteo tõendamiseseme asjaolude selgitamisele ja kui ilma selleta oleks selle kuriteo avastamine ja tõendite kogumine olnud välistatud või oluliselt raskendatud.
[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(2) Riigiprokuratuur võib oma määrusega menetluse uuendada, kui kahtlustatav või süüdistatav on loobunud kuriteo tõendamiseseme asjaolude väljaselgitamisele kaasaaitamisest või kui ta kolme aasta jooksul pärast menetluse lõpetamist on pannud toime uue tahtliku kuriteo.
[RT I 2004, 46, 329- jõust. 01.07.2004]

§ 205¹. Kriminaalmenetluse lõpetamine konkurentsialase kuriteo korral

(1) Riigiprokuratuuri määrusega lõpetatakse kriminaalmenetlus konkurentsiseaduses sätestatud leebuse kohaldamise tingimusi täitva leebusetootleja suhtes, kes on esitanud esimesena leebuse kohaldamise taotluse, milles sisalduv karistusseadustiku §-s 400 sätestatud kuriteole viitav teave võimaldab alustada kriminaalmenetlust. Käesolevat lõiget ei kohaldata, kui leebusetootleja poolt viidatud kuriteoga seotud kriminaalmenetlust on enne leebuse kohaldamise taotluse esitamist alustatud.

(2) Kui kriminaalmenetlust on karistusseadustiku §-s 400 sätestatud kuriteoga seoses alustatud enne leebuse kohaldamise taotluse esitamist, lõpetatakse kriminaalmenetlus Riigiprokuratuuri määrusega leebuse kohaldamise tingimusi täitva leebusetootleja suhtes, kes on esitanud esimesena leebuse kohaldamise taotluse koos tõenditega, mis prokuratuuri hinnangul aitavad oluliselt kaasa süüdistuse esitamisele. Käesolevat lõiget kohaldatakse ainult juhul, kui käesoleva paragrahvi lõige 1 ei ole kohaldatav ühegi leebusetootleja suhtes.

(3) Kui käesoleva paragrahvi lõike 1 või 2 kohaselt ei ole alust lõpetada kriminaalmenetlust leebusetootleja suhtes, kes täidab leebuse kohaldamise tingimusi, vähendatakse sellele isikule karistusseadustiku §-s 400 sätestatud kuriteo eest mõistetavat karistust proportsionaalselt isikult kriminaalmenetluses saadud abiga.

(4) Prokuratuur, saades Konkurentsiametilt teate leebuse kohaldamise taotluse kohta, kooskõlastab leebusetaotleja edasise tegevuse uurimisasutuse ja leebusetaotlejaga. Prokuratuur võib anda leebusetaotlejale kuni ühekuulise tähtaja tõendite esitamiseks. Kui uurimisasutus ja prokuratuur on pärast leebusetaotleja vahendusel saadud tõendite hindamist leidnud, et käesoleva paragrahvi lõike 1, 2 või 3 kohaselt ei ole alust leebust kohaldada, teatab prokuratuur leebusetaotlejale taotluse tagasilükkamisest.

(5) Kui pärast käesoleva paragrahvi lõikes 1 või 2 nimetatud määruse tegemist ilmnevad asjaolud, mis ei võimalda leebust kohaldada, võib Riigiprokuratuur oma määrusega menetluse leebusetaotleja suhtes uuendada. [RT I 2010, 8, 34- jõust. 27.02.2010]

§ 205². Kriminaalmenetluse lõpetamine seoses menetluse mõistliku aja möödumisega

Kui kohtueelses menetluses ilmneb, et kriminaalasja ei ole võimalik mõistliku menetlusaja jooksul lahendada, võib Riigiprokuratuur kahtlustatava nõusolekul kuriteo raskust, kriminaalasja keerukust ja mahukust, kriminaalmenetluse senist käiku ja muid asjaolusid arvestades kriminaalmenetluse määrusega lõpetada. [RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 205³. Kriminaalmenetluse lõpetamine tervishoiuteenuse osutamise korral

(1) Lisaks käesoleva seadustiku §-s 202 sätestatud alusele võib Riigiprokuratuuri määrusega lõpetada kriminaalmenetluse tervishoiuteenuse osutamise käigus ettevaatamatusel patsiendi surma või raske tervisekahjustuse põhjustanud tervishoiutöötaja suhtes, kui samal ajal on täidetud järgmised kriteeriumid:

- 1) tervishoiutöötaja on viivitamata esitanud teate patsiendihutusjuhtumi kohta tervishoiuteenuse osutajale ja Terviseameti peetavale patsiendihutuse andmekogule, kui see on ette nähtud tervishoiuteenuste korraldamise seaduses;
- 2) tervishoiutöötaja on tegutsenud registreeritud kutse või eriala piires;
- 3) tervishoiutöötaja ei ole põhjustanud ettevaatamatusel patsiendi surma või rasket tervisekahjustust alkoholi, narkootilise või psühhotroopse aine või muu joovastava aine tarvitamisest põhjustatud joobeseisundis.

(2) Kui tervishoiutöötajal ei ole objektiivsetel põhjustel võimalik või otstarbekas esitada teadet patsiendihutusjuhtumi kohta tervishoiuteenuse osutajale ja Terviseameti peetavale patsiendihutuse andmekogule, võib kriminaalmenetluse käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud alusel ja korras lõpetada ka juhul, kui patsiendihutusjuhtumi kohta on esitanud teate teine tervishoiutöötaja või tervishoiuteenuse osutaja poolt volitatud kvaliteedi ja ohutuse eest vastutav isik.

(3) Kui pärast käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud määruse tegemist ilmnevad asjaolud, mis ei võimalda kriminaalmenetlust lõpetada, võib Riigiprokuratuur oma määrusega menetlust tervishoiutöötaja suhtes uuendada.

[RT I, 29.04.2022, 1- jõust. 01.11.2024, jõustumine muudetud [RT I, 21.06.2024, 2]]

§ 206. Kriminaalmenetluse lõpetamise määrus

(1) Kriminaalmenetluse lõpetamise määruses märgitakse:

- 1) kriminaalmenetluse lõpetamise alus käesoleva seadustiku §-de 200–205²järgi; [RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.07.2014]
- 2) kohaldatud tõkendi või muu kriminaalmenetluse tagamise vahendi tühistamine; [RT I 2006, 63, 466- jõust. 01.02.2007]
- 3) asitõendite või äravõetud või konfiskeerimisele kuuluvate objektidega toimimise viis; [RT I 2007, 2, 7- jõust. 01.02.2007]

3¹) kriminaalmenetluse lõpetamisel käesoleva seadustiku § 200 alusel kriminaalasjas kogutud andmete kustutamine andmekogust ABIS ja riiklikust süüteomenetluse biomeetriaregistrist; [RT I, 03.02.2023, 1- jõust. 01.09.2023]

4) süüteomenetluses tekitatud kahju hüvitamise seaduse § 14 lõikes 1 nimetatud selgitus kahju hüvitamise taotlemise korra kohta, kui isikul tekib õigus nõuda kahju hüvitamist süüteomenetluses tekitatud kahju hüvitamise seaduse § 5 või 6 kohaselt; [RT I, 20.11.2014, 1- jõust. 01.05.2015]

- 5) kriminaalmenetluse kulude hüvitamise otsustus;
- 6) kriminaalmenetluse lõpetamise määruse edasikaebamise kord.

(1¹) Kriminaalmenetluse lõpetamisel võib jätta määruses käesoleva seadustiku § 145 lõike 3 punktis 1 nimetatud põhjenduse esitamata. Lihtsustatud määruses märgitakse kannatanu õigus esitada kümne päeva jooksul alates määruse saamisest menetlejale taotlus põhjustatud määruse saamiseks. Viieteistkümne päeva jooksul taotluse saamisest koostab menetleja põhjustatud määruse. [RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(2) Kriminaalmenetluse lõpetamise määruse koopia tuleb viivitamata saata:

- 1) kuriteoteate esitanud isikule;

- 2) kahtlustatavale või süüdistatavale ning tema kaitsjale;
- 3) kannatanule või tema esindajale;
- 4) tsiviilkostjale või tema esindajale;
- 5) kolmandale isikule või tema esindajale.

[RT I, 19.03.2015, 1- jõust. 29.03.2015]

(2¹) Kui kriminaalasjas on kogutud andmeid, mis tuleb kustutada andmekogust ABIS ja riiklikust süüteo menetluse biomeetriaregistrist, teavitab menetleja kirjalikku taasesitamist võimaldaval viisil kriminaalmenetluse lõpetamisest Eesti Kohtueksperitiisi Instituuti.

[RT I, 03.02.2023, 1- jõust. 01.09.2023]

(3) Kannatanul on õigus tutvuda kriminaaltoimikuga kriminaalmenetluse lõpetamise määruse koopia saamisest alates kümne päeva jooksul.

(4) Kriminaalmenetluse lõpetamise määruse koopia võib alluvuse korras saata asjaomasele asutusele, kes otsustab väärteto- või distsiplinaarmenetluse alustamise.

(5) Käesoleva seadustiku § 202 või 203 alusel kriminaalmenetluse lõpetamise määrus avalikustatakse käesoleva seadustiku §-s 408¹ sätestatud korras, asendades kahtlustatava nime ja isikuandmed initsiaalide või tähemärgiga.

[RT I 2008, 32, 198- jõust. 01.01.2010]

§ 207. Kriminaalmenetluse alustamata jätmise või lõpetamise vaidlustamine Riigiprokuratuuris

(1) Kannatanu võib esitada kaebuse prokuratuurile käesoleva seadustiku § 199 lõikes 1 või 2 sätestatud alustel kriminaalmenetluse alustamata jätmise peale.

(2) Kannatanu võib esitada kaebuse Riigiprokuratuurile kriminaalmenetluse lõpetamise või prokuratuuri poolt käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud kaebuse rahuldamata jätmise peale.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(3) Käesoleva paragrahvi lõigetes 1 ja 2 nimetatud kaebuse võib esitada kriminaalmenetluse alustamata jätmise teate, prokuratuuri koostatud kaebuse lahendamise määruse või põhistatud kriminaalmenetluse lõpetamise määruse koopia saamisest alates kümne päeva jooksul.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(4) Prokuratuur lahendab käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud kaebuse selle saamisest alates viieteistkümne päeva jooksul. Riigiprokuratuur lahendab käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud kaebuse selle saamisest alates ühe kuu jooksul.

(5) Prokuratuur või Riigiprokuratuur koostab kaebuse rahuldamata jätmise kohta põhistatud määruse ning saadab selle koopia kaebuse esitajale.

[RT I 2004, 46, 329- jõust. 01.07.2004]

§ 208. Kriminaalmenetluse alustamata jätmise või lõpetamise vaidlustamine ringkonnakohtus

(1) Kui käesoleva seadustiku § 207 lõikes 1 või 2 nimetatud kaebus või taotlus kriminaalmenetluse lõpetamiseks käesoleva seadustiku §-s 205² nimetatud alusel on Riigiprokuratuuri määrusega jäetud rahuldamata, võib kaebuse või taotluse esitanud isik määruse advokaadi vahendusel vaidlustada ringkonnakohtus määruse koopia saamisest alates ühe kuu jooksul.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(1¹) Kui kriminaalmenetluse alustamata jätmise või lõpetamine on saanud nõukogu määruse (EL) 2017/1939 kohaselt prokuratuuris lõpliku lahenduse, võib kannatanu nimetatud lahendi advokaadi vahendusel vaidlustada ringkonnakohtus lahendi saamisest alates ühe kuu jooksul.

[RT I, 29.12.2020, 1- jõust. 08.01.2021]

(2) Ringkonnakohtusse esitatavas kaebuses märgitakse:

- 1) kuriteo asjaolud;
- 2) kuriteo kvalifikatsioon;
- 3) milliste kogutud tõenditele tugineb kuriteokahtlus;

4) kriminaalmenetluse lõpetamise või käesoleva seadustiku § 205² alusel lõpetamata jätmise korral senise menetluse lühikirjeldus;

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

5) kaebaja arvates alusetult tegemata jäetud menetlustoimingud või motiivid, miks kaebaja leiab, et tema õigust menetlusele mõistliku aja jooksul on rikutud.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(3) Ringkonnakohtus juhindub käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud kaebuse kohtulikku arutamist ette valmistades käesoleva seadustiku §-st 326, arvestades käesolevas paragrahvis sätestatud erisusi.

[RT I 2006, 21, 160- jõust. 25.05.2006]

(4) Käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud kaebuse lahendab ringkonnakohtu kohtunik ainuisikuliselt kaebuse saamisest alates kümne päeva jooksul. Enne otsustamist on tal õigus:

- 1) nõuda kriminaaltoimiku materjale;
 - 2) anda Riigiprokuratuurile korraldusi täiendavateks menetlustoiminguteks.
- [RT I 2006, 21, 160- jõust. 25.05.2006]

(5) Kui kohtunik leiab, et kriminaalmenetluse alustamiseks või jätkamiseks ei ole alust, koostab ta määruse, milles märgitakse:

- 1) kaebuse rahuldamata jätmise põhistus;
 - 2) kaebuse esitajalt menetluskulude väljamõistmine.
- [RT I 2006, 21, 160- jõust. 25.05.2006]

(6) Kui kohtunik leiab, et kriminaalmenetluse alustamiseks või jätkamiseks on alust, tühistab ta Riigiprokuratuuri määruse ja kohustab Riigiprokuratuuri alustama või jätkama kriminaalmenetlust.

[RT I 2006, 21, 160- jõust. 25.05.2006]

(7) Kui kohtunik leiab, et kahtlustatava õigust menetlusele mõistliku aja jooksul on rikutud, tühistab ta Riigiprokuratuuri määruse ja lõpetab kriminaalmenetluse. Kriminaalmenetlust lõpetades järgib kohtunik käesoleva seadustiku § 206 nõudeid.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(8) Ringkonnakohtu lahendis, millega tühistatakse Riigiprokuratuuri määrus, esitatud seisukohad õigusnormi tõlgendamiseks ja kohaldamiseks on prokuratuurile kõnealuses kriminaalmenetluses kohustuslikud.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(9) Käesoleva paragrahvi lõikes 5 nimetatud juhul võib kohus oma määrusega muuta kriminaalmenetluse lõpetamise määrust.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 209. Kriminaaltoimiku arhiivimine

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(1) Kui kriminaalmenetlus lõpetatakse käesoleva seadustiku §-des 200–205²sätetatud alustel, antakse kriminaaltoimik arhiivi.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.07.2014]

(1¹) Üldmenetluses kohtusse saadetud kriminaalasjas antakse kriminaaltoimik arhiivi kohtulahendi jõustumisel.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(2) Kriminaaltoimiku arhiivimise korra ja toimiku säilitamise tähtajad kehtestab [Vabariigi Valitsus](#)määrusega.

§ 210. E-toimiku menetlemise infosüsteem

(1) E-toimiku menetlemise infosüsteem (edaspidi e-toimiku süsteem) on kriminaalmenetluses menetlusandmete ja isikuandmete töötlemiseks peetav riigi infosüsteemi kuuluv andmekogu, mille eesmärk on:

- 1) tagada ülevaade uurimisasutuste, prokuratuuri ja kohtute menetluses olevatest kriminaalasjadest, samuti alustamata jäetud kriminaalasjadest;
- 2) kajastada andmeid kriminaalmenetluse käigus tehtud toimingute kohta;
- 3) võimaldada menetleja töö korraldamist;
- 4) tagada kriminaalpoliitiliste otsustuste tegemiseks vajaliku kuritegevuse statistika kogumine;
- 5) võimaldada andmete ja dokumentide elektroonilist edastamist.

(2) Andmekogusse kantakse:

- 1) andmed menetluses olevate, alustamata jäetud ja lõpetatud kriminaalasjade kohta;
 - 2) andmed kriminaalmenetluse käigus tehtud toimingute kohta;
 - 3) digitaalsed dokumendid käesolevas seadustikus sätestatud juhtudel;
 - 4) andmed menetleja, menetlusosalise, süüdimõistetud, eksperdi, asjatundja ja tunnistaja kohta;
 - 5) kohtulahend.
- [RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(3) E-toimiku süsteemi asutab ja selle põhimääruse kehtestab [Vabariigi Valitsus](#).

(4) E-toimiku süsteemi vastutav töötaja on Justiits- ja Digiministerium. E-toimiku süsteemi volitatud töötaja on valdkonna eest vastutava ministri poolt määratud isik.

(5) [Valdkonna eest vastutav ministervõib](#) anda määrusi e-toimiku süsteemi töö korraldamiseks.

(6) Justiits- ja Digiministeerium avaldab e-toimiku süsteemi andmete põhjal iga aasta 1. märtsiks aruande eelmise aasta kuritegevuse kohta.

(7) Kuritegevuse statistikat avaldab Justiits- ja Digiministeerium.

(8) Kriminaalstatistika avaldamise korra kehtestab [Vabariigi Valitsus](#).
[RT I 2008, 28, 180- jõust. 15.07.2008]

2. jagu

Kohtueelse menetluse üldtingimused

§ 211. Kohtueelse menetluse eesmärk

(1) Kohtueelse menetluse eesmärk on koguda tõendusteavet ja luua kohtumenetluseks muud tingimused.

(2) Kohtueelses menetluses selgitavad uurimisasutus ja prokuratuur kahtlustatavat ja süüdistatavat õigustavad ja süüstavad asjaolud.

§ 212. Uurimisalluvus

(1) Kohtueelset menetlust toimetavad Politsei- ja Piirivalveamet ning Kaitsepolitseiamet, kui käesoleva paragrahvi lõikes 2 ei ole sätestatud teisiti.
[RT I, 29.12.2011, 1- jõust. 01.01.2012]

(2) Lisaks käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud uurimisasutustele toimetavad kohtueelset menetlust ka:

1) [kehtetu -RT I 2009, 27, 165- jõust. 01.01.2010]

2) Maksu- ja Tolliamet maksu- ja tollialases kuriteos, narkootilise ja psühhotropse aine üle piiri toimetamisega seotud kuriteos ning karistusseadustiku §-s 421¹ nimetatud teos, välja arvatud juhul, kui teo objektiks oli radioaktiivne aine, lõhkeaine või laskemoon koguses, mis ületab relvaseaduse § 46 lõikes 5 sätestatud piirmäära, või relvade laskekõlbmatuks muutmise tehnilistele nõuetele täielikult mittevastav tulirelv, ning karistusseadustiku §-s 421² nimetatud teos, kui selle objektiks oli inimõiguste rikkumiseks kasutatav kaup või sellega seotud teenus;

[RT I, 16.06.2017, 1- jõust. 01.07.2017]

3) Sõjaväepolitsei kaitseväeteenistusalases kuriteos ja sõjakuriteos;

[RT I 2008, 35, 212- jõust. 01.01.2009]

4) [kehtetu -RT I 2003, 88, 590- jõust. 01.07.2004]

5) Konkurentsiamet konkurentsialases kuriteos;

6) Justiits- ja Digiministeeriumi vanglate osakond ja vangla vanglas toimepandud ja kinnipeetava poolt toimepandud kuriteos;

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

7) Keskkonnaamet keskkonna ja loodusvarade kaitse ning kasutamise nõuete rikkumise kuriteos.

[RT I, 10.07.2020, 2- jõust. 01.01.2021]

(3) [Kehtetu -RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(4) Politsei- ja Piirivalveameti ning Kaitsepolitseiameti vahelise uurimisalluvuse kehtestab [Vabariigi Valitsus](#) määrusega.

[RT I, 29.12.2011, 1- jõust. 01.01.2012]

(5) Prokuratuur võib otstarbekusest lähtudes muuta oma määrusega käesoleva paragrahvi lõigetes 1 ja 2 sätestatud uurimisalluvust konkreetses kriminaalasjas.

[RT I 2009, 27, 165- jõust. 01.01.2010]

§ 213. Prokuratuur kohtueelses menetluses

(1) Prokuratuur juhib kohtueelset menetlust, tagades selle seaduslikkuse ja tulemuslikkuse ning on pädev:

1) vajaduse korral tegema menetlustoiminguid;

[RT I 2004, 46, 329- jõust. 01.07.2004]

2) viibima menetlustoimingu juures ja sekkuma selle käiku;

3) lõpetama kriminaalmenetlust;

4) tutvumiseks ja kontrollimiseks välja nõudma kriminaaltoimiku materjali ja muu materjali;

5) andma uurimisasutusele korraldusi;

6) tühistama ja muutma uurimisasutuse määrusi;

7) kõrvaldama uurimisasutuse ametniku kriminaalmenetlustest;

8) muutma kriminaalasja uurimisalluvust;

9) tunnistama kohtueelse menetluse lõpuleviiduks;

10) nõudma uurimisasutuse ametnikult menetluse asjaolude kohta suulisi ja kirjalikke selgitusi;

11) tegema kriminaalhooldusosakonna juhatajale ülesandeks nimetada kriminaalhooldusametnik;

12) täitma muid käesolevast seadustikust tulenevaid ülesandeid kohtueelses menetluses.

(2) Käesoleva paragrahvi lõike 1 punktides 1 ja 2 nimetatud õiguste teostamisel on prokuratuuril uurimisasutuse õigused.

(3) Kui prokuratuur sedastab uurimisasutuse ametniku käitumises kohtueelse menetluse toimetamisel distsiplinaarsüüteo tunnused, teeb ta distsiplinaarkaristuse määramiseks õigustatud isikule kirjaliku ettepaneku alustada distsiplinaarmenetlust uurimisasutuse ametniku suhtes. Distsiplinaarkaristuse määramiseks õigustatud isik on kohustatud prokuratuurile teatama kirjalikult ja põhjendatult ettepaneku lahendamise tulemustest ettepaneku saamisest alates ühe kuu jooksul.

(4) Alaealise kahtlustatava, seksuaalkuriteo toimepanemises kahtlustatava või korduvalt mootorsõiduki jooobeseisundis juhtimises kahtlustatava korral teeb prokuratuur, välja arvatud juhul, kui see võib takistada kiirmenetluse kohaldamist, kriminaalhooldusosakonna juhatajale ülesandeks nimetada kriminaalhooldusametnik.

[RT I, 19.03.2019, 3- jõust. 01.07.2019]

(4¹) Karistusseadustiku §-s 75¹ sätestatud elektroonilise valve kohaldamisel, välja arvatud alkoholi tarvitamise keelu täitmise elektrooniline kontrollimine, on prokuratuur kohustatud tegema kahtlustatava või süüdistatava elukoha järgsele kriminaalhooldusosakonnale ülesandeks esitada arvamus elektroonilise valve kohaldamise võimalikkuse kohta kahtlustatava või süüdistatava elukohas.

[RT I, 07.07.2017, 1- jõust. 01.11.2017]

(5) Riigi peaprokurör võib anda kohtueelse menetluse seaduslikkuse ja tulemuslikkuse tagamiseks prokuratuurile ja uurimisasutustele üldiseid juhiseid. Uurimisasutustele suunatud juhised kooskõlastatakse selle uurimisasutuse juhiga, mida juhised puudutab.

[RT I 2004, 46, 329- jõust. 01.07.2004]

(6) Kõrgemalseisev prokurör võib prokurörilt nõuda menetluse asjaolude kohta suulisi ja kirjalikke selgitusi ning võib oma määrusega tühistada prokuröri ebaseadusliku või põhjendamatu määruse, korralduse või nõude. Kõrgemalseisva prokuröri määruses esitatud seisukohad õigusnormi tõlgendamiseks ja kohaldamiseks on prokurörile kõnealusel kriminaalmenetluses kohustuslikud.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(7) Kui uurimisasutus ei pea prokuratuuri antud korralduse täitmist rahaliste vahendite puudumise tõttu või muul mõjuval põhjusel otstarbekaks, teatab uurimisasutuse juht sellest riigi peaprokurörile, kes otsustab korralduse täitmise, teavitades sellest valdkonna eest vastutavat ministrit.

[RT I 2004, 46, 329- jõust. 01.07.2004]

(8) Käesoleva paragrahvi lõigetes 5–7 sätestatu kohaldub nõukogu määruse (EL) 2017/1939 alusel menetletavas kriminaalasjas Euroopa prokurörile või Euroopa delegaatprokurörile, kui see ei ole vastuolus sama määrusega.

[RT I, 29.12.2020, 1- jõust. 08.01.2021]

§ 214. Kohtueelse menetluse andmete avaldamise tingimused

(1) Kohtueelse menetluse andmeid võib avaldada üksnes prokuratuuri loal ja tema määratud ulatuses ning käesoleva paragrahvi lõikes 2 sätestatud tingimustel.

(2) Kohtueelse menetluse andmete avaldamine on lubatud kriminaalmenetluse, avalikkuse või andmesubjekti huvides, kui see ülemäära:

- 1) ei soodusta kuritegevust ega raskenda kuriteo avastamist;
- 2) ei kahjusta Eesti Vabariigi või kriminaalmenetluse huve;
- 3) ei sea ohtu ärisaladust ega kahjusta juriidilise isiku tegevust;

[RT I 2007, 12, 66- jõust. 25.02.2007]

4) ei kahjusta andmesubjekti ega kolmandate isikute õigusi, eriti eriliiki isikuandmete avaldamise puhul.

[RT I, 13.03.2019, 2- jõust. 15.03.2019]

(3) Kui kohtueelse menetluse andmete avaldamise keeldu rikutakse, võib eeluurimiskohtunik prokuratuuri taotlusel trahvida menetlusosalist, kriminaalmenetluses osalevat muud isikut või menetlusvälist isikut kohtumääruse alusel. Kahtlustatavat ja süüdistatavat ei trahvita.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 215. Uurimisasutuse ja prokuratuuri määruste ning nõuete kohustuslikkus

(1) Uurimisasutuse ja prokuratuuri määrused ja nõuded nende menetluses olevates kriminaalasjades on kohustuslikud kõigile ning neid täidetakse kogu Eesti Vabariigi territooriumil. Uurimisasutuse ja prokuratuuri määrused ja nõuded on kohustuslikud välismissioonil viibivatele kaitseväelastele, kui kriminaalmenetluse esemeks on kaitseväeteenistuses oleva isiku tegu. Nõude või määruse täitmiseks tehtavaid kulutusi ei hüvitata.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.07.2014]

(2) Uurimisasutusel on õigus tema menetluses olevas kriminaalasjas esitada teisele uurimisasutusele kirjalikke taotlusi üksikute menetlustoimingute tegemiseks ja muu abi saamiseks. Uurimisasutuse sellised taotlused täidetakse viivitamata.

(3) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud kohustuse täitmata jätnud menetlusosalist, kriminaalmenetluses osalevat muud isikut või menetlusvälist isikut võib eeluurimiskohtunik prokuratuuri taotlusel trahvida kohtumääruse alusel. Kahtlustatavat ja süüdistatavat ei trahvita.
[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 216. Kriminaalasjade ühendamine ja eraldamine

(1) Ühiseks menetluseks ühendatakse mitu kriminaalasja, kui isikuid kahtlustatakse või süüdistatakse kuriteo ühises toimepanemises.

(2) Kriminaalasjadest, milles isikuid kahtlustatakse või süüdistatakse kuriteo ühises toimepanemises, võidakse eraldada kriminaalasi kahtlustatava või süüdistatava suhtes või jätta selline kriminaalasi ühendamata, kui:
[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.07.2014]

1) isiku asukoht on teadmata või ta hoiab kriminaalmenetlusest kõrvale või ta kannab vabadusekaotuslikku karistust välisriigis või esineb muu asjaolu, miks teda ei ole võimalik mõistliku aja jooksul menetlustoimingutele allutada;

2) isik on välisriigi kodanik ja viibib välisriigis;

3) isik pärast kohtueelse menetluse lõpuleviimist taotleb kriminaalasja lahendamist lühimenetluses või kokkuleppemenetluses ning lühimenetluse või kokkuleppemenetluse kohaldamine ei ole võimalik vastavalt § 233 lõike 2 punktis 2 või § 239 lõike 2 punktis 3 nimetatud asjaolu tõttu.

(3) Ühiseks menetluseks võib ühendada mitu kriminaalasja, kui isikut kahtlustatakse või süüdistatakse:

1) mitme kuriteo toimepanemises;

2) kuriteo eelnevalt mittelubatud varjamises või kuriteost mitteteatamises.

(4) Kriminaalasjast võib eraldada kriminaalasja ühe või mitme kuriteo osas, kui see on vajalik kuriteo aegumise vältimiseks või mõistliku menetlusaja tagamiseks.

(5) Kui alaealist kahtlustatakse või süüdistatakse kuriteo toimepanemises koos täisealisega, võib alaealise huvide tagamiseks eraldada tema kriminaalasja eraldi kriminaalmenetluseks, sõltumata käesolevas paragrahvis nimetatud eraldamise tingimuste olemasolust.

(6) Kriminaalasjad ühendatakse ja eraldatakse uurimisasutuse, prokuratuuri või kohtu määrusega. Kriminaalasja eraldamise määru koopia lisatakse uude toimikusse.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

3. jagu

Isiku kahtlustatavana kinnipidamine

§ 217. Isiku kahtlustatavana kinnipidamine

(1) Kahtlustatavana kinnipidamine on menetlustoiming, mis seisneb isikult kuni 48 tunniks vabaduse võtmises. Kinnipidamise kohta koostatakse kinnipidamisprotokoll.

(2) Isik peetakse kahtlustatavana kinni, kui:

1) ta on tabatud kuriteo toimepanemiselt või vahetult pärast seda;

2) kuriteo pealtnägija või kannatanu osutab temale kui kuriteo toimepanijale;

3) kuriteojäljed viitavad temale kui kuriteo toimepannud isikule.

(3) Kuriteole viitavate muude andmete põhjal võib isiku kahtlustatavana kinni pidada, kui:

1) ta püüab põgeneda;

2) ei ole tuvastatud tema isikut;

3) ta võib jätkuvalt toime panna kuritegusid;

4) ta võib kriminaalmenetlusest kõrvale hoiduda või seda muul viisil takistada.

(4) Kuriteo toimepanemisel või vahetult pärast seda põgenemiskatselt tabatud isiku võib igaüks toimetada politseisse kahtlustatavana kinnipidamiseks.

(5) Advokaadi võib tema kutsetegevusest tulenevatel asjaoludel kahtlustatavana kinni pidada üksnes prokuratuuri taotlusel eeluurimiskohtuniku määruse või kohtumääruse alusel.

(6) Vabariigi Presidendi, Vabariigi Valitsuse liikme, Riigikogu liikme, riigikontrolöri, õiguskantsleri, Riigikohtu esimehe ja kohtuniku kahtlustatavana kinnipidamisel järgitakse käesoleva seadustiku § 377.

(7) Kahtlustatavana kinnipeetule selgitab uurimisasutuse ametnik tema õigusi ja kohustusi ning kuulab ta viivitamata üle käesoleva seadustiku §-s 75 sätestatud korras.

(8) Kui prokuratuur veendub vahistamise vajaduses, koostab ta vahistamistaotluse ja korraldab kinnipeetu toimetamise selle taotluse lahendamiseks eeluurimiskohtuniku juurde tema kahtlustatavana kinnipidamisest alates neljakümne kaheksa tunni jooksul.

(9) Kui kohtueelses menetluses langeb isiku kahtlustatavana kinnipidamise alus ära, vabastatakse ta viivitamata.

(10) Kahtlustatavana kinnipeetule antakse võimalus teatada kinnipidamisest oma valikul vähemalt ühele oma lähedasele menetleja kaudu. Alaealise kinnipidamisest tuleb viivitamata teavitada tema seaduslikku esindajat, välja arvatud juhul, kui see ei ole alaealise huvides. Viimasel juhul tuleb teavitada kohaliku omavalitsuse asutust. Kui teavitamine kahjustaks kriminaalmenetlust, võib teatamise võimaldamisest või alaealise kinnipidamisest teavitamisest prokuratuuri loal keelduda.

[RT I, 06.01.2016, 5- jõust. 16.01.2016]

§ 217¹. Sõiduki peatamine

Kahtlustatava või süüdistatava kinnipidamise eesmärgil võib anda sõidukijuhile peatumismärguande ja sundpeatada sõiduki korrakaitseaduse §-s 45 sätestatud korras.

[RT I, 13.03.2014, 4- jõust. 01.07.2014]

§ 217². Vahetu sunni kasutamine

Menetlustoimingute ja kriminaalmenetlust tagavate toimingute tegemisel on õigus kohaldada vahetut sundi korrakaitseaduses ja teistes seadustes sätestatud korras.

[RT I, 13.03.2014, 4- jõust. 01.07.2014]

§ 218. Isiku kahtlustatavana kinnipidamise protokoll

(1) Isiku kahtlustatavana kinnipidamise protokollil kantakse:

- 1) kinnipidamise alus viitega käesoleva seadustiku § 217 lõigetele 2 ja 3;
- 2) kinnipidamise kuupäev ja kellaaeg;
- 3) selle kuriteo asjaolud, mille toimepanemises isikut kahtlustatakse, ning kuriteo kvalifikatsioon karistusseadustiku vastava paragrahvi, lõike ja punkti järgi;

[RT I 2006, 15, 118- jõust. 14.04.2006]

- 4) kahtlustatavale käesoleva seadustiku §-s 34 sätestatud õiguste ja kohustuste selgitamine;
- 5) kinnipidamisel isikult äravõetud objektide nimetused ja tunnused;
- 6) kinnipeetu riietuse ja tervisekahjustuste kirjeldus;
- 7) kinnipeetu avaldused ja taotlused;
- 8) kinnipeetu vabastamise korral vabastamise alus, kuupäev ja kellaaeg.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(2) Isiku kahtlustatavana kinnipidamisest teatatakse viivitamata prokuratuurile.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 219. Kahtlustatavana kinnipidamise asendamine

(1) Kui isik on toime pannud teise astme kuriteo, mille eest võib mõista rahalise karistuse ja tal ei ole Eestis alalist või ajutist elukohta, võib uurimisasutus kahtlustatavana kinnipidamise isiku nõusolekul asendada menetluskulusid ning võimaliku karistusena mõistetavat rahalist karistust ja kuriteoga tekitatud kahju katva maksega riigituludesse.

(2) Kahtlustatavana kinnipidamise asendamise ja riigituludesse makse vastuvõtmise kohta koostatakse akt, mille koopia edastatakse prokuratuurile.

[RT I 2004, 46, 329- jõust. 01.07.2004]

4. jagu Kohtueelse menetluse lõpuleviimine

§ 220. Andmete nõudmine keskmise päevasissetuleku arvutamiseks

(1) Uurimisasutus nõuab enne kohtueelse menetluse lõpuleviimist Maksu- ja Tolliametilt või vajaduse korral tööandjalt või muult isikult või asutuselt välja kahtlustatava või süüdistatava keskmise päevasissetuleku arvutamiseks vajalikud andmed.

(2) Prokuratuur ja kohus võivad vajaduse korral nõuda keskmise päevasissetuleku arvutamiseks täiendavaid andmeid.

(3) Isik või asutus, kellelt menetleja on nõudnud keskmise päevasissetuleku arutamiseks andmeid, peab järelepärimisele vastama selle saamisest alates seitsme päeva jooksul.

(4) Kahtlustataval või süüdistataval on õigus esitada menetlejale andmeid oma tulu ja võlgade kohta.
[RT I 2003, 88, 590- jõust. 01.07.2004]

§ 221. Andmete nõudmine varalise karistuse mõistmiseks ja kuriteoga saadud vara konfiskeerimiseks

(1) Kui isikut kahtlustatakse või süüdistatakse kuriteos, mille eest võib seaduse kohaselt mõista varalise karistuse või kohaldada konfiskeerimist karistusseadustiku § 83²alusel, võib uurimisasutus määrusega teha vajalike andmete kogumise ülesandeks kohtutäiturile.

(2) Prokuratuur ja kohus võivad vajaduse korral nõuda varalise karistuse arutamiseks vajalikke või konfiskeerimisega seotud täiendavaid andmeid.

(3) Kohtutäitur selgitab välja kahtlustatava, süüdistatava või kolmanda isiku vara ja hindab selle väärtuse. Varalise seisundi kohta koostab kohtutäitur õiendi ning esitab selle koos õiendi koostamise aluseks olevate tõenditega menetlejale määruse saamisest alates kolmekümne päeva jooksul.

(4) Kahtlustataval, süüdistataval ja kolmandal isikul on õigus esitada menetlejale andmeid oma tulu ja võlgade kohta.
[RT I 2007, 2, 7- jõust. 01.02.2007]

§ 221¹. Andmete nõudmine narkomaanide sõltuvusravi ja seksuaalkurjategijate kompleksravi kohaldamiseks

(1) Kui isikut kahtlustatakse või süüdistatakse kuriteos, mille eest võib seaduse kohaselt mõista vangistuse, mille võib asendada narkomaanide sõltuvusraviga või osaliselt asendada seksuaalkurjategijate kompleksraviga, võivad uurimisasutus ja prokuratuur ekspertiisimäärusega nõuda kohtupsühhiaatriaekspertdilt või kohtuseksuoloogiaekspertdilt arvamust kahtlustatavale või süüdistatavale sõltuvusravi või kompleksravi kohaldamise vajalikkuse kohta.
[RT I, 19.03.2015, 1- jõust. 29.03.2015]

(2) Kohus võib vajaduse korral nõuda narkomaanide sõltuvusravi või seksuaalkurjategijate kompleksravi kohaldamiseks vajalikke lisaandmeid. Kui nendest andmetest või kohtupsühhiaatriaekspertdilt või kohtuseksuoloogiaekspertdilt saadud arvamusest tulenevalt on vajalik, võib menetleja nõuda kohtuarstliku ekspertiisi tegemist.
[RT I, 19.03.2015, 1- jõust. 29.03.2015]

(3) Kohtupsühhiaatriaekspert või kohtuseksuoloogiaekspert selgitab välja kahtlustatava või süüdistatava terviseseisundi ja koostab selle kohta ekspertiisiakti. Ekspertiisiakti esitatakse menetlejale kolmekümne päeva jooksul määruse saamisest arvates.
[RT I, 19.03.2015, 1- jõust. 29.03.2015]

(4) Uurimisasutus ja prokuratuur võivad pöörduda kahtlustatava või süüdistatava elukoha järgse vangla kriminaalhooldusosakonna poole taotlusega anda aramus narkomaanide sõltuvusravi või seksuaalkurjategijate kompleksravi kohaldamise võimalikkuse kohta, lähtudes kahtlustatava või süüdistatava isikust, tema elutingimustest ja majanduslikust seisukorrast.
[RT I, 19.03.2015, 1- jõust. 29.03.2015]

(5) Kriminaalhooldusametnik koostab arvamuse kolmekümne päeva jooksul taotluse saamisest arvates. Kriminaalhooldusametnikul on arvamuse andmiseks õigus tutvuda käesoleva paragrahvi lõikes 3 nimetatud ekspertiisiaktiga.

(6) Kahtlustataval ja süüdistataval on õigus saada teavet oma psüühikahäire, kasutatavate ravi- ja diagnoosimismeetodite ning narkomaanide sõltuvusravi või seksuaalkurjategijate kompleksravi rahastamise korralduse kohta, samuti tutvuda temaga seotud ravidokumentidega.
[RT I, 15.06.2012, 2- jõust. 01.06.2013]

§ 222. Uurimisasutuse toimingud kohtueelse menetluse lõpuleviimisel

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(1) Kui uurimisasutuse ametnik on veendunud, et kriminaalasjas vajalikud tõendid on kogutud, edastab ta kriminaaltoimiku, mille materjal on süstematiseeritud ja lehed nummerdatud, viivitamata koos kriminaaltoimikus hoitavate asitõendite, salvestiste ja anonüümse tunnistaja isikuandmeid sisaldava pitseeritud ümbrikuga prokuratuurile. Prokuratuuri korraldusel esitab ta prokuratuurile kohtueelse menetluse kokkuvõtte, mis vastab käesoleva seadustiku § 153 nõuetele. Kohtueelse menetluse kokkuvõtte edastatakse prokuratuurile koos kriminaaltoimikuga paberil ja elektrooniliselt.
[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(2) Kui kriminaalasjas on mitu kahtlustatavat, koostatakse ühine kohtueelse menetluse kokkuvõtte, milles esitatakse isikuandmed iga kahtlustatava kohta eraldi.

(3) Prokuratuuri saadetavale kriminaaltoimikule lisatakse õiend kriminaalmenetluse kulude kohta.
[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 223. Prokuratuuri toimingud kriminaaltoimiku saamise korral

(1) Kriminaaltoimiku saanud prokuratuur tunnistab kohtueelse menetluse lõpuleviiduks, kohustab uurimisasutust tegema lisatoiminguid või lõpetab kriminaalmenetluse käesoleva seadustiku §-des 200–205²sätetatud alustel ja korras.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.07.2014]

(2) Vajaduse korral teeb kriminaaltoimiku saanud prokuratuur lisatoiminguid. Prokuratuuril on õigus kõrvaldada kriminaaltoimikust kriminaalasja seisukohalt tähtsusetut materjali ja vajaduse korral süstematiseerida kriminaaltoimik uuesti.

(3) Kui prokuratuur tunnistab kohtueelse menetluse lõpuleviiduks, esitab ta kriminaaltoimiku tutvumiseks käesoleva seadustiku § 224 järgi.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(4) Vajaduse korral teeb prokuratuur käesoleva seadustiku §-des 240 ja 244¹sätetatud toiminguid kokkuleppemenetluse kohaldamiseks.

[RT I, 06.01.2016, 5- jõust. 01.01.2017]

§ 224. Kriminaaltoimiku esitamine kahtlustatavale, kaitsjale, kannatanule ja tsiviilkostjale tutvumiseks

[RT I, 28.12.2016, 14- jõust. 01.04.2017]

(1) Prokuratuur esitab kaitsjale kriminaaltoimiku koopia elektroonilisel andmekandjal või kaitsja kirjaliku põhistatud taotluse alusel paberil. Kaitsja võib toimiku koopiast loobuda. Koopia vastuvõtmise või sellest loobumise kohta annab kaitsja allkirja.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(1¹) Kui kaitsja osavõtt kriminaaltoimiku tutvustamisest ei ole käesoleva seadustiku § 45 lõike 3 kohaselt kohustuslik, tutvustatakse kahtlustatavale toimikut tema taotlusel prokuröri valitud viisil.

[RT I, 28.12.2016, 14- jõust. 01.04.2017]

(2) Kannatanule või tsiviilkostjale esitab prokuratuur kriminaaltoimiku tutvumiseks tema taotlusel.

(3) Kaitsja, kannatanu, tsiviilkostja või käesoleva paragrahvi lõikes 1¹nimetatud juhul kahtlustatava taotlusel esitatakse talle tutvumiseks kriminaalasjas tehtud salvestis või asitõend.

[RT I, 28.12.2016, 14- jõust. 01.04.2017]

(4) Kui kriminaaltoimiku, salvestise või asitõendiga tutvudes ilmselt viivitatakse, määrab prokuratuur tutvumistähtaja.

(5) Kannatanul ja tsiviilkostjal on õigus teha kriminaaltoimiku materjalist väljakirjutusi ning taotleada prokuratuurilt kriminaaltoimiku materjalist tasu eest koopiategemist.

(6) Kahtlustatavale, kaitsjale, kannatanule või tsiviilkostjale kriminaaltoimiku, kriminaalasjas tehtud salvestise või asitõendi tutvustamise kohta tehakse märke kriminaaltoimikusse.

[RT I, 28.12.2016, 14- jõust. 01.04.2017]

(7) Kaitsja taotlusel esitatakse talle riigisaladuse ja salastatud välisteabe seaduses sätestatud korras tutvumiseks kriminaalasjas tõendina kasutatav riigisaladust või salastatud välisteavet sisaldav teabekandja, mida ei lisata kriminaaltoimikusse. Riigisaladust või salastatud välisteavet sisaldava teabekandja tutvustamise kohta tehakse märke kriminaaltoimikusse.

[RT I 2007, 16, 77- jõust. 01.01.2008]

(8) Kaitsja või käesoleva paragrahvi lõikes 1¹nimetatud juhul kahtlustatava taotlusel esitatakse talle tutvumiseks käesoleva seadustiku § 223 lõike 2 kohaselt kõrvaldatud materjal ning võimaldatakse teha sellest tasu eest koopiaid.

[RT I, 28.12.2016, 14- jõust. 01.04.2017]

(9) Käesoleva paragrahvi lõigetes 5 ja 8 nimetatud koopiategemise tasutakse riigilõivu riigilõivuseaduse § 61 lõikes 1 sätestatud määras.

[RT I, 30.12.2014, 1- jõust. 01.01.2015]

(10) Prokuratuur otsustab kaitsjale või käesoleva paragrahvi lõikes 1¹ nimetatud juhul kahtlustatavale toimiku ja sellest kõrvaldatud materjali tutvustamisel, kas ja millises ulatuses on tal lubatud teha toimikust või esitatud materjalidest täiendavaid koopiaid, arvestades isikuandmete kaitse vajadust. Prokuratuur märgib koopia tegemise keelu kaitsjale või kahtlustatavale esitatavale dokumendi või toimiku koopiale.
[RT I, 28.12.2016, 14- jõust. 01.04.2017]

§ 224¹. Toimiku tutvustamine kahtlustatavale või süüdistatavale

(1) Kaitsja tutvustab kahtlustatavale või süüdistatavale viimase soovil käesoleva seadustiku §-s 224 nimetatud materjale. Materjale, millest prokuratuur on keelanud koopiat teha, tutvustab kaitsja ainult oma ametiruumides või kinnipidamiskohas.
[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.07.2014]

(2) Kaitsjal on keelatud anda koopiaid käesoleva seadustiku §-s 224 nimetatud materjalidest teistele isikutele, välja arvatud kahtlustatavale või süüdistatavale käesoleva seadustiku § 224 lõikes 10 lubatud juhul ja ulatuses.
[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 225. Taotluste esitamine ning lahendamine

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(1) Menetlusosalised võivad neile kriminaaltoimiku tutvustamisest alates kümne päeva jooksul esitada prokuratuurile taotlusi. Kriminaalasja mahukuse või keerukuse korral võib prokuratuur menetlusosalise kirjaliku taotluse alusel seda tähtaega pikendada. Tähtaja pikendamata jätmise vormistab prokuratuur määrusega. Taotluse esitamine kriminaaltoimiku materjalidest kirjaliku tõlke tegemiseks ei peata süüdistusakti koostamist ega kohtusse saatmist.
[RT I, 04.10.2013, 3- jõust. 27.10.2013]

(1¹) Pärast käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud tähtaja möödumist esitatud tsiviilhagi või avalik-õigusliku nõudeavalduse tagastab prokuratuur määrusega, selgitades kannatanule õigust esitada hagi tsiviilkohtumenetluse korras.
[RT I, 06.01.2016, 5- jõust. 01.01.2017]

(2) Prokuratuur vaatab taotluse läbi selle esitamisest alates kümne päeva jooksul.

(3) Taotluse rahuldamata jätmise vormistatakse määrusega, mille koopia edastatakse taotlejale. Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud taotluse rahuldamisest keeldumine kohtueelses menetluses ei takista taotluse kordamist kohtumenetluses.
[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(4) Kriminaaltoimiku materjal, mis on kogutud lisatoiminguga, esitatakse tutvumiseks käesoleva seadustiku § 224 kohaselt.

(5) Kahtlustatava või süüdistatava taotluse lühimenetluse kohaldamiseks läbivaatamisel juhendatakse käesoleva seadustiku §-st 234. Lühimenetluse kohaldamise taotluse läbivaatamise kohta ei vormistata määrust. Prokuratuuri poolt lühimenetluse kohaldamisest keeldumist ei saa vaidlustada.
[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.07.2014]

§ 226. Süüdistusakti koostamine ja kohtusse saatmine

(1) Kui prokuratuur pärast kriminaaltoimiku tutvustamist on veendunud, et kriminaalasjas on kogutud vajalikud tõendid, koostab ta süüdistusakti vastavalt käesoleva seadustiku §-le 154.

(2) Süüdistusaktile lisatakse nende isikute nimekiri, kelle kutsumist kohtuistungile prokuratuur taotleb. Nimekirjas märgitakse kutsutavate ees- ja perekonnanimi ning kannatanu, tsiviilkostja, kolmanda isiku, nende esindajate, kaitsja ja süüdistatava elukoht või asukoht. Anonüümse tunnistaja puhul märgitakse nimekirjas tema leppenimi. Nimekirja väljavõttes märgitakse vaid kutsutava ees- ja perekonnanimi.
[RT I 2008, 32, 198- jõust. 01.01.2009]

(3) Prokuratuur edastab süüdistusakti ja käesoleva paragrahvi lõikes 2 sätestatud nimekirja väljavõtteid süüdistatavale ja kaitsjale ning saadab süüdistusakti kohtusse. Süüdistusakt edastatakse kohtule ka elektrooniliselt.
[RT I 2004, 46, 329- jõust. 01.07.2004]

(4) [Kehtetu -RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.07.2014]

(5) Süüdistusakti kohtusse saatmisel jäetakse käesoleva seadustiku § 67 lõikes 4 nimetatud ümbrik hoiule prokuratuuri. Ümbrik esitatakse kohtule tema nõudmisel.

(6) Kui kriminaalasjas on kohaldatud tõkendina vahistamine ning prokuratuur peab vajalikuks tõkendi kohaldamist jätkata, siis teeb prokuratuur käesoleva paragrahvi lõikes 3 nimetatud toimingud hiljemalt 15 päeva enne vahi all pidamise tähtaja lõppu.

[RT I, 11.03.2023, 2- jõust. 01.05.2023]

(7) Kui kohtueelses menetluses on esitatud tsiviilhagi või avalik-õiguslik nõudeavaldus, saadab prokuratuur selle koos süüdistusaktiga kohtusse. Tsiviilhagi või nõudeavalduse koopia edastab prokuratuur süüdistatavale, tema kaitsjale ja tsiviilkostjale. Üldmenetluses kohtusse saadetavas kriminaalasjas ei või tsiviilhagile ega avalik-õiguslikule nõudeavaldusele lisada tõendeid.

[RT I, 06.01.2016, 5- jõust. 01.01.2017]

§ 227. Kaitsja toimingud kohtueelse menetluse lõpuleviimisel

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(1) Pärast süüdistusakti koopia saamist esitab kaitsja hiljemalt kolm tööpäeva enne eelistungit kohtule kaitseakti ning prokuratuurile selle koopia. Kriminaalasja erilise keerukuse või mahukuse korral võib kohus kaitsja põhistatud taotlusel nimetatud tähtaega pikendada.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(2) [Kehtetu -RT I 2008, 32, 198- jõust. 15.07.2008]

(3) Kaitseaktis märgitakse:

- 1) millised on kaitse seisukohad süüdistuse ning süüdistusaktis nimetatud kahju kohta, sealhulgas millised süüdistusaktis esitatud väited ja seisukohad vaidlustatakse ja millised võetakse omaks;
- 2) tõendid, mida kaitsja soovib kohtule esitada, viidates, millist asjaolu millise tõendiga tõendada soovitakse;
- 3) nende isikute nimekiri, kelle kutsumist kohtuistungile kaitsja taotleb;
- 4) kaitsja muud taotlused.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(4) Kaitseakti näidisvormi kehtestab [valdkonna eest vastutav minister](#)määrusega.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(5) Kui kaitsja ei esita kaitseakti käesolevas paragrahvis ettenähtud tähtjaks, teatab kohus sellest viivitamata Eesti Advokatuuri juhatusele ning teeb süüdistatavale ettepaneku valida endale uus kaitsja kohtu määratud ajaks või määrab süüdistatavale asenduskaitsja, kohustades Eesti Advokatuuri nimetama kaitsja vastavalt käesoleva seadustiku § 44¹ lõikele 1.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.07.2014]

5. jagu

Uurimisasutuse ja prokuratuuri tegevuse peale kaebamine

§ 228. Uurimisasutuse ja prokuratuuri tegevuse peale kaebamine

(1) Menetlusosalisel ja menetlusvälisel isikul on õigus enne süüdistusakti koostamist esitada prokuratuurile kaebus uurimisasutuse menetlustoimingu või määruse peale, kui ta leiab, et menetlusnõuete rikkumine menetlustoimingu tegemisel või määruse koostamisel on kaasa toonud tema õiguste rikkumise.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud isikul on õigus enne süüdistusakti koostamist esitada Riigiprokuratuurile kaebus prokuratuuri määruse või menetlustoimingu peale.

(3) Käesoleva paragrahvi lõigetes 1 ja 2 nimetatud kaebus esitatakse kaebuse lahendajale vahetult või isiku kaudu, kelle määrus või menetlustoiming vaidlustatakse.

(4) Kaebuses märgitakse:

- 1) prokuratuuri nimetus, kellele kaebus esitatakse;
- 2) kaebuse esitaja ees- ja perekonnanimi, menetlusseisund ning elu- või asukoht ja aadress;
- 3) määrus või menetlustoiming, mida vaidlustatakse; määruse või menetlustoimingu tegemise kuupäev ja selle isiku nimi, kelle osas menetlustoiming või määrus vaidlustatakse;
- 4) millises osas määrus või menetlustoiming vaidlustatakse;
- 5) kaebuses esitatud taotluste sisu ja põhjendus;
- 6) kaebusele lisatud dokumentide loetelu.

(5) Uurimisasutuse või prokuratuuri tegevuse peale kaebuse esitamine ei peata vaidlustatud määruse täitmist ega menetlustoimingut.

(6) Kui käesoleva paragrahvi lõigetes 1 ja 2 nimetatud kaebus saabub prokuratuuri pärast süüdistusakti käesoleva seadustiku § 226 lõike 3 kohast kohtusse saatmist, edastatakse see kriminaalasja arutavale kohtule.

[RT I 2004, 46, 329- jõust. 01.07.2004]

§ 229. Kaebuse lahendamine prokuratuuris ja Riigiprokuratuuris

(1) Prokuratuurile või Riigiprokuratuurile esitatud kaebus lahendatakse kaebuse saamisest arvates 30 päeva jooksul.

(2) Uurimisasutuse või prokuratuuri määruse ja menetlustoimingu peale esitatud kaebust lahendades võib prokuratuur või Riigiprokuratuur määrusega:

- 1) jätta kaebuse rahuldamata;
- 2) rahuldada kaebuse täielikult või osaliselt ja kui õiguste rikkumist ei saa enam kõrvaldada, tunnistada isiku õiguste rikkumist;
- 3) tühistada vaidlustatud määruse või peatada vaidlustatud menetlustoimingu täielikult või osaliselt, kõrvaldades õiguste rikkumise.

(3) Kaebuse esitajat teavitatakse õigusest kaevata edasi maakohtusse vastavalt käesoleva seadustiku §-le 230. [RT I 2005, 39, 308- jõust. 01.01.2006]

(4) Kaebust lahendades tehtud määrus saadetakse viivitamata vaidlustatud määruse või menetlustoimingu teinud uurimisasutusele või prokuratuurile ja määruse koopia kaebuse esitajale. [RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 230. Kaebuse esitamine maakohtule

(1) Kui on vaidlustatud uurimisasutuse või prokuratuuri tegevus, millega on rikutud isiku õigusi, ning kui isik ei nõustu kaebuse läbivaadanud Riigiprokuratuuri määrusega, on tal õigus esitada kaebus maakohtu eeluurimiskohtunikule, kelle tööpiirkonnas vaidlustatud määrus või menetlustoiming on tehtud.

(1¹) Nõukogu määruse (EL) 2017/1939 alusel menetletavas kriminaalasjas on isikul õigus vaidlustada käesolevas paragrahvis sätestatud korras uurimisasutuse või prokuratuuri tegevus, millega on rikutud isiku õigusi, kui kaebus on saanud sama määruse kohaselt prokuratuuris lõpliku lahenduse. [RT I, 29.12.2020, 1- jõust. 08.01.2021]

(2) Kaebuse võib esitada kümne päeva jooksul, alates päevast, mil isik sai vaidlustatavast määrusest teada või pidi teada saama.

(3) Kaebus esitatakse kirjalikult, järgides käesoleva seadustiku § 228 lõike 4 punktide 2–6 nõudeid. [RT I 2006, 21, 160- jõust. 25.05.2006]

§ 231. Kaebuse lahendamine maakohtus

(1) Eeluurimiskohtunik vaatab kaebuse läbi selle esitamisest alates 30 päeva jooksul.

(2) Kaebus vaadatakse läbi kirjalikus menetluses kaebuse piires ja isiku suhtes, kelle kohta see on esitatud.

(3) Kaebust lahendades võib kohus:

- 1) jätta kaebuse rahuldamata;
- 2) rahuldada kaebuse täielikult või osaliselt ja kui õiguste rikkumist ei saa enam kõrvaldada, tunnistada õiguste rikkumist;
- 3) tühistada vaidlustatud määruse või peatada vaidlustatud menetlustoimingu täielikult või osaliselt, kõrvaldades õiguste rikkumise.

(4) Kaebuse saanud kohus võib vaidlustatud määruse või menetlustoimingu täitmise peatada.

(5) Eeluurimiskohtuniku määrus on lõplik ja edasikaebamisele ei kuulu, välja arvatud määrus, mis on tehtud jälitustoimingu käigu, sellest teavitamata jätmise või sellega kogutud andmete tutvustamata jätmise peale esitatud kaebuse lahendamisel. [RT I, 29.06.2012, 2- jõust. 01.01.2013]

§ 232. Kaebusest loobumine

Uurimisasutuse, prokuratuuri või Riigiprokuratuuri tegevuse peale esitatud kaebusest võib loobuda enne kaebuse lahendamist.

9. peatükk LIHTMENETLUSED

1. jagu

Lühimenetlus

§ 233. Lühimenetluse kohaldamise alus

(1) Süüdistatava ja prokuratuuri taotlusel võib kohus kriminaalasja lahendada tunnistajaid, asjatundjaid ja eksperte välja kutsumata lühimenetluses kriminaaltoimiku materjali põhjal.
[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(1¹) Süüdistatav ja prokurör võivad kohtult taotleda lühimenetluse kohaldamist kuni tõendite uurimise alustamiseni maakohtus.
[RT I, 06.01.2016, 5- jõust. 16.01.2016]

(2) Lühimenetlust ei kohaldata:

- 1) kuriteole, mille eest karistusseadustik näeb karistusena ette eluaegse vangistuse;
- 2) mitme süüdistatavaga kriminaalasjas, kui vähemalt üks süüdistatav ei nõustu lühimenetluse kohaldamisega.
- 3) [kehtetu -RT I, 05.07.2013, 2- jõust. 15.07.2013]

(3) Lühimenetlust kohaldades juhindutakse käesoleva seadustiku 10. peatüki 2., 3., 5 ja 6. jaos sätestatud, arvestades käesolevas jaos sätestatud erisusi.
[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 234. Lühimenetluse kohaldamise taotlus

(1) Kahtlustatav või süüdistatav võib esitada prokuratuurile taotluse lühimenetluse kohaldamiseks.
[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(2) Kui prokuratuur keeldub lühimenetluse kohaldamisest, jätkatakse kriminaalmenetlust üldkorras.
[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(3) Kui kahtlustatav või süüdistatav, kaitsja ja prokuratuur nõustuvad lühimenetluse kohaldamisega enne käesoleva seadustiku §-s 226 loetletud toimingute tegemist, koostab prokuratuur käesoleva seadustiku § 154 kohaselt süüdistusakti, milles märgitakse, et kriminaalasjas taotletakse lühimenetluse kohaldamist. Kahtlustatava või süüdistatava taotlus ja süüdistusakt lisatakse kriminaaltoimikusse ning toimik edastatakse kohtule.
[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(4) Kui kahtlustatav või süüdistatav, kaitsja ja prokuratuur nõustuvad lühimenetluse kohaldamisega kohtumenetluse käigus, esitab prokuratuur süüdistatava taotluse ja kriminaaltoimiku kohtule kohtuistungil.
[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(5) Süüdistatav ja prokuratuur võivad lühimenetluse kohaldamise taotlusest loobuda enne kohtuliku uurimise lõpetamist. Kui süüdistatav või prokuratuur loobub lühimenetluse kohaldamise taotlusest kohtulikul arutamisel, teeb kohus käesoleva seadustiku § 238 lõike 1 punktis 1 sätestatud lahendi.
[RT I, 19.03.2015, 1- jõust. 29.03.2015]

§ 235. [Kehtetu -RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 235¹. Kohtu alla andmine lühimenetluses

[RT I 2006, 21, 160- jõust. 25.05.2006]

(1) Kriminaaltoimiku saanud kohtunik kontrollib käesoleva seadustiku §-de 24–27 sätteid järgides kriminaalasja kohtualluvust ning teeb määruse:

- 1) süüdistatava kohtu alla andmiseks, järgides käesoleva seadustiku § 263 sätteid;
- 2) kriminaaltoimiku prokuratuurile tagastamiseks, kui puuduvad lühimenetluse kohaldamise alused;
- 3) kriminaaltoimiku prokuratuurile tagastamiseks ja menetluse jätkamiseks, kui kohus ei nõustu kriminaalasja lahendamisega lühimenetluses.

[RT I 2006, 21, 160- jõust. 25.05.2006]

(2) Käesoleva seadustiku §-s 258 sätestatud aluse ilmnemisel korraldab kohus eelistungi, mille pidamisel järgitakse käesoleva seadustiku § 257¹lõikes 2 ja §-des 259–262 sätestatud.
[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 236. Kohtuistungist osavõtjad

(1) Kohtuistungile kutsutakse prokurör, süüdistatav, kaitsja, kannatanu ja tsiviilkostja.

(2) Kannatanu ja tsiviilkostja kohtuistungile ilmumata jäämine ei takista kriminaalasja kohtulikku arutamist ega tsiviilhagi või avalik-õigusliku nõudeavalduse läbivaatamist.
[RT I, 06.01.2016, 5- jõust. 01.01.2017]

(3) Kohus võib korraldada kohtumenetluse poolte osavõtu kohtulikust arutamisest lühimenetluses tehnilise lahenduse abil, mis vastab käesoleva seadustiku § 69 lõike 2 punktis 1 nimetatud nõuetele.
[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(4) Prokurör ei ole kohustatud osalema kohtuotsuse kuulutamisel.
[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 237. Kohtulik uurimine lühimenetluses

(1) Kohtunik teatab kohtuliku uurimise algusest ja teeb prokurörile ettepaneku pidada avakõne. Prokurör annab ülevaate süüdistusest ja süüdistust kinnitavatest tõenditest, mille uurimist ta kohtulikul uurimisel taotleb.
[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(2) Pärast prokuröri avakõnet küsib kohtunik, kas süüdistatav on süüdistusest aru saanud, kas ta tunnistab end süüdi ja kas ta on nõus, et kriminaalasja lahendatakse lühimenetluses.
[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(3) Kohtunik teeb kaitsjale ettepaneku anda arvamus, kas süüdistus on põhjendatud. Seejärel saavad sõna kannatanu ja tsiviilkostja või nende esindajad.

(4) Kohtulikul arutamisel võivad kohtuistungist osavõtjad tugineda üksnes kriminaaltoimiku materjalile. Kohus sekkub, kui menetlusosalised käsitlevad kriminaaltoimikuväliseid asjaolusid.

(5) Süüdistatav võib taotleda enda ülekuulamist. Süüdistatava ülekuulamise järgitakse käesoleva seadustiku §-s 293 sätestatud. Kui süüdistatav on vastavalt käesoleva seadustiku § 45 lõike 4 punktile 3 kaitsjast loobunud, siis küsitleb süüdistatavat esimesena prokurör ning seejärel küsitlevad teda teised menetlusosalised kohtuniku määratud järjekorras.
[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(6) Kohtunik võib menetlusosalisi küsitleda.

(7) Kohtulikku uurimist lõpetades küsib kohtunik menetlusosalistelt, kas neil on taotlusi. Taotlust lahendades järgib kohus käesoleva seadustiku § 298.

§ 237¹. Lühimenetluse alustamine kohtumenetluses

(1) Käesoleva seadustiku § 234 lõikes 4 nimetatud taotluse saamisel jätkab kohtunik kohtulikku arutamist käesoleva seadustiku §-s 237 sätestatud korras.

(2) Käesoleva seadustiku § 235¹ lõike 1 punkti 2 või 3 alusel lühimenetlusest keeldumise korral jätkab kohus menetlust üldises korras.
[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 238. Kohtulahend lühimenetluses

(1) Kohus teeb nõupidamistoas ühe järgmistest lahenditest:

1) prokuratuurile kriminaaltoimiku tagastamise määruse, kui puuduvad lühimenetluse kohaldamise alused;

2) prokuratuurile kriminaaltoimiku tagastamise määruse, kui kriminaaltoimiku materjalid ei ole piisavad kriminaalasja lahendamiseks lühimenetluses;

3) kriminaalmenetluse lõpetamise määruse, kui ilmnevad käesoleva seadustiku § 199 lõike 1 punktides 2–6 loetletud alused;

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

4) kohtuotsuse süüdistatava süüdimõistmise või õigeksmõistmise kohta.

(2) Süüdimõistvat kohtuotsust lühimenetluses tehes vähendab kohus pärast kõigi kuriteo asjaolude kaalumist süüdistatavale mõistetavat põhikaristust ühe kolmandiku võrra. Mõistes karistust karistusseadustiku § 64 järgi, vähendatakse süüdistatavale mõistetavat liitkaristust ühe kolmandiku võrra.

2. jagu Kokkuleppemenetlus

§ 239. Kokkuleppemenetluse kohaldamise alus

(1) Kohus võib süüdistatava ja prokuratuuri taotlusel lahendada kriminaalasja kokkuleppemenetluses.

(2) Kokkuleppemenetlust ei kohaldata:

1) karistusseadustiku §-des 89–91, 95–97 ja 99–102, § 102²lõikes 2, §-s 103, § 110 lõikes 2, § 111 lõikes 2, § 112 lõikes 2, §-des 113–114, 118, 125 ja 135, § 141 lõigetes 2 ja 2¹, § 141¹lõigetes 2 ja 3, § 151 lõike 2 punktis 1 ja lõikes 4, § 200 lõike 2 punktis 5, § 214 lõike 2 punktis 3, §-des 237, 244 ja 246, § 251 lõike 3 punktis 3, § 252 lõikes 3, § 259 lõikes 2, §-des 290¹ ja 302, § 327 lõikes 3, § 405 lõikes 3, § 422 lõikes 2, §-s 435, § 441 punktis 1, § 442 punktis 1, § 443 punktis 1 ning § 445 lõike 2 punktis 1 ja lõikes 3 ettenähtud kuritegudes;
[RT I, 20.12.2019, 1- jõust. 30.12.2019]

2) kui sellega ei nõustu süüdistatav või tema kaitsja või prokuratuur;

3) mitme süüdistatava kriminaalasjas, kui vähemalt üks süüdistatav ei nõustu kokkuleppemenetluse kohaldamisega;

4) kui sellega ei nõustu kannatanu, tsiviilkostja või kolmas isik.

[RT I, 19.03.2015, 1- jõust. 29.03.2015]

5) [kehtetu -RT I, 05.07.2013, 2- jõust. 15.07.2013]

(2¹) Käesoleva paragrahvi lõike 2 punktis 4 nimetatud kannatanu nõusolek ei ole kokkuleppemenetluse kohaldamiseks vajalik, kui kannatanu on riik, kohaliku omavalitsuse üksus või muu avaliku võimu kandja ja tema esindaja asemel on vastavalt käesoleva seadustiku § 38¹lõikele 3¹, 3² või 3³tsiviilhagi või avalik-õigusliku nõudeavalduse esitanud prokuratuur.

[RT I, 05.02.2019, 2- jõust. 15.02.2019]

(3) Süüdistatav ja prokurör võivad kohtult taotleda kokkuleppemenetluse kohaldamist enne kohtuliku uurimise lõpetamist maakohtus.

(4) Kokkuleppemenetlust kohaldades juhendatakse käesoleva seadustiku 10. peatükis sätestatud, arvestades käesolevas jaos sätestatud erisusi.

§ 240. Prokuratuuri alustatav kokkuleppemenetlus

Kui prokuratuur peab võimalikuks kohaldada kokkuleppemenetlust, teeb ta järgmised toimingud:

1) selgitab kahtlustatavale või süüdistatavale ja tsiviilkostjale kokkuleppemenetluse kohaldamise võimalust, nende õigusi kokkuleppemenetluses ja kokkuleppemenetluse kohaldamise tagajärgi;

2) koostab käesoleva seadustiku § 243 kohaselt protokollu selle kohta, et tsiviilkostja on kokkuleppemenetluse kohaldamisega nõus;

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

3) küsib kannatanult nõusoleku kokkuleppemenetluseks ning füüsilisest isikust kannatanult seda, kas ta soovib saada teavituse kohtuistungi toimumise aja kohta, kui kannatanu ei ole varem kriminaalmenetluse käigus neis küsimustes oma arvamust avaldanud, ning selgitab, et kannatanul ei ole õigust kokkuleppemenetluseks antud nõusolekust loobuda;

[RT I, 06.01.2016, 5- jõust. 16.01.2016]

4) selgitab välja kannatanu arvamuse süüdistuse ja karistuse kohta, kui kannatanu ei ole varem kriminaalmenetluse käigus neis küsimustes oma arvamust avaldanud, ning määrab vajaduse korral kannatanule mõistliku tähtaja tsiviilhagi, avalik-õigusliku nõudeavalduse või menetluskulude hüvitamise taotluse esitamiseks.

[RT I, 06.01.2016, 5- jõust. 01.01.2017]

§ 241. [Kehtetu -RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 242. Kokkuleppemenetluse alustamine kahtlustatava või süüdistatava taotlusel

(1) Kui kahtlustatav või süüdistatav soovib, et kohaldatakse kokkuleppemenetlust, esitab ta prokuratuurile käesoleva seadustiku § 225 järgi kirjaliku taotluse.

(2) Kui prokuratuur nõustub kokkuleppemenetluse kohaldamisega, teeb ta käesoleva seadustiku §-des 240 ja 243 sätestatud toimingud. Kui prokuratuur kokkuleppemenetluse kohaldamisest keeldub, jätkatakse kriminaalmenetlust üldkorras.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 243. Kokkuleppemenetluse kohaldamiseks tsiviilkostjalt ja kolmandalt isikult saadud nõusoleku kohta koostatud protokoll

[RT I, 19.03.2015, 1- jõust. 29.03.2015]

(1) Kokkuleppemenetluse kohaldamiseks tsiviilkostjalt või kolmandalt isikult saadud nõusoleku kohta koostatud protokollu kantakse:

1) protokollu koostamise aeg ja koht;

2) protokollu koostaja ametinimetus ja nimi;

3) kahtlustatava või süüdistatava nimi;

4) tsiviilkostja või kolmanda isiku nimi, elu- või asukoht ja aadress, isikukood või selle puudumisel sünniaeg, kodakondsus ning töökoht või õppeasutus;

5) märke selle kohta, kas tsiviilkostjale või kolmandale isikule on selgitatud tema õigusi kokkuleppemenetluses ja kokkuleppemenetluse tagajärgi;

6) tsiviilkostja nõusolek kokkuleppemenetluse kohaldamise ja tema vastu esitatud kannatanu tsiviilhagiga või avalik-õigusliku nõudeavaldusega;

[RT I, 06.01.2016, 5- jõust. 01.01.2017]

7) kolmanda isiku nõusolek tema seadusega kaitstud õiguste ja vabaduste kohta tehtava otsustusega.

(2) Protokollile kirjutavad alla prokurör ja tsiviilkostja või kolmas isik.

(3) Tsiviilkostjal ja kolmandal isikul ei ole õigust loobuda antud nõusolekust.

[RT I, 19.03.2015, 1- jõust. 29.03.2015]

§ 244. Kokkuleppemenetluse läbirääkimised

(1) Pärast käesoleva seadustiku §-s 243 nimetatud protokoll koostamist alustab prokuratuur kahtlustatava või süüdistatava ja tema kaitsjaga läbirääkimisi kokkuleppe koostamiseks. Läbirääkimiste alguses tutvustab prokuratuur kahtlustatavale või süüdistatavale tema õigusi kokkuleppemenetluses ja kokkuleppemenetluse tagajärgi.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(2) [Kehtetu -RT I, 19.03.2015, 1- jõust. 29.03.2015]

(3) Kui prokuratuur ja kahtlustatav või süüdistatav ning tema kaitsja ei jõua käesoleva seadustiku § 245 lõikes 1 sätestatud tingimustes kokkuleppele, jätkatakse kriminaalmenetlust üldkorras.

[RT I, 19.03.2015, 1- jõust. 29.03.2015]

(4) Kokku ei või leppida raskemat karistust kui 18 aastat vangistust.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 244¹. Tsiviilhagi ja avalik-õigusliku nõudeavalduse läbi vaatamata jätmise kokkuleppemenetluses

(1) Leides, et tsiviilhagi või avalik-õiguslik nõudeavaldus on tervikuna või olulises osas lubamatu või põhjendamatu, tagastab prokuratuur selle määrusega kannatanule. Avalik-õigusliku nõudeavalduse võib prokuratuur kannatanule tagastada ka siis, kui see on vajalik kriminaalasja kiire lahendamise huvides. Käesoleva lõike alusel tsiviilhagi või avalik-õigusliku nõudeavalduse läbi vaatamata jätmise määrus ei ole vaidlustatav.

(2) Tsiviilhagi või avalik-õigusliku nõudeavalduse, mis on esitatud pärast käesoleva seadustiku § 240 punktis 4 nimetatud tähtaega, tagastab prokuratuur määrusega. Prokuratuuri määruse peale võib esitada kaebuse käesoleva seadustiku 8. peatüki 5. jaos sätestatud korras. Muu hulgas võib kannatanu vaidlustada prokuratuuri määratud tähtaja mõistlikkuse.

(3) Tsiviilhagi või avalik-õigusliku nõudeavalduse läbi vaatamata jätmise ei välista sama hagi esitamist tsiviilkohtumenetluse või halduskohtumenetluse korras või avalik-õigusliku nõudeavalduse aluseks olnud kohustuse sissenõudmist haldusmenetluses, mida prokuratuur oma määruses selgitab. Kui vastavalt käesoleva seadustiku § 38¹ lõikele 4 on kannatanul õigus esitada tsiviilhagi riigilõivuvabalt, on tal õigus esitada samal alusel tsiviilhagi või kaebus riigilõivuvabalt ka tsiviil- ja halduskohtumenetluses.

(4) Kui pärast tsiviilhagi või avalik-õigusliku nõudeavalduse läbi vaatamata jätmist käesoleva paragrahvi alusel jätkub samas asjas menetlus muus menetlusliigis kui kokkuleppemenetluses, lisatakse tsiviilhagi või avalik-õiguslik nõudeavaldus süüdistusaktile käesoleva seadustiku § 226 lõikes 7 sätestatud korras, juhul kui sama tsiviilhagi ei ole esitatud juba tsiviilkohtumenetluse tsiviil- või halduskohtumenetluse korras või haldusorgan ei ole avalik-õiguslikus nõudeavalduses esitatud nõuet haldusaktiga lahendanud.

[RT I, 06.01.2016, 5- jõust. 01.01.2017]

§ 244². Välismaalasest kahtlustatava ja süüdistatava läbirääkimise erisused

(1) Välismaalasest kahtlustatava või süüdistatava peab prokuratuur läbirääkimisi välismaalase poolt Eesti Vabariigist vastuvõtvasse riiki lahkumise kohustuse võtmiseks koos sissesõidukeeluga viieks kuni kümneks aastaks, eeldusel et kahtlustataval või süüdistataval on Politsei- ja Piirivalveameti hinnangul võimalik vastuvõtvasse riiki tagasi pöörduda.

(2) Prokuratuur taotleb välismaalase vastuvõtvasse riiki tagasipöördumise võimalikkuse kohta hinnangut Politsei- ja Piirivalveametilt, kes edastab selle prokuratuurile 30 päeva jooksul taotluse saamisest arvates.

[RT I, 19.03.2019, 3- jõust. 01.07.2019]

§ 245. Kokkulepe

(1) Kokkuleppes märgitakse:

- 1) kokkuleppe sõlmimise aeg ja koht;
- 2) prokuröri ametinimetus ning nimi;

- 3) süüdistatava nimi, elu- või asukoht ja aadress, isikukood või selle puudumisel sünniaeg, kodakondsus, haridus, emakeel ning töökoht või õppeasutus;
- 4) kaitsja nimi;
- 5) süüdistatava karistatus;
- 6) süüdistatavale kohaldatud tõkend ja selle kestus;
- 6¹) märkus selle kohta, et kahtlustatavale või süüdistatavale on selgitatud tema õigusi kokkuleppemenetluses ja kokkuleppemenetluse tagajärgi;
[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]
- 7) kuriteo asjaolud;
- 8) kuriteo kvalifikatsioon ning kuriteoga tekitatud kahju laad ja suurus;
- 9) karistuse liik ja määr;
- 10) konfiskeerimisele kuuluv vara;
[RT I 2007, 2, 7- jõust. 01.02.2007]
- 11) süüdistatava vastu esitatud tsiviilhagi või avalik-õigusliku nõudeavalduse alus ja ese;
[RT I, 06.01.2016, 5- jõust. 01.01.2017]
- 12) süüdistatava poolt hüvitatavad kriminaalmenetluse kulud võimaluse korral absoluutsummana.
[RT I, 19.03.2015, 1- jõust. 29.03.2015]

(2) Kui süüdistatavale mõistetakse karistus mitme kuriteo eest, märgitakse kokkuleppes iga karistuse liik ja määr ning üldkaristuse liik ja määr.

(3) Kui süüdistatavale mõistetakse karistus mitme kohtuotsuse järgi, märgitakse kokkuleppes ka üldkaristuse liik ja määr.

(4) Kokkulepe on sõlmitud, kui prokurör, süüdistatav ja tema kaitsja on sellele alla kirjutanud.

(5) Prokuratuur edastab kokkuleppe koopiaid süüdistatavale ja kaitsjale ning saadab kriminaaltoimiku kohtusse. Kui füüsilisest isikust kannatanu on vastavalt käesoleva seadustiku § 240 punktile 3 esitanud taotluse saada teavitus kohtuistungi toimumise ajast, lisab prokuratuur kohtusse saadetavale kokkuleppele ka kannatanu taotluse.

[RT I, 06.01.2016, 5- jõust. 16.01.2016]

§ 245¹. Kohtu alla andmine kokkuleppemenetluses

[RT I 2006, 21, 160- jõust. 25.05.2006]

(1) Kriminaaltoimiku saanud kohtunik kontrollib käesoleva seadustiku §-de 24–27 sätteid järgides kriminaalasja kohtualluvust ning teeb määruse:

- 1) süüdistatava kohtu alla andmiseks, järgides käesoleva seadustiku § 263 sätteid;
- 2) kriminaaltoimiku prokuratuurile tagastamiseks, kui puuduvad kokkuleppemenetluse kohaldamise alused;
- 3) kriminaaltoimiku prokuratuurile tagastamiseks võimalusega koostada uus kokkulepe, kui kohus ei nõustu kuriteo kvalifikatsiooni või karistuse liigi või määraga;

[RT I, 06.01.2016, 5- jõust. 01.01.2017]

4) kriminaaltoimiku prokuratuurile tagastamiseks ja menetluse jätkamiseks, kui kohus ei nõustu kriminaalasja lahendamise kokkuleppemenetluses.

[RT I 2006, 21, 160- jõust. 25.05.2006]

(2) Käesoleva seadustiku §-s 258 sätestatud aluse ilmnemisel korraldab kohus eelistungi, mille pidamisel järgitakse käesoleva seadustiku § 257¹ lõikes 2 ja §-des 259–262 sätestatud.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 245². Välismaalasest kahtlustatava ja süüdistatava sõlmitava kokkuleppe erisused

(1) Kui kokkulepe sõlmitakse välismaalasega, kes võtab kohustuse lahkuda Eesti Vabariigist vastuvõtvasse riiki, märgitakse kokkuleppes lisaks:

- 1) välismaalasele kohaldatud sissesõidukeelu kehtivusaeg ja kohaldamisala;
- 2) välismaalase kohustus lahkuda Eesti Vabariigist vastuvõtvasse riiki määratud tähtpäevaks ja tagajärjed kokkuleppe täitmata jätmisel;
- 3) andmed lahkumiskohustuse täitmisele pööramise kohta, kui välismaalane viibib Eestis vahistuses või vangistuses või kui tema vabadust on muul seaduslikul alusel piiratud.

(2) Täitmiskohtunik võib prokuratuuri taotlusel välismaalasele mõistetud karistuse selle kandmata jäänud osas pöörata täitmisele, kui süüdimõistetud ei täida võetud Eesti Vabariigist lahkumise kohustust, talle on enne lahkumiskohustuse täitmist esitatud kahtlustus uue kuriteo toimepanemises või ta pöördub riiki tagasi enne talle kohaldatud sissesõidukeelu kehtivusaja lõppu.

[RT I, 19.03.2019, 3- jõust. 01.07.2019]

§ 246. Kohtuistungist osavõtjad

(1) Kohtuistungile kutsutakse prokurör, süüdistatav ja tema kaitsja.

(1¹) Kohus teavitab füüsilisest isikust kannatanut tema esitatud kontaktandmete alusel või e-toimiku süsteemi kaudu kohtuistung toimumise ajast, kui kannatanu on seda taotlenud. Kannatanu kohtuistungile ilmumata jäämine ei takista kriminaalasja kohtulikku arutamist.
[RT I, 06.01.2016, 5- jõust. 16.01.2016]

(2) Kohus võib korraldada kohtumenetluse poolte osavõtu kohtulikust arutamisest kokkuleppemenetluses tehnilise lahenduse abil, mis vastab käesoleva seadustiku § 69 lõike 2 punktis 1 nimetatud nõuetele.

(3) Prokurör ei ole kohustatud osalema kohtuotsuse kuulutamisel.
[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 247. Kohtulik arutamine kokkuleppemenetluses

(1) Kohtunik teatab kokkuleppe arutamise algusest ja teeb prokurörile ettepaneku anda ülevaade kokkuleppest.
[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(2) Pärast kokkuleppe ülevaade ärakuulamist küsib kohtunik, kas süüdistatav on kokkuleppest aru saanud ja kas ta nõustub sellega. Kohtunik teeb süüdistatavale ettepaneku selgitada kokkuleppe sõlmimise asjaolusid ja teeb kindlaks, kas kokkulepet sõlmides on süüdistatav väljendanud oma tõelist tahet.
[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(3) Kohtunik küsib kaitsjalt ja prokurörilt nende arvamust kokkuleppe kohta ning seda, kas nad jäävad kokkuleppe juurde.

(4) Kohtunik võib menetlusosalisi küsitleda.

(5) Pärast kokkuleppe arutamise lõppemist teeb kohus teatavaks kohtulahendi kuulutamise aja.
[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 248. Kohtulahendid kokkuleppemenetluses

(1) Kohus teeb ühe järgmistest lahenditest:
[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

1) prokuratuurile kriminaaltoimiku tagastamise määruse, kui puuduvad kokkuleppemenetluse kohaldamise alused;

[RT I 2006, 21, 160- jõust. 25.05.2006]

2) prokuratuurile kriminaaltoimiku tagastamise määruse, millega antakse võimalus sõlmida uus kokkulepe, kui kohus ei nõustu kuriteo kvalifikatsiooni või karistuse liigi või määraga või kokkuleppega võetud välismaalase kohustusega lahkuda Eesti Vabariigist vastuvõtvasse riiki koos sissesõidukeeluga viieks kuni kümneks aastaks;
[RT I, 19.03.2019, 3- jõust. 01.07.2019]

3) kokkuleppemenetlusest keeldumise ja prokuratuurile kriminaaltoimiku tagastamise määruse, kui kohtul tekivad kahtlused käesoleva seadustiku §-st 306 lähtudes;

4) kriminaalmenetluse lõpetamise määruse, kui ilmnevad käesoleva seadustiku § 199 lõike 1 punktides 2–6 loetletud alused;

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

5) kohtuotsuse süüdistatava süüdimõistmise ja talle kokkuleppekohase karistuse mõistmise kohta.

(2) Kui kohus on teinud käesoleva paragrahvi lõike 1 punktis 1 või 2 nimetatud määruse, tagastab ta kriminaaltoimiku prokuratuurile kriminaalmenetluse jätkamiseks.

§ 249. Süüdimõistva kohtuotsuse põhiosa kokkuleppemenetluses

Kohtuotsuse põhiosas märgitakse:

- 1) millises süüdistuses kohus süüdistatava süüdi mõistab;
- 2) kokkuleppe sisu.

§ 250. Kokkuleppemenetluse alustamine kohtulik arutamisel

(1) Käesoleva seadustiku §-s 243 nimetatud protokoll, § 240 punktis 3 nimetatud arvamuse ja §-s 245 nimetatud kokkuleppe saamisel jätkab kohtunik kohtulikku arutamist §-s 247 sätestatud korras. Kui kohtulik arutamine on alanud enne kokkuleppe esitamist, avaldatakse vaid kokkulepe.
[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(2) Käesoleva seadustiku § 248 lõike 1 punkti 1 või 2 alusel kokkuleppemenetlusest keeldumise korral jätkab kohus menetlust üldises korras.

3. jagu

Käskmenetlus

§ 251. Käskmenetluse kohaldamise alus

(1) Kui teise astme kuriteos, mille eest prokurör peab võimalikuks kohaldada põhikaristusena rahalist karistust, on tõendamiseseme asjaolud selged, võib kohus prokuratuuri taotlusel lahendada kriminaalasja käskmenetluses. [RT I 2004, 46, 329- jõust. 01.07.2004]

(2) Käskmenetlust ei kohaldata, kui kahtlustatav on alaealine.

(3) Käskmenetlust ei kohaldata, kui kahtlustatava suhtes on võimalik kohaldada narkomaanide sõltuvusravi või seksuaalkurjategijate kompleksravi. [RT I, 15.06.2012, 2- jõust. 01.06.2013]

§ 252. Süüdistusakti põhiosa käskmenetluses

(1) Käskmenetluses koostab prokuratuur süüdistusakti, mille põhiosas esitatakse:

- 1) kuriteo asjaolud;
- 2) kuriteo kvalifikatsioon;
- 3) kuriteoga tekitatud kahju laad ja suurus;
- 4) süüdistust kinnitavad tõendid;
- 5) ettepanek karistuse liigi ja määra kohta.

[RT I 2004, 46, 329- jõust. 01.07.2004]

(2) Süüdistusakt ja kriminaalasja materjalid saadetakse kohtusse ning akti koopiad edastatakse süüdistatavale ja tema kaitsjale.

(3) Süüdistatav ja kaitsja võivad süüdistusakti saamisest kümne päeva jooksul esitada kohtule kirjaliku seisukoha kriminaalasja lahendamise kohta.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 253. Kohtulahendid käskmenetluses

Kriminaalasja kohtusse saabumisel, kuid mitte enne viieteistkümne päeva möödumist süüdistusakti süüdistatavale ja kaitsjale edastamisest, teeb kohtunik pärast kriminaalasja kohtualluvuse kontrollimist ühe järgmistest lahenditest:

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

- 1) kohtuotsuse käskmenetluses käesoleva seadustiku § 254 järgi;
- 2) kriminaalmenetluse lõpetamise määruse, kui ilmnevad käesoleva seadustiku § 199 lõike 1 punktides 2–6 sätestatud alused;

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

- 3) käskmenetlusest keeldumise ja prokuratuurile kriminaaltoimiku tagastamise määruse.

[RT I 2004, 46, 329- jõust. 01.07.2004]

§ 254. Kohtuotsus käskmenetluses

(1) Kui kohtunik nõustub järeldustega, mis on esitatud süüdistusaktis süüdistuse tõendatuse ning karistuse määra kohta, koostab ta kohtuotsuse.

(2) Käskmenetluses tehtud kohtuotsuse sissejuhatuses märgitakse:

- 1) kohtuotsuse tegemine Eesti Vabariigi nimel;
- 2) kohtuotsuse tegemise kuupäev ja koht;
- 3) otsuse teinud kohtu nimetus ning kohtuniku nimi;
- 4) süüdistatava nimi, elu- või asukoht ja aadress, isikukood või selle puudumisel sünniaeg ning töökoht või õppeasutus;

[RT I 2004, 46, 329- jõust. 01.07.2004]

- 5) süüdistatava karistus.

(3) Käskmenetluses tehtud kohtuotsuse põhiosas märgitakse:

- 1) kuriteo asjaolud;
- 2) kuriteo kvalifikatsioon;
- 3) kuriteoga tekitatud kahju laad ja suurus;
- 4) süüdistatavale mõistetava karistuse motiivid.

(4) Käskmenetluses tehtud kohtuotsuse resolutiivosas märgitakse:

- 1) süüdistatava süüditunnistamine karistusseadustiku vastava paragrahvi, lõike ja punkti järgi;
- 2) karistuse määr;

- 3) kriminaalmenetluse kulude otsustus;
- 4) käskotsuse edasikaebamise kord ja tähtaeg.
[RT I 2004, 46, 329- jõust. 01.07.2004]

(5) Käskmenetluses tehtud kohtuotsuse koopia toimetatakse käesoleva seadustiku § 164 lõigete 3 ja 5 sätteid järgides otsuse tegemisest alates kolme päeva jooksul süüdistatavale, kaitsjale, kannatanule ja prokuratuurile.
[RT I, 06.01.2016, 5- jõust. 16.01.2016]

(6) Süüdistataval ja kaitsjal on õigus käskmenetluses tehtud kohtuotsuse kättesaamisest alates viieteistkümne päeva jooksul taotleda, et kohus arutaks kriminaalasja üldkorras.
[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(7) Kui süüdistatav ega kaitsja ei taotle, et kohus arutaks kriminaalasja üldkorras, käskmenetluses tehtud kohtuotsus jõustub.
[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 255. Käskmenetluses tehtud kohtuotsuse vaidlustamine ja kohtulik arutamine üldmenetluse korras

(1) Kui süüdimõistetu vaidlustab käskmenetluses tehtud kohtuotsuse ja taotleb, et kohus arutaks kriminaalasja üldkorras, koostab kohtunik kriminaaltoimiku prokuratuurile tagastamise määruse, mis on aluseks uue süüdistusakti koostamiseks käesoleva seadustiku § 154 järgi ning menetluse jätkamiseks üldkorras.

(2) Kohtulikul arutamisel üldmenetluse korras järgitakse käesoleva seadustiku 10. peatüki sätteid.

§ 256. Käskmenetluse alustamine kohtulik arutamisel

(1) Prokurör võib käesoleva seadustiku § 269 lõike 2 punktis 2 sätestatud juhul esitada kohtule käskmenetluse kohaldamise taotluse ning teha ettepaneku süüdistatavale mõistetava karistuse määra kohta.

(2) Taotluse rahuldamise korral toimetab kohus käskmenetlust käesoleva seadustiku §-de 253 ja 254 kohaselt.

(3) Kui taotlus jäetakse rahuldamata, jätkatakse kohtulikku arutamist üldkorras.

4. jagu Kiirmenetlus

[RT I 2006, 15, 118- jõust. 14.04.2006]

§ 256¹. Kiirmenetluse kohaldamise alus

[RT I 2006, 15, 118- jõust. 14.04.2006]

(1) Kui isik on kahtlustatav teise astme kuriteos, mille tõendamiseseme asjaolud on selged ja mille kohta on kogutud kõik vajalikud tõendid, võib prokuratuur kohtult taotleda kriminaalasja lahendamist kiirmenetluses. Taotlus esitatakse 48 tunni jooksul alates isiku kahtlustatavana ülekuulamisest või isiku kahtlustatavana kinnipidamisest.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.07.2014]

(2) Kui isik on kahtlustatav karistusseadustiku 12. peatüki 1. jaos sätestatud kuriteos, mille puhul ei ole vaidlust kuriteo toimepanemise asjaoludes, teda võib sõltuvushäire ravimise või selle häire kontrolli all hoidmisega mõjutada edaspidi hoiduma süütegude toimepanemisest ning ta on avaldanud nõusolekut ravile suunamisega või häire muul viisil kontrolli all hoidmisega, võib kohaldada kiirmenetlust käesoleva paragrahvi lõikes 1 ja käesoleva seadustiku 9. peatüki 2. jaos sätestatud korras.

[RT I, 19.03.2019, 3- jõust. 01.07.2019]

§ 256². Kiirmenetluse protokoll ja süüdistusakt kiirmenetluses

(1) Kiirmenetluse protokollis märgitakse:

- 1) kahtlustatava ütlused ja muud ülekuulamise andmed vastavalt käesoleva seadustiku § 76 lõikele 1 või viide kahtlustatava ülekuulamisele eraldi protokollis;
- 2) kahtlustatava seisukoht, kas ta soovib kriminaalasja arutamist tunnistajaid välja kutsumata;
- 3) tunnistaja ütlused ja muud ülekuulamise andmed vastavalt käesoleva seadustiku §-le 74 või viide tunnistaja ülekuulamisele eraldi protokollis;
- 4) muude tõendite loetelu;
- 5) käesoleva seadustiku § 218 lõikes 1 sätestatud andmed, kui isik on kahtlustatavana kinni peetud.

(2) Kiirmenetluse protokoll edastatakse viivitamata prokuratuurile. Kiirmenetluse protokollile lisatakse muud tõendid ja käesoleva seadustiku § 222 lõikes 3 nimetatud õiend.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.07.2014]

(3) Vajaduse korral teeb prokuratuur toiminguid lihtmenetluste kohaldamiseks. Sellisel juhul lisatakse protokollile käesoleva seadustiku §-s 245 või 252 nimetatud andmed. Käesoleva seadustiku § 240 punktides 2 ja 3 nimetatud toiminguid kannatanu suhtes võib teha uurimisasutus.

(4) Prokuratuur koostab süüdistusakti, lisades kiirmenetluse protokollile käesoleva seadustiku §-s 154 sätestatud andmed, arvestades kiirmenetluse protokollile erisusi.

(5) Süüdistatavale ja tema kaitsjale antakse kiirmenetluse protokollile koopia. Kui süüdistatav ei valda eesti keelt, võib ta taotleda protokollile tõlkimist emakeelde või keelde, mida ta valdab. Kui kiirmenetluse protokollile asemel koostatakse eraldi menetlusdokumendid, antakse süüdistatavale ja kaitsjale süüdistusakti ja kriminaalasja materjalide koopia.

(6) Kaitsjal on pärast kahtlustatava ülekuulamist kuni kohtuistungini alguseni õigus tutvuda kõigi kriminaalasja materjalidega. Taotluste ja kaebuste esitamine ja lahendamine toimub prokuratuuris kuni kohtule kiirmenetluse taotluse esitamiseni.

[RT I 2006, 15, 118- jõust. 14.04.2006]

§ 256³. Kohtuistungile kutsumine

(1) Menetlusosalised ja tunnistajad kutsuvad kohtusse uurimisasutus või prokuratuur käesoleva seadustiku § 164 lõikes 3 sätestatud korras eelnevalt kohtuga kooskõlastatult.

(2) Süüdistatava ja kaitsja kutsuvad kohtusse prokuratuur käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud korras.

[RT I 2006, 15, 118- jõust. 14.04.2006]

§ 256⁴. Kohtumenetlus kiirmenetluses

[RT I 2006, 15, 118- jõust. 14.04.2006]

(1) Prokurör esitab kohtule suulise taotluse asja arutamiseks kiirmenetluses ning annab kohtule kriminaalasja materjalid.

[RT I 2006, 15, 118- jõust. 14.04.2006]

(2) Kohtunik kontrollib käesoleva seadustiku § 257 lõikes 1 sätestatud korras kohtualluvust ja avab kohtuistungini. Kohtualluvuse kontrollimise kohta tehakse märge kohtuistungini protokollile. Pärast kohtuliku uurimise algusest teatamist teeb kohus prokurörile ettepaneku avaldada süüdistusakt.

[RT I 2006, 15, 118- jõust. 14.04.2006]

(3) Kui kriminaalasja kohtulik arutamine kohe ei ole võimalik, korraldab kohus eelistungini käesoleva seadustiku §-des 258–263 sätestatud korras.

[RT I 2006, 15, 118- jõust. 14.04.2006]

(4) Kohtumenetlus kiirmenetluses toimub käesoleva seadustiku §-des 233–238 või 239–250 või 251–256 või 266–317 sätestatud korras, arvestades käesolevas jaos sätestatud erisusi.

[RT I 2006, 15, 118- jõust. 14.04.2006]

(5) Prokurör ei ole kohustatud osalema kohtuotsuse kuulutamisel.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 256⁵. Kohtulahend kiirmenetluses

[RT I 2006, 15, 118- jõust. 14.04.2006]

(1) Kohus teeb ühe järgmistest lahenditest:

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

1) prokuratuurile kriminaalasja materjalide tagastamise määruse, kui puuduvad kiirmenetluse kohaldamise alused, välja arvatud tõendite ebapiisavus;

[RT I 2006, 15, 118- jõust. 14.04.2006]

2) kohtuotsuse süüdistatava süüdimõistmise või õigeeksmõistmise kohta.

[RT I 2006, 15, 118- jõust. 14.04.2006]

(2) Süüdimõistvat kohtuotsust kiirmenetluses tehes vähendab kohus käesoleva seadustiku § 179 lõikes 1 sätestatud sundraha suurust, kuid mitte rohkem kui poole võrra.

[RT I 2006, 15, 118- jõust. 14.04.2006]

10. peatükk KOHTUMENETLUS MAAKOHTUS

1. jagu

Kohtulik eelmenetlus

§ 257. Kohtu alla andmine

(1) Süüdistusakti saanud kohtunik kontrollib käesoleva seadustiku §-de 24–27 sätteid järgides kriminaalasja kohtualluvust ning annab süüdistatava oma määrusega kohtu alla.

(2) [Kehtetu -RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(3) Üldkorras kohtusse saadetud kriminaalasjas, milles on kohaldatud tõkendina vahistamine, otsustab kohtunik kohtu alla andmise hiljemalt vahistamise tähtaja lõpule eelneval tööpäeval.
[RT I 2008, 32, 198- jõust. 15.07.2008]

§ 257¹. Eelistung

(1) Kohus lahendab enne kohtuliku arutamise algust korralduslikud küsimused eelistungil, kui esineb mõni käesoleva seadustiku §-s 258 nimetatud alus.

(2) Kui ilmneb käesoleva seadustiku § 258 lõike 1 punktis 2 või 3 nimetatud alus, korraldab kohtunik süüdistatava kohtu alla andmise otsustamiseks eelistungi.
[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 258. Eelistungi korraldamise alused

(1) Eelistung korraldatakse:

1) tõkendi muutmise või tühistamise otsustamiseks või tõkendi kohaldamise taotluse läbivaatamiseks;

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

2) et otsustada süüdistusakti prokuratuurile tagastamine, kui süüdistusakt ei ole käesoleva seadustiku § 154 nõuete kohane;

2¹) kui kaitseakt ei vasta käesoleva seadustiku § 227 lõikes 3 sätestatud nõuetele;

[RT I, 19.03.2015, 1- jõust. 29.03.2015]

3) kriminaalasjas menetluse lõpetamise otsustamiseks käesoleva seadustiku § 199 lõike 1 punktides 2–6 sätestatud alustel;

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

4) üldkorras kohtusse saadetud kriminaalasja kohtuliku arutamise planeerimiseks ja kohtumenetluse poolte taotluste lahendamiseks;

[RT I 2008, 32, 198- jõust. 15.07.2008]

5) muude küsimuste lahendamiseks, kui kohtunik peab eelistungi korraldamist vajalikuks.

[RT I 2008, 32, 198- jõust. 15.07.2008]

(2) Eelistungi kutsed toimetatakse kohtumenetluse pooltele kätte käesoleva seadustiku §-des 163–169 sätestatud korras.

(3) Vajaduse korral tutvub kohus kriminaaltoimiku materjaliga.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 259. Eelistungil osalejad

(1) Eelistungil peab kohtunik ainuisikuliselt.

(2) Prokurööri ja kaitsja osavõtt eelistungist on kohustuslik.

[RT I 2008, 32, 198- jõust. 15.07.2008]

(3) Vajaduse korral võib eelistungile kutsuda teisi menetlusosalisi. Kui eelistung korraldatakse tsiviilhagi või avalik-õigusliku nõudeavalduse menetlusse võtmise otsustamiseks või tsiviilhagi või avalik-õigusliku nõudeavalduse läbivaatamise ettevalmistamiseks, kutsutakse eelistungile ka kannatanu ja tsiviilkostja või nende esindajad.

[RT I, 06.01.2016, 5- jõust. 01.01.2017]

(4) Eelistungit protokollib kohtuistungis sekretär.

(5) Kohtunik võib korraldada käesolevas paragrahvis nimetatud isikute osavõtu eelistungist tehnilise lahenduse abil, mis vastab käesoleva seadustiku § 69 lõike 2 punktis 1 nimetatud nõuetele.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 260. Eelistungile ilmumata jäämise tagajärjed

(1) Kui prokurör ei ilmu eelistungile, lükatakse istung edasi ja teatatakse tema ilmumata jäämisest prokuratuuri.

(1¹) Kui kaitsja jääb eelistungile ilmumata, lükatakse eelistung edasi. Advokaadist kaitsja ilmumata jätmisest teatatakse advokatuuri juhatusele.

[RT I 2008, 32, 198- jõust. 15.07.2008]

(2) Teiste kohtumenetluse poolte ilmumata jäämine ei takista eelistungi pidamist, kui kohus ei otsusta teisiti. Kui eelistungile kutsutud kannatanu ega tema esindaja ei ilmu eelistungile, võib kohus jätta tsiviilhagi või avalik-õigusliku nõudeavalduse määrusega läbi vaatamata. Seejuures arvestab kohus eeskätt seda, mil määral viivitaks eelistungi edasilükkumine kriminaalasja arutamist, samuti kannatanu või tema esindaja eelistungile ilmumata jäämise põhjust.

[RT I, 06.01.2016, 5- jõust. 01.01.2017]

§ 261. Eelistungi läbiviimise kord

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(1) Kohtunik, avanud eelistungi:

1) teatab kohtulikuks arutamiseks ettevalmistatava kriminaalasja nimetuse ja eelistungil lahendatava küsimuse ning tõlgi kaasamise korral täidab käesoleva seadustiku § 161 lõike 3 nõuded;

2) selgitab, kes on eelistungile ilmunud, ja vajadusel kontrollib ilmunute isikusamasust;

3) lahendab taandamistaotluse.

(2) Pärast eelistungi rakendamist selgitab kohtunik eelistungi korraldamise alust ja kuulab ära ilmunud poolte arvamused eelistungil lahendatavas küsimuses.

(3) Kohtu alla andmiseks planeerib kohtunik koostöös kohtumenetluse pooltega kohtuliku arutamise sellisel viisil, mis aitab võimalikult vältida tarbetut ajakulu, isikute korduvat kohtusse kutsumist ja kohtuistungit edasilükkamist.

[RT I 2008, 32, 198- jõust. 15.07.2008]

§ 262. Kohtuniku pädevus eelistungil

(1) Eelistungil võib kohtunik teha määruse:

1) süüdistatava kohtu alla andmiseks;

2) prokuratuurile süüdistusakti tagastamiseks, kui süüdistusakt ei vasta käesoleva seadustiku § 154 nõuetele;

[RT I 2004, 46, 329- jõust. 01.07.2004]

2¹) kaitseakti täiendamiseks või uue kaitseakti koostamiseks viie tööpäeva jooksul eelistungi toimumisest arvates, kui kaitseakt ei vasta käesoleva seadustiku § 227 lõikes 3 sätestatud nõuetele;

[RT I, 19.03.2015, 1- jõust. 29.03.2015]

3) kriminaalmenetluse lõpetamiseks käesoleva seadustiku § 199 lõike 1 punktides 2–6 loetletud juhtudel;

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

4) tõkendi kohaldamiseks või muutmiseks;

4¹) tsiviilhagi või avalik-õigusliku nõudeavalduse menetlusse võtmiseks või tähtaja määramiseks selles puuduste kõrvaldamiseks või tsiviilhagi või avalik-õigusliku nõudeavalduse läbi vaatamata jätmiseks;

[RT I, 06.01.2016, 5- jõust. 01.01.2017]

5) menetlusosalise taotluse lahendamiseks.

[RT I 2008, 32, 198- jõust. 15.07.2008]

(2) Kui kohus leiab, et asja lahendamine kuulub halduskohtu pädevusse, kuid halduskohus on eelnevalt leidnud, et sama asja lahendamine ei kuulu tema pädevusse, määrab asja lahendamiseks pädeva kohtu Riigikohtu kriminaal- ja halduskollegiumi vaheline erikogu tsiviilkohtumenetluse seadustiku §-s 711 sätestatud korras.

[RT I, 20.11.2014, 1- jõust. 01.05.2015]

§ 263. Kohtu alla andmise määrus

Kohtu alla andmise määruks märgitakse:

1) süüdistatava nimi, elu- või asukoht ja aadress, isikukood või selle puudumisel sünniaeg, kodakondsus, haridus, emakeel ning töökoht või õppeasutus;

[RT I 2004, 46, 329- jõust. 01.07.2004]

2) kriminaalasja number;

3) kohtuistungit aeg ja koht, kui need on teada. Kui kohtuistung on planeeritud mitmele päevale, siis märgitakse kohtuistungit toimumise ajana kõik kohtuliku arutamise päevad;

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

4) kas kriminaalasja arutatakse avalikul või kinnisel istungil;

5) kohtuistungile kutsutavate isikute ees- ja perekonnanimed ning isikute kohtulikule arutamisele ilmumise aeg, kui need on teada;

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

6) leppenimega tunnistaja või kannatanu ülekuulamine käesoleva seadustiku § 67 lõike 5 kohaselt;

7) kas kohaldatakse või muudetakse tõkendit;

8) taotluste lahendus.

§ 263¹. Tsiviilhagi ja avalik-õigusliku nõudeavalduse menetluse võtmise otsustamine

[RT I, 06.01.2016, 5- jõust. 01.01.2017]

(1) Kui koos süüdistusaktiga on kohtusse saadetud tsiviilhagi või avalik-õiguslik nõudeavaldus, teeb kohus määruse tsiviilhagi või nõudeavalduse menetluse võtmiseks või tähtaja määramiseks tsiviilhagis või nõudeavalduses puuduste kõrvaldamiseks või tsiviilhagi või nõudeavalduse läbi vaatamata jätmiseks. Vajaduse korral annab kohus süüdistatavale, kaitsjale ja tsiviilkostjale tähtaja tsiviilhagile või avalik-õiguslikule nõudeavaldusele kirjaliku vastuse esitamiseks.

(2) Tsiviilhagi või avalik-õigusliku nõudeavalduse läbi vaatamata jätmine ei välista sama hagi esitamist tsiviil- või halduskohtumenetluse korras või avalik-õigusliku nõudeavalduse aluseks olnud kohustuse kohta haldusakti andmist haldusmenetluses.

[RT I, 06.01.2016, 5- jõust. 01.01.2017]

§ 264. Kriminaalhooldusametniku kaasamine

(1) Vajaduse korral teeb kohtunik kriminaalhooldusosakonna juhatajale ülesandeks nimetada kriminaalhooldusametnik.

(2) Kohtunik kontrollib, kas alaealise süüdistatava, seksuaalkuriteo toimepanemises süüdistatava või korduvalt mootorsõiduki joobeseisundis juhtimises süüdistatava kriminaalasjas on koostatud kohtueelne ettekanne, kui see on nõutav. Kohtuniku korraldusel täiendab kriminaalhooldusametnik kohtueelset ettekannet.

[RT I, 19.03.2019, 3- jõust. 01.07.2019]

(2¹) Kohtunik kontrollib enne karistusseadustiku §-s 75¹ sätestatud elektroonilise valve kohaldamist, kas on koostatud arvamus, kui see on nõutav, elektroonilise valve seadmete paigaldamise võimalikkuse kohta kahtlustatava või süüdistatava elukohas. Kohtuniku korraldusel täiendab kriminaalhooldusametnik arvamust.

[RT I, 07.07.2017, 1- jõust. 01.11.2017]

(3) Kohtuniku korraldusel selgitab kriminaalhooldusametnik kohustuste või üldkasuliku töö määramiseks tähtsad asjaolud ja esitab kohtule kohtueelse ettekande, mis lisatakse kriminaalasja materjalile.

§ 265. Prokuröri, menetlusosalise, tunnistaja, asjatundja ja eksperdi kutsumine kohtuistungile

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(1) Prokurör ja menetlusosalised kutsutakse kohtuistungile kutsega käesoleva seadustiku §-des 163–169 sätestatud korras.

(2) Süüdistatavale, prokuratuurile ja kaitsjale edastab kohus koos kohtukutsega kohtu alla andmise määruse koopia.

(3) Tunnistaja, asjatundja või eksperdi kutsumisel arvestab kohus eelistungil kindlaksmääratud kohtuliku arutamise kulgu.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 265¹. Eelistungi jätkamine kohtuliku arutamisega

(1) Üldkorras kohtusse saadetud kriminaalasja kohtulik arutamine võib toimuda vahetult pärast eelistungit, kui eelistungi ajaks on võimalik ilmuda kohtusse kõigil kohtumenetlusega seotud isikutel, kui see tagaks kohtumenetluse katkematus ja viivitamatuse ning kui kohtumenetluse pooled ja kohus on sellega nõus.

(2) Kohtumenetluse pooled ja kohus võivad eelistungile vahetult järgneva kohtuliku arutamise kokku leppida enne eelistungit või eelistungil.

(3) Käesolevas paragrahvis nimetatud juhul kutsub kannatanu, tsiviilkostja, kolmanda isiku, nende esindajad ja süüdistatava kohtusse prokuratuur käesoleva seadustiku §-des 163–169 sätestatud korras.

[RT I 2008, 32, 198- jõust. 15.07.2008]

2. jagu

Kohtuliku arutamise üldtingimused

§ 266. Kohtuistungit juhtimine ja kohtuistungit kord

(1) Kohtuistungit juhib kohtunik, käesoleva seadustiku § 18 lõikes 1 nimetatud kriminaalasjades eesistuja. Kohus tagab ausa kohtumenetluse põhimõtete järgimise ja menetlusosaliste õiguste kaitse ning ei luba menetlusosalistel kohut eksitada ega menetlusõigusi kuritarvitada. Muu hulgas võib kohtunik:

- 1) nõuda pooltelt kohtulikul arutamisel tekkinud küsimustes kirjalikke seisukohti, andes nende esitamiseks vajaduse korral tähtaja ja kehtestades vajaduse korral mahupiirangu;
- 2) lahendada poolte korralduslikud ja menetluslikke küsimusi puudutavad taotlused istungit pidamata või istungite vaheajal kirjaliku määrusega, andes pooltele eelnevalt võimaluse oma seisukohti avaldada;
- 3) seada pooltele ajapiirangu oma seisukohtade ja tõendite esitamiseks, kui on ilmne, et pool venitab menetlust;
- 4) määrata, mis ajaks ja mil viisil peab pool teistele kohtumenetluse pooltele tutvumiseks esitama tõendid, mida neile seni tutvustatud ei ole;
- 5) jätta vastuväite või taotluse, sealhulgas taandamistaotluse läbi vaatamata, kui see on esitatud põhjendamatu viivitusega või kordab juba lahendatud taotlust või vastuväidet ehkki menetluslik olukord ei ole vahepeal oluliselt muutunud.

[RT I, 11.03.2023, 2- jõust. 01.05.2023]

(2) Kohtumenetluse pooled ning teised istungisaalis viibijad peavad tingimusteta täitma kohtuniku korraldusi. Kohtukoosseisu sisenemisel istungisaali ja saalist väljumisel tõusevad saalis viibijad püsti.

(3) Kõik isikud pöörduvad kohtu poole seistes. Kohtuniku loal võib esineda istudes.

(4) Kohtunikul on õigus piirata saalis viibijate hulka, kui istungisaal on ületäitunud.

(5) Tunnistaja, asjatundja ja ekspert, keda ei ole veel kohtulikul uurimisel üle kuulatud, võivad viibida istungisaalis vaid kohtu loal. Ülekuulatud ja ülekuulamata isikute omavahelise suhtlemise vältimiseks võib kohus anda korraldusi.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 267. Kohtuistungit korda rikkuva isiku suhtes võetavad meetmed

(1) Kui süüdistatav rikub kohtuistungit korda ega täida kohtuniku või kohtukordniku korraldust, võib kohtumääruse alusel:

[RT I, 12.07.2014, 1- jõust. 01.01.2015]

- 1) ta ajutiselt või kogu istungi ajaks saalist eemaldada;
- 2) kohaldada talle kuni kümme päeva aresti või rahatrahvi.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(2) Kui süüdistatav on istungisaali tagasi kutsutud, tutvustatakse süüdistatavale tema äraolekul tehtud kohtutoiminguid.

(3) Korrarikkumise tõttu kogu istungi ajaks saalist eemaldatud süüdistatavale antakse kohtuotsuse või käesoleva seadustiku § 315 lõikes 4 sätestatud juhul kohtuotsuse resolütiivosa koopia viivitamata kätte pärast kohtuotsuse kuulutamist.

(4) Kui prokurör, esindaja või kaitsja rikub kohtuistungit korda, ei täida kohtuniku või kohtukordniku korraldust või väljendab oma käitumisega lugupidamatust kohtu vastu, võib teda kohtumääruse alusel trahvida.

[RT I, 12.07.2014, 1- jõust. 01.01.2015]

(4¹) Kohus võib kõrvaldada kaitsja, esindaja või prokuröri menetlusest, kui isik ei ole võimeline kohtus nõuetekohaselt esinema või on kohtumenetluses näidanud end ebaausana, asjatundmatuna või vastutustundetuna, samuti kui ta on pahatahtlikult takistanud asja õiget ja kiiret menetlemist või jätnud korduvalt täitmata kohtu korralduse.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(4²) Käesoleva paragrahvi lõigetes 4 ja 4¹ sätestatu kohaldamisel teeb kohus viivitamata kohtumenetluse poolele ettepaneku valida endale uus esindaja või kaitsja või prokuratuurile ettepaneku nimetada uus prokurör kohtu määratud ajaks. Advokaadi ja prokuröri suhtes käesoleva paragrahvi lõigetes 4 ja 4¹ sätestatu kohaldamise teeb kohus teatavaks vastavalt advokatuuri juhatusele ja prokuratuurile.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(5) Kui muu menetlusosaline või istungisaalis viibija rikub kohtuistungit korda, ei täida kohtuniku või kohtukordniku korraldust või väljendab oma käitumisega lugupidamatust kohtu vastu, võib ta istungisaalist eemaldada või kohtumääruse alusel kohaldada talle rahatrahvi või kuni viis päeva aresti.

[RT I, 12.07.2014, 1- jõust. 01.01.2015]

(6) Kui korrarikkuja käitumises ilmnevad kuriteo tunnused, alustab prokurör tema suhtes kriminaalmenetlust või edastab kohus kuriteoteate politseile. Vajaduse korral peab kohus protokollil alusel sellise isiku kinni kahtlustatavana.

(7) Kohtus istungiväliselt oma ametiülesandeid täitev kohtunik võib isikule, kes ei täida tema või kohtukordniku korraldust või väljendab oma käitumisega lugupidamatust kohtu vastu, kohaldada kohtumäärusega kuni viis päeva aresti või rahatrahvi.

[RT I, 12.07.2014, 1- jõust. 01.01.2015]

(8) Korrarikkuja nõudmisel antakse talle kohtumäärus väljavõttena kohtuistungil protokollist.

§ 268. Kohtuliku arutamise piirid

(1) Kriminaalasja kohtulik arutamine toimub süüdistatava suhtes ainult süüdistusakti järgi, kui käesolevas paragrahvis ei ole sätestatud teisiti.

(2) Prokurör võib kohtulikul arutamisel enne kohtuliku uurimise lõpetamist süüdistust muuta ja täiendada, esitades muudatused ja täiendused kirjalikult kohtule ning teistele kohtumenetluse pooltele. Kui süüdistuse muutmise või täiendamise tõttu osutub süüdistuse tekst või süüdistusakt ebaülevaatlikuks, võib kohus omal algatusel või kohtumenetluse poole taotlusel kohustada prokurööri esitama uut süüdistuse tervikteksti või süüdistusakti.

(3) Süüdistuse muutmine käesoleva paragrahvi lõike 2 mõttes ei ole esitatud faktiliste või õiguslike väidete täiendamine või parandamine, ilma et muudetakse süüdistuse aluseks olevaid põhilisi asjaolusid või kuriteo kvalifikatsiooni, ega süüdistusest osaline loobumine.

(4) Süüdistuse muutmise või täiendamise korral kuulub kohus süüdistatava või kaitsja taotlusel kaitseõiguse tagamiseks välja vaheaja või lükkab kohtuliku arutamise edasi. Kui see on vajalik kaitseõiguse tagamiseks, võib kohus süüdistatava või kaitsja taotlusel kuulutada välja vaheaja või lükata kohtuliku arutamise edasi ka käesoleva paragrahvi lõikes 3 nimetatud täienduste ja paranduste tegemise korral.

(5) Süüdistatavat süüdi tunnistades ei või kohus tugineda faktilistele asjaoludele, mis oluliselt erinevad süüdistuses või muudetud või täiendatud süüdistuses kirjeldatud tõendamiseseme asjaoludest. Otsust tehes ei või kohus tugineda faktilisele asjaolule, mida ei ole menetluses arutatud.

(6) Kohus võib kohtulikul uurimisel tuvastatud faktilistest asjaoludest lähtuvalt muuta kuriteo kvalifikatsiooni, kui süüdistataval on olnud küllaldane võimalus ennast sellise kvalifikatsiooni vastu kaitsta. Vajaduse korral teeb kohus kohtumenetluse pooltele ettepaneku avaldada oma seisukoht kvalifikatsiooni kohta, mida süüdistusaktis ei käsitleta. Kohus peab andma pooltele võimaluse oma seisukoha avaldamiseks ka juhul, kui ilmnevad süüdistusaktis nimetatata karistust raskendavad asjaolud või asjaolud, mis tingivad mittekaristuslike mõjutusvahendite kohaldamise. Süüdistatava või kaitsja taotlusel kuulub kohus kaitseõiguse tagamiseks välja vaheaja.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 268¹. Kriminaalasja üldmenetluses arutamise terviklikkus

[RT I, 19.03.2015, 1- jõust. 29.03.2015]

(1) Üldmenetluses kriminaalasja arutav maakohtu kohtukoosseis lähtub kriminaalasja arutamise planeerimisel terviklikkuse, järjestikkuse ja pikemate katkestusteta arutamise põhimõttest ning seab eesmärgiks jõuda kiiresti kohtulahendini.

(2) Kohus, lähtudes kriminaalasjade üldmenetluses arutamiseks koostatud ajakavast, leiab võimaluse paralleelselt arutada üldmenetluses arutamiseks kohtusse saadetud kriminaalasja, kui:

- 1) kriminaalasjas süüdistatakse isikut alaealisena kuriteo toimepanemises;
- 2) kriminaalasjas on süüdistatavale kohaldatud tõkendina vahistamist ja kohus peab vajalikuks jätkata nimetatud tõkendi kohaldamist.

(3) Üldmenetluses arutatava kriminaalasja kohtumenetluse vältimatul edasilükkamisel või kohtumenetluse ajakavas tekkinud arutamise vaheaegade tõttu on kohtul õigus alustada teise üldmenetluses arutamiseks kohtusse saadetud kriminaalasja arutamist, kui see ei kahjusta eelmise asja kohtuliku arutamise ajakava. Samuti on arutatava kriminaalasja kohtumenetluse vältimatu edasilükkamise korral kohtul õigus alustada järgmise üldmenetluses arutamiseks planeeritud kriminaalasja arutamist selle ajakava kohaselt.

(4) Käesoleva paragrahvi lõikes 3 sätestatud põhjustel alustatud teise kriminaalasja kohtuliku arutamise võib kohus viia lõpule paralleelselt eelnevalt alustatud kriminaalasja kohtuliku arutamise, seades kõigis arutatavates kriminaalasjades eesmärgiks jõuda kiiresti kohtulahendini.

(5) Kohus ei ole seotud kriminaalasjade kohtusse saabumise järjekorraga, vaid kriminaalasja tervikliku arutamise ja viivitusteta kohtulahendini jõudmise eesmärgil on kohtul õigus asuda arutama saabumise järjekorrast sõltumata kriminaalasja, võttes arvesse arutamisele võetava kriminaalasja mahukust.

[RT I, 19.03.2015, 1- jõust. 29.03.2015]

§ 269. Süüdistatava osavõtt kohtulikust arutamisest

(1) Kriminaalasja arutatakse süüdistatava osavõtul, arvestades käesolevas paragrahvis ning käesoleva seadustiku §-s 276¹ nimetatud erandeid. Tema ilmumata jäämise korral lükatakse kohtulik arutamine edasi. Süüdistatava osavõtt kohtuotsuse kuulutamisest ei ole kohustuslik.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(2) Kriminaalasja võib erandlikult arutada süüdistatava osavõtuta, kui ta:

1) on eemaldatud istungisaalist käesoleva seadustiku § 267 lõikes 1 sätestatud alusel ja korras;
2) on kohtukutse kätte saanud, tema asukohta ei suudeta tuvastada, on küllaldane alus arvata, et ta hoidub kohtusse ilmumisest kõrvale, tema leidmiseks on tehtud mõistlikke pingutusi ning ilma temata on kohtulik arutamine võimalik;

[RT I, 20.12.2019, 1- jõust. 30.12.2019]

3) pärast kohtuistungil ülekuulamist on viinud end seisundisse, mis välistab tema osavõtu kohtulikust arutamisest, ning ilma temata on kohtulik arutamine võimalik;

4) kohtusse toimetamine on raskendatud ja süüdistataval on võimalik kohtulikust arutamisest osa võtta tehnilise lahenduse abil, mis vastab käesoleva seadustiku § 69 lõike 2 punktis 1 nimetatud nõuetele, ning kohus on veendunud, et süüdistatava kaitseõigus on tagatud;

[RT I, 06.05.2020, 1- jõust. 07.05.2020]

5) on esitanud kohtule põhjendatud taotluse arutada asja tema osavõtuta ja kohus on veendunud, et süüdistatava õigusi on võimalik kaitsta tema osavõtuta kohtulikust arutamisest, ning süüdistatava puudumine kohtuistungilt ei ole vastuolus avalike huvidega;

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

6) ei saa kohtulikust arutamisest pikema aja jooksul osa võtta haiguse tõttu, kuid teda on teavitatud kohtuistungil toimumise ajast ja kohast, ta on nõus asja arutamisega tema osavõtuta ja kaitsja osalemisel ning kohus on veendunud, et süüdistatava õigusi on võimalik kaitsta tema osavõtuta kohtulikust arutamisest;

[RT I, 31.12.2016, 2- jõust. 10.01.2017]

7) on juriidiline isik, kelle pädev organ ei ole kriminaalmenetlusest kõrvalehoidumise eesmärgil juhatuse liiget või liikmeid valinud või kelle juhatuse liikme asukohta Eesti Vabariigis ei suudeta tuvastada, kui tema kohtusse kutsumiseks on tehtud mõistlikke pingutusi ning ilma temata on kohtulik arutamine võimalik.

[RT I, 11.03.2023, 2- jõust. 01.05.2023]

(2¹) Rahuldades süüdistatava taotluse käesoleva paragrahvi lõike 2 punktis 5 nimetatud alusel määrab kohus kindlaks, millises kohtuliku arutamise osast ei ole süüdistatava osavõtt kohustuslik. Süüdistatava osavõtt käesoleva seadustiku §-des 285 ja 298–304 nimetatud toimingutest on kohustuslik.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(3) Kui süüdistatav hoidub kohtulikust arutamisest kõrvale või kriminaalasja arutamist takistab tema raske haigus, mis ei võimalda tal kohtusse ilmuda, võib kohus teha tema süüdistuse eraldi menetlemise määrase, lükata eraldatud süüdistuse arutamise edasi kuni süüdistatava tabamiseni või tervenemiseni ning jätkata teiste süüdistatavate kriminaalasja kohtulikkust arutamist.

(4) Mitme süüdistatavaga kriminaalasja kohtulikust arutamisel võib kriminaalasja nende kuritegude arutamine, mis ei puuduta konkreetset süüdistatavat, toimuda ilma selle süüdistatavata ja tema kaitsjata.

[RT I 2004, 54, 387- jõust. 01.07.2004]

§ 270. Prokuröri ja kaitsja osavõtt kohtuistungist

(1) Prokurör on kohustatud osalema kohtuistungil. Kui prokurör jääb ilmumata, lükatakse kohtulik arutamine edasi ja ilmumata jäämisest teatatakse prokuratuurile.

(2) Kui kaitsja jääb kohtuistungile ilmumata, lükatakse kohtulik arutamine edasi. Advokaadist kaitsja ilmumata jäämisest teatatakse advokatuuri juhatusele.

§ 271. Kohtulik arutamine tunnistajata, kannatanuta, asjatundjata ja eksperdita

(1) Kui tunnistaja, kannatanu, asjatundja või ekspert jääb kohtuistungile ilmumata, teeb kohus pärast kohtumenetluse poolte arvamuse ärakuulamist määrase kohtuliku arutamise jätkamise või edasilükkamise kohta.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(2) Kui kohus leiab, et tsiviilhagi või avalik-õiguslikku nõudeavaldust ei ole võimalik ilma kannatanuta läbi vaadata, jäetakse tsiviilhagi või avalik-õiguslik nõudeavaldus kriminaalmenetluses läbi vaatamata, selgitades kannatanule, et tsiviilhagi või avalik-õigusliku nõudeavalduse läbi vaatamata jätmise ei välista sama hagi esitamist tsiviilkohtumenetluse või halduskohtumenetluse korras või avalik-õigusliku nõudeavalduse aluseks olnud kohustuse sissenõudmist haldusmenetluses.

[RT I, 06.01.2016, 5- jõust. 01.01.2017]

§ 272. Kohtulik arutamine tsiviilkostjata

- (1) Tsiviilkostja kohtuistungile ilmumata jäämine ei takista kohtulikku arutamist ega tsiviilhagi läbivaatamist.
- (2) Kui kohus leiab, et tsiviilhagi ei ole võimalik tsiviilkostjata läbi vaadata, jäetakse tsiviilhagi kriminaalmenetluses läbi vaatamata.

§ 273. Kohtuliku arutamise edasilükkamine

- (1) Kriminaalasja kohtulik arutamine lükatakse määrusega edasi, kui:
 - 1) kohtuistungile on jäänud ilmumata käesoleva seadustiku §-des 269–271 nimetatata isik, kelle osavõtt on vajalik;
 - 2) on vaja koguda täiendavaid tõendeid;
 - 2¹) kohtuistungil ilmnenuid teise kuriteo kahtluse tõttu on kriminaalasja igakülgne, täielik ja objektiivne arutamine raskendatud;[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]
 - 3) kohtuistungit ei ole võimalik muul põhjusel jätkata.
- (2) Enne kohtuliku arutamise edasilükkamist võidakse kohtuistungile ilmunud tunnistaja, kannatanu, asjatundja, ekspert või tsiviilkostja üle kuulata ja jätta ta teist korda kohtuistungile kutsumata.
[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]
- (3) Kui kriminaalasja kohtulik arutamine lükatakse edasi menetlusosalise või muu isiku ilmumata jäämise tõttu ning kohus ei tuvasta ühtegi käesoleva seadustiku § 170 lõikes 2 nimetatud mõjuvat põhjust, kohaldab kohus käesoleva seadustiku §-s 138 sätestatud abinõusid. Kohus võib jätta §-s 138 sätestatud abinõud kohaldamata, kui ta peab vajalikuks kohaldada käesoleva seadustiku §-s 139 või 140 sätestatud abinõusid.
[RT I 2008, 32, 198- jõust. 15.07.2008]
- (4) Kui kaitsja ei tunne kriminaalasja, võib kohus kohtuistungit kuni kümneks päevaks edasi lükata ning panna istungi edasilükkamisest tingitud kriminaalmenetluse kulud kaitsja kanda, teatades advokatuuri juhatusele kaitsja käitumisest.
- (5) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud juhul määrab kohus võimaluse korral kohe kohtuliku arutamise jätkamise aja. Kriminaalasja kohtulik arutamine lükatakse edasi võimalikult lühikeseks tähtajaks ja edasilükatud kriminaalasja arutamist jätkatakse menetluse katkematusel põhimõtet järgides.
[RT I 2008, 32, 198- jõust. 15.07.2008]

§ 274. Kriminaalmenetluse lõpetamine kohtuistungil

- (1) Kui kriminaalasja kohtulikult arutades tuvastatakse käesoleva seadustiku § 199 lõike 1 punktides 2–8 sätestatud kriminaalmenetlust välistav asjaolu, kriminaalmenetlus tuleb lõpetada seoses mõistliku aja möödumisega käesoleva seadustiku §-s 274² sätestatud alusel või kui käesoleva seadustiku § 199 lõike 1 punktis 1 nimetatud juhul vastab süüdistatava tegevus väärteo tunnustele, lõpetab kohus kriminaalmenetluse määrusega. Muudel juhtudel käesoleva seadustiku § 199 lõike 1 punktis 1 nimetatud alusel tehakse õigeksmõistev kohtuotsus.
[RT I, 19.03.2019, 3- jõust. 01.07.2019]
- (2) Kriminaalmenetlust ei lõpetata, kui selle jätkamist rehabiliteerimise eesmärgil taotleb:
 - 1) süüdistatav käesoleva seadustiku § 199 lõike 1 punktides 2, 3 ja 6 sätestatud juhtudel;
[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]
 - 2) süüdistatava lähedane käesoleva seadustiku § 199 lõike 1 punktis 4 sätestatud juhul.
- (3) Kui kriminaalmenetlus lõpetatakse alaealise suhtes, kes ei olnud õigusvastase teo toimepanemise ajal oma ea tõttu süüvõimeline või keda saab mõjutada karistust või karistusseadustiku §-s 87 ettenähtud mõjutusvahendit kohaldamata, järgitakse vastavalt käesoleva seadustiku § 201 lõiget 1 või 2.
[RT I 2004, 46, 329- jõust. 01.07.2004]
- (4) Kui tsiviilhagi jäi kriminaalmenetluse lõpetamisel läbi vaatamata, võib hagi esitada tsiviilkohtumenetluse seadustikus sätestatud korras.
- (5) Prokuröri ja süüdistatava taotlusel võib kohus lõpetada kriminaalmenetluse käesoleva seadustiku §-des 202–203¹ sätestatud alustel.
[RT I 2008, 19, 132- jõust. 23.05.2008]
- (6) Prokuröri taotlusel võib kohus kriminaalmenetluse lõpetada käesoleva seadustiku §-s 204 sätestatud alustel.

§ 274¹. Kohtumenetluse kiirendamise taotlus

(1) Kui kriminaalasi on olnud kohtu menetluses vähemalt üheksa kuud ja kohus ei tee mõjuva põhjuseta vajalikku menetlustoimingut, sealhulgas ei määra õigel ajal kohtuistungit, et tagada kohtumenetluse läbiviimine mõistliku aja jooksul, või kui on ilmne, et asja arutamiseks planeeritud aeg ei võimalda arutamist viia läbi katkematult, võib kohtumenetluse pool kohtult taotleda kohtumenetluse kiiremaks lõpuleviimiseks sobiva abinõu tarvituselevõtmist.

(2) Kui kohus peab taotlust põhjendatuks, määrab ta kolmekümne päeva jooksul alates taotluse saamisest sellise abinõu rakendamise, mis eelduslikult võimaldab kohtumenetluse mõistliku aja jooksul lõpule viia. Kohus ei ole abinõu valikul taotlusega seotud.

(3) Taotluse rahuldamata jätmine või kohtumenetluse kiirendamiseks taotluses märgitust erineva abinõu rakendamine vormistatakse käesoleva paragrahvi lõikes 2 sätestatud tähtaja jooksul põhistatud määrusega. Määrust, millega otsustatakse rakendada taotluses märgitud kohtumenetluse kiirendamise abinõud, ei pea põhistama.

(4) Uue taotluse võib esitada pärast kuue kuu möödumist eelmise taotluse kohta tehtud kohtumääruse jõustumisest, välja arvatud juhul, kui taotlus esitatakse sel põhjusel, et asja menetlev kohus ei ole määrukses ette nähtud abinõu tähtaegselt rakendanud.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 274². Kriminaalmenetluse lõpetamine kohtuistungil seoses menetluse mõistliku aja möödumisega

(1) Kui kohtulikult arutamisel tuvastatakse, et kriminaalasja ei ole võimalik mõistliku menetlusaja jooksul lahendada ja süüdistatava õiguse rikkumist kriminaalasja arutamisele mõistliku aja jooksul ei ole võimalik muul viisil heastada, võib kohus süüdistatava nõusolekul käesoleva seadustiku §-s 205² sätestatud asjaolusid arvestades kriminaalmenetluse lõpetada.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud määrusest, millega lõpetatakse kriminaalmenetlus seoses menetluse mõistliku aja möödumisega, teatatakse kohtu esimehele.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 275. Tõkendi otsustamine

(1) Kohtul on õigus kriminaalasja kohtulikult arutamisel oma määrusega valida tõkend või muuta kahtlustatava või süüdistatava suhtes varem valitud tõkendit või see tühistada.

(2) Kui süüdistatav on maakohtu menetluses vahi all, kontrollib kohus vahistuse põhjendatust omal algatusel vähemalt ühe korra kuue kuu jooksul, koostades selle kohta kirjaliku määruse.

(3) Kontrollides omal algatusel vahistatuse põhjendatust, selgitab kohus enne määruse tegemist kohtuistungil või kirjalikus menetluses välja prokuröri, kaitsja ja vajaduse korral ka süüdistatava seisukoha.

(4) Käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud määrusest, millega tunnistatakse süüdistatava vahi all viibimine jätkuvalt põhjendatuks, teatatakse kohtu esimehele.

(5) Kui kohus on kohtulikult arutamisel valinud tagaotsitavaks kuulutatud isiku või väljaspool Eesti Vabariigi territooriumi viibiva süüdistatava suhtes tõkendina vahi all pidamise teda küsitlemata, viiakse vahistatu viivitamata ja hiljemalt 72 tunni jooksul tagaotsitava tabamisest või süüdistatava Eestisse toimetamisest küsitlemiseks asja arutava kohtu või selle võimatuse korral eeluurimiskohtuniku juurde.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 276. Kohtumääruse vormistamine

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(1) [Kehtetu -RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(2) Kriminaalmenetluse lõpetamise, sundtoomise, tõkendi valimise, muutmise või tühistamise, taandamise, ekspertiisi määramise ja süüdistatava istungisaalist eemaldamise vormistab kohus käesoleva seadustiku § 145 sätteid järgides määrusega.

[RT I 2004, 54, 387- jõust. 01.07.2004]

(3) Muud kohtumäärused vormistatakse menetlusdokumendina, mis lisatakse kriminaaltoimikusse, või tehakse suuliselt ja kantakse kohtuistungi protokollis.

[RT I 2004, 54, 387- jõust. 01.07.2004]

§ 276¹. Korraldav istung

Kohus võib tõkendi muutmise või tühistamise otsustamiseks, tõkendi kohaldamise taotluse läbivaatamiseks, kohtumenetluse kiirendamise taotluse läbivaatamiseks, muude kohtumenetluse korralduslike küsimuste otsustamiseks või kohtumenetluse poole taotluse lahendamiseks pidada korraldava istungi, järgides käesolevas seadustikus eelistungi kohta sätestatud, kui neid küsimusi ei ole võimalik mõistliku aja jooksul lahendada kohtuistungil kohtuliku arutamise käigus.
[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 276². Ütluste deponeerimine pärast süüdistusakti saatmist kohtusse

(1) Kui pärast süüdistusakti kohtusse saatmist ilmnevad asjaolud, mis võimaldavad järeldada, et tunnistaja hilisem ülekuulamine kriminaalasja kohtulikul arutamisel võib osutuda võimatuks või tunnistajat võidakse mõjutada valeütlusi andma, võib prokurör, kaitsja või süüdistatav enne kohtulikku uurimist või kohtuistungite vaheajal taotleda kohtult tunnistaja ütluste deponeerimist.

(2) Ütlused deponeeritakse asja arutava kohtu juures käesoleva seadustiku § 69¹ lõigetes 2–6 ettenähtud korras.

(3) Kui kohtumenetluse pool soovib deponeerida sellise tunnistaja ütlusi, keda ei ole süüdistus- ega kaitseaktis kohtusse kutsutava isikuna märgitud ega kohtueelses menetluses üle kuulatud, võib kohus taotluse rahuldada käesoleva seadustiku §-s 286¹ nimetatud tingimustel.
[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 276³. Ristküsitluseks ettevalmistamine

Kohtumenetluse pool võib ristküsitluseks valmistudes suhelda isikuga, keda soovib kohtuistungil üle kuulata, viimase nõusolekul.
[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

3. jagu Kohtuistungil rakendamine

§ 277. Kohtuistungil avamine

(1) Kohtunik, avanud kohtuistungil:
1) teatab, milline kriminaalasi tuleb arutusele;
2) selgitab, kes kohtumenetluse pooltest on ilmunud;
3) selgitab, kas kutsed on kätte saadud ja millised on ilmumata jäämise põhjused.

(2) Kohtuistungil sekretär kannab kohtule ette, kas kutsutud tunnistajad, ekspert, asjatundja ja tõlk on kohtuistungile ilmunud.
[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(3) Kohus võib nõuda, et kohtumenetluse pool esitaks kutse kättetoimetamise tõendamiseks käesoleva seadustiku § 165 lõikes 5 nimetatud dokumendid. Kutse kättetoimetamist võib tõendada ka tunnistajale kutse kätte toimetanud pooleks mitteoleva isiku suulise või kirjaliku kinnitusega.
[RT I 2008, 32, 198- jõust. 15.07.2008]

§ 278. Tõlk kohtuistungil

(1) Kui kohtuistungil võtab osa tõlk, teeb kohus teatavaks tema nime. Koosseisulise tõlgi puhul selgitatakse, et ta on andnud ametivande ja on teadlik kriminaalkaristusest teadvalt valesti tõlkimise eest.

(2) Koosseisuvälisele tõlgile selgitab kohtunik käesoleva seadustiku § 161 lõikes 5 sätestatud õigusi.

(3) Koosseisuvälist tõlki hoiatatakse enne tõlkima asumist, et teadvalt valesti tõlkimine toob kaasa kriminaalkaristuse.

§ 279. Süüdistatava isikusamasuse tuvastamine ning talle tema õiguste ja kohustuste selgitamine

(1) Kohtunik tuvastab süüdistatava isikusamasuse ning teeb kindlaks, kas ta on saanud süüdistusakti koopia.

(2) Kui süüdistatav ei ole süüdistusakti ja kohtu alla andmise määruse koopiat kätte saanud, annab kohus need talle kätte ja süüdistatava või kaitsja taotlusel määrab aja nendega tutvumiseks või vajaduse korral lükkab kohtuistungil edasi.

(3) Süüdistatavale selgitatakse käesoleva seadustiku § 35 lõikes 2 sätestatud õigusi ja kohustusi.

§ 280. [Kehtetu -RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 280¹. Tsiivikostja ja kolmanda isiku isikusamasuse tuvastamine

Kohtunik tuvastab tsiivikostja ja kolmanda isiku isikusamasuse ning selgitab, millised on nende suhted süüdistatava ja kannatanuga.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 281. Kannatanule, tsiivikostjale ja kolmandale isikule nende õiguste ja kohustuste selgitamine

Kohtunik selgitab kannatanule, tsiivikostjale ja kolmandale isikule käesoleva seadustiku §-des 38, 40 ja 40² sätestatud õigusi ja kohustusi.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 282. Kaitsja ja esindaja volituste kontrollimine

Kohtunik kontrollib kohtulikul arutamisel osaleva kaitsja ja esindaja volitusi.

§ 283. Ekspertidele tema õiguste ja kohustuste selgitamine

Kui ekspertiis korraldatakse väljaspool riiklikku ekspertiisiasutust, selgitab kohtunik ekspertidele käesoleva seadustiku § 98 lõigetes 1 ja 2 sätestatud õigusi ja kohustusi. Vannutamata eksperti hoiatatakse, et teadvalt vale eksperdiarvamuse andmise eest kohaldatakse talle kriminaalkaristust, ning võetakse selle kohta allkiri, kui seda samas asjas varem tehtud ei ole.

§ 284. Kohtukoosseisu teatavakstegemine, taandamisõiguse selgitamine ja taotluste lahendamine

(1) Kohtunik teeb teatavaks kohtukoosseisu ning prokurööri, kaitsja, esindaja, eksperti, asjatundja, tõlgi ja kohtuistungi sekretäri nime ning selgitab kohtumenetluse pooltele õigust esitada taandamistaotlus käesoleva seadustiku §-des 49–59, 97, 157 ja 162 sätestatud alustel ja korras.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(2) Pärast taandamistaotluste lahendamist küsib kohtunik, kas pooltel on enne kohtulikku uurimist muid taotlusi.

(3) Kohus lahendab taotlused määrusega.

4. jagu Kohtulik uurimine

§ 285. Kohtuliku uurimise algus

(1) Kohtunik teatab kohtuliku uurimise algusest ja teeb prokurörile ettepaneku pidada avakõne.

[RT I 2008, 32, 198- jõust. 15.07.2008]

(2) Prokurör annab ülevaate süüdistusest ja süüdistust kinnitavatest tõenditest, mille uurimist ta kohtulikul uurimisel taotleb.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(3) Pärast prokurööri esinemist küsib kohtunik, kas süüdistatav on süüdistusest aru saanud ja kas ta tunnistab end süüdi. Seejärel teeb kohtunik kaitsjale ettepaneku anda arvamus, kas süüdistus on põhjendatud.

(4) Kui kriminaalasjas on esitatud tsiviilhagi või avalik-õiguslik nõudeavaldus, teeb kohtunik kannatanule või tema esindajale ettepaneku anda ülevaade tsiviilhagist või avalik-õiguslikust nõudeavaldusest ja seda kinnitavatest tõenditest, mida prokurööri avakõnes ei käsitletud, või avaldab ise tsiviilhagi või avalik-õigusliku nõudeavalduse.

[RT I, 06.01.2016, 5- jõust. 01.01.2017]

(5) Pärast kannatanu või kannatanu esindaja esinemist või tsiviilhagi või avalik-õigusliku nõudeavalduse avaldamist kohtu poolt teeb kohtunik süüdistatavale, kaitsjale, tsiivikostjale ja tsiivikostja esindajale ettepaneku anda arvamus, kas tsiviilhagi või avalik-õiguslik nõudeavaldus on põhjendatud.

[RT I, 06.01.2016, 5- jõust. 01.01.2017]

§ 286. Tõendite uurimise järjekord

(1) Tõendite uurimine algab prokuröri esitatavate tõendite uurimisest ning jätkub kaitsja ja teiste kohtumenetluse poolte esitatavate tõendite uurimisega.

(2) Kohtumenetluse pooled võivad omavahel kokku leppida, et tõendeid uuritakse käesoleva paragrahvi lõikes 1 ettenähtust erinevas järjekorras. Sellisel juhul määrab kohus tõendite uurimise järjekorra kohtuistungi protokollis kantava määrusega kohtumenetluse poolte kokkuleppe kohaselt.

§ 286¹. Tõendi vastuvõtmise üldtingimused

(1) Kohus võtab vastu ainult sellise tõendi ja korraldab selliste tõendite kogumise, millel on kriminaalasjas tähtsust.

(2) Kohus võib keelduda tõendi vastuvõtmisest ja selle tagastada või keelduda tõendi kogumisest lisaks käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatule, kui:

- 1) tõend ei ole kättesaadav, eelkõige kui teada ei ole tunnistaja andmed või dokumendi asukoht, samuti kui tõendi tähtsus ei ole vastavuses tõendi kättesaamiseks mineva ajakuluga või sellega seotud muude raskustega;
- 2) tõendit ei olnud loetletud süüdistus- ega kaitseaktis ning kohtumenetluse pool ei ole nimetanud olulisi põhjuseid, miks ta ei saanud taotlust varem esitada;
- 3) tõendi esitamise ja kogumise vajadust ei ole põhjendatud;
- 4) esineb mõni käesolevas jaos nimetatud alus tõendi vastuvõtmisest keeldumiseks.

(3) Tõendi vastuvõtmisest või tõendite kogumisest keeldumise kohta teeb kohus määruse, mis kantakse kohtuistungi protokollis.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 286². Varasem risküsitlus samas või teises kriminaalasjas

(1) Isiku poolt sama kriminaalasja varasemal kohtulikul arutamisel antud ütlused on lubatavad tõendina samadel asjaoludel kui ütlused, mis isik annaks menetletavas kriminaalasjas kohtuistungil.

(2) Isiku poolt teise kriminaalasja kohtulikul arutamisel antud ütlused on lubatavad tõendina samadel asjaoludel kui deponeeritud ütlused või käesoleva seadustiku §-s 294 nimetatud juhul.

(3) Varasema risküsitluse käigus antud ütlused on tõendina lubatavad, välja arvatud juhul, kui kõrgema astme kohus on selle risküsitluse või muude menetlusnormide rikkumise tõttu välistanud.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 287. Tunnistaja ülekuulamine

(1) Tunnistaja ülekuulamisel järgitakse käesoleva seadustiku § 288.

(2) Tunnistaja kuulatakse üle ülekuulamata tunnistajate juuresolekuta.

(3) [Kehtetu -RT I 2008, 32, 198- jõust. 15.07.2008]

(4) Leppenimega tunnistaja kuulatakse üle telefonitsi käesoleva seadustiku § 67 lõikes 5 ja § 69 lõike 2 punktis 2 sätestatud korras. Menetlusosalised esitavad oma küsimused leppenimega tunnistajale kohtuniku kaudu.

(5) Kohus võib poole taotlusel või omal algatusel lubada kaugülekuulamist käesoleva seadustiku §-s 69 sätestatud korras või kasutada tunnistajat süüdistatava eest varjavat vaheseina. Kaugülekuulamine telefonitsi on lubatud vaid süüdistatava nõusolekul, välja arvatud käesoleva paragrahvi lõikes 4 sätestatud juhul.

[RT I, 06.05.2020, 1- jõust. 07.05.2020]

(6) Ülekuulatud tunnistaja võib istungisaalist lahkuda vaid kohtu loal.

§ 287¹. Ülekuulamise rakendamine

(1) Kohtunik tuvastab tunnistaja isikusamasuse ning selgitab, millised on tunnistaja suhted süüdistatava ja kannatanuga ning kannatanu suhted süüdistatavaga.

(2) Tunnistaja isikuandmeid ei avaldata, kui tunnistaja on käesoleva seadustiku § 67 kohaselt tema turvalisuse tagamiseks muudetud anonüümseks.

(3) Ülekuulamise algul tutvustab kohus tunnistajale ütluste andmisest keeldumise seaduslikke aluseid, selgitab, et kohtus peab rääkima tõtt, ning võtab tunnistajalt selle kohta allkirja.

(4) Kohtunik hoiatab neljateistaastast või vanemat tunnistajat, et seadusliku aluseta ütluse andmisest keeldumise või teadvalt vale ütluse andmise eest karistatakse teda kriminaalkorras.

(5) Tunnistajat, kes on kaastäideviijana või osavõtjana samas kuriteos süüdi või õigeks mõistetud, ei hoiatata kriminaalkaristuse eest ja talle selgitatakse õigust ütluste andmisest keelduda.
[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 288. Ristküsitlus

(1) Ristküsitlusel küsitleb tunnistajat esimesena see kohtumenetluse pool, kelle taotlusel on tunnistaja kohtusse kutsutud. Kui tunnistaja kutsumist on taotlenud mitu menetlusosalist ja esmasküsitlemise õiguses kokkulepet ei saavutata, määrab esmasküsitlaja kohus.

(2) Esmasküsitlusel ei või kohtu loata esitada suunavaid küsimusi. Esmasküsitlusele järgneb teisesküsitlus vastaspoolelt.

(3) Teisesküsitlusel võib esmasküsitlusel antud ütluste kontrollimiseks esitada suunavaid küsimusi. Teisesküsitlusel ei ole lubatud kohtu loata suunavaid küsimusi esitada uute asjaolude kohta.

(4) Esmasküsitlaja võib tunnistajat uuesti küsitleda teisesküsitlusel antud vastuste selgitamiseks. Suunavaid küsimusi võib kohtu loata esitada ainult teisesküsitlusel käsitletud uute asjaolude kohta.

(5) Kohus võib kohtumenetluse poole taotlusel jätta ristküsitluse käigus kõrvale tunnistajale esitatud küsimuse, mis on lubamatu või asjakohatu. Kohus võib omal algatusel jätta kõrvale küsimuse, mis alandab tunnistaja väärikust.

(5¹) Ristküsitlusel suunavate küsimuste esitamisel ning kohtu poolt loa andmisel arvestatakse käesoleva seadustiku §-s 288¹ sätestatud.
[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.07.2014]

(6) Kohtul on õigus küsitleda tunnistajat pärast ristküsitlust.

(7) Tunnistaja vaimset või füüsilist seisundit arvestades võib kohus keelata ristküsitluse ja küsitleda tunnistajat ise omal algatusel või kohtumenetluse poolte koostatud kirjalike küsimuste alusel.

(8) Ristküsitlemisel järgitakse käesoleva seadustiku § 66 ning § 68 lõikeid 3 ja 6.

(9) Ristküsitluse käigus võib kohtumenetluse pool:

- 1) kasutada näitlikke abivahendeid, mis ei ole tõendiks, kuid aitavad tunnistaja ütlusi esitada, olemata samas eksitavad;
- 2) esitada kohtule asitõendeid ja dokumente ning küsitleda tunnistajat nende autentsuse, päritolu ja omavaheliste seoste kohta;
- 3) võimaldada tunnistajal, kes ei mäleta tõendamiseseme asjaolusid, tutvuda dokumendi või muu esemega, mis võib aidata tunnistajal neid meenutada, olenemata selle dokumendi või eseme lubatavusest tõendina.

(10) Kui tunnistaja keeldub ristküsitluse käigus kohtumenetluse poole küsimusele vastamast, välja arvatud käesoleva paragrahvi lõikes 5 ettenähtud juhul, katkestab kohus ristküsitluse ning otsustab poole taotlusel tunnistaja varasemate ütluste kasutamise tõendina käesoleva seadustiku § 291 lõike 1 punkti 2 alusel, sõltumata ristküsitlusel seni antud ütluste sisust. Käesolevas lõikes nimetatud juhul on katkestatud ristküsitlusel saadud ütlused tõendiks ainult poolte nõusolekul.
[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 288¹. Suunavad küsimused

(1) Kohus võib lubada esitada suunavaid küsimusi esmasküsitlusel, kui tunnistaja on esmasküsitlaja suhtes selgesti vaenulikult meelestatud, üritab ilmselt varjata tõtt või hoiab küsimustele vastamisest kõrvale.

(2) Ülekuulamise ladusama kulgemise eesmärgil võib kohus muul juhul lubada esitada suunavaid küsimusi, kui:

- 1) pooled on sellega nõus;
- 2) küsimus puudutab asjaolu või sisaldab väidet, milles ei ole vaidlust;
- 3) küsimus on vajalik küsitluse eseme sissejuhatuseks;
- 4) tunnistajal on vanuse või terviseseisundi tõttu raske mõista mittesuunavaid küsimusi;
- 5) tunnistaja kinnitab, et mäletab küsitluse esemeks olevaid asjaolusid halvasti.

(3) Kui pool ei ole taotlenud kohtult küsimuse kõrvalejätmist enne sellele vastamise alustamist, siis loetakse ta küsimusega nõustunuks ning kohus ei pea suunavaks küsimuseks eraldi luba andma.
[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 288². Kannatanu, tsiviilkostja, kolmanda isiku ja süüdistatava õigused risküsitluses

(1) Kannatanu, tsiviilkostja, kolmas isik ja süüdistatav on esmasküsitlejaks nende poolt taotletud tunnistaja ülekuulamisel, kui sama isiku kutsumist ei ole taotlenud prokurör ega kaitsja.

(2) Käesolevas paragrahvis nimetatata juhul võivad kannatanu, tsiviilkostja, kolmas isik ja süüdistatav esitada tunnistajale küsimusi pärast risküsitlust kohtu loal, kui taotluse rahuldamata jätmine kahjustaks oluliselt menetlusosalise huve.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 289. Tunnistaja usaldusvääruse kontroll

(1) Tunnistaja ütluste usaldusvääruse kontrollimiseks võib kohus kohtumenetluse poole taotlusel risküsitluse käigus määrata tunnistaja kohtueelses menetluses antud ütluste avaldamise, kui need on vastuolus risküsitlusel antud ütlustega.

(2) Avaldada võib kohtueelses menetluses antud tunnistaja ütlusi, mille kohta tunnistaja on risküsitlusel juba ütlusi andnud.

(3) Risküsitluse käigus võib avaldada usaldusvääruse kontrollimiseks ka muu dokumendi või teabetalletuse, mis sisaldab tunnistaja varasemat väidet, mis on vastuolus risküsitlusel antud ütlustega.

(4) Tunnistaja usaldusvääruse kontrollimiseks võib üle kuulata isiku, kellele tunnistaja on varem esitanud väite, mis on vastuolus risküsitlusel antud ütlustega.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 289¹. Tunnistaja varasemad ütlused kohtus tõendina risküsitlemise võimalusel

(1) Kohus võib käesoleva seadustiku § 288 lõikes 9 nimetatud alusel kasutatud tunnistaja varasemad ütlused tõendamiseseme asjaolude tõendamiseks vastu võtta, kui:

- 1) ütlused on deponeeritud või
- 2) ütlused puudutavad menetletava kuriteoga tunnistajale tekitatud kahju, need anti vahetult pärast kuriteo toimepanemist ning on alust arvata, et isik mäletas kõnealuseid asjaolusid ütluste andmise ajal oluliselt paremini kui kohtumenetluse käigus.

(2) Kohus võtab käesoleva seadustiku §-s 289 nimetatud alusel avaldatud varasemad ütlused vastu tõendamiseseme asjaolude tuvastamiseks, kui need on deponeeritud.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 290. Alaealise tunnistaja ülekuulamise erisused

(1) Alla neljateistaastase tunnistaja ülekuulamisel ei kasutata risküsitlust.

(2) Kohus võib kaasata alla neljateistaastase tunnistaja ülekuulamise lastekaitsetöötaja, sotsiaaltöötaja, õpetaja või psühholoogi, kes võib ülekuulatavale esitada küsimusi kohtuniku loal.

[RT I, 11.07.2013, 1- jõust. 01.09.2013]

(3) Kohtunik teeb alla neljateistaastasele alaealisele tunnistajale ettepaneku öelda kohtule kõik, mis ta kriminaalasja kohta teab.

(4) Pärast seda, kui alla neljateistaastane alaealine tunnistaja on ütlused andnud, küsitlevad teda prokurör ja kaitsja kohtu määratud järjekorras. Süüdistatav võib esitada küsimusi kaitsja kaudu.

(5) Kohus jätab lubamatud ja asjasse mittepuutuvad küsimused kõrvale. Kohtu loal võib tunnistajale esitada suunavaid küsimusi.

(6) Tunnistaja vaimset või füüsilist seisundit ning vanust arvestades võib kohus katkestada ülekuulamise poolte poolt ja küsitleda tunnistajat ise omal algatusel või kohtumenetluse poolte koostatud kirjalike küsimuste alusel.

(7) Kui alaealise kohalolek pärast ülekuulamist ei ole vajalik, eemaldab kohus ta istungisaalist.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 290¹. Alaealise tunnistaja poolt kohtueelses menetluses antud ütluste erisused

(1) Kohus võib kohtumenetluse poole taotlusel jätta alaealise kohtusse kutsumata ja lubada tõendina esitada alaealise poolt kohtueelses menetluses antud ütlusi, kui need on videosalvestatud ning kaitsjal on olnud võimalus esitada tunnistajale kohtueelses menetluses küsimusi tõendamiseseme asjaolude kohta, kui:

- 1) tunnistaja on noorem kui kümneaastane ja korduv ülekuulamine võib mõjuda kahjulikult alaealise psüühikale;
- 2) tunnistaja on noorem kui neljateistaastane ja ülekuulamine on seotud perevägivalga või seksuaalse väärkohtlemisega;

3) tunnistaja on kõne-, meele-, vaimupuudega või psüühikahäiretega.

(2) Kui kohus leiab pärast käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud tõendi uurimist, et alaealist on vaja täiendavate asjaolude kohta küsitleda, siis võib ta küsitleda tunnistajat omal algatusel või kohtumenetluse poolte koostatud kirjalike küsimuste alusel.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 291. Tunnistaja varasemad ütlused kohtus risküsitlemise võimaluseta

(1) Kohtumenetluse poolte taotlusel võib kohus tunnistaja poolt varem antud ütluse tõendina vastu võtta, kui tunnistaja:

- 1) on surnud;
- 2) keeldub kohtulikul uurimisel ütlusi andmast;
- 3) ei ole võimeline ütlusi andma oma tervise seisundi tõttu;
- 4) asukohta ei ole suudetud mõistlikest pingutustest hoolimata kindlaks teha;
- 5) ei saa kohtusse ilmuda muu takistuse tõttu, mis on kõrvaldamatu või mille kõrvaldamise kulud oleksid ebaproportsionaalselt suured, ning taotluse esitanud pool on teinud kõik mõistlikud pingutused tema kohtusse toimetamiseks.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud juhul lubab kohus tõendina esitada varasemaid ütlusi, kui ütlused on deponeeritud käesoleva seadustiku §-s 69¹ sätestatud korras või kui varasema ülekuulamise viis abistamisaotluse alusel läbi välisriigi pädev asutus ja isikut ei ole võimalik kuulata üle kaugülekuulamise teel.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(3) Käesoleva paragrahvi lõike 1 punktides 1–3 sätestatud juhtudel võib kohus erandina vastu võtta isiku varasemad deponeerimata ütlused, kui on täidetud kõik järgmised tingimused:

- 1) ütluste andmise asjaolud ning tunnistaja isik ei anna alust kahelda tõendi usaldusväärsuses;
- 2) kohtumenetluse pool on taotlenud ütluste tõendina vastuvõtmist kriminaalasja kui terviku seisukohalt olulise asjaolu tõendamiseks;
- 3) tõendi taotleja vastaspooltel on küllaldane võimalus esitada neile ütlustele vastuväiteid;

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

- 4) ütlused on saadud isiku vahetel või audio-videosalvestatud kaugülekuulamisel.

[RT I, 06.05.2020, 1- jõust. 07.05.2020]

§ 291¹. Tunnistaja varasemad ütlused kohtus tõendina poolte kokkuleppel

Prokuratuuri, süüdistatava ja kaitsja kokkuleppel võib kohus jätta tunnistaja risküsitlemata ning tõendina vastu võtta tema kohtueelses menetluses antud ütlused.

[RT I, 11.03.2023, 2- jõust. 01.05.2023]

§ 292. Ekspertiisiakti avaldamine ja eksperdi ülekuulamine

(1) Kohtumenetluse pool võib taotleda, et kohus võtaks tõendina vastu ekspertiisiakti. Ekspertiisiakti esitamisel tõendina juhindutakse käesoleva seadustiku § 296 lõigetest 2–4.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(2) Kohtumenetluse poolte taotlusel võib kohus määrata eksperdi ülekuulamise ekspertiisiakti sisu selgitamiseks või täiendamiseks.

(3) Ekspertiidi ülekuulamisel kohtus juhindutakse käesoleva seadustiku § 109 lõikest 2 ning §-dest 286²–289¹ ja 291.

[RT I, 03.02.2023, 1- jõust. 01.05.2023]

§ 292¹. Asjatundja ülekuulamine

(1) Asjatundja ülekuulamisel kohtus juhindutakse käesoleva seadustiku §-dest 286²–289¹ ja 291.

(2) Kui sama isik annab kriminaalasjas ütlusi nii asjatundja kui ka tunnistajana, siis kuulatakse ta võimaluse korral üle ühe menetlustoimingu käigus.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 293. Süüdistatava ülekuulamine

(1) Süüdistatava ülekuulamisel kohtus juhindutakse käesoleva seadustiku §-st 286² ja §-dest 288–289¹.

(2) Süüdistatava ülekuulamise rakendamisel tuvastab kohus süüdistatava isikusamasuse, tutvustab süüdistatavale ütluste andmisest keeldumise seaduslikke aluseid, selgitab, et kohtus peab rääkima tõtt, ning võtab süüdistatavalt selle kohta allkirja.

(3) Süüdistatavat küsitleb esimesena kaitsja, kui pooled ei ole teisiti kokku leppinud. Pärast seda, kui süüdistatavat on küsitlenud kaitsja ja prokurör, võivad süüdistatavale küsimusi esitada teised süüdistatavad ja nende kaitsjad.

(4) Kohus võib süüdistatavat küsitleda pärast riskküsitlust.
[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 294. Süüdistatava varasemad ütlused riskküsitlemise võimaluseta

Kui süüdistatavat ei ole võimalik kohtuistungil riskküsitleda, võib kohus kohtumenetluse poole taotlusel lubada esitada tõendina süüdistatava poolt kohtueelses menetluses või sama või teise kriminaalasja varasemal kohtulikul arutamisel antud ütlusi, kui:

- 1) süüdistatav keeldub kohtulikul uurimisel ütlusi andmast;
 - 2) kohtulik arutamine toimub süüdistatava osavõtuta.
- [RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 295. Ekspertiis kohtus

(1) Kohus võib kohtumenetluse poole taotlusel või omal algatusel määrata ekspertiisi.

(2) Kohtumenetluse pooled esitavad eksperdile küsimusi kohtu vahendusel kirjalikult. Kohus vaatab küsimused läbi, jätab asjasse mittepuutuvad või väljapoole eksperdi eriteadmisi jäävad küsimused kõrvale ning koostab eksperdile esitatavad lõplikud küsimused.

(3) Kohus avaldab eksperdile esitatavad lõplikud küsimused ja koostab ekspertiisimääruse, järgides käesoleva seadustiku § 106.

(4) Ekspert võib kohtus osaleda ekspertiisi esemesse puutuvate tõendite uurimises ja kohtu loal esitada menetlusosalistele küsimusi ekspertiisi tegemiseks tähtsate asjaolude kohta.

(5) Ekspertiis tehakse käesoleva seadustiku §-de 99–104 ning 107–108 kohaselt.

§ 296. Teabesalvestise, asitõendi või dokumendi esitamine tõendina

(1) Kohtumenetluse pool võib taotleda, et kohus võtaks tõendina vastu teabesalvestise, asitõendi või dokumendi, arvestades käesoleva seadustiku §-des 289¹, 290¹, 291, 292 ja 294 sätestatud piiranguid.

(2) Uurimistoimingu protokolli või kriminaaltoimiku muu dokumendi avaldamiseks esitab prokurör selle omal algatusel või teise kohtumenetluse poole taotlusel kohtule.

(3) Kui kohus võtab lõikes 1 nimetatud tõendi vastu, siis loeb tõendi esitanud kohtumenetluse pool selle tervikuna või osaliselt ette või avaldab muul viisil, arvestades konkreetse tõendi olemust ning selle kasutamise eesmärki. Tõendi võib poolte kokkuleppel jätta avaldamata, kui kohus leiab, et see ei ole vastuolus kohtuistungil avalikkuse põhimõttega.

(4) Kohtumenetluse pool võib tõendi avaldamise käigus kasutada näitlikke abivahendeid, mis ei ole tõendiks, kuid aitavad tõendit esitada, olemata samas eksitavad. Samuti võib pool tõendi avaldamise käigus esitada kohtule asitõendeid ja dokumente.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 296¹. Tõendite esitamine tsiviilhagi ja avalik-õigusliku nõudeavalduse menetlemisel

(1) Tsiviilhagi või avalik-õigusliku nõudeavalduse lahendamiseks võib menetlusosaline lisaks esitada ka selliseid tõendeid, mis ei ole olulised süüküsimuse lahendamiseks.

(2) Kohus võib teha menetlusosalisele ettepaneku esitada tsiviilhagi või avalik-õigusliku nõudeavalduse lahendamiseks täiendavaid tõendeid, kui need ei mõjuta käesoleva seadustiku § 306 lõike 1 punktides 1 ja 2 sätestatud küsimuste lahendamist.

(3) Tõendi esitamisel peab menetlusosaline põhjendama, millise asjas tähtsust omava asjaolu tõendamiseks ta soovib tõendit esitada.

(4) Tõendid tuleb esitada kohtu määratud tähtajal.
[RT I, 06.01.2016, 5- jõust. 01.01.2017]

§ 296². Tsviilhagi ja avalik-õigusliku nõudeavalduse läbi vaatamata jätmine

(1) Kohus jätab tsviilhagi või avalik-õigusliku nõudeavalduse läbi vaatamata, kui:

- 1) isik, kelle huvides või kelle vastu tsviilhagi või avalik-õiguslik nõudeavaldus on esitatud, või nõue, mis selles on esitatud, ei vasta käesoleva seadustiku § 38¹lõikes 1 või 2, §-s 37¹või § 39 lõikes 1 sätestatud tingimustele;
- 2) kannatanu on võtnud tsviilhagi tagasi;
- 3) kannatanu ei ole tasunud riigilõivu, kui riigilõivu tasumine on seaduse järgi kohustuslik;
- 4) kriminaalmenetlus lõpetatakse;
- 5) esineb muu seaduses nimetatud alus.

(2) Tsviilhagi või avalik-õigusliku nõudeavalduse läbi vaatamata jätmine vormistatakse kohtumäärusega.

(3) Kohus selgitab kannatanule, et tsviilhagi või avalik-õigusliku nõudeavalduse läbi vaatamata jätmine ei välista sama hagi esitamist tsviil- või halduskohtumenetluse korras või avalik-õigusliku nõudeavalduse aluseks olnud kohustuse kohta haldusakti andmist haldusmenetluses.

(4) Kannatanu võib tsviilhagi süüdistatava või tsviilkostja nõusolekuta tagasi võtta kuni kohtuliku arutamise alguseni. Süüdistatava või tsviilkostja nõusolekul võib kannatanu tsviilhagi tagasi võtta kuni kohtu lahkumiseni nõupidamistuppa. Süüdistatava või tsviilkostja nõusolekuta võib kannatanu kohtu loal tsviilhagi tagasi võtta kuni kohtu lahkumiseni nõupidamistuppa, kui kohus leiab, et see on vajalik hagi kohta mõistliku aja jooksul otsuse vastuvõtmiseks.

(5) Kannatanu võib avalik-õigusliku nõudeavalduse tagasi võtta kuni kohtuliku arutamise alguseni.

[RT I, 06.01.2016, 5- jõust. 01.01.2017]

§ 297. Täiendavate tõendite kogumine kohtulikul uurimisel

(1) Pärast kohtumenetluse poolte esitatud tõendite uurimise lõpetamist võib kohus kohtumenetluse poole taotlusel või omal algatusel määrata täiendavate tõendite kogumise.

(2) Kohtumenetluse pool peab taotluses põhjendama täiendavate tõendite kogumise vajadust ja miks ta ei ole nende kogumist varem taotlenud. Kohus lahendab täiendavate tõendite kogumise määrusega.

(3) Kohus võib täiendavate tõendite kogumise taotluse rahuldamisest keelduda käesoleva seadustiku §-s 286¹sätestatud alustel.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 298. Kohtuliku uurimise lõpetamine

(1) Kohtulikku uurimist lõpetades küsib kohtunik kohtumenetluse pooltelt, kas neil on taotlusi kohtuliku uurimise täiendamiseks. Taotlused lahendab kohus määrusega.

(2) Pärast täiendavaid kohtutoiminguid lõpetatakse kohtulik uurimine ja alustatakse kohtuvaidlust.

(3) Kohtumenetluse poole taotlusel kuulutab kohus enne kohtuvaidlust vaheaja.

5. jagu

Kohtuvaidlus ja süüdistatava viimane sõna

§ 299. Kohtuvaidluse kord

(1) Kohtuvaidlus algab prokuröri süüdistuskõnega. Kohtuvaidluses saavad sõna kannatanu, tsviilkostja ja kaitsja.

(2) Kohtumenetluse pooltel on õigus repliigiks. Viimase repliigi õigus on kaitsjal või süüdistataval.

§ 300. Kohtuvaidluse sisu

(1) Kohtuvaidluses võivad kohtumenetluse pooled tugineda vaid kohtulikul uurimisel uuritud tõenditele.

(2) Kohtukõne kestus ei ole piiratud. Kohtunik võib kohtukõne katkestada, kui selles käsitletakse kriminaalasjaväliseid asjaolusid.

(3) Kohtumenetluse pooled võivad enne kohtu nõupidamistuppa lahkumist esitada oma kõne teksti selle lisamiseks kohtuistungis protokollile.

§ 301. Prokuröri loobumine süüdistusest

Kui prokurör kohtuvaidluses loobub süüdistusest, teeb kohus menetlust jätkamata õigeksmõistva otsuse.

§ 302. Kohtuliku uurimise uuendamine

(1) Kui kohtuvaidluses on vaja esitada uus tõend, mis võib kriminaalasja lahendamist oluliselt mõjustada, võib kohus poole taotlusel või omal algatusel kohtuliku uurimise määrusega uuendada.

(2) Pärast uuendatud kohtulikku uurimist alustatakse taas kohtuvaidlusi.

§ 303. Süüdistatava viimane sõna

(1) Pärast kohtuvaidlust annab kohtunik süüdistatavale viimase sõna õiguse.

(2) Viimase sõna kestus ei ole piiratud. Kohtunik võib süüdistatava kõne katkestada, kui viimases sõnas käsitletakse kriminaalasjaväliseid asjaolusid.

(3) Viimase sõna ajal ei ole lubatud süüdistatavale esitada küsimusi.

(4) Kui süüdistatav viimases sõnas avaldab kriminaalasjas uue olulise asjaolu, uuendab kohus kohtuliku uurimise. Pärast uuendatud kohtulikku uurimist ja kohtuvaidlust on süüdistataval taas viimase sõna õigus.

(5) Viimast sõna ei anta käesoleva seadustiku § 267 lõikes 3 nimetatud juhul.

§ 304. Kohtu lahkumine nõupidamistuppa

Pärast süüdistatava viimast sõna teatab kohus kohtuotsuse kuulutamise aja ja lahkub nõupidamistuppa.

6. jagu Kohtuotsuse tegemine

§ 305. Kohtu nõupidamissaladus

(1) Kohtuotsuse tegemise ajal võivad nõupidamistoas viibida kriminaalasja arutanud kohtukoosseis ja kohtuotsust vormistav kohtuametnik.

(2) Kohtuotsuse tegemisel nõupidamistoas toimunud arutlusi ei avaldata.

§ 305¹. Kohtuotsuse seaduslikkus ja põhjendatus

(1) Kohtuotsus peab olema seaduslik ja põhjendatud.

(2) Kohus rajab otsuse üksnes kohtuliku uurimise esemeks olnud tõenditele, mida pooltel oli võimalik uurida, ja asjaoludele, mille kohta oli pooltel võimalik oma arvamust avaldada.

(3) Tõendi vastuvõtmine ei välista selle lubamatuks tunnistamist kohtuotsuse tegemisel.
[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 306. Kohtuotsuse tegemisel lahendatavad küsimused ja kohtuotsuse allkirjastamine

(1) Kohtuotsuse tegemisel lahendab kohus järgmised küsimused:

1) kas leidis aset tegu, milles süüdistatavat süüdistatakse;

2) kas teo on toime pannud süüdistatav;

3) kas tegu on kuritegu ning millise paragrahvi, lõike ja punkti järgi karistusseadustikus tuleb see kvalifitseerida;

4) kas süüdistatav on süüdi kuriteo toimepanemises;

5) kas on kergendavaid ja raskendavaid asjaolusid;

6) milline karistus tuleb süüdistatavale mõista;

6¹) kas karistust tuleb mõistliku menetlusaja ületamise tõttu kergendada;
[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

7) kas süüdistatav tuleb karistusest vabastada või tuleb talle kohaldada asenduskaristust;

7¹) [kehtetu -RT I, 05.07.2013, 2- jõust. 15.07.2013]

8) kas alaealist süüdistatavat tuleb toimepandud kuriteo eest karistada või tuleb talle kohaldada mittekaristuslikku mõjutusvahendit;

9) kas süüdimõistmise korral tuleb valida uus tõkend, jätta tõkend muutmata, tõkend muuta või tühistada;

10) milliseid meetmeid on vaja süüdistatava süüdimõistmise ja vangistusega karistamise korral võtta tema järelevalveta jäävate alaealiste laste ja vara suhtes;

11) kas ja millises ulatuses rahuldada tsiviilhagi või avalik-õiguslik nõudeavaldus või hüvitada kuriteoga tekitatud kahju;

[RT I, 06.01.2016, 5- jõust. 01.01.2017]

12) kas on vaja võtta meetmeid tsiviilhagi või avalik-õigusliku nõudeavalduse, konfiskeerimise või selle asendamise tagamiseks;

[RT I, 06.01.2016, 5- jõust. 01.01.2017]

12¹) kas konfiskeerimise asendamise korras väljamõistetav summa tuleb tasuda korraga või ositi, kusjuures arvestades süüdimõistetu varalist seisundit ja resotsialiseerumisväljavaateid võib kohus ajatada kuni kahe aasta võrra väljamõistetud summa tervikuna või ositi tasumise tähtaega või määrata selle tasumise kindlaksmääratud tähtaegadel osade kaupa;

[RT I, 06.01.2016, 5- jõust. 16.01.2016]

13) kuidas toimida asitõendite ja kriminaalmenetluses äravõetud, arestitud või konfiskeerimisele kuuluvate muude objektidega;

[RT I 2007, 2, 7- jõust. 01.02.2007]

14) millised on kriminaalmenetluse kulud ja kelle kanda need jäävad;

15) kas kohtulahendi lisaks on § 145 lõikes 4¹ või § 159 lõikes 3 nimetatud dokument, mis sisaldab nõude tasumiseks vajalikke andmeid;

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.07.2014]

16) kas ja millises ulatuses rahuldada isiku taotlus hüvitada talle süüteomenetluses tekitatud kahju süüteomenetluses tekitatud kahju hüvitamise seaduse kohaselt.

[RT I, 20.11.2014, 1- jõust. 01.05.2015]

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 loetletud küsimused lahendatakse iga süüdistatava ja kuriteo puhul eraldi.

(3) Pärast käesoleva paragrahvi lõikes 1 loetletud küsimuste lahendamist koostatakse kohtuotsus või selle resolutiivosa, mille allkirjastavad digitaalselt kõik kohtukoosseisu liikmed. Kohtuotsuse vormistamisel võib kasutada kohtuametniku abi.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.07.2014]

(3¹) Kohus võib otsuse vormistada ja allkirjastada paberil, kui kohtust või kohtukoosseisu liikmest sõltumatu põhjusel ei ole võimalik täita käesoleva paragrahvi lõikes 3 sätestatud nõudeid.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.07.2014]

(4) Vähemusse jäänud kohtunik esitab kirjalikult oma eriarvamuse, mis võetakse toimikusse, kuid mida ei avaldata kohtuotsuse kuulutamisel.

(5) Pärast kohtuotsuse allkirjastamist võib kohus omal algatusel või kohtumenetluse poole taotlusel parandada kohtuotsuses kirja- ja arvutusvead ning ilmsed ebatäpsused, mis ei mõjuta otsuse sisu. Vead parandab kohus määrusega, mille koopia saadetakse isikutele, kellele on väljastatud vigase otsuse koopia.

§ 307. Kohtuliku arutamise uuendamine

(1) Kohus võib kohtuotsust tehes kohtuliku uurimise või kohtuvaidluse määrusega uuendada, kui:

- 1) tekib vajadus täiendavalt selgitada kriminaalasja lahendamiseks olulist asjaolu;
- 2) ilmnevad käesoleva seadustiku § 268 lõikes 6 sätestatud alused;
- 3) kohus tuvastab menetluses vea, mis on kohtuotsuse tegemisel oluline ja mille saab kõrvaldada.

(2) Käesoleva paragrahvi lõike 1 punktis 2 nimetatud juhul võib kohus uuendatud menetluse toimetada kirjalikus vormis, andes kohtumenetluse pooltele mõistliku tähtaja kohtu küsimustele vastamiseks. Süüdistatava või kaitsja taotlusel korraldatakse kohtuistung.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 308. Alaealise ja noore täiskasvanu mõjutusvahendi kohaldamine

[RT I, 05.12.2017, 1- jõust. 01.01.2018]

Kui kohus kriminaalasja arutamise tulemusena jõuab järeldusele, et alaealisena või karistusseadustiku § 87 lõikes 7 sätestatud tingimustel alla kahekümne ühe aastasena teo toimepannud isikut saab mõjutada ilma teda karistamata, kohaldab kohus karistusseadustiku §-s 87 sätestatud mõjutusvahendeid.

[RT I, 05.12.2017, 1- jõust. 01.01.2018]

§ 309. Kohtuotsuse liigid ja koostamine

(1) Kohtuotsus võib olla õigeksmõistev või süüdimõistev.

(2) Õigeksmõistev kohtuotsus tehakse, kui kohtulikul arutamisel ei ole tuvastatud kuriteosündmust ega kuritegu või kui ei ole tõendatud, et kuriteo on toime pannud süüdistatav või kui prokurör on süüdistusest loobunud.

(3) Süüdimõistev kohtuotsus tehakse, kui kohtuliku arutamise tulemina on tõendatuks tunnistatud, et kuriteo on toime pannud süüdistatav.

§ 310. Tsviilhagi ja avalik-õigusliku nõudeavalduse kohta otsuse tegemine

[RT I, 06.01.2016, 5- jõust. 01.01.2017]

(1) Kui kohus teeb süüdimõistva kohtuotsuse, rahuldab ta tsviilhagi või avalik-õigusliku nõudeavalduse täielikult või osaliselt või jätab selle rahuldamata või läbi vaatamata.

(2) Kui kohus teeb õigeksmõistva kohtuotsuse või lõpetab kriminaalmenetluse, jäetakse tsviilhagi või avalik-õiguslik nõudeavaldus läbi vaatamata.

(3) Kui kriminaalasja arutamist ebamõistlikult edasi lükkamata ei ole võimalik tagada tsviilhagi või avalik-õigusliku nõudeavalduse lahendamist, võib kohus kuni kohtuotsuse tegemiseni määrata, et tsviilhagi või nõudeavaldus lahendatakse osaliselt või tervikuna eraldi otsusega. Sellisel juhul võib kohus teha algul osaotsuse, millega lahendatakse käesoleva seadustiku § 306 lõike 1 punktides 1–10 ja 12–14 sätestatud küsimused.

(4) Käesoleva paragrahvi lõikes 3 sätestatud juhul jätkab kohus samas või kohtu esimehe otsusel teises kohtukoosseisus pärast süüdimõistva osaotsuse jõustumist tsviilhagi või avalik-õigusliku nõudeavalduse menetlemist. Süüdimõistvas osaotsuses tuvastatud faktilised asjaolud loetakse tsviilhagi või nõudeavalduse lahendamisel tõendatuks.

(5) Käesoleva paragrahvi lõikes 4 sätestatud kohtumenetluse pooled on kannatanu, süüdimõistetud, tsviilkostja ja kolmas isik, kelle õiguste või kohustuste üle selles menetluses võidakse otsustada, ning prokuratuur, kui kannatanu on riik, kohaliku omavalitsuse üksus või muu avaliku võimu kandja ja tema esindaja asemel on vastavalt käesoleva seadustiku § 38¹ lõikele 3¹, 3² või 3³ tsviilhagi või avalik-õigusliku nõudeavalduse esitanud prokuratuur.

[RT I, 05.02.2019, 2- jõust. 15.02.2019]

(6) Kui apellatsioon- või kassatsioonimenetluse tulemusena süüdimõistev osaotsus tühistatakse ja kriminaalasi saadetakse isiku süüdküsimust puudutavas osas uuesti arutamiseks madalama astme kohtule, kelle menetluses on eraldatud tsviilhagi või avalik-õiguslik nõudeavaldus, liidetakse tsviilhagi või nõudeavalduse ja kriminaalasja arutamine uuesti ühte menetlusse.

(7) Kohtu poolt käesoleva paragrahvi lõikes 3 sätestatud otsuse tegemise korral võib kannatanu kuni tsviilhagi või avalik-õigusliku nõudeavalduse eraldi menetlemise alguseni selle tagasi võtta.

[RT I, 06.01.2016, 5- jõust. 01.01.2017]

§ 310¹. Lähemiskeelu kohta otsuse tegemine

(1) Kannatanu taotlusel võib kohus võlaõigusseaduse § 1055 alusel kannatanu eraelu või muude isikuõiguste kaitseks kohaldada isikuvastases või alaealise vastu toime pandud kuriteos süüdimõistetule lähemiskeeldu tähtajaga kuni kolm aastat.

[RT I 2007, 2, 7- jõust. 01.02.2007]

(1¹) Kohus võib lähemiskeeldu kohaldada koos karistusseadustiku §-s 75¹ sätestatud elektroonilise valvega kahtlustatava või süüdistatava nõusolekul. Elektroonilise valve tähtaeg võib olla kuni kaksteist kuud.

[RT I, 12.07.2014, 1- jõust. 01.01.2015]

(2) Kohus lahendab lähemiskeelu taotluse käesoleva seadustiku §-s 310 sätestatud korras.

§ 311. Kohtuotsuse sissejuhatus

Kohtuotsuse sissejuhatuses märgitakse:

- 1) et kohtuotsus tehakse Eesti Vabariigi nimel;
- 2) kohtuotsuse tegemise kuupäev ja koht;
- 3) otsuse teinud kohtu nimetus ja kohtukoosseis ning prokuröri, kaitsja, tõlgi ning kohtuistung sekretäri ees- ja perekonnanimi;
- 4) süüdistatava nimi, elu- või asukoht ja aadress, isikukood või selle puudumisel sünniaeg ning töökoht või õppeasutus;
- 5) süüdistatava karistus;
- 6) karistusseadustiku paragrahv, lõige ja punkt, kus on sätestatud kuritegu, milles süüstatuna on süüdistatav kohtu alla antud või milles teda süüstatatakse käesoleva seadustiku § 268 kohaselt muudetud süüdistuses.

[RT I 2004, 46, 329- jõust. 01.07.2004]

§ 312. Kohtuotsuse põhiosa

Kohtuotsuse põhiosas esitatakse:

- 1) kohtulikul uurimisel tõendatuks tunnistatud asjaolud ja tõendid, millele tuginetakse;
- 2) tõendid, mida kohus ei pea usaldusväärseks, põhjendus, miks ta neid usaldusväärseks ei pea;
- 3) asjaolud, mis kohus on tunnistanud üldtuntuks ja millele ta otsust tehes tugineb;
- 4) kergendavad ja raskendavad asjaolud;
- 5) süüdistatavale mõistetava karistuse motiivid;
- 6) süüdistuse muutmise, karistusest vabastamise, asenduskaristuse kohaldamise, alla karistusseadustikus sätestatud alammäära karistuse mõistmise või kohtuotsuse täitmise edasilükkamise motiivid;

6¹) [kehtetu -RT I, 05.07.2013, 2- jõust. 15.07.2013]

7) tõkendi kohaldamise, muutmise või tühistamise motiivid;

8) tsiviilhagi või avalik-õigusliku nõudeavalduse kohta tehtud otsus;

[RT I, 06.01.2016, 5- jõust. 01.01.2017]

8¹) otsus taotluse kohta hüvitada süüteomenetluses tekitatud kahju süüteomenetluses tekitatud kahju hüvitamise seaduse kohaselt;

[RT I, 20.11.2014, 1- jõust. 01.05.2015]

9) menetlusõiguse säte, millest otsust tehes juhindutakse.

§ 313. Süüdimõistva kohtuotsuse resolutiivosa

(1) Süüdimõistva kohtuotsuse resolutiivosas esitatakse:

- 1) süüdistatava nimi;
- 2) süüdistatava süüditunnistamine karistusseadustiku vastava paragrahvi, lõike ja punkti järgi;
- 3) süüdistatavale iga kuriteo eest mõistetud karistuse liik ja määr ning ärakandmiseks ettenähtud liitkaristus;
- 4) katseaja kestus ja süüdistatavale pandud kohustuste loetelu, kui vangistus jäetakse tingimisi kohaldamata;
- 5) mõistetud karistuse vähendamine ühe kolmandiku võrra käesoleva seadustiku § 238 lõike 2 kohaselt, kui on kohaldatud lühimenetlust;

5¹) konkurentsialase kuriteo korral karistuse vähendamine käesoleva seadustiku § 205¹ lõike 3 kohaselt, kui see on kohaldatav;

[RT I 2010, 8, 34- jõust. 27.02.2010]

6) karistuse kandmise algus;

6¹) [kehtetu -RT I, 05.07.2013, 2- jõust. 15.07.2013]

7) kohtuotsuse täitmise asjaolud;

8) kohtu valitud tõkend või varem kohaldatud tõkendi muutmine või tühistamine;

9) süüdimõistetute järelevalveta laste ja vara suhtes võetavad meetmed;

10) otsus tsiviilhagi või avalik-õigusliku nõudeavalduse lahendamise kohta ja meetmed tsiviilhagi või avalik-õigusliku nõudeavalduse tagamiseks;

[RT I, 06.01.2016, 5- jõust. 01.01.2017]

10¹) märke selle kohta, kas kannatanu on esitanud käesoleva seadustiku § 38 lõike 5 punktis 2 või 4 sätestatud taotluse;

[RT I, 19.03.2019, 3- jõust. 01.07.2019]

11) asitõendite ja muude kriminaalmenetluses äravõetud või arestitud asjade suhtes võetavad meetmed;

12) kriminaalmenetluse kulude kohta tehtud otsus;

12¹) otsus taotluse kohta hüvitada süüteomenetluses tekitatud kahju süüteomenetluses tekitatud kahju hüvitamise seaduse kohaselt;

[RT I, 20.11.2014, 1- jõust. 01.05.2015]

13) kohtuotsuse peale edasikaebamise kord ja tähtaeg.

(2) Kui süüdistatavale on esitatud süüdistus mitmes kuriteos või karistusseadustiku mitme paragrahvi järgi, tuleb kohtuotsuse resolutiivosas märkida, millises süüdistuses süüdistatav on õigeks ja millises süüdi mõistetud.

§ 314. Õigeksmõistva kohtuotsuse resolutiivosa

Õigeksmõistva kohtuotsuse resolutiivosas esitatakse:

- 1) õigeksmõistetute nimi;
- 2) süüdistatava õigeksmõistmine karistusseadustiku paragrahvi, lõike ja punkti järgi;
- 3) tõkendi tühistamine;
- 4) tsiviilhagi või avalik-õigusliku nõudeavalduse tagamise meetmete tühistamine;

[RT I, 06.01.2016, 5- jõust. 01.01.2017]

5) asitõendite ja muude kriminaalmenetluses äravõetud või arestitud asjade suhtes võetavad meetmed;

5¹) andmekogus ABIS ja riiklikus süüteomenetluse biomeetriaregistris sisalduvate andmete kustutamine;

[RT I, 03.02.2023, 1- jõust. 01.09.2023]

6) otsus taotluse kohta hüvitada süüteomenetluses tekitatud kahju süüteomenetluses tekitatud kahju hüvitamise seaduse kohaselt;

[RT I, 20.11.2014, 1- jõust. 01.05.2015]

7) kohtuotsuse peale edasikaebamise kord ja tähtaeg.

[RT I 2004, 46, 329- jõust. 01.07.2004]

§ 315. Kohtuotsuse kuulutamine ja apellatsioonioiguse selgitamine

(1) Kohtuotsuse kuulutab kohtunik või käesoleva seadustiku § 18 lõigetes 1 ja 3 nimetatud juhul eesistuja käesoleva seadustiku § 304 kohaselt teatavaks tehtud ajal.

(2) Kui süüdistatav ei valda kriminaalmenetluse keelt, tõlgitakse kohtuotsus talle pärast selle kuulutamist.

(3) Kohtunik küsib, kas õigeksmõistetud või süüdimõistetud on kohtuotsusest aru saanud, ning selgitab talle vajaduse korral selle sisu.

(4) Kohus võib kohtuotsuse kuulutamisel kuulutada üksnes selle resolutiivosa, selgitades selle kuulutamisel suuliselt kohtuotsuse olulisemaid põhjendusi.

(5) Pärast kohtuotsuse või selle resolutiivosa kuulutamist kohtunik või eesistuja:

1) teatab kohtuotsuse resolutiivosa kuulutades päeva, millal kohtuotsus on kohtumenetluse pooltele kohtus tutvumiseks kättesaadav, tehes sellekohase märke kohtuistungi protokollis;

2) teatab kohtuotsuse peale edasikaebamise tähtaja ning selgitab käesoleva seadustiku §-s 318 sätestatud edasikaebamise korda ja apellatsioonioigusest loobumise võimalust;

3) selgitab, et apellatsioonioiguse kasutamise soovist tuleb maakohule kirjalikult teatada seitsme päeva jooksul alates kohtuotsuse resolutiivosa kuulutamisest, ja selgitab selle õiguse kasutamise soovist teatamise tagajärgi käesoleva seadustiku § 319 lõike 1 teise lause kohaselt.

[RT I, 19.03.2015, 1- jõust. 29.03.2015]

(6) Apellatsioonioigusest loobumine kantakse kohtuistungi protokollis. Kaitsja võib apellatsioonioigusest loobuda üksnes kaitsealuse kirjalikul nõusolekul.

(7) Kui apellatsioonioigusest loobusid kõik kohtumenetluse pooled või kui käesoleva paragrahvi lõike 5 punktis 2 sätestatud tähtaja jooksul ei ole ükski kohtumenetluse pool teatanud apellatsioonioiguse kasutamise soovist, märgitakse kohtuotsuses üksnes käesoleva seadustiku §-des 311 ja 313 või 314 sätestatu.

(8) Kui kohtumenetluse pooled ei loobunud apellatsioonioigusest, tuleb kohtuotsus tervikuna koostada maakohule apellatsioonioiguse kasutamise soovi teatamisest alates viieteistkümne päeva jooksul.

[RT I 2005, 39, 308- jõust. 01.01.2006]

§ 315¹. Kohtuotsuse kuulutamise ja kättesaadavaks tegemise aja avaldamine ning edasilükkamine

(1) Kohtuotsuse resolutiivosa kuulutamise ja kohtuotsuse pooltele kättesaadavaks tegemise aeg ning selle muutmine avaldatakse viivitamata pärast selle aja kindlaksmääramist kohtu veebilehel, märkides kriminaalasja numbrit, täisealise süüdistatava nime ja alaealise süüdistatava nimetähed ning kuriteo kvalifikatsiooni karistusseadustiku vastava paragrahvi, lõike ja punkti järgi, milles isikut süüdistatakse. Kinnises menetluses tehtud otsuse kohta avaldatakse üksnes otsuse avalikult teatavaks tegemise aeg ja selle muutmine, kriminaalasja number ning märged, et menetlus on kinnine. Otsuse avalikult teatavaks tegemise aeg eemaldatakse veebilehelt 30 päeva möödumisel otsuse avalikult teatavaks tegemisest.

(2) Kohtuotsuse või selle resolutiivosa kuulutamise ja kohtuotsuse pooltele kättesaadavaks tegemise aja muutmine tuleb vormistada määrusega, milles on märgitud kohtuotsuse või selle resolutiivosa kuulutamise või kohtuotsuse pooltele kättesaadavaks tegemise uus aeg. Määrus peab olema kohtumenetluse pooltele kohtus tutvumiseks kättesaadav hiljemalt sel kuupäeval, millele kohtuotsuse või selle resolutiivosa kuulutamine või kohtuotsuse pooltele kättesaadavaks tegemine oli algselt määratud.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 316. Vahistatud süüdistatava vabastamine kohtuotsuse tegemisel

Vahistatud süüdistatav vabastatakse istungisaalis viivitamata, kui:

- 1) ta mõistetakse õigeks;
- 2) ta vabastatakse karistusest;
- 3) teda ei ole karistatud vangistusega.

§ 317. Kohtuotsuse koopia ja väljatrüki andmine

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.07.2014]

(1) Pärast kohtuotsuse kuulutamist või teatavaks tegemist võib sellega tutvuda kohtus. Kohtumenetluse poole soovil antakse talle kohtuotsuse koopia või väljatrükk. Kohus saadab kohtulahendi koopia kohtumenetluse poolele, kes ei võtnud osa kohtuotsuse kuulutamisest.

[RT I, 19.03.2015, 1- jõust. 29.03.2015]

(2) Vahistatud süüdistatavale saadetakse või antakse kohtuotsuse koopia või väljatrükk viivitamata pärast kohtuotsuse kuulutamist või kohtu kaudu teatavaks tegemist.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.07.2014]

11. peatükk

APELLATSIOONIMENETLUS

1. jagu Ringkonnakohtusse kaebamine

§ 318. Apellatsioonioõigus

(1) Kui kohtumenetluse pool esimese astme kohtu otsusega ei nõustu, on tal õigus esitada apellatsioon. Apellatsiooni esitanud kohtumenetluse pool on apellatsioonimenetluses apellant.

(2) Tsiviilkostja võib esitada tsiviilhagisse või avalik-õiguslikku nõudeavaldusse puutuva apellatsiooni.
[RT I, 06.01.2016, 5- jõust. 01.01.2017]

(2¹) Kolmas isik võib esitada kohtuotsuse peale apellatsiooni tema seadusega kaitstud õigusi ja vabadusi puudutavas osas.
[RT I 2007, 2, 7- jõust. 01.02.2007]

(2²) Isik võib esitada apellatsiooni ka siis, kui leiab, et ta oleks pidanud olema kaasatud menetluse kannatanu või kolmanda isikuna. Sellisel juhul otsustab ringkonnakohus eelmenetluses määrusega, kas isik tuleb kannatanu või kolmanda isikuna kaasata menetluse.
[RT I, 06.01.2016, 5- jõust. 01.07.2016]

(3) Apellatsiooni ei saa esitada:

- 1) süüdistatav lühimenetluses ja kiirmenetluses tehtud õigeksmõistva kohtuotsuse peale;
- 2) prokuratuur lühimenetluses ja kiirmenetluses tehtud süüdimõistva kohtuotsuse peale, välja arvatud osas, millega jäetakse rahuldamata tsiviilhagi või avalik-õiguslik nõudeavaldus või rahuldatakse see osaliselt, kui kannatanu on riik, kohaliku omavalitsuse üksus või muu avaliku võimu kandja ja tema esindaja asemel on vastavalt käesoleva seadustiku § 38¹ lõikele 3¹, 3² või 3³ tsiviilhagi või avalik-õigusliku nõudeavalduse esitanud prokuratuur;
[RT I, 05.02.2019, 2- jõust. 15.02.2019]
- 3) käskmenetluses tehtud kohtuotsuse peale;
- 4) kokkuleppemenetluses tehtud kohtuotsuse peale, välja arvatud käesoleva paragrahvi lõikes 4 sätestatud juhtudel;
[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]
- 5) prokuratuur käesoleva seadustiku §-s 301 sätestatud alusel tehtud õigeksmõistva kohtuotsuse peale.

(4) Kokkuleppemenetluses tehtud kohtuotsuse peale võib kohtumenetluse pool esitada apellatsiooni juhul, kui tegemist on käesoleva seadustiku 9. peatüki 2. jao sätete või § 339 lõike 1 rikkumisega. Süüdistatav ja kaitsja võivad esitada kokkuleppemenetluses tehtud kohtuotsuse peale apellatsiooni ka juhul, kui kokkuleppes kirjeldatud tegu ei ole kuritegu, see on karistusseadustiku järgi ebaõigesti kvalifitseeritud või kui süüdistatavale on kuriteo eest mõistetud karistus, mida seadus selle eest ette ei näe.
[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 319. Apellatsioonitähhtaeg

(1) Apellatsioonioõiguse kasutamise soovist teatatakse otsuse teinud kohtule kirjalikult seitsme päeva jooksul alates kohtuotsuse resolutiivosa kuulutamisest. Kui üks kohtumenetluse pool on nimetatud tähtaja jooksul teatanud apellatsioonioõiguse kasutamise soovist ega ole sellest loobunud, on ülejäänud kohtumenetluse pooltel apellatsioonioõigus olenemata sellest, kas nad ise on apellatsioonioõiguse kasutamise soovist teatanud. Apellatsioonioõiguse kasutamise soovist võib teatada ka elektrooniliselt.

(2) Apellatsioon esitatakse ringkonnakohtule kirjalikult 30 päeva jooksul, kokkuleppemenetluses, sealhulgas käesoleva seadustiku §-des 239, 240 ja 242–250 sätestatud korras kiirmenetluse vormis toimetatavas kokkuleppemenetluses, aga 15 päeva jooksul alates otsuse avalikult teatavast tegemisest.
[RT I, 11.03.2023, 2- jõust. 01.05.2023]

(3) Vahistatud või muul alusel kinnipidamisasutuses viibiva menetlusosalise ja kinnipidamisasutuses viibiva süüdistatava kaitsja puhul arvutatakse apellatsioonitähhtaega kohtuotsuse kättetoimetamisest kinnipidamiskohas viibivale isikule.
[RT I, 11.03.2023, 2- jõust. 01.05.2023]

(4) Apellatsioon jäetakse läbi vaatamata ja tagastatakse kohtumääruse alusel, kui apellatsioonitähhtaeg on mööda lastud.

(5) Apellatsioonitähataeg peatub riigi õigusabi taotluse esitamisega. Sellisel juhul hakkab apellatsioonitähataeg uuesti kulgema riigi õigusabi taotluse lahendamise määruse kättetoimetamisest kaitsjale või riigi õigusabi andmisest keeldumisest.

(6) Kui kohus kriminaalasja lahendamisel tehtud kohtuotsuse resolutiivosas tunnistab kohaldamisele kuuluva õigustloova akti põhiseadusega vastuolus olevaks ja jätab selle kohaldamata, arvestatakse apellatsioonitähataega kohaldamata jäetud õigustloova akti kohta Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve korras tehtud lahendi kuulutamisest arvates.

(7) Ringkonnakohus võib apellatsioonitähataja apellandi taotlusel ennistada, kui ta tunnistab selle mõõdalastuks mõjuval põhjusel. Tähtaja ennistamise või sellest keeldumise kohta teeb ringkonnakohus määruse.
[RT I, 19.03.2015, 1- jõust. 29.03.2015]

§ 320. Kohtutoimiku väljanõudmine ja sellega tutvumine

[RT I, 19.03.2015, 1- jõust. 29.03.2015]

(1) Ringkonnakohus nõuab apellatsiooni saamisel asja menetlenud maakohtult viivitamata välja kohtutoimiku. Maakohus saadab kohtutoimiku ringkonnakohtule viivitamata pärast üleandmisnõude saamist.

(2) Süüdistataval on õigus kohtutoimikuga tutvuda kaitsja vahendusel.

[RT I, 19.03.2015, 1- jõust. 29.03.2015]

§ 321. Apellatsioon

(1) Apellatsioon vormistatakse masina- või arvutikirjas. Vahistatud süüdistatav võib apellatsiooni vormistada ka selgelt loetavas käekirjas. Prokuratuuri ja kaitsja koostatud apellatsioon edastatakse kohtule ka elektrooniliselt.
[RT I 2004, 46, 329- jõust. 01.07.2004]

(2) Apellatsioonis märgitakse:

1) selle ringkonnakohtu nimetus, kellele apelleeritakse;

2) apellandi nimi, menetlusseisund ning elu- või asukoht, aadress ja telefoninumber;

[RT I, 19.03.2015, 1- jõust. 29.03.2015]

3) kohtuotsuse teinud kohtu nimetus, otsuse kuupäev ning süüdistatava nimi, kelle suhtes kohtuotsus vaidlustatakse;

4) millises osas kohtuotsus vaidlustatakse, apellandi nõuete sisu ja motiivid ning apellandi taotlused;

5) tõendid, mida apellandi taotlusel on vaja ringkonnakohtus uurida, ja selle isiku nimi ning elu- või asukoht ja aadress, kelle kutsumist apellatsioonikohtu istungile taotletakse;

5¹) kas apellant taotleb suulist menetlust;

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

6) kas süüdistatav soovib ringkonnakohtus kriminaalasja arutamises osaleda või taotleb, et kriminaalasja arutataks tema osavõtuta;

7) kas süüdistatav valib endale apellatsioonimenetluseks kaitsja ise või taotleb kohtult kaitsja määramist;

[RT I 2004, 46, 329- jõust. 01.07.2004]

8) apellatsioonile lisatud dokumentide loetelu.

(3) Apellatsiooni allkirjastab ja kuupäevastab apellant.

(4) Kui süüdistatav valib endale kaitsja ise, märgitakse apellatsioonis kaitsja aadress ja tema telefoninumber.

[RT I, 19.03.2015, 1- jõust. 29.03.2015]

(5) Apellatsioonile lisatakse selle koopiad süüdistatavatele, kelle huve see puudutab. Apellatsiooni koopiad ei pea lisama vahistatud süüdistatav.

(6) Apellant võib apellatsioonis tugineda maakohtus tõendi uurimata jätmisele üksnes siis, kui ta esitas tõendi maakohtule ja seda ei võetud vastu või kui ta ei saanud tõendit maakohtus esitada temast mitteoleneval mõjuval põhjusel.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 321¹. Apellatsiooni muutmine

(1) Apellant võib kuni apellatsioonitähataja lõpuni esitatud apellatsiooni muuta ja täiendada, sealhulgas laiendada seda kohtuotsuse neile osadele, mille peale esialgu ei kaevatud. Apellatsiooni muutmisel järgitakse apellatsiooni kohta sätestatud.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatu ei välista ega piira apellandi õigust esitada väiteid õiguse tõlgendamise kohta ja vastuväiteid teise apellatsioonimenetluse poole poolt apellatsioonimenetluses esitatule ega õigust esitada uusi asjaolusid, mis tekkisid või said apellandile teatavaks pärast apellatsioonitähataja möödumist.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 322. Apellatsioonist teatamine

(1) Ringkonnakohus teeb apellatsiooni esitamise selle saamisest alates kolme päeva jooksul teatavaks kohtumenetluse poolele, kelle huve see puudutab.
[RT I, 19.03.2015, 1- jõust. 29.03.2015]

(2) Süüdistatavale, kelle huve apellatsioon puudutab, saadetakse koos teatega apellatsiooni koopias.

(3) Kohtumenetluse poolel on õigus esitada apellatsiooni kohta kirjalikke seletusi ja vastuväiteid ringkonnakohtule apellatsiooni esitamise kohta teate saamisest alates seitsme päeva jooksul.

(4) Kohtumenetluse poole vastuväidetes peab olema märgitud, kas taotletakse suulist menetlust.
[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 323. Apellatsiooni käiguta ja läbi vaatamata jätmise otsuse teinud kohtus

[Kehtetu -RT I, 19.03.2015, 1- jõust. 29.03.2015]

§ 324. Kohtutoimiku saatmine ringkonnakohtusse

[Kehtetu -RT I, 19.03.2015, 1- jõust. 29.03.2015]

2. jagu Eelmenetlus ringkonnakohtus

§ 325. Kohtuliku arutamise ettevalmistamine ringkonnakohtus

(1) Kriminaalasja kohtulikku arutamist ette valmistades kohus:

1) kontrollib kriminaalasja kohtualluvust ning käesoleva seadustiku §-des 318, 319, 321 ja 322 sätestatud nõuete täitmist;

2) korraldab käesoleva seadustiku §-s 327 sätestatud aluse ilmlemisel eelistungi.

(2) Kui käesoleva seadustiku §-des 318, 319, 321 ja 322 sätestatud nõuded on täidetud ja puudub eelistungi korraldamise alus, määrab kohtunik kohtuistungi aja ning teeb käesoleva seadustiku §-des 329 ja 330 sätestatud toimingud.

§ 326. Apellatsiooni käiguta ja läbi vaatamata jätmise

[RT I, 19.03.2015, 1- jõust. 29.03.2015]

(1) Kui apellatsioon ei ole käesoleva seadustiku § 321 nõuete kohane, jätab kohtunik selle määrusega käiguta ja annab tähtaja puuduste kõrvaldamiseks.

(2) Kohtunik koostab apellatsiooni läbi vaatamata jätmise määruse ja tagastab apellatsiooni apellandile, kui:

1) apellatsioon on esitatud pärast käesoleva seadustiku §-s 319 sätestatud apellatsioonitähtaja möödumist ja tähtaja ennistamise taotlust ei ole esitatud või kui kohus on jätnud tähtaja ennistamata;

2) apellant ei ole käesoleva seadustiku § 319 lõikes 1 ettenähtud tähtaja jooksul teatanud otsuse teinud kohtule kirjalikult apellatsiooniõiguse kasutamise soovist, kui sellest teatamine oli kohustuslik;

3) apellatsioon on esitanud isik, kellel ei ole käesoleva seadustiku § 318 järgi apellatsiooniõigust;

4) apellant ei ole tähtaja jooksul kõrvaldanud apellatsiooni puudusi ega põhjendanud nende kõrvaldamata jätmist;

5) kohtuistungil alguseks on apellatsioonist loobutud.

(3) Ringkonnakohus võib apellatsiooni määrusega jätta läbi vaatamata ka juhul, kui kriminaalasja arutav kohtukoosseis üksmeelselt leiab, et apellatsioon on ilmselt põhjendamatu.

[RT I, 19.03.2015, 1- jõust. 29.03.2015]

§ 327. Ringkonnakohtus eelistungi korraldamise alused

(1) Eelistung korraldatakse, kui kohus peab seda vajalikuks.

[RT I, 11.03.2023, 2- jõust. 01.05.2023]

(2) Eelistung peetakse käesoleva seadustiku § 259 lõigete 2–4 ning §-de 260 ja 261 kohaselt vähemalt kolmeliikmelises kohtukoosseisus.

§ 328. Kohtu pädevus eelmenetluses

(1) Kohtunik või eelistungil kohus:

- 1) teeb kriminaalasja apellatsiooni korras arutamisele määramise määruse, kui ei esine menetlust takistavaid asjaolusid või kui need on kõrvaldatavad;
- 2) tühistab määrusega kohtuotsuse ja saadab kriminaalasja uueks arutamiseks esimese astme kohtule käesoleva seadustiku §-s 339 sätestatud alustel;
[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]
- 3) lahendab määrusega muud kohtuliku arutamise ettevalmistamisega seotud küsimused.

(2) Kohtumääruse koopia saadetakse selle tegemisest alates kolme päeva jooksul kohtumenetluse poolele, kelle huve see puudutab.

§ 329. Kriminaalasja arutamisele määramine ringkonnakohtus

(1) Kriminaalasja apellatsiooni korras arutamisele määramise määruses märgitakse:

- 1) kohtuistungil kuupäev ja koht;
- 2) kohtuistungile kutsutava isiku nimi;
- 3) kas kriminaalasja arutatakse avalikul või kinnisel kohtuistungil.

(2) Määruses nimetatakse rahuldamata jäetud taotlus. Taotluse rahuldamata jätmise peale ei saa esitada kaebust, kuid taotlust võib korrata kohtulikul arutamisel.

§ 330. Kohtuistungile kutsumine

Kohtumenetluse pooled kutsutakse istungile kohtukutsega käesoleva seadustiku §-de 163–169 kohaselt.

3. jagu Kohtulik arutamine ringkonnakohtus

§ 331. Kriminaalasja apellatsiooni korras arutamise kord ja piirid

(1) Ringkonnakohus juhindub kriminaalasja apellatsiooni korras arutades käesoleva seadustiku 10. peatüki sätetest, arvestades käesolevas jaos sätestatud erisusi. Kohtulikul arutamisel ringkonnakohtus ei kohaldata käesoleva seadustiku §-des 163¹ ja 268¹ sätestatud.
[RT I 2008, 32, 198- jõust. 15.07.2008]

(1¹) Üldjuhul vaatab ringkonnakohus kriminaalasja läbi kirjalikus menetluses. Sel juhul määrab ringkonnakohus ja teeb apellatsioonimenetluse pooltele teatavaks:

- 1) kohtukoosseisu;
- 2) tähtaja, mille jooksul apellatsioonimenetluse pooled võivad kohtule esitada oma kirjalikke seisukohti, samuti taandusi ja muid taotlusi, ning nende esitamise viisi;
- 3) otsuse avalikult teatavakstegemise aja ja viisi;
- 4) muud asjaolud, mida ringkonnakohus peab oluliseks.
[RT I, 19.03.2015, 1- jõust. 29.03.2015]

(1²) Suulises menetluses vaadatakse kriminaalasi läbi, kui seda on taotlenud apellatsioonimenetluse pool või kui seda peab vajalikuks ringkonnakohus.
[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(1³) Kui apellatsioonis esitatud apellandi kontaktandmetel ei ole võimalik apellandile kohtukutset kätte toimetada, võib kohus jätta apellatsiooni määrusega läbi vaatamata või vaadata apellatsiooni läbi kirjalikus menetluses.
[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(2) Ringkonnakohus arutab kriminaalasja esitatud apellatsiooni piires.

(3) Ringkonnakohus laiendab kriminaalasja arutamise piire kõigile süüdistatavatele, sõltumata nende kohta apellatsiooni esitamisest, kui ilmneb kriminaalmenetlusõiguse oluline rikkumine või materiaalõiguse ebaõige kohaldamine, millega on süüdistatava olukorda raskendatud.

(4) Apellandil ega teistel kohtumenetluse pooltel ei ole kriminaalasja kohtulikul arutamisel õigust väljuda apellatsiooni piirest.

§ 332. Kohtuistungil rakendamine ringkonnakohtus

(1) Kohtuistungil rakendamiseks ringkonnakohtus eesistuja:

- 1) avab kohtuistungil ja teatab, millist kriminaalasja ning kelle apellatsiooni alusel arutatakse;
- 2) selgitab, kes kohtuistungile kutsututest on ilmunud;
- 3) selgitab kutsutute ilmumata jäämise põhjused;
- 4) kaasab vajaduse korral käesoleva seadustiku § 161 lõike 1 kohaselt tõlgi;

5) tuvastab süüdistatava isikusamasuse ja selgitab talle tema õigusi, mis on ette nähtud käesoleva seadustiku §-s 35, ning kontrollib, kas süüdistataval ja tema kaitsjal on pärast apellatsiooni koopia kättesaamist jäänud küllaldaselt aega valmistuda kohtuistungiks;

6) teeb käesoleva seadustiku §-des 280¹–284 loetletud menetlustoimingud.
[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.07.2014]

(2) Eesistuja või kohtukoosseisu üks liige kannab ette kohtuotsuse apelleeritava osa sisu, kaebuse motiivid, taotlused ning annab ülevaate saabunud dokumentidest.

(3) Pärast ettekannet selgitab eesistuja apellandile tema õigust loobuda apellatsioonist ning loobumise tagajärgi vastavalt käesoleva seadustiku §-le 333 ja küsib, kas ta toetab apellatsiooni või loobub sellest osaliselt või täielikult.

§ 333. Apellatsioonist loobumine

(1) Apellandil on õigus apellatsioonist osaliselt või täielikult loobuda enne kohtuvaidluse lõppu. Apellatsioonist loobumine on ringkonnakohtule siduv, välja arvatud käesoleva paragrahvi lõikes 6 sätestatud juhtudel.

(2) Kaitsja võib süüdistatava apellatsioonist loobuda üksnes kaitsealuse kirjalikul nõusolekul.

(3) Volitatud esindaja võib apellatsioonist loobuda üksnes volitaja kirjalikul taotlusel.

(4) Süüdistataval on õigus loobuda kaitsja apellatsioonist, välja arvatud juhtudel, mil kaitsja osavõtt kriminaalmenetlusest on käesoleva seadustiku § 45 lõike 2 järgi kohustuslik.

(5) Kui kohtuistung alguseks on apellatsioonist loobutud, jäetakse apellatsioon kohtumäärusega läbi vaatamata. Kui apellatsioonist loobutakse kohtuliku arutamise ajal, lõpetatakse apellatsioonimenetlus kohtumäärusega.

(6) Kui ringkonnakohus tuvastab, et esimese astme kohus on kriminaalasja lahendades ebaõigesti kohaldanud materiaaõigust, millega on raskendanud süüdistatava olukorda, või et esimese astme kohus on oluliselt rikkunud kriminaalmenetlusõigust, jätkatakse kriminaalasja arutamist apellatsioonist loobumisele vaatamata.

(7) Kui apellatsioonist loobumise tõttu jäetakse apellatsioon läbi vaatamata või apellatsioonimenetlus lõpetatakse, jõustub esimese astme kohtu otsus teiste apellatsioonide puudumise korral kohtumääruse tegemisega.

(8) Apellatsioonist loobunud apellandil ei ole õigust kassatsiooni korras vaidlustada ringkonnakohtu otsust, kui ringkonnakohus ei ole käesoleva seadustiku § 331 lõike 3 kohaselt laiendanud kriminaalasja arutamise piire.

§ 334. Süüdistatava ja teiste kohtumenetluse poolte osavõtt ringkonnakohtu istungist

(1) Ringkonnakohus võib arutada kriminaalasja selle süüdistatava osavõtuta, kelle suhtes on kohtuotsus vaidlustatud, kui:

1) süüdistatav on kohtukutse ja apellatsiooni koopia kätte saanud ning kohtule teatanud, et ta ei soovi kohtuistungist osa võtta;

2) süüdistatav on kohtukutse ja apellatsiooni koopia kätte saanud ning taotlenud kohtuliku arutamise edasilükkamist põhjusel, mida kohus ei tunnista mõjuvaks;

3) kohtukutse ja apellatsiooni koopia kätte saanud süüdistatav on jäänud kohtuistungile ilmumata;

4) süüdistatav on eemaldatud istungisaalist käesoleva seadustiku § 267 lõike 1 alusel.

5) [kehtetu -RT I, 20.12.2019, 1- jõust. 30.12.2019]

(2) Teiste kohtumenetluse poolte ringkonnakohtu istungist osavõtu vajalikkuse otsustab kohus käesoleva seadustiku §-des 270–273 sätestatud korras.

(3) Ringkonnakohus võib korraldada kohtumenetluse poolte osavõtu ringkonnakohtu istungist tehnilise lahenduse abil, mis vastab käesoleva seadustiku § 69 lõike 2 punktis 1 nimetatud nõuetele.

[RT I, 06.05.2020, 1- jõust. 07.05.2020]

(4) Kui apellant kohtuistungile ei ilmu ega ole teatanud ilmumata jätmise mõjuvast põhjusest või ei ole seda põhistanud, võib kohus jätta apellatsiooni määrusega läbi vaatamata või arutada kriminaalasja apellandi osavõtuta.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 335. Kohtulik uurimine ringkonnakohtus

(1) Kohtulikul uurimisel ringkonnakohtus järgitakse käesoleva seadustiku §-de 286–298 sätteid.

(2) Ringkonnakohus võib kohtulikul uurimisel avaldada esimese astme kohtu istungi protokollid.

§ 336. Kohtuvaidlus

(1) Kohtuvaidlus algab apellandi kohtukõnega. Seejärel saavad sõna teised kohtumenetluse pooled kohtu määratud järjekorras. Kohtumenetluse poolel on õigus repliigiks. Viimase repliigi õigus on kaitsjal ja süüdistataval.

(2) Kohtukõne kestus ei ole piiratud. Eesistuja võib katkestada kohtukõne, kui väljutakse apellatsiooni piirest.

(3) Pärast kohtuvaidlust teatab kohus päeva, mil kohtulahend on kohtumenetluse pooltele ringkonnakohtus kättesaadav. Kohus võib pärast nõupidamist kuulutada kohe kohtuotsuse või selle resolutiivosa.

§ 337. Ringkonnakohtu pädevus kohtulahendi tegemisel

(1) Ringkonnakohus võib otsusega:

- 1) jätta esimese astme kohtu otsuse muutmata ja apellatsiooni rahuldamata;
- 2) jätta esimese astme kohtu otsuse sisuliselt muutmata, tehes sellesse täpsustusi;
- 3) muuta esimese astme kohtu otsuse põhiosa, jättes välja selles esitatud asjaolusid;
- 4) tühistada esimese astme kohtu otsuse täies ulatuses või osaliselt ja teha uue kohtuotsuse.

(2) Ringkonnakohus võib määrusega:

1) tühistada kohtuotsuse ja lõpetada kriminaalmenetluse käesoleva seadustiku § 199 lõike 1 punktides 2–6 sätestatud kriminaalmenetlust välistavatel asjaoludel;

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

2) tühistada kohtuotsuse täies ulatuses või osaliselt ja saata kriminaalasja uuesti arutada esimese astme kohtule;

[RT I 2004, 46, 329- jõust. 01.07.2004]

3) tühistada kokkuleppemenetluses tehtud kohtuotsuse täies ulatuses ja saata kriminaaltoimiku prokuratuurile.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 338. Kohtuotsuse apellatsiooni korras tühistamise alused

Kohtuotsuse apellatsiooni korras tühistamise alused on:

- 1) kohtuliku uurimise ühekülgsus või puudulikkus;
- 2) materiaa lõiguse ebaõige kohaldamine;
- 3) kriminaalmenetlusõiguse oluline rikkumine;
- 4) mõistetud karistuse või muu mõjutusvahendi mittevastavus kuriteo raskusele ja süüdimõistetud isikule.

§ 339. Kriminaalmenetlusõiguse oluline rikkumine

(1) Kriminaalmenetlusõiguse rikkumine on oluline, kui:

- 1) kriminaalasjas on kohtulahendi teinud ebaseaduslik kohtukoosseis;
- 2) kriminaalasja on arutatud süüdistatava puudumisel, kuigi süüdistatava osavõtt asja arutamisest oli kohustuslik;

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

3) kaitsja ei ole kohtumenetluses osalenud, kuigi kaitsja osavõtt oli kohustuslik;

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

4) prokurör ei ole kohtumenetluses osalenud, kuigi prokuröri osavõtt oli kohustuslik;

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

5) kohtuotsust tehes on rikutud kohtunike nõupidamissaladust;

6) kohtuotsust ei ole allkirjastanud kõik kohtukoosseisu kuuluvad isikud;

7) kohtuotsuses puudub põhjendus;

8) kohtuotsuse resolutiivosa järeldused ei vasta tõendamiseseme tuvastatud asjaoludele;

9) kriminaalasja on arutatud tõlgi osavõtuta keeles, mida süüdistatav ei valda;

10) puudub kohtuistungis protokoll, välja arvatud käskmenetluse asjades või kui kohtuistungist on olemas heli- või videosalvestis;

[RT I, 11.03.2023, 2- jõust. 01.05.2023]

11) [kehtetu -RT I, 19.03.2015, 1- jõust. 29.03.2015]

12) kohtulikul arutamisel on rikutud ausa ja õiglase kohtumenetluse põhimõtet.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(2) Kohus võib tunnistada oluliseks ka kriminaalmenetlusõiguse muu rikkumise, millega kaasneb või võib kaasneda ebaseaduslik või põhjendamatu kohtuotsus.

§ 340. Uue otsuse tegemine ringkonnakohtus

(1) Ringkonnakohus teeb apellatsioonis esitatud taotlusest lähtudes või sellest sõltumata uue otsuse, kui ta tuvastab materiaa lõiguse ebaõige kohaldamise või kriminaalmenetlusõiguse olulise rikkumise, mis süüdistatava olukorda raskendab.

(2) Uue otsuse tegemise korral võib ringkonnakohus:

- 1) mõista süüdistatava õigeks kõigis kuritegudes;
- 2) mõista süüdistatava õigeks osas kuritegudes ja mõista kergema karistuse või jätta karistuse muutmata;
- 3) tunnistada süüdistatava süüdi kergemas kuriteos ja mõista kergema karistuse või jätta karistuse muutmata;

- 4) tühistada kohtuotsuse karistuse mõistmise osas ja mõista süüdistatavale kergema karistuse;
- 5) tühistada kohtuotsuse tsiviilhagi või avalik-õigusliku nõudeavalduse osas;
[RT I, 06.01.2016, 5- jõust. 01.01.2017]
- 6) tühistada kohtuotsuse muude käesoleva seadustiku §-des 313 ja 314 sätestatud küsimuste osas.

(3) Materiaalõiguse sätte ebaõige kohaldamise tuvastamise korral peab kohus käesoleva paragrahvi lõike 1 sätteid kohaldama ka teiste süüdistatavate suhtes, sõltumata sellest, kas nad on apellatsiooni esitanud.

(4) Prokuratuuri või kannatanu apellatsiooni alusel võib ringkonnakohus:

- 1) tunnistada süüdistatava süüdi raskemas kuriteos ja mõista raskema karistuse või jätta karistuse muutmata;
- 2) tühistada õigeksmõistva kohtuotsuse ja teha süüdimõistva otsuse;
- 3) tunnistada süüdistatava süüdi kuriteos, milles ta on õigeks mõistetud, ja mõista talle karistuse;
- 4) tühistada esimese astme kohtu otsuse karistuse osas ja mõista raskema karistuse;
- 5) tühistada kohtuotsuse muude käesoleva seadustiku §-des 313 ja 314 sätestatud küsimuste osas.
[RT I 2004, 46, 329- jõust. 01.07.2004]

§ 341. Kriminaalasja saatmine esimese astme kohtule uueks arutamiseks

(1) Tuvastades kriminaalmenetlusõiguse olulise rikkumise käesoleva seadustiku § 339 lõike 1 punktide 1–5 või 9–10 järgi, tühistab ringkonnakohus kohtuotsuse ja saadab kriminaalasja maakohtule uueks arutamiseks teises kohtukoosseisus.

(2) Tuvastades kriminaalmenetlusõiguse olulise rikkumise käesoleva seadustiku § 339 lõike 1 punktide 6–8 või 11 järgi, tühistab ringkonnakohus kohtuotsuse ja saadab kriminaalasja maakohtule uueks arutamiseks samas või teises kohtukoosseisus.

(3) Tuvastades käesoleva seadustiku § 339 lõike 1 punktis 12 või lõikes 2 nimetatud kriminaalmenetlusõiguse olulise rikkumise, mida ei ole võimalik apellatsioonimenetluses kõrvaldada, tühistab ringkonnakohus kohtuotsuse ja saadab kriminaalasja maakohtule uueks arutamiseks samas või teises kohtukoosseisus.

(4) Saates kriminaalasja uueks arutamiseks samas kohtukoosseisus, määrab ringkonnakohus, millises osas kohtumenetlust maakohtus täiendatakse või korratakse. Kui kriminaalmenetlusõiguse oluline rikkumine puudutab üksnes kohtuotsuse tegemist, saadab ringkonnakohus kriminaalasja maakohtule uue kohtuotsuse tegemiseks. Sõltumata ringkonnakohtu määruses märgitust, teeb maakohus kriminaalasja uuesti arutades täiendavalt menetlustoiminguid, mis kohtu hinnangul on vajalikud kriminaalasja õigeks lahendamiseks.

(5) Kui ringkonnakohus on kohtuotsuse tühistanud üksnes süüdistatava või kaitsja apellatsiooni põhjal, võib esimese astme kohus kriminaalasja uuesti arutades mõista süüdistatava süüdi raskemas kuriteos, kuid ei või mõista süüdistatavale raskemat karistust kui see, mis oli mõistetud tühistatud esimese astme kohtu otsusega. Samuti ei või kohus eelmises lauses nimetatud juhul kohaldada süüdistatava suhtes muid õigusjärelmeid, mis võrreldes tühistatud esimese astme kohtu otsusega raskendaksid süüdistatava olukorda.

(6) Kui kohtuotsuse ringkonnakohtu poolt tühistamise üheks aluseks oli prokuratuuri või kannatanu apellatsioon, milles taotleti süüdistatava olukorra raskendamist, võib esimese astme kohus kriminaalasja uuesti arutades raskendada süüdistatava olukorda. Esimese astme kohus võib kriminaalasja uuesti arutades raskendada süüdistatava olukorda ka juhul, kui seda taotleti prokuratuuri või kannatanu apellatsioonis, mille põhjendatust ei saanud ringkonnakohus kriminaalasja uueks arutamiseks saatmisel hinnata.
[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 341¹. Kokkuleppemenetluses tehtud kohtuotsuse tühistamine ja kriminaaltoimiku prokuratuurile tagastamine

Ringkonnakohus tühistab kokkuleppemenetluses tehtud kohtuotsuse ja tagastab kriminaaltoimiku prokuratuurile, kui ta tuvastab, et:

- 1) kokkuleppes kirjeldatud tegu ei ole kuritegu või see on karistusseadustiku järgi ebaõigesti kvalifitseeritud;
- 2) süüdistatavale on kuriteo eest mõistetud karistus, mida seadus selle eest ette ei näe;
- 3) rikutud on käesoleva seadustiku 9. peatüki 2. jao sätteid või § 339 lõiget 1 ja seda rikkumist ei ole võimalik kohtumenetluses kõrvaldada.
[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 342. Ringkonnakohtu otsus

(1) Ringkonnakohus järgib otsust tehes käesoleva seadustiku § 305–314, arvestades käesolevas paragrahvis sätestatud erisusi.

(2) Ringkonnakohtu otsuse sissejuhatuses märgitakse:

- 1) apelleeritav kohtuotsus;
- 2) esimese astme kohtu otsuse apelleeritava osa sisu ja apellandi taotluse sisu.

(3) Kui ringkonnakohus jätab esimese astme kohtu otsuse käesoleva seadustiku § 337 lõike 1 punktide 1 ja 2 kohaselt muutmata, võib ta:

- 1) oma otsuses jätta esimese astme kohtu otsuse põhiosa asjaolud kordamata ja vajaduse korral lisada omapoolsed põhjendused;
- 2) esitada oma otsuses üksnes sissejuhatuse ja resolutiivosa ning menetlusõiguse sätteid, millest ta on otsust tehes juhindunud.

§ 342¹. Ringkonnakohtu lahendi kohustuslikkus

Ringkonnakohtu lahendis, millega tühistatakse maakohtu otsus, esitatud seisukohad õigusnormi tõlgendamiseks ja kohaldamiseks on tühistatud otsuse teinud kohtule asja uuel arutamisel kohustuslikud.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 343. Ringkonnakohtu otsuse kuulutamine ja otsuse koopia kätteandmine

(1) Pärast kohtuvaidlust teatab ringkonnakohus kohtuotsuse kuulutamise aja või päeva, millal kohtulahend on ringkonnakohtus kohtumenetluse pooltele kättesaadav.

(2) Kui ringkonnakohus kuulutab kohtuotsuse või selle resolutiivosa kohe pärast nõupidamist, järgitakse käesoleva seadustiku § 315 ja 316.

(3) Ringkonnakohtu otsuse koopia kätteandmisel järgitakse käesoleva seadustiku § 317.

[RT I 2004, 46, 329- jõust. 01.07.2004]

§ 343¹. Kohtutoimiku tagastamine kriminaalasja esimese astme kohtule uueks arutamiseks saatmisel üldmenetluses

(1) Saates üldmenetluses arutatava kriminaalasja uueks arutamiseks esimese astme kohtule teises kohtukoosseisus, saadab ringkonnakohus koos oma määrusega maakohtule üksnes käesoleva seadustiku §-s 226 ja § 268 lõikes 2 nimetatud kriminaalasja materjalid. Ülejäänud osas tagastatakse kohtutoimik prokuratuurile, kes lisab selle kriminaaltoimikule.

(2) Kohtumenetluse pooltel on õigus kriminaaltoimikule lisatud kohtutoimiku materjalidega tutvuda käesoleva seadustiku §-s 224 sätestatud korras.

(3) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatata juhtudel saadetakse kohtutoimik ringkonnakohtu määruse jõustumisel tervikuna maakohtule.

(4) Kui maakohtus selgub, et kriminaalasja ei ole võimalik samas kohtukoosseisus uuesti arutada, tagastab maakohtus käesoleva paragrahvi lõike 1 esimeses lauses nimetatata kriminaalasja materjalid prokuratuurile.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

12. peatükk KASSATSIOONIMENETLUS

1. jagu Riigikohtusse kaebamine

§ 344. Kassatsiooniõigus

(1) Kohtumenetluse poolel on kassatsiooniõigus käesoleva seadustiku §-s 346 sätestatud alusel, kui:

- 1) tema huvides või tema vastu on kasutatud apellatsiooniõigust;
- 2) ringkonnakohus on maakohtu otsust muutnud või on selle tühistanud.

(2) Tsiviilhagi ja avalik-õigusliku nõudeavalduse esitajal ning tsiviilkostjal on kassatsiooniõigus tsiviilhagisse või avalik-õiguslikku nõudeavaldusse puutuv osas.

[RT I, 05.02.2019, 2- jõust. 15.02.2019]

(2¹) Kolmas isik võib esitada kohtuotsuse peale kassatsiooni tema seadusega kaitstud õigusi ja vabadusi puudutavas osas.

[RT I 2007, 2, 7- jõust. 01.02.2007]

(2²) Isik võib esitada kassatsiooni ka siis, kui leiab, et ta oleks pidanud olema kaasatud menetlusse kannatanu või kolmanda isikuna. Sellisel juhul otsustab Riigikohus kassatsiooni menetlusse võtmisel, kas isik tuleb kannatanu või kolmanda isikuna kaasata menetlusse.

[RT I, 06.01.2016, 5- jõust. 01.07.2016]

(3) Kassatsiooni esitamise õigus on:

- 1) prokuratuuril;
- 2) advokaadist kaitsjal;
- 3) teistel kohtumenetluse pooltel advokaadi vahendusel.

(4) Kassaator on kassatsiooni esitanud või seda Riigikohtu istungil toetav prokurör ja advokaat.

(5) Kassatsioonimenetluse pool on kassaator, prokuratuur ja selle kohtumenetluse poole, keda kassatsioon puudutab, advokaadist kaitsja või esindaja.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(6) Eesti Vabariik kannatanu, tsiviilkostja või kolmanda isikuna võib esitada kassatsiooni ja osaleda kassatsioonimenetluses ka ilma advokaadist esindaja vahendusega.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 345. Kassatsioonitähtaeg

(1) Kassatsiooniõiguse kasutamise soovist teatatakse ringkonnakohtule kirjalikult seitsme päeva jooksul alates kohtuotsuse resolutiivosa kuulutamisest või kantselei kaudu teatavaks tegemisest. Kui üks kohtumenetluse pool on nimetatud tähtaja jooksul teatanud kassatsiooniõiguse kasutamise soovist ega ole sellest loobunud, on ülejäänud kohtumenetluse pooltel kassatsiooniõigus olenemata sellest, kas nad ise on kassatsiooniõiguse kasutamise soovist teatanud. Kassatsiooniõiguse kasutamise soovist võib teatada ka elektrooniliselt.

[RT I, 19.03.2015, 1- jõust. 29.03.2015]

(2) Kassatsioon esitatakse Riigikohtule kirjalikult 30 päeva jooksul alates otsuse avalikult teatavastegemisest.

[RT I, 19.03.2015, 1- jõust. 29.03.2015]

(3) Kassatsioon jäetakse läbi vaatamata ja tagastatakse Riigikohtu resolutsiooniga, kui kassatsiooni esitamise tähtaeg on mööda lastud.

(3¹) Kassatsioonitähtaeg peatub riigi õigusabi taotluse esitamisega. Sellisel juhul hakkab kassatsioonitähtaeg uuesti kulgema riigi õigusabi taotluse lahendamise määrase kättetoimetamisest kaitsjale või riigi õigusabi andmisest keeldumisest.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(4) Kui ringkonnakohus tunnistab kriminaalasja lahendamisel kohtuotsuse resolutiivosas kohaldamisele kuuluva õigustloova akti põhiseadusega vastuolus olevaks ja jätab selle kohaldamata, arvestatakse kassatsioonitähtaega kohaldamata jäetud õigustloova akti kohta Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve korras tehtud lahendi kuulutamisest arvates.

[RT I, 19.03.2015, 1- jõust. 29.03.2015]

(5) Kassaatori taotlusel võib Riigikohus ennistada kassatsioonitähtaja, kui ta tunnistab selle möödalastuks mõjuval põhjusel.

(6) Tähtaja ennistamine või sellest keeldumine vormistatakse Riigikohtu määrusega.

§ 346. Kassatsiooni alused

Kassatsiooni alused on:

- 1) materiaalõiguse ebaõige kohaldamine;
- 2) kriminaalmenetlusõiguse oluline rikkumine käesoleva seadustiku §-s 339 nimetatud juhul.

§ 347. Kassatsioon

(1) Kassatsioon vormistatakse masina- või arvutikirjas. Kassatsioonile lisatakse selle elektrooniline koopia.

(2) Kassatsioonis märgitakse:

- 1) kassaatori nimi, menetlusseisund ja asukoha aadress ning telefoni- ja muu sidevahendi number;
- 2) selle kohtu nimetus, kelle lahend vaidlustatakse, ja kohtulahendi kuupäev;
- 3) selle kohtumenetluse poole nimi, kelle huvides või kelle vastu kassatsioon esitatakse, tema elu- või asukoha aadress ning telefoni- ja muu sidevahendi number;
- 4) kassatsiooni alus käesoleva seadustiku § 346 järgi ja viide materiaalõiguse või kriminaalmenetlusõiguse asjakohasele sättele;
- 5) kohtuotsusega tuvastatud faktilised asjaolud või kohtus uuritud tõendid, millele tuginedes kassaator põhjendab materiaalõiguse ebaõiget kohaldamist või kriminaalmenetlusõiguse olulist rikkumist;
- 6) dokumentide loetelu, mida kassaator peab vajalikuks kassatsioonimenetluses täiendavalt esitada kriminaalmenetlusõiguse olulise rikkumise tuvastamiseks;
- 7) kassaatori taotluse sisu ja taotluse põhjendus;
- 8) [kehtetu -RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

9) põhjendus suulise menetluse vajalikkuse kohta, kui kassaator taotleb suulist menetlust;
[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

10) kassatsioonile lisatud dokumentide loetelu.

(3) Kassatsioonile lisatakse kassaatori volitusi tõendav dokument, kui kassaator on advokaat ja tema volikirja ei ole kohtutoimikus.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(4) Kassatsiooni allkirjastab ja kuupäevastab kassaator.

§ 347¹. Kassatsiooni muutmine

(1) Kassaator võib kuni kassatsioonitähtaja lõpuni esitatud kassatsiooni muuta ja täiendada, sealhulgas laiendada seda kohtuotsuse neile osadele, mille peale esialgu ei kaevatud. Kassatsiooni muutmisel järgitakse kassatsiooni kohta sätestatud.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatu ei välista ega piira kassaatori õigust esitada väiteid õiguse tõlgendamise kohta ja vastuväiteid teise kassatsioonimenetluse poole poolt kassatsioonimenetluses esitatule.
[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 348. Kohtutoimiku väljanõudmine ja sellega tutvumine

[RT I, 06.01.2016, 5- jõust. 16.01.2016]

(1) Riigikohus nõuab kassatsiooni saamisel asja menetlenud ringkonnakohtult viivitamata välja kohtutoimiku. Ringkonnakohtus saadab kohtutoimiku Riigikohtule viivitamata pärast üleandmisnõude saamist.

(2) Kassatsiooni esitamise õigusega isikul on õigus kohtutoimikuga tutvuda.

[RT I, 06.01.2016, 5- jõust. 16.01.2016]

2. jagu Eelmenetlus Riigikohtus

§ 348¹. Kassatsioonist teatamine ja kassatsioonivastus

(1) Pärast nõuetekohase kassatsiooni saamist saadab Riigikohus selle koopia käesoleva seadustiku § 344 lõikes 3 nimetatud isikule, kelle huve kassatsioon puudutab, ja teeb talle teatavaks järgmised asjaolud:

- 1) kassatsiooni kohtusse saabumise aeg;
- 2) isiku kohustus vastata kassatsioonile kohtu määratud tähtaja jooksul;
- 3) mida vastus peab sisaldama.

(2) Kassatsioonivastuses tuleb muu hulgas märkida:

- 1) kas esineb mõni kassatsiooni menetlemist takistav asjaolu;
- 2) kas kassatsioon tuleb võtta menetlusse;
- 3) kas kassatsioonimenetluse pool peab kassatsiooni õigeks või vaidleb sellele vastu;
- 4) vastuväited kassatsioonile;
- 5) põhjendus suulise menetluse vajalikkuse kohta, kui kassatsioonivastuse esitaja taotleb suulist menetlust.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 349. Kassatsiooni menetluse võtmise otsustamine

(1) Riigikohus otsustab mõistliku aja jooksul pärast kassatsioonile vastamiseks antud tähtaja möödumist määrusega kassatsiooni menetluse võtmise või sellest keeldumise.

[RT I, 19.03.2015, 1- jõust. 29.03.2015]

(2) Kui kassatsioon on ilmselgelt põhjendatud või ilmselgelt põhjendamatu, võib menetluse võtmise lahendada ka kassatsiooni teistele isikutele saatmata või enne käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud tähtaja möödumist.

(3) Kassatsioon võetakse menetlusse, kui vähemalt üks riigikohtunik leiab, et:

- 1) kassatsioonis esitatud väited võimaldavad arvata, et ringkonnakohtus on ebaõigesti kohaldanud materiaalõigust või oluliselt rikkunud kriminaalmenetlusõigust;
- 2) kassatsioonis vaidlustatakse materiaalõiguse kohaldamise õigsus või taotletakse ringkonnakohtu otsuse tühistamist kriminaalmenetlusõiguse olulise rikkumise tõttu ja Riigikohtu otsus on oluline seaduse ühetaolise kohaldamise või õiguse edasiarendamise seisukohalt.

(4) Kassatsiooni menetluse võtmine või sellest keeldumine vormistatakse Riigikohtu määrusega, esitamata põhjendusi.

(5) Riigikohtu veebilehel avaldatakse viivitamata kassatsiooni menetluse võtmise taotluse lahendamise tulemus, märkides kohtuasja numbri, menetlusosaliste nimed ja süüdistuse sisuks oleva kuriteo kvalifikatsiooni. Kinnises menetluses esitatud kassatsiooni menetluse võtmise taotluse lahendamise kohta tehakse veebilehel

teatavaks üksnes taotluse lahendamise tulemus ja kohtuasja number koos viitega kinnisele menetlusele. Veebilehel ei avaldata menetluse võtmisest keeldumist põhjusel, et kassatsioon ei vastanud seaduses sätestatud nõuetele ja seetõttu tagastati. Kassatsiooni menetluse võtmise taotluse lahendamise andmed eemaldatakse veebilehelt 30 päeva möödumisel taotluse lahendamise avaldamisest.
[RT I, 19.03.2015, 1- jõust. 29.03.2015]

§ 350. Kassatsiooni käiguta ja läbi vaatamata jätmine

(1) Kui esineb kassatsiooni läbivaatamist takistav puudus, mida ilmselt saab kõrvaldada, annab kohus määrusega kassaatorile mõistliku tähtaja puuduse kõrvaldamiseks ning jätab kassatsiooni seniks käiguta.
[RT I, 19.03.2015, 1- jõust. 29.03.2015]

(2) Riigikohus koostab kassatsiooni läbi vaatamata jätmise määruse ja tagastab kassatsiooni kassaatorile, kui:

1) kassatsioon on esitatud pärast käesoleva seadustiku §-s 345 sätestatud kassatsioonitähataja möödumist ja kassaator ei ole tähtaja ennistamist taotlenud või kui Riigikohus on jätnud tähtaja ennistamata;

2) kassatsiooni on esitanud isik, kellel käesoleva seadustiku § 344 lõike 3 järgi ei ole selleks õigust;

3) kassaator ei ole määratud tähtajaks kõrvaldanud kassatsiooni puudusi;

3¹) kassaator ei ole käesoleva seadustiku § 345 lõikes 1 ettenähtud tähtaja jooksul teatanud ringkonnakohtule kirjalikult kassatsiooniõiguse kasutamise soovist, kui sellest teatamine oli kohustuslik;

[RT I, 19.03.2015, 1- jõust. 29.03.2015]

4) kohtuistungile alguseks on kassatsioonist loobutud.

§ 351. [Kehtetu -RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

3. jagu Kriminaalasja läbivaatamine Riigikohtus

§ 352. Kriminaalasja kassatsiooni korras läbivaatamise kord

(1) Riigikohus juhindub kassatsioonimenetluses käesoleva seadustiku 10. peatüki sätetest, kui kassatsioonimenetluse kohta ei ole sätestatud teisiti ja 10. peatükis sätestatu ei ole vastuolus kassatsioonimenetluse olemusega.

(2) Üldjuhul vaatab Riigikohus kriminaalasja läbi kirjalikus menetluses. Sel juhul määrab Riigikohus ja teeb kassatsioonimenetluse pooltele teatavaks:

1) kohtukoosseisu;

2) tähtaja, mille jooksul kassatsioonimenetluse pooled võivad kohtule esitada oma kirjalikke seisukohti, samuti taandusi ja muid taotlusi, ning nende esitamise viisi;

3) otsuse avalikult teatavakstegemise aja ja viisi;

4) muud asjaolud, mida Riigikohus peab oluliseks.

[RT I, 19.03.2015, 1- jõust. 29.03.2015]

(2¹) Kui kassatsioonimenetluse pooltele ei ole käesoleva seadustiku § 348¹ lõikes 1 sätestatud korras kassatsiooni koopiaid saadetud, lisatakse see teatele.

[RT I, 19.03.2015, 1- jõust. 29.03.2015]

(3) Suulises menetluses vaadatakse kriminaalasi läbi juhul, kui Riigikohus peab seda vajalikuks. Kui Riigikohus vaatab kassatsiooni läbi suulises menetluses, saadab ta kassatsioonimenetluse pooltele kohtukutse. Riigikohus võib kutsuda kohtuistungile ka kohtumenetluse poole, kes ei ole kassatsioonimenetluse pool, kui seda vajalikuks peab. Kutse kätte saanud kassatsioonimenetluse poole või muu kohtumenetluse poole kohtuistungile ilmumata jäämine ei takista asja läbivaatamist, kui Riigikohus ei leia teisiti.

(4) Kassatsioonimenetluse poolel on õigus Riigikohtus tutvuda kohtutoimikuga ja teha sellest omal kulul koopiaid.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 352¹. Taotluse esitamine Euroopa Inimõiguste Kohtule

(1) Riigikohus võib inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni protokoll nr 16 kohaselt taotleda oma menetluses olevas kohtuasjas Euroopa Inimõiguste Kohtult nõuandvat arvamust inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioonis või selle protokollides määratletud õiguste ja vabaduste tõlgendamise või kohaldamisega seotud põhimõttelistes küsimustes.

(2) Taotlust tuleb põhjendada ning selles kirjeldada menetluses oleva kohtuasja asjakohaseid õiguslikke ja faktilisi asjaolusid.

(3) Euroopa Inimõiguste Kohtu nõuandev arvamus ei ole Riigikohtu jaoks siduv.

(4) Kui Riigikohus taotleb asjas tõusnud küsimuses Euroopa Inimõiguste Kohtult nõuandvat arvamust, võib Riigikohus oma menetluse taotluse menetlemise ajaks peatada.

(5) Riigikohus uuendab käesoleva paragrahvi lõike 4 alusel peatatud menetluse pärast taotluse kohta nõuandva arvamuse saamist, taotluse rahuldamata jätmisest teadasaamist või taotlusest loobumist. Riigikohus võib menetluse uuendada ka varem, kui käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud taotluse menetlemine venib ülemäära.

(6) Menetluse peatamise korral katkeb kriminaalmenetluse seadustiku § 363 lõikes 7 sätestatud menetlustähtaja kulgemine ja peatamise lõppemisel algab tähtaja kulgemine täies ulatuses uuesti.

(7) Taotluse tõlkimise inglise või prantsuse keelde ja esitatud taotluse kohta saadud Euroopa Inimõiguste Kohtu lahendi tõlkimise eesti keelde korraldab Riigikohus riigi arvel.

[RT I, 26.06.2017, 17- jõust. 06.07.2017, § 352¹ rakendatakse alates inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni protokoll nr 16 Eesti suhtes kehtima hakkamise päevast.]

§ 353. Kohtukoosseis kriminaalasja kassatsiooni korras läbivaatamisel

Riigikohtus vaatab kriminaalasja kassatsiooni korras läbi:

1) kriminaalkolleegiumi kolmeliikmeline koosseis;

2) kriminaalkolleegiumi kogu koosseis;

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

3) Riigikohtu erikogu;

4) Riigikohtu üldkogu.

§ 354. Kriminaalasja läbivaatamine kriminaalkolleegiumi kogu koosseisus

[RT I, 19.03.2015, 1- jõust. 29.03.2015]

(1) Kui Riigikohtu kriminaalkolleegiumi kolmeliikmelises koosseisus tekivad seadust kohaldades põhimõttelist laadi eriarvamusd või kui on alust arvata, et vajalikuks osutub kriminaalkolleegiumi varasemas kohtulahendis seaduse kohaldamise kohta esitatud seisukoha muutmine, antakse kriminaalasi kohtumäärusega läbi vaadata kriminaalkolleegiumi kogu koosseisule, mille koosseisus peab olema vähemalt viis riigikohtunikku.

(2) Kriminaalasja läbivaatamisel kriminaalkolleegiumi kogu koosseisus on eesistujaks kriminaalkolleegiumi esimees, tema puudumisel aga ametialaselt vanim kriminaalkolleegiumi liige, võrdse ametialase vanuse puhul vanim liige.

[RT I, 19.03.2015, 1- jõust. 29.03.2015]

§ 355. Kriminaalasja läbivaatamine Riigikohtu erikogus

(1) Kui Riigikohtu kriminaalkolleegium peab kriminaalasja läbi vaadates vajalikuks seaduse tõlgendamisel muuta Riigikohtu teise kolleegiumi või erikogu viimases kohtulahendis esitatud seisukohta või kui see on vajalik seaduse ühetaolise kohaldamise tagamiseks, antakse kriminaalasi kohtumäärusega läbi vaadata Riigikohtu erikogule.

[RT I, 19.03.2015, 1- jõust. 29.03.2015]

(2) Riigikohtu erikogu moodustab Riigikohtu esimees.

(3) Riigikohtu erikogu koosseisu kuuluvad:

1) Riigikohtu esimees eesistujana;

2) kaks riigikohtunikku kriminaalkolleegiumist;

3) kaks riigikohtunikku sellest kolleegiumist, kelle seisukoha seaduse kohaldamise kohta on kriminaalkolleegium vaidlustanud.

(4) Erikogu istungil on ettekandja kriminaalkolleegiumi liige.

§ 356. Kriminaalasja läbivaatamine Riigikohtu üldkogus

Kriminaalasi antakse lahendada Riigikohtu üldkogule, kui:

1) kriminaalkolleegiumi kogu koosseis asub oma enamuses seisukohale, mis erineb Riigikohtu üldkogus seni omaks võetud õiguslikust põhimõttest või seisukohast seaduse kohaldamisel;

2) kriminaalasja lahendamine üldkogus on kriminaalkolleegiumi kogu koosseisu enamuse arvates oluline seaduse ühetaolise kohaldamise seisukohalt;

3) kriminaalasja lahendamine eeldab põhiseaduslikkuse järelevalve kohtumenetluse seaduse alusel läbivaadatava küsimuse lahendamist.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 356¹. Kriminaalasja üleandmine Riigikohtus

(1) Kohtumäärus, millega otsustatakse kriminaalasja lahendada andmine kriminaalkollegiumi kogu koosseisule, Riigikohtu erikogule või üldkogule, edastatakse kassatsioonimenetluse pooltele.

(2) Kui asi vaadatakse läbi kohtuistungil, tehakse kassatsioonimenetluse pooltele teatavaks kriminaalkollegiumi kogu koosseisu, Riigikohtu erikogu või üldkogu istungi aeg ja koht.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 357. Riigikohtu istungi rakendamine

(1) Kohtuistungi rakendamiseks Riigikohtus eesistuja:

- 1) avab kohtuistungi ja teatab, milline kriminaalasi ning kelle kassatsiooni alusel läbi vaadatakse;
- 2) selgitab, kes kassatsioonimenetluse pooltest ning teistest kutsutud isikutest on kohtuistungile ilmunud, ja kontrollib nende volitusi;
- 3) kaasab vajaduse korral tõlgi;
- 4) teeb teatavaks kohtukoosseisu ning küsib kassaatorilt ja teistelt kassatsioonimenetluse pooltelt, kas neil on taandus- või muid taotlusi;
- 5) küsib kassaatorilt, kas ta toetab kassatsiooni või loobub sellest. Kassatsioonist loobumist kinnitab kassaator allkirjaga kassatsioonil.

(2) Taotlused lahendatakse käesoleva seadustiku § 284 lõikes 3 sätestatud korras.

(3) Kui kohtuistungi rakendamisel ilmnevad kriminaalasja läbivaatamist takistavad asjaolud, lükkab kohus kriminaalasja läbivaatamise edasi määrusega.

§ 358. Kassatsioonist loobumine

(1) Kassaator võib kassatsioonist osaliselt või täielikult loobuda enne seda, kui Riigikohus lahkub istungisaalist otsust tegema, kirjaliku menetluse puhul aga kuni kassatsioonimenetluse pooltele seisukohtade esitamiseks antud tähtaja möödumiseni.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(2) Kaitsja või esindaja võib kassatsioonist loobuda, kui kaitsealune või esindatav on andnud selleks kirjaliku nõusoleku.

(3) Kohtumenetluse poolel on õigus kirjaliku taotluse alusel loobuda tema huvides esitatud kassatsioonist. Süüdistataval on õigus loobuda kaitsja kassatsioonist, välja arvatud, kui kaitsja osavõtt kriminaalmenetlusest on käesoleva seadustiku § 45 lõike 2 järgi kohustuslik.

(4) Kui kassaator on kassatsioonist loobunud, jäetakse kassatsioon kohtumäärusega läbi vaatamata ja kassatsioonimenetlus selle kassatsiooni osas lõpetatakse.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(5) Kui Riigikohus tuvastab, et ringkonnakohus on kriminaalasja lahendades ebaõigesti kohaldanud materiaaõigust, millega on raskendanud süüdistatava olukorda, või oluliselt rikkunud kriminaalmenetlusõigust, jätkatakse kriminaalasja läbivaatamist, vaatamata kassatsioonist loobumisele.

§ 359. Kriminaalasja materjali ettekandmine

(1) Pärast kohtuistungi rakendamist kannab eesistuja või kohtu liige ette kriminaalasja materjali.

(2) Ettekandja esitab kokkuvõtlikult:

- 1) kriminaalasja asjaolud;
- 2) kassatsiooni sisu ja põhjenduse;
- 3) kassaatori taotluse;
- 4) kassatsioonivastuses sisalduvad seletused ja vastuväited.

§ 360. Kassatsioonimenetluse poolte arvamuste ärakuulamine ja kohtuistungi lõpetamine

(1) Pärast kriminaalasja materjali ettekandmist kuulab kohus ära kohtuistungile ilmunud kassatsioonimenetluse poolte arvamused kohtu määratud järjekorras, alustades kassaatorist. Viimasena antakse sõna süüdistatava kaitsjale ja seda ka siis, kui ta varem on kassaatorina juba esinenud.

(2) Eesistujal on õigus peatada kassatsioonimenetluse poole esinemine, milles ta väljub kassatsiooni piirest.

(3) Kohtul on õigus küsitleda kassatsioonimenetluse poolt, samuti kohtuistungile kutsutud kohtumenetluse poolt, kes ei ole kassatsioonimenetluse pool.

(4) Pärast kassatsioonimenetluse poolte ärakuulamist lõpetab eesistuja kohtuistung, teatades päeva, millest alates on kohtuotsus Riigikohtu kantseleis kättesaadav. Riigikohtu otsus avaldatakse Riigikohtu veebilehel. [RT I 2010, 19, 101- jõust. 01.06.2010]

(5) [Kehtetu -RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 360¹. Riigikohtu kirjalikud küsimused

(1) Õigusliku ärakuulamise tagamiseks on Riigikohtul kogu kassatsioonimenetluse vältel õigus esitada kassatsioonimenetluse poolele ja kohtumenetluse poolele, kes ei ole kassatsioonimenetluse pool, kirjalikke küsimusi. Kirjalikud küsimused allkirjastab asja läbivaatava kohtukoosseisu liige. Kirjalike küsimuste juurde märgitakse nende vastamise tähtaeg, mis ei tohi olla lühem kui üks nädal.

(2) Vastus kohtu kirjalikele küsimustele vormistatakse masina- või arvutikirjas. Vastuse allkirjastab kohtumenetluse pool, kellele küsimused on adresseeritud. [RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 360². Kriminaalasja kassatsiooni korras läbivaatamise piirid

(1) Kriminaalasi vaadatakse läbi kassatsiooni piires. Kassaatoril ei ole kriminaalasja läbivaatamisel õigust väljuda kassatsiooni piirest. Käesoleva lõike esimeses lauses sätestatu ei välista ega piira kassaatori õigust esitada väiteid õiguse tõlgendamise kohta ja vastuväiteid teise kassatsioonimenetluse poole seisukohtadele.

(2) Riigikohus ei ole seotud kassatsiooni õigusliku põhjendusega.

(3) Riigikohus laiendab kriminaalasja läbivaatamise piire kõigile süüdistatavatele ja kõigile süüks pandavatele kuritegudele, sõltumata nende kohta kassatsiooni esitamisest, kui ilmneb materiaalõiguse ebaõige kohaldamine, millega on süüdistatava olukorda raskendatud, või kriminaalmenetlusõiguse oluline rikkumine. [RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 361. Riigikohtu pädevus otsuse tegemisel

(1) Riigikohus võib otsusega:

- 1) jätta ringkonnakohtu otsuse muutmata ja kassatsiooni rahuldamata;
- 2) jätta ringkonnakohtu otsuse sisuliselt muutmata, tehes sellesse täpsustusi, mis ei raskenda süüdimõistetu olukorda;
- 3) muuta kohtuotsuse põhiosa, asendades selles toodud õiguslikud põhistused Riigikohtu põhistustega või jättes välja kohtuotsuse põhiosas esitatud asjaolusid;
- 4) tühistada kohtuotsuse ja lõpetada kriminaalmenetluse käesoleva seadustiku § 199 lõike 1 punktides 2–6 sätestatud alustel;
- 5) tühistada ringkonnakohtu otsuse ja jõustada maakohtu otsuse;
- 6) tühistada kohtuotsuse täies ulatuses või osaliselt ja saata kriminaalasja uueks arutamiseks kohtule, kes on ebaõigesti kohaldanud materiaalõigust või oluliselt rikkunud kriminaalmenetlusõigust;
- 7) tühistada kriminaalajas tehtud kohtuotsuse täies ulatuses või osaliselt ja teha täiendavaid tõendeid kogumata uue kohtuotsuse, raskendamata süüdimõistetu olukorda;
- 8) tühistada kokkuleppemenetluses tehtud kohtuotsuse täies ulatuses ja saata kriminaaltoimiku prokuratuurile.

(2) Kriminaalasja ringkonnakohtule või maakohtule uueks arutamiseks saatmisel või kriminaaltoimiku prokuratuurile tagastamisel järgib Riigikohus käesoleva seadustiku §-des 341, 341¹ ja 343¹ sätestatud, arvestades kassatsioonimenetluse erisusi.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 362. Kohtuotsuse kassatsiooni korras tühistamise alused

Kohtuotsuse kassatsiooni korras tühistamise alused on:

- 1) materiaalõiguse ebaõige kohaldamine;
- 2) kriminaalmenetlusõiguse oluline rikkumine.

§ 363. Riigikohtu otsus

(1) Riigikohtu otsuse sissejuhatuses märgitakse:

- 1) kohtuasja number;
- 2) Riigikohtu otsuse kuupäev;
- 2¹) kohtukoosseis;
- 3) läbivaadatava kohtuasja nimetus;
- 4) vaidlustatud kohtulahend;
- 5) kohtuasja läbivaatamise kuupäev;
- 6) kohtuasja läbivaatamine kirjalikus või suulises menetluses;
- 7) kassaatori ametinimetus ja nimi;

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

8) Riigikohtu istungil osalenud kassatsioonimenetluse poole ametinimetuse ja nimi ning kohtumenetluse poole ja tõlgi nimi.

(2) Riigikohtu otsuse põhjendavas osas märgitakse:

- 1) senise kohtumenetluse lühikokkuvõte;
- 2) millises osas kassaator kohtuotsust vaidlustab ja mida ta taotleb;
- 3) kassatsioonivastuses esitatud seletused ja vastuväited;
- 4) kassatsioonimenetluse poolte seisukohad, mis on esitatud kohtuistungil ja vastuses kirjalikele küsimustele; [RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]
- 5) Riigikohtu järelduste põhjendused;
- 6) Riigikohtu järelduste õiguslik alus.

(3) Riigikohtu otsuse resolutiivosas on kohtu järeldused.

(4) Kui Riigikohus jätab käesoleva seadustiku § 361 punktide 1 ja 2 kohaselt ringkonnakohtu otsuse muutmata, võib ta:

- 1) oma otsuses jätta ringkonnakohtu otsuse põhjendused kordamata ja vajaduse korral lisada oma põhjendused;
- 2) esitada oma otsuses üksnes sissejuhatuse ja resolutiivosa ning menetlusõiguse sätteid, millest ta on otsust tehes juhindunud.

(5) Riigikohus ei või tuvastada faktilisi asjaolusid.

(6) Riigikohtu otsus jõustub avalikult teatavakstegemise päeval ja edasikaebamisele ei kuulu.

[RT I, 19.03.2015, 1- jõust. 29.03.2015]

(7) Riigikohtu otsus peab olema Riigikohtu kantseleis kättesaadav hiljemalt kolmekümne päeva möödumisel Riigikohtu istungist või kassatsioonimenetluse pooltele seisukohtade esitamiseks antud tähtpäevast kirjalikus menetluses. Vajaduse korral võib seda tähtaega määrusega pikendada kuni 60 päevani.

[RT I, 19.03.2015, 1- jõust. 29.03.2015]

§ 364. Riigikohtu otsuse kohustuslikkus

Riigikohtu otsuses esitatud seisukohad õigusnormi tõlgendamisel ja kohaldamisel on sama asja uuesti läbivaatavale kohtule kohustuslikud.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

13. peatükk KOHTULAHENDI TEISTMISMENETLUS

§ 365. Teistmismenetluse mõiste

(1) Teistmismenetlus on Riigikohtus teistmisavalduse läbivaatamine jõustunud kohtulahendiga kriminaalasjas menetluse uuendamise otsustamiseks.

(2) Jõustunud kohtulahendiga kriminaalasi, milles menetluse uuendamist taotletakse, on teistetav kriminaalasi.

§ 366. Teistmise alused

[RT I, 17.04.2012, 4- jõust. 10.04.2012 - Riigikohtu üldkogu otsus tunnistab kriminaalmenetluse seadustiku § 366 põhiseadusega vastuolus olevaks osas, milles see ei näe teistmisalusena ette üldmenetluses tehtud kohtuotsuse jõustumist, millega tuvastatakse kuriteosündmuse puudumine, kui teistetavas kriminaalasjas on üldmenetluses tehtud kohtuotsusega mõistetud isikule selles kuriteosündmuses osalemise eest karistuseks vangistus.]

Teistmise alused on:

- 1) kohtuotsuse või -määruse ebaseaduslikkus või põhjendamatus, mis tuleneb teise kohtuotsusega tuvastatud tunnistaja valeütlustest, teadvalt valest eksperdiarvamusest, teadvalt valest tõlkest, dokumendi võltsimisest või tõendi kunstlikust loomisest;
- 2) kohtuniku kuritegu, mille ta on toime pannud teistetavat kriminaalasja arutades või läbi vaadates ja mis on tuvastatud kohtuotsusega;
- 3) kohtueelse menetleja ametniku või prokurööri kuritegu, mille ta on toime pannud kriminaalasja menetluses ja mis on tuvastatud kohtuotsusega, kui see kuritegu võis mõjustada kohtuotsust teistetavas kriminaalasjas; [RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]
- 4) teistetavas kriminaalasjas kohtuotsuse või -määruse tegemisel üheks aluseks olnud teise kohtuotsuse või -määruse tühistamine, kui sellega kaasneks teistetavas kriminaalasjas õigeksmõistva kohtuotsuse tegemine või süüdimõistetute olukorra kergendamine;

5) kriminaalasja õigeks lahendamiseks muu oluline asjaolu, mis ei olnud teistetavas kriminaalasjas otsust või määrust tehes kohtul teada ja mis iseseisvalt või kogumis varem tuvastatud asjaoludega tooks kaasa õigeksmõistva kohtuotsuse või süüdimõistetu olukorra kergendamise või kolmanda isiku, kelle vara on kohtuotsuse või -määrusega konfiskeeritud, olukorra kergendamise;

[RT I 2007, 2, 7- jõust. 01.02.2007]

6) Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kohtumenetluse korras selle õigustloova akti või selle sätte põhiseadusega vastuolus olevaks tunnistamine, millele tugines kohtuotsus või -määrus teistetavas kriminaalasjas.

7) teistetavas kriminaalasjas tehtud kohtuotsuse või -määruse peale Euroopa Inimõiguste Kohtule esitatud individuaalkaebuse rahuldamine Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni või selle protokolli rikkumise tõttu, kui rikkumine võis mõjutada asja otsustamist ja seda ei ole võimalik kõrvaldada või sellega tekitatud kahju hüvitada muul viisil kui teistmise kaudu;

8) kohtuotsuse jõustumine, millega süüdistatav mõistetakse õigeks kuriteos, milles teistetavas kriminaalasjas on kaastäideviija või osavõtja lihtmenetluses süüdi tunnistatud;

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

9) üldmenetluses tehtud sellise kohtuotsuse jõustumine, millega tuvastatakse kuriteosündmuse puudumine, kui teistetavas asjas on isik selles kuriteosündmuses osalemise eest süüdi mõistetud.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.07.2014]

10) vara konfiskeerimine kohtulahendiga isikult, keda ei olnud kriminaalmenetlusse kaasatud.

[RT I, 06.01.2016, 5- jõust. 01.07.2016]

§ 367. Teistmisavalduse esitamise õigus

(1) Teistmisavalduse esitamise õigus on käesoleva seadustiku § 344 lõikes 3 nimetatud isikel ja advokaadi vahendusel isikul, kellelt on kohtuotsusega konfiskeeritud vara, kuid keda ei ole nõuetekohaselt kriminaalmenetlusse kaasatud.

[RT I, 06.01.2016, 5- jõust. 01.07.2016]

(2) Käesoleva seadustiku § 366 punktis 7 sätestatud alusel on teistmisavalduse esitamise õigus Euroopa Inimõiguste Kohtule individuaalkaebuse esitanud isiku advokaadist kaitsjal ja Riigiprokuratuuril, samuti sellise isiku advokaadist kaitsjal, kes on sarnases asjas ja samal õiguslikul alusel esitanud Euroopa Inimõiguste Kohtule individuaalkaebuse või kellel on sarnases asjas ja samal õiguslikul alusel sellise kaebuse esitamise õigus Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artikli 35 lõikes 1 sätestatud tähtaega arvestades.

[RT I 2006, 48, 360- jõust. 18.11.2006]

§ 368. Teistmisavalduse esitamise tähtajad

Teistmisavalduse võib esitada kuue kuu jooksul, arvates käesoleva seadustiku §-s 366 sätestatud teistmisaluse ilmnenemisest.

§ 369. Teistmisavaldus

(1) Riigikohtu kriminaalkolleegiumile esitatav teistmisavaldus vormistatakse masina- või arvutikirjas. Teistmisavaldus edastatakse kohtule ka elektrooniliselt.

(2) Teistmisavalduses märgitakse:

- 1) teistmisavalduse esitaja nimi, ametinimetus ja asukoha aadress ning telefoni- ja muu sidevahendi number;
- 2) kohtu nimetus, kelle lahendi teistmist taotletakse, ja teistetava kohtulahendi kuupäev;
- 3) süüdimõistetu nimi, kelle suhtes kriminaalasja teistmist taotletakse;
- 4) teistmise alus käesoleva seadustiku § 366 järgi ja selle põhjendus;
- 5) milliste materjalide uurimist või kelle küsitlemist Riigikohtus peetakse teistmisaluse olemasolu selgitamisel vajalikuks;
- 6) kas teistmisavalduse esitaja taotleb suulist menetlust;
- 7) teistmisavaldusele lisatud dokumentide loetelu.

(3) Teistmisavaldusele lisatakse:

1) avalduse esitaja volitusi tõendav dokument, kui esitaja on advokaat;

[RT I, 19.03.2015, 1- jõust. 29.03.2015]

2) teistmisavalduse koopia süüdimõistetule, kes ei viibi vabaduses ja kelle huve teistmisavaldus puudutab, ning prokuratuurile;

3) materjalid, mille uurimist Riigikohtus peetakse teistmisaluse olemasolu selgitamisel vajalikuks;

4) nende isikute elu- või asukoha aadress ning telefoni- ja muu sidevahendi number, kelle küsitlemist Riigikohtus peetakse teistmisaluse olemasolu selgitamisel vajalikuks.

(4) Kui kriminaalasja teistmist taotletakse käesoleva seadustiku § 366 punktides 1–4 ja 7 sätestatud alustel, lisatakse teistmisavaldusele selle kohtuotsuse koopia, millele tuginedes teistmist taotletakse.

(5) Teistmisavaldusele kirjutab alla esitaja ja märgib selle koostamise kuupäeva.

[RT I 2006, 48, 360- jõust. 18.11.2006]

§ 370. Teistmisavalduse menetlusse võtmise otsustamine

(1) Riigikohus otsustab teistmisavalduse menetlusse võtmise käesoleva seadustiku § 349 lõigetes 1–3 sätestatud järgides.

(2) Teistmisavaldus võetakse menetlusse, kui vähemalt üks riigikohtunik leiab, et teistmisavalduses esitatud väited võimaldavad eeldada teistmisaluse olemasolu. Teistmisavalduse menetlusse võtmisel võib Riigikohus teistetavas kriminaalasjas tehtud kohtuotsuse või -määruse täitmise vajaduse korral osaliselt või täielikult peatada.

[RT I 2006, 48, 360- jõust. 18.11.2006]

(3) Kui teistmisavaldust ei võeta menetlusse, lisatakse teistmisavaldus ja Riigikohtu määrus kohtutoimikusse, mis tagastatakse esimese astme kohtule. Riigikohtu määruse koopia saadetakse teistmisavalduse esitajale ja teistmisavaldusele vastuse esitanud isikule.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(4) Vajaduse korral saadab Riigikohus teistmisavalduse ja materjalide koopia Riigiprokuratuurile kontrollimiseks. Prokuratuur korraldab kontrollimist vahetult või kohtueelse menetleja kaudu, järgides kohtueelse menetluse nõudeid.

§ 371. Teistmisavalduse käiguta ja läbi vaatamata jätmine

Teistmisavalduse käiguta ja läbi vaatamata jätmisel juhendatakse käesoleva seadustiku §-s 350 sätestatud.

§ 372. Teistmismenetlus

Teistmismenetluses järgitakse käesoleva seadustiku §-de 352–360² ja 363 sätteid, arvestades käesoleva peatüki erisusi.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 373. Riigikohtu pädevus teistmismenetluses

(1) Teistmisaluse puudumisel jätab Riigikohus teistmisavalduse rahuldamata.

(2) Teistmisavalduse põhjendatuse korral tühistab Riigikohus vaidlustatud kohtulahendi oma otsusega ja saadab kriminaalasja uueks arutamiseks tühistatud kohtulahendi teinud kohtule või Riigiprokuratuurile uue kohtueelse menetluse korraldamiseks.

(2¹) Kui teistmisavaldus on põhjendatud üksnes konfiskeerimisotsustuse osas, võib Riigikohus teistmisavalduse rahuldada ja vaidlustatud kohtulahendi tühistada üksnes selles osas, jättes kohtuotsuse ülejäänud osas teistmata. Sellisel juhul võib Riigikohus tühistatud konfiskeerimisotsustuse saata lahendi teinud kohtule või Riigiprokuratuurile uue konfiskeerimismenetluse korraldamiseks käesoleva seadustiku 16¹. peatüki korras.

[RT I, 06.01.2016, 5- jõust. 01.07.2016]

(3) Kui teistetavas kriminaalasjas ei ole vaja tuvastada uusi asjaolusid, võib Riigikohus pärast kriminaalasja teistmist teha uue otsuse, raskendamata süüdimõistetud olukorda.

[RT I 2006, 21, 160- jõust. 25.05.2006]

§ 374. Kriminaalmenetlus pärast kriminaalasja teistmist

(1) Pärast kriminaalasja teistmist toimub kriminaalmenetlus üldises korras, välja arvatud käesoleva seadustiku § 373 lõike 2¹ teises lauses ette nähtud olukorras.

[RT I, 06.01.2016, 5- jõust. 01.07.2016]

(2) Kohtuliku arutamisetähtaajaks võib isiku õigeks mõista:

1) kui ta on surnud;

2) kui asjaolud on selged ja prokuratuur ei taotle kohtulikku arutamist.

14. peatükk

VABARIIGI PRESIDENDI, VABARIIGI VALITSUSE LIKME, RIIGIKONTROLÖRI, ÕIGUSKANTSLERI, RIIGIKOHTU ESIMEHE JA KOHTUNIKU KOHTA

SÜÜDISTUSAKTI KOOSTAMISE JA MÕNEDE MENETLUSTOIMINGUTE TEGEMISE ERIKORD

[RT I, 22.12.2014, 9- jõust. 01.01.2015]

§ 375. Peatüki kohaldamisala

(1) Käesoleva peatüki sätteid järgitakse süüdistusakti koostamisel ja käesoleva seadustiku §-s 377 sätestatud menetlustoimingute tegemisel Vabariigi Presidendi, Vabariigi Valitsuse liikme, riigikontrolöri, õiguskantsleri, Riigikohtu esimehe ja kohtuniku suhtes.

[RT I, 22.12.2014, 9- jõust. 01.01.2015]

(2) Käesoleva peatüki sätteid järgitakse süüdistusakti koostamisel ja käesoleva seadustiku §-s 377 sätestatud menetlustoimingute tegemisel isikute suhtes, kes on käesoleva seadustiku §-s 381 sätestatud nõusoleku andmise otsustamise ajal olnud käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud ametikohal, sõltumata sellest, kas tegu on pandud toime enne ametikohale asumist või ametisoleku ajal.

(3) [Kehtetu -RT I, 22.12.2014, 9- jõust. 01.01.2015]

(4) Käesolevas peatükis Vabariigi Presidendi kohta sätestatud kohaldatakse ka Riigikogu esimehele, kes põhiseaduse § 83 lõigu 1 alusel täidab ajutiselt Vabariigi Presidendi ülesandeid. Riigikogu liikme suhtes, kelle volitused on peatunud seoses tema nimetamisega Vabariigi Valitsuse liikmeks, kohaldatakse käesolevas peatükis Vabariigi Valitsuse liikme kohta sätestatud.

(5) Nõukogu määruse (EL) 2017/1939 alusel menetletavas kriminaalasjas kohaldatakse käesolevas peatükis riigi peaprokuröri kohta sätestatud Euroopa peaprokuröridele.

[RT I, 29.12.2020, 1- jõust. 08.01.2021]

§ 376. Süüdistusakti koostamise erikord

(1) Vabariigi Presidendi, Vabariigi Valitsuse liikme, riigikontrolöri, Riigikohtu esimehe ja riigikohtuniku kohta saab süüdistusakti koostada ainult õiguskantsleri ettepanekul ja Riigikogu koosseisu enamuse nõusolekul.

[RT I, 22.12.2014, 9- jõust. 01.01.2015]

(2) Õiguskantsleri kohta saab süüdistusakti koostada ainult Vabariigi Presidendi ettepanekul ja Riigikogu koosseisu enamuse nõusolekul.

(3) Kohtuniku kohta saab süüdistusakti koostada ainult Riigikohtu ettepanekul ja Vabariigi Presidendi nõusolekul.

§ 377. Menetlustoimingute tegemise erikord

(1) Vabariigi Presidendi, Vabariigi Valitsuse liikme, riigikontrolöri, Riigikohtu esimehe ja riigikohtuniku võib kahtlustatavana kinni pidada ning tema suhtes võib kohaldada tõkendit, vara arestimist ning läbivaatust, kui selle kohta on saadud riigi peaprokuröri taotluse alusel õiguskantsleri nõusolek.

[RT I, 22.12.2014, 9- jõust. 01.01.2015]

(2) Kohtuniku või õiguskantsleri võib kahtlustatavana kinni pidada ning tema suhtes võib kohaldada tõkendit, vara arestimist ning läbivaatust, kui selle kohta on saadud riigi peaprokuröri taotluse alusel Vabariigi Presidendi nõusolek.

(3) Vastavalt õiguskantsleri või Vabariigi Presidendi nõusolekuta võib käesoleva paragrahvi lõikes 1 või 2 nimetatud isiku kahtlustatavana kinni pidada ning tema suhtes võib kohaldada tõkendit, vara arestimist ning läbivaatust, kui ta tabatakse esimese astme kuriteo toimepanemiselt.

(4) Käesoleva paragrahvi lõikes 3 loetletud menetlustoimingute tegemisest teatatakse viivitamata riigi peaprokuröridele.

[RT I, 22.12.2014, 9- jõust. 01.01.2015]

(5) Vabariigi President või õiguskantsler tutvub menetlustoiminguks nõusoleku andmisel vajaduse korral kriminaaltoimiku materjaliga.

(6) Vabariigi President või õiguskantsler annab oma nõusoleku menetlustoimingu tegemiseks või tagastab taotluse 10 päeva jooksul alates taotluse saamisest. Taotluse tagastamist tuleb põhjendada.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 378. Riigi peaprokuröri taotlus süüdistusakti koostamiseks ja süüdistusakti menetlemine

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(1) Ettepaneku Vabariigi Presidendi, Vabariigi Valitsuse liikme, riigikontrolöri, Riigikohtu esimehe ja riigikohtuniku kohta süüdistusakti koostamiseks teeb Riigikogule õiguskantsler riigi peaprokuröri taotluse alusel.

[RT I, 22.12.2014, 9- jõust. 01.01.2015]

(2) Ettepaneku koostada õiguskantsleri kohta süüdistusakt teeb Vabariigi President riigi peaprokuröri taotluse alusel.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(3) Ettepaneku koostada kohtuniku kohta süüdistusakt teeb Riigikohus riigi peaprokuröri taotluse alusel.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(4) [Kehtetu -RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(5) Õiguskantsler, Vabariigi President või Riigikohus tutvub vajaduse korral kriminaaltoimiku materjaliga, kuid ei kontrolli ega hinda kogutud tõendeid.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(6) Õiguskantsler või Vabariigi President esitab Riigikogule või Riigikohus Vabariigi Presidendile kirjaliku ettepaneku anda nõusolek süüdistusakti koostamiseks riigi peaprokuröri taotluses nimetatud isiku kohta, välja arvatud juhul, kui süüdistuse esitamine oleks poliitiliselt erapoolik või muul põhjusel ilmselgelt põhjendamatu.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(7) Õiguskantsler, Vabariigi President või Riigikohus esitab ettepaneku või tagastab taotluse ühe kuu jooksul alates taotluse saamisest. Taotluse tagastamist tuleb põhjendada.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 379. Ettepaneku esitamine süüdistusakti koostamiseks

(1) Ettepaneku anda nõusolek Vabariigi Presidendi, Vabariigi Valitsuse liikme, riigikontrolöri, õiguskantsleri, Riigikohtu esimehe ja riigikohtuniku kohta süüdistusakti koostamiseks esitab Riigikogule kirjalikult õiguskantsler või Vabariigi President.

[RT I, 22.12.2014, 9- jõust. 01.01.2015]

(2) Ettepaneku anda nõusolek kohtuniku kohta süüdistusakti koostamiseks esitab Vabariigi Presidendile kirjalikult Riigikohus.

(3) Ettepanek peab olema põhjendatud ja selles märgitakse:

1) selle isiku nimi, kelle kohta süüdistusakti koostamiseks Riigikogu või Vabariigi Presidendi nõusolekut taotletakse;

2) kuriteo asjaolud;

3) kahtlustuse sisu ja kuriteo kvalifikatsioon;

4) riigi peaprokuröri taotluses märgitud asjaolud;

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

5) ettepanekut põhjendavad muud asjaolud.

(4) Õiguskantsler, Vabariigi President või Riigikohus ei tohi vastavalt Riigikogule või Vabariigi Presidendile esitatavas ettepanekus väljuda kahtlustuse sisust.

(5) Õiguskantsleri, Vabariigi Presidendi või Riigikohtu ettepanekule lisatakse riigi peaprokuröri taotlus.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 380. Süüdistusakti koostamise ettepaneku menetlemine Riigikogus

(1) Õiguskantsleri või Vabariigi Presidendi käesoleva seadustiku § 379 lõikes 1 sätestatud ettepanekut menetleb Riigikogu oma kodu- ja töökorra seaduse kohaselt.

[RT I 2007, 44, 316- jõust. 14.07.2007]

(2) Õiguskantsleri või Vabariigi Presidendi ettekanne Riigikogule nõusoleku saamiseks koostada süüdistusakt Vabariigi Presidendi, Vabariigi Valitsuse liikme, riigikontrolöri, õiguskantsleri, Riigikohtu esimehe ja kohtuniku kohta peab sisaldama käesoleva seadustiku § 379 lõikes 1 nimetatud ettepanekus ja selle lisades esitatut.

[RT I, 22.12.2014, 9- jõust. 01.01.2015]

(3) [Kehtetu -RT I, 22.12.2014, 9- jõust. 01.01.2015]

(4) Riigikogu liikmete küsimused ning õiguskantsleri või Vabariigi Presidendi vastused peavad jääma Riigikogule esitatud materjali piiridesse.

(5) [Kehtetu -RT I, 22.12.2014, 9- jõust. 01.01.2015]

§ 381. Riigikogu või Vabariigi Presidendi nõusolek ja selle tagajärjed

(1) Riigikogu otsus anda Vabariigi Presidendi, Vabariigi Valitsuse liikme, riigikontrolöri, õiguskantsleri, Riigikohtu esimehe ja riigikohtuniku kohta süüdistusakti koostamiseks nõusolek jõustub selle vastuvõtmisega. Otsus saadetakse viivitamata ettepaneku esitajale, riigi peaprokurörile ning isikule, kelle kohta otsus on tehtud. [RT I, 22.12.2014, 9- jõust. 01.01.2015]

(2) Vabariigi Presidendi otsus anda kohtuniku kohta süüdistusakti koostamiseks nõusolek jõustub selle allakirjutamisega.

(3) Riigikogu või Vabariigi Presidendi otsus anda nõusolek käesoleva paragrahvi lõikes 1 või 2 nimetatud isiku kohta süüdistusakti koostamiseks peatab selle isiku ametikohustuste täitmise kuni kohtuotsuse jõustumiseni. [RT I, 22.12.2014, 9- jõust. 01.01.2015]

(4) Kui Riigikogu või Vabariigi President on oma otsusega andnud nõusoleku koostada käesoleva paragrahvi lõikes 1 või 2 nimetatud isiku kohta süüdistusakt, menetletakse kriminaalasja käesoleva seadustikuga ettenähtud üldkorras.

§ 382. Süüdistusakti koostamine muus kuriteos

(1) Kui käesoleva seadustiku § 375 lõikes 1 nimetatud isiku kohta tuleb süüdistusakt koostada muus kui õiguskantsleri, Vabariigi Presidendi või Riigikohtu ettepanekus märgitud kuriteos, on selleks vaja Riigikogu või Vabariigi Presidendi uut nõusolekut.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud nõusoleku annab Riigikogu või Vabariigi President käesolevas peatükis sätestatud korra kohaselt oma otsusega vastavalt õiguskantsleri, Vabariigi Presidendi või Riigikohtu ettepaneku alusel.

(3) Riigikogu või Vabariigi Presidendi uut nõusolekut ei ole vaja toimepandud kuriteo kvalifikatsiooni muutmise korral, süüdistusakti muutmiseks ja uue süüdistusakti koostamiseks.

14¹. peatükk

RIIGIKOGU LIIKME SUHTES MÕNEDE MENETLUSTOIMINGUTE TEGEMISE NING SÜÜDISTUSAKTI KOOSTAMISE ERIKORD

[RT I, 22.12.2014, 9- jõust. 01.01.2015]

§ 382¹. Peatüki kohaldamisala

(1) Käesoleva peatüki sätteid järgitakse Riigikogu liikme suhtes käesoleva seadustiku §-s 382² sätestatud menetlustoimingute tegemisel ning süüdistusakti koostamisel.

(2) Käesoleva peatüki sätteid järgitakse käesoleva seadustiku §-s 382² sätestatud menetlustoimingute tegemisel ning süüdistusakti koostamisel isikute suhtes, kes on käesoleva seadustiku §-des 382² ja 382⁹ sätestatud nõusoleku andmise otsustamise ajal Riigikogu liikme staatuses, sõltumata sellest, kas tegu on pandud toime enne Riigikogu liikmeks asumist või Riigikogu liikmeks oleku ajal.

(3) Käesolevas peatükis Riigikogu liikme kohta sätestatud kohaldatakse ka Riigikogu asendusliikmele, kes täidab Riigikogu liikme kohustusi. [RT I, 22.12.2014, 9- jõust. 01.01.2015]

(4) Nõukogu määruse (EL) 2017/1939 alusel menetletavas kriminaalasjas kohaldatakse käesolevas peatükis riigi peaprokuröri kohta sätestatud Euroopa peaprokurörile. [RT I, 29.12.2020, 1- jõust. 08.01.2021]

§ 382². Enne süüdistusakti koostamist tehtavate menetlustoimingute tegemise erikord

(1) Riigikogu liikme suhtes võib enne süüdistusakti koostamiseks nõusoleku saamist kohaldada tõkendit, välja arvatud vahistamist, teostada läbiotsimist, läbivaatust ning vara aresti, samuti teha jälitustoiminguid, kui selle kohta on saadud riigi peaprokuröri kirjaliku põhjendatud taotluse alusel Tallinna Ringkonnakohtu esimehe nõusolek.

(2) Tallinna Ringkonnakohtu esimehe poolt nõusoleku andmine läbiotsimiseks ei laiene läbiotsimisele Riigikogu hoonetes ning sealt leitud asitõendite, dokumentide ning sidevahendite kaasaviimisele või nende väljanõudmise korral nende väljastamisele.

(3) Riigikogu liiget saab enne süüdistusakti koostamiseks nõusoleku saamist kahtlustatavana kinni pidada või sundpaigutada ekspertiisi tegemiseks raviausutusse või kohaldada tema suhtes tõkendina vahistamist, sundtoomist või aresti, kui selle kohta on saadud riigi peaprokuröri kirjaliku põhjendatud taotluse alusel Riigikogu põhiseaduskomisjoni nõusolek.

(4) Riigikogu hoonetes läbiotsimiseks ning sealt leitud asitõendite, dokumentide ja sidevahendite kaasaviimiseks ning Riigikogu serverites asuva Riigikogu liikme tööalase kirjavahetuse väljaandmiseks on vajalik riigi peaprokuröri kirjaliku põhjendatud taotluse alusel antud õiguskantsleri nõusolek. Nimetatud toimingute juures viibib Riigikogu esimehe määratud isik.

(5) Käesoleva paragrahvi lõikes 1, 3 või 4 nimetatud nõusolekut ei ole tarvis Riigikogu liikme kahtlustatavana kinnipidamiseks või tõkendina vahistamise kohaldamiseks, sundtoomiseks, ekspertiisi tegemiseks raviausutusse sundpaigutamiseks, läbiotsimise ja läbivaatuse teostamiseks, vara arestiks, samuti menetlustoimingute tegemiseks ning Riigikogu serverites asuva Riigikogu liikme tööalase kirjavahetuse väljastamiseks, kui ta tabatakse esimese astme kuriteo toimepanemiselt.

(6) Käesoleva paragrahvi lõikes 5 loetletud menetlustoimingute tegemisest teatatakse viivitamatult riigi peaprokuröridele ja Riigikogu esimehele.

(7) Käesoleva paragrahvi lõikes 1, 3 või 4 nimetatud nõusolekut samaliigilise menetlustoimingu või tõkendi kohaldamiseks või selle jätkamiseks ei ole vaja uuesti taotleda, kui Riigikogu liige, kelle suhtes on varasemalt nõusolek juba antud, asub täitma oma kohustusi Riigikogu liikmena järgmises Riigikogu koosseisus.
[RT I, 22.12.2014, 9- jõust. 01.01.2015]

§ 382³. Riigi peaprokuröri taotlus menetlustoimingute tegemiseks enne süüdistusakti koostamist ja taotluse menetlemine

(1) Käesoleva seadustiku § 382² lõigetes 1, 3 ja 4 nimetatud riigi peaprokuröri kirjalikus põhjendatud taotluses Tallinna Ringkonnakohtu esimehele, Riigikogu põhiseaduskomisjonile või õiguskantslerile märgitakse:

- 1) isiku nimi, kelle kohta menetlustoimingu tegemiseks nõusolekut taotletakse;
- 2) kuriteo asjaolud;
- 3) kahtlustuse sisu ja kvalifikatsioon;
- 4) asjaolud, miks ei ole taotletava menetlustoimingu eesmärgi võimalik saavutada muude, vähem piiravate vahenditega.

(2) Tallinna Ringkonnakohtu esimees, Riigikogu põhiseaduskomisjon või õiguskantsler annab nõusoleku vastavalt käesoleva seadustiku § 382² lõikes 1, 3 või 4 sätestatud menetlustoimingute tegemiseks taotluses nimetatud isiku suhtes, välja arvatud juhul, kui menetlustoimingu tegemine oleks ilmselgelt põhjendamatu.

(3) Tallinna Ringkonnakohtu esimees, Riigikogu põhiseaduskomisjon või õiguskantsler otsustab nõusoleku andmise või taotluse tagastamise esimesel võimalusel pärast riigi peaprokuröri taotluse saamist. Taotluse tagastamist tuleb põhjendada.

(4) Kui käesoleva seadustiku § 382² lõikes 3 nimetatud loa andmist taotletakse põhiseaduskomisjoni liikme suhtes, siis nimetatud liige põhiseaduskomisjoni istungil selle päevakorrapunkti arutamisel ei osale ega hääleta.
[RT I, 22.12.2014, 9- jõust. 01.01.2015]

§ 382⁴. Tallinna Ringkonnakohtu esimehe, Riigikogu põhiseaduskomisjoni või õiguskantsleri nõusolek mõnede menetlustoimingute tegemiseks ning selle tagajärjed

(1) Tallinna Ringkonnakohtu esimehe määrus, millega antakse nõusolek käesoleva seadustiku § 382² lõikes 1 nimetatud menetlustoimingute tegemiseks Riigikogu liikme suhtes enne süüdistusakti koostamist, jõustub selle allakirjutamisega. Nimetatud määrus saadetakse viivitamatult riigi peaprokuröridele. Määrust, millega antakse nõusolek menetlustoimingu tegemiseks, tutvustatakse enne menetlustoimingu tegemist isikule, kelle suhtes menetlustoimingu tehakse. Määrust, millega antakse nõusolek jälitustoimingu tegemiseks, ei tutvustata isikule, kelle suhtes jälitustoimingu tehakse.

(2) Riigikogu põhiseaduskomisjoni otsus anda nõusolek käesoleva seadustiku § 382² lõikes 3 nimetatud menetlustoimingute tegemiseks Riigikogu liikme suhtes enne süüdistusakti koostamist jõustub selle vastuvõtmisega. Põhiseaduskomisjoni protokollilise otsuse väljavõte saadetakse viivitamatult riigi peaprokuröridele, kes tutvustab seda enne menetlustoimingu tegemist isikule, kelle suhtes menetlustoimingu tehakse.

(3) Õiguskantsleri otsus anda nõusolek käesoleva seadustiku § 382² lõikes 4 nimetatud menetlustoimingute tegemiseks Riigikogu liikme suhtes enne süüdistusakti koostamist jõustub selle allakirjutamisega. Õiguskantsler teavitab oma otsusest kirjalikult viivitamata riigi peaprokuröri, kes tutvustab seda enne menetlustoimingute tegemist isikule, kelle suhtes menetlustoimingut tehakse.

(4) Kui Tallinna Ringkonnakohtu esimees, Riigikogu põhiseaduskomisjon või õiguskantsler on andnud oma määruse või otsusega nõusoleku Riigikogu liikme suhtes menetlustoimingute tegemiseks enne süüdistusakti koostamist, menetletakse kriminaalasja käesolevas seadustikus ettenähtud üldkorras.
[RT I, 22.12.2014, 9- jõust. 01.01.2015]

§ 382⁵. Riigikogu liikme kohta süüdistusakti koostamise erikord

Riigikogu liikme kohta saab süüdistusakti koostada ainult õiguskantsleri ettepanekul ja Riigikogu koosseisu enamuse nõusolekul.
[RT I, 22.12.2014, 9- jõust. 01.01.2015]

§ 382⁶. Õiguskantsleri ettepanek süüdistusakti koostamiseks

(1) Ettepaneku anda nõusolek Riigikogu liikme kohta süüdistusakti koostamiseks esitab Riigikogule õiguskantsler riigi peaprokuröri kirjaliku põhjendatud taotluse alusel.

(2) Õiguskantsler tutvub vajaduse korral kriminaaltoimiku materjaliga ja kujundab oma arvamuse, vältides tõendite hindamist.

(3) Õiguskantsler esitab Riigikogule kirjaliku ettepaneku anda nõusolek süüdistusakti koostamiseks riigi peaprokuröri taotluses nimetatud isiku kohta, välja arvatud juhul, kui süüdistuse esitamine oleks ilmselgelt põhjendamatu.

(4) Õiguskantsler esitab Riigikogule ettepaneku või tagastab riigi peaprokuröri taotluse ühe kuu jooksul taotluse saamisest arvates. Taotluse tagastamist tuleb põhjendada.

(5) Riigikogu liikme suhtes, kelle puhul on eelmine Riigikogu koosseis juba andnud nõusoleku süüdistusakti koostamiseks ja kes asub täitma oma kohustusi Riigikogu liikmena järgmises Riigikogu koosseisus, ei ole vaja Riigikogu uut nõusolekut süüdistusakti koostamiseks.
[RT I, 22.12.2014, 9- jõust. 01.01.2015]

§ 382⁷. Ettepaneku esitamine süüdistusakti koostamiseks

(1) Õiguskantsleri ettepanek anda nõusolek Riigikogu liikme kohta süüdistusakti koostamiseks peab olema põhjendatud ja selles märgitakse:

- 1) selle isiku nimi, kelle kohta süüdistusakti koostamiseks Riigikogu nõusolekut taotletakse;
- 2) kuriteo asjaolud;
- 3) kahtlustuse sisu ja kvalifikatsioon;
- 4) riigi peaprokuröri taotluses märgitud asjaolud;
- 5) ettepanekut põhjendavad muud asjaolud.

(2) Õiguskantsler ei tohi Riigikogule esitatavas ettepanekus väljuda süüdistuse sisust.

(3) Õiguskantsleri ettepanekule lisatakse riigi peaprokuröri taotlus.
[RT I, 22.12.2014, 9- jõust. 01.01.2015]

§ 382⁸. Süüdistusakti koostamise ettepaneku menetlemine Riigikogus

(1) Õiguskantsleri käesoleva seadustiku § 382⁷ lõikes 1 sätestatud ettepanekut menetletakse Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse kohaselt.

(2) Õiguskantsleri ettekanne Riigikogule nõusoleku saamiseks Riigikogu liikme kohta süüdistusakti koostamiseks peab sisaldama käesoleva seadustiku § 382⁷ lõikes 1 nimetatud ettepanekus ja selle lisades esitatut.

(3) Riigikogu esimees või aseesimees, kelle kohta süüdistusakti koostamiseks nõusolekut taotletakse, ei või sellekohase ettepaneku menetlemisel Riigikogu istungit juhatada.

(4) Riigikogu liikmete küsimused ning õiguskantsleri vastused peavad jääma Riigikogule esitatud materjali piiridesse.

(5) Riigikogu liikmele, kelle kohta süüdistusakti koostamiseks nõusolekut taotletakse, küsimusi ei esitata ning ta ei hääleta. Nimetatud Riigikogu liige võib soovi korral esineda kuni viieminutilise sõnavõtuga.
[RT I, 22.12.2014, 9- jõust. 01.01.2015]

§ 382⁹. Riigikogu nõusolek Riigikogu liikme kohta süüdistusakti koostamiseks ja selle tagajärjed

(1) Riigikogu otsus anda Riigikogu liikme kohta süüdistusakti koostamiseks nõusolek jõustub selle vastuvõtmisega. Otsus saadetakse viivitamata ettepaneku esitajale, riigi peaprokurörile ning isikule, kelle kohta otsus on tehtud.

(2) Riigikogu otsus anda nõusolek Riigikogu liikme kohta süüdistusakti koostamiseks ei peata Riigikogu liikme volitusi.

(3) Kui Riigikogu on oma otsusega andnud nõusoleku Riigikogu liikme kohta süüdistusakti koostamiseks, menetletakse kriminaalasja käesolevas seadustikus ettenähtud üldkorras.

[RT I, 22.12.2014, 9- jõust. 01.01.2015]

§ 382¹⁰. Süüdistusakti koostamine muus kuriteos

(1) Kui asjaolud tingivad süüdistusakti koostamise muus kui õiguskantsleri ettepanekus märgitud kuriteos, on selleks vaja Riigikogu uut nõusolekut.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud nõusoleku annab Riigikogu käesolevas peatükis sätestatud korra kohaselt oma otsusega õiguskantsleri ettepaneku alusel.

(3) Riigikogu uut nõusolekut ei ole vaja kuriteo kvalifikatsiooni täpsustamise korral ning sellest tulenevaks süüdistusakti muutmiseks ja uue süüdistusakti koostamiseks.

[RT I, 22.12.2014, 9- jõust. 01.01.2015]

15. peatükk MÄÄRUSKAEBUSE LAHENDAMISE MENETLUS

§ 383. Määruskaebuse mõiste

(1) Määruskaebusega võib vaidlustada kohtueelses menetluses, esimese ja teise astme kohtumenetluses ning täitemenetluses koostatud kohtumääruse, kui nende vaidlustamine ei ole välistatud käesoleva seadustiku § 385 kohaselt.

(2) Kohtumääruse, mida ei saa määruskaebusega vaidlustada, võib vaidlustada kohtuotsuse peale esitatavas apellatsioonis või kassatsioonis.

§ 384. Määruskaebuse esitamise õigus

(1) Maakohtu määruse peale määruskaebuse esitamise õigus on kohtumenetluse pooltel, samuti menetlusvälisel isikul, kui kohtumäärusega on piiratud tema õigusi või seaduslikke huve.

(2) Ringkonnakohtu määruse peale määruskaebuse esitamise õigus on käesoleva seadustiku § 344 lõikes 3 loetletud isikutel, samuti menetlusvälisel isikul advokaadi vahendusel, kui kohtumäärusega on piiratud tema õigusi või seaduslikke huve.

(3) Määruskaebuse esitamisel järgitakse käesoleva seadustiku 11. või 12. peatüki sätteid, arvestades käesolevas peatükis sätestatud erisusi.

[RT I, 19.03.2015, 1- jõust. 29.03.2015]

§ 385. Kohtumäärused, mida ei saa vaidlustada määruskaebuse lahendamise menetluses

Määruskaebust ei saa esitada järgmiste kohtumääruste peale:

1) [kehtetu -RT I, 07.12.2018, 2- jõust. 17.12.2018]

2) varukohtuniku või varurahvakohtuniku kaasamise määrus;

3) kriminaalasja alluvusjärgsele kohtule saatmise määrus;

4) taandamismäärus, taandamisetaotluse rahuldamata jätmise määrus ning isiku menetlusest kõrvaldamise määrus;

5) menetlustoiminguks loa andmise määrus, välja arvatud vahistamise ja vahistamisest keeldumise, riigi peaprokuröri või käesoleva seadustiku § 131¹ lõike 2, § 395¹ lõike 7 või § 447 lõike 7 kohaselt Euroopa prokuröri või Euroopa delegaatprokuröri taotluse alusel vahistamise tähtaja pikendamise või sellest keeldumise, väljaandmisvahistamise, isiku raviasutusse sundpaigutamise, vara arestimise, posti- või telegraafisaadetise arestimise, ametist kõrvaldamise, ajutise lähenemiskeelu kohaldamise ja kohtu poolt jälitustoiminguks loa andmise määrus;

[RT I, 29.12.2020, 1- jõust. 08.01.2021]

- 6) [kehtetu -RT I, 19.03.2015, 1- jõust. 01.09.2016]
- 7) kautsjoni põhjendatuse kontrollimise määrus;
- 8) ametist kõrvaldamise põhjendatuse kontrollimise määrus;
- 9) ajutise lähenemiskeelu põhjendatuse kontrollimise määrus, välja arvatud kui muudetakse ajutise lähenemiskeelu tingimusi;
- 10) käesoleva seadustiku §-des 201–203¹ sätestatud alustel kriminaalmenetluse lõpetamise ja uuendamise määrus, välja arvatud kannatanu käesoleva seadustiku §-s 203¹ sätestatud alustel kriminaalmenetluse lõpetamise määruse peale;
- 11) käesoleva seadustiku § 208 alusel kriminaalmenetluse alustamata jätmise või menetluse jätkamisest keeldumise määrus, välja arvatud määrus, millega on jäetud rahuldamata käesoleva seadustiku § 205² alusel esitatud kaebus;
- 12) sundtoomise määrus;
- 13) tagaotsitavaks kuulutamise määrus;
- 14) käesoleva seadustiku § 231 alusel uurimisasutuse või prokuratuuri tegevuse vaidlustamise kohta tehtud, välja arvatud jälitustoimingu käigu, sellest teavitamata jätmise ja sellega kogutud andmete tutvustamata jätmise peale esitatud kaebuse lahendamisel tehtud määrus; [RT I, 29.06.2012, 2- jõust. 01.01.2013]
- 15) prokuratuurile kriminaaltoimiku tagastamise määrus;
- 16) kohtu alla andmise määrus;
- 17) tsiviilhagi või avalik-õigusliku nõudeavalduse menetlusse võtmise ja selles puuduste kõrvaldamiseks tähtaja andmise määrus; [RT I, 06.01.2016, 5- jõust. 01.01.2017]
- 17¹) tsiviilhagi või avalik-õigusliku nõudeavalduse eraldi lahendamise määrus; [RT I, 06.01.2016, 5- jõust. 01.01.2017]
- 18) kohtuliku arutamise edasilükkamise määrus;
- 19) kriminaalasjade eraldamise ja ühendamise määrus;
- 20) kohtumenetluses kohtumenetluse poole taotluse lahendamise määrus, välja arvatud kohtumenetluse kiirendamise taotluse lahendamise määrus ja määrus, millega lahendatakse taotlus kriminaalmenetluse lõpetamiseks seoses menetluse mõistliku aja möödumisega;
- 21) kohtumenetluses täiendavate tõendite kogumise määrus või käesoleva seadustiku § 307 alusel tehtav kohtuliku arutamise uuendamise määrus;
- 22) ekspertiisimäärus;
- 23) kohtuotsuse või selle resolutiivosa kuulutamise ja kohtuotsuse pooltele kättesaadavaks tegemise aja muutmise määrus;
- 24) apellatsiooni käiguta jätmise määrus;
- 25) kriminaalasja ringkonnakohtus arutamisele määramise määrus;
- 26) [kehtetu -RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.07.2014]
- 27) [kehtetu -RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.07.2014]
- 28) vahistamismäärus loovutamismenetluses. [RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 386. Määruskaebus

[RT I 2006, 21, 160- jõust. 25.05.2006]

- (1) Määruskaebus vormistatakse kirjalikult ja selles märgitakse:
 - 1) selle kohtu nimetus, kellele määruskaebus esitatakse;
 - 2) määruskaebuse esitaja nimi, menetlusseisund ning elu- või asukoht ja aadress;
 - 3) selle kohtu nimetus, kelle määrus vaidlustatakse, määruse tegemise kuupäev ja selle kohtumenetluse poole nimi, kelle suhtes määrus vaidlustatakse;
 - 4) millises osas määrust vaidlustatakse;
 - 5) määruskaebuses esitatud taotluse sisu ja taotluse põhjendus;
 - 6) määruskaebusele lisatud dokumentide loetelu.

[RT I 2006, 21, 160- jõust. 25.05.2006]

- (2) Määruskaebuse allkirjastab ja kuupäevastab selle esitaja.

[RT I 2006, 21, 160- jõust. 25.05.2006]

- (3) Määruskaebus lisatakse kohtutoimikusse.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 387. Määruskaebuse esitamise kord ja tähtaeg

- (1) Määruskaebus esitatakse 15 päeva jooksul, alates päevast, mil isik sai vaidlustatavast kohtumäärusest teada või pidi teada saama, vaidlustatava kohtumääruse teinud kohtule, kui käesoleva paragrahvi lõikes 2 ei ole sätestatud teisiti.

[RT I, 19.03.2015, 1- jõust. 29.03.2015]

- (2) Vahistamise ja vahistamisest keeldumise, riigi peaprokuröri või käesoleva seadustiku § 131¹ lõike 2, § 395¹ lõike 7 või § 447 lõike 7 kohaselt Euroopa prokuröri või Euroopa delegaatprokuröri taotluse alusel vahistamise tähtaja pikendamise või sellest keeldumise, väljaandmisvahistamise, isiku raviausutusse sundpaigutamise, vara arestimise, posti- või telegraafisaadetise arestimise, ametist kõrvaldamise ja

jälitustoiminguks loa andmise määruse peale esitatakse määruskaebus kümne päeva jooksul alates päevast, millal isik sai vaidlustatavast kohtumäärusest teada või pidi teada saama:

[RT I, 29.12.2020, 1- jõust. 08.01.2021]

1) ringkonnakohtule vaidlustatud kohtumääruse teinud maakohtu kaudu, kui vaidlustatud kohtumääruse on teinud maakohus;

2) Riigikohtule, kui vaidlustatud kohtumääruse on teinud ringkonnakohus.

[RT I, 19.03.2015, 1- jõust. 29.03.2015]

(3) Kui kohus tunnistab kriminaalasjas tehtud määrusega kohaldamisele kuuluva õigustloova akti põhiseadusega vastuolus olevaks ja jätab selle kohaldamata, arvestatakse määruskaebuse esitamise tähtaega kohaldamata jäetud õigustloova akti kohta Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve korras tehtud lahendi kuulutamistest arvates.

[RT I, 19.03.2015, 1- jõust. 29.03.2015]

§ 388. [Kehtetu -RT I 2006, 21, 160- jõust. 25.05.2006]

§ 389. Määruskaebuse läbivaatamine kohtumääruse koostanud kohtus

(1) Määruskaebuse läbivaatamisel kohtumääruse koostanud kohtus järgitakse käesoleva seadustiku 10. või 11. peatüki sätteid, arvestades käesolevas peatükis sätestatud erisusi.

(2) Kohtumääruse teinud kohtukoosseis vaatab määruskaebuse läbi selle esitamisest alates viie päeva jooksul kirjalikus menetluses kaebuse piires ja üksnes isiku suhtes, kelle kohta see on esitatud.

(3) Kui vaidlustatud kohtumääruse teinud kohus loeb määruskaebust põhjendatuks, tühistab ta vaidlustatud kohtumääruse oma määrusega ja teeb vajaduse korral uue määruse, teatades sellest viivitamata kaebuse esitajale ja menetlusosalisele, kelle huve see puudutab.

(4) Kui vaidlustatud kohtumääruse teinud kohus loeb määruskaebust põhjendamatuks, edastab ta vaidlustatud kohtumääruse ja määruskaebuse viivitamata kõrgema astme kohtule vastavalt kohtualluvusele.

[RT I 2006, 21, 160- jõust. 25.05.2006]

§ 390. Määruskaebuse läbivaatamine kõrgema astme kohtus

[RT I 2006, 21, 160- jõust. 25.05.2006]

(1) Määruskaebuse läbivaatamisel kõrgema astme kohtus järgitakse käesoleva seadustiku 11. või 12. peatüki sätteid, arvestades käesolevas peatükis sätestatud erisusi.

[RT I 2006, 21, 160- jõust. 25.05.2006]

(2) Määruskaebus vaadatakse läbi kaebuse piires ja üksnes isiku suhtes, kelle kohta see on esitatud.

[RT I 2006, 21, 160- jõust. 25.05.2006]

(3) Ringkonnakohus vaatab määruskaebuse läbi selle saamisest alates kümne päeva jooksul kirjalikus menetluses, kui käesoleva paragrahvi lõikes 4 või 4¹ ei ole sätestatud teisiti.

[RT I 2009, 39, 261- jõust. 24.07.2009]

(4) Vahistamise ja vahistamisest keeldumise, vahistamise tähtaja pikendamise või sellest keeldumise, väljaandmisvahistamise, isiku ravisutusse sundpaigutamise, vara arestimise, posti- või telegraafisaadete arestimise, ametist kõrvaldamise määruse peale esitatud määruskaebuse läbivaatamisele ringkonnakohtusse kutsutakse kahtlustatava või süüdistatava kaitsja või alaealise esindaja ja prokurör. Nimetatud isikute ilmutamata jäämine ei takista määruskaebuse läbivaatamist. Ringkonnakohus võib korraldada nimetatud isikute osavõtu määruskaebuse läbivaatamisest tehnilise lahenduse abil, mis vastab käesoleva seadustiku § 69 lõike 2 punktis 1 nimetatud nõuetele.

[RT I, 06.05.2020, 1- jõust. 07.05.2020]

(4¹) [Kehtetu -RT I, 05.07.2013, 2- jõust. 15.07.2013]

(4²) Kohtumenetluse kiirendamise taotluse rahuldamata jätmise määruse või kohtumenetluse kiirendamise taotluses märgitud erineva abinõu rakendamise määruse peale esitatud määruskaebuse rahuldamise korral otsustab kõrgema astme kohus sellise abinõu rakendamise, mis eelduslikult võimaldab kohtumenetluse mõistliku aja jooksul lõpule viia. Abinõu valikul ei ole kohus seotud kaebuse piiridega.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(5) Riigikohus otsustab ringkonnakohtu määruse peale esitatud määruskaebuse menetlusse võtmise käesoleva seadustiku §-s 349 sätestatud järgides. Käesoleva paragrahvi lõikes 4 nimetatud kohtumääruse menetlusse võtmine otsustatakse 10 päeva jooksul. Määruskaebuse läbivaatamisel ringkonnakohtus tehtud määruse peale

esitatud määruskaebuse võtab Riigikohus menetlusse üksnes juhul, kui Riigikohtu lahend selles asjas on oluline seaduse ühetaolise kohaldamise või õiguse edasiarendamise seisukohalt.
[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 391. [Kehtetu -RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 392. Vaidlustatud määruse täitmise peatamine

Määruskaebuse saanud kohus võib vaidlustatud kohtumääruse täitmise peatada, kui määruse edasise täitmisega võib kaasneda isiku õiguste raske ja pöördumatu rikkumine.
[RT I 2006, 21, 160- jõust. 25.05.2006]

16. peatükk PSÜHHIAATRILISE SUNDRAVI KOHALDAMISE MENETLUS

§ 393. Psühhiaatrilise sundravi kohaldamise alus

Kui isik on pannud õigusvastase teo toime süüdimatus seisundis või kui ta on pärast kohtuotsuse tegemist, kuid enne karistuse ärakandmist jäänud vaimuhaigeks või nõdrameelseks või kui tal on tekkinud muu raske psüühikahäire või kui tal on nimetatud seisund tuvastatud kohtueelse menetluse või kohtumenetluse ajal, ta on ohtlik endale ja ühiskonnale ning vajab psühhiaatrilist sundravi, toimetatakse tema suhtes kriminaalmenetlust vastavalt käesoleva peatüki sätetele.
[RT I, 05.07.2013, 2- jõust. 15.07.2013]

§ 394. Tõendamiseseme asjaolud

Tõendamiseseme asjaolud käesoleva seadustiku §-s 393 nimetatud isiku puhul on:

- 1) õigusvastane tegu;
- 2) süüdimatu seisund õigusvastase teo toimepanemise ajal, haigestumine pärast kohtuotsuse tegemist, kuid enne karistuse ärakandmist või haigestumine kohtueelse menetluse või kohtumenetluse ajal;
[RT I, 05.07.2013, 2- jõust. 15.07.2013]
- 3) vaimne seisund kriminaalmenetluse ajal;
- 4) tema edasise käitumise ohtlikkus iseendale või ühiskonnale;
- 5) psühhiaatrilise sundravi kohaldamise vajadus.

§ 395. Menetlustoimingus osalemine

Psühhiaatrilise sundravi kohaldamise menetlusele allutatud isik osaleb menetlustoimingus ja kasutab käesoleva seadustiku §-des 34 ja 35 sätestatud kahtlustatava ja süüdistatava õigusi, kui seda võimaldab tema vaimne seisund.

§ 395¹. Psühhiaatrilise sundravi kohaldamise menetlusele allutatud isiku vahistamine

(1) Psühhiaatrilise sundravi kohaldamise menetlusele allutatud isiku vahistamine on tõkend, mis seisneb isikult kohtumääruse alusel vabaduse võtmises ja selle alusel vangla meditsiiniosakonnas või psühhiaatria tervishoiuteenust osutavas haiglas kinnipidamises kuni isiku suhtes psühhiaatrilise sundravi kohaldamise määruse jõustumiseni või käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud vahistamise aluste äralangemiseni.

(2) Psühhiaatrilise sundravi kohaldamise menetlusele allutatud isiku võib vahistada prokuratuuri taotlusel ja eeluurimiskohtuniku määruse alusel või kohtumääruse alusel, kui isik on või võib menetluse kestel muutuda endale või teistele ohtlikuks või kui ta võib kriminaalmenetlusest kõrvale hoiduda või panna jätkuvalt toime õigusvastaseid tegusid.

(3) Psühhiaatrilise sundravi kohaldamise menetlusele allutatud isiku vahistamisel arvestatakse ka muid tõkendi kohaldamise seisukohalt tähtsaid asjaolusid.

(4) Psühhiaatrilise sundravi kohaldamise menetlusele allutatud isik vahistatakse käesoleva seadustiku §-s 131 sätestatud korras ja arvestades isiku vaimset seisundit.

(5) Kohtusse saadetud psühhiaatrilise sundravi menetluse asjas või juba psühhiaatrilisele sundravile allutatud, kuid vabaduses viibiva isiku võib kohus vahistada maakohtu või ringkonnakohtu määruse alusel, kui ta ei ole kohtu kutsel ilmunud ja võib kohtumenetlusest või sundravi kohaldamise määruse täitmisest jätkuvalt kõrvale hoiduda.

(6) Psühhiaatrilise sundravi kohaldamise menetlusele allutatud isik ei või olla vahistatud üle kuue kuu. Kui psühhiaatrilise sundravi kohaldamise menetlusele allutatud isik on olnud samas kriminaalasjas vahistatud käesoleva seadustiku § 130 kohaselt, siis arvatakse nimetatud vahistamise aeg käesolevas paragrahvis sätestatud vahistamise aja hulka.

(7) Kriminaalasja erilise keerukuse või mahukuse korral või kriminaalmenetluses rahvusvahelise koostööga kaasnevatel erandlikel asjaoludel võib eeluurimiskohtunik või kohus riigi peaprokuröri või nõukogu määruse (EL) 2017/1939 alusel menetletavas kriminaalasjas Euroopa prokuröri või Euroopa delegaatprokuröri taotlusel pikendada vahi all pidamise kuuekuulist tähtaega kuni ühe aastani.
[RT I, 29.12.2020, 1- jõust. 08.01.2021]

(8) Psühhiaatrilise sundravi kohaldamise menetlusele allutatud isiku vahistamist, sellest teatamist, vaidlustamist ja põhjendatuse kontrolli toimetatakse vastavalt käesoleva seadustiku 4. peatüki 1. jao sätetele ning arvestades isiku vaimset seisundit.
[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 395². Psühhiaatrilise sundravi kohaldamise menetluses vahistatud isiku kinnipidamise tingimused

(1) Psühhiaatrilise sundravi kohaldamise menetluses vahistatud isik paigutatakse vangla meditsiinosakonda, kus teda hoitakse vahi all, või haigla tugevdatud järelevalvega psühhiaatrilise sundravi osakonda, arvestades isiku vaimset seisundit ja käesolevas jaos sätestatud erisusi.

(2) Isiku psühhiaatrilise sundravi osakonda paigutamisel arvestatakse isiku vanust, sugu, terviseseisundit ja iseloomuomadusi.

(3) Psühhiaatrilise sundravi kohaldamise menetluses vahistatud isik paigutatakse vangla meditsiinosakonda vangistusseaduses eelvangistuse kandmisele sätestatud korras.

(4) Psühhiaatrilise sundravi kohaldamise menetluses vahistatud isik paigutatakse haiglasse psühhiaatrilise sundravi kohaldamise korras.

(5) Haiglasse saabumisel on isik kohustatud läbima tervisekontrolli, mida teeb arst.

(6) Psühhiaatrilise sundravi kohaldamise menetluses vahistatud isikule ei osutata tervishoiuteenuseid, välja arvatud kui selleks on isiku enda nõusolek või isikule on vaja osutada vältimatut abi tervishoiuteenuste korraldamise seaduse tähenduses. Isikuga ei ole lubatud teha kliinilisi katseid, katsetada uusi ravimeid ega ravimeetodeid.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 395³. Psühhiaatrilise sundravi kohaldamise menetluses vahistatud isiku inimvääriskuse austamine

(1) Psühhiaatrilise sundravi kohaldamise menetluses vahistatud isikut koheldakse viisil, mis austab tema inimvääriskust ning kindlustab, et vahi all viibimine ei põhjusta talle rohkem kannatusi või ebameeldivusi kui need, mis paratamatult kaasnevad isiku kinnipidamisega.

(2) Psühhiaatrilise sundravi kohaldamise menetluses vahistatud isiku vabadus allutatakse seaduses sätestatud piirangutele. Piirangud peavad vastama täideviimise eesmärgile ja inimvääriskuse põhimõttele ega tohi moonutada seaduses sätestatud teiste õiguste ja vabaduste olemust.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 395⁴. Psühhiaatrilise sundravi kohaldamise menetluses vahistatud isiku õigused ja nende piiramine

(1) Psühhiaatrilise sundravi kohaldamise menetluses vahistatud isikul on käesoleva seadustiku §-s 130 sätestatud korras vahistatud isikuga samaväärsed, sealhulgas ka vangistusseaduses sätestatud õigused, arvestades isiku vaimset seisundit ning haigla ja vangla erisusi.

(2) Psühhiaatrilise sundravi kohaldamise menetluses vahistatud isiku suhtes võib kohaldada samu täiendavaid piiranguid, mis on lubatud kohaldada käesoleva seadustiku §-s 130 sätestatud korras vahistatud isikule prokuratuuri või kohtu määruse alusel käesolevas seadustikus sätestatud alustel ja korras.

(3) Psühhiaatrilise sundravi kohaldamise menetluses vahistatud isikusse puutuvaid distsiplinaarküsimusi lahendatakse korras, milles lahendatakse samu küsimusi psüühikahäirega vahialuse või sundravaluse suhtes, eelkõige arvestades isiku vaimset seisundit.

(4) Psühhiaatrilise sundravi kohaldamise menetluses vahistatud isiku suhtes võib kohaldada vangla julgeoleku tagamiseks vangistusseaduses sätestatud meetmeid.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 396. Kohtueelse menetluse kokkuvõte psühhiaatrilise sundravi kohaldamiseks

(1) Kui uurimisasutuse ametnik on veendunud, et kriminaalasjas on vajalik tõendusteave kogutud, koostab ta viivitamata kohtueelse menetluse kokkuvõtte käesoleva seadustiku § 153 järgi, esitades tõendamiseseme asjaolud vastavalt käesoleva seadustiku §-le 394.

(2) Kohtueelse menetluse kokkuvõtte lisatakse kriminaaltoimikusse, mis edastatakse prokuratuurile.

§ 397. Prokuratuuri toimingud kriminaaltoimiku saamisel

(1) Psühhiaatrilise sundravi kohaldamiseks kriminaaltoimiku saanud prokuratuur järgib käesoleva seadustiku § 223 lõigete 1–3 nõudeid.

(1¹) Kaitsja võib esitada käesoleva seadustiku §-s 225 nimetatud tähtaja jooksul prokuratuurile taotluse saata kriminaalasi kohtusse arutamiseks üldkorras.
[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(2) Kui prokuratuur tunnistab kohtueelse menetluse lõpuleviiduks, koostab ta kriminaalasja kohtusse saatmise määruse karistusseadustikus sätestatud psühhiaatrilise sundravi kohaldamiseks.

§ 398. Kriminaalasja kohtusse saatmise määrus

(1) Kriminaalasja kohtusse saatmise määruse sissejuhatuses märgitakse:

- 1) määruse koostamise kuupäev ja koht;
 - 2) prokuröri ametinimetus ning nimi;
 - 3) kriminaalasja nimetus;
 - 4) õigusvastase teo toimepannud isiku nimi, isikukood või selle puudumisel sünniaeg, kodakondsus, haridus, elu- ja töökoht või õppeasutus, emakeel.
- [RT I 2004, 46, 329- jõust. 01.07.2004]

(2) Määruse põhiosas märgitakse:

- 1) õigusvastase teo asjaolud;
- 2) õigusvastast tegu kinnitavad tõendid;
- 3) psühhiaatrilise sundravi kohaldamise põhjendus;
- 4) psühhiaatrilise sundravi kohaldamise vajaduse vaidlustanud kaitsja või teiste menetlusosaliste väited.

(3) Määruse lõpposas esitatakse prokuröri ettepanek psühhiaatrilise sundravi kohaldamiseks ning märgitakse, kas kaitsja või prokurör taotleb kriminaalasja kohtulikku arutamist üldkorras. Määrus lisatakse kriminaaltoimikusse.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(4) Kriminaaltoimik edastatakse kohtule.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 399. Kohtuliku arutamise ettevalmistamine

Kohtulikku arutamist ette valmistades järgitakse käesoleva seadustiku § 257 lõiget 1.

§ 400. Kohtulik arutamine

(1) Kohtulikule arutamisele kohaldatakse käesoleva seadustiku lühimenetlust reguleerivaid sätteid, arvestades käesolevas peatükis sätestatud erisusi. Kui kaitsja või prokuratuur on seda taotlenud, järgitakse kohtulikult arutamisel üldmenetluse sätteid, arvestades käesolevas peatükis sätestatud erisusi.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(2) Psühhiaatrilise sundravi kohaldamise otsustab kohtunik ainuisikuliselt.

(3) Kohtulik uurimine algab kriminaalasja kohtusse saatmise määruse avaldamisega.

(4) Kohus kutsub kohtuistungile isiku, kelle suhtes taotletakse psühhiaatrilise sundravi kohaldamist. Kohus võib jätta isiku kohtuistungile kutsumata, kui isiku vaimne seisund ei võimalda tal kohtuistungil osaleda. Isiku kohtuistungile kutsumata jätmist peab kohus põhjendama ning põhjendus kantakse kohtuistungil protokollile.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 401. Nõupidamistoas lahendatavad küsimused

(1) Kohus lahendab kriminaalasja nõupidamistoas tehtud määrusega.

(2) Määrust tehes peab kohus otsustama:

- 1) kas toime on pandud õigusvastane tegu;
- 2) kas teo on pannud toime isik, kelle suhtes taotletakse psühhiaatrilise sundravi kohaldamist;

3) kas isik on õigusvastase teo toime pannud süüdimatus seisundis või on ta haigestunud pärast kohtuotsuse tegemist, kuid enne karistuse ärakandmist, või kohtueelse menetluse või kohtumenetluse ajal;

[RT I, 05.07.2013, 2- jõust. 15.07.2013]

4) kas kohaldada psühhiaatrilist sundravi.

§ 402. Psühhiaatrilise sundravi kohaldamise määrus

(1) Kui kohus tunnistab tõendatuks, et õigusvastase teo on toime pannud käesoleva seadustiku §-s 393 nimetatud isik, koostab ta käesoleva seadustiku § 199 lõike 1 punkti 1 alusel kriminaalmenetluse lõpetamise määruse ja kohaldab isikule karistusseadustikus sätestatud psühhiaatrilist sundravi või jätab selle kohaldamata.

(2) Kui kohus leiab, et isiku süüdimatus ei ole tuvastatud või et õigusvastase teo toimepannud isiku haigus võimaldab isikul oma teo keelatusel aru saada või oma käitumist vastavalt sellele arusaamisele juhtida, tagastab kohus kriminaalasja määrusega prokuratuurile menetluse jätkamiseks üldkorras.

§ 402¹. Psühhiaatrilise sundravi kohaldamise muutmise

(1) Sundravil viibiva isiku läbi vaadanud psühhiaatri või arstliku komisjoni arvamust arvestades võib asendada statsionaarse sundravi ambulatoorsega või ambulatoorse sundravi statsionaarsega, kui seda on taotlenud ravil viibiva isiku lähedane käesoleva seadustiku § 71 lõike 1 tähenduses, seadusjärgne esindaja, tervishoiuteenuse osutaja või kaitsja, arvestades käesoleva paragrahvi lõikes 4 nimetatud erisusi.

(2) Ambulatoorset sundravi kohaldav tervishoiuteenuse osutaja on kohustatud viivitamatult esitama kohtule taotluse ambulatoorse sundravi asendamiseks statsionaarsega, kui ravile määratud isiku ohtlikkus endale või ühiskonnale on kasvanud, ta ei pea kinni raviga seotud nõuetest või kui isiku allutamine statsionaarsele ravile on vajalik ravi eesmärkide saavutamiseks.

(3) Psühhiaatrilise sundravi kohaldamise muutmise otsustab tervishoiuteenuse osutaja asukoha järgne kohus määrusega prokuröri ja kaitsja osavõtul. Statsionaarse sundravi asendamisel ambulatoorse sundraviga kutsutakse istungile ka ravil viibiv isik ja tema eestkostja, kuid nende mitteilmumine ei takista asja arutamist. Psühhiaatrilise sundravi kohaldamise muutmist otsustades võib kohus kaasata vajaduse korral muid isikuid või määrata ekspertiisi.

(4) Kui ambulatoorset sundravil viibiv isik on võetud vältimatu psühhiaatrilise abi korras ravile haigla psühhiaatriaosakonda ja kohus on teinud psühhiaatrilise abi seaduse § 11 lõikes 2 nimetatud otsuse, siis jätkub isiku sundravi statsionaarse ravina.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 403. Psühhiaatrilise sundravi kohaldamise lõpetamine

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(1) Kui isik tema suhtes kohaldatud psühhiaatrilise sundravi mõjul terveneb või sundravil viibiva isiku läbi vaadanud psühhiaatri või arstliku komisjoni arvates ei ole vaja mõjutusvahendi kohaldamist jätkata, lõpetab kohus selle kohaldamise tervishoiuteenuse osutaja esildise alusel.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(2) Kui psühhiaatrilise sundravi kohaldamine lõpetati isiku suhtes, kes on haigestunud pärast kohtuotsuse tegemist, kuid enne karistuse täielikku ärakandmist, otsustab karistuse edasise kandmise kohus prokuratuuri taotlusel.

[RT I, 05.07.2013, 2- jõust. 15.07.2013]

(3) Kui psühhiaatrilise sundravi kohaldamine lõpetati isiku suhtes, kes on haigestunud kohtueelse menetluse või kohtumenetluse ajal, otsustab kriminaalmenetluse üldkorras jätkamise prokuratuur.

(4) Ravil viibiva isiku läbi vaadanud psühhiaatri arvamust arvestades võib kohus lõpetada mõjutusvahendi kohaldamise, kui seda on taotlenud ravil viibiva isiku lähedane käesoleva seadustiku § 71 lõike 1 tähenduses, seadusjärgne esindaja või kaitsja.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(5) Psühhiaatrilise sundravi kohaldamise lõpetamise otsustab tervishoiuteenuse osutaja asukoha järgne kohus määrusega prokuröri ja kaitsja osavõtul. Kohtuistungile kutsutakse ka ravil viibiv isik ja tema eestkostja, kuid nende mitteilmumine ei takista asja arutamist. Psühhiaatrilise sundravi kohaldamise lõpetamist otsustades võib kohus kaasata vajaduse korral muid isikuid või määrata ekspertiisi.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

16¹. peatükk

KURITEO TOIMEPANEMISE VAHENDI, KURITEO VAHETU OBJEKTI JA KURITEOGA SAADUD VARA KONFISKEERIMISE MENETLUS

[RT I, 31.12.2016, 2- jõust. 10.01.2017]

§ 403¹. Kuriteo toimepanemise vahendi, kuriteo vahetu objekti ja kuriteoga saadud vara konfiskeerimise menetluse alustamine

[RT I, 31.12.2016, 2- jõust. 10.01.2017]

(1) Konfiskeerimisega seotud asjaolude erilise keerukuse või mahukuse korral võib prokuratuur toimetada karistusseadustiku §-de 83, 83¹ ja 83² alusel konfiskeerimistaotluse ettevalmistamist eraldi menetluses vastavalt käesoleva peatüki sätetele.

[RT I, 31.12.2016, 2- jõust. 10.01.2017]

(2) Konfiskeerimismenetluse eraldamine uude toimikusse vormistatakse prokuratuuri määrusega. Eraldamise määruse koopia lisatakse uude toimikusse.

(3) Taotlus konfiskeerimise otsustamiseks esitatakse kohtule hiljemalt kahe aasta jooksul pärast konfiskeerimise aluseks oleva kuriteo suhtes toimetatavas kriminaalmenetluses kohtuotsuse jõustumist.

[RT I 2007, 2, 7- jõust. 01.02.2007]

§ 403². Tõendamiseseme asjaolud konfiskeerimismenetluses

Konfiskeerimismenetluses on tõendamiseseme asjaolud konfiskeerimise eeldustele vastavad asjaolud.

[RT I, 31.12.2016, 2- jõust. 10.01.2017]

§ 403³. Kohtueelne menetlus konfiskeerimismenetluses

(1) Kohtueelse menetluse läbiviimisel konfiskeerimismenetluses järgitakse käesoleva seadustiku sätteid, kui käesolevas peatükis ei ole sätestatud teisiti.

(2) [Kehtetu -RT I, 29.06.2012, 2- jõust. 01.01.2013]

(3) Konfiskeerimismenetluse tagamiseks on keelatud kohaldada tõkendit.

[RT I 2007, 2, 7- jõust. 01.02.2007]

§ 403⁴. Uurimisasutuse toimingud kohtueelse menetluse lõpuleviimisel konfiskeerimismenetluses

[RT I, 31.12.2016, 2- jõust. 10.01.2017]

(1) Kui uurimisasutuse ametnik on veendunud, et konfiskeerimismenetluses on vajalik tõendusteave kogutud, edastab ta konfiskeerimismenetluse toimiku koos tõenditega prokuratuurile.

(2) Prokuratuuri korraldusel esitab ta prokuratuurile konfiskeerimismenetluse kokkuvõtte, milles märgitakse:

- 1) süüdistatava või süüdimõistetud nimi, elu- või asukoht ja aadress, isikukood või selle puudumisel sünniaeg;
- 2) kolmanda isiku nimi, elu- või asukoht ja aadress, isikukood või selle puudumisel sünniaeg;
- 3) viide konfiskeerimise aluseks oleva kuriteo kriminaalasja nimetusele ja kohtuotsusele, kui konfiskeerimise aluseks olevas kuriteos on kohtuotsus tehtud;
- 4) andmed konfiskeeritava vara arestimise ja teiste konfiskeerimist või selle asendamist tagavate abinõude kohta;

- 5) konfiskeeritava vara kirjeldus ja asukoht;
- 6) tõendite loetelu.

[RT I, 31.12.2016, 2- jõust. 10.01.2017]

§ 403⁵. Prokuratuuri toimingud konfiskeerimismenetluse toimiku saamisel

[RT I, 31.12.2016, 2- jõust. 10.01.2017]

Konfiskeerimismenetluse toimiku saanud prokuratuur koostab konfiskeerimistaotluse, kohustab uurimisasutust tegema lisatoiminguid või lõpetab konfiskeerimise aluse puudumise või konfiskeerimise võimatuse tõttu määrusega konfiskeerimismenetluse käesoleva seadustiku § 206 lõikes 1 sätestatud korras.

[RT I, 31.12.2016, 2- jõust. 10.01.2017]

§ 403⁶. Konfiskeerimistaotluse kohtusse saatmine

(1) Konfiskeerimistaotluses märgitakse:

- 1) süüdistatava või süüdimõistetud nimi, elu- või asukoht ja aadress, isikukood või selle puudumisel sünniaeg;
- 2) kolmanda isiku nimi, elu- või asukoht ja aadress, isikukood või selle puudumisel sünniaeg;
- 3) viide konfiskeerimise aluseks oleva kuriteo kriminaalasja nimetusele ja kohtuotsusele;

4) andmed konfiskeeritava vara arestimise ja teiste konfiskeerimist või selle asendamist tagavate abinõude kohta;

[RT I, 31.12.2016, 2- jõust. 10.01.2017]

5) konfiskeeritava vara kirjeldus ja asukoht;

6) kas taotletakse konfiskeerimise asendamist vastavalt karistusseadustiku §-le 84;

7) tõendite loetelu.

(2) Taotluse koopia saadetakse süüdistatavale või süüdimõistetule, tema kaitsjale ja kolmandale isikule ning taotlus edastatakse kohtule. Konfiskeerimistaotlus edastatakse kohtule ka elektrooniliselt.

(3) Vajaduse korral teeb prokuratuur käesoleva seadustiku §-s 240 sätestatud toiminguid kokkuleppemenetluse kohaldamiseks, arvestades konfiskeerimismenetluse erisusi. Kokkuleppemenetluse kohaldamiseks peab kolmas isik andma oma nõusoleku käesoleva seadustiku §-s 243 sätestatud korras. Kui prokuratuur ja süüdistatav või süüdimõistetav jõuavad kokkuleppele konfiskeeritava vara suurusel, saadetakse kohtule kokkulepe.

[RT I 2007, 2, 7- jõust. 01.02.2007]

§ 403⁷. Konfiskeerimismenetlus kohtus

(1) Konfiskeerimise otsustab prokuratuuri taotlusel kohus määrusega pärast süüdimõistva kohtuotsuse jõustumist konfiskeerimise aluseks olevas kuriteos.

(2) Kohtuistungile kutsutakse prokurör, süüdistatav või süüdimõistetav, kaitsja ja kolmas isik. Kolmanda isiku ilmumata jäämine ei takista kohtulikku arutamist ega konfiskeerimistaotluse läbivaatamist. Süüdistatava või süüdimõistetav ilmumata jäämisel lähtutakse käesoleva seadustiku §-s 269 sätestatust.

(3) Konfiskeerimise otsustab kohtunik ainuisikuliselt.

(4) Kohtulikult arutamisel järgitakse käesoleva seadustiku 9. peatüki 2. jao või 10. peatüki sätteid, arvestades konfiskeerimismenetluse erisusi.

(5) Kui süüdistatav, süüdimõistetav või kolmas isik esitab prokuratuurile või kohtule kirjaliku avalduse, et tal ei ole tema vara konfiskeerimise suhtes vastuväiteid, siis ei takista tema ilmumata jäämine konfiskeerimistaotluse läbivaatamist. Sellisel juhul on kohtul õigus lahendada konfiskeerimistaotlus kirjalikus menetluses.

(6) Kui konfiskeerimistaotlus on esitatud kohtule enne kohtuotsuse jõustumist ja jõustub õigeksmõistev kohtuotsus, lõpetab kohus määrusega konfiskeerimismenetluse.

[RT I 2007, 2, 7- jõust. 01.02.2007]

§ 403⁸. Nõupidamistoas lahendatavad küsimused konfiskeerimismenetluses

(1) Kohus lahendab konfiskeerimistaotluse nõupidamistoas tehtud määrusega.

(2) Määrust tehes peab kohus otsustama:

1) kas vara, mille konfiskeerimist taotletakse, on karistusseadustiku §-s 83, 83¹ või 83² sätestatud tingimustel seotud konfiskeerimise aluseks oleva kuriteoga;

[RT I, 31.12.2016, 2- jõust. 10.01.2017]

2) kas kolmanda isiku vara on omandatud karistusseadustiku § 83 lõikes 3, § 83¹ lõikes 2 või § 83² lõikes 2 sätestatud viisil;

[RT I, 31.12.2016, 2- jõust. 10.01.2017]

3) kas ja millisele osale varast kohaldada konfiskeerimist;

4) kuidas toimida arestitud või äravõetud varaga, mida ei konfiskeerita;

5) millised on konfiskeerimismenetluse kulud ja kelle kanda need jäävad.

[RT I 2007, 2, 7- jõust. 01.02.2007]

§ 403⁹. Kohtulahend konfiskeerimismenetluses

(1) Kohus teeb nõupidamistoas:

1) konfiskeerimismääruse või

2) konfiskeerimistaotluse rahuldamata jätmise määruse.

(2) Määruse koopia antakse süüdimõistetule ja kolmandale isikule.

(3) Konfiskeerimistaotluse lahendamisel käesoleva seadustiku § 403⁷ lõikes 5 sätestatud juhul saadetakse määruse koopia menetlusosalisele, kes ei võtnud kohtulikust arutamisest osa.

[RT I 2007, 2, 7- jõust. 01.02.2007]

§ 403¹⁰. Konfiskeerimismääruse vaidlustamine

(1) Konfiskeerimismääruse ja konfiskeerimistaotluse rahuldamata jätmise määruse peale võib prokurör, süüdimõistetu või kolmas isik esitada määruskaebuse käesoleva seadustiku 15. peatükis sätestatud korras.

(2) Määruskaebuse läbivaatamisel tehtud kohtumääruse võib edasi kaevata kõrgema astme kohtusse.
[RT I 2007, 2, 7- jöust. 01.02.2007]

17. peatükk LOA ANDMINE ALAEALISE ENNE TÄHTAEGA VABASTAMISEKS KINNISEST LASTEASUTUSEST

[RT I, 05.12.2017, 1- jöust. 01.01.2018]

§ 404. Loa andmine alaealise kasvatuse eritingimusi vajavate õpilaste kooli paigutamiseks või kasvatuse eritingimusi vajavate õpilaste koolis viibimise tähtaja pikendamiseks
[Kehtetu -RT I, 05.12.2017, 1- jöust. 01.01.2018]

§ 405. Loa andmine alaealise enne tähtaega vabastamiseks kinnisest lasteasutusest
[RT I, 05.12.2017, 1- jöust. 01.01.2018]

Alaealise vabastamiseks enne tähtaega kinnisest lasteasutusest annab loa kohtunik alaealise, tema seadusliku esindaja või kinnise lasteasutuse juhi kirjaliku taotluse alusel. Taotlusele lisatakse alaealise elukoha järgse kohaliku omavalitsuse üksuse lastekaitsetöötaja arvamus.
[RT I, 05.12.2017, 1- jöust. 01.01.2018]

§ 406. Taotluse läbivaatamise kord

(1) Kohtunik vaatab käesoleva seadustiku §-s 405 nimetatud taotluse läbi viivitamata.

(2) Kohtunik võib taotluse lahendamiseks kutsuda kohtusse alaealise, tema seadusliku esindaja, alaealise elukoha järgse kohaliku omavalitsuse üksuse lastekaitsetöötaja, sotsiaaltöötaja või psühholoogi ning küsitleda neid taotluse põhjendatuse selgitamiseks.

(3) Taotluse lahendamiseks teeb kohus:

- 1) alaealise enne tähtaega kinnisest lasteasutusest vabastamise määruse või
- 2) taotluse rahuldamata jätmise määruse.

(4) Käesoleva paragrahvi lõikes 3 nimetatud määrus peab olema põhjendatud.

(5) Määruse koopia saadetakse taotluse esitajale, alaealisele ja tema seaduslikule esindajale ning kinnisele lasteasutusele.

[RT I, 05.12.2017, 1- jöust. 01.01.2018]

§ 407. Loa andmise või sellest keeldumise vaidlustamine

Käesoleva seadustiku § 406 lõikes 3 nimetatud määruse peale võib alaealine või tema seaduslik esindaja esitada määruskaebuse käesoleva seadustiku 15. peatükis sätestatud korras.

[RT I, 05.12.2017, 1- jöust. 01.01.2018]

18. peatükk KOHTULAHENDI JÕUSTUMINE JA TÄITMISELE PÖÖRAMINE

1. jagu Üldsätted

§ 408. Kohtuotsuse ja -määruse jõustumine

(1) Kohtuotsus või -määrus jõustub, kui seda ei saa enam vaidlustada muul viisil kui teistmismenetluses.

(2) Kohtuotsus jõustub, kui apellatsiooni või kassatsiooni esitamise tähtaeg on möödunud. Kassatsiooni esitamise korral jõustub kohtuotsus kassatsiooni menetlusse võtmisest keeldumise või Riigikohtu otsuse resolutiivosa kuulutamise päevast. Kui kohtuotsuse vaidlustamise tähtaeg ennistatakse, loetakse, et kohtuotsus ei ole jõustunud.

[RT I, 19.03.2015, 1- jöust. 29.03.2015]

(3) Käskmenetluses tehtud kohtuotsus jõustub, kui selle üldmenetluse korras kohtulikaks arutamiseks taotluse esitamise tähtaeg on möödunud.

(4) Kohtumäärus jõustub, kui määruskaebuse esitamise tähtaeg on möödunud. Määruskaebuse esitamise korral jõustub kohtumäärus, kui selle on läbi vaadanud kohtumääruse koostanud kohus või kõrgema astme kohus. Kui kohtumääruse vaidlustamise tähtaeg ennistatakse, loetakse, et kohtumäärus ei ole jõustunud.
[RT I, 19.03.2015, 1- jõust. 29.03.2015]

(5) Vahistamise, vahistamise tähtaja pikendamise, väljaandmisvahistamise, isiku ravisutusse sundpaigutamise, vara arestimise, posti- või telegraafisaadetise arestimise, ametist kõrvaldamise ja ajutise lähenemiskeelu kohaldamise määrused, käesoleva seadustiku §-s 12 nimetatud määrused ning kohtumäärus, mida ei saa vaidlustada, jõustuvad nende tegemisest.
[RT I, 07.12.2018, 2- jõust. 17.12.2018]

(6) Kohtuotsuse osalise vaidlustamise korral jõustub kohtuotsus vaidlustamata osas.
[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 408¹. Jõustunud kohtuotsuse ja -määruse avalikustamine

(1) Jõustunud kohtuotsus ja jõustunud kohtumäärus, millega menetlus lõpetatakse, avalikustatakse selleks ettenähtud kohas arutivõrgus, välja arvatud juhul, kui kriminaalasjas, milles kohtumäärus tehti, jätkub kohtueelne menetlus.
[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(2) Avaldatud kohtulahendis avalikustatakse süüdistatava nimi ja isikukood, isikukoodi puudumisel sünniaeg. Alaealise süüdistatava nimi ja isikukood või sünniaeg asendatakse initsiaalide või tähemärgiga, välja arvatud juhul, kui avaldatav jõustunud kohtulahend on vähemalt kolmas, milles alaealine on kuriteos süüdi tunnistatud. Teiste isikute nimed ja muud isikuandmed asendab kohus initsiaalide või tähemärgiga. Kohtulahendis ei avalikustata isiku elukohta.
[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(3) Kui kohtulahendi põhiosa või põhjendav osa sisaldab eriliiki isikuandmeid või isikuandmeid, mille suhtes kehtib seadusega ettenähtud muu juurdepääsupiirang ning kohtulahend võimaldab isiku tuvastamist ka vaatamata sellele, et nimed ja muud isikuandmed on asendatud initsiaalide või tähemärgiga, avalikustab kohus omal algatusel või andmesubjekti taotlusel ainult kohtulahendi sissejuhatuse ja resolutiiv- või lõpposa.
[RT I, 13.03.2019, 2- jõust. 15.03.2019]

(4) Kui kohtulahendi põhiosa või põhjendav osa sisaldab teavet, mille suhtes kehtib seadusega ettenähtud muu juurdepääsupiirang, avalikustab kohus omal algatusel või huvitatud isiku taotlusel ainult kohtulahendi sissejuhatuse ja resolutiiv- või lõpposa.
[RT I 2007, 12, 66- jõust. 25.02.2007]

(5) Käesoleva paragrahvi lõigetes 3 ja 4 nimetatud taotlused esitatakse kohtule enne kohtulahendi tegemist. Kohus lahendab taotluse määrusega. Määruse peale, millega keelduti taotluse rahuldamisest, võib taotleja esitada määruskaebuse.
[RT I 2007, 12, 66- jõust. 25.02.2007]

§ 409. Kohtuotsuse ja -määruse kohustuslikkus

Jõustunud kohtuotsust ja -määrust on kohustatud täitma kõik isikud Eesti Vabariigi territooriumil.

§ 410. Kohtuotsuse ja -määruse täitmise lubatus

(1) Kohtuotsus või -määrus pööratakse täitmisele, kui see on jõustunud ja kui seaduses ei ole sätestatud teisiti.

(2) Kui kohtuotsuse peale on esitatud apellatsioon või kassatsioon ainult ühe süüdistatava suhtes, ei pöörata kohtuotsust täitmisele enne kohtuotsuse jõustumist ka teiste süüdistatavate suhtes.

§ 411. Kohtuotsuse ja -määruse täitmisele pööramine

(1) Esimese astme kohtu jõustunud kohtuotsuse ja -määruse pöörab täitmisele kohtulahendi teinud maakohus.

(2) Apellatsiooni- ja kassatsioonikohtu jõustunud kohtuotsuse ja -määruse pöörab täitmisele samas kriminaalasjas esmakordselt kohtulahendi teinud maakohus.

(3) Käesoleva seadustiku §-s 417 sätestatud juhul pöörab kohtulahendi täitmisele valdkonna eest vastutava ministri käskkirjaga määratud asutus.
[RT I, 28.12.2011, 1- jõust. 01.01.2012]

(4) Kohtulahendi täitmisele pööramise korral saadab maakohus või valdkonna eest vastutava ministri käskkirjaga määratud asutus selle ära kirja kohtulahendit täitvale asutusele. Ära kirjale teeb kohus märke kohtuotsuse või -määruse jõustumise kohta.

[RT I, 28.12.2011, 1- jõust. 01.01.2012]

§ 412. Kohtuotsuse ja -määruse täitmisele pööramise tähtaeg

(1) Õigeksmõistev või süüdistatava karistusest vabastav kohtuotsus pööratakse viivitamata täitmisele pärast otsuse resolutiivosa kuulutamist. Kui süüdistatav on vahistatud, vabastab kohus ta vahi alt istungisaalis.

(2) Süüdimõistev kohtuotsus pööratakse täitmisele selle jõustumisest või kriminaalasja apellatsioon- või kassatsioonikohtust tagastamisest alates kolme päeva jooksul.

(3) Käesoleva seadustiku § 417 lõikes 2 sätestatud juhul pööratakse kohtuotsus täitmisele ühe kuu möödumisel kohtuotsuse jõustumisest.

(4) Kohtumäärus pööratakse täitmisele kohe, kui see on jõustunud.

§ 413. Mitme kohtuotsuse täitmisele pööramine

Kui kohtuotsust tehes jäi isikule mõistetud karistusega liitmata või kaetuks lugemata eelmise kohtuotsusega mõistetud ja veel täielikult ära kandmata karistus, teeb viimase kohtuotsuse teinud kohus või selle kohtuotsuse täitmise asukoha järgse kohtu täitmiskohtunik määruse, juhindudes karistusseadustiku §-st 65.

2. jagu Karistuse täitmisele pööramine

§ 414. Vangistuse täitmisele pööramine

(1) Kui süüdimõistetud ei ole võetud kohtumenetluse ajaks vahi alla, saadab kohtulahendit täitmisele pöörav maakohus süüdimõistetule tähtsplaani järgi koostatud teatise selle kohta, mis ajaks ja millisesse vanglasse ta peab karistuse kandmiseks ilmuma. Teatises märgitakse, et määratud ajaks vanglasse ilmumata jäämise korral kohaldatakse isikule sundtoomist vastavalt käesoleva paragrahvi lõikele 3 või isik vahistatakse vangla taotlusel käesoleva seadustiku §-s 429 sätestatud korras.

[RT I, 19.03.2015, 1- jõust. 29.03.2015]

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud juhul loetakse vangistuse kandmise alguseks süüdimõistetud vanglasse saabumise aeg.

(3) Kui süüdimõistetud ei ilmu määratud ajaks vanglasse vangistust kandma, edastab vangla Politsei- ja Piirivalveametile sundtoomise taotluse.

[RT I, 29.12.2011, 1- jõust. 01.01.2012]

(4) Taotluse esitamine vangistuse täitmise edasilükkamiseks ei peata vangistuse täitmisele pööramist.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

§ 415. Vangistuse täitmisele pööramise edasilükkamine

(1) Täitmiskohtunik võib vangistuse täitmisele pööramise lükata oma määrusega edasi:

- 1) kuni kuue kuu võrra, kui süüdimõistetud on raskelt haigestunud ja vanglas ei ole võimalik teda ravida;
- 2) kuni ühe aasta võrra, kui süüdimõistetud on kohtuotsuse täitmise ajal rase.
- 3) [välja jäetud -RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.07.2014]

(2) Kui naissoost süüdimõistetul on väike laps, võib täitmiskohtunik vangistuse täitmisele pööramise lükata oma määrusega edasi kuni lapse kolmeaastaseks saamiseni.

(3) Täitmiskohtunik võib karistuse täitmisele pööramise oma määrusega edasi lükata kuni kahe kuu võrra, kui vangistuse kandmise viivitamatu alustamisega võivad erakordsete asjaolude tõttu kaasneda rasked tagajärjed süüdimõistetule või tema perekonnaliikmetele.

(4) Vangistuse täitmisele pööramise edasilükkamise käesoleva paragrahvi lõike 1 punktis 1 nimetatud alusel otsustab täitmiskohtunik pärast prokuröri ja vangla esindaja arvamuse ära kuulamist.

(5) Vangistuse täitmisele pööramise edasilükkamise määruuses märgitakse ka käesoleva seadustiku § 414 lõikes 1 nimetatud andmed.

[RT I 2008, 19, 132- jõust. 23.05.2008]

(6) Jõustunud määruse koopia edastatakse vanglale.

[RT I 2008, 19, 132- jõust. 23.05.2008]

§ 416. Vangistuse täitmisele pööramisest loobumine

(1) Täitmiskohtunik võib prokuratuuri taotlusel oma määrusega loobuda tähtajalise vangistuse või karistusseadustiku §-de 70 ja 71 kohaselt mõistetud asendusvangistuse täitmisele pööramisest, kui:

- 1) süüdimõistetu antakse välja välisriigile või saadetakse riigist välja;
- 2) välismaalases süüdimõistetu, keda on teise astme kuriteo eest karistatud vangistusega, on endale võtnud kohustuse lahkuda Eesti Vabariigist vastuvõtvasse riiki koos sissesõidukeeluga viieks kuni kümneks aastaks ning tal on Politsei- ja Piirivalveameti hinnangul võimalik vastuvõtvasse riiki tagasi pöörduda.

(2) Vangistuse täitmisele pööramisest loobumisel võetakse arvesse, kas süüdimõistetu on heastanud või asunud heastama kuriteoga tekitatud kahju ja tasunud kriminaalmenetluse kulud või tasunud muud avalik-õiguslikud nõuded.

(3) Prokuratuur taotleb välismaalase vastuvõtvasse riiki tagasipöördumise võimalikkuse kohta hinnangut Politsei- ja Piirivalveametilt, kes edastab selle prokuratuurile 30 päeva jooksul taotluse saamisest arvates.

(4) Vangistuse täitmisele pööramisest loobumisel käesoleva paragrahvi lõike 1 punkti 2 alusel märgitakse kohtumääruses lisaks:

- 1) välismaalasele kohaldatud sissesõidukeelu kehtivusaeg ja kohaldamisala;
- 2) välismaalase kohustus lahkuda Eesti Vabariigist vastuvõtvasse riiki määratud tähtpäevaks;
- 3) andmed lahkumiskohustuse täitmisele pööramise kohta, kui välismaalane viibib Eestis vahistuses või vangistuses või kui tema vabadust on muul seaduslikul alusel piiratud.

(5) Täitmiskohtunik võib prokuratuuri taotlusel pöörata tähtajalise vangistuse või karistusseadustiku §-de 70 ja 71 kohaselt mõistetud asendusvangistuse täitmisele, kui käesoleva paragrahvi lõike 1 punkti 1 alusel väljaantud või väljasaadetud süüdimõistetu pöördub riiki tagasi varem kui kümne aasta möödudes tema väljaandmisest või väljasaatmisest.

(6) Täitmiskohtunik võib prokuratuuri taotlusel välismaalasele mõistetud karistuse selle kandmata jäänud osas pöörata täitmisele, kui süüdimõistetu ei täida käesoleva paragrahvi lõike 1 punkti 2 alusel võetud Eesti Vabariigist vastuvõtvasse riiki lahkumise kohustust, talle on enne lahkumiskohustuse täitmist esitatud kahtlustus uue kuriteo toimepanemises või ta pöördub riiki tagasi enne talle kohaldatud sissesõidukeelu kehtivusaja lõppu. [RT I, 19.03.2019, 3- jõust. 01.07.2019]

§ 417. Rahalise karistuse täitmisele pööramine ja täitmine

(1) Jõustunud kohtuotsus rahalise karistuse mõistmise kohta saadetakse valdkonna eest vastutava ministri käskkirjaga määratud asutusele. [RT I, 28.12.2011, 1- jõust. 01.01.2012]

(2) Kui süüdimõistetu ei ole rahalise või varalise karistusena mõistetud rahasummat täies ulatuses tasunud kohtuotsuse jõustumisest alates ühe kuu jooksul või määratud tähtpäevaks selleks ettenähtud kontole või kui osastatud rahalise karistuse tähtaegu ei ole järgitud ning rahalise või varalise karistuse tasumise tähtaegu ei ole käesolevas seadustikus sätestatud korras pikendatud ega ajatatud, saadetakse kohtuotsuse ärakiri kümne päeva jooksul selle saamisest arvates kohtutäiturile. [RT I, 06.01.2016, 5- jõust. 16.01.2016]

(3) Kui süüdimõistetu ei ole tasunud rahalist või varalist karistust määratud tähtpäevaks või osastatud rahalise karistuse tähtaegu ei ole järgitud ja rahalise või varalise karistuse tasumise tähtaegu ei ole käesoleva seadustiku §-s 424 sätestatud korras pikendatud ega ajatatud ning süüdimõistetul ei ole vara, millele sissenõuet pöörata, teatab kohtutäitur hiljemalt kolme aasta möödumisel rahalise või varalise karistuse kohtutäituri menetluse võtmisest, kuid hiljemalt seitsme aasta möödumisel kohtuotsuse jõustumisest maakohtule täitmise võimatusest. Kui puuduvad karistuse asendamist välistavad asjaolud, otsustab täitmiskohtunik rahalise või varalise karistuse asendamise karistusseadustiku §-des 70 ja 71 sätestatud korras. Rahalise või varalise karistuse asendamist teavitab kohus süüdimõistetu ja kohtutäiturit. [RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.07.2014]

(4) Rahalise karistuse osalise tasumise korral arvestatakse tasutud osa asenduskaristuse pikkuse määramisel võrdeliselt tasutud summa suurusega. Asenduskaristuse mõistmise lahendab täitmiskohtunik käesoleva seadustiku § 432 lõigetes 1 ja 3 sätestatud korras. Määruse koopia saadetakse menetlusosalistele, keda see puudutab, ja kohtutäiturile. [RT I 2005, 39, 308- jõust. 01.01.2006]

§ 418. Rahalise karistuse täitmisele pööramisest loobumine

(1) Süüdimõistetu elukoha järgse maakohtu täitmiskohtunik võib määrusega loobuda rahalise karistuse täitmisele pööramisest, kui:

- 1) süüdimõistetu on karistatud vangistusega teises kriminaalasjas ja vangistus on pööratud täitmisele;

- 2) rahalise karistuse täideviimine võib ohustada süüdimõistetu resotsialiseerumist;
- 3) esinevad käesoleva seadustiku §-s 416 sätestatud asjaolud.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud alustel võib täitmiskohtunik loobuda ka süüdimõistetult menetluskulude sissenõudmisest.

[RT I 2005, 39, 308- jõust. 01.01.2006]

§ 419. Üldkasuliku töö täitmisele pööramine ja täitmine

(1) Üldkasuliku töö täitmisele pööramiseks saadetakse kohtuotsus või -määrus süüdimõistetu elukoha järgsele kriminaalhooldusosakonnale.

(2) Kohtuotsuse või -määruse saanud kriminaalhooldusosakonna juhataja määrab süüdimõistetule kriminaalhooldaja, kelle ülesanne on kontrollida üldkasuliku töö tegemist ning valvata kohtulahendis märgitud kontrollnõuete ja kohustuste täitmise järele.

(3) Võimaluse korral määrab kriminaalhooldusosakonna juhataja süüdimõistetule kriminaalhooldusametniku, kes on koostanud kohtueelse ettekande.

(4) Käesoleva seadustiku § 201 lõike 2 punktis 1 või § 202 lõike 2 punktis 3 nimetatud üldkasuliku töö rakendamisel järgitakse käesolevas paragrahvis sätestatud. Kui isik hoidub kõrvale üldkasulikust tööst, esitab kriminaalhooldaja prokuratuurile viivitamatult ettekande kohustuste täitmata jätmise kohta.

[RT I, 05.12.2017, 1- jõust. 01.01.2018]

(5) Üldkasuliku töö ettevalmistamise, täitmise ja järelevalve korra kehtestab [valdkonna eest vastutav minister](#)määrusega.

[RT I 2004, 46, 329- jõust. 01.07.2004]

§ 419¹. Elektroonilise valve täitmisele pööramine ja täitmine

(1) Elektroonilise valve täitmisele pööramiseks saadetakse kohtulahend süüdimõistetu elukoha järgsele kriminaalhooldusosakonnale.

[RT I 2010, 44, 258- jõust. 01.01.2011]

(2) Kohtulahendi saanud kriminaalhooldusosakonna juhataja määrab süüdimõistetule kriminaalhooldaja, kelle ülesanne on valvata kohtulahendis märgitud kohustuste täitmise järele.

[RT I 2010, 44, 258- jõust. 01.01.2011]

(3) Võimaluse korral määrab kriminaalhooldusosakonna juhataja süüdimõistetule kriminaalhooldusametniku, kes on koostanud arvamuse ennetähtaegse vabastamise kohta.

(4) Kui isik rikub elektroonilise valve tingimusi, esitab kriminaalhooldaja kohtule viivitamata ettekande kohustuste täitmata jätmise kohta.

(5) Elektroonilise valve täitmise ja järelevalve korra kehtestab [valdkonna eest vastutav minister](#)määrusega.

[RT I 2006, 46, 333- jõust. 01.01.2007]

§ 419². Ravi täitmisele pööramine

(1) Narkomaanide sõltuvusravi ja seksuaalkurjategijate kompleksravi täitmisele pööramiseks saadetakse kohtuotsus või -määrus süüdimõistetu elukoha järgsele kriminaalhooldusosakonnale, kes valmistab ette ravi kohaldamise ja suunab süüdimõistetu vastava tervishoiuteenuse osutaja juurde.

(2) Kui süüdimõistetu nõustub karistusseadustiku „§ 74, 76 või 76¹ kohaselt karistusest tingimisi vabastamisel või vangistusest tingimisi ennetähtaegsel vabastamisel võtma endale kohustuse alluda katseajal karistusseadustiku § 75 lõike 2 punkti 5 kohaselt narkomaanide sõltuvusravile või seksuaalkurjategijate kompleksravile, kohaldatakse käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud korda.

[RT I, 12.07.2014, 1- jõust. 01.01.2015]

(3) Narkomaanide sõltuvusravi ning seksuaalkurjategijate kompleksravi ettevalmistamise, täitmise ja järelevalve korra kehtestab [valdkonna eest vastutav minister](#)määrusega.

[RT I, 19.03.2015, 1- jõust. 29.03.2015]

(4) Narkomaanide sõltuvusravi ja seksuaalkurjategijate kompleksravi osutab psühhiaatrilise abi seaduse § 6 lõikes 2 nimetatud tervishoiuteenuse osutaja.

[RT I, 15.06.2012, 2- jõust. 01.06.2013]

§ 420. Tegutsemiskeelu ja ettevõtluskeelu täitmisele pööramine, täitmisele pööramise edasilükkamine ja täitmisele pööramisest loobumine

(1) Tegutsemiskeeld ja ettevõtluskeeld on täitmisele pööratud, kui kohtuotsus on jõustunud ja süüdimõistetule teatavaks tehtud ning kui tegutsemiskeelu või ettevõtluskeelu täitmisele pööramist ei ole käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud alusel edasi lükatud või täitmisele pööramisest loobutud.

(2) Süüdimõistetud elukoha järgse maakohtu täitmiskohtunik võib süüdimõistetud taotlusel lükata oma määrusega edasi lisakaristusena mõistetud tegutsemiskeelu või ettevõtluskeelu täitmisele pööramise kuni kuue kuu võrra või ta võib selle täitmisele pööramisest loobuda, kui täimisega võivad kaasnededa rasked tagajärjed süüdimõistetule või tema perekonnaliikmetele.

(3) Ettevõtluskeelu kohaldamisel edastab kohus jõustunud kohtuotsuse koopia registripidajale ettevõtluskeelu andmete sisestamiseks asjakohasesse andmebaasi. Kui lisakaristusena mõistetud ettevõtluskeelu täitmisele pööramine lükatakse edasi või täitmisele pööramisest loobutakse, edastab kohus registripidajale andmebaasis sellekohase märke tegemiseks ka vastava määruse koopia.

[RT I 2008, 52, 288- jõust. 22.12.2008]

§ 421. Muu lisakaristuse täitmisele pööramine

[RT I 2007, 23, 119- jõust. 02.01.2008]

(1) Käesoleva seadustiku §-s 420 nimetatud lisakaristuse täitmisele pööramiseks saadetakse kohtuotsus või -määrus asjaomasele asutusele süüdimõistetult kohtulahendis märgitud õiguste äravõtmiseks või nende piiramiseks ning temalt vastavate õiguste teostamiseks väljastatud dokumentide kehtetuks tunnistamiseks või hoiulevõtmiseks või süüdimõistetule kohtulahendis märgitud keelu kohaldamiseks.

[RT I, 12.07.2014, 1- jõust. 01.01.2015]

(2) Varalist karistust täitmisele pöörates järgitakse käesoleva seadustiku sätteid rahalise karistuse täitmisele pööramise kohta.

(3) Väljasaatmine pööratakse täitmisele väljasõidukohustuse ja sissesõidukeelu seaduses sätestatud korras.

§ 421¹. Konfiskeeritud vara üleandmise kord

[RT I, 31.12.2016, 2- jõust. 01.02.2017]

(1) Konfiskeeritud vara käsitleva kohtuotsuse või määruse ja menetlusdokumendi koopia saadetakse konfiskeeritud vara valitsema volitatud asutusele, kui seaduses ei ole sätestatud teisiti.

(2) Konfiskeeritud vara võõrandamise ja hävitamise kulud tasub süüdimõistetud või kolmas isik.

(3) Konfiskeeritud vara üleandmise korra kehtestab [Vabariigi Valitsus](#)määrusega.

[RT I, 31.12.2016, 2- jõust. 01.02.2017]

3. jagu

Asjade tagastamine ja kriminaalmenetluse kulude sissenõudmine

§ 422. Asjade tagastamine ja vara aresti alt vabastamine

(1) Kui õigeksmõistetult või isikult, kelle suhtes on kriminaalmenetlus lõpetatud, on ära võetud dokumente või asju või kui on arestitud tema vara, saadab kohtuotsust täitmisele pöörava maakohtu täitmiskohtunik jõustunud kohtuotsuse või -määruse asjaomasele asutusele nende dokumentide või asjade tagastamiseks või vara aresti alt vabastamiseks.

(2) Kohtuotsust või -määrust täitev asutus teeb kohtulahendi täitmise kohtule viivitamata teatavaks.

[RT I 2005, 39, 308- jõust. 01.01.2006]

§ 423. Kriminaalmenetluse kulude sissenõudmine

Kriminaalmenetluse kulude ja muude rahaliste sissenõuete sissenõudmisel järgitakse käesoleva seadustiku sätteid rahalise karistuse täitmisele pööramise kohta.

[RT I 2005, 39, 308- jõust. 01.01.2006]

4. jagu

Kohtulahendi täitmisel tekkivate küsimuste lahendamine

§ 424. Rahalise karistuse tasumise pikendamine ja ajatamine

Mõjuvate põhjuste olemasolu korral võib süüdimõistetu elukoha järgse maakohtu täitmiskohtunik süüdimõistetu taotlusel oma määrusega pikendada või ajatada kuni ühe aasta võrra rahalise karistuse tervikuna või ositi tasumise tähtaega või määrata selle tasumise kindlaksmääratud tähtaegadel osade kaupa.
[RT I 2005, 39, 308- jõust. 01.01.2006]

§ 424¹. Vangistuse täitmisel tekkivate küsimuste lahendamine

(1) Karistuse kandmise asukoha järgse maakohtu täitmiskohtunik võib vangla taotlusel käesoleva seadustiku § 416 lõike 1 punktides 1 ja 2 sätestatud alustel ning § 416 lõikes 2 sätestatud arvesse võttes oma määrusega vabastada süüdimõistetu edasisest karistuse kandmisest.

(2) Süüdimõistetu edasisest karistuse kandmisest vabastamisel käesoleva seadustiku § 416 lõike 1 punktis 2 sätestatud alusel märgitakse kohtumääruses lisaks § 416 lõikes 4 loetletud andmed.

(3) Täitmiskohtunik võib prokuratuuri taotlusel pöörata vangistuse kandmata jäänud osas täitmisele, kui käesoleva seadustiku § 416 lõike 1 punkti 1 alusel väljaantud või väljasaadetud süüdimõistetu pöördub riiki tagasi varem kui kümne aasta möödudes tema väljaandmisest või väljasaatmisest.

(4) Täitmiskohtunik võib prokuratuuri taotlusel mõistetud karistuse selle kandmata jäänud osas pöörata täitmisele, kui süüdimõistetu ei täida käesoleva seadustiku § 416 lõike 1 punkti 2 alusel võetud Eesti Vabariigist vastuvõtvasse riiki lahkumise kohustust, talle on enne lahkumiskohustuse täitmist esitatud kahtlustus uue kuriteo toimepanemises või ta pöördub riiki tagasi enne talle kohaldatud sissesõidukeelu kehtivusaja lõppu.
[RT I, 19.03.2019, 3- jõust. 01.07.2019]

§ 425. Süüdimõistetu ennetähtaegne karistuse kandmisest vabastamine tema haiguse tõttu

(1) Kui süüdimõistetu on karistuse kandmise ajal parandamatult raskesti haigestunud, teeb karistuse täitmise asukoha järgse maakohtu täitmiskohtunik karistust täitva asutuse juhi esildise ja arstliku komisjoni otsuse alusel karistusseadustiku § 79 kohaselt määruse süüdimõistetu edasisest karistuse kandmisest vabastamise kohta.

(2) Kui süüdimõistetu on jäänud pärast kohtuotsuse tegemist, kuid enne karistuse täielikku ärakandmist vaimuhaigeks või nõdrameelseks või kui tal on tekkinud muu raske psüühikahäire, teeb karistuse täitmise asukoha järgse maakohtu täitmiskohtunik karistuse täitmisele pööramata jätmise või karistuse kandmisest vabastamise määruse. Sellisel juhul kohaldab täitmiskohtunik süüdimõistetule karistusseadustiku §-s 86 sätestatud psühhiaatrilist sundravi.
[RT I 2005, 39, 308- jõust. 01.01.2006]

§ 426. Tingimisi enne tähtaega vangistusest vabastamine

(1) Karistuse täitmise asukoha järgse maakohtu täitmiskohtunik võib pärast süüdimõistetu poolt karistusseadustiku §-s 76, § 76¹ lõikes 1 või §-s 77 sätestatud karistusaja ärakandmist vabastada süüdimõistetu vangistusest tingimisi enne tähtaja lõppemist. Täitmiskohtunik vabastab katseajaga tingimisi enne tähtaega vangistusest süüdimõistetu, kes oli kuriteo toimepanemise ajal noorem kui kaheksateistaastane, karistusseadustiku § 76¹ lõikes 2 sätestatud karistusaja ärakandmisel.
[RT I, 12.07.2014, 1- jõust. 01.01.2015]

(2) Kui täitmiskohtunik keeldub süüdimõistetu tingimisi enne tähtaja lõppemist vangistusest vabastamisest, võib ta karistusseadustiku § 76 lõikes 3 sätestatud nõudeid arvestades määrata vabastamise küsimuse uuesti arutamiseks tähtaja, mis on:

- 1) vangistusseaduse § 76 lõikes 3 sätestatud kuuekuulisest tähtajast pikem või lühem;
 - 2) vangistusseaduse § 76 lõikes 4 sätestatud ühe aasta pikkusest tähtajast pikem või lühem või
 - 3) vangistusseaduse § 76 lõikes 4¹ sätestatud kahe aasta pikkusest tähtajast lühem.
- [RT I, 19.03.2019, 3- jõust. 01.07.2019]

(3) Täitmiskohtunik võib määruses loobuda karistusseadustiku § 76, 76¹ või 77 alusel vabastatud süüdimõistetu suhtes käitumiskontrolli kohaldamisest, kui süüdimõistetu antakse välja välisriigile või saadetakse riigist välja.
[RT I, 12.07.2014, 1- jõust. 01.01.2015]

(4) Täitmiskohtunik võib pöörata kandmata jäänud karistuse osa täitmisele, kui väljaantud või väljasaadetud süüdimõistetu pöördub riiki tagasi tema väljaandmisest või väljasaatmisest alates varem kui kümne aasta möödudes.
[RT I 2006, 46, 333- jõust. 01.01.2007]

§ 426¹. Karistusjärgse käitumiskontrolli kohaldamine

Karistusjärgse käitumiskontrolli kohaldamise otsustab karistuse täitmise asukohta järgse maakohtu täitmiskohtunik toimiku kohtusse saabumisest alates ühe kuu jooksul. Karistusjärgse käitumiskontrolli kohaldamiseks arvestab kohus karistusseadustiku §-s 87¹ sätestatud karistusjärgse käitumiskontrolli kohaldamise aluseid ning isiku käitumist karistuse kandmise ajal.
[RT I 2009, 39, 261- jõust. 24.07.2009]

§ 426². Karistusjärgse kinnipidamise põhjendatuse kontroll ja kohaldamise lõpetamine

[Kehtetu -RT I, 05.07.2013, 2- jõust. 15.07.2013]

§ 427. Kriminaalhoolduse täitmisel tekkivate küsimuste lahendamine

(1) Karistusseadustiku § 74 lõike 4, § 75 lõike 3, § 76 lõike 7, § 77 lõike 3¹ või § 87¹ lõike 4 või 5 kohaselt süüdimõistetule täiendavate kohustuste määramise või kohustuste kergendamise või tühistamise või katseaja pikendamise või karistuse täitmisele pööramise otsustab süüdimõistetu elukohta järgse maakohtu täitmiskohtunik oma määrusega.

[RT I, 19.03.2019, 3- jõust. 01.07.2019]

(2) Vangistuse tingimisi kohaldamata jätmise tühistamise ja süüdimõistetu saatmise karistusseadustiku § 74 lõike 4, 5 või 6, § 76 lõike 7 või 8 või § 77 lõike 3¹ või 4 kohaselt kohtuotsusega mõistetud karistust kandma otsustab süüdimõistetu elukohta järgse maakohtu täitmiskohtunik oma määrusega.

[RT I, 19.03.2019, 3- jõust. 01.07.2019]

(3) Kriminaalhooldusametniku esitatud erakorralise ettekande vaatab täitmiskohtunik läbi selle kohtusse saabumisest alates kümne päeva jooksul.

(4) [Kehtetu -RT I 2007, 11, 51- jõust. 18.02.2007]

(5) Täitmiskohtunik võib oma määrusega loobuda karistusseadustiku § 74 kohaselt mõistetud käitumiskontrolli täitmisele pööramisest või täitmisest, kui süüdimõistetu antakse välja välisriigile või saadetakse riigist välja.

(6) Täitmiskohtunik võib pöörata karistusseadustiku § 74 kohaselt kohaldamata jäänud vangistuse täitmisele, kui väljaantud või väljasaadetud süüdimõistetu pöördub riiki tagasi tema väljaandmisest või väljasaatmisest alates varem kui kümne aasta möödudes.

[RT I 2006, 46, 333- jõust. 01.01.2007]

§ 427¹. Kohustuste täitmisel tekkivate küsimuste lahendamine

Kui pärast kriminaalmenetluse lõpetamist ning isikule käesoleva seadustiku § 201 lõikes 2, § 202 lõikes 2 või § 203¹ lõikes 3 sätestatud alustel kohustuse panemist ilmnevad asjaolud, mis oluliselt raskendavad kohustuse täitmist, võib prokuratuur või kohus isikule määratud kohustust tema nõusolekul määrusega muuta või ta kohustusest vabastada. Käesoleva seadustiku § 203¹ lõikes 3 sätestatud alustel pandud kohustuse muutmise või kohustusest vabastamise, välja arvatud menetluskulude tasumise kohustus, puhul on vajalik ka kannatanu nõusolek.

[RT I, 05.12.2017, 1- jõust. 01.01.2018]

§ 427². Eesti Vabariigist lahkumise kohustuse täitmine

(1) Kohus teavitab kolme päeva jooksul alates kohtumääruse või -otsuse tegemisest Politsei- ja Piirivalveametit kohtulahendist, millega välismaalasest süüdimõistetu on võtnud endale kohustuse lahkuda Eesti Vabariigist vastuvõtvasse riiki koos sissesõidukeeluga viieks kuni kümneks aastaks, ning lahkumiskohustuse sundtäitmisele pööramise vajadusest.

(2) Lahkumiskohustus pööratakse sundtäitmisele väljasõidukohustuse ja sissesõidukeelu seaduse §-s 20² sätestatud korras, kui välismaalasest süüdimõistetu viibib Eestis vahistuses või vangistuses või kui tema vabadust on muul seaduslikul alusel piiratud.

[RT I, 19.03.2019, 3- jõust. 01.07.2019]

§ 428. Üldkasuliku töö täitmisel tekkivate küsimuste lahendamine

(1) Kui süüdimõistetu hoidub kõrvale üldkasulikust tööst, ei järgi kontrollnõudeid või ei täida talle pandud kohustusi, teeb kriminaalhooldusametnik kohtule erakorralise ettekande süüdimõistetule täiendavate kohustuste määramiseks vastavalt karistusseadustiku § 75 lõikele 2 või töö tegemise tähtsaja pikendamiseks või süüdimõistetule mõistetud vangistuse täitmisele pööramiseks.

[RT I, 12.07.2014, 1- jõust. 01.01.2015]

(2) Üldkasuliku töö kohaldamise tühistamise ja süüdimõistetule kohtuotsusega mõistetud vangistuse täitmisele pööramise karistusseadustiku § 69 lõike 6 või 7 järgi otsustab süüdimõistetu elukoha järgse maakohtu täitmiskohtunik oma määrusega kriminaalhooldusametniku ettekande kohtusse saabumisest alates kümne päeva jooksul.

[RT I 2005, 39, 308- jõust. 01.01.2006]

§ 428¹. Ravi kohaldamisel tekkivate küsimuste lahendamine

(1) Kui süüdimõistetu hoiab kõrvale või loobub talle määratud või mõistetud narkomaanide sõltuvusravist või seksuaalkurjategijate kompleksravist, esitab ravi kohaldaja viivitamata kriminaalhooldajale esildise, milles teavitab kriminaalhooldajat süüdimõistetu ravile allumatusest.

(2) Kriminaalhooldajal on õigus ravi ja diagnoosi puudutava teabega tutvuda.

(3) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud rikkumise tuvastanud kriminaalhooldaja teeb kohtule erakorralise ettekande, mis sisaldab andmeid rikkumise asjaolude kohta, saadud ravi kestust, kokkuvõtet süüdimõistetu seletusest ning ettepanekut täiendavate kohustuste määramise või ravi katkestamise ja karistuse täitmisele pööramise kohta. Erakorraline ettekanne esitatakse ka juhul, kui süüdimõistetu ei järgi kontrollnõudeid või ei täida talle pandud kohustusi.

[RT I, 12.07.2014, 1- jõust. 01.01.2015]

(4) Kui süüdimõistetu ei saa talle mõistetud või määratud narkomaanide sõltuvusravile alluda haiguse või perekondliku olukorra tõttu, esitab kriminaalhooldaja kohtule taotluse narkomaanide sõltuvusravi tähtaja kulgemise peatamiseks. Taotlus peab sisaldama andmeid peatamise aluste kohta ning ettepanekut peatamise aja kohta. Tähtaja kulgemise peatamisel ja uue tähtaja määramisel tuleb kohtul arvestada vastava süüteo eest määratud narkomaanide sõltuvusravi tähtaja üldist piirangut.

[RT I, 15.06.2012, 2- jõust. 01.06.2013]

§ 428². Välismaalase sissesõidukeelu põhjendatuse kontrollimine

Kohus, kes on välisriigi kodaniku suhtes kehtestanud sissesõidukeelu, võib oma määrusega välisriigi kodaniku taotlusel tunnistada sissesõidukeelu kehtetuks, sissesõidukeelu kehtivusaega lühendada või sissesõidukeelu peatada, kui välisriigi kodaniku Eestis viibimine on isiku põhiõiguste kaitse tagamiseks põhjendatud ja sellega ei ohustata avalikku korda või riigi julgeolekut.

[RT I, 17.12.2015, 3- jõust. 27.12.2015]

§ 429. Süüdimõistetu vahistamise alused ja vahistamise kord

(1) Täitmiskohtunik võib vangla, kriminaalhooldusametniku või kohtutäituri taotlusel või rahvusvaheliseks kriminaalmenetlusalaseks koostööks pädevalt õigusasutuselt isiku välisriigis viibimise kohta teabe saamisel vahistada süüdimõistetu, kui see hoidub või võib hoiduda kõrvale süüdimõistva kohtuotsuse täitmisest ning kohtul on piisav alus eeldada, et:

- 1) tingimisi mõistetud vangistus pööratakse täitmisele;
- 2) tingimisi enne tähtaega vangistusest vabastamisel kandmata jäänud karistuse osa pööratakse täitmisele;
- 3) üldkasuliku tööga asendatud vangistus pööratakse täitmisele;
- 4) rahaline karistus asendatakse aresti, vangistuse või üldkasuliku tööga;
- 5) varaline karistus asendatakse vangistusega või
- 6) vangistusega karistatud süüdimõistetu asub väljaspool Eesti Vabariigi territooriumi.

[RT I, 19.03.2015, 1- jõust. 29.03.2015]

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud juhtudel võib süüdimõistetu vahi all pidada kuni karistuse täitmisele pööramise või karistuse asendamise määruse jõustumiseni.

(3) Süüdimõistetu vahistamisel järgitakse käesoleva seadustiku §-de 131–136 sätteid.

§ 430. Alaealise mõjutusvahendi liigi, tingimuste või tähtaja muutmine

[RT I, 05.12.2017, 1- jõust. 01.01.2018]

Karistusseadustiku § 87 lõike 8 alusel mõjutusvahendi liigi, tingimuste või tähtaja muutmise või käitumiskontrolli täiendavate kohustuste määramise vastavalt karistusseadustiku § 75 lõikele 2 otsustab süüdimõistetu elukoha järgse maakohtu täitmiskohtunik määrusega, kui kriminaalhooldaja, mõjutusvahendit kohaldava asutuse juht või mõjutusvahendi aluseks olnud süütegu menetlenud asutus on täitmiskohtunikule esitanud teatise mõjutusvahendina määratud kohustuse täitmata jätmise kohta.

[RT I, 05.12.2017, 1- jõust. 01.01.2018]

§ 431. Kohtulahendi täitmisel tekkivate küsimuste lahendamine

(1) Käesoleva seadustiku §-des 424–428¹ ja 430 reguleerimata küsimused ning muud kohtulahendi täitmisel ilmnevad kahtlused ja ebaselgused lahendab lahendi teinud kohus või kohtulahendit täitmisele pöörava maakohu täitmiskohtunik määrusega.

[RT I, 23.02.2011, 2- jõust. 05.04.2011]

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud kohaldatakse ka karistusseadustiku § 5 lõikes 2 sätestatud tulenevalt.

[RT I, 12.07.2014, 1- jõust. 01.01.2015]

(3) Vangla, milles kannab karistust karistusseadustiku § 5 lõikes 2 nimetatud isik, teavitab teda seaduse tagasiulatavast mõjust 15 päeva jooksul kergendava seaduse jõustumisest arvates ning esitab täitmiskohtunikule andmed isiku vabastamise otsustamiseks.

[RT I, 12.07.2014, 1- jõust. 01.01.2015]

(4) Karistusseadustiku § 5 lõikes 2 nimetatud isikul puudub õigus esitada nõuet hüvitisele kantud karistuse eest ja tagasitäitmisenõuet.

[RT I, 12.07.2014, 1- jõust. 01.01.2015]

§ 432. Kohtulahendi täitmisel tekkinud küsimuste läbivaatamise kord

(1) Kohtulahendi täitmisega seonduvad küsimused lahendab täitmiskohtunik määrusega kirjalikus menetluses kohtumenetluse pooli kohtusse kutsumata, kui käesoleva paragrahvi lõikest 3 ei tulene teisiti.

(2) Kui küsimus puudutab kohtuotsuse täitmist tsiviilhagi või avalik-õigusliku nõudeavalduse osas, teatab täitmiskohtunik sellest eelnevalt kannatanule ja tsiviilkostjale ning neil on õigus esitada oma kirjalikud arvamused kohtu määratud tähtajaks. Käesoleva seadustiku § 203¹ lõikes 3 sätestatud alustel pandud kohustuse muutmise või kohustusest vabastamise taotluse esitamise korral teatab täitmiskohtunik sellest kannatanule, kes peab kohtu määratud tähtajaks esitama kirjalikult oma arvamuse.

[RT I, 06.01.2016, 5- jõust. 01.01.2017]

(3) Käesoleva seadustiku §-des 425–426¹ sätestatud küsimused ja süüdimõistetult vabaduse võtmisega seotud küsimused lahendab täitmiskohtunik süüdimõistetu osavõtul. Täitmiskohtniku juurde kutsutakse prokurör, välja arvatud käesoleva seadustiku § 417 lõikes 3, § 427 lõigetes 1 ja 2 ja §-s 428 sätestatud juhul, ja süüdimõistetu taotlusel kaitsja ning kuulatakse ära nende arvamused. Süüdimõistetu haiguse tõttu enne tähtaega karistusest vabastamise küsimuse lahendamisel on arvamuse andnud tervishoiutöötaja osavõtt kohustuslik. Karistusjärgse käitumiskontrolli kohaldamise küsimust otsustades võib kohus kaasata vajaduse korral muid isikuid või määrata ekspertiisi.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.07.2014]

(3¹) Kui väljaspool Eesti Vabariigi territooriumi viibiv süüdimõistetu on kuulutatud tagaotsitavaks, võib käesoleva seadustiku §-s 427 või 428 sätestatud alustel vangistuse täitmisele pööramise ja käesoleva seadustiku § 131 lõikes 4 sätestatud alustel vahistamise otsustada kirjalikus menetluses kohtumenetluse pooli kohtusse kutsumata. Hiljemalt ülejäämisel päeval pärast isiku Eestisse toimetamist viiakse süüdimõistetu küsitlemiseks täitmiskohtniku juurde.

[RT I 2008, 19, 132- jõust. 23.05.2008]

(3²) Täitmiskohtunik võib korraldada käesoleva paragrahvi lõigetes 2 ja 3 nimetatud isikute osavõtu kohtulahendi täitmisel tekkinud küsimuse läbivaatamisest tehnilise lahenduse abil, mis vastab käesoleva seadustiku § 69 lõike 2 punktis 1 nimetatud nõuetele.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(3³) Käesoleva seadustiku §-des 425 ja 426 nimetatud küsimusi võib täitmiskohtniku juures läbi vaadata prokuröri osavõtuta, kui prokuratuur on edastanud täitmiskohtunikule oma seisukoha kirjalikult või elektrooniliselt ning teatanud, et ei soovi küsimuse läbivaatamisest osa võtta.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(3⁴) Kui peale kohtuotsuse jõustumist, mille täitmisel tekkinud küsimust täitmiskohtunik lahendab, lühendab uus seadus teo eest ettenähtud vangistust, vähendab täitmiskohtunik tulenevalt karistusseadustiku § 5 lõikest 2 vangistust uues seaduses samasuguse teo eest ettenähtud ülemmäärani, või kui tegu ei ole enam kuriteona karistatav või vangistusega karistatav, jätab täitmiskohtunik vangistuse täitmisele pööramata või vabastab isiku vangistusest.

[RT I, 12.07.2014, 1- jõust. 01.01.2015]

(3⁵) Kui isikule on jõustunud kohtuotsusega mõistetud liitkaristus ning uus seadus välistab liitkaristuse mõistmise aluseks olnud kuritegudest ühe või mitme karistatavuse, karistamise vangistusega või lühendab vangistust, mõistab täitmiskohtunik tulenevalt karistusseadustiku § 5 lõikest 2 uue liitkaristuse.
[RT I, 12.07.2014, 1- jõust. 01.01.2015]

(4) Kohus saadab käesoleva paragrahvi lõike 1 kohaselt tehtud määruse koopia menetlusosalistele, keda see puudutab.

19. peatükk

RAHVUSVAHELINE KOOSTÖÖ KRIMINAALMENETLUSES

1. jagu

Üldsätted

§ 433. Üldpõhimõtted

(1) Rahvusvaheline kriminaalmenetlusalane koostöö hõlmab väljaandmist välisriigile, riikide vastastikust abi kriminaalasjades, välisriigi kohtuotsuse täitmist, alustatud kriminaalmenetluse ülevõtmist ja üleandmist, koostööd Rahvusvahelise Kriminaalkohtu ja Eurojustiga ning loovutamist Euroopa Liidu liikmesriigile.
[RT I 2008, 19, 132- jõust. 23.05.2008]

(2) Rahvusvahelises kriminaalmenetlusalases koostöös lähtutakse käesoleva peatüki sätetest, kui Eesti Vabariigi välislepingutes, Euroopa Liidu õigusaktides ja rahvusvahelise õiguse üldtunnustatud põhimõtetes ei ole ette nähtud teisiti.
[RT I 2008, 19, 132- jõust. 23.05.2008]

(3) Rahvusvahelises kriminaalmenetlusalases koostöös lähtutakse käesoleva seadustiku teistes peatükkides sätestatud niivõrd, kui võrd see ei ole vastuolus käesolevas peatükis sätestatuga.

(4) Rahvusvahelise kriminaalmenetlusalase koostöö raames järgitakse konfidentsiaalsusnõuet koostöö osutamiseks vajalikus ulatuses. Kui konfidentsiaalsusnõuet ei nõustuta täitma, tuleb sellest taotlevale riigile viivitamata teatada.
[RT I, 26.06.2017, 70- jõust. 06.07.2017]

(5) Kriminaalmenetlusalase koostöö raames isikuandmete edastamisel kolmandale riigile ja rahvusvahelisele organisatsioonile tuleb järgida isikuandmete kaitse seaduse 4. peatüki 7. jaos sätestatud korda.
[RT I, 13.03.2019, 2- jõust. 15.03.2019]

§ 434. Taotlev riik ja täitev riik

(1) Riik, kes pöördub teise riigi poole rahvusvahelise kriminaalmenetlusalase koostöö taotlusega, on taotlev riik.

(2) Riik, kelle poole on taotlev riik pöördunud rahvusvahelise kriminaalmenetlusalase koostöö taotlusega, on täitev riik.

§ 435. Rahvusvaheliseks kriminaalmenetlusalaseks koostööks pädevad õigusasutused

(1) Rahvusvahelise kriminaalmenetlusalase koostöö keskasutus on Justiits- ja Digiministeerium, kui seaduses või Eesti Vabariigile siduvas rahvusvahelises õigusaktis ei ole sätestatud teisiti.
[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

(2) Seaduses ning Eesti Vabariigile siduvas rahvusvahelises õigusaktis sätestatud ulatuses on rahvusvaheliseks kriminaalmenetlusalaseks koostööks pädevad õigusasutused kohus, prokuratuur, Politsei- ja Piirivalveamet, Kaitsepolitsei, Maksu- ja Tolliamet, Keskkonnaamet, Konkurentsiamet ja Sõjaväepolitsei.
[RT I, 10.07.2020, 2- jõust. 01.01.2021]

(3) Kui Eesti karistusseadustikku kohaldatakse väljaspool Eesti Vabariigi territooriumi toimepandud kuriteo suhtes, tuleb sellest viivitamata teatada Riigiprokuratuurile, kes alustab kriminaalmenetlust või kontrollib kriminaalmenetluse alustamise seaduslikkust ja põhjendatust.
[RT I 2004, 46, 329- jõust. 01.07.2004]

§ 436. Rahvusvahelise kriminaalmenetlusalase koostöö lubamatus

(1) Eesti Vabariik keeldub rahvusvahelisest koostööst, kui:

- 1) see võib ohustada Eesti Vabariigi julgeolekut, avalikku korda või muid olulisi huve;
- 2) see on vastuolus Eesti õiguse üldpõhimõtetega;

3) on alust arvata, et abi taotletakse isiku süüdistamiseks või karistamiseks tema rassi, rahvuse, usuliste või poliitiliste tõekspidamiste pärast või kui isiku seisund võib halveneda mõnel nimetatud põhjusel.

(¹) Eesti Vabariik ei või keelduda rahvusvahelisest koostööst Euroopa Liidu liikmesriigiga põhjusel, et tegu on poliitilise kuriteoga, poliitilise kuriteoga seotud kuriteoga või poliitiliselt motiveeritud kuriteoga, kui seaduses või välislepingus ei ole sätestatud teisiti.
[RT I 2008, 19, 132- jõust. 23.05.2008]

(²) Eesti Vabariik ei või keelduda rahvusvahelisest koostööst põhjusel, et Eestis ei ole kehtestatud sama liiki maksu või lõivu või samasugust maksu-, tolli- või rahavahetuskorraldust kui taotlevas riigis.
[RT I 2008, 19, 132- jõust. 23.05.2008]

(³) Eesti Vabariik ei või keelduda rahvusvahelisest koostööst riiklike majandushuvide, välispoliitiliste huvide või muude kaalutluste alusel, kui see oleks vastuolus Eestile siduva välislepinguga.
[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

(2) Kui taotletakse tunnistaja ja eksperdi kutsumist välisriigi kohtusse, ei või taotlust täita, kui taotlev riik ei taga käesoleva seadustiku §-s 465 sätestatud alustel isiku puutumatusse nõude täitmist.

(3) Eesti Vabariik võib keelduda rahvusvahelisest koostööst, kui on ilmne, et Euroopa Liidu väline riik ei taga piisavat andmekaitse taset. Vastava otsuse teeb Justiits- ja Digiministeerium kooskõlastatult Välisministeeriumi, Andmekaitse Inspektsiooni ja Riigiprokuratuuriga.
[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

§ 436¹. Kuritegude suhtes paralleelsete menetluste lubamatus

(1) Sama isiku suhtes samu kuriteoasjaolusid käsitleva kriminaalmenetluse läbiviimist mitmes Euroopa Liidu liikmesriigis välditakse.

(2) Kui prokuratuur või kohtumenetluses kohus saab teada, et sama isiku suhtes viiakse läbi samu kuriteoasjaolusid käsitlevat kriminaalmenetlust teises riigis, on ta kohustatud võtma ühendust kirjalikku taasesitamist võimaldaval viisil vastava riigi pädeva õigusasutusega eesmärgil koondada kriminaalmenetluse läbiviimine ühte riiki.
[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

§ 436². Ühenduse võtmise kohustus

(1) Kui paralleelsete kriminaalmenetluste läbiviimise korral on ühendust võtvaks riigiks Eesti, esitab prokuratuur või kohtumenetluses kohus kirjalikult esmasel ühenduse võtmisel järgmised andmed:

- 1) pädeva õigusasutuse nimetus ja kontaktandmed;
- 2) kriminaalmenetluse esemeks olevate tegude asjaolude kirjeldus;
- 3) kahtlustatava või süüdistatava ning vajaduse korral kannatanu nimi, elu- või asukoht ja aadress, sünniaeg, kodakondsus, isikut tõendava dokumendi nimetus ja number ning emakeel;
- 4) andmed kahtlustatava või süüdistatava kinnipidamise või vahistamise kohta;
- 5) kriminaalmenetluse menetlusstaadium.

(2) Esmasel ühenduse võtmisel tuleb märkida vastamise tähtaeg. Kui kahtlustatav või süüdistatav viibib vahi all, tuleb taotleda kiireloomulist vastust.

(3) Kui Eestile ei ole teada paralleelset kriminaalmenetlust läbiviiva riigi pädev õigusasutus, asub prokuratuur või kohtumenetluses kohus pädeva õigusasutuse väljaselgitamiseks ühendusse Eurojusti Eesti liikmega või Euroopa õigusalase koostöö võrgustiku kontaktisikutega.

(4) Paralleelsete kriminaalmenetluste läbiviimise korral võtab Eesti ühendust ja esitab käesoleva paragrahvi lõigetes 1 ja 2 märgitud andmed liikmesriigi poolt aktsepteeritavas keeles.
[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

§ 436³. Teabepäringule vastamise kohustus

(1) Eestile saabunud teabepäringule on prokuratuur või kohtumenetluses kohus kohustatud kirjalikult vastama, et kinnitada teabepäringu objektiks oleva kriminaalmenetluse läbiviimist või teatada kriminaalmenetluse puudumisest.

(2) Kui Eestis viiakse läbi teabepäringu objektiks olevat kriminaalmenetlust, esitatakse vastuses kriminaalmenetluse kohta järgmine teave:

- 1) pädeva õigusasutuse nimetus ja kontaktandmed;

- 2) kas kriminaalmenetlust viiakse läbi osa või kõikide tegude suhtes, mille kohta on teabepäring esitatud, või kas kriminaalmenetlust on läbi viidud;
- 3) selle isiku nimi, sünniaeg, elu- või asukoht ja aadress, kodakondsus, isikut tõendava dokumendi nimetus ja number ning emakeel, kelle suhtes viiakse läbi või on läbi viidud kriminaalmenetlus;
- 4) kriminaalmenetluse staadium ning lõpliku menetlusotsuse korral lõpliku otsuse laad ja tegemise kuupäev;
- 5) muu kriminaalmenetlust puudutav teave, kui selle avaldamine ei kahjusta kriminaalmenetluse edasist läbiviimist.

(3) Kui Eestile saabunud teabepäringus märgitud kriminaalmenetlusega seotud kahtlustatav või süüdistatav viibib vahi all, vastab prokuratuur või kohtumenetluses kohus teabepäringule viivitamata.

(4) Kui teabepäringule ei ole võimalik viivitamata või kehtestatud tähtaja jooksul vastata vajalike kriminaalmenetluse asjaolude täpsustamise või isiku identifitseerimisega seonduva tõttu, teatatakse sellest teabepäringu edastanud riigi pädevale õigusasutusele, teatades tähtaja, mille jooksul teave edastatakse.

(5) Eestile saabunud teabepäringule koostatakse käesoleva paragrahvi lõikes 2 märgitud andmeid sisaldav vastus liikmesriigi poolt aktsepteeritavas keeles.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

§ 436⁴. Konsultatsioonid menetluse jätkamise asukohariigi otsustamiseks

(1) Kui teabevahetuse tulemusena on selgunud, et sama isiku suhtes viiakse läbi samu kuriteoasjaolusid käsitlevat kriminaalmenetlust Eestis ja teises Euroopa Liidu liikmesriigis, alustab prokuratuur või kohtumenetluses kohus teise riigi pädeva õigusasutusega konsultatsioone, et otsustada kriminaalmenetluse läbiviimine koondada ühte riiki.

(2) Konsultatsioonide käigus võetakse kriminaalmenetluse läbiviimise asukohariigi otsustamisel arvesse:

- 1) kuriteo või enamuse kuritegude toimepanemise kohta;
- 2) kahju või suurema osa kahju tekkimise kohta;
- 3) vahi all viibiva kahtlustatava või süüdistatava viibimiskohta;
- 4) vajadust kahtlustatava või süüdistatava väljaandmiseks või loovutamiseks muude võimalike kriminaalmenetlustega seonduvalt;
- 5) kahtlustatava või süüdistatava kodakondsust ja elukohta;
- 6) kannatanute või tunnistajate asukohta ja muid olulisi huve;
- 7) tõendite lubatavust ja muid võimalikke viivitusi kriminaalmenetluse jätkamisel.

(3) Kui kriminaalmenetluse jätkamise asukohariiki ei suudeta kokku leppida, pöörduvad konsultatsioone pidavate riikide pädevate õigusasutuste juhid otsuse tegemiseks Eurojusti poole.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

§ 436⁵. Menetlus konsultatsioonide toimumisel

(1) Konsultatsioonide toimumise ajal tuleb jätkata kriminaalmenetluse läbiviimist.

(2) Konsultatsioonide toimumise ajal esitavad konsultatsioonidega seotud riikide pädevad õigusasutused vastastikku kriminaalmenetlustega seotud olulist teavet tehtavate menetlustoimingute kohta, välja arvatud riigisaladuseks olev teave.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

§ 436⁶. Kriminaalmenetluse jätkamine menetluskonflikti lahendamisel

(1) Kui paralleelselt läbiviidud kriminaalmenetluse jätkamine otsustatakse koondada Eestisse, on prokuratuuril õigus taotleda paralleelset menetlust läbiviinud riigi kriminaalmenetlusest tõendeid, mis on vajalikud kriminaalmenetluse jätkamiseks ja lõpuleviimiseks Eestis.

(2) Kui paralleelselt läbiviidud kriminaalmenetluse läbiviimine koondatakse teise riiki, edastab prokuratuur või kohtumenetluses kohus Eesti kriminaalmenetluses kogutud tõendid kriminaalmenetlust jätkava riigi pädevale õigusasutusele selle taotlusel.

(3) Kui Eestis paralleelselt läbiviidud kriminaalmenetlus koondatakse teise riiki, lõpetatakse kriminaalmenetlus Eestis.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

§ 436⁷. Eurojusti pädevus menetluskonflikti lahendamisel

(1) Käesoleva seadustiku §-des 436¹–436⁶ sätestatu ei piira Eurojusti võimalusi osaleda menetluskonflikti lahendamisel.

(2) Käesoleva seadustiku § 436⁴ lõikes 3 sätestatud juhul on Eurojusti otsus kahes või enamis riigis läbiviidava paralleelse kriminaalmenetluse koondamise aluseks ühte kriminaalmenetlust läbiviivasse riiki, võttes arvesse käesoleva seadustiku § 436⁴ lõikes 2 sätestatud.
[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

§ 437. Rahvusvahelise kriminaalmenetlusala koostöö kulude jagunemine

(1) Eesti Vabariik kannab taotleva ja täitva riigina kõik oma territooriumil välislepingust või muust Eesti Vabariigile siduvast õigusaktist tekkinud kulud juhul, kui kokkuleppel välisriigiga ei ole otsustatud teisiti.
[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

(2) Eesti Vabariik nõuab täitva riigina taotlevalt riigilt sisse:

- 1) Eestis ekspertide kaasamisega seonduvad kulud;
- 2) Eestis kaugülekuulamise korraldamisega ning ülekuulatavate ja tõlgi kaasamisega seonduvad kulud, kui taotleva riigiga ei lepita kokku teisiti;
- 3) Eestile tekkinud muud olulised või vältimatud kulud, mille ulatuses on taotleva riigiga kokku lepitud.

(3) Taotleva riigi taotluse alusel võib Eesti riik maksta kriminaalmenetlusala rahvusvahelisele koostööle kaasatud ekspertidele ja tunnistajatele avanssi.

(4) Taotleva riigina kannab Eesti Vabariik täitvas riigis tekkinud kulud, kui need on:

- 1) tekkinud käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud alustel ja korras;
- 2) seotud vahi all viibiva isiku ületoomisega.

[RT I 2004, 54, 387- jõust. 01.07.2004]

2. jagu Väljaandmine

1. jaotis Isiku väljaandmine välisriigile

§ 438. Väljaandmise lubatavus

Eesti on täitva riigina õigustatud isikut välja andma väljaandmistaoitluse alusel, kui isiku suhtes on taotlevas riigis alustatud kriminaalmenetlust ning koostatud vahistamismäärus või kui jõustunud süüdimõistva kohtuotsusega on mõistetud talle karistuseks vangistus.

§ 439. Välisriigile isiku väljaandmise üldtingimused

(1) Isiku väljaandmine tema suhtes välisriigis kriminaalmenetluse jätkamiseks on lubatud, kui seda isikut kahtlustatakse või süüdistatakse kuriteos, mis on nii taotleva riigi karistusseaduse kui ka Eesti karistusseadustiku järgi karistatav vähemalt üheaastase vangistusega.

(2) Isiku väljaandmine tema suhtes tehtud süüdimõistva kohtuotsuse täitmiseks on lubatud käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud tingimusel, kui tal on kandmata vähemalt neli kuud vangistust.

(3) Kui isik, kelle väljaandmist taotletakse, on toime pannud mitu kuritegu ja väljaandmine on lubatav neist mõne eest, on väljaandmine lubatav ka teiste süütegude eest, mis ei vasta käesoleva paragrahvi lõigetes 1 ja 2 kirjeldatud tingimustele.

§ 440. Välisriigile isiku väljaandmist välistavad või piiravad asjaolud

(1) Isiku väljaandmine välisriigile ei ole lisaks käesoleva seadustiku §-s 436 sätestatud lubatud, kui:

1) väljaandmistaoitluse aluseks on poliitiline kuritegu väljaandmise Euroopa konventsiooni lisaprotokollide tähenduses, välja arvatud käesoleva seadustiku § 436 lõikes 1¹ sätestatud juhul;
[RT I 2008, 19, 132- jõust. 23.05.2008]

2) isik on Eestis samas süüdistuses lõplikult süüdi või õigeks mõistetud;

3) taotleva riigi või Eesti seaduste kohaselt on kuriteo aegumistähtaeg möödunud või kui amnestiaakt välistab karistuse kohaldamise.

(2) Eesti kodaniku väljaandmine ei ole lubatud, kui väljaandmistaoitluse aluseks on sõjaväeline kuritegu väljaandmise Euroopa konventsiooni ja selle lisaprotokollides sätestatu mõttes.

(3) Kui taotlevas riigis võib väljaandmistaotluse aluseks oleva kuriteo eest mõista karistuseks surmanuhtluse, võib isiku välja anda üksnes tingimusel, et taotleva riigi pädeva asutuse kinnituse kohaselt ei mõisteta väljaantavale isikule surmanuhtlust või ei viida seda täide, kui surmanuhtlus on mõistetud enne väljaandmistaotluse esitamist.

(4) Välisriigile isiku väljaandmise taotlus võidakse jätta rahuldamata, kui tema suhtes on samas süüdistuses jäetud kriminaalmenetlus alustamata või kui see on lõpetatud.

§ 441. Väljaandmistaotluste paljusus

Kui isiku väljaandmist taotleb mitu riiki, lähtutakse selle riigi kindlaksmääramisel, kellele isik välja antakse, eeskätt isiku toimepandud kuritegude raskusest ja kuritegude toimepanemise kohast, taotluste esitamise järjekorrast, väljanõutava isiku kodakondsusest ja tema edasise, kolmandale riigile väljaandmise võimalikkusest.

§ 442. Nõuded Eesti Vabariigist isiku väljaandmise taotlusele

(1) Väljaandmistaotluse koostab taotleva riigi pädev õigusasutus ja see adresseeritakse Eesti Vabariigi Justiits- ja Digiministeeriumile.

(2) Väljaandmistaotlusele lisatakse:

- 1) andmed väljaandmistaotluse aluseks oleva kuriteo toimepanemise aja ja koha ning muude tehjulude kohta, samuti taotleva riigi karistusseaduse kohane kuriteo kvalifikatsioon;
- 2) väljavõtte taotleva riigi karistusseadusest või muust asjaomasest õigusaktist;
- 3) taotleva riigi menetlusseaduses ettenähtud korras tehtud vahistamismääruse või süüdimõistva kohtuotsuse originaal või tõestatud koopia;
- 4) võimaluse korral väljanõutava isiku kirjeldus koos muude isikusamasust tuvastada võimaldavate andmetega.

2. jaotis

Välisriigile isiku väljaandmise menetlus

§ 443. Välisriigile isiku väljaandmise menetluse staadiumid

Välisriigile isiku väljaandmise menetlus jaguneb eelmenetluseks Justiits- ja Digiministeeriumis ja Riigiprokuratuuris, väljaandmise õigusliku lubatavuse kohtulikuks kontrollimiseks ja täitevvõimu pädevusse kuuluvaks väljaandmise otsustamiseks.

§ 444. Justiits- ja Digiministeeriumi toimingud eelmenetluses

(1) Justiits- ja Digiministeerium kontrollib väljaandmistaotluse nõuetekohasust ja vajalike lisadokumentide olemasolu.

(2) Vajaduse korral võib Justiits- ja Digiministeerium määrata taotlevale riigile tähtaja lisateabe esitamiseks.

(3) Nõuetekohane väljaandmistaotlus ja lisadokumendid saadetakse viivitamata Riigiprokuratuuri.

§ 445. Riigiprokuratuuri toimingud eelmenetluses

(1) Kui väljaandmistaotlus saabub välisriigist otse Riigiprokuratuuri, teavitatakse sellest viivitamata Justiits- ja Digiministeeriumi.

(2) Kui väljaandmistaotlus on saabunud otse Riigiprokuratuuri, võib lisateavet taotleda Justiits- ja Digiministeeriumi vahendusega.

(3) Riigiprokuratuur lisab väljaandmistaotlusele karistusregistri väljavõtte ja muud vajalikud andmed ning selgitab, kas väljaantava isiku suhtes on Eestis alustatud kriminaalmenetlust.

(4) Nõuetekohase väljaandmistaotluse koos käesoleva paragrahvi lõikes 3 nimetatud lisamaterjalidega saadab Riigiprokuratuur viivitamata kohtusse.

§ 446. Väljaandmise õigusliku lubatavuse kontrollimise kohtualluvus

Välisriigile isiku väljaandmise õigusliku lubatavuse kontrollimine allub Harju Maakohtule.
[RT I 2005, 39, 308- jõust. 01.01.2006]

§ 447. Väljaandmisvahistamine

(1) Välisriigile isiku väljaandmise õigusliku lubatavuse tunnistamisel võidakse isikule, kelle väljaandmist taotletakse, kohaldada prokuratuuri taotlusel väljaandmisvahistust.
[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

(2) Edasilükkamatul juhul võib eeluurimiskohtunik prokuratuuri taotlusel kohaldada väljaandmisvahistust enne väljaandmistaotluse saabumist, kui taotlev riik on:

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

- 1) kinnitanud, et isiku suhtes on taotlevas riigis tehtud vahistamismäärus või jõustunud süüdimõistev kohtuotsus;
- 2) kohustunud viivitamata välja saatma väljaandmistaotluse.

(3) Isiku võib Rahvusvahelise Kriminaalpolitsei Organisatsiooni (Interpol) kaudu esitatud vahistamistaotluse või Schengeni infosüsteemis oleva tagaotsimisteate alusel kinni pidada käesoleva seadustiku § 217 lõikes 1 sätestatud korras enne väljaandmistaotluse saabumist.

[RT I 2008, 19, 132- jõust. 23.05.2008]

(4) Isikule ei või kohaldada väljaandmisvahistust, kui on ilmnenu väljaandmise õiguslikud takistused.

(5) Isiku, kellele on kohaldatud väljaandmisvahistust, võib vabastada, kui taotlev riik ei ole temale väljaandmisvahistuse kohaldamisest alates kaheksateistkümne päeva jooksul saatnud väljaandmistaotlust. Isik, kellele on kohaldatud väljaandmisvahistust, vabastatakse, kui väljaandmistaotlus ei ole saabunud temale väljaandmisvahistuse kohaldamisest alates neljakümne päeva jooksul.

(6) Isiku väljaandmisvahistusest vabastamine käesoleva paragrahvi lõikes 5 sätestatud juhtudel ei välista väljaandmistaotluse hilisema saabumise korral temale uuesti väljaandmisvahistuse kohaldamist ega tema väljaandmist.

(7) Isikut ei tohi väljaandmisvahistuses pidada üle ühe aasta. Eeluurimiskohtunik võib riigi peaprokuröri või nõukogu määruse (EL) 2017/1939 alusel menetletavas kriminaalasjas Euroopa prokuröri või Euroopa delegaatprokuröri taotlusel pikendada vahi all pidamise üheaastast tähtaega ainult erandlikel asjaoludel.

[RT I, 29.12.2020, 1- jõust. 08.01.2021]

(8) Väljaandmisvahistuse määruse võib vaidlustada käesoleva seadustiku 15. peatükis sätestatud korras.

§ 448. Kaitsja osavõtt väljaandmismenetlusest

(1) Väljaandmismenetluses on kaitsjaks advokaat.

(2) Kaitsja osavõtt väljaandmismenetlusest on kohustuslik alates isiku kinnipidamisest käesoleva seadustiku § 447 lõike 3 alusel.

§ 449. Lihtsustatud väljaandmismenetlus

(1) Välismaalase võib tema poolt kaitsja juuresolekul antud kirjaliku nõusoleku alusel anda taotlevale riigile välja lihtsustatud korras ilma väljaandmise õiguslikku lubatavust kohtulikult kontrollimata.

(2) Lihtsustatud korras väljaandmisega nõustumise ettepanek tehakse väljaantavale isikule tema kinnipidamisel. Nõusolek saadetakse viivitamata valdkonna eest vastutavale ministrile, kes otsustab isiku väljaandmise käesoleva seadustiku §-s 452 sätestatud korras.

(3) Valdkonna eest vastutava ministri otsus välismaalase lihtsustatud väljaandmiseks edastatakse viivitamata täitmiseks Politsei- ja Piirivalveametile ja teadmiseks Riigiprokuratuurile. Lihtsustatud väljaandmisest keeldumise otsus saadetakse Riigiprokuratuurile, kes otsustab välisriigilt kriminaalmenetluse ülevõtmise taotluse esitamise.

[RT I 2009, 27, 165- jõust. 01.01.2010]

(4) Kui välismaalane esitab kohtus kaitsja juuresolekul kirjaliku avalduse, et ta on nõus enda väljaandmisega ilma väljaandmismenetlusest, siis otsustab tema väljaandmise valdkonna eest vastutav minister taotluse alusel ilma käesoleva seadustiku § 442 lõikes 2 sätestatud dokumentideta.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

§ 450. Väljaandmise õigusliku lubatavuse kohtulik kontrollimine

(1) Väljaandmise õigusliku lubatavuse kohtulikuks kontrollimiseks korraldatakse kohtuistung väljaandmistaotluse kohtusse saabumisest alates kümne päeva jooksul.

(2) Väljaandmise õigusliku lubatavuse kontrollimise menetlust toimetab kohtunik ainuisikuliselt.

(3) Kohtuistungist on kohustatud osa võtma:

- 1) prokurör;

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

2) Eesti kodanik, kelle väljaandmist taotletakse, või välismaalane, kelle väljaandmist taotletakse, kui ta ei ole nõustunud lihtsustatud väljaandmisega või kui talle ei ole kinnipidamisel tehtud lihtsustatud korras väljaandmisega nõustumise ettepanekut;

3) selle isiku kaitsja, kelle väljaandmist taotletakse.

(4) Kohtuistungil kohus:

1) selgitab väljaandmistootlust ning väljaandmismenetluse regulatsiooni, muu hulgas seda, et väljaandmise õiguslikku lubatavust puudutavad asjaolud tuleb esitada Harju Maakohtule või ringkonnakohtule ning nende õigeaegsel esitamata jätmisel jäetakse need väljaandmismenetluses läbi vaatamata;

[RT I, 23.02.2011, 3- jõust. 01.01.2012]

2) kuulab ära isiku, kelle väljaandmist taotletakse, samuti tema kaitsja ning prokuröri arvamuse väljaandmise õigusliku lubatavuse kohta.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

(5) Kohus võib Justiits- ja Digiministeeriumi vahendusel määrata taotlevale riigile tähtaja lisateabe edastamiseks.

§ 451. Kohtulahendid väljaandmise õigusliku lubatavuse kohtulikul kontrollimisel

(1) Välisriigile isiku väljaandmise taotluse lahendamisel teeb kohus ühe järgmistest määrustest:

1) tunnistab väljaandmise õiguslikult lubatavaks;

2) tunnistab väljaandmise õiguslikult lubamatuks.

(2) Määruses märgitakse:

1) väljaandmismenetlusele allutatud isiku nimi ning isikukood või selle puudumisel sünniaeg ja -koht;

2) läbivaadatud taotluse sisu;

3) kohtuistungil osalenud isikute seisukohad;

4) kohtu otsustus ja põhjendused väljaandmise õigusliku lubatavuse kohta;

5) kohtu otsustus ja põhjendused väljaandmisvahistuse kohta.

(3) Määruse koopia edastatakse viivitamata väljaandmismenetlusele allutatud isikule, tema kaitsjale, Riigiprokuratuurile ja Justiits- ja Digiministeeriumile.

(4) Kui kohus tunnistab isiku väljaandmise õiguslikult lubatavaks, saadetakse Justiits- ja Digiministeeriumile lisaks määruse koopia ka väljaandmistootlus koos teiste väljaandmismenetluse materjalidega.

(5) Kui kohus tunnistab isiku väljaandmise õiguslikult lubamatuks, saadetakse määruse koopia koos väljaandmistootluse ja lisamaterjalidega Justiits- ja Digiministeeriumile, kes teavitab sellest taotlevat riiki.

[RT I 2004, 46, 329- jõust. 01.07.2004]

(6) Kui välisriigi pädev õigusasutus lõpetab rahvusvahelise tagaotsimise ja loobub väljaandmise taotlemisest või teatab väljaandmistootluse tühistamisest, lõpetab kohus väljaandmismenetluse määrusega.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

§ 451¹. Väljaandmise õigusliku lubatavuse kontrollimisel tehtud määruse vaidlustamine

(1) Väljaandmise õiguslikult lubatavaks või lubamatuks tunnistamise määruse peale võib esitada määruskaebuse käesoleva seadustiku §-s 386 sätestatud korras kümne päeva jooksul, arvates määruse kättesaamisest.

(2) Määruskaebus esitatakse Harju Maakohtu kaudu Tallinna Ringkonnakohtule.

(3) Määruskaebus vaadatakse ringkonnakohtus kirjalikus menetluses läbi kümne päeva jooksul, arvates asja saabumisest ringkonnakohtusse.

(4) Ringkonnakohtu määrus on lõplik ja seda ei saa edasi kaevata.

[RT I, 23.02.2011, 3- jõust. 01.01.2012]

§ 452. Väljaandmise otsustamine

(1) Eesti kodaniku väljaandmise otsustab Vabariigi Valitsus. Väljaandmisotsuse eelnõu valmistab ette ja esitab Vabariigi Valitsusele Justiits- ja Digiministeerium.

(2) Välismaalase väljaandmise otsustab valdkonna eest vastutav minister.

(3) Väljaandmise või sellest keeldumise põhjendatud otsus tehakse viivitamata.

(4) Otsuse koopia edastatakse kinnipidamisasutusele, kus väljaantavat isikut väljaandmisvahistuses peetakse, ja tehakse talle allkirja vastu teatavaks.

(5) Isiku väljaandmise otsus jõustub, kui seda ei ole edasi kaevatud käesoleva seadustiku § 452¹ kohaselt või kui kohtumenetluse tulemusena on jäetud otsus muutmata ning kohtulahend on jõustunud. Isiku väljaandmisest keeldumise otsus jõustub selle tegemisest.
[RT I, 23.02.2011, 3- jõust. 01.01.2012]

(6) Isiku väljaandmise jõustunud otsus edastatakse viivitamata Politsei- ja Piirivalveametile täitmise korraldamiseks.
[RT I 2009, 27, 165- jõust. 01.01.2010]

(7) Väljaandmisest keeldumise korral vabastatakse isik väljaandmisvahistusest.

(8) Justiits- ja Digiministeerium teeb väljaandmise või sellest keeldumise otsuse taotlevale riigile viivitamata teatavaks.
[RT I 2004, 46, 329- jõust. 01.07.2004]

§ 452¹. Väljaandmisotsuse vaidlustamine

(1) Kaebus isiku välisriigile väljaandmise otsuse peale esitatakse halduskohtule kümne päeva jooksul väljaandmise otsuse teatavakstegemisest arvates.

(2) Kohus vaatab nõuetekohaselt esitatud kaebuse väljaandmise kohta läbi kolmekümne päeva jooksul selle vastuvõtmisest arvates.

(3) Halduskohus jätab kaebuse lahendamisel läbi vaatamata asjaolud, mis puudutavad väljaandmise õiguslikku lubatavust, välja arvatud juhul, kui neid asjaolusid ei olnud võimalik esitada Harju Maakohtule ega ringkonnakohtule.

(4) Apellatsioonkaebus halduskohtu otsuse peale tuleb esitada Harju Maakohtu kaudu Tallinna Ringkonnakohtule kümne päeva jooksul kohtuotsuse avalikult teatavakstegemisest arvates.

(5) Ringkonnakohus vaatab nõuetekohaselt esitatud apellatsioonkaebuse läbi kolmekümne päeva jooksul selle vastuvõtmisest arvates.

(6) Kassatsioonkaebus ringkonnakohtu otsuse peale tuleb esitada Riigikohtule kümne päeva jooksul kohtuotsuse avalikult teatavakstegemisest arvates.

(7) Riigikohus vaatab nõuetekohaselt esitatud kassatsioonkaebuse läbi kolmekümne päeva jooksul selle vastuvõtmisest arvates.
[RT I, 23.02.2011, 3- jõust. 01.01.2012]

§ 453. Väljaandmise edasilükkamine ja ajutine väljaandmine

(1) Justiits- ja Digiministeerium võib Riigiprokuratuuri ettepanekul lükata jõustunud väljaandmisotsuse täitmise edasi, kui seda tingib väljaantava isiku suhtes Eestis toimuv kriminaalmenetlus või tema kohta tehtud kohtuotsuse täitmine.

(2) Kokkuleppel taotleva riigiga võidakse isik, kelle väljaandmine on edasi lükatud, anda taotlevale riigile välja ajutiselt.

§ 454. Väljaantava isiku üleandmine

(1) Jõustunud väljaandmisotsus saadetakse Politsei- ja Piirivalveametile, kes teatab taotlevale riigile väljaantava isiku üleandmise aja ja koha ning korraldab isiku üleandmise.
[RT I 2009, 27, 165- jõust. 01.01.2010]

(2) Väljaantava isiku võib vabastada väljaandmisvahistusest, kui taotlev riik ei ole teda viieteistkümne päeva jooksul pärast üleandmiseks määratud tähtpäeva üle võtnud. Väljaantav isik tuleb vabastada väljaandmisvahistusest, kui taotlev riik ei ole teda kolmekümne päeva jooksul pärast üleandmiseks määratud tähtpäeva üle võtnud.

§ 455. Väljaandmise laiendamine

(1) Kui riik, kellele on isik välja antud, taotleb väljaantud isiku suhtes menetlustoimingute tegemist või kohtuotsuse täitmist tulenevalt süütegudest, millega seoses teda ei ole välja antud, järgitakse taotluse lahendamisel käesoleva seadustiku §-des 438–452 sätestatud.
[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

(2) Väljaandmise laiendamiseks korraldatakse kohtuistung, millest võtavad osa prokurör ja kaitsja.
[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

(3) Käesoleva paragrahvi lõigetes 1 ja 2 sätestatud kohaldatakse ka juhul, kui on esitatud taotlus anda isik välja kolmandale riigile.

§ 456. Väljaantud isiku läbisõiduluba

(1) Loa kolmanda riigi poolt väljaantava isiku sõiduks läbi Eesti Vabariigi territooriumi annab valdkonna eest vastutav minister.

(2) Läbisõidutaotlus peab vastama käesoleva seadustiku § 442 nõuetele.

(3) Läbisõiduluba jäetakse andmata, kui:

- 1) tegu, mille eest isik on välja antud, ei ole Eesti karistusseadustiku järgi karistatav;
- 2) Eesti peab väljaandmise aluseks olevat tegu poliitiliseks või sõjaväeliseks kuriteoks;
- 3) väljaantavale isikule võib taotlevas riigis mõista surmanuhtluse ning see riik ei ole kinnitanud, et surmanuhtlust ei mõisteta ega viida täide.

3. jaotis

Väljaandmise taotlemine välisriigilt

§ 457. Välisriigilt isiku väljaandmise taotlemise menetluse alustamine

(1) Välisriigilt taotletakse isiku väljaandmist, kui see isik kahtlustatava või süüdistatavana viibib välisriigis ja hoidub kriminaalmenetlusest kõrvale ning kriminaalmenetluse edasine jätkamine on oluliselt raskendatud või välistatud ilma kahtlustatava või süüdistatava osavõtuta või kui süüdimõistetud isiku väljaandmist eeldab tema kohta tehtud kohtuotsuse täitmine.

(2) Välisriigilt isiku väljaandmise taotlemisel arvestatakse käesoleva seadustiku §-des 438–442 sätestatud põhimõtteid.

(3) Järgides käesoleva seadustiku § 458 nõudeid, koostab välisriigile esitatava taotluse isik välja anda:

- 1) prokuratuur kohtueelses menetluses;
[RT I 2008, 19, 132- jõust. 23.05.2008]
- 2) kohus kohtumenetluses;
- 3) Riigiprokuratuur kohtuotsuse täitmise staadiumis.

(4) Kohtueelses menetluses võib eeluurimiskohtunik prokuratuuri taotlusel enne väljaandmistaotluse esitamist määrusega kohaldada väljaandmisvahistust.
[RT I 2008, 19, 132- jõust. 23.05.2008]

(5) Kui välisriigilt taotletakse isiku väljaandmist kohtumenetluses, koostab isiku vahistamismääruse kriminaalasja menetlev kohus.

(6) [Kehtetu -RT I 2008, 19, 132- jõust. 23.05.2008]

(7) Väljaandmistaotlus edastatakse Justiits- ja Digiministeeriumile.

§ 458. Nõuded välisriigile esitatavale isiku väljaandmise taotlusele

(1) Välisriigile esitatav isiku väljaandmise taotlus adresseeritakse selle riigi pädevale õigusasutusele.

(2) Taotluses märgitakse:

- 1) väljaantava isiku nimi, isikukood ja kodakondsus;
- 2) selle kuriteo asjaolud ja kvalifikatsioon, milles kahtlustatavana, süüdistatavana või süüdimõistetuna isiku väljaandmist taotletakse;
- 3) isikule tõkendina vahistamise kohaldamise kuupäev;
- 4) isiku välisriigis kinnipidamise kuupäev;
- 5) viide väljaandmise Euroopa konventsioonile või õigusabilepingule.

(3) Välisriigile esitatavale isiku väljaandmise taotlusele lisatakse käesoleva seadustiku § 442 lõikes 2 loetletud dokumendid ning väljaandmistaotluse ja selle lisade tõlge täitva riigi määratud keelde.

§ 459. Väljaandmistaotluse esitamine

(1) Väljaandmistaotluse esitab täitvale riigile valdkonna eest vastutav minister.

(2) Edasilükkamatutel juhtudel võib Riigiprokuratuuri nõusolekul taotleda Rahvusvahelise Kriminaalpolitsei Organisatsiooni (Interpol) või Schengeni infosüsteemi siseriikliku osa eest vastutava keskasutuse kaudu välisriigilt väljanõutava isiku väljaandmisvahistamist enne väljaandmistaotluse esitamist.
[RT I 2008, 19, 132- jõust. 23.05.2008]

3. jagu

Vastastikune abistamine kriminaalasjades

§ 460. Nõuded abistamistaotlusele

- (1) Abistamistaotluses märgitakse:
- 1) taotluse esitanud asutuse nimetus;
 - 2) taotluse sisu;
 - 3) isiku, kelle kohta taotlus esitatakse, nimi ja aadress ning võimaluse korral tema muud kontaktandmed;
 - 4) selle kuriteo asjaolud ja kvalifikatsioon, millega seoses taotlus esitatakse.
- (2) Abistamistaotlusele lisatakse:
- 1) väljavõtte asjakohastest õigusaktidest;
 - 2) taotluse ja lisamaterjalide tõlge täitva riigi määratud keelde.

§ 461. Abistamistaotluse täitmise lubamatus

Abistamistaotluse täitmine ei ole lubatud ja sellest keeldutakse §-s 436 sätestatud alustel.

§ 462. Välisriigilt saabunud abistamistaotluse menetlemine

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

(1) Justiits- ja Digiministeerium kontrollib välisriigist saabunud abistamistaotluse nõuetekohasust. Nõuetekohane abistamistaotlus edastatakse viivitamata Riigiprokuratuurile.

(2) Riigiprokuratuur kontrollib abistamistaotluse täitmise lubatavust ja võimalikkust ning täidab abistamistaotluse või edastab selle täitmiseks pädevale õigusasutusele.

(3) Uurimisasutustele saabunud abistamistaotlused edastatakse Riigiprokuratuurile. Edasilükkamatutel juhtudel võib Riigiprokuratuuri loal alustada Rahvusvahelise Kriminaalpolitsei Organisatsiooni (Interpol) kaudu esitatud abistamistaotluse või Schengeni infosüsteemis oleva teate täitmist enne abistamistaotluse saabumist Justiits- ja Digiministeeriumisse.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

§ 463. Välisriigilt saabunud abistamistaotluse täitmine

(1) Abistamistaotlust täites lähtutakse käesolevast seadustikust. Välisriigi taotlusel võidakse taotluse täitmisel lähtuda menetlusnormidest, mis erinevad käesolevas seadustikus sätestatutest, kui see ei ole vastuolus Eesti õiguse põhimõtetega.

(1¹) Kui abistamistaotluse täitmiseks on vajalik isiku väljakutsumine kohtusse, siis korraldab kutse kättetoimetamise kohus.

[RT I 2008, 32, 198- jõust. 15.07.2008]

(2) Taotluse täitmise tulemusena saadud materjalid edastatakse taotlevale riigile sama kanali kaudu, mida kasutati taotluse saatmiseks, välja arvatud juhul, kui taotlev riik taotleb materjalide saatmist otse taotluse initsiaatorile.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

(2¹) Kui taotluse täitmisel selgub, et otstarbekas on teha lisatoiminguid, mida ei ole taotletud, teavitatakse sellest taotlevat riiki.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

(3) Eurojusti kaudu esitatud välisriigi abistamistaotluse täitmise tulemusena saadud materjalid saadetakse taotlevale riigile Eurojusti kaudu, kui Eurojustiga ei ole kokku lepitud teisiti.

[RT I 2008, 19, 132- jõust. 23.05.2008]

§ 463¹. Abistamistaotluse täitmisest keeldumisest Euroopa Liidu Nõukogu teavitamine

Kui Euroopa Liidu liikmesriikide vahelise kriminaalasjades vastastikuse õigusabi konventsiooni protokollil alusel Eesti Vabariigile esitatud abistamistaotluse täitmisest keeldutakse ning taotlev riik jätkuvalt toetab abistamistaotlust, esitab Riigiprokuratuur Justiits- ja Digiministeeriumi kaudu põhistatud otsuse keeldumise kohta Euroopa Liidu Nõukogule teadmiseks.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

§ 463². Abistamistaotluse täitmisest keeldumisest Eurojusti teavitamine

Kui Euroopa Liidu liikmesriikide vahelise kriminaalasjades vastastikuse õigusabi konventsiooni protokollil alusel Eesti Vabariigi esitatud abistamistaotluse täitmisest keeldutakse, võib Justiits- ja Digiministeerium või Riigiprokuratuur teavitada lahenduse saamise eesmärgil sellest Eurojusti.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

§ 463³. Abistamistaotlus kohtudokumentide kättetoimetamiseks

(1) Välisriigi abistamistaotlus kohtudokumentide kättetoimetamiseks edastatakse otse isiku elu- või asukoha järgsele maakohtule.

(2) Isiku elu- või asukoha järgne maakohus korraldab abistamistaotluse täitmist ning kohtudokumentide kättetoimetamist dokumentides märgitud isikule.

(3) Isiku elu- või asukoha järgne maakohus teavitab abistamistaotluse esitanud välisriigi asutust ning saadab kinnituse taotluse täitmise või täitmata jätmise kohta. Taotluse täitmata jätmisel esitatakse täitmata jätmise põhjused.

(4) Abistamistaotluse välisriigile kohtudokumentide kättetoimetamiseks koostab ning edastab selle välisriigi pädevale asutusele kohus, kes taotleb dokumentide kättetoimetamist.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

§ 464. Abistamistaotluse esitamine välisriigile

(1) Kui Eesti Vabariigi jaoks siduv välisleping või muu õigusakt ei näe ette teisiti, esitatakse abistamistaotlus Riigiprokuratuurile, kes kontrollib selle nõuetekohasust. Nõuetekohase taotluse edastab Riigiprokuratuur Justiits- ja Digiministeeriumile või välislepingus või muus õigusaktis sätestatud keskasutusele või välisriigi pädevale õigusalasusele.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

(2) Justiits- ja Digiministeerium teeb viivitamata otsuse esitada taotlus välisriigile või sellest keelduda, teavitades oma otsusest taotluse esitanud õigusalasust. Taotluse esitamata jätmist põhjendatakse.

(3) Edasilükkamatutel juhtudel võib taotluse esitada ka Rahvusvahelise Kriminaalpolitsei Organisatsiooni (Interpol) kaudu, saates samal ajal taotluse käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud õigusalasuste kaudu. Schengeni infosüsteemi siseriikliku osa eest vastutaval keskasutusel on õigus enne abistamistaotluse koostamist lisada Schengeni infosüsteemi teade, et tagada õigusabi taotluse täitmiseks vajaliku meetme rakendamine.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(4) Kui taotletakse kaitset tunnistajale, lepatakse kaitsemeetmetes kokku eraldi.

[RT I 2008, 19, 132- jõust. 23.05.2008]

(5) Edasilükkamatutel juhtudel võib käesoleva seadustiku § 491 lõikes 2 loetletud kuritegudes esitada abistamistaotluse Euroopa Liidu liikmesriigile Eurojusti kaudu.

[RT I 2008, 19, 132- jõust. 23.05.2008]

(6) Edasilükkamatutel juhtudel võib Eurojusti Eesti liige koostada Eestis menetlemisele kuulavas kriminaalasjas abistamistaotluse ja edastada selle välisriigile.

[RT I 2008, 19, 132- jõust. 23.05.2008]

(6¹) Edasilükkamatutel juhtudel võib tollialaste õigusrikkumiste puhul esitada abistamistaotluse Maksu- ja Tolliamet.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

(7) Abistamistaotlust on välisriigile pädevad esitada:

- 1) kohtueelses menetluses prokurör, kelle menetluses on kriminaalasi;
- 2) kohtumenetluses olevas asjas kohus või prokurör, kes esindab riiklikku süüdistust kohtus.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

§ 465. Välisriigile esitatud abistamistaotluse alusel Eestisse saabunud isiku puutumatus

(1) Abistamistaotluses esitatud kutse peale õigusasutusse ilmuvat tunnistajat ega eksperti ei või anda kohtu alla, süüdistada, vahistada ega kahtlustatavana kinni pidada seoses kuriteoga, mis pandi toime enne tema lahkumist taotleva poole territooriumilt ning mis pole kohtukutses täpselt määratletud.

(2) Taotluses esitatud kutse peale õigusasutusse ilmuvat süüdistatavat ei või anda kohtu alla, süüdistada, vahistada ega kahtlustatavana kinni pidada seoses kuriteo või süüdistusega, mis pandi toime või esitati enne tema lahkumist taotleva poole territooriumilt ning mis pole kohtukutses täpselt määratletud.

(3) Käesoleva paragrahvi lõigetes 1 ja 2 sätestatud puutumatus lõpeb, kui tunnistaja või ekspert või süüdistatav on olnud Eestis 15 järjestikuse päeva jooksul pärast päeva, millal õigusasutusele ei olnud enam vaja tema kohalolekut, vaatamata sellele, et tal on olnud võimalus lahkuda või et ta on pärast lahkumist tagasi pöördunud.

§ 466. Vabaduspiiranguga isiku ajutine üleandmine välisriigile

(1) Kui isik viibib Eestis vahistuses, vangistuses või kui tema vabadust on muul seaduslikul viisil piiratud, võib isiku välisriigile selle riigi taotluse alusel valdkonna eest vastutava ministri otsusega ajutiselt üle anda tema ülekuulamiseks tunnistajana või tema osavõtul muu menetlustoimingu tegemiseks.

(2) Isiku võib ajutiselt üle anda, kui taotlev riik on kinnitanud, et:

- 1) üleantavat isikut ei anta kohtu alla ega piirata tema põhiõigusi seoses kuriteoga, mis oli toime pandud enne tema lahkumist taotleva riigi territooriumilt ning mis pole kohtukutses täpselt määratletud;
- 2) üleantud isik antakse Eestile tagasi kohe pärast menetlustoimingute tegemist.

(3) Isikut ei anta välisriigile ajutiselt üle, kui:

- 1) ta ei ole sellega nõus;
- 2) ta peab Eestis viibima seoses käimasoleva kriminaalmenetlusega;
- 3) üleandmise tõttu võib pikeneda seadusjärgne vabaduspiirangu tähtaeg;
- 4) üleandmisest keeldumiseks on muu oluline põhjus.

(4) Üleantud isikule kohaldatakse taotlevas riigis kehtivaid vahistustingimusi ja välisriigis viibitud aeg arvatakse talle Eestis mõistetud karistuse kandmise tähtaja hulka.

§ 467. Välisriigis viibiva vabaduspiiranguga isiku ajutise ülevõtmise taotlemine

(1) Kui isik viibib välisriigis vahistuses, vangistuses või kui tema vabadust on muul seaduslikul viisil piiratud ja teda on vaja Eestis käimasolevas kriminaalmenetluses tunnistajana üle kuulata või toimetada tema osavõtul muud menetlustoimingu, võivad pädevad õigusasutused taotleda selle isiku ajutist ülevõtmist, arvestades käesoleva seadustiku §-s 465 sätestatud nõudeid.

(2) Taotluses märgitakse:

- 1) taotluse koostamise aeg ja koht;
- 2) ajutiselt ületoodava isiku nimi ning isikukood või selle puudumisel sünniaeg ja -koht;
- 3) menetlustoimingu nimetus, millega seoses isikut Eestis vajatakse;
- 4) taotluse menetlusõiguslik alus.

[RT I 2004, 46, 329- jõust. 01.07.2004]

§ 468. Välisriigis viibiva isiku kaugülekuulamine

(1) Käesoleva seadustiku § 69 lõikes 1 sätestatud alustel võib taotleda välisriigis viibiva isiku kaugülekuulamist. Taotluses märgitakse kaugülekuulamise põhjus, ülekuulatava nimi ja menetlusseisund ning ülekuulaja ametinimetus ja nimi.

(2) Kui taotletakse audiovisuaalset kaugülekuulamist, peab taotluses sisalduma kinnitus, et ülekuulatavat kahtlustatavat või süüdistatavat on enda kaugülekuulamisega nõus.

[RT I 2008, 19, 132- jõust. 23.05.2008]

(3) Kui taotletakse kaugülekuulamist telefonitsi, peab taotluses sisalduma kinnitus, et ülekuulatavat tunnistajat või ekspert on kaugülekuulamisega nõus.

(4) Kahtlustatava ja süüdistatava telefonitsi kaugülekuulamine ei ole lubatud.

(5) Kaugülekuulamist juhib ja suunab taotleva riigi pädeva õigusasutuse esindaja oma riigi menetlusseaduse kohaselt. Kaugülekuulamisele kutsumisel lähtutakse täitva riigi menetlusseadusest. Ülekuulatavat võib keelduda ütluste andmisest ka täitva riigi menetlusseaduse alusel.

(6) Kaugülekuulamist korraldab täitva riigi pädev õigusasutus:

- 1) määrab kindlaks ja teatab kaugülekuulamise aja;
- 2) tagab ülekuulatava isiku kutsumise ja ilmumise ülekuulamisele;
- 3) vastutab ülekuulatava isikusamasuse tuvastamise eest;
- 4) vastutab oma riigi seaduste täitmise eest;
- 5) tagab vajaduse korral tõlgi osavõtu.

(7) Kaugülekuulamise salvestab taotleva riigi pädev õigusasutus, kuid seda võib täiendavalt salvestada ka täitva riigi pädev õigusasutus.

(8) Audiovisuaalse kaugülekuulamise protokoll koostab täitva riigi pädev õigusasutus. Telefonitsi toimuva kaugülekuulamise protokoll koostab taotleva riigi pädev õigusasutus.

(9) Kaugülekuulamise protokoll kantakse:

- 1) kaugülekuulamise aeg ja koht;
- 2) kaugülekuulamise vorm ning kasutatud tehnikavahendite nimetused;
- 3) viide kaugülekuulamise aluseks olnud abistamistaotlusele;
[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]
- 4) kaugülekuulamisel osalenud taotleva riigi ja täitva riigi pädevate õigusasutuste esindajate nimed;
- 5) ülekuulatava isiku menetlusseisund, nimi, isikukood või selle puudumisel sünniaeg ja elukoht või asukoht ja aadress ning sidevahendi number või elektronposti aadress;
- 6) märkus ülekuulatavale tema õiguste selgitamise kohta;
- 7) ülekuulatava isiku kinnitus selle kohta, et teda on hoiatatud ütluste andmisest keeldumise või teadvalt valeütluste andmisega kaasneva vastutuse eest või et ta on andnud ütlusi puudutava vande, kui menetlusseadus näeb sellise kohustuse ette.
[RT I 2004, 46, 329- jõust. 01.07.2004]

§ 469. Vara välisriigilt väljanõudmine

(1) Välisriigilt võib taotleda selles riigis asuva vara väljaandmist, kui:

- 1) väljanõutav vara on saadud taotlevas riigis menetletava kuriteoga või kui see on taotleva riigi kriminaalmenetluses kasutatav asitõendina;
- 2) taotluse aluseks olev tegu on kuriteona karistatav nii Eesti karistusseadustiku kui ka täitva riigi karistusseaduse järgi.

(2) Eestis tagatakse kolmanda isiku õigused üleantavale varale ja üleantav vara edastatakse õigustatud menetlusvälisele isikule tema taotlusel pärast kohtuotsuse jõustumist.

(3) Välisriigile esitatavale vara väljaandmise taotlusele lisatakse vara väljanõudmise aluseks olev menetlusotsustus või selle tõestatud koopia või taotleva riigi pädeva õigusasutuse kinnitus, et selline menetlusotsustus oleks tehtud vara asumise korral Eestis.

(4) Edasilükkamatutel juhtudel võib taotleda vara arestimist või läbiotsimise korraldamist enne vara väljaandmise taotluse esitamist.

§ 470. Vara väljaandmine välisriigile

(1) Käesoleva seadustiku §-s 469 sätestatud alusel Eestist vara välisriigile väljaandmise otsustab vara asukoha järgne maakohtu kohtunik määrusega ainuisikuliselt.
[RT I 2005, 39, 308- jõust. 01.01.2006]

(2) Määruses märgitakse:

- 1) üleantava vara nimetus ja asukoht ning võimaluse korral vara omaniku või valdaja nimi;
[RT I 2008, 19, 132- jõust. 23.05.2008]
- 2) läbivaadatud taotluse sisu;
- 3) määruse sisu ja põhjendus;
- 4) menetlusõiguslik alus;
- 5) kohtu otsustus ja edasikaebamise kord.

(3) Jõustunud määruse koopia saadab kohus Justiits- ja Digiministeeriumile, kes teavitab taotlevat riiki taotluse täitmisest või sellest keeldumisest.

(4) Vara üleandmise taotlevale välisriigile korraldab pädev õigusasutus.

(5) Edasilükkamatutel juhtudel võib välisriigi taotlusel vara arestida või teha läbiotsimise enne vara väljaandmise taotluse saamist. Nimetatud toimingud protokollitakse käesolevas seadustikus sätestatud korras.
[RT I 2008, 19, 132- jõust. 23.05.2008]

(6) Rahvusvahelise Kriminaalpolitsei Organisatsiooni (Interpol) kaudu esitatud taotluse või Schengeni infosüsteemis oleva teate alusel võib kinni pidada ja arestida tagaotsitava eseme. Tagaotsitava eseme kinnipidamisel koostatakse eseme kinnipidamise protokoll. Ese arestitakse kaheks kuuks käesoleva seadustiku §-s 142 sätestatud korras. Kui välisriik ei esita nimetatud tähtaja jooksul vara väljaandmise taotlust, vabastatakse ese aresti alt.

[RT I, 19.03.2019, 3- jõust. 01.07.2019]

§ 471. Riikidevaheline uurimisrühm

(1) Kuritegude kohtueelse uurimise tulemuslikkuse huvides võib selgepiirilisel määratletud ülesannete täitmiseks kindlal perioodil taotleda riikidevahelise uurimisrühma moodustamist. Taotlus peab sisaldama ettepanekut uurimisrühma koosseisu kohta.

(1¹) Eestis on ühise uurimisrühma moodustamise taotlust välisriigile pädev esitama Riigiprokuratuur või Eurojusti Eesti liige. Otsuse Eestile esitatud ettepaneku alusel ühise uurimisrühma moodustamise kohta teeb Riigiprokuratuur või Riigiprokuratuuri loal Eurojusti Eesti liige, sõlmides välisriigi pädeva õigusasutusega vastava kokkuleppe.

[RT I 2008, 19, 132- jõust. 23.05.2008]

(2) Ühine uurimisrühm lähtub oma tegevuses asukohariigi seadustest. Selle riigi pädev õigusasutus määrab uurimisrühma juhi ja tagab rühma tegevuse organisatsioonilised ja tehnilised tingimused.

(3) Ühise uurimisrühma juhi teadmisel ja uurimisrühmas osalevate riikide pädevate õigusasutuste nõusolekul võivad menetlustoiminguid teha ka välisriigist pärit rühma liikmed.

(4) Kui uurimisrühma tegevuses tekib vajadus korraldada menetlustoiminguid väljaspool asukohariiki, võib uurimisrühma liige taotleda, et menetlustoimingu teeb uurimisrühmas osaleva riigi pädev uurimisasutus oma territooriumil oma riigi menetlusseaduse kohaselt.

(5) Teavet, mida ühise uurimisrühma liige on saanud ja mis ei ole osalevate riikide pädevatele asutustele teisiti kättesaadav, võib kasutada:

- 1) tingimusteta eesmärgil, mille saavutamiseks on ühine uurimisrühm moodustatud;
- 2) teavet edastanud riigi nõusolekul asjaolude selgitamiseks ka muudes kuritegudes, mille menetlemiseks uurimisrühm moodustati. Nõusolekust võib loobuda, kui teave kahjustab ühist uurimist või kui ilmnevad asjaolud, mis välistavad vastastikuse õigusabi andmise;
- 3) selleks, et ära hoida vahetu ja suur oht avalikule julgeolekule, ning kui kriminaalmenetlust on juba alustatud ja teabe kasutamine ei ole vastuolus käesoleva lõike punktis 2 märgitud tingimustega;
- 4) ühise uurimisrühma moodustanud riikide kokkuleppe kohaselt teistel eesmärkidel.

§ 472. Piiriülene jälgimine

(1) Väljaandmist võimaldava kuriteo kohtueelse menetlusega seoses võib juhul, kui isikut jälgitakse seoses kuriteokahtlusega või seoses vajadusega aidata kaasa kahtlustatava isiku identifitseerimisele või asukoha kindlakstegemisele, jätkata jälgimist teise riigi territooriumil, mis on ühinenud 19. juunil 1990. aastal Schengenis allkirjutatud konventsiooniga, millega rakendatakse 14. juuni 1985. aasta Schengeni lepingut ühspiiridel kontrolli järkjärgulise kaotamise kohta (edaspidi *Schengeni liikmesriik*), kui viimane on andnud eelnevalt esitatud ja põhjendatud taotluse põhjal loa piiriüleseks jälgimiseks. Loaga võivad olla seotud lisatingimused.

(2) Eestis on piiriülese jälgimise taotlust teisele Schengeni liikmesriigile pädev esitama Riigiprokuratuur, edasilükkamatutel juhtudel võib taotluse esitada ringkonnaprokuratuur. Loa Eestile esitatud piiriülese jälgimise taotluse rahuldamise kohta annab Riigiprokuratuur. Taotluse rahuldamine võib olla seotud tingimustega.

(3) Piiriülese jälgimise taotluse esitamine teisele Schengeni liikmesriigile on lubatav käesoleva seadustiku § 126²lõikes 2 loetletud kuritegude kohtueelses menetluses. Eesti ei või asukohariigina keelduda taotluse rahuldamisest, kui taotlus on esitatud seoses kuriteoga, mis on nii taotleja riigi seaduse kui ka Eesti karistusseadustiku kohaselt karistatav vähemalt üheaastase vangistusega.

[RT I, 29.06.2012, 2- jõust. 01.01.2013]

(4) Edasilükkamatutel juhtudel võib piiriülest jälgimist alustada enne selleks asukohariigilt loa saamist järgmiste kuritegude kohtueelses menetluses:

- 1) mõrv;
- 2) tapmine;
- 3) raske seksuaalkuritegu;
- 4) süütamine;
- 5) maksevahendi võltsimine;
- 6) vargus raskendavatel asjaoludel, röövimine ja varastatud esemete vastuvõtmine;
- 7) väljapressimine;
- 8) inimrööv ja pantvangi võtmine;
- 9) inimkaubandus;
- 10) narkootilise ja psühhotroopse ainega ebaseaduslik kauplemine ning nende ebaseaduslik sisse- ja väljavedu;
- 11) relvi ja lõhkeaineid käsitlevate õigusaktide rikkumine;

- 12) lõhkeainete abil hävitamine;
- 13) mürgiste ja ohtlike jäätmete ebaseaduslik vedu;
- 14) raske kelmus;
- 15) ebaseaduslikule piiriületamisele ja ebaseaduslikule riigis viibimisele kaasaaitamine;
- 16) rahapesu;
- 17) tuumamaterjali ja radioaktiivse ainega ebaseaduslik kauplemine ning nende ebaseaduslik sisse- ja väljavedu;
- 18) kuritegelikus ühenduses osalemine;
- 19) terrorism.

(5) Kui käesoleva paragrahvi lõikes 4 nimetatud kuritegude kohtueelsel uurimisel on edasilükkamatutel juhtudel piiriülel jälgimist alustatud enne selleks asukohariigilt loa saamist, tuleb viivitamata:

- 1) asukohariiki teavitada sellest, et taotleva riigi pädeva õigusasutuse töötaja on piiri ületanud ja jälgimist alustanud;
- 2) esitada asukohariigile käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud taotlus, milles põhjendatakse loata piiriületamist.

(6) Piiriülel jälgimisel:

- 1) järgitakse asukohariigi seadusi ja võimuesindajate juhiseid;
- 2) kantakse kaasas piiriülel jälgimist lubavat dokumenti, välja arvatud käesoleva paragrahvi lõikes 4 sätestatud juhul;
- 3) asukohariigi pädeva ametiasutuse nõudmisel tõendatakse tegutsemist ametiülesannete täitmiseks;
- 4) võib ametirelva kanda asukohariigi nõusolekul ja kasutada seda üksnes enesekaitseks;
- 5) ei või siseneda eravaldusse või muusse avalikuks kasutamiseks mitte ettenähtud kohta ega peatada, küsitleda või kinni pidada jälgitavat isikut;
- 6) teavitatakse asukohariigi pädevat õigusasutust igast jälgimistoimingust ja asukohariigi pädeva õigusasutuse nõudmisel peab jälgimist teostav ametnik ilmuma selgitusi andma;
- 7) tuleb asukohariigi pädeva õigusasutuse taotlusel osutada abi kriminaalmenetluse läbiviimisel asukohariigis.

(7) Piiriülel jälgimine lõpetatakse:

- 1) selle toimingu eesmärgi saavutamisel;
- 2) asukohariigi taotlusel;
- 3) kui viie tunni jooksul, arvates piiri ületamisest piiriülel jälgimise alustamiseks käesoleva paragrahvi lõikes 5 ettenähtud korras, ei ole asukohariigilt piiriülel jälgimiseks luba saadud.

[RT I 2008, 19, 132- jõust. 23.05.2008]

§ 473. Omaalgatuslik teabeedastus

Kriminaalmenetlusala vastastikuse abistamise raames võib pädev õigusasutus edastada välisriigile ning käesoleva seadustiku § 491 lõikes 2 loetletud kuritegudes Eurojustile omaalgatuslikult menetlustoimingutega saadud teavet, mis võib olla välisriigis kriminaalmenetluse alustamise ajendiks või soodustada alustatud kriminaalmenetluses kuriteo asjaolude selgitamist.

[RT I 2008, 19, 132- jõust. 23.05.2008]

4. jagu Kriminaalmenetluse üleandmine ja ülevõtmine

§ 474. Kriminaalmenetluse üleandmine

(1) Taotleda võib kuriteos kahtlustatava või süüdistatava isiku suhtes alustatud kriminaalmenetluse üleandmist välisriigile, kui:

- 1) isik on välisriigi kodanik või elab alaliselt välisriigis;
- 2) isik kannab välisriigis vangistust;
- 3) taotluse saanud riigis on isiku suhtes alustatud kriminaalmenetlust samas või mõnes muus kuriteos;
- 4) tõendid või tähtsamad nendest asuvad välisriigis;
- 5) leitakse, et süüdistatava kohalolekut kriminaalasja arutamise ajal ei ole võimalik tagada ja tema kohalolek kriminaalasja arutamiseks tagatakse täitvas riigis.

(2) Üleandmistaoitus saadetakse koos kriminaaltoimiku või selle tõestatud koopia ja teiste asjakohaste materjalidega Riigiprokuratuurile.

(3) Riigiprokuratuur kontrollib kriminaalmenetluse üleandmise põhjendatust ning saadab materjalid Justiits- ja Digiministeeriumile, kes edastab need välisriigile.

(4) Pärast kriminaalmenetluse üleandmise taotluse esitamist ei saa esitada isikule süüdistust kuriteos, mille menetluse üleandmist taotleti, ega täita kohtuotsust, mis on isikule mõistetud sama kuriteo eest varem.

(5) Süüdistuse esitamise ning kohtuotsuse täitmise õigus saadakse tagasi, kui:

- 1) üleandmise taotlust ei rahuldata;
- 2) üleandmise taotlust ei võeta vastu;

- 3) täitev riik otsustab menetluse jätta alustamata või see lõpetada;
- 4) taotlus võetakse tagasi enne, kui täitev riik on teatanud oma otsusest taotlus rahuldada.

§ 475. Kriminaalmenetluse ülevõtmine

(1) Kriminaalmenetluse ülevõtmise taotluse edastab Justiits- ja Digiministeerium Riigiprokuratuurile, kes otsustab välisriigilt kriminaalmenetluse ülevõtmise.

(2) Kriminaalmenetluse ülevõtmise taotluse vastuvõtmisest võib lisaks käesoleva seadustiku §-s 436 sätestatud tingimustele täielikult või osaliselt keelduda, kui:

- 1) kahtlustatav või süüdistatav ei ole Eesti kodanik või ei ela alaliselt Eestis;
- 2) kuritegu, mille kriminaalmenetluse ülevõtmise taotlus on esitatud, on poliitiline või sõjaväeline kuritegu väljaandmise Euroopa konventsiooni ja selle lisaprotokollides sätestatu mõttes;
- 3) kuritegu on toime pandud väljaspool taotleva riigi territooriumi;
- 4) taotlus on vastuolus Eesti kriminaalmenetluse põhimõtetega.

(3) Ülevõetud kriminaalasja menetlemine allub süüdistatava elukoha järgsele maakohtule või elukoha puudumise korral kohtule, kelle tööpiirkonnas on kohtueelne menetlus lõpule viidud.
[RT I 2005, 39, 308- jõust. 01.01.2006]

5. jagu

Euroopa Liidu liikmesriikide kriminaalmenetlusalases koostöös mitteosaleva riigi kohtuotsuse tunnustamine ja täitmine

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

§ 475¹. Kriminaalmenetlusalane koostöö väljaspool Euroopa Liitu

Käesolevas jaos sätestatud kohaldatakse rahvusvahelisele koostööle kriminaalmenetluses, mis toimub rahvusvahelise lepingu alusel ning millele ei kohaldata Euroopa Liidu kriminaalmenetlusalase koostöö meetmete sätteid.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

§ 476. Abistamine välisriigi kohtuotsuse tunnustamisel ja täitmisel

Taotlevale riigile võib osutada abi süüte eest mõistetud karistuse täitmisel, kui Justiits- ja Digiministeeriumile on esitatud taotlus, millele on lisatud jõustunud kohtuotsus või selle tõestatud koopia.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

§ 477. Abistamise ulatus

(1) Taotlevas riigis mõistetud karistuse või muu mõjutusvahendi täitmisel ei tohi lisaks käesoleva seadustiku §-s 436 sätestatud taotlevat riiki abistada, kui:

- 1) taotluse aluseks olev kohtuotsus ei ole jõustunud;
- 2) otsust ei ole teinud sõltumatu ja erapooletu kohus;
- 3) otsus on tehtud tagaselja;
- 4) süüdistatavale ei ole tagatud kaitseõigust või kriminaalmenetlus ei ole toimunud talle arusaadavas keeles;
- 5) tegu, mille toimepanemise eest on kohaldatud karistust või muud mõjutusvahendit, ei ole kuriteona karistatav Eesti karistusseadustiku järgi või karistusseadustik ei näe ette sellist karistust või mõjutusvahendit;
- 6) Eesti kohus on isiku samas süüdistuses süüdi mõistnud või tema suhtes on kriminaalmenetlus jäetud alustamata või kriminaalmenetlus on lõpetatud;
- 7) Eesti seaduse kohaselt on kohtu- või muu asutuse otsuse täitmine aegunud;
- 8) otsus on tehtud alla neljateistaastase isiku kohta;
- 9) otsus on tehtud isiku kohta, kellel on käesoleva seadustiku § 4 punkti 2 alusel puutumatus või eesõigused.

(2) Kui isikule on välisriigis mõistetud vangistus, on tema karistuse täitmisel abi osutamise taotluse rahuldamine lubatud juhul, kui isik on Eesti kodanik ja taotlusele on lisatud isiku kirjalik nõusolek, mille kohaselt ta nõustub enda üleandmisega karistuse kandmise jätkamiseks Eestis. Nõusolekust ei saa loobuda pärast lõpliku üleandmise otsuse tegemist.

(3) Kui Eesti Vabariigi kodaniku kohta tehtud kohtuotsuses või sellega seonduvas haldusaktis sisaldub korraldus saata ta vangistusest vabastamise järel riigist kohe välja, võib nõustuda üleandmisega isiku nõusolekut arvestamata.

(4) Kui taotlevas riigis tehtud konfiskeerimisotsus puudutab menetlusvälist isikut, on selle täitmine keelatud, kui:

- 1) kolmandale isikule ei ole antud võimalust oma huve kaitsta või
- 2) otsus ei ole kooskõlas Eesti seaduse alusel samas asjas tsiviilkohtumenetluse seadustiku alusel tehtud kohtulahendiga.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

§ 478. Välisriigilt saabunud kohtuotsuse täitmise taotluse menetlemine

(1) Justiits- ja Digiministeerium kontrollib taotluse nõuetekohasust ja ettenähtud lisadokumentide olemasolu ning edastab nõuetekohase taotluse viivitamata kohtule ja Riigiprokuratuurile.

(2) Vangistusega karistatud isiku ülevõtmise või ülevõtmisest keeldumise otsustab kohus.

(3) Taotlevas riigis vangistusega karistatud isiku suhtes jätkatakse kohtuotsuse täitmist seda muutmata, kui isikule taotlevas riigis mõistetud vangistuse pikkus vastab karistusele, mille Eesti karistusseadustik näeb ette sama kuriteo eest.

(4) Vajaduse korral taotletakse välisriigilt Justiits- ja Digiministeeriumi vahendusel lisateavet, määrates kindlaks vastamise tähtaja.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

§ 479. Vahistamine ja vahistuses pidamine välisriigi kohtuotsuse täitmiseks

(1) Kui välisriigilt on saadud kohtuotsuse täitmise taotlus, võib prokuröri taotlusel ja eeluurimiskohtuniku määruse alusel vahistada isiku, kes viibib Eestis ja kelle suhtes taotletakse sellise kohtuotsuse täitmist, millega isikule on mõistetud vangistus, kui on alust arvata, et ta hoidub kõrvale kohtuotsuse täitmisest.

(2) Vahistamist ei kohaldata, kui on ilmne, et kohtuotsust ei või täita.

(3) Isik vabastatakse vahi alt, kui vahistamisest alates kolme kuu jooksul ei ole kohus taotleva riigi kohtu otsuse tunnustamise ja täitmisele pööramise otsust teinud.

(4) Vahistamismääruse peale võib määruskaebuse esitada vahistatu, tema kaitsja või prokuratuur.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

§ 480. Kaitsja osavõtt välisriigi kohtuotsuse tunnustamisest ja täitmisest

(1) Kaitsja osavõtt välisriigi kohtuotsuse tunnustamise ja täitmise menetlusest on kohustuslik, kui otsustatakse:

- 1) konfiskeerimisotsuse tunnustamist;
- 2) isiku vahistamist või vahistuses pidamist välisriigi kohtuotsuse täitmiseks;
- 3) isikule mõistetud vabadusekaotusliku karistuse tunnustamist;
- 4) isiku üleandmist karistuse kandmiseks.

(2) Isikul on õigus taotleda kaitsja osalemist ka käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatata juhtudel.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

§ 481. Kohtualluvus välisriigi kohtuotsuse tunnustamisel

Välisriigi kohtuotsuste tunnustamise otsustab Harju Maakohus.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

§ 482. Välisriigi kohtuotsuse tunnustamise menetlus kohtus

(1) Välisriigi kohtuotsuste tunnustamise otsustab kohtunik ainuisikuliselt. Kohtuistung, kus arutatakse välisriigi kohtuotsuse tunnustamist, korraldatakse taotluse kohtusse saabumisest alates kolmekümne päeva jooksul.

(2) Vajaduse korral taotletakse välisriigilt Justiits- ja Digiministeeriumi kaudu lisateavet, määrates kindlaks vastamise tähtaja.

(3) Kohtuistungile võib kutsuda menetlusvälise isiku, kelle huve kohtuotsus puudutab, kui ta viibib Eestis. Konfiskeerimise otsustamisel on kolmanda isiku või tema volitatud esindaja osavõtt kohustuslik.

(4) Prokuröri osavõtt kohtuistungist on kohustuslik.

(5) Kohtuistung protokollitakse.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

§ 483. Kohtu tehtavad määrused välisriigi kohtuotsuse tunnustamisel ja täitmisele pööramisel

(1) Kohus teeb välisriigi kohtuotsuse tunnustamise otsustamisel ühe järgmistest määrustest:

- 1) tunnistab välisriigi kohtuotsuse täitmise lubatavaks;
- 2) tunnistab välisriigi kohtuotsuse täitmise lubamatuks või
- 3) lõpetab menetluse, kui isik on enne kohtuistungit oma kohustuse täitnud.

(2) Kui kohtuotsuse täitmist ei lubata, saadab kohus kohtumääruse koopia Justiits- ja Digiministeeriumile. Justiits- ja Digiministeerium teeb taotluse täitmise keeldumise välisriigile teatavaks.
[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

§ 484. Välisriigis mõistetud karistuse täpsustamine

(1) Kui kohus tunnustab välisriigi kohtuotsuse täitmise lubatavaks, määrab ta kindlaks Eestis täidetava karistuse. Välisriigis mõistetud karistust võrreldakse Eesti karistusseadustikus sama teo eest ettenähtud karistusega.

(2) Täpsustatud karistus peab oma olemuselt nii palju kui võimalik vastama välisriigis mõistetud karistusele. Kohus arvestab välisriigis mõistetud karistuse raskust, kuid see ei tohi ületada Eesti karistusseadustiku vastava paragrahvi sanktsioonis ettenähtud ülemmäära.

(3) Kui välisriigis ei ole karistusaega kindlaks määratud, teeb seda kohus Eesti karistusseadustiku põhimõtteid järgides.

(4) Välisriigis mõistetud karistust ei ole lubatud raskendada.

(5) Kui välisriigis on karistuse täitmine tingimisi edasi lükatud või kui isik on tingimisi vabastatud, kohaldab kohus Eesti karistusseadustiku sätteid.

(6) Rahaline karistus, varaline karistus ja konfiskeeritav rahasumma arvutatakse karistuse täpsustamise päeval kehtiva kursi alusel eurodesse.

(7) Karistust täpsustades arvestatakse välisriigis vangistuses või käesoleva seadustiku § 479 alusel vahi all olnud aeg karistuse kandmise aja hulka.
[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

§ 485. Välisriigi kohtuotsuse täpsustamise määrus

(1) Kohus otsustab välisriigi kohtuotsuse täpsustamise määrusega.

(2) Määruses märgitakse, millises ulatuses välisriigi kohtuotsust tunnustatakse, ning määratakse kindlaks täpsustatud karistus, mis viiakse täide Eestis.

(3) Jõustunud määruse koopia saadab kohus karistusregistrile ja Justiits- ja Digiministeeriumile. Justiits- ja Digiministeerium teeb taotluse täitmise ja täpsustatud karistuse välisriigile teatavaks.

(4) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud määruse peale võivad määruskaebuse esitada süüdistatav ja kaitsja, kolmas isik ning prokuratuur.
[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

§ 486. Täpsustatud karistuse täitmine

(1) Karistus täidetakse Eesti seadustes sätestatud korras.

(2) Karistust ei pöörata täitmisele, kui välisriigi pädev asutus on teatanud karistuse mõistmise aluseks olnud asjaolude äralangemisest.
[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

§ 487. Välisriigi kohtuotsuse täitmisel saadud vara käsutamine

(1) Rahaline karistus ja varaline karistus pööratakse Eesti riigi tuludesse, kui pooled ei ole kokku leppinud teisiti.

(2) Konfiskeeritud vara kantakse Eesti riigi tuludesse, kui pooled ei ole kokku leppinud teisiti.
[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

§ 487¹. Välisriigi kohtuotsuse täitmise lõpetamine

Välisriigi kohtuotsuse täitmine lõpetatakse kohe, kui taotlej riik teavitab armuandmisest, amnestiast või karistuse muutmise taotlusest või muust otsusest, mille alusel kohtuotsust ei ole võimalik täita.
[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

6. jagu

Eesti kohtuotsuse ja muu asutuse otsuse tunnustamise ja täitmise taotlemine

[RT I 2008, 33, 201- jõust. 28.07.2008]

§ 488. Eesti kohtuotsuse ja muu asutuse otsuse tunnustamise ja täitmise taotlemine välisriigilt

[RT I 2008, 33, 201- jõust. 28.07.2008]

(1) Eesti võib välisriigilt taotleda isikule Eesti karistusseadustiku või muu seaduse alusel mõistetud karistuse või muu mõjutusvahendi täitmist, kui:

- 1) süüdimõistetud on täitva riigi kodanik või alaline elanik või kui ta viibib täitvas riigis ja teda ei anta välja;
- 1¹) süüdimõistetud on juriidiline isik, kelle registrijärgne asukoht on täitvas riigis;
- 2) karistuse täitmist välisriigis nõuavad süüdimõistetud või avalikkuse huvid.

[RT I 2008, 33, 201- jõust. 28.07.2008]

(2) Kui süüdimõistetud viibib Eestis, võib taotleda välisriigilt ka vangistuse täitmist, kui süüdimõistetud on enda üleandmisega nõus. Nõusolek on kirjalik ja seda ei saa tagasi võtta.

[RT I 2008, 33, 201- jõust. 28.07.2008]

(3) Kui süüdimõistetud kohta tehtud kohtuotsuses või sellega seonduvas haldusaktis sisaldub vangistusest vabastamise järgse riigist kohese väljasaatmise korraldus, võib isiku välisriigile üleandmist taotleda tema nõusolekut arvestamata.

[RT I 2008, 33, 201- jõust. 28.07.2008]

(4) Vangistusega karistatud isiku võib karistuse jätkamiseks üle anda, kui taotluse saamise ajal on karistatud isikul jäänud vangistust kanda vähemalt kuus kuud.

[RT I 2008, 33, 201- jõust. 28.07.2008]

(5) Vangistusega karistatud isiku üleandmise või sellest keeldumise otsustab valdkonna eest vastutav minister.

[RT I 2008, 33, 201- jõust. 28.07.2008]

(6) Jõustunud kohtuotsuse tunnustamiseks ja täitmiseks saadetakse taotlus, millele on lisatud otsus või selle tõestatud koopia koos tõlkega, Justiits- ja Digiministeeriumile, kes edastab need täitvale riigile kirja teel, elektronpostiga või muul kirjalikku taasesitamist võimaldaval viisil.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

(7) [Kehtetu -RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

7. jagu Rahvusvaheline Kriminaalkohus

§ 489. Koostöö Rahvusvahelise Kriminaalkohtuga

(1) Koostöös Rahvusvahelise Kriminaalkohtuga lähtutakse käesolevast seadustikust, kui rahvusvahelistest lepingutest ei tulene teisiti.

(2) Rahvusvaheliselt Kriminaalkohtult vahistamistaotluse saamisel korraldab Riigiprokuratuur isiku kinnipidamise käesoleva seadustiku §-s 217 sätestatud korras ja vahi alla võtmise §-s 131 sätestatud korras.

(3) Rahvusvahelise Kriminaalkohtu prokuröriil on Eestis menetlustoimingute tegemisel kõik prokuröri õigused ja kohustused vastavalt käesolevale seadustikule.

(4) Kui Rahvusvahelise Kriminaalkohtu abistamistaotlus on vastuolus välisriigi abistamistaotlusega, lahendatakse taotlus välislepingus sätestatud korras.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

7¹. jagu Eurojust

[RT I 2008, 19, 132- jõust. 23.05.2008]

§ 489¹. Koostöö Eurojustiga

(1) Koostöös Euroopa Liidu rahvusvahelise õigusala koostöö üksuse Eurojustiga lähtutakse käesolevast seadustikust, kui Euroopa Liidu õigusaktidest ei tulene teisiti.

(2) Eurojusti Eesti liikmeks määratud prokuröri on käesoleva seadustiku kehtivusalal kõik riigiprokuröri õigused ja kohustused vastavalt käesolevale seadustikule.

(3) Edasilükkamatutel juhtudel võib Eurojusti Eesti liige Eestis menetlemisele kuuluvas kriminaalasjas alustada kriminaalmenetlust ning pärast esmaste menetlustoimingute tegemist saata kriminaalasja materjalid Riigiprokuratuurile, kes edastab need uurimisalluvuse kohaselt.
[RT I 2008, 19, 132- jõust. 23.05.2008]

8. jagu

Koostöö kriminaalmenetluses Euroopa Liidu liikmesriikide vahel

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

1. jaotis Üldsätted

§ 489². Kriminaalmenetluslane koostöö Euroopa Liidu meetmete alusel

Käesolevas jaos sätestatud kohaldatakse rahvusvahelisele koostööle kriminaalmenetluses, mis toimub Euroopa Liidu kriminaalmenetluslane koostöö meetmete alusel ning koostöö teine osapool on Euroopa Liidu kriminaalmenetluslane koostöö meetmetega ühinenud riik.
[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

§ 489³. Isikuandmete kaitse tagamine riikidevahelisel andmevahetusel kriminaalmenetluslane koostöö raames

[Kehtetu -RT I, 13.03.2019, 2- jõust. 15.03.2019]

§ 489⁴. Liikmesriigilt kriminaalmenetluslane koostöö raames saadud isikuandmete edastamine kolmanda riigi pädevale asutusele ja rahvusvahelisele organisatsioonile

[Kehtetu -RT I, 13.03.2019, 2- jõust. 15.03.2019]

§ 489⁵. Liikmesriigilt kriminaalmenetluslane koostöö raames saadud isikuandmete edastamine eraisikule

[Kehtetu -RT I, 13.03.2019, 2- jõust. 15.03.2019]

§ 489⁶. Abistamise ulatus

(1) Euroopa Liidu kriminaalmenetluslane koostöö sätete alusel on kohtuotsuse või muu asutuse otsuse tunnustamine ja täitmine lubatud, sõltumata teo karistatavusest Eesti seaduste järgi, kui taotlevas riigis on karistuse ülemmäärana ette nähtud vähemalt kolmeaastane vangistus järgmiste kuritegude toimepanemise eest:

- 1) kuritegelikus ühenduses osalemine;
- 2) terrorism;
- 3) inimkaubandus;
- 4) lapse seksuaalne ärakasutamine ja lapsporno;
- 5) narkootilise ja psühhotroopse ainega ebaseaduslik kauplemine ning nende ebaseaduslik sisse- ja väljavedu;
- 6) relva, laskemoona ja lõhkeainega ebaseaduslik kauplemine ning nende ebaseaduslik sisse- ja väljavedu;
- 7) korruptsioon;
- 8) pettus, sealhulgas pettus Euroopa ühenduste 26. juuli 1995. aasta Euroopa ühenduste finantshuvide kaitse konventsiooni tähenduses;
- 9) rahapesu;
- 10) raha võltsimine;
- 11) arvutikuritegu;
- 12) keskkonnavastane kuritegu, sealhulgas ohustatud looma- ja taimeliikide ning taimesortidega ebaseaduslik kauplemine ning nende ebaseaduslik sisse- ja väljavedu;
- 13) ebaseaduslikule piiriületamisele ja ebaseaduslikule riigis viibimisele kaasaaitamine;
- 14) tapmine, raske tervisekahjustuse tekitamine;
- 15) inimorganite ja -kudedega ebaseaduslik kauplemine;
- 16) inimrööv, ebaseaduslik vabaduse võtmine ja pantvangi võtmine;
- 17) rassism ja ksenofoobia;
- 18) organiseeritud või relvastatud vargus või röövimine;
- 19) kultuuriväärtustega ebaseaduslik kauplemine ning nende ebaseaduslik sisse- ja väljavedu;
- 20) kelmus;
- 21) väljapressimine;

[RT I, 19.03.2015, 1- jõust. 29.03.2015]

- 22) piraatkoopia ja võltsitud kauba valmistamine ning nendega kauplemine;
- 23) haldusdokumendi võltsimine ja sellega kauplemine;
- 24) maksevahendi võltsimine;
- 25) hormoonpreparaatide ja kasvukiirendajatega ebaseaduslik kauplemine ning nende ebaseaduslik sisse- ja väljavedu;
- 26) tuumamaterjali ja radioaktiivse ainega ebaseaduslik kauplemine ning nende ebaseaduslik sisse- ja väljavedu;
- 27) varastatud sõidukitega kauplemine;
- 28) vägistamine;
- 29) süütamine;
- 30) Rahvusvahelisele Kriminaalkohtule alluvad kuriteod;
- 31) õhusõiduki või laeva kaaperdamine;
- 32) sabotaaž.

(2) Muude kui käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud kuritegude puhul on Euroopa Liidu kriminaalmenetluslase koostöö sätete alusel kohtuotsuse või muu asutuse otsuse tunnustamine ja täitmine lubatud üksnes juhul, kui vastav tegu on Eestis kuriteona karistatav.

(3) Euroopa Liidu kriminaalmenetluslase koostöö sätete alusel on kohtuotsuse või muu asutuse otsuse tunnustamine ja täitmine lubatud, kui puuduvad käesoleva seadustiku §-s 436 sätestatud keeldumise alused ning on täidetud §-s 477 sätestatud tingimused.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

§ 489⁷. Tagaselja tehtud otsuste tunnustamine ja täitmine

(1) Tagaselja tehtud otsuse tunnustamine ja täitmine on lubatud, kui:

- 1) on kindlaks tehtud, et menetlusosalist isikut teavitati kohtulikust arutelust ning sellest, et otsuse võib teha ka siis, kui isik ei ilmu kohtulikule arutelule;
- 2) isikule toimetati otsus kätte ning teda teavitati õigusest taotleda asja uuesti läbivaatamist või otsus edasi kaevata ning tema õigusest osaleda sellel kohtulikul arutelul, mis võimaldab asja sisulist uuesti läbivaatamist ja mille tulemuseks võib olla algse otsuse tühistamine, ning menetlusosaline isik teatas, et ta ei vaidlusta otsust;
- 3) isik ei taotlenud asja uuesti läbivaatamist ega kaevanud otsust edasi kindlaksmääratud ajavahemiku jooksul;
- 4) isik on olnud teadlik kohtulikust arutelust ning andis volitused enda esindamiseks kohtuistungil valitud või riigi õigusabi korras määratud kaitsjale ning see kaitsja osales kohtuistungil.

(2) Tagaselja tehtud otsuse tunnustamine ja täitmine on lubatud lisaks käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatule ainult juhul, kui käesoleva jao sätted seda lubavad.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

§ 489⁸. Euroopa Liidu liikmesriigilt saabunud taotluste menetlemine

(1) Euroopa Liidu kriminaalmenetluslase koostöö keskasutus on Justiits- ja Digiministeerium, kui käesolevas jaos ei ole sätestatud teisiti.

(2) Justiits- ja Digiministeerium kontrollib saabunud taotluse nõuetekohasust ja ettenähtud lisadokumentide olemasolu ning edastab taotluse vastavalt taotluse sisule viivitamata Riigiprokuratuurile või kohtule.

(3) Kui abistamistaotlus esitatakse Eurojusti kaudu, kontrollib Eurojusti Eesti liige abistamistaotluse nõuetekohasust, lubatavust ja võimalikkust ning edastab selle täitmiseks pädevale Eesti õigusasutusele. Taotluse koopia saadab ta Riigiprokuratuurile ja Justiits- ja Digiministeeriumile.

(4) Vangistusega karistatud isiku ülevõtmise või ülevõtmisest keeldumise otsustab kohus.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

§ 489⁹. Liikmesriigi kohtuotsuse ja muu asutuse otsuse tunnustamise menetlus kohtus

(1) Liikmesriigi kohtuotsuste tunnustamise otsustab kohtunik ainuisikuliselt. Kohtuistung, kus arutatakse liikmesriigi kohtuotsuse tunnustamist, korraldatakse taotluse kohtusse saabumisest alates kolmekümne päeva jooksul.

(2) Vajaduse korral taotletakse liikmesriigilt Justiits- ja Digiministeeriumi kaudu lisateavet, määrates kindlaks vastamise tähtaja.

(3) Kohtuistungile võib kutsuda menetlusvälise isiku, kelle huve kohtuotsus puudutab, kui ta viibib Eestis.

(4) Prokuröri osavõtt kohtuistungist on kohustuslik.

(5) Kohtuistung protokollitakse.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

§ 489¹⁰. Kaitsja osavõtt kohtuotsuse tunnustamisest ja täitmisest

(1) Kaitsja osavõtt liikmesriigi kohtuotsuse tunnustamise ja täitmise menetlusest on kohustuslik, kui otsustatakse:

- 1) konfiskeerimisotsuse tunnustamist;
- 2) isiku vahistamist või vahistuses pidamist liikmesriigi kohtuotsuse täitmiseks;
- 3) isiku üleandmist karistuse kandmiseks.

(2) Isikul on õigus taotleda kaitsja osalemist ka käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatata juhtudel.
[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

§ 489¹¹. Kohtu tehtavad määrused välisriigi kohtuotsuse ja muu asutuse otsuse tunnustamisel ja täitmisele pööramisel

(1) Kohus teeb välisriigi kohtuotsuse või muu otsuse tunnustamise otsustamisel ühe järgmistest määrustest:

- 1) tunnustab liikmesriigi otsuse täitmise lubatavaks;
- 2) tunnustab liikmesriigi otsuse täitmise lubamatuks;
- 3) lõpetab menetluse, kui isik on temale kohtuotsuse või muu otsusega pandud kohustused täitnud.

(2) Kui liikmesriigi otsuse täitmist ei lubata, saadab kohus kohtumääruse koopia Justiits- ja Digiministeeriumile. Justiits- ja Digiministeerium teeb taotluse täitmisest keeldumise liikmesriigile teatavaks.
[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

§ 489¹². Liikmesriigis mõistetud karistuse täpsustamine

(1) Kui kohus tunnustab välisriigi kohtuotsuse täitmise lubatavaks, määrab ta kindlaks Eestis täidetava karistuse. Liikmesriigis mõistetud karistust võrreldakse Eesti karistusseadustikus sama teo eest ettenähtud karistusega.

(2) Täpsustatud karistus peab oma olemuselt nii palju kui võimalik vastama liikmesriigis mõistetud karistusele. Kohus arvestab liikmesriigis mõistetud karistuse raskust, kuid see ei tohi ületada karistusseadustiku vastava paragrahvi sanktsioonis ettenähtud ülemmäära.

(3) Kui liikmesriigis ei ole karistusaega kindlaks määratud, teeb seda kohus karistusseadustiku põhimõtteid järgides.

(4) Liikmesriigis mõistetud karistust ei ole lubatud raskendada.

(5) Kui liikmesriigis on karistuse täitmine tingimisi edasi lükatud või isik on tingimisi vabastatud, kohaldab kohus karistusseadustiku vastavaid sätteid.

(6) Kui süüdimõistetud esitab tõendi rahasumma osalise või täieliku maksmise kohta, konsulteerib Justiits- ja Digiministeerium liikmesriigi otsuse teinud pädeva asutusega. Rahalise karistuse, varalise karistuse või rahatrahvi see osa, mis on teises riigis makstud, arvatakse sissenõutavast rahalise karistuse või rahatrahvi summast maha.

(7) Rahaline karistus, varaline karistus, rahatrahv ja konfiskeeritav rahasumma arvutatakse vajaduse korral karistuse täpsustamise päeval kehtiva kursi alusel eurodesse.

(8) Karistust täpsustades arvestatakse liikmesriigis vangistuses või käesoleva seadustiku § 479 alusel vahi all olnud aeg karistuse kandmise aja hulka.
[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

§ 489¹³. Liikmesriigis mõistetud rahalise karistuse ja rahatrahvi asendamine

Kui liikmesriigis mõistetud rahalist karistust või rahatrahvi ei ole võimalik täita, võib kohus selle taotleva riigi loal asendada karistusseadustiku §-des 70 ja 72 sätestatud korras vangistuse, aresti või üldkasuliku tööga. Vangistuse, aresti ja üldkasuliku töö aeg ei tohi ületada taotlevas riigis ettenähtud ülemmäära.
[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

§ 489¹⁴. Liikmesriigi kohtuotsuse täpsustamise määrus

(1) Kohus otsustab liikmesriigi kohtuotsuse täpsustamise määrusega.

(2) Määruses märgitakse, millises ulatuses liikmesriigi kohtuotsust tunnustatakse, ning määratakse kindlaks täpsustatud karistus, mis viiakse täide Eestis.

(3) Jõustunud määruse koopia saadab kohus karistusregistrile ja Justiits- ja Digiministeeriumile. Justiits- ja Digiministeerium teeb taotluse täitmise ja täpsustatud karistuse välisriigile teatavaks.

(4) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud määruse peale võivad määruskaebuse esitada süüdistatav ja kaitsja, kolmas isik ning prokuratuur.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

§ 489¹⁵. Täpsustatud karistuse täitmine

(1) Karistus täidetakse Eesti seadustes sätestatud korras.

(2) Karistust ei pöörata täitmisele, kui liikmesriigi pädev asutus on teatanud karistuse mõistmise aluseks olnud asjaolude äralangemisest.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

§ 489¹⁶. Amnestia, armuandmine ja kohtuotsuse teistmine

(1) Nii taotlev kui ka täitev riik võib anda isikule armu või amnestiat.

(2) Ainult taotleval riigil on õigus otsustada täitmisele pööratava kohtuotsuse teistmise üle.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

§ 489¹⁷. Tunnistuse ja taotluse esitamise viisid

(1) Käesolevas jaos nimetatud tunnistus ja taotlus edastatakse taotlevale riigile kirja teel, elektronpostiga või muul kirjalikku taasesitamist võimaldaval viisil.

(2) Käesolevas jaos nimetatud tunnistus ja taotlus koostatakse eesti keeles ning need tõlgib täitva riigi määratud keelde tunnistuse ja taotluse esitamiseks pädev asutus. Kohtuotsuseid täitva riigi määratud keelde ei tõlgita.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

1¹. jaotis Euroopa Liidu liikmesriigis tehtud vahistamise asemel alternatiivse kriminaalmenetlust tagava meetme kohaldamise otsuse vastastikune tunnustamine ja täitmine

[RT I, 19.03.2015, 1- jõust. 29.03.2015]

1. alljaotis Üldsätted

[RT I, 19.03.2015, 1- jõust. 29.03.2015]

§ 489¹⁸. Euroopa tõkendi tunnistus

Euroopa tõkendi tunnistus on Euroopa Liidu liikmesriigi pädeva õigusasutuse tehtud taotlus teisele Euroopa Liidu liikmesriigile tunnustada otsust, millega allutatakse füüsiline isik vahistamise asemel ühele või mitmele kriminaalmenetlust tagavale meetmele (edaspidi *tagav meede*), ning teostada tagava meetme täitmise üle järelevalvet.

[RT I, 19.03.2015, 1- jõust. 29.03.2015]

§ 489¹⁹. Üldtingimused

(1) Tagava meetme kohaldamise otsuse tunnustamine käesoleva jaotise sätete kohaselt on lubatud juhul, kui tagava meetme kohaldamise otsuse aluseks olev tegu on kuritegu Eesti karistusseadustiku kohaselt.

(2) Eesti tunnustab tagava meetme kohaldamise otsust, sõltumata teo karistatavusest Eesti karistusseadustiku järgi, kui tegemist on käesoleva seadustiku § 489⁶ lõikes 1 nimetatud süüteoaga.

[RT I, 19.03.2015, 1- jõust. 29.03.2015]

§ 489²⁰. Tagava meetme kohaldamise otsuse tunnustamise kriteeriumid

(1) Eesti tunnustab tagava meetme kohaldamise otsust, kui see on tehtud isiku suhtes, kelle seaduslik alaline elukoht on Eestis ning kes on tagavast meetmest teavitatuna nõus Eestisse tagasi pöörduma.

(2) Eesti võib tunnustada tagava meetme kohaldamise otsust, kui see on tehtud isiku suhtes, kelle seaduslik alaline elukoht ei ole Eestis, ainult juhul, kui tagavale meetmele allutatud isik soovib asuda Eestisse elama ja täidetud on järgmised tingimused:

- 1) ta on seda taotlenud;
- 2) puuduvad isiku Eestisse elama asumist takistavad asjaolud ja talle on võimalik väljastada Eesti elamisluba;
- 3) tal on perekondlikke või muid kaalukaid sidemeid Eesti riigiga;
- 4) Eestis on võimalik tagada tõhus järelevalve tagava meetme täitmise üle eproportsionaalselt suurte kuludeta.

[RT I, 19.03.2015, 1- jõust. 29.03.2015]

§ 489²¹. Tagavate meetmete liigid

(1) Tagava meetme kohaldamise otsuse tunnustamine ning Euroopa tõkendi tunnistuse edastamine Euroopa Liidu liikmesriigi pädevale asutusele käesoleva jaotise kohaselt on lubatud üksnes järgmiste tagavate meetmete suhtes:

- 1) kohustus teavitada täitva riigi pädevat asutust mis tahes elukohamuutusest eelkõige selleks, et saada kätte kutse;
- 2) kohustus mitte siseneda taotleva või täitva riigi teatavatesse paikadesse või kindlaksmääratud piirkondadesse;
- 3) kohustus viibida vajaduse korral kindlaksmääratud aegadel kindlaksmääratud kohas;
- 4) kohustus, mis sisaldab piiranguid täitva riigi territooriumilt lahkumise kohta;
- 5) kohustus ilmuda kindlaksmääratud aegadel konkreetsesse asutusse;
- 6) kohustus vältida kontakte konkreetsete isikutega, kes on seotud väidetavalt toimepandud kuriteoga.

(2) Euroopa tõkendi tunnistuse edastamine Euroopa Liidu liikmesriigi pädevale asutusele käesoleva jaotise kohaselt on lubatud ka käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatata tagavate meetmete puhul, kui liikmesriik on selliste tagavate meetmete täitmise üle järelevalve teostamiseks nõusoleku andnud.

[RT I, 19.03.2015, 1- jõust. 29.03.2015]

§ 489²². Tagava meetme kohaldamise otsuse tunnustamisest keeldumise alused

(1) Tagava meetme kohaldamise otsuse tunnustamine ei ole lubatud, kui:

- 1) tagavale meetmele allutatud isik ei ole käesoleva seadustiku § 489²⁰ lõikes 1 või 2 nimetatud isik;
- 2) kuritegu on Eesti karistusseadustiku järgi aegunud ja selle kohta kehtib Eesti karistusõigus;
- 3) tagava meetme kohaldamise otsusega seotud tegu ei ole kuritegu Eesti karistusseadustiku kohaselt, välja arvatud käesoleva seadustiku § 489⁶ lõikes 1 sätestatud juhul;
- 4) tagavale meetmele allutatud isiku suhtes on tagava meetme aluseks olevas süüteoos jõustunud kohtulahend või süüteomenetluse lõpetamise määrus;
- 5) taotlus ei ole esitatud Euroopa tõkendi tunnistuse vormi kasutades, see on puudulik või ei vasta selgelt selle aluseks olevale otsusele ning esinevaid puudusi ei ole kõrvaldatud selleks määratud mõistliku aja jooksul;
- 6) tagavale meetmele allutatud isik on alla neljateistaastane;
- 7) tagavale meetmele allutatud isikul on Eesti Vabariigis puutumatus või välislepingus ettenähtud eesõigused, mis ei võimalda tagava meetme täitmise üle järelevalvet teostada, või
- 8) kohaldatud tagavat meedet ei ole nimetatud käesoleva seadustiku § 489²¹ lõikes 1.

(2) Tagava meetme kohaldamise otsuse tunnustamisest võib keelduda, kui:

- 1) tagavale meetmele allutatud isiku suhtes on sama süüteoga seoses kohaldatud tagav meede Eesti Vabariigis;
- 2) tagava meetme rikkumise korral peaks keelduma isiku loovutamises käesoleva seadustiku §-s 492 nimetatud põhjustel või
- 3) kohaldatud tagav meede ei ole koosõlas Eesti kriminaalmenetluses kohaldatavate kriminaalmenetlust tagavate meetmetega ning selle kohandamine ei ole käesoleva seadustiku § 489²⁷ lõikes 2 sätestatud tingimuse tõttu võimalik.

[RT I, 19.03.2015, 1- jõust. 29.03.2015]

§ 489²³. Teavitamine ja konsulteerimine

(1) Prokuratuur või kohus teavitab viivitamata taotleva riigi pädevat asutust kirjalikku taasesitamist võimaldaval viisil:

- 1) asjaolust, et esineb alus jätta tagava meetme kohaldamise otsus tunnustamata käesoleva seadustiku § 489²² lõike 1 punktides 1–4 nimetatud põhjusel, ning palub vajaduse korral esitada lisateavet;
- 2) tagavale meetmele allutatud isiku elukohamuutusest;
- 3) käesoleva seadustiku § 489³⁰ lõikes 4 sätestatud maksimaalsest ajavahemikust, mille vältel võib Eestis tagava meetme täitmise üle järelevalvet teostada;
- 4) asjaolust, et tagava meetme kohaldamise otsuse tunnustamise peale on esitatud kaebus;

5) asjaolust, et tagava meetme täitmise üle on võimatu järelevalvet teostada, sest pärast Euroopa tõkendi tunnistuse ja tagava meetme kohaldamise otsuse Eestile edastamist ei ole isikut võimalik Eesti territooriumilt leida;

6) tagava meetme rikkumisest ja muudest tähelepanekutest, mis võivad kaasa tuua käesoleva seadustiku §-s 489²⁴ nimetatud edasise otsuse tegemise;

7) asjaolust, et tagava meetme kohaldamise otsuse tunnustamisest oleks võimalik keelduda käesoleva seadustiku § 489²² lõike 2 punktis 2 nimetatud alusel, kuid Eesti on sellegipoolest valmis tagava meetme kohaldamise otsust tunnustama;

8) otsusest tagava meetme täitmise üle järelevalve lõpetada.

(2) Käesoleva paragrahvi lõike 1 punktis 6 nimetatud teatise vormi kehtestab [valdkonna eest vastutav minister](#) määrusega.

(3) Prokuratuur või kohus teavitab viivitamata täitva riigi pädevat asutust kirjalikku taasesitamist võimaldaval viisil:

1) käesoleva seadustiku §-s 489²⁴ nimetatud otsuse tegemisest;

2) asjaolust, et tagava meetme kohaldamise otsuse peale on esitatud kaebus;

3) asjaolust, et tagava meetme täitmise üle on vaja järelevalvet teostada kauem, kui on Euroopa tõkendi tunnistusele märgitud.

(4) Võimaluse korral prokuratuur või kohus konsulteerib ja vahetab vajalikku teavet asjaomase liikmesriigiga:

1) tagava meetme kohaldamise otsuse koostamise ajal või vähemalt enne tagava meetme kohaldamise otsuse ja Euroopa tõkendi tunnistuse edastamist;

2) enne tagava meetme kohandamist käesoleva seadustiku § 489²⁷ lõikes 1 sätestatud alusel;

3) tagava meetme täitmise üle sujuva ja tõhusa järelevalve hõlbustamiseks;

4) kui tagavale meetmele allutatud isik on tagavat meetet oluliselt rikkunud.

(5) Prokuratuur või kohus teavitab Justiits- ja Digiministeeriumi tagava meetme kohaldamise otsuse tunnustamisest või tunnustamata jätmisest, Euroopa tõkendi tunnistuse tagasisivõtmisest ning tagava meetme täitmise üle järelevalve teostamise lõpetamisest.

[RT I, 19.03.2015, 1- jõust. 29.03.2015]

§ 489²⁴. Edasiste otsuste tegemise pädevus

Kõik tagava meetme kohaldamise otsusega seotud edasised otsused teeb taotleva riigi pädev asutus. Sellised otsused on eelkõige tagava meetme kohaldamise otsuse uuendamine, läbivaatamine ja tagasisivõtmine, tagavate meetmete muutmine ning vahistamismääruse või muu sellise mõjuga täitmisele pööratava kohtuotsuse tegemine.

[RT I, 19.03.2015, 1- jõust. 29.03.2015]

2. alljaotis

Euroopa Liidu liikmesriigis tehtud vahistamise asemel alternatiivse kriminaalmenetlust tagava meetme kohaldamise otsuse tunnustamise ja täitmise menetlus

[RT I, 19.03.2015, 1- jõust. 29.03.2015]

§ 489²⁵. Tunnustamise otsustamine

(1) Eestile esitatud Euroopa tõkendi tunnistust on pädev menetlema Justiits- ja Digiministeerium ja selle täitmise üle otsustama:

1) tagavale meetmele allutatud isiku elukoha järgne maakohus, kui tagav meede on kohaldatud kohtu poolt;

2) prokuratuur käesoleva lõike punktis 1 nimetatud juhtudel.

(2) Prokuratuur või kohus koostab tagava meetme kohaldamise otsuse tunnustamise või tunnustamata jätmise kohta määruse, mis edastatakse viivitamata taotleva riigi pädevale asutusele. Tagava meetme kohaldamise otsuse tunnustamise korral võib prokuratuur või kohus selle täitmiseks edastada pädevale õigusasutusele või asuda otsust ise täitma.

(3) Prokuratuur või kohus otsustab tagava meetme kohaldamise otsuse tunnustamise 20 tööpäeva jooksul pärast seda, kui on tagava meetme kohaldamise otsuse ja Euroopa tõkendi tunnistuse kätte saanud.

(4) Kui taotlev riik on teatanud, et tagava meetme kohaldamise otsuse peale on esitatud kaebus, pikeneb tagava meetme kohaldamise otsuse tunnustamise tähtaeg 20 tööpäeva võrra.

(5) Kui tagava meetme kohaldamise otsuse tunnustamine ei ole erakorralistel asjaoludel käesoleva paragrahvi lõigetes 3 ja 4 sätestatud tähtaja jooksul võimalik, teavitab prokuratuur või kohus sellest viivitamata taotleva riigi pädevat asutust, esitades viivituse põhjused ja hinnangulise aja, mis on vajalik lõpliku otsuse tegemiseks.

[RT I, 19.03.2015, 1- jõust. 29.03.2015]

§ 489²⁶. Tagava meetme kohaldamise otsuse tunnustamise edasilükkamine

Tagava meetme kohaldamise otsuse tunnustamine lükatakse edasi, kui käesoleva seadustiku §-s 489¹⁸ nimetatud tunnistus on puudulik või ei vasta selgelt tagava meetme kohaldamise otsusele, kuni prokuratuuri või kohtu poolt selle tunnistuse täiendamiseks või parandamiseks määratud mõistliku tähtpäevani.
[RT I, 19.03.2015, 1- jõust. 29.03.2015]

§ 489²⁷. Tagava meetme kohandamine

(1) Kui isikule välisriigis kohaldatud tagav meede on vastuolus Eesti kriminaalmenetluses kohaldatavate kriminaalmenetlust tagavate meetmetega, kohandatakse välisriigis kohaldatud tagavat meedet selliselt, et see oleks kooskõlas Eestis kohaldatavate tagavate meetmetega. Kohandatud tagav meede peab võimalikult täpselt vastama taotlevas riigis määratud tagava meetme laadile.

(2) Kohandatud tagav meede ei tohi olla rangem kui isikule taotlevas riigis kohaldatud tagav meede.

(3) Tagava meetme kohandamise põhjused, viis ning kohandamise mõju tagava meetme täitmise järelevalvele märgitakse käesoleva seadustiku § 489²⁵ lõikes 2 nimetatud määruses.
[RT I, 19.03.2015, 1- jõust. 29.03.2015]

§ 489²⁸. Tagava meetme täitmise järelevalvele kohaldatav õigus

Tagava meetme kohaldamise otsuse tunnustamisel teostatakse tagava meetme täitmise üle järelevalvet Eesti õiguse kohaselt.
[RT I, 19.03.2015, 1- jõust. 29.03.2015]

§ 489²⁹. Tunnustamisotsuse vaidlustamine

(1) Tagavale meetmele allutatud isik võib käesoleva seadustiku § 489²⁵ lõikes 2 nimetatud prokuratuuri või kohtu määruse peale esitada kaebuse kolme päeva jooksul määruse kättesaamisest arvates.

(2) Prokuratuuri määruse peale esitatakse kaebus maakohtu eeluurimiskohtunikule, kelle tööpiirkonnas vaidlustatud määrus tehti.

(3) Kohtu määruse peale esitatakse kaebus määruse teinud kohtu kõrgemalseisvale kohtule vaidlustatava kohtumääruse teinud kohtu kaudu.

(4) Kaebus vaadatakse kirjalikus menetluses läbi kümne päeva jooksul arvates asja saabumisest kaebuse lahendamiseks pädevale kohtule.

(5) Kaebuse esitamine ei peata vaidlustatava määruse täitmist.

(6) Eeluurimiskohtuniku või ringkonnakohtu määrus on lõplik ja seda ei saa edasi kaevata.
[RT I, 19.03.2015, 1- jõust. 29.03.2015]

§ 489³⁰. Eesti pädevus tagava meetme täitmise järelevalvel

(1) Eesti on pädev ja kohustatud tagava meetme täitmise üle järelevalvet teostama tagava meetme kohaldamise otsuse tunnustamisest alates.

(2) Kui tagavat meedet on kohandatud, ei asuta selle täitmise üle järelevalvet teostama enne kümne päeva möödumist käesoleva seadustiku § 489²⁵ lõikes 2 nimetatud määruse edastamisest taotlevale riigile. Kokkuleppel taotleva riigiga võib asuda järelevalvet teostama ka varem, kuid mitte enne tagava meetme kohaldamise otsuse tunnustamist.

(3) Kui tagava meetme täitmise üle asutakse järelevalvet teostama, võetakse käesoleva seadustiku § 489²⁵ lõikes 2 nimetatud määrusele viivitamata tagavale meetmele allutatud isiku allkiri.

(4) Kohtueelses menetluses ei tohi tagava meetme täitmise üle järelevalvet teostada kauem kui üks aasta. Kriminaalasja erilise keerukuse või mahukuse korral või kriminaalmenetluses rahvusvahelise koostööga kaasnevatel erandlikel asjaoludel võib prokuratuur või kohus taotleva riigi pädeva asutuse taotlusel pikendada tagava meetme täitmise järelevalve tähtaega kohtueelses menetluses kuni kahe aastani.

(5) Eesti pädevus tagava meetme täitmise üle järelevalve teostamisel lõpeb ja läheb üle taotlevale riigile järgmistel juhtudel:

- 1) pärast tagava meetme kohaldamise otsuse tunnustamist ei ole isikut võimalik Eesti territooriumilt leida;
- 2) tagavale meetmele allutatud isiku seaduslik ja alaline elukoht ei ole Eestis;
- 3) Euroopa tõkendi tunnistus on taotleva riigi poolt tagasi võetud ning Eestit on sellest nõuetekohaselt teavitatud;
- 4) Eesti on keeldunud tagava meetme täitmise järelevalvest käesolevas jaotises nimetatud põhjustel;
- 5) käesoleva paragrahvi lõikes 4 nimetatud ajavahemik on möödunud.

(6) Prokuratuur või kohus võib Justiits- ja Digiministeeriumi vahendusel tagava meetme täitmise järelevalve ajal alati kutsuda taotleva riigi pädevat asutust üles esitama teavet selle kohta, kas tagava meetme täitmise järelevalve on endiselt vajalik.

[RT I, 19.03.2015, 1- jõust. 29.03.2015]

§ 489³¹. Eesti pädevus tagava meetme muutmise korral

Kui taotleva riigi pädev asutus on tagava meetme liiki või laadi muutnud, võib muudetud tagavat meedet kohandada käesoleva seadustiku §-s 489²⁷ sätestatud korras või keelduda tagava meetme täitmise üle järelevalve teostamisest § 489²² lõike 1 punktis 8 sätestatud alusel.

[RT I, 19.03.2015, 1- jõust. 29.03.2015]

§ 489³². Tagava meetme täitmise järelevalve lõpetamine seoses vastamata teavitustega

(1) Kui taotleva riigi pädevale asutusele on esitatud mitu käesoleva seadustiku § 489²³ lõike 1 punktis 6 nimetatud teavitust, kuid taotleva riigi pädev asutus ei ole tagava meetme kohaldamise otsuse kohta teinud ühtegi käesoleva seadustiku §-s 489²⁴ nimetatud otsust, võib prokuratuur või kohus taotlevale riigile anda mõistliku tähtaja sellise otsuse tegemiseks.

(2) Kui taotleva riigi pädev asutus ei tee käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud tähtaja jooksul käesoleva seadustiku §-s 489²⁴ nimetatud otsust, võib prokuratuur või kohus otsustada lõpetada tagava meetme täitmise järelevalve.

[RT I, 19.03.2015, 1- jõust. 29.03.2015]

§ 489³³. Isiku loovutamine

(1) Kui taotleva riigi pädev asutus on teinud vahistamismääruse või muu samaväärse mõjuga täitmisele pööratava kohtuotsuse, loovutatakse tagavale meetmele allutatud isik käesoleva jao 2. jaotise sätete kohaselt.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud juhul ei kohaldata käesoleva seadustiku § 491 lõiget 1.

[RT I, 19.03.2015, 1- jõust. 29.03.2015]

3. alljaotis

Euroopa tõkendi tunnistuse ja kriminaalmenetlust tagava meetme kohaldamise otsuse esitamine Euroopa Liidu liikmesriigile

[RT I, 19.03.2015, 1- jõust. 29.03.2015]

§ 489³⁴. Euroopa tõkendi tunnistuse esitamine tunnustamiseks ja täitmiseks

(1) Euroopa tõkendi tunnistust on kohtueelses menetluses pädev koostama prokuratuur ja kohtumenetluses kohus. Euroopa tõkendi tunnistus edastatakse täitvale riigile Justiits- ja Digiministeeriumi kaudu.

(2) Euroopa tõkendi tunnistuse võib edastada selle Euroopa Liidu liikmesriigi pädevale asutusele:

- 1) kus on tagavale meetmele allutatud isiku seaduslik ja alaline elukoht, kui tagavale meetmele allutatud ja selle kohaldamisest teavitatud isik on nõus kõnealusesse riiki tagasi pöörduma, või
- 2) kus ei ole isiku seaduslik ja alaline elukoht, kui tagavale meetmele allutatud isik on seda taotlenud ning kõnealune asutus annab selleks oma nõusoleku.

(3) Euroopa tõkendi tunnistus koos tagava meetme kohaldamise otsusega esitatakse korraga ainult ühele riigile.

(4) Euroopa tõkendi tunnistus ja tagava meetme kohaldamise otsus koostatakse eesti keeles. Justiits- ja Digiministeerium tõlgib Euroopa tõkendi tunnistuse täitva riigi määratud keelde.

(5) Euroopa tõkendi tunnistuse vormi kehtestab valdkonna eest vastutav ministermäärusega.

[RT I, 19.03.2015, 1- jõust. 29.03.2015]

§ 489³⁵. Tagava meetme täitmise järelevalve pädevus

(1) Eesti pädevus tagava meetme täitmise üle järelevalve teostamisel läheb üle täitvale riigile alates hetkest, kui täitev riik on tagava meetme kohaldamise otsust tunnustanud ning Eestit sellisest tunnustamisest nõuetekohaselt teavitanud.

(2) Tagava meetme täitmise üle järelevalve teostamise pädevus läheb Eestile üle, kui:

1) Eesti on Euroopa tõkendi tunnistuse tagasi võtnud ja sellest täitvat riiki nõuetekohaselt teavitanud või

2) täitev riik on mis tahes põhjusel lõpetanud tagava meetme täitmise üle järelevalve.

[RT I, 19.03.2015, 1- jõust. 29.03.2015]

§ 489³⁶. Tagava meetme täitmise järelevalve pikendamise taotlemine

Kui maksimaalne ajavahemik, mille vältel täitev riik tagava meetme täitmise üle järelevalvet teostab, hakkab mööduma, võib Euroopa tõkendi tunnistuse koostanud prokuratuur või kohus esitada täitva riigi pädevale asutusele Justiits- ja Digiministeeriumi vahendusel taotluse pikendada tagava meetme täitmise järelevalvet.

[RT I, 19.03.2015, 1- jõust. 29.03.2015]

1². jaotis Euroopa uurimismäärus

[RT I, 26.06.2017, 70- jõust. 06.07.2017, 1². jaotist kohaldatakse ainult nende Euroopa Liidu liikmesriikide suhtes, kes on Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2014/41/EL oma riigi õigusesse üle võtnud.]

1. alljaotis Üldsätted

[RT I, 26.06.2017, 70- jõust. 06.07.2017]

§ 489³⁷. Euroopa uurimismäärus

(1) Euroopa uurimismäärus on Euroopa Liidu liikmesriigi õigusasutuse tehtud või kinnitatud taotlus menetlustoimingu tegemiseks teises liikmesriigis eesmärgiga hankida tõendeid või teises liikmesriigis asuvad tõendid üle anda või hoiule võtta, et takistada tõendina kasutatava eseme hävitamist, muutmist, eemaldamist, üleandmist või võõrandamist.

(2) Käesolevat jaotist ei kohaldata:

1) käesoleva seadustiku § 471 alusel loodud riikidevahelise uurimisrühma tegevusele ja selle raames tõendite kogumisele;

2) Taani Kuningriigi ja Iiri Vabariigiga tehtavale koostööle kriminaalmenetluses.

[RT I, 26.06.2017, 70- jõust. 06.07.2017]

§ 489³⁸. Kulude jagunemine

(1) Eesti kannab taotleva ja täitva riigina kõik oma territooriumil Euroopa uurimismääruse täitmisega tekkinud kulud, kui käesolevas paragrahvis ei ole sätestatud teisiti.

(2) Täitva riigina võib Eesti juhul, kui Euroopa uurimismääruse täitmisega kaasnevad kulud on erakordselt suured, esitada taotlevale asutusele andmed kulude kohta ning konsulteerida temaga, kas ja kuidas oleks võimalik kulusid jagada või Euroopa uurimismäärust muuta. Taotlev asutus võib otsustada:

1) kanda kuludest osa, mida täitev riik peab erakordselt suureks, või

2) võtta Euroopa uurimismääruse osaliselt või täielikult tagasi.

(3) Taotleva riigina kannab Eesti kulud, kui need on:

1) tekkinud seoses vabaduspiiranguga isiku üleandmise või ülevõtmisega käesoleva seadustiku §-des 489³⁹ ja 489⁴⁰ nimetatud juhul;

2) pealtkuulatud üldkasutatava elektroonilise side võrgu kaudu edastatavate sõnumite transkriptsiooni, dekodeerimise või dekrüpteerimise kulud, mis on tekkinud käesoleva seadustiku § 489⁴³ lõikes 4 nimetatud juhul.

[RT I, 26.06.2017, 70- jõust. 06.07.2017]

§ 489³⁹. Vabaduspiiranguga isiku ajutine üleandmine

(1) Kui Euroopa uurimismäärus on koostatud selleks, et anda taotlevale riigile menetlustoimingu tegemiseks ajutiselt üle isik, kes viibib täitvas liikmesriigis vahistuses, vangistuses või kelle vabadust on muul seaduslikul viisil piiratud, võib isiku ajutiselt üle anda tingimusel, et isik antakse täitva riigi määratud tähtaja jooksul tagasi. Kahtlustatava või süüdistatavana ülekuulamiseks antakse isik üle käesoleva seadustiku 19. peatuki 8. jao 2. jaotises sätestatud korras.

(2) Isikut ei anta lisaks käesoleva seadustiku §-s 489⁵¹ nimetatud keeldumise alustele taotlevale riigile üle, kui:

- 1) isik ei anna üleandmiseks nõusolekut;
- 2) üleandmise tõttu võib pikeneda seadusjärgne vabaduspiirangu tähtaeg.

(3) Ajutiselt üleantud isikut ei või anda kohtu alla, süüdistada, vahistada ega kahtlustatavana kinni pidada ega piirata tema põhiõigusi muul viisil seoses süütegudega, mis on toime pandud enne tema lahkumist täitva riigi territooriumilt ning mida ei ole Euroopa uurimismääruses märgitud. Käesolevas lõikes sätestatud puutumatus lõpeb, kui ajutiselt üleantud isik on olnud Eestis 15 järjestikuse päeva jooksul alates kuupäevast, kui õigusasutus ei nõua enam tema kohalolekut ning tal on olnud võimalus lahkuda või ta on pärast lahkumist Eestisse tagasi pöördunud.

(4) Kui isiku üleandmiseks on vajalik tema sõit kolmanda liikmesriigi kaudu, esitab taotleva riigi pädev asutus loa saamiseks kolmandale liikmesriigile taotluse, millele on lisatud kõik vajalikud dokumendid.

(5) Isiku üleandmise täpne kord ja tingimused lepatakse taotleva ja täitva riigi pädevate asutuste vahel kokku. Ajutiselt üleantud isiku vabaduspiirang jääb taotlevas liikmesriigis kehtima, välja arvatud juhul, kui täitva liikmesriigi pädev asutus taotleb ajutiselt üleantud isiku vabastamist. Taotlevas riigis vahi all viibitud aeg arvatakse ajutiselt üleantud isikule täitvas riigis mõistetud karistuse kandmise tähtaja hulka.

[RT I, 26.06.2017, 70- jõust. 06.07.2017]

§ 489⁴⁰. Vabaduspiiranguga isiku ajutine ülevõtmine

Kui Euroopa uurimismäärus on koostatud selleks, et võtta ajutiselt üle täitvasse riiki menetlustoimingu tegemiseks, mille puhul on nõutav isiku viibimine täitva riigi territooriumil, isik, kes viibib taotlevas riigis vahistuses, vangistuses või kelle vabadust on muul seaduslikul viisil piiratud, kohaldatakse käesoleva seadustiku §-s 489³⁹ sätestatud.

[RT I, 26.06.2017, 70- jõust. 06.07.2017]

§ 489⁴¹. Välisriigis viibiva isiku kaugülekuulamine

(1) Kui Euroopa uurimismäärus on koostatud välisriigis viibiva isiku tunnistajana, eksperdina, kahtlustatavana või süüdistatavana kaugülekuulamiseks audiovisuaalse tehnilise lahenduse abil ning isiku tunnistajana või eksperdina kaugülekuulamiseks telefonitsi, lähtutakse käesoleva seadustiku §-s 69 sätestatud, arvestades käesolevas jaotises sätestatud erisusi.

(2) Kahtlustatavat ja süüdistatavat on audiovisuaalse kaugülekuulamise teel lubatud üle kuulata ainult nende nõusolekul. Kui kahtlustatav või süüdistatav ei anna audiovisuaalseks kaugülekuulamiseks oma nõusolekut, võib käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud Euroopa uurimismääruse täitmisest keelduda.

(3) Isiku kaugülekuulamise täpne kord ning vajaduse korral ülekuulatava isiku kaitseks vajalikud meetmed lepatakse taotleva ja täitva riigi pädevate asutuste vahel kokku. Täitva riigi pädev asutus on kohustatud:

- 1) teavitama asjaomast tunnistajat või eksperti ülekuulamise ajast ja kohast oma riigi õiguse kohaselt;
- 2) kutsuma kahtlustatava ja süüdistatava kaugülekuulamisele, lähtudes taotleva riigi menetlusnormidest ning teavitades kahtlustatavat ja süüdistatavat õigel ajal õigustest, mis neil on taotleva riigi õiguse kohaselt;
- 3) tagama ülekuulatava isiku isikusamasuse tuvastamise;
- 4) tagama vajaduse korral tõlgi osavõtu ülekuulamisest;
- 5) tagama, et kaugülekuulamise käigus ei rikuta täitva riigi õiguse aluspõhimõtteid, ning rikkumise tuvastamise korral võtma viivitamata meetmeid rikkumise kõrvaldamiseks.

(4) Kaugülekuulamine viiakse läbi taotleva riigi pädeva asutuse poolt või juhtimisel, lähtudes taotleva riigi menetlusnormidest. Kaugülekuulamise juures viibib ka täitva riigi pädeva asutuse esindaja.

(5) Kahtlustatavat ja süüdistatavat teavitatakse enne kaugülekuulamist õigustest, mis neil on kas täitva riigi või taotleva riigi õiguse kohaselt. Tunnistajat ja eksperti teavitatakse enne kaugülekuulamist ütluste andmisest keeldumise õigusest, mis neil on kas täitva riigi või taotleva riigi õiguse kohaselt. Kui kaugülekuulatav isik on kohustatud ütlusi andma, kuid ta keeldub ütluste andmisest või annab valeütlusi, lähtub täitev riik oma riigi menetlusnormidest.

(6) Täitva riigi pädeva asutuse esindaja kannab kaugülekuulamise protokolliga järgmised andmed:

- 1) kaugülekuulamise aeg ja koht;
- 2) kaugülekuulatud isiku menetlusseisund, nimi, isikukood või selle puudumisel sünniaeg ja elukoht või asukoht ja aadress ning sidevahendi number või elektronposti aadress;
- 3) kaugülekuulamise juures viibinud täitva riigi pädeva asutuse esindaja või esindajate andmed ja ametikoht;

- 4) kaugülekuulamise vorm ja kasutatud tehnikavahendite nimetused;
 - 5) ülekuulatava isiku kinnitus selle kohta, et teda on hoiatud ütluste andmisest keeldumise või teadvalt valeütluste andmisega kaasneva vastutuse eest, või et ta on andnud ütlusi puudutava vande, kui menetlusseadus näeb sellise kohustuse ette.
- [RT I, 26.06.2017, 70- jõust. 06.07.2017]

§ 489⁴². Piiriülene jälgimine

Kui Euroopa uurimismäärus on koostatud piiriüleseks jälgimiseks, lähtutakse käesoleva seadustiku §-s 472 sätestatud, arvestades käesolevas jaotises sätestatud erisusi.

[RT I, 26.06.2017, 70- jõust. 06.07.2017]

§ 489⁴³. Teabe salajane pealtkuulamine ja -vaatamine

(1) Kui Euroopa uurimismäärus on koostatud üldkasutatava elektroonilise side võrgu kaudu edastatavate sõnumite või muul viisil edastatava teabe salajaseks pealtkuulamiseks või -vaatamiseks, lähtutakse käesoleva seadustiku §-s 126⁷ sätestatud.

(2) Kui Euroopa uurimismäärus on koostatud üldkasutatava elektroonilise side võrgu kaudu edastatavate sõnumite salajaseks pealtkuulamiseks või -vaatamiseks teise liikmesriigi tehnilise abiga ning kui mitu Euroopa Liidu liikmesriiki on võimelised osutama kogu pealtkuulamiseks või -vaatamiseks vajalikku tehnilist abi, esitab Eesti Euroopa uurimismääruse vaid ühele liikmesriigile, eelistades seda liikmesriiki, kelle territooriumil asub praegu või tulevikus isik, keda pealt kuulatakse või vaadatakse.

(3) Euroopa uurimismääruses märgitakse, miks on käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud teave kriminaalmenetluseks oluline. Kui Euroopa uurimismäärus on koostatud üldkasutatava elektroonilise side võrgu kaudu edastatavate sõnumite salajaseks pealtkuulamiseks või -vaatamiseks teise liikmesriigi tehnilise abiga, märgitakse Euroopa uurimismääruses lisaks:

- 1) pealtkuulatava või -vaadatava isiku tuvastamiseks vajalik teave;
- 2) pealtkuulamise või -vaatamise soovitud kestus;
- 3) muu Euroopa uurimismääruse täitmise tagamiseks vajalik tehniline teave.

(4) Teabe salajase pealtkuulamise või -vaatamise täpne kord lepitakse taotleja ja täitva riigi pädevate asutuste vahel kokku. Üldkasutatava elektroonilise side võrgu kaudu edastatavate sõnumite salajaseks pealtkuulamiseks või -vaatamiseks koostatud Euroopa uurimismääruse võib vastavalt kokkuleppele täita järgmisel viisil:

- 1) edastades elektroonilise side võrgu kaudu edastatavad sõnumid viivitamata taotlevale riigile või
- 2) salvestades pealtkuulatud või -vaadatud elektroonilise side võrgu kaudu edastatavad sõnumid ning edastades salvestatud teabe taotlevale riigile.

(5) Taotlev asutus võib Euroopa uurimismääruse koostamise või täitmise ajal taotleda üldkasutatava elektroonilise side võrgu kaudu edastatavate sõnumite salvestise transkriptsiooni, dekodeerimist või dekrüpteerimist, kui tal on selleks mõjuv põhjus ja kui täitev asutus sellega nõustub.

[RT I, 26.06.2017, 70- jõust. 06.07.2017]

§ 489⁴⁴. Üldkasutatava elektroonilise side võrgu kaudu edastatavate sõnumite pealtkuulamisest ja -vaatamisest teavitamine

(1) Kui Euroopa uurimismääruse täitmise käigus annab eeluurimiskohtunik käesoleva seadustiku § 126⁷ alusel loa üldkasutatava elektroonilise side võrgu kaudu edastatavate sõnumite pealtkuulamiseks või -vaatamiseks isiku või seadme suhtes, kes või mis asub teise liikmesriigi (edaspidi *teavitatud liikmesriik*) territooriumil, ning kui teavitatud liikmesriigi tehniline abi ei ole pealtkuulamiseks või -vaatamise korraldamiseks vajalik, teavitab prokuratuur teavitatud liikmesriigi pädevat asutust pealtkuulamisest või -vaatamisest:

- 1) enne pealtkuulamist või -vaatamist, kui prokuratuur teab pealtkuulamise või -vaatamise loa taotlemise ajal, et pealtkuulataav või -vaadataav isik või seade asub sel hetkel või pealtkuulamise või -vaatamise ajal teavitatud liikmesriigi territooriumil;
- 2) pealtkuulamise või -vaatamise ajal või viivitamata pärast pealtkuulamist või -vaatamist, kui prokuratuur on saanud teavet selle kohta, et pealtkuulataav või -vaadataav isik või seade asub või asus pealtkuulamise või -vaatamise ajal teavitatud liikmesriigi territooriumil.

(2) Kui teavitatud liikmesriigi pädev asutus teavitab prokuratuuri, et pealtkuulamine või -vaatamine ei ole teavitatud liikmesriigis samasuguses riigisiseses asjas lubatud, siis prokuratuur:

- 1) lõpetab pealtkuulamise või -vaatamise teavitatud liikmesriigi territooriumil ning
- 2) ei kasuta tõendina teavet, mis on saadud pealtkuulamise või -vaatamise tulemusel ajal, kui pealtkuulataav või -vaadataav isik või seade asus teavitatud liikmesriigi territooriumil, välja arvatud teavitatud liikmesriigi pädeva asutuse seatud tingimustel, mida teavitatud liikmesriik on pühjendanud.

(3) Kui teine liikmesriik on teavitanud prokuratuuri üldkasutatava elektroonilise side võrgu kaudu edastatavate sõnumite pealtkuulamisest või -vaatamisest isiku või seadme suhtes, kes või mis asub Eesti territooriumil, ning kui pealtkuulamine või -vaatamine ei ole Eestis samasuguses riigisiseses asjas lubatud, annab prokuratuur viivitamata, kuid hiljemalt 96 tundi pärast teavituse saamist selle esitanud liikmesriigile teada, et:

- 1) pealtkuulamine või -vaatamine ei ole lubatud või see tuleb lõpetada ning
- 2) andmeid, mis on pealtkuulamise või -vaatamise tulemusel saadud ajal, kui pealtkuulata või -vaadata isik või seade asus Eesti territooriumil, ei tohi kasutada või tohib kasutada prokuratuuri seatud tingimustel, märkides nimetatud tingimuste põhjendused.

(4) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud teavituse vormi kehtestab [valdkonna eest vastutav ministermäärusega](#).

[RT I, 26.06.2017, 70- jõust. 06.07.2017]

§ 489⁴⁵. Politseiagendi kasutamine

(1) Kui Euroopa uurimismäärus on koostatud selleks, et taotleda täitvalt riigilt muudetud identiteediga isiku kasutamist kriminaalmenetluses kuriteo kohta teabe kogumiseks, lähtutakse käesoleva seadustiku §-s 126⁹ sätestatust.

(2) Euroopa uurimismääruses märgitakse, miks käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud teave on kriminaalmenetluses oluline.

(3) Politseiagendi kasutamise täpne kord lepitakse taotleja ja täitva riigi pädevate asutuste vahel kokku.

(4) Lisaks käesolevas jaotises nimetatud Euroopa uurimismääruse täitmisest keeldumise alustele võib Eesti täitva riigina keelduda Euroopa uurimismääruse täitmisest, kui politseiagendi kasutamise täpses korras ei olnud võimalik kokkuleppele jõuda.

[RT I, 26.06.2017, 70- jõust. 06.07.2017]

2. alljaotis

Euroopa uurimismääruse tunnustamise ja täitmise menetlus

[RT I, 26.06.2017, 70- jõust. 06.07.2017]

§ 489⁴⁶. Euroopa uurimismääruse tunnustamine ja täitmine

(1) Eestile esitatud Euroopa uurimismäärust on pädev tunnustama, menetlema ja selle täitmist tagama prokuratuur. Prokuratuur võib kohustada Euroopa uurimismäärust täitma uurimisasutuse või edastada Euroopa uurimismääruse täitmiseks muule pädevale õigusasutusele.

[RT I, 19.03.2019, 3- jõust. 01.07.2019]

(2) Prokuratuur teavitab seitsme päeva jooksul Euroopa uurimismääruse kättesaamisest arvates sellest taotleva liikmesriigi pädevat asutust.

(3) Käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud teavituse vormi kehtestab [valdkonna eest vastutav ministermäärusega](#).

(4) Kui Euroopa uurimismäärus ei ole esitatud või kinnitatud taotleva liikmesriigi kohtuniku, kohtu, eeluurimiskohtuniku või prokurööri poolt, tagastab prokuratuur Euroopa uurimismääruse taotlevale liikmesriigile. Kui Euroopa uurimismäärus on esitatud puudustega või selles esinevad ilmsed ebatäpsused, siis konsulteerib prokuratuur puuduste kõrvaldamise üle taotleva riigiga.

(5) Euroopa uurimismääruse täitmisel juhendatakse taotleva liikmesriigi poolt Euroopa uurimismääruses kirjeldatud juhistest, välja arvatud ulatuses, milles juhiste järgimine oleks vastuolus Eesti õiguse üldpõhimõtetega.

(6) Euroopa uurimismääruses taotletud menetlustoiming tehakse samadel alustel ja sama kiiresti kui samasugustel alustel tehtav menetlustoiming riigisiseses menetluses, lähtudes käesoleva seadustiku §-s 489⁴⁷ sätestatud tähtaegadest.

(7) Kui Euroopa uurimismäärusega on taotletud menetlustoimingu tegemist tõendi hoiulevõtmiseks, võib prokuratuur vajaduse korral pärast taotleva liikmesriigi pädeva asutusega konsulteerimist Euroopa uurimismääruses ettenähtud tõendi hoidmise kestust lühendada. Prokuratuur teavitab taotleva riigi pädevat asutust enne tõendi hoidmise lõpetamist.

[RT I, 26.06.2017, 70- jõust. 06.07.2017]

§ 489⁴⁷. Euroopa uurimismääruse tunnustamise ja täitmise tähtajad

(1) Otsus Euroopa uurimismääruse tunnustamise kohta tuleb teha viivitamata, kuid mitte hiljem kui 30 päeva pärast Euroopa uurimismääruse kättesaamist. Kui Euroopa uurimismäärus on esitatud tõendi hoiulevõtmiseks, siis tuleb otsus Euroopa uurimismääruse tunnustamise kohta teha võimaluse korral 24 tunni jooksul Euroopa uurimismääruse saamisest arvates.

(2) Kui tunnustamise otsustamine ei ole käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud tähtaja jooksul võimalik, teavitab prokuratuur sellest viivitamata taotleva riigi pädevat asutust, esitades teabe viivituse põhjuste ja lõpliku otsuse tegemiseks vajaliku täiendava aja kohta, mis ei või olla pikem kui 30 päeva.

(3) Kui ei esine käesoleva seadustiku §-s 489⁴⁹ sätestatud edasilükkamise asjaolusid, tuleb Euroopa uurimismääruses taotletud menetlustoiming teha ja selle abil saadud tõendid taotlevale liikmesriigile üle anda viivitamata, kuid mitte hiljem kui 90 päeva pärast käesoleva paragrahvi lõigete 1 ja 2 alusel Euroopa uurimismääruse tunnustamise otsuse tegemist.

(4) Kui Euroopa uurimismääruses taotletud menetlustoimingu tegemine ei ole käesoleva paragrahvi lõikes 3 sätestatud tähtaja jooksul võimalik, teavitab prokuratuur sellest viivitamata taotleva riigi pädevat asutust, esitades teabe viivituse põhjuste kohta ja konsulteerides taotleva riigi pädeva asutusega Euroopa uurimismääruse täitmise aja üle.

[RT I, 26.06.2017, 70- jõust. 06.07.2017]

§ 489⁴⁸. Tõendite üleandmine

(1) Prokuratuur annab taotlevale liikmesriigile Euroopa uurimismääruse alusel viivitamata üle tõendid, mis on prokuratuuri või uurimisasutuse valduses, ning tõendid, mis on saadud Euroopa uurimismääruse täitmise tulemusena.

(2) Tõendite üleandmise võib peatada kuni kaebemenetluse lõpuni, kui menetlustoiming, millega tõend saadi, on käesoleva seadustiku alusel vaidlustatud. Tõendite üleandmist ei peatata, kui Euroopa uurimismääruses on esitatud piisavad põhjused, et tõendite viivitamatu üleandmine on oluline menetlustoimingu nõuetekohaseks tegemiseks või üksikisikute õiguste kaitseks, välja arvatud juhul, kui tõendite üleandmisega võib kaasneda isiku õiguste raske ja pöördumatu rikkumine.

(3) Prokuratuur võib kokkuleppel taotleva liikmesriigi pädeva asutusega anda taotletavad tõendid ajutiselt üle tingimusel, et tõendid antakse Eestile tagasi niipea, kui neid ei ole taotlevas liikmesriigis enam vaja, või muul ajal, mis prokuratuuri ja taotleva liikmesriigi pädeva asutuse vahel kokku lepib.

[RT I, 26.06.2017, 70- jõust. 06.07.2017]

§ 489⁴⁹. Euroopa uurimismääruse täitmise edasilükkamine

(1) Prokuratuur võib Euroopa uurimismääruse täitmise edasi lükata, kui:

- 1) Euroopa uurimismääruse täitmine võib kahjustada Eestis käimasolevat kriminaalmenetlust;
- 2) Euroopa uurimismääruse alusel menetlustoimingu tegemiseks vajalikud esemed, dokumendid või andmed on juba kasutusel muus menetluses.

(2) Prokuratuur teavitab käesoleva paragrahvi lõike 1 alusel Euroopa uurimismääruse täitmise edasilükkamisest taotleva riigi pädevat asutust täitmise edasilükkamisest ja selle kestusest.

[RT I, 26.06.2017, 70- jõust. 06.07.2017]

§ 489⁵⁰. Euroopa uurimismääruse täitmise kohandamine

(1) Euroopa uurimismääruses taotletud menetlustoimingu asemel võib läbi viia teist liiki menetlustoimingu, kui see on taotletava eesmärgi saavutamiseks sobiv ning:

- 1) Euroopa uurimismääruses märgitud menetlustoimingut ei ole käesolevas seadustikus ette nähtud või
- 2) Euroopa uurimismääruses taotletud menetlustoimingu läbiviimine ei ole Euroopa uurimismääruses märgitud menetletava süüteo puhul Eesti õiguse kohaselt lubatud.

(2) Euroopa uurimismääruses taotletud menetlustoimingu asemel ei ole lubatud läbi viia teist liiki menetlustoimingut, kui on taotletud järgmiste menetlustoimingute läbiviimist:

- 1) sellise teabe või tõendite edastamine, mis on prokuratuuri või uurimisasutuste valduses ja mille saamine oleks olnud võimalik kriminaalmenetluse või Euroopa uurimismääruse raames käesoleva seadustiku § 32 lõike 2 alusel;
- 2) tunnistaja, eksperdi, asjatundja, kannatanu, kahtlustatava, süüdistatava või kolmanda isiku ülekuulamine Eesti territooriumil;
- 3) käesoleva seadustiku § 90¹ lõikes 1 sätestatud menetlustoiming;

4) menetlustoiming, mille läbiviimine ei riiva isiku põhiõigusi.

(3) Enne käesoleva paragrahvi alusel Euroopa uurimismääruse täitmise kohandamist konsulteerib prokuratuur taotleva liikmesriigi pädeva asutusega ja teavitab taotlevat liikmesriiki teist liiki menetlustoimingu tegemise vajadusest.

[RT I, 26.06.2017, 70- jõust. 06.07.2017]

§ 489⁵¹. Euroopa uurimismääruse täitmisest keeldumine

(1) Euroopa uurimismääruse täitmisest võib lisaks käesoleva seadustiku §-s 436 sätestatud osaliselt või täielikult keelduda, kui:

1) isikul, kelle suhtes menetlustoimingu tegemist taotletakse, on Eesti Vabariigis puutumatus või välislepingus ettenähtud eesõigused;

2) Euroopa uurimismääruse põhjal on selge, et uurimismääruse täitmine ei ole lubatud, sest isik on samas stüdistuses lõplikult süüdi või õigeks mõistetud või süüdimõistva kohtuotsuse korral on mõistetud karistus kantud või karistust ei saa täitmisele pöörata Euroopa uurimismääruse esitanud riigi seaduse alusel;

3) Euroopa uurimismääruses taotletud menetlustoiming ei ole Euroopa uurimismääruse aluseks oleva süüte puhul Eesti õiguse kohaselt lubatud, välja arvatud käesoleva seadustiku § 489⁵⁰ lõikes 2 sätestatud menetlustoimingud, kui Euroopa uurimismäärus on esitatud taotleva riigi kriminaalmenetluse raames;

4) Euroopa uurimismäärus seondub süüteoaga, mis väidetavalt on toime pandud väljaspool taotleva riigi territooriumi ja osaliselt või tervikuna Eesti Vabariigi territooriumil, ning Euroopa uurimismääruse aluseks olev tegu ei ole Eestis karistatav;

5) Euroopa uurimismääruse aluseks olev tegu ei ole Eestis karistatav, välja arvatud kui tegemist on käesoleva seadustiku § 489⁶ lõikes 1 nimetatud süüteoaga või kui Euroopa uurimismääruses taotletakse käesoleva seadustiku § 489⁵⁰ lõikes 2 sätestatud menetlustoimingute tegemist.

(2) Enne käesoleva paragrahvi lõike 1 alusel Euroopa uurimismääruse täitmisest keeldumist konsulteerib prokuratuur taotleva liikmesriigi pädeva asutusega ja teavitab taotlevat liikmesriiki Euroopa uurimismääruse täitmisest keeldumisest.

[RT I, 26.06.2017, 70- jõust. 06.07.2017]

3. alljaotis

Euroopa uurimismääruse esitamine Euroopa Liidu liikmesriigile

[RT I, 26.06.2017, 70- jõust. 06.07.2017]

§ 489⁵². Euroopa uurimismääruse koostamine ja edastamine

(1) Euroopa uurimismäärust on kohtueelses menetluses pädev koostama ja Euroopa Liidu liikmesriigi pädevale asutusele edastama prokuratuur ja kohtumenetluses kohus.

(2) Euroopa uurimismäärus koostatakse ja edastatakse üksnes juhul, kui:

1) Euroopa uurimismääruse koostamine on kriminaalmenetluse eesmärkide saavutamiseks vajalik ja proportsionaalne, võttes arvesse kahtlustatava ja süüdistatava õigusi;

2) Euroopa uurimismäärusega taotletavat menetlustoimingut saaks teha samadel tingimustel riigisisises kriminaalmenetluses.

(3) Kui Euroopa uurimismäärus koostatakse tõendite hoiulevõtmiseks, siis märgitakse Euroopa uurimismääruses, kas tõendid edastatakse Eestile või jäävad need täitva riigi valdusesse, tuues välja tõendite hoidmise kestuse või prognoositava kuupäeva tõendite üleandmise taotluse esitamise kohta.

(4) Kui täitmiseks saadetud Euroopa uurimismäärus tühistatakse, tuleb sellest viivitamata teavitada täitva riigi pädevat asutust.

(5) Euroopa uurimismääruse vormi kehtestab [valdkonna eest vastutav minister](#) määrusega.

[RT I, 26.06.2017, 70- jõust. 06.07.2017]

1³. jaotis

Arestimis- ja konfiskeerimisotsuste vastastikune tunnustamine

[RT I, 29.12.2020, 1- jõust. 08.01.2021]

§ 489⁵³. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2018/1805 rakendamine

Euroopa Liidu liikmesriigi arestimis- ja konfiskeerimisotsuste vastastikusel tunnustamisel kohaldatakse käesolevas seadustikus sätestatud niivõrd, kui Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) 2018/1805,

mis käsitleb arestimis- ja konfiskeerimisotsuste vastastikust tunnustamist (ELT L 303, 28.11.2018, lk 1–38), sätestatust ei tulene teisiti.

[RT I, 29.12.2020, 1- jõust. 08.01.2021]

§ 489⁵⁴. Arestimisotsuse tunnustamine, täitmine ja edastamine

(1) Eestile Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2018/1805 alusel arestimistunnistuse abil edastatud arestimisotsust on pädev menetlema ja selle täitmist tagama prokuratuur ning tunnustama kohus. Prokuratuur võib kohustada arestimisotsust täitma uurimisasutuse.

(2) Arestimistunnistuse abil edastatud arestimisotsuse tunnustamisel otsustatakse vara arestimine käesoleva seadustiku §-s 142 sätestatud korras kohtu määrusega. Arestimisotsuse tunnustamiseks ning vara arestimise otsustamiseks on pädev Harju Maakohus. Edasilükkamatutel juhtudel võib vara arestimise otsustada prokuratuur käesoleva seadustiku § 142 lõikes 3 sätestatud korras.

(3) Prokuratuur teavitab taotleva riigi pädevat asutust arestimisotsuse tunnustamisest ja täitmisest, tunnustamata ja täitmata jätmisest, täitmise edasilükkamisest ja täitmise võimatusest.

(4) Prokuratuur teavitab pärast arestimisotsuse täitmist talle teadaolevaid puudutatud isikuid arestimisotsuse tunnustamisest ja täitmisest. Kaebus arestimisotsuse tunnustamise aluseks olnud kohtu määruse või uurimisasutuse tegevuse peale seoses arestimisotsuse täitmisega esitatakse maakohule, kelle tööpiirkonnas vaidlustatud määrus või menetlustoiming on tehtud, käesoleva seadustiku § 387 lõikes 2 sätestatud korras kümne tööpäeva jooksul määruse kättesaamisest arvates. Kohus võib kaebuse lahendada kirjalikus menetluses.

(5) Arestimisotsuse edastamiseks arestimistunnistuse abil on arestimistunnistust pädev koostama ja edastama kohtueelses menetluses prokuratuur ja kohtumenetluses kohus.

[RT I, 29.12.2020, 1- jõust. 08.01.2021]

§ 489⁵⁵. Konfiskeerimisotsuse tunnustamine, täitmine ja edastamine

(1) Eestile Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2018/1805 alusel konfiskeerimistunnistuse abil edastatud konfiskeerimisotsust on pädev menetlema Justiits- ja Digiministerium ning tunnustama ja selle täitmist tagama kohus. Konfiskeerimisotsust täidetakse käesoleva seadustiku 18. peatükis sätestatud korras.

(2) Konfiskeerimistunnistuse abil edastatud konfiskeerimisotsuse tunnustamisel otsustatakse vara konfiskeerimine kohtu määrusega. Konfiskeerimisotsuse tunnustamiseks ning konfiskeerimise otsustamiseks on pädev selle isiku elukoha järgne maakohus, kelle vara on konfiskeerimisotsuse esemeks, või elukoha puudumise korral Harju Maakohus. Konfiskeerimisotsuse täitmine otsustatakse kirjalikus menetluses, kui süüdimõistetud isiku kaitsja või kolmas isik või tema esindaja ei taotle suulist menetlust. Konfiskeerimisotsuse tunnustamise ja täitmise otsustamiseks peetavast kohtuistungist võtavad osa prokurör, süüdimõistetud isiku kaitsja ning kolmas isik või tema esindaja.

(3) Kohus edastab määruse ja info konfiskeerimisotsuse täitmise kohta Justiits- ja Digiministeriumile, kes teavitab taotleva riigi pädevat asutust konfiskeerimisotsuse tunnustamisest ja täitmisest, tunnustamata ja täitmata jätmisest, täitmise edasilükkamisest ja täitmise võimatusest.

(4) Kohus teavitab pärast konfiskeerimisotsuse tunnustamist talle teadaolevaid puudutatud isikuid konfiskeerimisotsuse tunnustamisest. Kaebus konfiskeerimisotsuse tunnustamise aluseks olnud kohtu määruse peale esitatakse maakohule, kelle tööpiirkonnas vaidlustatud määrus või menetlustoiming on tehtud, käesoleva seadustiku § 387 lõikes 2 sätestatud korras kümne tööpäeva jooksul määruse kättesaamisest arvates. Kohus võib kaebuse lahendada kirjalikus menetluses.

(5) Konfiskeerimisotsust konfiskeerimistunnistuse abil edastama on pädev samas kriminaalasjas esmakordselt kohtulahendi teinud maakohus. Kohus koostab ja edastab konfiskeerimistunnistuse omal algatusel või prokuratuuri taotlusel.

[RT I, 29.12.2020, 1- jõust. 08.01.2021]

2. jaotis Loovutamine

1. alljaotis

Üldsätted

§ 490. Euroopa vahistamismäärus

(1) Euroopa vahistamismäärus on Euroopa Liidu liikmesriigi pädeva õigusasutuse tehtud taotlus teisele Euroopa Liidu liikmesriigile isiku kinnipidamiseks, vahi alla võtmiseks ning loovutamiseks kriminaalmenetluse jätkamise või jõustunud kohtulahendiga mõistetud vangistuse täideviimise eesmärgil.
[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

(2) Käesolevas jaotises sätestatud kohaldatakse Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi ning Islandi Vabariigi ja Norra Kuningriigi vahelises üleandmismenetluses isiku loovutamisel küsimustes, mis ei ole reguleeritud Euroopa Liidu ja Euroopa Aatomienergiaühenduse ning Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi vahelises kaubandus- ja koostöölepingus (ELT L 149, 30.04.2021, lk 10–2539) ja Euroopa Liidu ning Islandi Vabariigi ja Norra Kuningriigi vahelises üleandmismenetlust käsitlevas lepingus (ELT L 292, 21.10.2006, lk 2–19).
[RT I, 01.03.2023, 4- jõust. 11.03.2023]

§ 491. Loovutamise üldtingimused

(1) Isiku loovutamine tema suhtes kriminaalmenetluse jätkamiseks taotlevas riigis on lubatud, kui isikut kahtlustatakse või süüdistatakse kuriteos, mis on taotlevas riigis karistatav vähemalt üheaastase vangistusega.

(2) Isiku loovutamine, sõltumata teo karistatavusest Eesti karistusseadustiku järgi, on lubatud käesoleva seadustiku § 489⁶ lõikes 1 sätestatud kuritegude puhul.

(3) Isiku loovutamine tema suhtes tehtud süüdimõistva kohtuotsuse täitmiseks on lubatud käesoleva paragrahvi lõigetes 1 ja 2 sätestatud tingimustel, kui tal on kandmata vähemalt neli kuud vangistust.
[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

§ 492. Isiku loovutamist välistavad ja piiravad asjaolud

(1) Isiku loovutamine ei ole lubatud, kui:

[RT I, 01.03.2023, 4- jõust. 11.03.2023]

1) kuriteole võib kohaldada karistusseadustikku ning amnestiaakt välistab vahistamismääruse aluseks olevas kuriteos Eestis karistuse kohaldamise;

2) isik on teises liikmesriigis samas süüdistuses lõplikult süüdi või õigeks mõistetud või süüdimõistva otsuse korral on mõistetud karistus kantud või kandmisel või karistust ei saa täitmisele pöörata otsuse teinud riigi seaduse alusel;

3) isik, kelle suhtes on tehtud vahistamismäärus, on noorem kui neljateistaastane;

4) [kehtetu -RT I, 01.03.2023, 4- jõust. 11.03.2023]

5) on alust arvata, et abi taotletakse isiku süüdistamiseks või karistamiseks tema rassi, rahvuse, usuliste või poliitiliste tõekspidamiste pärast või kui isiku seisund võib halveneda mõnel nimetatud põhjusel.

[RT I, 01.03.2023, 4- jõust. 11.03.2023]

(1¹) Eesti Vabariik ei või keelduda rahvusvahelisest koostööst Euroopa Liidu liikmesriigiga põhjusel, et Eestis ei ole kehtestatud sama liiki maksu või lõivu või samasugust maksu-, tolli- või rahavahetuskorraldust kui taotlevas riigis.

[RT I, 01.03.2023, 4- jõust. 11.03.2023]

(2) Isiku loovutamisest võib keelduda, kui:

1) vahistamismääruse aluseks olev ja käesoleva seadustiku § 489⁶ lõikes 1 nimetatuta tegu ei ole kuritegu Eesti karistusseadustiku kohaselt, välja arvatud käesolevas paragrahvis sätestatud juhul;

[RT I, 01.03.2023, 4- jõust. 11.03.2023]

2) isiku suhtes on seoses vahistamismääruse aluseks oleva kuriteoga alustatud Eestis kriminaalmenetlust;

3) isiku suhtes on seoses vahistamismääruse aluseks oleva kuriteoga jäetud Eestis kriminaalmenetlus alustamata või menetlus on lõpetatud;

4) kuriteole võib kohaldada karistusseadustikku ja vahistamismääruse aluseks olev kuritegu on karistusseadustiku järgi aegunud;

5) isik on samas süüdistuses lõplikult süüdi või õigeks mõistetud riigis, mis ei ole Euroopa Liidu liikmesriik, või süüdimõistva otsuse korral on mõistetud karistus kantud või karistust ei saa täitmisele pöörata otsuse teinud riigi seaduse alusel;

6) vahistamismääruse aluseks olev kuritegu on toime pandud väljaspool taotleva riigi territooriumi ja väljaspool Eesti territooriumi toimepandud kuriteole ei saa samadel asjaoludel kohaldada karistusseadustikku;

7) [kehtetu -RT I, 01.03.2023, 4- jõust. 11.03.2023]

8) vahistamismäärus on tehtud vangistuse täitmiseks Eesti kodaniku suhtes või Euroopa Liidu liikmesriigi kodaniku suhtes, kellel on Eestis alaline elamisõigus, ja Eesti kohustub vangistust vastavalt oma riigisisesele õigusele ise täitma.

[RT I, 01.03.2023, 4- jõust. 11.03.2023]

(3) Eesti kodaniku suhtes, kellel on Eestis alaline elukoht, või Euroopa Liidu liikmesriigi kodaniku suhtes, kellel on Eestis alaline elamisõigus, võib kriminaalmenetluse ajaks loovutamisel seada tingimuseks, et isikule liikmesriigis mõistetav karistus tuleb täita Eesti Vabariigis.
[RT I, 01.03.2023, 4- jõust. 11.03.2023]

(4) [Kehtetu -RT I, 19.03.2015, 1- jõust. 29.03.2015]

(5) Kui taotlevas riigis võib Euroopa vahistamismääruse aluseks oleva kuriteo eest mõista karistuseks eluaegse vangistuse, võib isiku loovutada tingimusel, et taotleva riigi pädeva asutuse kinnituse kohaselt on võimalik selle isiku ennetähtaegne vabastamine.

(6) Kui isikul, kelle loovutamist taotletakse, on Eesti Vabariigis puutumatus või välislepingus ettenähtud eesõigused, peatub Euroopa vahistamismääruse täitmine, kuni pädevalt asutuselt on saabunud teade, et isikult on puutumatus või välislepingus ettenähtud eesõigused ära võetud.
[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

§ 493. Loovutamise laiendamine

(1) Eestile loovutatud või Eesti poolt loovutatud isiku suhtes ei või alustada kriminaalmenetlust, kohaldada vabadust piiravaid abinõusid ega täita kohtuotsust muu enne loovutamist toimepandud kuriteo eest, välja arvatud see kuritegu, millega seoses isik loovutati.
[RT I, 01.03.2023, 4- jõust. 11.03.2023]

(2) Käesoleva paragrahvi lõiget 1 ei kohaldata, kui:

- 1) loovutatud isikul oli võimalus Eestist lahkuda neljakümne viie päeva jooksul tema lõplikust vabastamisest arvates või ta on pärast lahkumist Eestisse tagasi pöördunud;
- 2) kuritegu ei ole karistatav vangistusega;
- 3) kriminaalmenetlusega ei kaasne vabadust piiravaid abinõusid;
- 4) karistus ei too endaga kaasa vabaduse võtmist, välja arvatud vabadust piirav asenduskaristus;
- 5) isik nõustub vabatahtlikult loovutamise ja sellega, et tema suhtes ei kohaldata käesoleva paragrahvi lõiget 1, või pärast loovutusotsuse jõustumist on ta nõustunud sellega, et tema suhtes ei kohaldata käesoleva paragrahvi lõiget 1;
- 6) isiku loovutanud liikmesriik on andnud oma nõusoleku täiendava süüdistuse esitamiseks.

(3) Loovutamise laiendamise taotlus esitatakse täitva riigi pädevale õigusasutusele.

(4) Eestile esitatud loovutamise laiendamise taotlus rahuldatakse, kui taotluse aluseks on kuritegu, millele saab kohaldada Euroopa vahistamismäärust.
[RT I, 01.03.2023, 4- jõust. 11.03.2023]

(5) Loovutamise laiendamise taotluse läbivaatamiseks korraldatakse kohtuistung viie päeva jooksul Euroopa vahistamismääruse kohtusse saabumisest arvates. Otsus laiendamise kohta tehakse 30 päeva jooksul taotluse Eestisse saabumisest arvates.
[RT I, 01.03.2023, 4- jõust. 11.03.2023]

(6) Loovutamise laiendamise kohtuistungist on kohustatud osa võtma:

- 1) prokurör;
- 2) isik, kelle loovutamist taotletakse, kui isik ei ole välisriigile üle antud ja ta viibib Eesti Vabariigis;
- 3) selle isiku kaitsja, kelle loovutamist taotletakse.

(7) Kui loovutamise laiendamist taotleb riik loobub taotlusest või tühistab selle pärast taotluse kohtusse jõudmist, kuid enne loovutamise laiendamise otsustamist, lõpetatakse menetlus kohtumäärusega.

(8) Loovutamise laiendamise määruse või loovutamise laiendamisest keeldumise määruse peale võib esitada määruskaebuse käesoleva seadustiku § 387 lõikes 2 sätestatud korras kolme päeva jooksul määruse kättesaamisest arvates.
[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

§ 494. Loovutamine ja väljaandmine kolmandale riigile

(1) Eestile loovutatud isikut ei saa edasi loovutada teisele Euroopa Liidu liikmesriigile või välja anda Euroopa Liitu mittekuuluvale riigile seoses kuriteoga, mis pandi toime enne isiku loovutamist, välja arvatud juhul, kui:
[RT I, 01.03.2023, 4- jõust. 11.03.2023]

- 1) loovutatud isik ei ole kasutanud võimalust Eestist lahkuda neljakümne viie päeva jooksul tema lõplikust vabastamisest arvates või ta on pärast lahkumist Eestisse tagasi pöördunud;
[RT I, 01.03.2023, 4- jõust. 11.03.2023]
- 2) isik on loovutamise käesoleva seadustiku § 493 lõike 2 punkti 5 kohaselt või väljaandmisega nõustunud;
[RT I, 01.03.2023, 4- jõust. 11.03.2023]

3) isiku loovutanud liikmesriik annab edasiloovatamiseks või väljaandmiseks oma nõusoleku.
[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

(2) Euroopa Liidu liikmesriigile loovutatud Eesti Vabariigi kodanikku ei või ilma kohtu loata edasi loovutada teisele Euroopa Liidu liikmesriigile ning ilma valdkonna eest vastutava ministri loata välja anda Euroopa Liitu mittekuuluvale riigile.
[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

(3) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud isiku edasi loovutamise taotlus vaadatakse kohtu poolt läbi nõuetele vastava taotluse kohtusse saabumisest viie päeva jooksul. Otsus edasi loovutamise kohta tehakse 30 päeva jooksul nõuetele vastava taotluse Eestisse saabumisest arvates.
[RT I, 01.03.2023, 4- jõust. 11.03.2023]

§ 495. Taotluste paljusus

(1) Kui isiku loovutamist taotleb mitu riiki, otsustab kohus, milline Euroopa vahistamismäärus täidetakse. Otsustamisel lähtutakse eeskätt isiku toimepandud kuritegude raskusest ning toimepanemise ajast ja kohast, Euroopa vahistamismääruse esitamise järjekorrast ning sellest, kas määrus on tehtud kohtueelse menetluse läbiviimiseks või jõustunud kohtuotsuse täitmisele pööramiseks.

(2) Vajaduse korral võib kohus küsida nõu Eurojustilt.

(3) Kui sama isiku suhtes on esitatud Euroopa vahistamismäärus ja väljaandmistootlus, otsustab valdkonna eest vastutav minister, milline nendest täidetakse, arvestades käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud asjaolusid.
[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

§ 496. Loovutatud isiku läbisõiduluba

(1) Loa teise liikmesriigi loovutatava isiku sõiduks Eesti Vabariigi territooriumi kaudu annab Justiits- ja Digiministeerium.

(2) Läbisõidutaotlus peab sisaldama:

- 1) asjaomase isiku andmeid ja kodakondsust;
- 2) märget selle kohta, et isiku suhtes on tehtud Euroopa vahistamismäärus;
- 3) teavet kuriteo asjaolude ja kvalifikatsiooni kohta.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

§ 497. Vara loovutamine

(1) Euroopa vahistamismäärusega võib taotleda täitvas riigis asuva vara loovutamist, kui väljanõutav vara on saadud Euroopa vahistamismääruse aluseks oleva kuriteoga või see vara on selles kriminaalmenetluses kasutatav asitõendina.

(2) Vara võib loovutada või selle loovutamist võib taotleda ka juhul, kui Euroopa vahistamismäärust ei saa esitada põhjusel, et isik on surnud või taotlevast riigist põgenenud.

(3) Eestis tagatakse kolmanda isiku õigused loovutatavale varale ja loovutatav vara tagastatakse õigustatud menetlusvälisele isikule pärast kohtuotsuse jõustumist.
[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

2. alljaotis

Loovutamismenetlus

§ 498. Euroopa vahistamismääruse täitmiseks pädevad asutused

(1) Eestile esitatud Euroopa vahistamismäärust on pädev menetlema ja loovutamisosust vastu võtma:

1) Harju Maakohus, kui isik on kinni peetud Tallinnas või Harju, Rapla, Lääne-Viru, Ida-Viru, Järva, Lääne, Hiiu, Saare või Pärnu maakonnas;

[RT I, 01.03.2023, 1- jõust. 01.05.2023]

2) Tartu Maakohus, kui isik on kinni peetud Jõgeva, Viljandi, Tartu, Põlva, Võru või Valga maakonnas.

[RT I, 01.03.2023, 1- jõust. 01.05.2023]

(2) Loovutamismenetluselase koostöö keskasutus on Justiits- ja Digiministeerium.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

§ 499. Loovutamisvahistamine

(1) Isiku võib Euroopa vahistamismääruse täitmise tagamiseks võtta vahi alla käesoleva seadustiku § 217 lõikes 8 sätestatud korras. Loovutamisvahistuse otsustab prokuratuuri taotlusel eeluurimiskohtunik.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

(2) Isiku võib Rahvusvahelise Kriminaalpolitsei Organisatsiooni (Interpol) kaudu esitatud vahistamistaotluse või Schengeni infosüsteemis oleva tagaotsimisteate alusel kinni pidada käesoleva seadustiku § 217 lõikes 1 sätestatud korras enne Euroopa vahistamismääruse saabumist, kui taotluses on kinnitus selle määruse esitamise kohta.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

(3) Isiku kinnipidamisel selgitatakse talle tema õigusi ja kinnipidamise alust.

[RT I, 01.03.2023, 4- jõust. 11.03.2023]

(3¹) Käesoleva paragrahvi lõike 1 kohaselt loovutamishistuse otsustamiseks korraldataval istungil küsib kohus isiku seisukohta loovutamise nõustumise kohta. Antud nõusolekust ei saa loobuda.

[RT I, 01.03.2023, 4- jõust. 11.03.2023]

(3²) Kui isik on käesoleva paragrahvi lõike 3¹ kohaselt teatanud loovutamise nõustumisest, võib kohus loovutamishistuse otsustamisega samal ajal otsustada Rahvusvahelise Kriminaalpolitsei Organisatsiooni (Interpol) kaudu esitatud vahistamistaotluse või Schengeni infosüsteemis oleva tagaotsimisteate alusel ka käesoleva seadustiku §-s 502 sätestatud järgides loovutamise.

[RT I, 01.03.2023, 4- jõust. 11.03.2023]

(4) Isikut teavitatakse, et tal on kinnipidamisest alates õigus tasuta õigusabile ja tõlgi abile nii täitvas kui ka taotlevas riigis. Alaealisele isikule kohaldatakse õigusi, mis on alaealise kahtlustataval või süüdistataval, välja arvatud käesoleva seadustiku § 34 lõike 1¹ punktis 3 sätestatud.

[RT I, 01.03.2023, 4- jõust. 11.03.2023]

(4¹) Kui isik soovib kaitsjat taotlevas riigis, kus kaitsjat ei ole veel nimetatud, teavitab prokuratuur sellest soovist kohe taotleva riigi pädevat asutust. Taotleva riigi poolt edastatud teave selles riigis kaitsja nimetamise tingimuste kohta edastatakse kohe isikule.

[RT I, 01.03.2023, 4- jõust. 11.03.2023]

(5) Kui Euroopa vahistamismäärust ei ole käesoleva seadustiku § 500 lõikes 1 sätestatud tähtaja jooksul saadetud, tuleb isik viivitamata vahi alt vabastada, välja arvatud juhul, kui kohus otsustab loovutamise koos loovutamishistuse otsustamisega käesoleva seadustiku § 502 lõike 1 kohaselt.

[RT I, 01.03.2023, 4- jõust. 11.03.2023]

§ 500. Euroopa vahistamismääruse edastamise kanalid

(1) Euroopa vahistamismäärus adresseeritakse Justiits- ja Digiministeeriumile kolme tööpäeva jooksul arvates isiku vahistamisest Eestis. Justiits- ja Digiministeerium edastab Euroopa vahistamismääruse viivitamata pädevale kohtule ja Riigiprokuratuurile.

(2) Rahvusvahelise Kriminaalpolitsei Organisatsiooni (Interpol) või Schengeni infosüsteemi kaudu saabunud Euroopa vahistamismäärus saadetakse pärast isiku kinnipidamist viivitamata Justiits- ja Digiministeeriumile, kes edastab selle pädevale kohtule ja Riigiprokuratuurile.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

§ 501. Kaitsja osavõtt loovutamismenetlusest

Kaitsja osavõtt loovutamismenetlusest on isiku vahi alla võtmise taotluse läbivaatamisest alates kohustuslik.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

§ 502. Kohtulik loovutamismenetlus

(1) Euroopa vahistamismääruse arutamiseks ja isiku loovutamise otsustamiseks korraldatakse kohtuistung, välja arvatud juhul, kui loovutamine otsustatakse samaaegselt loovutamishistusega käesoleva seadustiku § 499 lõike 3² kohaselt.

[RT I, 01.03.2023, 4- jõust. 11.03.2023]

(2) Loovutamismenetlust toimetab kohtunik ainuisikuliselt.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

(3) Kohtuistungist on kohustatud osa võtma:

- 1) prokurör;
- 2) isik, kelle loovutamist taotletakse;
- 3) selle isiku kaitsja, kelle loovutamist taotletakse.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

(4) Kohtuistungil kohus:

- 1) kontrollib isiku nõusolekut loovutamiseks;
- 2) tutvustab isikule käesoleva seadustiku §-des 493 ja 494 sätestatud ning küsib isiku seisukohta loovutamise laiendamise ja edasi loovutamise kohta;
[RT I, 01.03.2023, 4- jõust. 11.03.2023]
- 3) kuulab ära isiku, kelle loovutamist taotletakse, tema kaitsja ja prokuröri arvamuse.
[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

(5) Kohus võib määrata taotleva riigi pädevale õigusasutusele tähtaja lisateabe edastamiseks.
[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

(6) Kohus teeb käesoleva seadustiku §-s 503 sätestatud määruse kümne päeva jooksul pärast isiku loovutamiseks korraldatud kohtuistungit. Kui isik on teatanud loovutamise nõustumisest, teeb kohus käesoleva seadustiku §-s 503 sätestatud määruse kolme päeva jooksul pärast isiku loovutamiseks korraldatud kohtuistungit.
[RT I, 01.03.2023, 4- jõust. 11.03.2023]

(7) [Kehtetu -RT I, 01.03.2023, 4- jõust. 11.03.2023]

§ 503. Kohtulahendid loovutamismenetluses

(1) Välisriigile isiku loovutamise otsustamisel teeb kohus ühe järgmistest määrustest:

- 1) rahuldab Euroopa vahistamismääruse ja nõustub isiku loovutamiseks;
- 2) ei rahulda Euroopa vahistamismäärust ja keeldub isiku loovutamiseks;
- 3) lõpetab menetluse, kui enne loovutamise otsustamist on taotleval riigil väljastatud Euroopa vahistamismääruse tühistanud.

(2) Määruses märgitakse:

- 1) loovutamismenetlusele allutatud isiku nimi ning isikukood või sünniaeg ja sünnikoht;
- 2) läbivaadatud Euroopa vahistamismääruse sisu;
- 3) kohtuistungil osalenud loovutamismenetlusele allutatud isiku seisukoht enda loovutamise kohta, muu hulgas isiku nõusolek, kui ta on enda loovutamiseks nõus käesoleva seadustiku § 502 lõike 4 punkti 2 kohaselt;
[RT I, 01.03.2023, 4- jõust. 11.03.2023]
- 4) kohtu otsustus ja põhjendused loovutamise nõustumise või mittenõustumise kohta;
[RT I, 19.03.2015, 1- jõust. 29.03.2015]
- 5¹) loovutamise edasilükkamine ja ajutine loovutamine käesoleva seadustiku § 506 lõigete 1 ja 2 alusel;
[RT I, 01.03.2023, 4- jõust. 11.03.2023]
- 6) loovutamismenetlusele allutatud isiku vahi all viibitud aeg;
- 7) edasikaebamise kord.

(3) Kui Euroopa vahistamismäärus sisaldab vara konfiskeerimise taotlust, otsustab kohus vara konfiskeerimise loovutamismenetluses.

(4) Kui kohus otsustab Euroopa vahistamismääruse rahuldada ja isiku loovutada, kohaldab kohus isiku suhtes loovutamise vahistamist kuni isiku üleandmiseni.

(5) Kui kohus otsustab loovutamise keelduda, kohaldatakse isiku suhtes loovutamise vahistamist kuni loovutamismääruse või loovutamise keeldumise määruse jõustumiseni.

(6) Määruse koopia edastatakse kinnipidamisasutusele, kus loovutatavat isikut loovutamise vahistuses peetakse, prokuröridele ja loovutamismenetlusele allutatud isikule ja tema kaitsjale.

(7) Loovutamismenetluses tehtud jõustunud määruse koopia saadetakse viivitamata Justiits- ja Digiministeeriumile, kes teeb selle teatavaks taotlevale riigile.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

§ 504. Loovutamismenetluses tehtud määruse vaidlustamine

(1) Loovutamismenetluses tehtud loovutamismääruse või loovutamise keeldumise määruse peale võib esitada määruskaebuse käesoleva seadustiku § 387 lõikes 2 sätestatud korras kolme päeva jooksul määruse kättesaamisest arvates.

(2) Määruskaebus esitatakse Harju Maakohtu määruse peale Tallinna Ringkonnakohtusse ja Tartu Maakohtu määruse peale Tartu Ringkonnakohtusse.

(3) Määruskaebus vaadatakse ringkonnakohtus kirjalikus menetluses läbi kümne päeva jooksul arvates asja saabumisest ringkonnakohtusse. Kui isik on teatanud loovutamise nõustumisest, vaadatakse määruskaebus ringkonnakohtus kirjalikus menetluses läbi kolme päeva jooksul arvates asja saabumisest ringkonnakohtusse.
[RT I, 01.03.2023, 4- jõust. 11.03.2023]

(4) Ringkonnakohtu otsus on lõplik.

(4¹) Euroopa vahistamismääruse täitmiseks pädevad asutused ja Justiits- ja Digiministeerium peavad loovutamismenetluses oma töö korraldama selliselt, et kohtul oleks võimalik jõuda jõustunud kohtulahendini 10 päeva jooksul, kui isik on teatanud loovutamise nõustumisest, ning 60 päeva jooksul, kui isik ei ole teatanud loovutamise nõustumisest.
[RT I, 01.03.2023, 4- jõust. 11.03.2023]

(4²) Kui käesoleva paragrahvi lõikes 4¹ sätestatud tähtaegadest ei ole erakorralistel asjaoludel võimalik kinni pidada, võib loovutamisosuse tegemiseks ettenähtud aeg pikeneda kuni kolmekümne päeva võrra. Loovutamismenetluse tähtaja pikenedes ja selle põhjustest teavitatakse viivitamata taotleja esitajat ja Eurojusti.
[RT I, 01.03.2023, 4- jõust. 11.03.2023]

(5) Isik, kelle kohus otsustas välisriigile loovutada, võib kaebeõigusest loobuda, tehes selle kohta kirjaliku avalduse. Sellisel juhul jõustub kohtumäärus kaebeõigusest loobumise päeval.
[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

§ 505. Isiku üleandmine

(1) Jõustunud loovutamismääruse koopia saadab Justiits- ja Digiministeerium Politsei- ja Piirivalveametile, kes teatab taotlevale riigile loovutatud isiku üleandmise aja ja koha ning korraldab isiku üleandmise.

(2) Loovutatud isik antakse üle kümne päeva jooksul alates loovutamismääruse jõustumisest.

(3) Kui üleandmist takistavad asjaolud, mis ei olene täitvast ega taotlevast riigist, antakse isik üle kümne päeva jooksul alates uuest kokkulepitud tähtpäevast.

(4) Üleandmise võib ajutiselt edasi lükata humanitaarsetel põhjustel, sealhulgas loodusõnnetuse korral, või kui on piisav alus arvata, et määruse täideviimine võib ohustada loovutatava elu või tervist. Euroopa vahistamismäärus täidetakse kohe pärast eelnimetatud põhjuse äralangemist ja isik antakse üle kümne päeva jooksul alates uuest kokkulepitud tähtpäevast.
[RT I, 01.03.2023, 4- jõust. 11.03.2023]

(5) Kui käesoleva paragrahvi lõigetes 2–4 nimetatud tähtaja jooksul ei ole isik üle antud, vabastatakse ta vahi alt.
[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

§ 506. Loovutamise edasilükkamine ja ajutine loovutamine

(1) Kohus võib loovutamist otsustades lükata jõustunud loovutamismääruse täitmise edasi, kui isiku suhtes viiakse Eestis läbi kriminaalmenetlust või täidetakse tema kohta tehtud kohtuotsust.
[RT I, 01.03.2023, 4- jõust. 11.03.2023]

(2) Kohus võib käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud loovutamise edasilükkamisel otsustada, et isik, kelle loovutamine on edasi lükatud, loovutatakse taotlevale riigile ajutiselt. Sellekohase kirjaliku kokkuleppe taotleja riigiga sõlmib Justiits- ja Digiministeerium.
[RT I, 01.03.2023, 4- jõust. 11.03.2023]

(3) Kui Eestile ajutiselt loovutatud isiku suhtes kriminaalmenetlus lõpetatakse või isik mõistetakse õigeks ja isiku suhtes viiakse riigis, kes ta Eesti Vabariigile loovutas, läbi kriminaalmenetlus või tema suhtes on kohaldatud vangistust, hoitakse isikut vahi all kuni tema üleandmise riigile, kes on ta Eesti Vabariigile ajutiselt loovutanud.
[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

3. alljaotis

Vahistamismääruse esitamine Euroopa Liidu liikmesriigile

§ 507. Euroopa vahistamismääruse esitamine

(1) Kohtueelses menetluses on Euroopa vahistamismäärust pädev koostama prokuratuur ja kohtumenetluses kohus, kelle menetluses on Euroopa vahistamismääruse aluseks olev kuritegu.

(2) Jõustunud kohtulahendi täitmiseks on Euroopa vahistamismäärust pädev esitama kohtulahendit täitmisele pöörv maakohus.

(3) Kohtueelses menetluses võib loovutamise tagamiseks eeluurimiskohtunik prokuratuuri taotlusel kohaldada enne Euroopa vahistamismääruse koostamist loovutamishelist.

(4) Kui isiku loovutamist taotletakse kohtumenetluses, kohaldab isiku loovutamisevahistust kriminaalasja menetlev kohus.

(5) Euroopa vahistamismäärust on pädev tühistama selle koostanud asutus.

(6) Euroopa vahistamismäärus koostatakse eesti keeles ja selle tõlgib täitva riigi määratud keelde Justiits- ja Digiministeerium.

(7) Euroopa vahistamismääruse edastab taotlevale riigile Justiits- ja Digiministeerium.

(8) Edasilükkamatutel juhtudel võib prokuratuuri nõusolekul taotleda Rahvusvahelise Kriminaalpolitsei Organisatsiooni (Interpol) või Schengeni infosüsteemi riigisisese osa eest vastutava keskasutuse kaudu Euroopa Liidu liikmesriigilt loovutatava isiku loovutamisevahistust enne Euroopa vahistamismääruse esitamist.
[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

§ 508. Euroopa vahistamismääruse sisu, vorm ja edastamise viis

(1) Euroopa vahistamismääruses märgitakse:

- 1) asjaomase isiku andmed ja kodakondsus;
- 2) vahistamismääruse teinud õigusasutuse nimi ja kontaktandmed;
- 3) märges jõustunud kohtuotsuse või vahi alla võtmise määruse kohta;
- 4) kuriteo asjaolud ja kvalifikatsioon;
- 5) jõustunud kohtuotsuse korral määratud karistus või määruse sisuks oleva kuriteo eest ettenähtud karistumäär määruse teinud riigi õiguse alusel.

(2) Euroopa vahistamismääruse vormi kehtestab [valdkonna eest vastutav minister](#)määrusega.

(3) Vahistamismäärus edastatakse taotlevale riigile kirja teel, elektronpostiga või muul kirjalikku taasesitamist võimaldaval viisil.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

3. jaotis

Lähenemiskeelu tunnustamine ja täitmine

1. alljaotis

Üldsätted

§ 508¹. Euroopa lähenemiskeelu tunnustus

Euroopa lähenemiskeelu tunnustus on Euroopa Liidu liikmesriigi pädeva asutuse tehtud taotlus teisele Euroopa Liidu liikmesriigile kohaldada ohustavale isikule üht või mitut järgmist piirangut:

- 1) keeld viibida kindlaksmääratud asukohas, kus kaitstav isik elab või kus ta sageli käib;
- 2) keeld võtta kaitstava isikuga ühendust;
- 3) keeld läheneda kaitstavale isikule.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

2. alljaotis

Euroopa lähenemiskeelu kohaldamise menetlus

§ 508². Euroopa lähenemiskeelu kohaldamiseks pädev asutus

(1) Euroopa lähenemiskeelu kohaldamist on pädev otsustama kaitstava isiku elukoha järgne maakohus.

(2) Euroopa lähenemiskeelu kohaldamise otsustamise keskasutus on Justiits- ja Digiministeerium.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

§ 508³. Euroopa lähenemiskeelu kohaldamise otsustamine

(1) Euroopa lähenemiskeelu kohaldamist otsustatakse taotleva riigi poolt edastatud Euroopa lähenemiskeelu tunnustuse või Euroopa lähenemiskeelu kohaldamist sooviva isiku taotluse alusel.

(2) Euroopa lähenemiskeeldu kohaldatakse juhul, kui kaitstav isik elab või viibib Eestis.

(3) Euroopa lähenemiskeelu kohaldamine otsustatakse viivitamata.

(4) Kohus hindab keelu kohaldamise otsustamisel kaitstava isiku Eestis viibimise perioodi pikkust ja kaitsevajaduse põhjendatust.

(5) Euroopa lähenemiskeelu kohaldamisel rakendatakse kaitstava isiku kaitseks samu kaitsemeetmeid, mida rakendatakse samasugustel asjaoludel lähenemiskeelu kohaldamisel Eestis.

(6) Euroopa lähenemiskeelu kohaldamise otsustamisel kaasatakse menetlusse isik, kelle suhtes keelu kohaldamist otsustatakse, kui teda ei olnud kaasatud taotlevas riigis lähenemiskeelu kohaldamise menetlusse.
[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

§ 508⁴. Euroopa lähenemiskeelu kohaldamisest keeldumine

(1) Kohus võib keelduda Euroopa lähenemiskeelu kohaldamisest, kui:

- 1) Euroopa lähenemiskeelu tunnistus ei ole täielik või seda ei ole täiendatud selleks ettenähtud tähtaja jooksul;
- 2) Euroopa lähenemiskeeld on seotud kuriteoga, mis ei ole Eesti karistusseadustiku kohaselt kuritegu;
- 3) Euroopa lähenemiskeelu tunnistuse välja andnud riigis puudub vastav kaitsemeede.

(2) Kui kohus keeldub Euroopa lähenemiskeelu kohaldamisest, teavitab ta sellest ja keeldumise põhjusest viivitamata kaitstavat isikut ja esialgse lähenemiskeelu otsuse teinud riigi pädevat asutust. Ühtlasi teavitab kohus sellisel juhul kaitstavat isikut võimalusest taotleda lähenemiskeeldu tsiviilkohtumenetluse korras.
[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

§ 508⁵. Euroopa lähenemiskeelu kohaldamisest teavitamine

Kohus teavitab Euroopa lähenemiskeelu kohaldamise määrusest ja selle rikkumise võimalikest tagajärgedest viivitamata isikut, kelle kaitseks keeld kohaldati, samuti isikut, kellele keeld kohaldati, ning esialgse lähenemiskeelu kohaldamise otsuse teinud riigi pädevat asutust.
[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

§ 508⁶. Euroopa lähenemiskeelu rikkumisest teavitamine

(1) Kohus teavitab esialgset lähenemiskeeldu kohaldanud riigi pädevat asutust igast Euroopa lähenemiskeelu määrusega kohaldatud kaitsemeetme rikkumisest.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud teatise vormi kehtestab [valdkonna eest vastutav ministermäärusega](#).
[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

§ 508⁷. Euroopa lähenemiskeelu määruse muutmine ja tühistamine

(1) Kohus võib muuta lähenemiskeelu kohaldamise tingimusi, kui esialgset lähenemiskeeldu kohaldanud riigi pädev asutus on keelu kohaldamise tingimusi muutnud.

(2) Kohus tühistab lähenemiskeelu, kui esialgse lähenemiskeelu kohaldamise otsuse teinud Euroopa Liidu liikmesriigi pädev asutus on kehtestatud lähenemiskeelu tühistanud.

(3) Kohus võib tühistada Euroopa lähenemiskeelu määruse, kui on piisav alus arvata, et kaitstav isik ei viibi Eestis või on Eesti territooriumilt lõplikult lahkunud või kui lähenemiskeelu kohaldamise algusest on möödunud kolm aastat.

(4) Kohus teavitab Euroopa lähenemiskeelu kohaldamise määruse tühistamisest viivitamata isikut, kelle kaitseks keeld kohaldati, samuti isikut, kellele keeld kohaldati, ning esialgse lähenemiskeelu kohaldamise otsuse teinud riigi pädevat asutust.
[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

3. alljaotis

Euroopa lähenemiskeelu tunnistuse esitamine Euroopa Liidu liikmesriigile

§ 508⁸. Euroopa lähenemiskeelu tunnistuse esitamine ja Euroopa lähenemiskeelu määruse vorm

(1) Euroopa lähenemiskeelu tunnistuse koostamine ja esitamine on lubatud üksnes juhul, kui eelnevalt on samas asjas tehtud otsus lähenemiskeelu kohaldamise kohta Eesti õiguse kohaselt.

(2) Euroopa lähenemiskeelu kohaldamist sooviv isik esitab vastavasisulise taotluse oma elukoha järgsele maakohtule või selle Euroopa Liidu liikmesriigi pädevale asutusele, mille territooriumil lähenemiskeelu kohaldamist soovitakse.

(3) Kaitstava isiku elukoha järgne maakohus koostab Euroopa lähenemiskeelu tunnistuse ja edastab selle Justiits- ja Digiministeeriumile.

(4) Justiits- ja Digiministeerium tõlgib tunnistuse täitva riigi määratud keelde ja edastab selle täitva riigi pädevale asutusele.

(5) Euroopa lähenemiskeelu tunnistuse vormi kehtestab [valdkonna eest vastutav minister](#) määrusega. [RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

4. jaotis

Vara arestimise ja tõendi hoiulevõtmise otsuse tunnustamine ja täitmine

1. alljaotis

Üldsätted

§ 508⁹. Euroopa tunnistus vara arestimise ja tõendi hoiulevõtmise kohta

(1) Euroopa tunnistus vara arestimise ja tõendi hoiulevõtmise kohta (edaspidi *Euroopa arestimistunnistus*) on Euroopa Liidu liikmesriigi pädeva õigusasutuse tehtud taotlus teisele Euroopa Liidu liikmesriigile vara konfiskeerimise tagamiseks või tõendina kasutatava vara hävitamise, muundamise, teisaldamise, üleandmise või käsutamise takistamiseks.

(2) Euroopa arestimistunnistuse alusel võib arestida või hoiule võtta:

- 1) kuriteoga saadud vara või kuriteoga saadud vara väärtusele vastava vara;
- 2) kuriteo toimepanemise vahendi;
- 3) kuriteo vahetu objekti;
- 4) muu asitõendi, dokumendi või teabesalvestise, mis on kriminaalmenetluses kasutatav tõendina.

(3) Euroopa arestimistunnistusele lisatakse taotleva riigi pädeva õigusasutuse tehtud vara arestimise või tõendi hoiulevõtmise otsuse koopia.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

(4) Käesolevat jaotist kohaldatakse vara arestimise ja tõendite hoiulevõtmise korral üksnes Taani Kuningriigi ja Iiri Vabariigiga tehtavale koostööle kriminaalasjades.

[RT I, 29.12.2020, 1- jõust. 08.01.2021]

§ 508¹⁰. Euroopa arestimistunnistusega kaasnev taotlus

Euroopa arestimistunnistust täitvale riigile esitatakse koos tunnistusega ka taotlus:

- 1) tõendi üleandmiseks taotlevale riigile või
- 2) vara konfiskeerimiseks.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

§ 508¹¹. Euroopa arestimistunnistuse täitmist välistavad ja piiravad asjaolud

(1) Euroopa arestimistunnistuse täitmisest võib keelduda, kui:

- 1) Euroopa arestimistunnistuse aluseks olev tegu ei ole karistatav Eesti karistusseadustiku kohaselt, välja arvatud käesoleva seadustiku §-s 489⁶ sätestatud juhul;
- 2) isikul, kelle vara arestimist või hoiulevõtmist taotletakse, on Eesti Vabariigis puutumatus või välislepingus ettenähtud eesõigused;
- 3) Euroopa arestimistunnistuse põhjal on selge, et käesoleva seadustiku §-s 508¹⁰ nimetatud taotluse täitmine ei ole lubatud, sest isik on samas süüdistuses lõplikult süüdi või õigeks mõistetud või süüdimõistva kohtuotsuse korral on mõistetud karistus kantud või karistust ei saa täitmisele pöörata Euroopa arestimistunnistuse esitanud riigi seaduse alusel;

4) Euroopa arestimistunnistus ei ole esitatud käesoleva seadustiku §-s 508²⁰ sätestatud vormi kasutades, see on puudulik, ei vasta selle aluseks olevale taotleva riigi pädeva õigusasutuse määrusele või Euroopa arestimistunnistusele ei ole lisatud selle aluseks olevat taotleva riigi pädeva õigusasutuse määrust või selle koopiat.

(2) Euroopa arestimistunnistuse täitmisest keeldumisest teavitatakse taotleva riigi pädevat õigusasutust.

(3) Käesoleva paragrahvi lõike 1 punktis 4 sätestatud juhul võib Riigiprokuratuur määrata taotleva riigi pädevale õigusasutusele tähtaja puuduste kõrvaldamiseks või lisateabe esitamiseks.
[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

§ 508¹². Kahju hüvitamine

(1) Eesti hüvitab taotleva riigina kõik kulud, mida täitev riik on selle riigi seaduste kohaselt kandnud seoses Euroopa arestimistunnistuse täitmisega kolmandale isikule tekitatud kahjuga, eeldusel, et kahju ei ole tekkinud täitva riigi süülisest tegevusest. Kahju hüvitamise otsustab Riigiprokuratuuri ettepanekul Justiits- ja Digiministeerium.

(2) Eestil on täitva riigina õigus nõuda taotlevalt riigilt nende kulude hüvitamist, mille Eesti on hüvitanud kolmandale isikule seoses Euroopa arestimistunnistuse täitmisega tekitatud kahjuga, eeldusel, et kahju ei ole tekkinud üksnes Eesti süülisest tegevusest. Taotlevale riigile kulude hüvitamise nõude esitamise otsustab Riigiprokuratuuri taotlusel Justiits- ja Digiministeerium.
[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

§ 508¹³. Teavitamine

Käesolevas jaos sätestatud kohustus teavitada taotleva riigi pädevat õigusasutust Euroopa arestimistunnistuse täitmisega või täitmisest keeldumisega seotud või muudest asjaoludest tuleb täita viivitamata ning teade tuleb esitada kirja teel, elektronpostiga või muul kirjalikku taasesitamist võimaldaval viisil.
[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

2. alljaotis

Euroopa arestimistunnistuse täitmine

§ 508¹⁴. Euroopa arestimistunnistuse menetlemiseks pädev asutus

(1) Eestile esitatud Euroopa arestimistunnistust on pädev menetlema ja Euroopa arestimistunnistuse täitmist otsustama Riigiprokuratuur. Riigiprokuratuur kaasab vajaduse korral otsuse täitmisesse ringkonnaprokuratuuri.

(2) Kui Euroopa arestimistunnistus sisaldab käesoleva seadustiku § 508¹⁰ punktis 1 või 2 nimetatud taotlust, edastab Riigiprokuratuur Euroopa arestimistunnistuse koopia Justiits- ja Digiministeeriumile.
[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

§ 508¹⁵. Euroopa arestimistunnistuse täitmise otsustamine

Euroopa arestimistunnistus tuleb läbi vaadata viivitamata ja otsustada Euroopa arestimismääruse saamisest arvates 24 tunni jooksul selle täitmise lubatavus, täitmisest keeldumine, täitmise edasilükkamine või taotlevalt riigilt vajaduse korral lisaandmete nõudmine.
[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

§ 508¹⁶. Euroopa arestimistunnistuse täitmine

(1) Euroopa arestimistunnistuse täitmisel kohaldatakse Eesti õigust. Välisriigi taotlusel võidakse tõendi hoiulevõtmise taotluse täitmisel lähtuda menetlusnormidest, mis erinevad käesolevas seadustikus sätestatud, kui see ei ole vastuolus Eesti õiguse põhimõtetega.

(2) Euroopa arestimistunnistuse täitmiseks käesoleva seadustiku §-s 142 sätestatud korras otsustatakse vara arestimine prokuratuuri taotlusel eeluurimiskohtuniku määrusega.

(3) Euroopa arestimistunnistuse alusel on pädev vara arestimist otsustama Harju Maakohus.

(4) Euroopa arestimistunnistuse täitmisest teavitab Riigiprokuratuur taotleva riigi pädevat õigusasutust.

(5) Vara arestitakse ja tõendid võetakse hoiule kuni käesoleva seadustiku §-s 508¹⁰ sätestatud taotluse täitmise otsustamiseni.

(6) Kui taotleva riigi pädev õigusasutus teatab Euroopa arestimistunnistuse tühistamisest, vabastatakse arestitud vara ja tagastatakse äravõetud tõendid viivitamata.

(7) Kui Euroopa arestimistunnistust ei ole võimalik täita põhjusel, et vara või tõendid on kadunud, hävitatud või nende asukohta ei ole võimalik tuvastada ka pärast taotleva riigiga konsulteerimist, teatatakse sellest taotleva riigi pädevale õigusasutusele.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

§ 508¹⁷. Euroopa arestimistunnistuse täitmise edasilükkamine

(1) Prokuratuur võib Euroopa arestimistunnistuse täitmise edasi lükata, kui:

1) selle täitmine võib kahjustada Eestis käimasolevat kriminaalmenetlust;

2) Euroopa arestimistunnistuses nimetatud vara või tõend on seoses Eestis käimasoleva kriminaalmenetlusega arestitud või hoiule võetud.

(2) Euroopa arestimistunnistuse täitmise edasilükkamisest teavitab prokuratuur taotleva riigi pädevat õigusasutust. Lisaks edasilükkamise põhjusele tuleb võimaluse korral teatada ka edasilükkamise eeldatav kestus.

(3) Edasilükkamise põhjuste äralangemisel võtab prokuratuur viivitamata tarvitusele abinõud Euroopa arestimistunnistuse täitmiseks ja teavitab sellest taotleva riigi pädevat õigusasutust.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

§ 508¹⁸. Euroopa arestimistunnistuse täitmisel tehtud lahendi ja toimingu vaidlustamine

(1) Eestis tagatakse kolmanda isiku õigused tema varale, mis on Euroopa arestimistunnistuse objektiks. Kaebus prokuratuuri määruse või uurimisasutuse tegevuse peale seoses Euroopa arestimistunnistuse täitmisega esitatakse maakohtule, kelle tööpiirkonnas vaidlustatud määrus või menetlustoiming on tehtud. Vara arestimise määruse peale võib esitada määruskaebuse käesoleva seadustiku § 387 lõikes 2 sätestatud korras kolme päeva jooksul määruse kättesaamisest arvates.

(2) Eestile esitatud Euroopa arestimistunnistust ja selle aluseks olevat taotleva riigi pädeva õigusasutuse määrust ei saa Eestis vaidlustada. Isiku soovil edastab Riigiprokuratuur temale kontaktandmed, mille abil on isikul võimalik uurida Euroopa arestimistunnistuse vaidlustamise korda taotlevas riigis.

(3) Kaebuse esitamine ei peata vaidlustatava määruse täitmist, kui vaidluse lahendaja ei otsusta teisiti.

(4) Eestile esitatud Euroopa arestimistunnistuse täitmisega seotud kaebuse esitamisest ja kaebuse lahendamisel tehtud lahendist teavitab prokuratuur taotleva riigi pädevat õigusasutust.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

3. alljaotis

Euroopa arestimistunnistuse esitamine

Euroopa Liidu liikmesriigile

§ 508¹⁹. Euroopa arestimistunnistuse koostamine

(1) Kohtueelses menetluses on Euroopa arestimistunnistust pädev koostama prokuratuur ja kohtumenetluses kohus.

(2) Euroopa arestimistunnistuse koostab ja edastab koos käesoleva seadustiku § 508⁹ lõikes 3 nimetatud otsuse koopiaga vara või tõendi asukoha järgse riigi pädevale õigusasutusele prokuratuur või kohus, kelle menetluses on Euroopa arestimistunnistuse aluseks olev kuritegu. Prokuratuuri koostatud Euroopa arestimistunnistus edastatakse täitvale riigile Riigiprokuratuuri kaudu.

(3) Kui täitmiseks saadetud Euroopa arestimistunnistus tühistatakse, tuleb sellest viivitamata teavitada täitva riigi pädevat õigusasutust.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

§ 508²⁰. Euroopa arestimistunnistuse vorm

Euroopa arestimistunnistuse vormi kehtestab [valdkonna eest vastutav ministermäärusega](#).

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

5. jaotis

Euroopa Liidu liikmesriigi

konfiskeerimisotsuse tunnustamine ja täitmine

1. alljaotis

Üldsätted

§ 508²¹. Euroopa konfiskeerimistunnistus

(1) Euroopa konfiskeerimistunnistus on Euroopa Liidu liikmesriigi pädeva õigusasutuse tehtud taotlus teisele Euroopa Liidu liikmesriigile vara lõplikuks äravõtmiseks, mille aluseks on kohtu otsus vara konfiskeerimise kohta.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

(2) Konfiskeerimistunnistuse korral kohaldatakse käesolevat jaotist üksnes Taani Kuningriigi ja Iiri Vabariigiga kriminaalasjades tehtavale koostööle.

[RT I, 29.12.2020, 1- jõust. 08.01.2021]

§ 508²². Konfiskeerimisotsuse täitmise üldtingimused

(1) Konfiskeerimisotsuse täitmine on lubatud, kui isik on süüdi mõistetud süüteo, mis on Eesti karistusseadustiku järgi kuriteona karistatav ning mille puhul on Eesti õiguse kohaselt lubatud konfiskeerimise kohaldamine.

(2) Konfiskeerimisotsuse täitmine on lubatud sõltumata teo karistatavusest Eesti karistusseadustiku järgi käesoleva seadustiku § 489⁶ lõikes 1 sätestatud kuritegude puhul.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

§ 508²³. Konfiskeerimisotsuse täitmist välistavad ja piiravad asjaolud

Konfiskeerimisotsuse tunnustamisest ja täitmisest võib keelduda lisaks käesoleva seadustiku §-s 436 sätestatule, kui:

- 1) ei ole esitatud Euroopa konfiskeerimistunnistust või see on ebatäielik või selgelt ei vasta otsusele;
- 2) Eestis või mis tahes teises riigis on sama süüteo eest konfiskeerimisotsus tehtud ning täidetud;
- 3) otsus on tehtud isiku kohta, kellel on käesoleva seadustiku § 4 punkti 2 alusel puutumatus või eesõigused.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

§ 508²⁴. Konfiskeeritud vara käsutamine

(1) Konfiskeerimisotsuse täitmisel saadud raha käsutatakse järgmiselt:

- 1) kui saadud summa on 10 000 eurot või väiksem, kantakse konfiskeeritud vara üle riigieelarve tuludesse;
- 2) kui saadud summa on suurem kui 10 000 eurot, kantakse pool konfiskeerimisotsuse täitmisel saadud varast üle taotlevale riigile.

(2) Konfiskeerimisotsuse täitmisel saadud muu vara, mis ei ole raha, müüakse või antakse üle taotlevale riigile. Müügi korral käsutatakse vara müügist saadud tulu käesoleva paragrahvi lõike 1 kohaselt. Kui konfiskeerimisotsus näeb ette rahasumma konfiskeerimist, võib taotlevale riigile vara üle kanda ainult siis, kui kõnealune riik on andnud selleks oma nõusoleku.

(3) Kui käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud viisil mitterahalise vara käsutamine ei ole võimalik, kohaldatakse konfiskeeritud vara suhtes käesoleva seadustiku §-s 126 sätestatut.

(4) Käesoleva paragrahvi lõiget 3 ei kohaldata täitva riigi kultuuripärandisse kuuluvate kultuuriväärtusi kujutavate objektide või esemete suhtes. Selliste objektide või esemete müügi või tagastamise nõudmine on keelatud.

(5) Konfiskeeritav rahasumma arvutatakse konfiskeerimisotsuse tegemise päeval kehtiva kursi alusel eurodesse.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

§ 508²⁵. Kahju hüvitamine

(1) Eesti hüvitab taotleva riigina kõik kulud, mida täitev riik on selle riigi õiguse kohaselt kandnud seoses Euroopa konfiskeerimistunnistuse täitmisega kolmandale isikule tekitatud kahjuga, eeldusel, et kahju ei ole tekkinud täitva riigi süülisest tegevusest. Kahju hüvitamise otsustab Riigiprokuratuuri ettepanekul Justiits- ja Digiministeerium.

(2) Eestil on täitva riigina õigus nõuda taotlevalt riigilt nende kulude hüvitamist, mida Eesti on hüvitanud kolmandale isikule seoses Euroopa konfiskeerimistunnistuse täitmisega tekitatud kahjuga, eeldusel, et kahju ei ole tekkinud üksnes Eesti süülisest tegevusest. Taotlevale riigile kulude hüvitamise nõude esitamise otsustab Riigiprokuratuuri taotlusel Justiits- ja Digiministeerium.

2. alljaotis

Euroopa konfiskeerimistunnistuse tunnustamine ja täitmine

§ 508²⁶. Euroopa konfiskeerimistunnistuse menetlemiseks pädevad asutused

Eestile esitatud Euroopa konfiskeerimistunnistust on pädev menetlema Riigiprokuratuur ja selle täitmise üle otsustama Harju Maakohus. Riigiprokuratuur kaasab vajaduse korral ringkonnaprokuratuurid.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

§ 508²⁷. Euroopa konfiskeerimistunnistuse täitmise otsustamine

Euroopa konfiskeerimistunnistuse täitmise lubatavus, täitmisest keeldumine, täitmise edasilükkamine või taotlevalt riigilt täiendavate andmete nõudmine otsustatakse viivitamata.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

§ 508²⁸. Euroopa konfiskeerimistunnistuse täitmine

- (1) Euroopa konfiskeerimistunnistuse täitmisele kohaldatakse Eesti õigust.
- (2) Vara konfiskeerimise Euroopa konfiskeerimistunnistuse alusel otsustab Harju Maakohus määrusega Riigiprokuratuuri taotluse alusel.
- (3) Vara konfiskeerimise Euroopa konfiskeerimistunnistuse alusel otsustab kohtunik ainuisikuliselt.
- (4) Kohtuistungist konfiskeerimismenetluse otsustamiseks võtab osa prokurör ja süüdimõistetud isiku kaitsja.
- (5) Kolmanda isiku või tema volitatud esindaja osavõtt kohtuistungist on kohustuslik.
- (6) Riigiprokuratuur teavitab Euroopa konfiskeerimistunnistuse täitmisest taotleva riigi pädevat õigusasutust.
- (7) Euroopa konfiskeerimistunnistuse täitmine lõpetatakse viivitamata, kui taotleva riigi pädev õigusasutus teatab Euroopa konfiskeerimistunnistuse tühistamisest.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

§ 508²⁹. Konfiskeerimisotsuse täitmise edasilükkamine

- (1) Eesti võib konfiskeerimisotsuse täitmise edasi lükata, kui:
 - 1) Eesti peab võimalikuks, et konfiskeerimisotsuse täitmisel saadud rahasumma võib ületada konfiskeerimisotsuses kindlaksmääratud summat, sest konfiskeerimisotsust täidetakse samal ajal mitmes riigis;
 - 2) konfiskeerimisotsuse täitmine vaidlustatakse käesoleva seadustiku § 508³⁰ kohaselt;
 - 3) konfiskeerimisotsuse täitmine võib kahjustada Eestis läbiviidavat menetlust;
 - 4) on vajalik konfiskeerimisotsuse tõlkimine eesti keelde;
 - 5) konfiskeerimisotsuses nimetatud vara juba kuulub konfiskeerimisele Eestis.
- (2) Konfiskeerimisotsuse täitmise edasilükkamisel tagatakse konfiskeerimisele kuuluva vara säilimine.
- (3) Konfiskeerimisotsuse täitmise edasilükkamisel teavitab Riigiprokuratuur sellest viivitamata taotleva riigi pädevat asutust, esitades edasilükkamise põhjused ning edasilükkamise eeldatava kestuse.
- (4) Edasilükkamise põhjuste äralangemisel täidetakse konfiskeerimisotsus viivitamata.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

§ 508³⁰. Euroopa konfiskeerimistunnistuse täitmisel tehtud lahendi ja toimingu vaidlustamine

- (1) Eesti tagab kolmanda isiku õigused tema varale, mis on Euroopa konfiskeerimistunnistuse objektiks. Kaebus prokuratuuri määruse või uurimisasutuse tegevuse peale seoses Euroopa konfiskeerimistunnistuse täitmisega esitatakse Harju Maakohtule käesoleva seadustiku § 387 lõikes 2 sätestatud korras kolme päeva jooksul määruse kättesaamisest arvates.
- (2) Eestile esitatud Euroopa konfiskeerimistunnistust ja selle aluseks olevat taotleva riigi pädeva õigusasutuse otsust või määrust ei saa Eestis vaidlustada. Isiku soovil edastab Riigiprokuratuur temale kontaktandmed, mille abil on isikul võimalik uurida Euroopa konfiskeerimistunnistuse vaidlustamise korda taotlevas riigis.
- (3) Kaebuse esitamine ei peata vaidlustatava määruse täitmist, kui vaidluse lahendaja ei otsusta teisiti.
- (4) Eestile esitatud Euroopa konfiskeerimistunnistuse täitmisega seotud kaebuse esitamisest ja kaebuse lahendamisel tehtud lahendist teavitab Riigiprokuratuur taotleva riigi pädevat õigusasutust.

3. alljaotis

Euroopa konfiskeerimistunnistuse esitamine

§ 508³¹. Euroopa konfiskeerimistunnistuse koostamine ja edastamine

(1) Euroopa konfiskeerimistunnistuse koostab ja edastab koos konfiskeerimise aluseks oleva otsuse koopiaga vara asukohta järgse riigi pädevale õigusasutusele prokuratuur või kohus, kelle menetluses on Euroopa konfiskeerimistunnistuse aluseks olev kuritegu.

(2) Euroopa konfiskeerimistunnistus edastatakse riigile, mille kohta on Eestil alust arvata, et isikul, kelle suhtes konfiskeerimisotsus tehti, on seal vara või sissetulek.

(3) Kui Eesti ei saa kindlaks teha käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud riiki, edastatakse Euroopa konfiskeerimistunnistus selle liikmesriigi pädevale õigusasutusele, kus isik, kelle suhtes konfiskeerimisotsus tehti, peamiselt elab või kus on tema registrijärgne asukoht.

(4) Euroopa konfiskeerimistunnistuse võib korruga esitada ainult ühele liikmesriigile, kui käesoleva seadustiku §-st 508³² ei tulene teisiti.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

§ 508³². Euroopa konfiskeerimistunnistuse esitamine mitmele riigile

(1) Põhjendatud juhul võib rahasummat käsitleva Euroopa konfiskeerimistunnistuse esitada korruga mitmele riigile.

(2) Mitterahalist vara käsitleva Euroopa konfiskeerimistunnistuse võib esitada korruga mitmele riigile ainult järgmistel juhtudel:

- 1) Eestil on alust arvata, et konfiskeerimisotsusega hõlmatud vara asub eri riikides;
- 2) Euroopa konfiskeerimistunnistusega hõlmatud vara konfiskeerimine eeldab meetmete võtmist mitmes riigis või
- 3) Eestil on alust arvata, et konfiskeerimisotsusega hõlmatud vara asub liikmesriigis, kuid selle täpne asukoht ei ole teada.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

§ 508³³. Euroopa konfiskeerimistunnistuse esitamise vorm

Euroopa konfiskeerimistunnistuse vormi kehtestab [valdkonna eest vastutav ministermäärusega](#).

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

6. jaotis

Euroopa Liidu liikmesriigis tehtud vabadusekaotuslikke karistusi ja vabadust piiravaid meetmeid käsitlevate otsuste vastastikune tunnustamine ja täitmine

1. alljaotis

Üldsätted

§ 508³⁴. Vabadusekaotusliku karistuse tunnistus

Euroopa Liidu liikmesriigi vabadusekaotusliku karistuse tunnistus (edaspidi *vabadusekaotuse tunnistus*) on liikmesriigi pädeva asutuse tehtud taotlus teisele Euroopa Liidu liikmesriigile tunnustada vabadusekaotuslikku karistust või muud vabadust piiravat meetet käsitlevat kohtuotsust ning viia see täide.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

§ 508³⁵. Üldtingimused

(1) Kohtuotsuse tunnustamine ja mõistetud karistuse täideviimine käesoleva jaotise sätete kohaselt on lubatud juhul, kui kohtuotsuse aluseks olev tegu on kuritegu täitva riigi õiguse kohaselt, sõltumata süüteo koosseisu tunnustest.

(2) Eesti tunnustab ja viib mõistetud karistuse täide, sõltumata selle karistatavusest Eesti karistusseadustiku järgi, kui tegemist on käesoleva seadustiku §-s 489⁶ nimetatud süüteoga.

(3) Kohtuotsuse tunnustamiseks ja täitmiseks edastamine käesoleva jaotise sätete alusel on lubatud juhul, kui isikule on kohtuotsuse alusel mõistetud vabadusekaotuslik karistus ning süüdimõistetud isiku üleandmine karistuse kandmiseks teisele Euroopa Liidu liikmesriigile on vajalik isiku sotsiaalse rehabiliteerimise hõlbustamiseks.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

§ 508³⁶. Kohtuotsuse tunnustamise kriteeriumid

(1) Eesti tunnustab ja viib mõistetud karistuse täide, kui süüdimõistetud isik on:

- 1) Eesti Vabariigi kodanik ja tema tegelik alaline elukoht on Eesti Vabariigis või
- 2) Eesti Vabariigi kodanik, kelle tegelik alaline elukoht ei ole Eesti Vabariigis, kuid kes saadetakse taotlevast riigist välja Eesti Vabariiki süüdimõistva kohtuotsuse või muu pädeva asutuse otsuse alusel;
- 3) Euroopa Liidu liikmesriigi kodanik, kellel on Eestis alaline elamisõigus.

[RT I, 01.03.2023, 4- jõust. 11.03.2023]

(2) Eesti võib tunnustada ja viia mõistetud karistuse täide, kui süüdimõistetud isik on Eesti Vabariigi kodanik, kelle tegelik alaline elukoht ei ole Eesti Vabariigis, kuid kellel on perekondlikke või muid kaalukaid sidemeid Eesti Vabariigiga ning kelle karistuse kandmine Eestis on kooskõlas isiku enda ja teiste temaga seotud isikute huvidega ning kes on andnud oma nõusoleku käesoleva seadustiku § 508³⁸ kohaselt.

(3) Kohus teeb iga kord motiveeritud otsuse käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud isiku süüdimõistva kohtuotsuse tunnustamise ja isikule mõistetud karistuse täideviimise kohta, kaaludes sätestatud tingimusi ning võttes arvesse muid asjakohaseid asjaolusid.

(4) Kaebuse käesoleva paragrahvi lõikes 3 nimetatud otsuse vaidlustamiseks võib esitada käesoleva seadustiku § 387 lõikes 1 sätestatud korras.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

§ 508³⁷. Kohtuotsuse tunnustamiseks edastamise taotlemine

(1) Eesti võib taotleda välisriigilt kohtuotsuse ja vabadusekaotuse tunnustuse edastamist tunnustamiseks ja täitmiseks, kui isiku karistuse kandmine Eestis on otstarbekas, kooskõlas isiku enda ning teiste temaga seotud isikute huvidega või muudel juhtudel.

(2) Süüdimõistetud isik võib taotleda välisriigilt või Justiits- ja Digiministeeriumilt kohtuotsuse ja vabadusekaotuse tunnustuse edastamist käesoleva jaotise kohase menetluse algatamiseks.

(3) Käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud süüdimõistetud isiku taotluse lahendab Justiits- ja Digiministeerium, arvestades käesolevas jaotises sätestatud ning otsustades taotluse põhjendatuse üle, arvestades seejuures isiku enda ning teiste temaga seotud isikute huve, Eesti võimalusi karistuse täideviimiseks ning muid asjaolusid.

(4) Justiits- ja Digiministeerium teeb käesoleva paragrahvi lõikes 3 nimetatud otsuse 30 päeva jooksul isiku taotluse saamisest arvates. Justiits- ja Digiministeeriumi otsuse peale võib isik esitada kaebuse halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

§ 508³⁸. Süüdimõistetud isiku nõusolek ja teavitamine

(1) Süüdimõistetud isiku nõusolek kohtuotsuse tunnustamise ja mõistetud karistuse täideviimise otsustamiseks ei ole nõutav, kui süüdimõistetud isik on käesoleva seadustiku § 508³⁶ lõikes 1 nimetatud isik või Eestisse põgenenud või muul viisil tagasi pöördunud seoses tema vastu välisriigis algatud kriminaalmenetlusega või pärast selles välisriigis süüdimõistmist.

(2) Süüdimõistetud isiku nõusolek kohtuotsuse tunnustamiseks ja mõistetud karistuse täideviimiseks edastamise kohta on kohustuslik, kui tegemist ei ole käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud isikuga.

(3) Sõltumata nõusoleku nõutavusest, teavitatakse süüdimõistetud isikut temale arusaadavas keeles sellest, et on otsustatud edastada kohtuotsus selle tunnustamiseks ja täitmiseks.

(4) Käesoleva paragrahvi lõikes 3 nimetatud süüdimõistetud isiku teavitamise vormi kehtestab [valdkonna eest vastutav minister](#)määrusega.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

§ 508³⁹. Kohtuotsuse tunnustamist ja mõistetud karistuse täideviimist välistavad ja piiravad asjaolud

Kohtuotsuse tunnustamine või isikule mõistetud karistuse täideviimine ei ole lubatud, kui:

- 1) süüdimõistva kohtuotsuse aluseks olev tegu ei ole kuritegu Eesti karistusseadustiku kohaselt, välja arvatud käesoleva seadustiku §-s 489⁶ sätestatud juhul;
- 2) taotlus ei ole esitatud §-s 508³⁴ nimetatud tunnistuse vormi kasutades, see on puudulik, ei vasta selle aluseks oleva taotleva riigi kohtuotsusele või sellele ei ole lisatud taotleva riigi kohtuotsust või selle koopiat;
- 3) süüdimõistetud isik ei ole käesoleva seadustiku § 508³⁶ lõikes 1 või 2 nimetatud isik;
- 4) karistuse täideviimine on Eesti karistusseadustiku järgi aegunud;
- 5) süüdimõistetud isikul on Eesti Vabariigis puutumatus või välislepingus ettenähtud eesõigused;
- 6) süüdimõistetud isik on alla neljateistaastane;
- 7) süüdimõistetud isikul on kohtuotsuse Eestisse saabumise hetkel jäänud karistusest kanda vähem kui kuus kuud;
- 8) kohtuotsus on tehtud tagaselja, välja arvatud käesoleva seadustiku §-s 489⁷ sätestatud juhtudel;
- 9) määratud karistus hõlmab psühhiaatrilist abi või ravi või muud vabadusekaotust hõlmavat meedet, mida ei saa olenemata käesoleva seadustiku §-s 508⁴⁴ sätestatust teostada Eestis kooskõlas kehtiva õigusega või lähtuvalt Eesti tervishoiusüsteemi korraldusest;
- 10) kohtuotsus on seotud kuriteoga, mis Eesti karistusseadustiku kohaselt on käsitatav kuriteona, mis on täielikult või suures või olulisel osas toime pandud Eesti territooriumil või Eesti territooriumiga samaväärses kohas.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

§ 508⁴⁰. Üleantava isiku läbisõiduluba

(1) Loa teise liikmesriiki üleantava isiku sõiduks Eesti Vabariigi territooriumi kaudu annab Justiits- ja Digiministerium. Luba isiku läbiveoks antakse seitsme päeva jooksul arvates käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud taotluse saamisest.

(2) Läbisõidu lubamiseks esitatakse vastavasisuline taotlus, millele on lisatud käesoleva seadustiku §-s 508³⁴ nimetatud vabadusekaotuse tunnistuse koopia.

(3) Läbisõidu lubamiseks taotluse saamisel teatab Eesti, kui ta ei saa tagada, et tema territooriumil ei võeta süüdimõistetud isikut vastutusele, vahi alla ega piirata muul viisil tema vabadust enne asjaomase isiku taotleva riigi territooriumilt lahkumist toimepandud kuriteo või määratud karistuse eest.

(4) Eesti võib hoida süüdimõistetud isikut vahi all ainult nii kaua, kui see on vajalik läbisõiduks.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

§ 508⁴¹. Teavitamine

Justiits- ja Digiministerium teavitab viivitamata taotleva riigi pädevat asutust mis tahes kirjalikku taasesitamist võimaldaval viisil:

- 1) kohtuotsuse ja vabadusekaotuse tunnistuse edastamisest kohtuotsuse tunnustamise eest vastutavale pädevale asutusele;
- 2) asjaolust, et tegelikkuses on karistust võimatu täide viia, sest pärast kohtuotsuse ja vabadusekaotuse tunnistuse Eestile edastamist ei ole süüdimõistetud isikut võimalik Eesti territooriumilt leida ning sellisel juhul ei ole Eestil kohustust karistust täide viia;
- 3) kohtuotsuse tunnustamise ja karistuse täideviimise lõplikust otsusest koos otsuse kuupäevaga;
- 4) otsusest kohtuotsust mitte tunnustada ning karistust mitte täide viia käesoleva seadustiku §-s 508³⁹ sätestatu kohaselt koos mittetunnustamise põhjendustega;
- 5) otsusest kohandada karistust käesoleva seadustiku § 508⁴⁴ lõike 2 või 3 kohaselt koos otsuse põhjendustega;
- 6) otsusest karistust mitte täide viia käesoleva seadustiku § 489⁷ lõikes 1 nimetatud põhjustel koos otsuse põhjendustega;
- 7) tingimisi või ennetähtaegse vabastamise perioodi algusest ja lõpust;
- 8) süüdimõistetud isiku kinnipidamiskohast põgenemisest;
- 9) karistuse täideviimise lõpetamisest niipea, kui see on lõpule viidud.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

2. alljaotis

Euroopa Liidu liikmesriigis tehtud vabadusekaotuslikke karistusi ja vabadust piiravaid meetmeid käsitleva otsuse tunnustamise ja täitmise menetlus

§ 508⁴². Tunnustamise ja täitmise otsustamine

(1) Eestile esitatud Euroopa Liidu liikmesriigi vabadusekaotuse tunnistust on pädev menetlema Justiits- ja Digiministeerium ja selle täitmise üle otsustama Harju Maakohus.

(2) Lõplik otsus kohtuotsuse tunnustamise ja karistuse täideviimise kohta tuleb teha 90 päeva jooksul pärast seda, kui Harju Maakohus on kohtuotsuse ja tunnistuse kätte saanud.

(3) Kui kohtuotsuse tunnustamise ja täitmise otsustamine ei ole käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud tähtaja jooksul võimalik, teavitab Justiits- ja Digiministeerium sellest viivitamata taotleva riigi pädevat asutust, esitades viivituse põhjused ja hinnangulise aja, mis on vajalik lõpliku otsuse tegemiseks.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

§ 508⁴³. Kohtuotsuse tunnustamise edasilükkamine

Eesti võib kohtuotsuse tunnustamise edasi lükata, kui käesoleva seadustiku §-s 508³⁴ nimetatud tunnistus on puudulik või ei vasta selgelt kohtuotsusele, kuni Justiits- ja Digiministeeriumi poolt selle tunnistuse täiendamiseks või parandamiseks määratud mõistliku tähtpäevani.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

§ 508⁴⁴. Karistuse täideviimine

(1) Kohtuotsuse tunnustamisel pööratakse see viivitamata täitmisele Eesti õiguse kohaselt.

(2) Kui isikule välisriigis mõistetud karistus ületab Eesti karistusseadustikus sama liiki teo eest sätestatud karistuse maksimaalset määra, muudetakse karistus ning viiakse see vastavusse Eesti karistusseadustikus sätestatud karistustähtsusega. Muudetud karistus ei tohi olla väiksem Eesti karistusseadustikus sama liiki teo eest sätestatud karistuse maksimaalsest määrest.

(3) Kui isikule välisriigis mõistetud karistus on vastuolus Eesti õigusega, viiakse see vastavusse Eesti karistusseadustikus sama liiki teo eest ettenähtud karistuse või muu mõjutusvahendiga. Sellisel juhul peab kohaldatav karistus või mõjutusvahend võimalikult täpselt vastama isikule taotlevas riigis mõistetud karistusele ning seda ei tohi muuta rahaliseks karistuseks.

(4) Ühelgi juhul ei tohi muudetud karistus raskendada isikule taotlevas riigis mõistetud karistuse olemust ja selle kestust.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

§ 508⁴⁵. Karistuse täideviimisele kohaldatav õigus

(1) Karistuse täideviimisele, sealhulgas ennetähtaegsele või tingimisi vabastamisele, kohaldatakse Eesti õigust.

(2) Karistuse täideviimisel arvatakse kantava vangistuse kogukestusest maha juba kantud vabadusekaotus, mis on seotud kohtuotsuse sisuks oleva kuriteoga.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

§ 508⁴⁶. Erikohustus

(1) Eestisse karistuse kandmiseks üle antud isikut ei tohi anda kohtu alla, süüdi mõista ega muul viisil temalt vabadust võtta kuriteo eest, mis on toime pandud enne tema üleandmist, kuid mis ei ole üleandmise aluseks olev tegu.

(2) Käesoleva paragrahvi lõiget 1 ei kohaldata, kui:

1) süüdimõistetud isikul oli võimalus lahkuda Eesti territooriumilt, kuid ta ei teinud seda 45 päeva jooksul pärast tema lõplikku vabastamist, või ta on Eestisse pärast lahkumist tagasi pöördunud;

2) kuriteo eest ei saa karistada vabadusekaotusliku karistuse või vabadust piirava meetmega;

3) kriminaalmenetlus ei anna alust isikuvabadust piirava meetme kohaldamiseks;

4) süüdimõistetud isiku suhtes võidakse kohaldada rahalist karistust või muud kui vabadust piiravat meetmet, eelkõige rahaträhvi või seda asendavat meetmet, isegi kui karistuse või meetmega võib kaasneda tema isikuvabaduse piiramine;

5) süüdimõistetud isik on nõustunud üleandmisega;

6) süüdimõistetud isik on üleandmise järel sõnaselgelt loobunud käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud erikohustuse kohaldamisest tema suhtes seoses enne üleandmist toime pandud konkreetsete kuritegudega;

7) taotlev riik on andnud nõusoleku käesoleva paragrahvi lõike 3 kohaselt.

(3) Käesoleva paragrahvi lõike 2 punktis 7 nimetatud nõusolek antakse ainult juhul, kui isiku üleandmine on kohustuslik.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

§ 508⁴⁷. Süüdimõistetud isiku vahistamine kohtuotsuse tunnustamise menetluse ajaks

(1) Kui süüdimõistetud isik viibib Eestis, võib Eesti taotleva riigi taotlusel enne kohtuotsuse ja vabadusekaotuse tunnustuse saabumist või enne kohtuotsuse tunnustamise ja karistuse täideviimise otsust süüdimõistetud isiku vahistada või kohaldada muid tõkendeid, et süüdimõistetud isik jääks Eestisse, kuni tehakse otsus kohtuotsuse tunnustamise ja karistuse täideviimise kohta.

(2) Käesoleva paragrahvi lõike 1 kohaselt kohaldatud vahistuse aeg loetakse süüdimõistetud karistusaja hulka.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

§ 508⁴⁸. Karistuse täideviimise lõpetamine

Karistuse täideviimine lõpetatakse kohe, kui taotleva riigi pädev asutus teavitab Eestit otsusest või meetmest, mille tulemusena karistus ei ole enam täideviidav.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

3. alljaotis

Vabadusekaotuslikke karistusi ja vabadust piiravaid meetmeid käsitleva kohtuotsuse esitamine Euroopa Liidu liikmesriigile

§ 508⁴⁹. Kohtuotsuse esitamine tunnustamiseks ja täitmiseks

(1) Euroopa Liidu liikmesriigi vabadusekaotuse tunnustuse koostab vangla, kus isik kannab karistust.

(2) Kohtuotsuse või selle koopia ja vabadusekaotuse tunnustuse edastab Euroopa Liidu liikmesriigi pädevale asutusele Justiits- ja Digiministeerium.

(3) Kohtuotsus koos vabadusekaotuse tunnustusega esitatakse korraga ainult ühele riigile.

(4) Vabadusekaotuse tunnustus koostatakse eesti keeles. Justiits- ja Digiministeerium tõlgib selle täitva riigi määratud keelde.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

(5) Vabadusekaotuse tunnustuse vormi kehtestab [valdkonna eest vastutav minister](#)määrusega.

[RT I, 23.12.2014, 14- jõust. 01.01.2015]

§ 508⁵⁰. Vabadusekaotuse tunnustuse tagasivõtmine

Vabadusekaotuse tunnustuse võib põhjendusi esitades võtta täitvast riigist tagasi juhul, kui täitvas riigis ei ole asutud karistust täide viima. Tunnustuse tagasivõtmisel ei vii täitev riik karistust täide.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

§ 508⁵¹. Isiku üleandmine

(1) Kohtuotsuse tunnustamise otsuse koopia saadetakse Justiits- ja Digiministeeriumile, kes korraldab isiku üleandmise.

(2) Isik antakse üle 30 päeva jooksul arvates kohtuotsuse tunnustamise lõpliku otsuse tegemisest.

(3) Kui üleandmist takistavad asjaolud, mis ei olene Eesti Vabariigist ega taotlevast riigist, antakse isik üle viivitamata pärast takistavate asjaolude äralangemist. Sellisel juhul toimub üleandmine kümne päeva jooksul alates uuest kokkulepitud tähtpäevast.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

§ 508⁵². Karistuse täideviimise lõpetamisest teavitamine

Justiits- ja Digiministeerium teavitab viivitamata täitva riigi pädevat asutust igast otsusest või meetmest, mille tulemusena karistus ei ole enam kohe või teatud tähtaja möödumisel täideviidav.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

§ 508⁵³. Süüdimõistetud isiku üleandmise tagajärjed

- (1) Kui täitvas riigis on asutud karistust täide viima, ei ole Eestil enam lubatud sekkuda karistuse täideviimisse.
- (2) Karistuse täideviimise õigus läheb uuesti üle Eestile juhul, kui täitev riik on Eestit teavitanud süüdimõistetud isiku kinnipidamiskohast põgenemisest.
[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

7. jaotis

Euroopa Liidu liikmesriigis tehtud vangistuse tingimisi kohaldamata jätmist ning tingimuslike meetmete ja alternatiivse mõjutusvahendi järelevalvet käsitleva otsuse vastastikune tunnustamine ja täitmine

1. alljaotis

Üldsätted

§ 508⁵⁴. Järelevalve teostamise tunnustus

Euroopa Liidu liikmesriigi vangistuse tingimisi kohaldamata jätmise ning tingimuslike meetmete ja alternatiivse mõjutusvahendi järelevalve teostamise tunnustus (edaspidi *järelevalve teostamise tunnustus*) on liikmesriigi pädeva õigusasutuse tehtud taotlus teisele Euroopa Liidu liikmesriigile tunnustada vangistuse tingimisi kohaldamata jätmist või tingimuslike meetmete ja alternatiivse mõjutusvahendi kohaldamist käsitlevat kohtuotsust ning teostada tingimuslike meetmete ja alternatiivse mõjutusvahendi järelevalvet.
[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

§ 508⁵⁵. Üldtingimused

(1) Kohtuotsuse tunnustamine ja otsuses ettenähtud järelevalve käesoleva jaotise sätete kohaselt on lubatud juhul, kui kohtuotsuse aluseks olev tegu on kuritegu täitva riigi õiguse kohaselt, sõltumata teo koosseisu tunnustest.

(2) Eesti tunnustab ja viib mõistetud karistuse täide, sõltumata selle karistatavusest Eesti karistusseadustiku järgi, kui tegemist on käesoleva seadustiku § 489⁶lõikes 1 nimetatud süüteoaga.

(3) Kohtuotsuse tunnustamine ja otsuses ettenähtud järelevalve käesoleva jaotise sätete alusel on lubatud üksnes selliste tingimuslike meetmete või alternatiivse mõjutusvahendi puhul, mis on nimetatud käesoleva seadustiku §-s 508⁵⁷.
[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

§ 508⁵⁶. Kohtuotsuse tunnustamise kriteeriumid

(1) Eesti tunnustab kohtuotsust ja teostab määratud järelevalvet, kui süüdimõistetud isiku seaduslik alaline elukoht on Eestis, kui süüdimõistetud isik on Eestisse tagasi pöördunud või soovib tagasi pöörduda.

(2) Eesti võib tunnustada kohtuotsust ja teostada määratud järelevalvet, kui süüdimõistetud isiku seaduslik alaline elukoht ei ole Eestis, ainult juhul, kui süüdimõistetud soovib asuda Eestisse elama ja:

- 1) puuduvad süüdimõistetud Eestisse elama asumist takistavad asjaolud;
- 2) süüdimõistetule on võimalik väljastada Eesti elamisluba;
- 3) süüdimõistetul on perekondlikke või muid kaalukaid sidemeid Eesti riigiga;
- 4) süüdimõistetud Eestisse elama asumine on kooskõlas isiku enda ja teiste temaga seotud isikute huvidega.

(3) Kohus teeb motiveeritud otsuse käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud isiku süüdimõistva kohtuotsuse tunnustamise ja määratud järelevalve teostamise kohta, kaaludes käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud tingimusi ning võttes arvesse muid asjakohaseid asjaolusid.

(4) Käesoleva paragrahvi lõikes 3 nimetatud otsuse peale võib esitada kaebuse käesoleva seadustiku § 387 lõikes 1 sätestatud korras.
[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

§ 508⁵⁷. Tingimuslike meetmete ja alternatiivse mõjutusvahendi liigid

Kohtuotsuse tunnustamine ja määratud järelevalve teostamine käesoleva jaotise kohaselt on lubatud üksnes järgmistele tingimuslike meetmete või alternatiivse mõjutusvahendi suhtes:

- 1) süüdimõistetud isiku kohustus teavitada konkreetset asutust elukoha või töökoha muutusest;

- 2) kohustus mitte siseneda otsuse teinud riigis või Eestis teatavatesse paikadesse või kindlaksmääratud piirkondadesse;
 - 3) kohustus, mis sisaldab piiranguid Eesti territooriumilt lahkumise kohta;
 - 4) juhised, mis on seotud käitumise, elukoha, hariduse ja koolituse ning vaba aja veetmisega või mis sisaldavad kutsealal tegutsemise piiranguid või viise;
 - 5) kohustus ilmuda kindlaksmääratud aegadel konkreetsetesse asutusse;
 - 6) kohustus vältida kontakte konkreetsete isikutega;
 - 7) kohustus vältida kontakte konkreetsete esemetega, mida on kasutatud või mida süüdimõistetud isik võib tõenäoliselt kasutada kuriteo toimepanemiseks;
 - 8) kohustus hüvitada rahaliselt kuriteoga tekitatud kahju ja kohustus esitada tõendid selle kohustuse täitmise kohta;
 - 9) kohustus teha ühiskondlikku tööd;
 - 10) kohustus teha koostööd kriminaalhooldusametniku või sotsiaalhoolekande asutuse esindajaga, kelle tööülesanded on seotud süüdimõistetud isikutega;
 - 11) kohustus läbida ravi või võõrutusravi.
- [RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

§ 508⁵⁸. Kohtuotsuse tunnustamist ja määratud järelevalve teostamist välistavad ja piiravad asjaolud

Kohtuotsuse tunnustamisest või määratud järelevalve teostamise täitmisest võib keelduda, kui:

- 1) süüdimõistva kohtuotsuse aluseks olev tegu ei ole kuritegu Eesti karistusseadustiku kohaselt, välja arvatud käesoleva seadustiku § 489⁶¹ lõikes 1 sätestatud juhul;
- 2) taotlus ei ole esitatud järelevalve teostamise tunnistuse vormi kasutades, see on puudulik, ei vasta selle aluseks oleva taotleva riigi kohtuotsusele või ei ole sellele lisatud taotleva riigi kohtuotsust või selle koopiat ning esinevaid puudusi ei ole kõrvaldatud mõistliku aja jooksul;
- 3) süüdimõistetud isik ei ole käesoleva seadustiku § 508⁵⁶ lõikes 1 või 2 nimetatud isik;
- 4) karistuse täitmisele pööramine on Eesti karistusseadustiku järgi aegunud ja seotud teoga, mis kuulub Eesti pädevusse tema riigisiseste õigusaktide alusel;
[RT I, 19.03.2015, 1- jõust. 29.03.2015]
- 5) süüdimõistetud isikul on Eesti Vabariigis puutumatus või välislepingus ettenähtud eesõigused, mis ei võimalda §-s 508⁵⁴ määratud järelevalvet teostada;
[RT I, 19.03.2015, 1- jõust. 29.03.2015]
- 6) süüdimõistetud isik on alla neljateistaastane;
- 7) kohtuotsus on tehtud tagaselja, välja arvatud käesoleva seadustiku §-s 489⁷ sätestatud juhtudel;
- 8) määratud karistus hõlmab ravi, mida ei saa vaatamata käesoleva seadustiku §-le 508⁶² teostada Eestis kooskõlas kehtiva õigusega või lähtuvalt Eesti tervishoiusüsteemi korraldusest;
- 9) kohtuotsus on seotud kuriteoga, mis Eesti karistusseadustiku kohaselt on käsitatav kuriteona, mis on täielikult või suures või olulisel osal pandud Eesti territooriumil või Eesti territooriumiga samaväärses kohas, või
- 10) tingimusliku meetme või alternatiivse mõjutusvahendi kestus on vähem kui kuus kuud;
[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]
- 11) isiku suhtes on süüdimõistmise aluseks oleva süüteoga seoses jõustunud teine kohtulahend või süüteomenetluse lõpetamise määrus.
[RT I, 19.03.2015, 1- jõust. 29.03.2015]

§ 508⁵⁹. Otsuse teinud riigi teavitamine

Justiits- ja Digiministerium teavitab viivitamata taotleva riigi pädevat asutust mis tahes kirjalikku taasesitamist võimaldaval viisil:

- 1) kohtuotsuse ja tunnistuse edastamisest selle tunnustamiseks vastutavale pädevale asutusele;
- 2) asjaolust, et tegelikkuses on võimatu teostada järelevalvet, sest pärast kohtuotsuse ja järelevalve teostamise tunnistuse Eestile edastamist ei ole süüdimõistetud isikut võimalik Eesti territooriumilt leida ning Eestil ei ole kohustust karistust täide viia;
- 3) kohtuotsuse või vajaduse korral vangistuse tingimisi kohaldamata jätmist käsitleva otsuse tunnustamise lõplikust otsusest ja otsusest võtta vastutus tingimuslike meetmete või alternatiivse mõjutusvahendi järelevalve eest;
- 4) otsusest kohtuotsust mitte tunnustada ning järelevalvet mitte teostada käesoleva seadustiku § 508⁵⁸ kohaselt koos mittetunnustamise põhjendustega;
- 5) otsusest karistust kohandada käesoleva seadustiku § 508⁶² lõike 2 või 3 kohaselt koos otsuse põhjendustega;
- 6) otsusest karistust mitte täide viia käesoleva seadustiku § 489⁷ lõikes 1 nimetatud põhjustel koos otsuse põhjendustega.
[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

2. alljaotis

Euroopa Liidu liikmesriigis tehtud vangistuse tingimisi kohaldamata jätmist ning tingimuslike meetmete ja alternatiivse mõjutusvahendi järelevalvet käsitleva otsuse tunnustamise ja täitmise menetlus

§ 508⁶⁰. Tunnustamise ja täitmise otsustamine

(1) Eestile esitatud järelevalve teostamise tunnistust on pädev menetlema Justiits- ja Digiministeerium ja selle täitmise üle otsustama Harju Maakohus.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

(2) Lõplik otsus kohtuotsuse tunnustamise ja järelevalve teostamise kohta tuleb teha 60 päeva jooksul pärast seda, kui Harju Maakohus on kohtuotsuse ja järelevalve teostamise tunnistuse kätte saanud.

[RT I, 19.03.2019, 3- jõust. 01.07.2019]

(3) Kui kohtuotsuse tunnustamise ja järelevalve teostamise otsustamine ei ole käesoleva paragrahvi lõikes 2 sätestatud tähtaja jooksul võimalik, teavitab Justiits- ja Digiministeerium sellest viivitamata taotleva riigi pädevat asutust, esitades viivituse põhjused ja hinnangulise aja, mis on vajalik lõpliku otsuse tegemiseks.

[RT I, 19.03.2019, 3- jõust. 01.07.2019]

§ 508⁶¹. Kohtuotsuse tunnustamise edasilükkamine

Eesti võib kohtuotsuse tunnustamise edasi lükata, kui käesoleva seadustiku §-s 508⁵⁴ nimetatud järelevalve teostamise tunnistus on puudulik või ei vasta selgelt kohtuotsusele, kuni Justiits- ja Digiministeeriumi poolt selle tunnistuse täiendamiseks või parandamiseks määratud mõistliku tähtpäevani.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

§ 508⁶². Tingimusliku meetme ja alternatiivse mõjutusvahendi laadi ning tingimisi karistuse kestuse otsustamine

(1) Kui isikule välisriigis määratud tingimusliku meetme või alternatiivse mõjutusvahendi laad või kestus või tingimisi karistuse kestus on vastuolus Eesti õigusega, kohaldatakse neid meetmeid Eesti karistusseadustiku kohaselt selliselt, et need oleksid kooskõlas Eesti karistusseadustiku alusel samaväärsel kuriteo eest kohaldatavate tingimuslike meetmete või alternatiivse mõjutusvahendiga. Muudetud tingimuslik meede või alternatiivne mõjutusvahend peab võimalikult täpselt vastama otsuse teinud riigi määratud meetmele, mõjutusvahendile või tingimisi karistuse kestusele.

(2) Kui isikule välisriigis määratud tingimuslikku meedet, alternatiivset mõjutusvahendit või tingimisi karistuse kestust on muudetud käesoleva paragrahvi lõike 1 kohaselt põhjusel, et see ületab Eestis lubatud maksimaalset määra, ei tohi kohandatud meedet kohaldada lühemat aega, kui on Eesti karistusseadustiku kohaselt samaväärsel kuriteo eest kohaldatava meetme maksimaalne kestus.

(3) Ühelgi juhul ei tohi muudetud tingimuslik meede, alternatiivne mõjutusvahend või tingimisi karistuse kestus olla rangem kui isikule otsuse teinud riigis määratud meede, mõjutusvahend või tingimisi karistuse kestus.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

§ 508⁶³. Kohtuotsuse tunnustamine ja järelevalve teostamine

(1) Kohtuotsuse tunnustamisel pööratakse see viivitamata täitmisele Eesti õiguse kohaselt.

(2) Isikule määratud järelevalvele, mõistetud karistuse täitmisele pööramisele, alternatiivse mõjutusvahendi kestusele ja muudele järelevalve teostamisega seotud otsustele kohaldatakse Eesti õigust.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

§ 508⁶⁴. Eesti pädevuse lõppemine järelevalve teostamisel

Eesti annab tingimuslike meetmete ja alternatiivse mõjutusvahendi järelevalve ning kohtuotsusega seonduvate kõigi edasiste otsuste tegemise pädevuse tagasi otsuse teinud riigile juhul, kui süüdimõistetud isik ennast varjab või kui tal ei ole enam seaduslikku ja alalist elukohta Eesti Vabariigis.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

3. alljaotis

Karistusest tingimisi vabastamist ja järelevalvet käsitleva kohtuotsuse esitamine Euroopa Liidu liikmesriigile

§ 508⁶⁵. Järelevalve teostamise tunnistuse esitamine tunnustamiseks ja täitmiseks

(1) Järelevalve teostamise tunnistuse koostab isikule määratud kriminaalhooldusametnik või alternatiivset mõjutusvahendit kohaldav asutus.

(2) Kohtuotsuse või selle koopia ja järelevalve teostamise tunnistuse edastab Euroopa Liidu liikmesriigi pädevale asutusele Justiits- ja Digiministeerium.

(3) Kohtuotsus koos järelevalve teostamise tunnistusega esitatakse korraga ainult ühele riigile.

(4) Järelevalve teostamise tunnistus koostatakse eesti keeles. Justiits- ja Digiministeerium tõlgib selle täitva riigi määratud keelde.

(5) Järelevalve teostamise tunnistuse vormi kehtestab [valdkonna eest vastutav minister](#)määrusega.
[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

§ 508⁶⁶. Järelevalve teostamise tunnistuse tagasivõtmine

Järelevalve teostamise tunnistuse võib põhjendusi esitades võtta täitvast riigist tagasi juhul, kui järelevalvet ei ole täitvas riigis asunud teostama. Tunnistuse tagasivõtmisel ei pööra täitev riik kohtuotsust täitmisele ega teosta järelevalvet.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

§ 508⁶⁷. Karistuse täideviimise lõpetamisest teavitamine

Justiits- ja Digiministeerium teavitab viivitamata täitva riigi pädevat asutust igast otsusest või meetmest, mille tulemusena karistus ei ole enam kohe või teatud tähtaja möödumisel täideviidav.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

§ 508⁶⁸. Eesti pädevuse lõppemine kohtuotsuse tunnustamiseks ja täitmiseks edastamisel

Eesti pädevus teostada järelevalvet tingimuslike meetmete või alternatiivse mõjutusvahendi üle lõpeb kohe, kui täitev riik on tunnustanud talle Eesti edastatud kohtuotsust ning teavitanud sellest Justiits- ja Digiministeeriumi.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

8. jaotis Euroopa Liidu liikmesriigi rahalise karistuse ja rahatrahvi tunnustamine ja täitmine

1. alljaotis Üldsätted

§ 508⁶⁹. Rahalise karistuse ja rahatrahvi määramise tunnistus

(1) Rahalise karistuse või rahatrahvi määramise tunnistus on teisele Euroopa Liidu liikmesriigile liikmesriigi pädeva õigusasutuse tehtud taotlus, milles nõutakse füüsiliselt või juriidiliselt isikult kohtuotsuses või muu asutuse otsuses nimetatud summa tasumist.

(1¹) Rahalise karistuse või rahatrahvi määramise tunnistuse võib koostada järgmiste rahaliste kohustuste tunnustamiseks:

- 1) süüteo eest süüdimõistva otsusega määratud rahasumma;
- 2) süüteo eest süüdimõistva otsusega kannatanu kasuks väljamõistetud hüvitis, juhul kui kannatanu pole esitanud tsiviilhagi;
- 3) rahasumma süüdimõistva otsuse vastuvõtmiseks toimunud kohtu- või haldusmenetlusega seotud kulude hüvitamiseks;
- 4) süüteo eest süüdimõistva otsusega määratud rahasumma, mis tuleb tasuda avalikesse vahenditesse või ohvrite tugiorganisatsioonile.

[RT I, 26.06.2017, 70- jõust. 06.07.2017]

(2) Rahalise karistuse või rahatrahvi määramise tunnistuse vormi kehtestab [valdkonna eest vastutav minister](#)määrusega.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

§ 508⁷⁰. Abistamise ulatus

Rahalise karistuse või rahatrahvi tunnustamine ja täitmine on lubatud kõikide Eesti seaduse järgi karistatavate süütegude korral, samuti sõltumata teo karistatavusest Eesti seaduse järgi, kui otsuse teinud riigis on ette nähtud karistus järgmistele süütegude eest:

[RT I, 31.12.2016, 2- jõust. 10.01.2017]

- 1) käesoleva seadustiku § 489⁶ lõikes 1 nimetatud kuriteod;
- 2) liiklussüüteod, sealhulgas süüteod, mis seonduvad töö- ja puhkeaja ning autoveo ohutus- ja sõiduaja nõuetega;
- 3) salakaubavedu;
- 4) intellektuaalse omandi vastased süüteod;
- 5) tervisevastased süüteod;
- 6) karistusseadustiku 13. peatüki 1. jao 2. jaotises nimetatud kahjustamissüüteod;
- 7) vargus;
- 8) Euroopa Ühenduse asutamislepingu ja Euroopa Liidu lepingu VI jaotise alusel vastuvõetud õigusaktidest tulenevate kohustuste täitmise eesmärgil otsuse teinud riigi poolt süüteks tunnustatud teod.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

§ 508⁷¹. Tunnustamist piiravad ja välistavad asjaolud

Kohtuotsuse tunnustamine ja täitmine on keelatud, kui:

- 1) taotlus ei ole esitatud käesoleva seadustiku §-s 508⁶⁹ sätestatud rahalise karistuse või rahatrahvi määramise tunnistuse vormi kasutades, see on puudulik, ei vasta selle aluseks oleva taotleva riigi kohtuotsusele või ei ole sellele lisatud taotleva riigi kohtuotsust või muu asutuse otsust või selle koopiat ning esinevaid puudusi ei ole kõrvaldatud mõistliku aja jooksul;
- 2) kohtulikult karistatud isiku suhtes on Eestis või muus riigis, välja arvatud otsuse teinud riigis, sama süüteo eest otsus vastu võetud ja täide viidud;
- 3) otsus on tehtud muu teo suhtes kui käesoleva seadustiku §-s 508⁷⁰ nimetatud tegu;
- 4) karistuse täitmisele pööramine on Eesti karistusseadustiku järgi aegunud ning seotud teoga, mis kuulub Eesti pädevusse tema riigisiseste õigusaktide alusel;
- 5) süüdimõistetud isikul on Eesti Vabariigis puutumatus või välislepingus ettenähtud eesõigused;
- 6) süüdimõistetud isik on alla neljateistaastane;
- 7) kohtuotsus on tehtud tagaselja, välja arvatud käesoleva seadustiku §-s 489⁷ sätestatud juhtudel;
- 8) kohtuotsus on seotud kuriteoga, mis Eesti karistusseadustiku kohaselt on käsitatav kuriteona, mis on täielikult või suures või olulises osas toime pandud Eesti territooriumil või Eesti territooriumiga samaväärses kohas, või
- 9) määratud rahaline karistus on võrdne 70 euroga või sellest väiksem.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

2. alljaotis

Rahalise karistuse ja rahatrahvi määramise tunnistuse tunnustamine ja täitmine

§ 508⁷². Välisriigis mõistetud rahalise karistuse ning rahatrahvi tunnustamise ja täitmise menetlus

(1) Rahatrahvi või rahalise karistuse tunnustamine ja täitmine toimub käesoleva seadustiku §-des 489⁶–489¹¹ sätestatud korras järgmise erisusega:

- 1) otsuse tunnustamise otsustab karistatud isiku elukoha järgne maakohus või elukoha puudumise korral Harju Maakohus;
- 2) kohus otsustab välisriigi otsuse tunnustamise kirjalikus menetluses taotluse kohtusse saabumisest arvates 30 päeva jooksul;
- 3) rahatrahvi või rahalise karistuse summa arvutatakse otsuse tegemise päeval kehtiva kursi alusel eurodesse;
- 4) kui otsus on vastu võetud tegude eest, mida ei pandud toime otsuse teinud välisriigi territooriumil, võib täitev riik sissenõutud rahalise karistuse või rahatrahvi summat vähendada riigisisese õiguse kohaselt sama liiki tegude eest sätestatud rahalise karistuse või rahatrahvi maksimaalse summani.

[RT I, 01.03.2023, 4- jõust. 11.03.2023]

(2) Kui välisriigis mõistetud rahalist karistust ei ole võimalik täita, võib kohus selle otsuse teinud riigi loal asendada karistusseadustiku §-s 70 sätestatud korras, arvestades, et vangistuse ja üldkasuliku töö aeg ei tohi ületada otsuse teinud riigis ettenähtud ülemmäära.

(3) Kui süüdimõistetud esitab tõendi rahasumma osalise või täieliku tasumise kohta, arvatakse sissenõutavast rahalise karistuse või rahatrahvi summast maha see osa, mis on makstud.

(4) Kui karistatud isik on rahalise karistuse või rahatrahvi enne kohtuistungit täielikult tasunud, lõpetab kohus asjas menetluse määrusega.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

§ 508⁷³. Rahalise karistuse asendamine summa tasumata jätmise korral

(1) Kui otsust ei ole võimalik täielikult või osaliselt täita, asendatakse see vangistuse, aresti või üldkasuliku tööga Eesti karistusseadustiku kohaselt. Asendamine on lubatud üksnes juhul, kui taotlev riik sellist asendamist on lubanud. Vastav luba peab olema märgitud rahalise karistuse või rahatrahvi määramise tunnistusel.

(2) Asendamise kestuse määramisel lähtutakse Eesti karistusseadustikust, kuid see ei tohi ületada taotleva riigi edastatud rahalise karistuse või rahatrahvi määramise tunnistuses märgitud ülemmäära.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

§ 508⁷⁴. Rahalise karistuse ja rahatrahvi määramise tunnistuse täitmisel laekuv raha

Rahalise karistuse või rahatrahvi määramise tunnistuse täitmisest laekuv raha kantakse Eesti riigituludesse, kui Eesti ja taotlev riik ei ole teisiti kokku leppinud.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

3. alljaotis

Rahalise karistuse ja rahatrahvi määramise tunnistuse esitamine

§ 508⁷⁵. Rahalise karistuse ja rahatrahvi määramise tunnistuse esitamine tunnustamiseks ja täitmiseks

(1) Rahalise karistuse või rahatrahvi määramise tunnistuse koostab rahalise karistuse mõistnud kohus või rahatrahvi määranud kohtuväline menetleja.

(2) Kohtuotsuse või muu asutuse otsuse või selle koopia ning rahalise karistuse või rahatrahvi määramise tunnistuse kohtuotsuse tunnustamiseks ja täitmiseks edastab Euroopa Liidu liikmesriigi pädevale asutusele Justiits- ja Digiministeerium.

(3) Kohtuotsus koos rahalise karistuse või rahatrahvi määramise tunnistusega esitatakse korraga ainult ühele riigile.

(4) Rahalise karistuse või rahatrahvi määramise tunnistus koostatakse eesti keeles. Justiits- ja Digiministeerium tõlgib selle täitva riigi määratud keelde.

(5) Rahalise karistuse või rahatrahvi määramise tunnistuse vormi kehtestab [valdkonna eest vastutav minister](#) määrusega.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

§ 508⁷⁶. Karistuse täideviimise lõpetamisest teavitamine

Justiits- ja Digiministeerium teavitab viivitamata täitva riigi pädevat asutust igast otsusest või meetmest, mille tulemusena ei ole karistust enam võimalik täitmisele pöörata.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

§ 508⁷⁷. Eesti pädevuse lõppemine kohtuotsuse tunnustamiseks ja täitmiseks edastamisel

Eesti pädevus viia läbi täitemenetlus lõpeb kohe, kui täitev riik on tunnustanud talle Eesti edastatud kohtuotsust ja teavitanud sellest Justiits- ja Digiministeeriumi.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

9. jaotis

Teabe ja jälitustoiminguga kogutud teabe vahetamine Euroopa Liidu liikmesriikide vahel

§ 508⁷⁸. Teabe ja jälitustoiminguga kogutud teabe vahetamine

(1) Süütegude avastamise, tõkestamise ja kriminaalmenetluse läbiviimise eesmärgil võib Euroopa Liidu liikmesriigiga vahetada teavet ja jälitustoiminguga kogutud teavet, arvestades käesolevas seaduses sätestatud tingimusi.

(2) Seaduses sätestatud ulatuses on rahvusvaheliseks koostööks teabe ja jälitustoiminguga kogutud teabe (edaspidi *teave*) vahetamiseks Euroopa Liidu liikmesriikide vahel pädevad õigusasutused käesoleva seadustiku § 126² lõikes 1 sätestatud jälitusasutused.

(3) Käesolevas jaotises sätestatud rahvusvahelise koostöö keskasutus on Politsei- ja Piirivalveamet. Maksu- ja Tolliamet osaleb rahvusvahelises koostöös iseseisvalt oma pädevuse piires.
[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

§ 508⁷⁹. Taotluse vorm

(1) Välisriigile esitatavas teabe taotluses tuleb märkida:

- 1) taotluse esitamise põhjendus;
- 2) teabe taotlemise põhjus;
- 3) seos taotluse esitamise aluseks oleva põhjuse ja isiku vahel, kelle kohta teavet soovitakse.

(2) Taotluse vormi kehtestab [valdkonna eest vastutav minister](#) määrusega.
[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

§ 508⁸⁰. Taotluse täitmise tingimused

(1) Taotluse täitmine ei ole lubatud ja sellest keeldutakse, kui:

- 1) esinevad käesoleva seadustiku §-s 436 sätestatud keeldumise alused;
- 2) taotluse täitmine kahjustaks käimasolevat kriminaalmenetlust või jälitustoimingu tegemist või isiku turvalisust;
- 3) taotlus on selgelt ebaproportsionaalne või ebaoluline võrreldes taotletava eesmärgiga.

(2) Kohtueelse menetluse andmete avaldamisel lähtutakse käesoleva seadustiku §-s 214 sätestatust.
[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

§ 508⁸¹. Välisriigilt saabunud taotluse täitmine

(1) Politsei- ja Piirivalveamet kontrollib liikmesriigist saabunud taotluse nõuetekohasust, lubatavust ja täitmise võimalikkust ning edastab selle täitmiseks pädevale asutusele.

(2) Taotlust täites lähtutakse käesolevast seadustikust. Liikmesriigi taotlusel võidakse taotluse täitmisel lähtuda menetlusnormidest, mis erinevad käesolevas seadustikus sätestatutest, kui see ei ole vastuolus Eesti õiguse põhimõtetega.

(3) Taotlus täidetakse ja teave edastatakse liikmesriigile 14 päeva jooksul taotluse Politsei- ja Piirivalveametisse saabumisest arvates. Kui taotluse saanud asutusel ei ole võimalik taotlust selle tähtaja jooksul täita, esitab ta põhjendused, kasutades käesoleva seadustiku käesoleva paragrahvi lõikes 5 sätestatud vormi. Põhjendused esitatakse Politsei- ja Piirivalveametile, kes informeerib viivitusest taotlevat riiki.
[RT I, 19.03.2015, 1- jõust. 29.03.2015]

(4) Taotluse täitmise tulemusena kogutud teabe saadab taotluse täitnud asutus viivitamata Politsei- ja Piirivalveametile, kes edastab selle taotlevale riigile. Kui taotlus on saadetud välisriigist Maksu- ja Tolliametile, siis edastab vastuse taotlevale riigile Maksu- ja Tolliamet.
[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

(5) Teabe edastamise vormi kehtestab [valdkonna eest vastutav minister](#) määrusega.
[RT I, 19.03.2015, 1- jõust. 29.03.2015]

§ 508⁸². Liikmesriigilt saabunud kiireloomulise taotluse täitmine

(1) Kui tegemist on kiireloomulise taotlusega ning taotluse saanud asutusel on otsene juurdepääs taotletavale teabele, vastatakse taotlusele kaheksa tunni jooksul taotluse Politsei- ja Piirivalveametisse või Maksu- ja Tolliametisse saabumisest arvates.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

(2) Kui taotluse saanud pädeval asutusel ei ole võimalik vastata kaheksa tunni jooksul, esitab ta põhjendused, kasutades käesoleva seadustiku § 508⁸¹ lõikes 5 sätestatud vormi. Põhjendused esitatakse Politsei- ja Piirivalveametile, kes informeerib viivitusest taotlevat liikmesriiki. Maksu- ja Tolliametile saadetud taotluse korral informeerib taotlevat liikmesriiki Maksu- ja Tolliamet. Sellisel juhul täidetakse taotlus kolme päeva jooksul.

[RT I, 19.03.2015, 1- jõust. 29.03.2015]

§ 508⁸³. Taotluse esitamine liikmesriigile

Taotlus välisriigi pädevale asutusele esitatakse Politsei- ja Piirivalveameti kaudu, kes kontrollib taotluse nõuetekohasust. Maksu- ja Tolliamet võib oma pädevuse piires esitada taotluse välisriigi pädevale asutusele otse. Nõuetekohane taotlus esitatakse liikmesriigile rahvusvaheliseks koostööks kasutatavate kanalite kaudu.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

§ 508⁸⁴. Omaalgatuslik teabeedastus

(1) Pädev asutus võib edastada välisriigile ilma selleks eelnevat taotlust saamata asjakohast ja vajalikku teavet, mis võib aidata kaasa käesoleva seadustiku § 489⁶ lõikes 1 nimetatud kuritegude avastamisele, tõkestamisele või uurimisele.

(2) Teave saadetakse Politsei- ja Piirivalveametile, kes edastab selle välisriigile.

[RT I, 21.06.2014, 11- jõust. 01.01.2015]

20. peatükk RAKENDUSSÄTTED

§ 509. Seadustiku jõustumine

(1) Käesolev seadustik jõustub 2004. aasta 1. juulil.

(2) Käesoleva seadustiku rakenduskord sätestatakse rakendusseaduses.

[RT I 2004, 54, 387- jõust. 01.07.2004]

¹Nõukogu 6. oktoobri 2006. a raamotsus 2006/783/JSK konfiskeerimisotsuste suhtes vastastikuse tunnustamise põhimõtte kohaldamise kohta (ELT L 328, 24.11.2006, lk 59–78);
nõukogu 26. veebruari 2009. a raamotsus 2009/299/JSK, millega muudetakse raamotsuseid 2002/584/JSK, 2005/214/JSK, 2006/783/JSK, 2008/909/JSK ning 2008/947/JSK, edendades seeläbi isikute menetlusõigusi ja tõhustades selliste otsuste vastastikuse tunnustamise põhimõtte kohaldamist, mis tehakse, kui asjaomane isik ei viibi isiklikult kohtulikult arutelul (ELT L 81, 27.03.2009, lk 24–36);
nõukogu 27. novembri 2008. a raamotsus 2008/947/JSK vastastikuse tunnustamise põhimõtte kohaldamise kohta kohtuotsuste ja vangistuse tingimisi kohaldamata jätmist käsitlevate otsuste suhtes, et teostada tingimuslike meetmete ja alternatiivsete mõjutusvahendite järelevalvet (ELT L 337, 16.12.2008, lk 102–122);
nõukogu 27. novembri 2008. a raamotsus 2008/909/JSK vastastikuse tunnustamise põhimõtte kohaldamise kohta kriminaalasjades tehtud otsuste suhtes, millega määratakse vabadusekaotuslikud karistused või vabadust piiravad meetmed, nende Euroopa Liidus täideviimise eesmärgil (ELT L 327, 05.12.2008, lk 27–46);
nõukogu 29. detsembri 2006. a raamotsus 2006/960/JSK Euroopa Liidu liikmesriikide õiguskaitseasutuste vahelise teabe ja jälitusteabe vahetamise lihtsustamise kohta (ELT L 386, 29.12.2006, lk 89–100);
nõukogu 27. novembri 2008. a raamotsus 2008/977/JSK kriminaalasjades tehtava politsei- ja õigusalase koostöö raames töödeldavate isikuandmete kaitse kohta (ELT L 350, 30.12.2008, lk 60–71);
nõukogu 13. detsembri 2011. a direktiiv 2011/99/EL Euroopa lähenemiskeelu kohta (ELT L 338, 21.12.2011, lk 2–18);
nõukogu 22. mai 2012. a direktiiv 2012/13/EL, milles käsitletakse õigust saada kriminaalmenetluses teavet (ELT L 142, 01.06.2012, lk 1–10);
nõukogu 30. novembri 2009. a raamotsus 2009/948/JSK kohtualluvuskonfliktide vältimise ja lahendamise kohta kriminaalmenetluses (ELT L 328, 15.12.2009, lk 42–47);
nõukogu 22. juuli 2003. a raamotsus 2003/577/JSK vara või tõendite arestimise otsuste täitmise kohta Euroopa Liidus (ELT L 196, 02.08.2003, lk 45–55);
nõukogu 13. juuni 2002. a raamotsus 2002/584/JSK Euroopa vahistamismääruse ja liikmesriikidevahelise üleandmiskorra kohta (ELT L 190, 18.07.2002, lk 1–20);
nõukogu raamotsus 2009/829/JSK Euroopa Liidu liikmesriikides vastastikuse tunnustamise põhimõtte kohaldamise kohta järelevalvemeetmete rakendamise otsuste kui kohtueelse kinnipidamisega seotud alternatiivse võimaluse suhtes (ELT L 294, 11.11.2009, lk 20–40);
Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2012/29/EL, millega kehtestatakse kuriteoohvrite õiguste ning neile pakutava toe ja kaitse miinimumnõuded ning asendatakse nõukogu raamotsus 2001/220/JSK (ELT L 315, 14.11.2012, lk 57–74);

Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2013/48/EL, mis käsitleb õigust kaitsjale kriminaalmenetluses ja Euroopa vahistamismäärusega seotud menetluses ning õigust lasta teavitada vabaduse võtmisest kolmandat isikut ja suhelda vabaduse võtmise ajal kolmandate isikute ja konsulaarasutustega (ELT L 294/1, 06.11.2013, lk 1–13);

Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2014/62/EL, milles käsitletakse euro ja muude vääringute kriminaalõiguslikku kaitset võltsimise vastu ning millega asendatakse nõukogu raamotsus 2000/383/JSK (ELT L 151, 21.05.2014, lk 1–8);

Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2014/42/EL kuriteovahendite ja kriminaaltulu arestimise ja konfiskeerimise kohta Euroopa Liidus (ELT L 127, 29.04.2014, lk 39–50);

Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2014/41/EL, mis käsitleb Euroopa uurimismäärust kriminaalasjades (ELT L 130, 01.05.2014, lk 1–36);

Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2016/800, mis käsitleb kriminaalmenetluses kahtlustatavate või süüdistatavate laste menetluslikke tagatise (ELT L 132, 21.05.2016, lk 1–20).

[RT I, 20.12.2019, 1- jõust. 30.12.2019]